नं० ४९२१

नाम- सौभाग्य रत्नाकरः

कर्त्ता- विद्यानन्दनाथः

पत्र संख्या २०८ सं० १८९८

विषयः- तंत्रम्

सौभाग्यरत्नाकरः

५५२१

५९२१

#201/202 MSS

५९२१

#201/202 Common

F = २०७

सौभाग्यरत्नाकर

सौ० १

ॐस्वस्तिश्रीगणाधिपतयेनमः ॥ ॐआरंभेभरणेभंगेयन्मदस्पन्दविद्रवः कारणानिप्रपंच।
स्यानंदेवारणाननं सच्चिदानंदनाथांघ्रिसरोरुहयुगंभजे यत्करालतलोन्दोलाच्छिन्नमोहंपंचकृत्।
स्वकृत प्रकाशरूपाप्रथमेप्रथायोमनररूपिणी प्रतिप्रथायोनामंतःपदव्यांचित्कलांभजे श्रीलोकम
हैतंत्राणितथामलादीनित्यशेषतः ज्ञात्वागुरुमुखान्नेषांरहस्यार्थांश्चतत्त्वतः सच्चिदानंदनाथांघ्रिसरोज
रूपषट्पदः श्रीविद्यानंदनाथोऽहंवीतरागोश्रीमृक्तभाङ्ग विचरन्मेदिनीमेतांविहृत्यविमलात्मभिः यथा
गेयार्थितम्प्रीत्यैतेषांलोकहिताय च पंचस्रोतःप्रयोगार्थंतन्मंत्रमणिसंकुलम्‌ समस्तयोगिनीचक्रम
वालातिकोज्ज्वलं नित्यामंडलसर्वोत्कृष्टोत्तमानालविजृंभितं नवचक्रमहाह्रींपंन्यासजालतरंग।
कं श्रीनाथपादुकोपेतंचतुर्वर्गफलाप्तम्‌ तम्‌ प्रकाश्ययामिसौभाग्यरत्नाकरमतिस्फुरं श्रीविद्या।
यामभेदाश्चयानित्यपनेमित्रिकार्चनं काम्यार्चनंशरीस्तांगर्भन्तंप्राक्कादिसाधनं दीक्षाभेदःशुरश्चर्या।
नत्कर्मनियमादिकं काम्यहोमविधिश्चैवसौम्यक्रूरविभेदजः समस्तव्याप्तविद्यायान्नपाल्काम्यक
लोदयः सदाचारादिकंचैवलिख्यतेरत्नवारिधौ नत्वाश्रीमानसापकोरत्ननीतर्पणमेविश्वकृत्वावश्यकं १

कृत्वात्मस्वरूपादौ च मवस्यालयौ नवासनोपरिष्याच्चाचमनासनेसमुपविश्य हृन्नाचकृतिर्मोल्यमपकृ
न्यमस्तान्यस्वरूपतः पीठादौ संस्थाप्य हृद्ये दिनहृन्नाचशिरः पुष्पपद्मादि मूलविद्यया त्रिः अर्घ्यं जपेत् भ

ध्यैवस्थमानसमहिविद्यया च सहस्रदलपद्मं नालिं ... ब्रह्मरंध्रस्थश्वेतसहस्रदलकमलक
र्णिकायां सिंहासने समुपविष्टं वामांकगतया रक्तवर्णया रक्तवस्त्राभरणभूषितया वामकरधृत
लीलाकमलया रक्तिमा आलिंगितं श्वेतवस्त्राभरणानुलेपितं मुक्तादामादिभूषितं चंद्रकांतनिभं
त्रिनेत्रं ज्ञानमुद्राभयकरं शांतं हसन्मुखं शिवरूपिणं श्रीगुरुं ध्यात्वा नखरत्नगणविगल
विगलद्रसधाराभिः स्वदेहं प्लावितं विभाव्य ... श्रीगुरुपादुकां ... श्रीगुरु
कां नेत्राय श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति मानसैरुपचारैः संपूज्य नमस्ते नाथ भगवन् शिवाय गुरुरूपिणे। वि
द्यावतारसंसिद्ध्यै स्वीकृतानेकविग्रह। नवाय नवरूपाय परमार्थैकरूपिणे। सर्वाज्ञानतमोभेदभानवे चि
द्घनाय ते। स्वतंत्राय दयाक्लृप्तविग्रहाय शिवात्मने। परतंत्राय भक्तानां भव्यानां भव्यरूपिणे। विवेकिनां
विवेकाय विमर्शाय विमर्शिनां। प्रकाशिनां प्रकाशाय ज्ञानिनां ज्ञानरूपिणे। पुरस्तात्पार्श्वयोः पृष्ठे
नमस्कुर्यादुपर्यधः। सदा मच्चित्तरूपेण विधेहि भवदासनं। इति प्रणम्य ... स्वहृदि लयं भावयेत्। २

त्रिमौर
नर
पृ ५५

१ सौ· व्या

निजहृद्ध्यानं विधाय स्वमूलाधारचक्रस्थे वह्निवृत्तं वादिसान्तवर्णचतुष्टययुक्तचतुर्दलपंकजं पीतवर्णं
ध्यात्वा तत्कर्णिकायां सोमसूर्याग्निमयमकथादित्रिरेखं कुलशृङ्गाटं त्रिकोणं विभाव्य तन्मध्ये को-
टिसूर्यप्रतीकाशं चन्द्रकोटिसुशीतलं तन्मध्ये स्वयम्भूलिङ्गं तदुपरि कामाख्यं बिन्दुं विभाव्य
तदूर्ध्वं कुण्डलिनीशक्तिं विद्युत्प्रभासमप्रभां पञ्चाशत्कलात्मकपञ्चाशद्वर्णविग्रहां विद्यारूपिणीं तरुणीं नवकोटिस-
भास्वरां बिसतन्तुतनीयसीं सुप्तभुजगीमिव सार्धत्रिवलयेन स्थितां स्वकान्त्या हुङ्कारेणोत्थाप्य ध्यात्वा
2 गुरूपदिष्टविधिना सुषुम्नामार्गेण मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकानाहतविशुद्ध्याज्ञाख्य-
षट्चक्रभेदक्रमेण ब्रह्मरन्ध्रस्थितसहस्रदलकमलं प्रापय्य ततः स्वपरमशिवसंयोगसमुत्पन्नामृतधारावर्ण-
सर्वाङ्गं कुण्डलिनीं तां सन्तर्प्य पुनः स्वस्थानं नीत्वा तत्कलामृतेन सर्वे तत्त्वमार्गेण नवितत्त्वं दाधार
तत्त्वं तत्त्वं हृत्तत्त्वं तत्त्वरश्मिदेवताः सन्तर्प्य पुनर्विशुद्ध्यादिक्रमेण मूलाधारं नीत्वा तत्रैव
स्थापयेदित्यादि एवं क्रमेण परां शक्तिं कुण्डलिनीं ध्यात्वा विद्याक्षराणि ध्यायेत् तत्क्रमः ।
मूलाधारे वह्निमण्डलं दशकलात्मकं विभाव्य तत्र मूलविद्यायाः प्रथमकूटं वाग्भवाख्यं स्फुरत्
तडिल्लताभासं स्मरेत् अनाहते तत्र मध्यमकूटं विभाव्य अनाहते सूर्यमण्डलं द्वादशकलात्मकं ।

ध्यात्वा तन्मध्ये मूलविद्यायाः कामराजाख्यं ह्लीं यद्धृदम्बुजादित्यसंकाशं ध्यात्वा पर्यंतमात्मनादशि
खमध्यऊर्ध्वं सहस्रारशिमकं ध्यात्वा पुनरात्मानं सोममंडलं षोडशकमलात्मकं विभाव्य तन्मध्ये मूल।
विद्यायाः शक्तिकूटाख्यं तृतीयखंडं शशिप्रभं ब्रह्मरंध्रं ज्ञानविंदूर्ध्वमंडलपर्यंतमात्मनादशिखं ध्या
त्वा ततो मूलादिब्रह्मरंध्रांतं मूलविद्यामयं दीर्घकरसमस्तभासमानं तेजोमयीं देवीं ध्यात्वा तन्नेनसा । म४
ध्यामं स्वदेहं परिचिंत्य तन्नेनसा परितो श्रीपरदेवतां हृदयकमले ध्यात्वा मानसैरुपचारैः पू।
जयित्वा मूलविद्यायामालायामत्रयं मूलविद्यावत्समालामध्यादिकरखं गन्धासंवहत्वा।
मूलविद्यां यथाशक्ति जपित्वा जपं समर्प्य ध्यानं नमामि जगतां जनन्याश्चरणांबुजं श्रीमत्त्रिपुर
सुंदर्या नमितं विष्णुमुखैर्नाथाहतादिभिः ध्यानं त्रिपुरसुंदर्या नमामि चरणांबुजं हरिहरविरिं
चिस्वसहस्रादीनकुरुतेनया ध्यानं त्रिपुरसुंदर्या नमामि पदपंकजं यन्माया मनुत्रिपुरासिद्धिं गिरांग भा८
महेशितुः ध्यानः पादुगं कृ शशधरचापहस्तां नमाम्यहं उद्यदादित्यसंकाशां श्रीमत्त्रिपुरसुंदरीं
ध्यानं नमामि पादाम्बुजं धरं भासनेनगतं ध्यानत्रिपुरसुंदर्या यन्मया रात्रिवतते यः श्लोकपंचकमिदं

सौ॰ २

प्रातर्नित्यं प्रदेवेश्वरः नमोऽस्मै दक्षायाणात्मपदं श्रीमत्त्रिपुरसुन्दरी इति स्तुत्वा प्रणम्य निजकृत्यं समर्पयेत् प्रातः
प्रभृत्यसायान्तं सायादिप्रातरन्तं यत्करोमि जगद्योने तदस्तु तव पूजनं इति समर्प्य स्वकर्मानुष्ठानार्थं
देव्याज्ञां प्रार्थयेत् तद्यथा त्रैलोक्यचैतन्यमयीश्वरेशि श्रीसुन्दरि त्वच्चरणाज्ञयैव प्रातः समुत्थाय तव
प्रियार्थं संसारयात्रामनुवर्तयिष्ये संसारयात्रामनुवर्तमानं त्वदाज्ञया श्रीत्रिपुरे परेशि स्पर्धा
तिरस्कारकलिप्रमादभयानि मां माभिभवन्तु मातः जानामि धर्मं न च मे प्रवृत्तिर्जानाम्यधर्मं न च मे नि
वृत्तिः त्वया हृषीकेशि हृदिस्थया यथा नियुक्तोऽस्मि तथा करोमि इति देव्याज्ञां प्रार्थयित्वा गुरूपदेशो
क्तानां सहजं नित्यं सिद्धं अजपाजपं तत्तद्देवताभ्यः समर्पयेत् अथ हंसैकस्वरोच्छ्वासोद्भूतनिःश्वासा
त्मकं षट्शताधिकमेकविंशतिसहस्रसंख्याकमजपाजपं मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकानाह
तविशुद्ध्याज्ञाख्येषु चक्रेषु चतुर्दलषड्दलदशदलद्वादशदलषोडशद्विदलसहस्रदलेषु स्वर्णविद्रु
मनीलपिंगलधूम्रविद्युत्स्फटिकवर्णेषु स्थितेभ्यो गणपतिब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरजीवात्मपरमात्मश्रीगुरुपा
दुकाभ्यो यथाभागशः समर्पयिष्यामीति कृताञ्जलिः संकल्प्य समर्पयेत् तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं मूलाधा

पृ ५

रष्ठां गणपतयेऽजपाजपानां षट्शतानि समर्पयामि नमः स्वाधिष्ठानचक्रस्वामिने ब्रह्मणेऽजपा।
जपानां षट्सहस्राणि समर्पयामि नमः मणिपूरचक्रस्वामिने विष्णवेऽजपाजपानां षट्सहस्राणि स
मर्पयामि नमः अनाहतचक्रस्वामिने रुद्रायाजपाजपानां षट्सहस्राणि समर्पयामि नमः विशुद्धचक्रस्वा
मिने जीवात्मनेऽजपाजपानां सहस्रं समर्पयामि नमः ५ आज्ञाचक्रस्वामिने परमात्मनेऽजपाजपानां सहस्रं
समर्पयामि नमः ६ सहस्रदलकमलकर्णिकामध्यस्वामिन्यै श्रीगुरुपादुकायै अजपाजपानां सहस्रं सम
र्पयामि नमः इति समर्पयेत् एतावत्कालं मया शक्त्या ॐ ऐं ह्रीं श्रीं मया यत्कृतं सूर्योदयादहोरात्रेणोच्छ्वास।
निःश्वासात्मकं षट्शताधिकमेकविंशतिसहस्रसंख्याकमजपाजपं ब्रह्मरन्ध्रस्थसहस्रदलकमलक।
र्णिकामध्यवर्तिन्यै श्रीगुरुपादुकायै स[illegible]र्पयामि नमः इति ॐ ऐं [illegible] समर्पयेत् इत्यजपाजपं।
समर्प्य ॐ अद्य सूर्योदयात्समारभ्याहोरात्रेणोच्छ्वासनिःश्वासात्मकं षट्शताधिकमेकविंशतिसह
स्रसंख्याकमजपाजपमहं करिष्ये इति संकल्प्य तालिं तदः संकल्प्याजपामन्त्रेण आत्मानं
कृत्वा स्वशिरसि ॐ ऐं ह्रीं हंसात्मने ऋषये नमो मूर्ध्नि ४ अव्यक्तगायत्रीछन्दसे नमो हृदये ४
परमहंसाय देवतायै नमो मूलाधारे ४ हं बीजाय नमः पादयोः ४ सः शक्तये नमः नाभौ ४ सो

सौ०
४

ईं कीलकाय नमो हृदये ४ ॐकारतत्त्वाय नमः मूर्ध्नि ४ नमसेव्याय नमः सर्वांगे ४ हैं मायावर्णाय न
मः कंठे ४ उद्दालाय स्वरूपाय नमः इति विन्यस्य मम मोक्षार्थे जपे विनियोगः इति कृतांजलिर्वदेत् ततः अंगुष्ठ
योः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हंसः सूर्यात्मने स्वाहा हृदयाय नमः तर्जन्योः ४ ह्रीं सोमात्मने स्वाहा शिरसे स्वाहा मध्यम
योः ४ स्रूं निरंजनात्मने स्वाहा शिखायै वषट् अनामिकयोः ४ हैं निराभासात्मने स्वाहा कवचाय हुं क
निष्ठयोः ४ स्रौं अनंततनुः सूक्ष्मा देवी प्रचोदयात् स्वाहा नेत्रत्रयाय वौषट् करतलपृष्ठयोः ४ ह्सः
अव्यक्तबोधात्मने स्वाहा अस्त्राय फट् ४ इति करयोर्विन्यस्य हृदयादिष्वेतानेव मंत्रान्विन्यस्य ध्यानं कु
र्यात् तद्यथा याम्यां मूर्ध्नि तत्पद्मविसरावदंति त्वं चैतन्नाभिं च इस्मूर्ध्नि च नेत्रे दिग्भिः श्रोत्रे च पद्भ्यां पादौ दिशितिः स्व
ध्यातव्योसौ सर्वभूतान्तरात्मा इति विराट्स्वरूपस्यात्मानं ध्यात्वा तदनु संपादी प्राणायामो निर्गमप्रवेशा
त्मकमंत्रपाठमंत्रं हंसः पदं पंचविंशतिवारं जपित्वा समर्पयेत् ततः पश्चिमद्वारेण नारान्नुसंधानपूर्वकं निर
स्तसमस्तोपाधिना केनापि विहितालासेन प्रवर्तमानोऽस्मीति विभाव्य स्वकार्यार्थानुष्ठानाय ॐ समुद्रमेखले देवि
पर्वतस्तनमंडले विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे इति भूमिं प्रार्थ्य श्वासानुसारेण तत्पादं
इति ध्यायेत् पदे पदे समस्तचरन्नुत्तरतः हि निर्गत्य ग्रामात् नैर्ऋत्यां याम्यां वा दिशि शरक्षेपमात्रं भू

४

वमनीयमलम्॥ ओं स्वर्गश्रीवाचमनादिकं यथाविधि विधायानि षिद्धे भुवि रिन्नकाष्ठेन लक्ष्मी कामदेवाय स
र्वजनप्रियाय नमः इति मंत्रेण दंतान् विशोध्य जिह्वामुल्लिख्य रनकाष्ठं प्रक्षाल्य त्यजेत्॥ ततः शुद्धे देशे परित्यज्य पश्चात्
मालेपं नल्लक्ष्मी विद्याभिः श्वेतमक्षाल्या च म्यतिलकुशाग्रं हमप्रगंधाक्षताः श्वेताभिमंत्रितेन शंखमाशु वि
श्वाना इदंतनमः ओं मयशोनवस्त्रधारणादायनया दैगत्वा मृत्स्नाभिमंत्रितवारिणानीतांगत्वामस्वात्वनैसाभि
मंत्रितं कुशादिकं निधायो दूतजले मनीर्थावाहनं कुर्यात् ओं हरिः॥ करिश्रीवंस्मृगंधामलकादि उद्वर्तनादिना मलापकर्ष
णं स्नानं च ओं मयारिभिः स्वशाखोक्तविधिना वैदिकं स्नानं च विधाय नाभिमात्रे जले स्थित्वा अग्रे ये त्वा।
स्मृती परदेवता यो न्यथीनां मिश्रविधिना स्नानमहं करिष्ये इति संकल्प्य मूलविद्यया मालया मग्रयं कृ
त्वा मूलविद्यया अंगन्यासादिकं रक्षेइंगन्यासं विधाय स्वगुरुनो जले हस्तमात्रे च चतुरस्रं तीर्थं परिकल्प्य प्रसांगो
ररत्नीयोनिकैः सुप्रभाविनेरत्नैः तेन सन्येन देवशक्ती थे देहि हिरिवाकर इति सुरयत्रीर्थं कुलमित्रं कु।
शान्तुद्याम सूर्यमंडलं भित्वा गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति नर्मदे सिंधु कावेरि जलेस्मिन् सन्नि
धिं कुरु॥ इति सूर्यमंडलात्तीर्थमाकृष्य तज्जले पुरः कल्पिततीर्थमंडले संयोज्य ततः सूर्यमंडलादिव गो
वें ह्रीं श्रीं ह्रां ह्रीं हूं हैं हौं हः सर्वानंदमये तीर्थशक्ते हे हिरवाह। इति तीर्थशक्तिमावाह्य नस्मिं तीर्थ

ली

सौ ५ मंत्रलेनांध्यायेत् । यथा सर्वानंदमयीमशेषदुरितध्वंसां मृगांकप्रभां स्वर्णाधोर्ध्वकरद्वयेन दधतीं पाशं
सृणिं चक्रमात् दोर्भ्यां चाभयं नखराद्धिहेमकलशौ मुक्तान्तमालांबरां गंगासिंधुसरिद्वयादिसरितां श्री
तीर्थशक्तिं भजे इति ध्यात्वा यथोक्तयोगा येमयममाध्याकं शंदत्वा यथः स्वयोरंतर्दत्वा गुरुध्यानमिति ध्या
त्वा ॐ नमो भगवति ऐं ह्रीं श्रीं बालिके ऐं अंबिके महामालिनि देहि भगवत्यशेषतीर्थालवाले ह्रीं श्रीं शिव
नटांघ्रिपद्मे गंगे गंगांबिके स्वाहा इति मंत्रेणाससमपामभिमंत्र्य ह्रींकारेणालोड्य अमिति धेनुमुद्रयामृतीकृत्य मू उ
लविद्यायाः प्रथमकूटमुच्चार्य आत्मतत्वात्मनेनमः द्वितीयकूटमुच्चार्य विद्यातत्वात्मनेनमः तृतीय
कूटमुच्चार्य शिवतत्वात्मनेनमः इति तत्वत्रयं जले विन्यस्य तच्छ्रीचक्रं विभाव्य हृदयकमलाद्
देवीमावाह्य षडंगन्यासेन सकलीकृत्य तां सावरणां संपूज्य त्वां मूलविद्यायाः योनिमुद्रया तज्जलमभ्या
भिमंत्र्य तस्मिंश्च ब्रालिप्राणादिसमस्तकिंद्राणि निरुध्य देवतामंत्रस्मरणपूर्वकं त्रिनिमज्योन्म
ज्य ऊं भमुद्रया मूलविद्यया स्वशिरसि त्रिरभिषिच्य मूलेन देवीं त्रिः संतर्प्य देवीं विसृज्य वस्त्रमार्जना
कारेणान्तर्लेनात्मनीरमागत्य धौतवाससी परिधाय आचम्य तीर्थमृत्तिकादिना ऊर्ध्वपुंड्रं त्रिपुंड्रं विधा
य चंदनादिना त्रिपुंड्रं विधाय वैदिकसंध्यां निर्वर्त्य तांत्रिकसंध्यां कुर्यात् सा च त्रिविधा तत्र बाला ५

कौमारीयौवनाप्रौढाचेतिमहादेविसंध्यात्रिविधास्मृता प्रातःकालेमहादेविविद्यावागीश्वरीमता ।
कामेश्वरीवमध्याह्नेसायाह्नेत्रिपुरभैरवी मध्यरात्रेमहादेविविज्ञेयात्रिपुरसुंदरी इतित्रिविधंविधिवदाचमेत्।
मूलविद्यायात्रिखंडांबद्ध्वा तथैवप्राणायामत्रयंकृत्वा मूलविद्ययाऋष्यादिकरषडंगन्यासान्विधा
य स्वपुरतोधेनुमुद्रयाजलममृतीकृत्य मूलविद्ययाहिकारोभिमंत्र्यतेनजलेनकुशैः रकारादिवर्णैतानैः का४
सबिंदुभिर्मातृकाक्षरैः मस्तकंस्वशिरः प्रोक्ष्य मूलविद्ययात्रिः प्रोक्ष्य सूर्यमंडलेदेवींयथोक्तरू
पांध्यात्वा दक्षिणहस्तेनजलमादायलंवंरंयंहं इतिपंचभूतबीजैर्मंत्रैः सप्तवारमभिमंत्र्य मूलविद्य।
यात्रिरभिमंत्र्यतज्जलबिंदुभिर्वामांगुष्ठानामिकाभ्यां मूलविद्ययास्वशिरस्त्रिः प्रोक्ष्य अवशिष्टजले
वामहस्तेनिधाय तेजोरूपंतज्जलमिडयाकृष्य स्वदेहांतःस्थितं सकलकलुषंप्रक्षाल्यतज्जलंकृ
वसि ष्णंपिंगलयाबहिर्निर्गतंमत्वापुनर्दक्षिणहस्तेकृत्वा स्ववामभागेज्वलद्वज्रशिलांध्यात्वा ॐ...
पशुहुंफट् इतिपाशुपतास्त्रमंत्रेणतस्यांशिलायामास्फाल्यहस्तौप्रक्षाल्य मूलविद्ययाजलमा ।
दायप्रवहन्नाड्यासहस्रदलकमलगतपरमामृतेनैकीभूतंविभाव्यनिर्गमप्यनेनजलेनामृतमालि ।
नीस्वाहेतिमंत्रेणाकुशैः स्वशिरस्त्रिः प्रोक्ष्य ऐंह्रींप्रथमकूटस्वरूपायआत्मतत्त्वंशोधयामिस्वाहाद्वितीयकू

सौ० ६

रमुख्यार्घविद्यानलं शोषयामि स्वाहा तृतीयकूटमुख्यार्घं शिवानलं शोषयामि स्वाहा पुनरेतैर्दूपरीत्येन त्रिरा।
वम्य समस्तविद्यामुख्यार्घं सर्वानलं शोषयामि स्वाहा इति त्रिधा द्वंद्वेनवधा जलैराप्लाव्य जलमंजलिना।
दायोत्थाय ४ ऐं प्रथमकूटमुख्यार्घं त्रिपुरे देवि विद्महे क्लीं द्वितीयकूटमुख्यार्घं कामेश्वरि धीमहि सौः तृतीय
कूटमुख्यार्घं तन्नः क्लिन्ने प्रचोदयात् श्रीमहात्रिपुरसुंदरी श्रीपादुकायै षोडशः स्वाहा इति सूर्याभिमुखमंजं
लित्रयं दत्वा मूलविद्यया देवीं त्रिः समर्प्य ह्रां ह्रीं सः श्रीसूर्यं तर्पयामि नमः इति त्रिः संतर्प्य मूलाधारे प्रथ
मकूटं तडित्कोटिसमप्रभं मूलादिब्रह्मरंध्रांतं संचिंत्य तत्तेजः सुषुम्नामार्गेण ब्रह्मरंध्रं अंतर्नीत्वा ब्रह्मरंध्रा।
साधना आकाशस्थवह्निमंडले मायाद्य तत्तेजसोभूतां वागीश्वरीं ध्याये पीतां पीतांबरां पीतस्रग्विभूषा
नुलेपनां तडित्कोटिसमाभासां बालामतरुणोज्ज्वलां पुस्तकाद्यकरांभोजां वाङ्मपीठनिषेदुषीं वाङ्देवी
ग्म वाङ्देवोद्भूतां त्रीतत्त्वर्गसस्मितां स्मरेत् इति आकाशस्थवह्निमंडे ध्यात्वा ४ प्रथमकूटमुख्यार्घं त्रिपुरवागी ग्म
श्री ५ श्वरीं पादुकां पूजयामि इति गंधपुष्पाक्षतैस्त्रिः संपूज्य पुनः ४ वस्यमाला वाग्भवगायत्री मुख्यार्घं त्रिपुरवागी प ५४
श्वरी श्रीपादुकायै पाद्यं कल्पयामि स्वाहा इति त्रिः पुष्पांजलिमुत्क्षिप्य पुनस्तथैव ४ प्रथमकूटमुख्यार्घं।
त्रिपुरवागीश्वरीश्रीपादुकां तर्पयामि नमः इति त्रिः संतर्प्य श्रीगुरुं प्रणम्य हृदयवस्त्रागारायामनसः पाकरण। ६

क्रौं ६ दि

ङ्गन्यासान्विधाय मातृकां स्थानेषु प्रागाविन्यासमूलविद्यानित्याविद्याहंसमन्त्रं नमः इत्यादि मातृकां
विन्यस्य पूर्वोक्तां गायत्रीं यथाशक्ति जपित्वा वाग्भवकूटगायत्रीं जपेत् सायथा ऐं त्रिपुरेदेवि विद्महे का
मेश्वरी धीमहि तन्नो क्लिन्नेः प्रचोदयात् तत्त्वमानमूलाधारगते । इति वाग्भवगायत्रीं यथाशक्ति जपेत् ।
ततो मूलविद्यां ध्यानपूर्वं जपेत् तत्र प्रातर्मूलाधारगते कमले वह्निमण्डले वाग्बीजरूपां नित्यां तां विद्यु
न्मण्डलभासुरां पुष्पबाणेक्षुकोदण्डपाशांकुशलसत्करां सेवकामृतोल्लवपूर्णमुगनित्यां तरुणां अम्बिकां हृदि का
वरणोपेतां परितः पांजलीं तथा ज्ञानमुद्रावरकरान्वाग्भवोपासितां स्मरेत् नवनाथान्स्मरेन्मूलपंकजेषु
त्रिमण्डले दक्षायः क्रमारम्भदक्षोर्ध्वकरपर्यन्तमायुधध्यानमिश्रं संध्याचेत्त्रयेपि इति ध्यात्वा मूलविद्या
दिननित्याविद्या मूलविद्यया हंसः अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं ह्रीं श्रीं प्रकाशानन्दनाथरूपिणी श्रीमहा
त्रिपुरसुन्दरी श्रीपादुकां पूजयामि मूलविद्यामुच्चार्य प्रागवह्निनित्याविद्या लं लृं एं ऐं ओं औं अं अः
ह्रीं श्रीं विमर्शानन्दनाथ श्रीपादुकां पूजयामि मूलं दिननित्याविद्यामुच्चार्य कं खं गं घं ङं ह्रीं श्रीं आनन्दान
न्दनाथ श्रीपादुकां पूजयामि मूलं दिननित्यामुच्चार्य चं छं जं झं ञं ह्रीं श्रीं ज्ञानानन्दनाथ श्रीपादुकां पूजया
मि मूलं दिननित्याविद्यामुच्चार्य टं ठं डं ढं णं ह्रीं श्रीं श्री सत्यानन्दनाथपादुकां पूजयामि मूलं दिननित्या
विद्यामुच्चार्य तं थं दं धं नं ह्रीं श्रीं श्री पूर्णानन्दनाथ श्रीपादुकां पूजयामि मूलं दिननित्याविद्यामु

श्री
त्रिपु ८

सौ· ७

ऐं यं पं फं बं भं मं ह्रीं श्रीं श्री स्वभावानंदनाथ श्रीपादुकां पूजयामि यं रं लं वं ह्रीं श्रीं प्रतिभावानंदनाथ तृप्ति
रीं श्रीपादुकां पूजयामि मूलं दिननित्याम् ऐं यं शं षं सं हं ह्रीं श्रीं सुभगानंदनाथ तृप्तिरीं श्री महात्रि।
पुरसुंदरीपादुकां पूजयामि इति नित्यवनाथात्मकेन मूलविद्यां जपित्वा घटिकापारायणत्वेन षष्टि।
जपं कुर्यात् तदुक्तं तंत्रराजे आरभ्य मार्गमुदयमेकशो घटिकाक्रमात् एकैकं मातृकावर्णाः पंचा।
शन्परिवर्तिताः दिवसैः पंचभिस्तस्याः षड्भिरुदीरिता तस्या मातृकायाश्च यमर्थः चतुष्षष्टि ये
युगेषु युगारंभदिने अकारे सूर्यउदेति एकैकं घटिकापर्यंतमेकस्मिन्नेकस्मिन्नक्षरे विसर्गस्वररहितेषु पं
चाशदक्षरेषु क्रमेण मध्यंतरं षट्दैत्यैक पंचाशद्घटिकायां पुनरकारमागत्य क्रमेणावशिष्टघटिकाषट्शाके
नलकारांतं पर्यंतं द्वितीयदिनस्योदयकाले एकारमेत्योदेति एवमेवककारालकारांतं पर्यंतं पुनर द्वि
कारादिपंचदशस्वरान्ककारादिक्षकारांतान्पंचवर्णान्पर्यंतं पुनस्तृतीयदिने चकारमाप्योदेति इत्य
वं पुनः पंचभिर्दिनैर्मातृकायाः षट्टहन्तिर्भवति षष्ठेदिने पुनरकारमाप्य सूर्योदेति पुनः पुनस्त उ
रेषु पर्यंतीति तत्प्रकारः प्रदर्श्यते तत्राकारादिलकारांतानां पंचाशद्वर्णा विसर्गरहिता दशद शभूत्वा पं
चवर्गाः अंचतनो येमानेभवंतिषष्टिजपः कार्यः तत्प्रकारस्तु मूले अआईहंसः अं ऐं मूलं अ।
आईहंसंआ एवं लांतान्यंचाशद्वर्णानावर्त्य पुनरादिवर्णमावर्तयेत् एवं षष्टिरावर्तयो मूलविद्या

याभवंति द्वितीयदिने ४ मूलं क आ ई हंस एवं उन्मन्या जप्त्वा एवं शतानां येन रोधिनी नादवर्जितु
नराद्यं द्वितीयवर्णानावर्त्तयेत् एवं षष्ठिरावर्त्तयः तृतीयदिने ४ मूलं ख आ ई हंस ए एवं शतानां तृतीयवर्णाना
वर्त्त्य उनराद्यां तृतीयावर्त्तयेत् एवं षष्ठिरावर्त्तयो मूलविद्यां भवंति चतुर्थदिने ४ मूलं ग आ ई हंस त एवं शतां
नो द्वितीयवर्गौ आवर्त्त्य उनराद्यां चतुर्थवर्गानावर्त्तयेत् एवं ६ पंचमदिने ४ मूलं घ आ ई हंसः य एवं शतां
नवगं पञ्चमार्थ उनराकाराद्यां तानानां संचाशब्दवर्णानावर्त्तयेत् एवं ६ उकारादितत्वालं ज आ ई पल्लु
वितं कृत्वा घटिकापारायणं कुर्यात् एवं पंचके पंचकोक्रमः कुलनीयः अथ यथा मूलविद्यातद्दिननि । य५
त्याविद्याने हंसः अ ४ मूलविद्यातद्दिननित्याविद्याने हंस आ इत्यादि श्रीगुरुपरिपाट्या घटिका
पारायणं कुर्यात् इति घटिकापारायणम् अथ षष्टिजप अत्र पुनरावर्त्तमानसमये साधकैः ज्योति
शास्त्रोक्तप्रकारेण हर्गणं यथा कलियुगस्य गतदिनानि ज्ञात्वा स्वकर्मारंभदिनपर्यंतं गतानि त्रित्वा
पंचभिराहृत्योच्चारितदिने शेषं यावत्संख्या त्वा यस्मिन्दिने प्रकारादयातरं भवति तस्मिन्दिने प्रारंभः ।
क्रमेण घटिकाः ५ ततस्तद्दिननित्याविद्यां यथाशक्ति जपेत् इति कालनित्याजपः ततो मूलादि
ब्रह्मरंध्रांतमध्यान्तस्य सहस्रसमानप्रभां ध्यायेन्मूलविद्यां अष्टोत्तरशतं जपित्वा बहिराकाशस्था
नि मंडले श्वेतरूपां वाग्भवेश्वरीं ध्यायेत् वाग्भवकूटं अष्टोत्तरशतं जपेत् ततः प्राणायाम

न२ पे

सो॰
८

कार्षणायनं कार्यमिति त्रयं क्रमात् ऋष्यादिकरषडंगन्यासांश्च कृत्वा तं जपं देव्यै निवेद्य प्रणाम्य सन्त्वास्
यमं ऽलाद्युक्तं मं ऽलाश्च मूलदेवी वाग्भवश्च रीवस्त्र हृदि मूलाधारे च विसर्ज्य श्रीगुरुं प्रणामेदि।
ति प्रणामेदिति प्रणामेदिति प्रातः संध्याविधिः रुद्रयामले दीक्षाकाले यथा। पंचस्नानं तु प्रतक
र्मणि घटं तु तेन भावेन ध्याय स्नानं विना कुकर्माचरेदिति गौरीतिशेषः पतङ्गः स्नानं प्रातः स्म
रणानि रिक्तस्य लेषु स्नेयं प्रातः संध्यायमीशानि सर्वकर्मसु सर्वदा कर्त्तव्यामंत्रिणो नित्यं मंत्रसिद्धि
समृद्धये प्रातः संध्यां परित्यज्य कर्म कुर्यात् कुतन्मयः प्रातः संध्यां परित्यज्य देवता पूजनं चरेत् स्रष्टु
ऽः सुरापानः सर्वकर्मबहिष्कृतः प्रातः संध्यां परित्यज्य देवता पूजनं चरेत् मोहात् कृत्वा महेशानि ना
रकी जायते नरः प्रातः संध्यां परित्यज्य होमं वा न पारांशिवे कुर्वन्न कारणं विप्रस्नानं स्याद्वा बोधयन्ति ये।
पिशाचो जायते देवि ऋषिर्विरतपारगः संध्याना व्यपि सर्वासां प्रातः संध्या गरीयसी तस्मात्तां तत्वज्ञे
हि प्रत्यज्ञं तारकमाश्रयात् इति त्रिपुरार्णववचनात् तस्मादिदमवश्यं कर्तव्यमिति शिवशासनं श्री।
प्रथमं दिने संध्यानत्रमाणायामादि सूर्यं न पारां प्रातः संध्यावदेव विधाय बीजसंध्यां कुर्यात् तद्य।
थानत्रमध्यातु स्नानात् तच्चे मूलविद्यया कामराजं हृदि रक्तवर्णं ध्यायेत् तेनैः सुभ्रूमप्रणामार्गे
णावहिनीसा पुटाधना निस्मार्य मूर्धमंऽलेसमावाह्य तद्भूतां कामेश्वरीं ध्यायेत् तद्यथा रक्तां ह

८

क्रोधरभूषणां स्वां पाशांकुशाभीतिवरांदधानां शुचिस्मितां चन्द्रयौवनां स्वां कामेश्वरीं संस्मरतत्रिनेत्रां
इति ध्यात्वा कामराजकूटस्य स्वार्थश्रीत्रिपुरकामेश्वरीश्रीपादुकां हस्तयामि इति त्रिः संशुध्य पुनः ४ का
मराजकूटगायत्रीमन्त्रार्थश्रीत्रिपुरकामेश्वरीपादुकायै अर्घ्यं परिकल्पयामि स्वाहा इति त्रिः अंजलि।
मुल्लिप्य पुनः कामराजकूटस्य स्वार्थश्रीत्रिपुरकामेश्वरीश्रीपादुकां तर्पयामि नमः इति त्रिः संतर्प्य माला।
यामादाय स्मरं पूर्वं तस्मात् कांचिन्मयं पूर्वं कन्दर्पविद्यां गायत्रीं जपित्वा कामराजकूटगायत्रीं जपेत् स
यथा ॥ क्लीं त्रिपुरादेवि विद्महे कामेश्वरि धीमहि तन्नः क्लिन्ने प्रचोदयात् इति कामराजकूटस्य गायत्री।
यथाशक्ति जपित्वा षट्त्रिंशत्तत्त्वात्मकत्वेन मूलविद्यां जपेत् तद्यथा तत्र मध्यकूटे हृत्स्वांभोजकर्णिकां
मूर्धमंडले कामराजात्मिकां देवीमलक्तकसमाहृतां प्रसूनबाणपुंड्रेक्षुचापपाशांकुशान्वितां परितस्त्रा
त्मस्वरूपाभिः षट्त्रिंशत्तत्त्वशक्तिभिः रक्तमाल्याम्बरालेपभूषाभिः परिवारितां पुरनित्याद्वारसंधी
पीठिकावर्णां स्मरेत् पुष्पबाणेक्षुकोदंडधराः शोणवपुर्धराः हृत्पंकजे घनाः कामराजोपासितपरायणा
इति देवीं ध्यात्वा ४ मूलविद्यादिनित्याविद्यां हंसः परं चोच्चार्य ओं शिवतत्त्वरूपिणी श्रीमहात्रिपुरसुं
दरीश्रीपादुकां हस्तयामि ४ मूलादि- हंसः कं शक्तिरूपिणी श्रीमहात्रिपुरसुंदरीश्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः
खं सदाशिवतत्त्वरूपिणी श्री॰ पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः गं ईश्वरतत्त्वरूपिणी श्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः घं शु

सो॰ ९ द्धविद्यातत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मूलं दि॰ हंसः ईं मायातत्वरूपिणी पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः उं कलातत्व
रूपिणीश्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ऊं विद्यातत्वरूपिणीश्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ऋं रागतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४
मू॰ दि॰ हंसः ॠं कालतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ऌं नियतितत्वरूपिणीश्री ४ मू॰ दि॰ हंसः
ॡं पुरुषतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः एं प्रकृतितत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ हंसः ऐं अहंकार
तत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ओं बुद्धितत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः औं मनस्तत्व ।
रूपिणीश्री पा॰ ४ मूलं दि॰ हंसः अं श्रोत्रतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः अः त्वक्तत्वरूपि
णीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः कं चक्षुस्तत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः खं जिह्वातत्वरूपिणीश्री
पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः गं घ्राणतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मूलं दि॰ हंसः घं वाक्तत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰
दि॰ हंसः ङं पाणितत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः चं पादतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हं
सः छं पायुतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः जं उपस्थतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः झं
शब्दतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ञं स्पर्शतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः टं रूपत
त्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ठं रसतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः डं गंधतत्वरूपि
णीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ढं आकाशतत्वरूपिणीश्री पा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः णं वायुतत्वरूपि।

ह्वियवी २

त्रा ५

णीश्रीपा ४ मू दि हंसः ह्रीं हंनेन लन्वरूपिणीश्रीपा ४ मू दि लें जलन लवैरूपिणीश्रीपा
मू दि हंसः ह्रः नन्वरूपिणीपाः इति षट्त्रिंशत्तत्त्वयोगेन मूलविद्यां जपित्वा एवं मूलविद्यामष्टोत्तर
शतवारं जपित्वा हृदयकमले कामराजकूटं वाककर्णिका ध्यायेत् इत्यादि मूलस्थं ध्यात्वा इत्यादि मूलाधारं
तं च व्याप्य कलश कं ध्यायन् कामकूटमष्टोत्तरशतवारं जपित्वा प्राणायामादि हृदये कं न्यस्य समर्प्य लला
मध्यस्य मूलदेवकामेश्वरीं च मागेवत्तरूपे विसर्जनेदिति मध्याह्नसंध्याविधिः अथ सायंसंध्याविधिं ।
प्राणायामादि न्यस्य नमस्कृत्य ब्रह्मबीज संख्यां कुर्यात् तद्यथा सायमात्मानं त्रिकं कृत्वा ब्रह्म मंडले
मूलविद्यायाः शक्तिकूटं शुभ्रस्फटिकसंकाशं ब्रह्मरंध्रस्थपूर्णेन्दुमंडलपर्यन्तं ध्यात्वा वह्निसोमैकेन ।
काशस्य सोममंडले ममात्मानं दृष्ट्वा देवीं हृदये ध्यायेत् शुक्लां शुक्लाम्बरालेपस्रग्विभूषाविभू।
३५ षिताम् जटामुकुटसंनेत्रयोजनामिश्रां चंद्रमा दृष्ट्वा कुटिलं दृष्ट्वा च भैरवीं पाषाणपाशां जटाविलिनसं
कीर्णानिलम्बमानपयोधराम् पाशांकुशौ पुस्तकं च स्फटिकान्तमालं करैः दधानां शक्तिबीजोक्तां
हृत्सुमंडले स्थितानाम् ध्यायेत् परां शक्तिं शक्तिमद्भिर्निषेवितां भोगमोक्षप्रदां शान्तां मनन्नामस्ते
श्वरीम् नमस्ते ध्येयोत्तमायैनमः ध्येयारूप्यादयध्यानं इति ध्यात्वा मूलविद्यायाः शक्तिकू
टमष्टोत्तरशतं जपेत् श्रीपादुकां पूजयामीति गंधादिभिः त्रिःसंतर्प्य वस्त्रमात्मानं नीय

श्री·
१०

ह्रूं गायत्री मन्त्रार्थं त्रिपुरामन्ते श्वरी पादुकायै श्रीं ह्रीं क ल्पयामि नमः इति त्रिरंजलिं दत्वा तन स्तान्नी यह्रूं हं ।
मन्त्रार्थं त्रिपुरामन्ते श्वरी श्रीपादुकां तर्पयामि नमः इति त्रिः संतर्प्य मालागायामध्ये ह्सकं तर्पयित्विद्य ।
यागायत्री भागवत्तुपित्वा शक्ति ह्रूं गायत्रीं जपेत् सायथा ॥ ऽ सौं त्रिपुरे देवि विद्महे शक्ति श्वरि धी
महि तन्नोमन्ते प्रचोदयात् इति शक्तिगायत्री महाविंशतिवारं जपित्वा सायाह्न घोर शी नित्याम
कल्पे मूलविद्यां जपेत् तद्यथा याय मालासरोजस्यार्यं इदं सम्मुख तिशक्ति बीजात्मिकां गायत्री
गायाशाङ्कशात्विनो युगं नित्यातत्त्वं देवी द्विरिकाघरणां परांचिं तयित्वा भगवती नित्याभिः प
रिवारितां पुस्तकं बालमूर्तं वरदाभाः सेरव्यक्ताः नित्याः घोरे च याज्ञायां सायंकाले संस्मरेत्
इति देवीं ध्यात्वा मूले दिन नित्याविद्यां वाञ्छाय ऐं श्रीं कामेश्वरी नित्याविद्यामन्त्रार्थं ऐं कामेश्वरी
नित्याविद्रूपिणी श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपादुकां तर्पयामि नमः ॥ ऽ मू· ह्रि· हंसः ऐं भगमालि
नीविद्यामन्त्रार्थं श्रीभगमालिनि नित्या रूपिणी श्री·पा ॥ ऽ मूं· रि· हंसः ई नित्याक्लिन्नाविद्या
मन्त्रार्थं ई नित्याक्लिन्ना नित्यारूपिणी श्रीपा· ऽ मू· रि· हंसः ई भेरुंडा विद्यामन्त्रार्थं ई भेरुंडा
नित्यारूपिणी श्रीपा· ऽ मू· रि· हंसः ऊं वह्निवासिनी विद्यामन्त्रार्थं ऊं वह्निवासिनी नित्यारूपि १०
णी श्री· ऽ मू· रि· हंसः ऊं महावज्रेश्वरी विद्यामन्त्रार्थं ऊं वज्रेश्वरी नित्यारूपिणी श्रीपा ऽ

10

मूलं दि॰ हंसः ॐ शिवदूती विद्यामुच्चार्य ॐ शिवदूती नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ मू॰ दि॰ हंसः ॐ त्वरिता
विद्यामुच्चार्य ॐ त्वरितां नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः ल्रं कुलसुंदरी विद्यामुच्चार्य ल्रं कुलसुंद-
री नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मूं दि॰ हंसः ॡं नित्या विद्यामुच्चार्य ॡं नित्या विद्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४
मू॰ दि॰ हंसः एं नीलपताका विद्यामुच्चार्य एं नीलपताकां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मूं दि॰ हंसः ऐं विजया
विद्यामुच्चार्य ऐं विजया नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ ओं सर्वमंगला विद्यामुच्चार्य ओं सर्वमंग-
ला नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः औं ज्वालामालिनी विद्यामुच्चार्य औं ज्वालामालिनी नि-
त्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः अं चित्रां विद्यामुच्चार्य अं चित्रां नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मू॰
दि॰ हंसः अः मूलपंचदशी विद्यामुच्चार्य अः मूलपंचदशी नित्यां तृपितामि श्रीपा॰ ४ मू॰ दि॰ हंसः
श्रीमहात्रिपुरसुंदरी नित्यां तृपितामि श्रीपादुकां पूजयामि इति षोडश नित्यात्मकत्वेन तर्पयित्वा अ-
थैवं कालनित्या विद्यां मूलविद्यां च तर्पयित्वा भ्रूमध्यादि ब्रह्मरंध्रांतं अक्षनीयकृतं शरच्चंद्रनिभं ध्याय
न्प्रेष्ठो नरशतं वारं नानीयकृतं जपेत् ततः प्राणायामपूर्वकं जपं समर्प्य स्तुत्वा देवीं प्रणाम्य सर्वमंड-
लादेवीमस्तनी हृदि भ्रमध्ये च विसृजेत् इति सायंसंध्याविधिः ततोर्धरात्रे नैरीय संध्यामुपासीत ॥

१४

से०
११

यथा अर्कमण्डले देवीध्यानं विना प्राणायामाद्याचमनपर्यन्तं पूर्ववद्विधाय सहस्रारकमले तुरीयबीजं मू-
लविद्यात्रयोद्धारं त्र्यंशत्रयं पञ्चरागसमप्रभम् ध्यात्वा सहस्रारसम्पुटेन तारकमण्डलाद्बहिः परमाकाशे
समायाहन्तवन्तां भगवतीं यथोक्तरूपां ध्यायंस्तुरीयबीजमन्त्रार्थ श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां पूज।
यामीति त्रिः संपूज्य पुनस्तुरीयगायत्रीमन्त्रार्थ श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकायै त्र्यर्घ्यं कल्पया-
मि स्वाहेति त्रिरर्घ्यं दत्वा पुनस्तुरीयबीजमन्त्रार्थ श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां तर्पयामीति त्रिः संत।
र्प्य प्राणायामादि पूर्ववत् पूर्वोक्ततुरीयगायत्रीं यथाशक्ति जपित्वा कालनित्याविद्यां मूलविद्यां अष्टोत्त-
रशतं वारं तुरीयबीजं वा अष्टोत्तरशतवारं जपित्वा प्राणायामादि पूर्ववत् जपं समर्प्य देवीं नत्वा स्वगात्म।
देवीं परमाकाशात् सहस्रदलकमलकर्णिकायां मूलाधारकामकलारूपमात्मानं ध्यायेदिति तु-
रीयसंध्याविधिः एतत्संध्याचतुष्टयमेतद्विद्योपासकानामावश्यकं बाह्यशक्तो ध्यानरूपमिति त्र्य-
शक्तस्संध्योपासनं कार्यमिति अशक्तो द्वितीयदिने प्रायश्चित्तार्थं अष्टोत्तरशतं मूलविद्यां जपित्वा पुन।
र्कर्मकर्तृत्वमधिकारी भवतीति शिवशासने स्नानसंध्यार्चनालोपे जपेदष्टोत्तरं शतं इति तन्त्रराजवचः।
नात्र जपेन्मूलविद्यामिति शेषः अत्र संध्यालोपो न कर्तव्यः शम्भोरन्यैव यद्बहिरीरिता संध्या ११

याहीनो नदीक्षाफलमश्नुते इति वचनात् संध्यावन्दनं साधकेनावश्यं कर्तव्यं इति संक्षेपः अत्र प्रमादाद्य
दि संध्यालोपो भवति तदा तन्त्रसंध्यासमये मोक्ष्माप्यच्छिन्नपूर्वकं पूर्वसंध्यां त्रियां विधाय तत्कालसंध्यां कु
र्यात् उक्तं च त्रिपुरार्णवे संध्याहीने विप्रस्य संध्यायाः पूर्वसंध्यात्रियामध्य विधायोत्तरसंध्यायाः त्रियां कुर्यान्म
माहितः श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना कृते सौभाग्यरत्नाकरे तरंगः सप्तमो गमत् ७ इदं संध्या
विधायप्रक्रमते मातः संध्यानन्तरं पित्रादिर्पणानि निर्वर्तनीयानां त्रिकतर्पणं कुर्यात् तत्प्रमाणमाह पूर्वकेषु पूर्वतो
नगरे पूर्ववज्ज्ञात्ये मावाह्य प्रमिति येनु मुद्रया मूलनीकृत्य मूलेनार्घत्वारमभिमंत्र्य तत्त्वश्रीचक्रं विभाव्य तत्रैव ।
स्वप्रमाणप्रकारेणापीठमनाथ रस्तां देवीमावाह्य षोडशोपचारैर्देवीं संपूज्य यवन्तमालाविधिनाद्यंगावरणदेव
ताः संपूज्यः ४ मूलविद्यामुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपादुकां तर्पयामि नमः इत्यनेनोत्तरशतं त्रतस्ता ।
विंशतिवारं यथाशक्ति तन्नीर्थजलैः पुरस्तान्मुखकमले परमामृतलुप्तासं तर्पणावरणांतां गुरुपंक्तिं त्रयस
प्रदशविद्याभिः सहितां यत्नुरश्रुत्यतेपि तत्रिकोणांमरलमध्यस्यामाप्रथत्रिकोणावर्णाशक्तिं युक्तं मूलदेवीन
पंथेन् नत्राप्यशक्तः संस्कृते जले देवीं ध्यात्वा संपूज्य तर्पयेदिति तर्पणविधिः अथैवं कृत्वा तत्संध्यावंदनादि
क्रियास्वगुरुपरिदृष्टविधिना षट्त्रिंशत्पुत्तरसप्तशताधिकविंशतिसहस्रसंख्याभिः कालनित्याविद्याभिः ।
सहमूलविद्यामप्रायाराधतान्जपं कुर्यात् कालनित्याविद्यास्तत्र तेनैरानोक्ताः तद्विधं तेषां तेकारा ।

मो· १२

दिक्षान्ताः षट्त्रिंशत्तत्त्ववर्णाः षोडशनित्याभिः षोडशस्वरैरन्येकं संयोजिताः षट्सप्तषष्ठ्युत्तरपञ्चशतसं
ख्याकाः हंसौं मण्डलाख्या वर्णा भवन्ति एते वर्णाः कामनित्याविद्यानामागतसंख्यानामेकैको वर्णः षट्त्रिं
शत्तत्त्वानामाद्यवर्णाः इति सर्वे वर्णाः वाग्भवाख्या भवन्ति आगतषट्त्रिंशत्तत्त्ववर्णास्तु सर्वासां विद्यानामाकारे
णान्तसंधिकाः पुनः पुनः क्रमेण कामराजाख्या द्वितीयवर्णा भवन्ति ईकारस्तु सर्वासां विद्यानां श
क्तिकूटात्तृतीयवर्णो भवति अथैताः विद्याः क्रमेण पापरायणाजप्यपरिपाटीश्च सर्वसंपत्ते न्यासो सा
धकोविविक्तेन यादिनीरेवंकांते स्वागृहे स्वासनमास्तीर्य ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः इति संपूज्या
तत्र प्राङ्मुखः स्वस्तिकासनेनोपविश्य गजगणपतिं श्रीगुरुदेवताः प्रणम्य प्राणायामत्रयपूर्वकं सं ।
दोषितभूतशुद्धिं मातृकान्यासं च कृत्वा समस्तरत्नबाहुमूलादिषु त्रिंशत्स्थानेषु भूति स्थाने षोडशदलपद्मं
विभाव्य तेषु अकारादिक्षकारान्तान् षट्त्रिंशत्तत्त्ववर्णान् अन्येकं षोडशस्वरसंयुक्तान् विभाव्य मध्ये तन्मध्ये मा
तृकां विन्यस्य पूर्वादिदलेषु तन्त्रदसा विन्यसेत् षोडशवर्णानकारादिकान् सेद्धं षट्सुमंडलवर्णान् विन्यस्य पुन
स्तद्वितनित्याविद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि दक्षिणामूर्तये ऋषये नमः हृदये कालविद्या त्रिवि
ताश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीदेवतायै नमः इति ऋष्यादिकं विन्यस्य मम मोक्षार्थे नामपारायणजपे विनियोगः
कृताञ्जलिः कृत्वा तत्तद्धितनित्याविद्यात्तैस्त्रिभिर्हृदावर्त्य यथाविधि करषडङ्गन्यासं वक्ष्यमाणाचनरासन ।

12

न्यासवाग्देवताष्टकन्यासं विधाय रक्तं रक्तांबराकल्पस्रग्विभूषानुलेपनाम् पाशांकुशेक्षुकोदंडप्रसूनवि
शिखाः स्मरेदिति कालनित्यां ध्यात्वा वक्ष्यमाणविधिना हृदये श्रीचक्रं कालचक्रमध्यगतं विभाव्य तत्र देवीं।
सावरणां कालनित्यामिष्ट्वा परिवृतां ध्यात्वा मानसैरुपचारैः संपूज्य पारायणजपमारभेत् तत्रादौ वागविद्या
जपः तत्र मूलेन तद्दिननित्याविद्याः ह्सौः हंसः मूलेन तद्दिननित्याविद्या ॐ स्हौः हंसः एवं तत्सौः हंस इत्यंतमेकधा।
वाशद्विद्याभिः सह मूले विद्यां जपित्वा ततः केवलमूलविद्यां त्रिर्जपित्वा ऐं वद वद वाग्वादिनि ऐं क्लीं क्लिन्ने
क्लेदय ४ महाक्षोभं कुरु कुरु २ क्लीं सोमोक्लं कुरु ४ सौः ह्सौः इति दीपिनीविद्यामेकवारं जपित्वा ततो वक्ष्यमाण
गुरुपादुकामप्येकवारं जपित्वा पुनश्चत्वारिंशद्विद्याभिः सह मूलविद्यां जपेत् तत्र मूले अंता हसां ई हंसः मू।
ई ल्ला हसां ई हंसः मू। ऊ हा हसां ई हंसः मू। ऋमा हसां हंसः मू। ऋषा हसां ई हंसः मू। ऐशा हसां ई हंसः मूलं।
औवा हसां ई हंसः मू। अः ला हसां ई हंसः मू। ई लरं हंसः मू। ईलां ई हंसः मूलं ऊ हां ई हंसः मू। इहा ई हंसः
मू। ऋसां ई हंसः मू। ऌषां ई हंसः मू। ऌषा हंसः मू। ऐशा ई हंसः मू। एशा ई हंसः मू। औवा ई हंसः मू। आ
वा ई हंसः मू। अः पा ई हंसः मू। अं पा ई हंसः इति षोडशधा जपित्वा पुनर्मूलं अकार ई हंसः एवं मू। इवा ई हंसः
इठा ई हंसः ऋना ई हंसः ऋपा ई हंसः एवं इनथा ई हंला ई हंसः इत्यष्टधा पुनर्मूलं अत्रा ई हंसः एवं ईलां ई ऊ
हां ई ऋसा ई ऋषा ई एशा ई औवा ई हंसः कारं तत्र प्रथमदिने टं मूलविद्यां मध्यार्थं अया ई हंसः मू। अकार

मं॰ १३

हं सः मूलेय्रव्राईं हं सः मू॰। अगाईं हं सः मू॰। अग्राईं हं सः मू॰। अग्नाईं हं सः इत्यादि अग्नाईं हं स इत्यंतं जपित्वा पुनः
मूलेय्राग्राईं हं सः मूलेग्राकाईं हं सः इत्यादि मूलेयग्नाईं हं स इत्यंतं जपित्वा पुनमूले इग्राईं हं सः मू॰। इकाईं हं सः।
इत्यादि मू॰। इग्नाईं हं सः इत्यंतं जपित्वा पुनर्मूले ईग्राईं हं सः मू॰। ईकाईं हं स इत्यादि मू॰। ईग्नाईं हं सः इत्यांतं जपित्वा
पुनर्मू॰। उग्राईं हं सः मू॰। उकाईं हं स इत्यादि मूले उग्नाईं हं सः इत्यंतं जपित्वा पुनर्मू॰। ऊग्राईं हं स इत्यादि ऊग्नाईं हं
स इत्यंतं जपित्वा पुनः मू॰। ऋग्राईं हं स इत्यादि मू॰। ऋग्नाईं हं सः इत्यं जपित्वा पुनः मू॰। ॠग्राईं हं स इत्यादि ॠग्ना
ईं हं स इत्यंतं जपित्वा पुनमू॰। ऌग्राईं हं स इत्यादि ऌग्नाईं हं स इत्यंतं जपित्वा पुनः मू॰। एग्राईं हं स इत्यादि एग्राईं हं
स इत्यंतं जपित्वा पुनमू॰। ऐग्राईं हं स इत्यादि ऐग्नाईं हं स इत्यंतं जपित्वा पुनमूले ओग्राईं हं स इत्यादि ओग्नाईं हं स इ
त्यंतं जपित्वा पुनमू॰। औग्राईं हं स इत्यादि औग्नाईं हं स इत्यंतं जपित्वा पुनः मू॰। अंग्राईं हं सः इत्यादि अंग्नाईं हं स इ
त्यंतं जपित्वा पुनः मू॰। अःग्राईं हं स इत्यादि अःग्नाईं हं स इत्यंतं जपेत्। एवं षट्सप्तत्युत्तरपंचशतसंख्याको जपो
भवति मूलविद्यायाः प्रथमाक्षरतो प्रथमेन हि तु गात्रान्षोडश स्वरभिन्नान्युत्तरत्वत् सप्तत्युत्तरपंचशतविद्या
भिः सह मूलविद्यां जपित्वा पश्चात द्वितीयाक्षरजनितविद्याभिः तावत्संख्याभिः स्वरप्रोक्तक्रमेण जपेत्। पुनस्तृ
तीयाक्षरजनितनित्याविद्यायाः प्रथमाक्षरं द्वितीयाक्षरेवो [illegible] विद्यान्तरोक्त विद्याजपे विशेषस्तु यस्मिन्नु
गे यत्स्वरयुक्तं पुगात्रं भवति तत्स्वरमारभ्य प्रतिस्वरं षट्त्रिंशत्क्रमेणात द्विसर्गांतिविद्यापर्यंतं जपित्वा पुनस्त

द्वारस्य प्रथमस्वराणामारभ्य ऋस्यान्तस्य दीर्घस्वरांतिविद्याविपिंजपेत् तदा मूलविद्यायाः षट्सप्तत्युत्तर
पंचशतसंख्याको जपो भवति अत्र युगान्तु षट्त्रिंशद्विनात्मको भवति प्रागुक्त पूर्णामरलवर्णो षट्सप्तत्युत्तर
पंचशतसंख्याके प्रत्येकैकस्मात्तस्यैकैकं युगं प्रतियुगात्तरं त्वेवं भवति एतत्सर्वं गुरुमुखात्सम्यग्विज्ञेयं पाराय
णजपः कार्यः दिनानि त्वाविद्यार्णमस्य गुरुमुखादेवावगन्तव्यं इति एवं द्विपंचाशदुत्तरैकादशशतसंख्याको।
भवति मूलविद्यायां श्रीविद्याजप एवैकैकवर्णाद्युषारौजपात् दशोत्तरशतसंख्याको भवति केवलमूलविद्या
जपस्तु वर्गाद्यन्ययोस्त्रिस्त्रिक्रमेणावर्गाद्यायाद्यन्तयोर्मिलित्वा द्वादशयाजपो भवति मूलविद्यायाएवं संभूय षट्
चत्वारिंशदुत्तरत्रिशतनाधिकं महास्वरसंख्याको जपो भवति मूलविद्याया एवं उक्तसंख्याजपमुक्तविधिना कृत्वाः
पुनः केवलां मूलविद्यां जपित्वा प्रागुक्तरीत्या निविद्यां गुरुपादुकाविद्यां [illegible] जपित्वा ऊरलक सहस्रकलं
सहस्कलं ईशोनमहस्तुर्नीर्णाविद्यां सकृज्जपित्वा मम सकलमनोरथान् साधय २ नमः इति प्राक्तनी विद्यां कृ।
तांजलिर्जपेत् ३ निर्वर्गहूयम्याप्य नेवोद्व्यामिम्यपारायणजपं कृत्वा ३ स्तोत्रं जपेत् नमामि भवनीं राणाख्याके।
३ पञ्चाम्नाययुगस्वरैः भाष्यभैरवगां वरदेवीं त्रिपुरभैरवीं १ कादिवर्गाष्टकाकारसमलाष्टकविग्रहं श्रष्टशता
हूतां वरदेवीं त्रिपुरभैरवीं २ खषोडशकानान्तषट्त्रिंशद्भिः परापरैः षट्त्रिंशतत्वगां वरदेवीं त्रिपुरभैरवीं।
षट्त्रिंशत्तैर्नैः संस्थाप्य शिवशक्तिकुलात्मिकादितत्वान्तरां वरदेवीं त्रिपुरभैरवीं आद्यमायाक्षरां पापविवि।
चित्रां सकलाविलं सर्वात्मिकां परां वरदेवीं त्रिपुरभैरवीं षडध्वपीठयोनिस्थां मंडलत्रयकुंडली लिंगगयाति

सौ॰ १८

गां वंदे देवीं ६ स्वयंतद्रव्यां वाणाकामां तस्थितेनेतरां भामभर्त्स्यं चितिं वंदे देवीं ७ अज्ञरागंतर्गतास्त्रोषनामसमत्रि
यापराशक्तिं विश्वेश्वरीं वंदे देवीं ८ वर्गानेपठितव्यांसार्वाल्कोत्रमेणतत्समाहितः इति स्तुत्वा आराध्य आमत्रयं कृ
त्वा दिनेनित्याश्रुमूलविद्यानन्दितेनित्याविद्यया आगवल्करषडंगन्यासं कृत्वा कृतेन जपं देव्यै समर्पयेदिति एवं ।
हृन्नीयहृद्ये आगवदासनादृजयायोगविद्याजपानंविधायम् । कंश्राईंहंसः मू १ कंकाईंहंसः म १ कंखाईंहंसः इ
त्यादिम ले कं लाईंहंसः इत्यंतेन जपित्वा पुनः म १ कांश्राईंहंसः इत्यादिम १ काकाईंहंसः इत्यादिम १ कालाईंहंसः
इत्यंतेन जपित्वा पुनः म १ किंश्राईंहंस इत्यादि किंलाईंहंस इत्यंतेन जपित्वा पुनः म १ कीं श्राईंहंस इत्यादिम १ कीलाईंहं
हंस इत्यंतेन जपित्वा पुनः म १ कुंश्राईंहंस इत्यादिम १ कुलाईंहंस इत्यंतेन जपित्वा पुनः मले कूंश्राईंहंस इत्यादिम १
कूलाईंहंस इत्यंतेन जपित्वा म १ कृंश्राईंहंस इत्यादिमले कृलाईंहंस इत्यंतेन जपित्वा पुनः मले कॄंश्राई इत्यादि कॄ
लाई इत्यंतेपुनम १ कॢंश्राई इत्यादि कॢंश्राई इत्यंतेपुनः म १ कॣंश्राई इत्यादि कॣलाई इत्यंतेपुनम १ कृंश्राई इत्यादि
कृलाई इत्यंतेपुनम १ कॢंश्राई इत्यादि कॢंश्राई इत्यंतेपुनः म १ केंश्राईंहंस इत्यादि केलाईंहंस इत्यंतेपुनः मले कैं।
श्राई इत्यादि कैलाई इत्यंतेपुनः मू १ कोंश्राई इत्यादि कोलाई इत्यंतेपुनम ले कौंश्राई इत्यादि कौलाई इत्यंतेपुनम् १
कंश्राई इत्यादि कंलाई इत्यंतेपुनम् १ कःश्राई इत्यादि कःलाई इत्यंतेपुनः इत्यंतेन जपेत् एवं जपित्वा आगवमू
लविद्यां जपित्वा दीपन्यासादि सत्रपाठांतं कृत्वा समापयेदिति ननत्सनीयादि आगवदासनदृजायोगवि
द्यांते विधायम खंश्राईंहंसः म १ खलाईंहंस इत्यंतेन जपित्वा आगवके षसमापयेयनर्षदिनेम १ गंश्राईंहंसः

14

१२

न्त्यादि गलाईं हंसः इत्यनेन जपित्वा समाप्येन नमः पंचमदिने म्। घम्राईं हंसः इत्यादि घलाईं हंसः इत्यनेन जपेन् षष्ठदिने
म्। ङम्राईं हंसः इत्यादि ङलाईं हंसः इत्यनेन जपेन् सप्तमदिने म्। चम्राईं हंसः इत्यादि चलाईं हंसः इत्यनेन अष्टमदिने छम्राईं।
हंसः इत्यादि छलाईं हंसः इत्यनेन जपेन् नवमदिने म्। जम्राईं हंसः इत्यादि म्। जलाईं हंसः इत्यनेन जपेन् दशमदिने म्। झम्रा
ईं हंसः इत्यादि म्। झलाईं हंसः इत्यादि म्। अनेन जपेन् एकादशदिने म्। ञम्राईं हंसः इत्यादि ञलाईं इत्यनेन जपेन् द्वाद
शदिने म्। टम्राईं हंसः इत्यादि म्। टलाईं इत्यनेन त्रयोदशदिने म्। ठम्राईं हंसः इत्यादि म् ठलाईं इत्यनेन चतुर्दशदिने म्। ड
म्राईं हंसः इत्यादि डलाईं हंसः इत्यादि डलाईं हंसः इत्यनेन पंचदशदिने म्। ढम्राईं हंसः इत्यादि ढलाईं हंसः इत्यनेन षोडशदि
ने म्। णम्राईं हंसः इत्यादि णलाईं हंसः इत्यनेन सप्तदशदिने म्। तम्राईं इत्यादि तलाईं हंसः इत्यनेन अष्टादशदिने म्।
थम्राईं हंसः इत्यादि थलाईं हंसः इत्यनेन एकोनविंशतिदिने म्। दम्राईं हंसः इत्यादि म्। दलाईं हंसः इत्यनेन विंशतितमेदिने म्। १।
धम्राईं हंसः इत्यादि म्। ध धलाईं हंसः इत्यनेन एकविंशतितमे म्। नम्राईं हंसः इत्यादि म्। नलाईं हंसः इत्यनेन द्वाविंशतित
मेदिने म्। पम्राईं हंसः इत्यादि म्। पलाईं हंसः इत्यनेन त्रयोविंशतितमेदिने म्। फम्राईं हंसः इत्यादि म्। फलाईं हंस
इत्यनेन चतुर्विंशतितमेदिने म्। बम्राईं हंसः इत्यादि म्। बलाईं हंसः इत्यनेन पंचविंशतितमेदिने म्। भम्राईं हंसः इत्या
दि म्। भलाईं हंसः इत्यनेन षड्विंशतितमेदिने म्। मम्राईं हंसः इत्यादि म् मलाईं हंसः इत्यनेन सप्तविंशतितमेदिने म्। यम्रा
ईं हंसः इत्यादि म्। यलाईं हंसः इत्यनेन अष्टाविंशतितमेदिने म्। रम्राईं हंसः इत्यादि म्। रलाईं हंसः इत्यनेन एकोनत्रिंशति
तमेदिने म्। लम्राईं हंसः इत्यादि म् ललाईं हंसः इत्यनेन त्रिंशतितमेदिने म्। वम्राईं हंसः इत्यादि म्। वलाईं हंस

सौ° २८

स्यं नं जपेदेकत्रिंशद्दिनेम॥ शश्वाई हं सहस्त्यादिम्म लेशलाई हं सहस्यं नं द्वात्रिंशन्तमे दिनेम॥ षश्वाई हं सहस्त्यादिम॥ षलाई
हं सहस्त्यं नमयस्त्रिंशत्तमे दिनेम॥ सश्वाई हं सहस्त्यादिम॥ षलाई हं सहस्त्यं नं चतुस्त्रिंशत्तमे दिनेम॥ हश्वाई हं सहस्त्यादि।
म॥ हलाई हं सहस्त्यं नं पंचत्रिंशत्तमे दिनेम॥ लंश्वाई हं सहस्त्यादिम॥ लंलाई हं सहस्त्यं नं षट्त्रिंशत्तमे दिनेम॥ क्षः।
श्वाई हं सहस्त्यादिम॥ क्षः लाई हं सहस्त्यं नं जपेत्। अत्र षट्त्रिंशद्दिनेषु च मायाक्रम परिपाट्या मन्त्र हृदिषु वाशन्ने।
कारशाक्तसंख्येयथा भवति तथा जपं कृत्वा वर्गाष्टक यस्यायद्वारो मार्गक्रम विद्या जपेत् येथोरतेचलोत्पा ठक्रमं यो
ति अत्र पारायणोपर्यायभेदः पंचधा भवति तथा चतं नराने निशावासरैः एतन्मासात्षट्त्रिंशता दिनैः जपं।
तो वारमेकं तु विद्या नित्यात्मिकाम्नुनाः आयुरारोग्यमैश्वर्यं विजयं वाञ्छितं क्रमात्। लभन्ते नित्याभिः सं
प्रदायवतो भवेत्। एकस्मिन्दिवसे हूवावारा हन्नौ विधिरुक्तं मध्याह्ने तु समारभ्य मध्यरात्रे समापयेत्। वारेषु
चैकरात्रौ अप्यथमे द्वितीये वारिके वशिन्याः प्रथमवर्गिका मे स्वर्णाः द्वितीयकं जबार्गष्टकं मे त्रीसोम वारादि ष
ट्स्वपि दिनेषु मे दिनी वर्गार्द्दैकैकं प्रजपेत्सुधीः एतेषिवेकं जापे प्रथमादिनि स्मिषुष्य प ----------
विद्यास्तु प्रजपेत्प्रतिवासरम्। पंचमी दशमी पंचदशी श्रुतिथिषु क्रमात्। द्वर्णास्तु प्रजपेद्विद्या चतुर्दश भवास्सुधीः
मासमति दिनं विद्वानेकैकं योनिमेव तु जपेत्प्रति दिने विद्वाने वं द्वर्णा मनुविद्योनी द्वा जपेत्षट्स्वपि ताः क्रमात्।
षट्त्रिंशद्दिवसेष्वेवमेकैकं योनिमेव तु जपेत्प्रति दिने विद्वानेवं द्वर्णा भवन्तिनाः नेत्राभिः सहपीठिकाः पिविद्या।
लोकेषु विद्यते नत्साराभिरूपायैले: साधयेत्सर्वमीप्सितं यद्यन्त्रिजप्तिनं तन्न दुःकरं सुकरं भवेत् जपतः षट्ता।

15

होमार्चाभिषेकैः संतर्पयेत्स्थिरः पंचाशद्वारमाहृत्य विद्याभक्तिसमन्वितः मृगनेनिशिगैदैः कुंकुमैः वैरिरोधैः मुदाहृतैः
शतवारं समाहृत्य विद्याविधिवैभवात् लभते तनयान् वंध्यापि सर्वगुणान्वितान् अस्याः षोडशवारं च विद्याभ्यासा।
द्विविंशकैः गुणाढ्यादि संपन्नां भार्यां विंदेत्प्रयत्नतः तावदावृत्त्या कन्यावाप्नोति सर्वगुणान्वितम् लभते पुत्र
पौत्राद्यैश्च धनैः संपदन्विता द्विशतेन समावर्त्य दारिद्र्यान्मुच्यते ध्रुवं त्रिशतैर्भूमिसमाप्तिश्चतुःशतैर्धनी पंच
शतैर्भवेत् षड्भिः शतैः सप्तभिस्तु शतैस्तस्य वश्या अष्टभिस्तु शतैस्तासां तथा सर्वेऽपि।
किंकराः नवभिस्तु शतैरेव कंदर्पो वनिताजने एवं नवशतं जप्त्वा सर्वान् कामानवाप्नुयात् समस्तभजनं तासां
उक्तं सर्वार्थसिद्धिदमिति अथैतेषां विषमपर्यन्तव्याख्यायते इत्यादिभिर्वदिष्यते ततः सार्धहृदयश्लोकः स्पष्टार्थः एक
वारं तेषां षट्त्रिंशदुत्तरसप्तशताधिकविंशतिसहस्रसंख्याभिः कालनित्याविद्याभिः सततं सकलविषाय
स्ताव ... ति पिना सत्पहकि प्रमाणो इत्यर्थः वारभुविधादिशतवारांतेषु सप्तविंशित्यादी।
नां वर्गास्तर्पिता पाप्रकारेणास्फुटीकरिष्यामः वर्गः पंक्तिर्योनिरिति पर्यायः सेकः अभिषेकः स्थिरनिश्चया।
लभन्ते मान्यं पंचाशदित्यादिभिः श्लोकैः अयं चितः काम्यजपः केवलकालनित्याविद्यानामेवान्यपि काम्यप्र।
योगा बहवः संति ते तु ग्रंथगौरवभयान्नास्माभिर्लिखिताः महतैतं शास्त्राज्ज्ञेया बोद्धव्याः अथ कालच।
क्ररचनाप्रकारस्तत्राप्रथमं क्वचिद्विंदुं कृत्वानंतरितः षडंगुलमानेन वृत्तं कृत्वा तद्बहिरेकैकांगुलांतर।
मानतः षोडशवृत्तानीति प्रथमकृतवृत्तेन सह सप्तदशवृत्तानि निष्पाद्य नानि वृत्तानि षट्त्रिंशद्योनि वि

भजपीठेरुशकोष्ठयुक्ताः षट्त्रिंशद्वीथीनिर्माणाद्यनासनात्मस्वप्रवीथ्यां सर्वबाह्यस्थकोष्ठमारभ्यमवेशगम्या
सौ- अआइईउऊऋॠऌॡएऐओऔअंअः इति विलिख्य मारत्निल्य कमामामद्वितीयवीथ्यां तथैव बाह्य
२६ कोष्ठमारभ्य ककाकिकीकुकूकृकॄकॢकॣकेकैकोकौकंकः तृतीयवीथ्यां खखाखिखीखुखूखृखॄखेखैखो खॢखॣ
खौखंखः चतुर्थवीथ्यां गगागिगीगुगूगृगॄगॢगॣगेगैगोगौगंगः पंचमवीथ्यां घघाघिघीघुघूघृघॄ।
घॢघॣघेघैघोघौघंघः षष्ठवीथ्यां ङङाङिङीङुङूङृङॄङॢङॣङेङैङोङौङंङः सप्तमवीथ्यां चचाचिची
१६ चुचूचृचॄचॢचॣचेचैचोचौचंचः अष्टमवीथ्यां छछाछिछीछुछूछेछैछोछौछंछः नवमवीथ्यां जजा छृछॄछॢछॣ
जृजॄजॢजॣ जिजीजुजूजेजैजोजौजंजः दशमवीथ्यां झझाझिझीझुझूझृझॄझॢझॣझेझैझोझौझंझः एकादशवीथ्यां ञञा
ञिञीञुञूञृञॄञॢञॣञेञैञोञौञंञः द्वादशवीथ्यां टवर्गः त्रयोदशवीथ्यां ठवर्गः चतुर्दशवीथ्यां ड
वर्गः पंचदशवीथ्यां ढवर्गः षोडशवीथ्यां णवर्गः सप्तदशवीथ्यां तवर्गः अष्टादशवीथ्यां थवर्गः
एकोनविंशद्वीथ्यां दवर्गः विंशतिवीथ्यां पवर्गः एकविंशतिवीथ्यां बवर्गः द्वाविंशतिवीथ्यां फवर्गः त्र
योविंशति वीथ्यां बवर्गः चतुर्विंशतिवीथ्यां भवर्गः पंचविंशतिवीथ्यां मवर्गः षड्विंशतिवीथ्यां यवर्गः
सप्तविंशतिवीथ्यां रवर्गः अष्टाविंशतिवीथ्यां लवर्गः एकोनत्रिंशद्वीथ्यां ववर्गः त्रिंशत्तमवीथ्यां श
वर्गः एकत्रिंशद्वीथ्यां षवर्गः द्वात्रिंशद्वीथ्यां सवर्गः त्रयस्त्रिंशद्वीथ्यां हवर्गः चतुस्त्रिंशद्वीथ्यां ळवर्गः पं
चत्रिंशद्वीथ्यां षट्त्रिंशद्वीथ्यां ळवर्गः एवं षट्त्रिंशद्वीथीषु षट्त्रिंशद्वीथीषु षट्सप्तत्युत्तरपंचशतसं।

स्वाकान्तूर्णामंदलवर्णानालिख्यकर्णिकायां ग्राईहंस इतिवर्णाच्चन्द्रयं विलिख्यसर्वत्रापद्मन्नाहृदि तन्नत्रयंनि
ष्वायसकेसरमष्टदलकमलस्वर्णविश्वपतहृदि श्रीनत्रश्रीं चक्रमीन् अग्रवर्णविन्यासेन पश्चादेवताभिमुखो: स्व
वैवर्णायथाभवंतितथालेख्या: तथाकालस्वनामकार: एतत्रिकस्य षट्समस्तुतत्र पंचशतभेदा: संति तस्यैव
त्रेख्या: पूजनप्रकारं तत्फलानि शगुरुत: शास्त्रतश्चबोद्धव्यं ग्रन्थगौरवभयान्नात्र लिखितं तत्र मायाराधनानं
विधायतो गुरुहरिवातिश्रद्धान्वितस्य श्रीगुरोरक्षुर्णपात्रेमाराधयेत् हृदिलष्टदेवतां स्मरन्मूलमंत्रेण लोत्रं वाचयेत।
मौनीस्वपरमात्रहृदिस्वगृहंगत्वा हृदि स्थित्वा स्नानानां तं स्वपादं स्मरन् प्रणवमुच्चार्यदेवतं यजत्विति पापाक्रांत
ममतम तत्रिसार्यपिचि स्नानेभ्यापं फट् फट् तेनम: स्थः सोमोयमकालोमहाभूता: चपंचवा ... श्वभा श्वभस्य
हकेमणोनवसालिग: इतिपठित्वा अंकुरादितकोष्ठहस्या पार्श्वपद्मयमूर्धं मयस्नात्वा बलोवामसमाभूत्वा गरहात:
प्रविश्यपदस्तो पादेमस्ता लघ गहां गतेनमुसमेगोपालि में तत्र देशेसिंहासनादिना कृतनहृत्तमंदलोत: स्वासमा
स्तीर्य हीं आधारशक्तिकमलायनम: इत्यासनं संपूज्य तत्रप्राङ्मुखउपविश्य बद्धमाला मातं तं भैरवमंत्रेण
प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि ४ देवभागाय ऋषयेनम: मुखे ४ देवीगायत्रीछंदसेनम: हृदये ४ श्रीमातंङभैर
वायदेवतायेनम इतिविन्यस्य ममसर्वाभीष्टसिद्धये मया श्लोकेनाविनियोग: इति कृताञ्जलिर्वदेत ॐ इम्रांहां
हृदयायनम: ४ ऐंह्रीं शिरसेस्वाहा ४ हृं शिखायैवषट् ४ ऐंहूं कवचायहुं ४ ह्रौं नेत्रत्रयायवौषट् ४
ह्र: फट् अस्त्रायफट् इत्यष्टमंत्रानंगुष्ठादि तलांतकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषु विन्यसेत् ततोध्यानम्।

सौ॰ १८

हेमाम्भोजप्रवालप्रतिमनिजरुचिं चारुखट्वाङ्गपद्मौ चक्रं शक्तिं सपाशां सृणिमपि रुचिरामक्षमालाकपालं । हस्ताम्भो
जैर्दधानं त्रिनयनविलसद्वेदवक्त्राभिरामं मार्तण्डं वल्लभार्धं मणिमयमुकुटं हारदीप्तं भजामः । इति दत्त्वार्घ्यं सूर्याया
र्घेन दाययः स्पर्योरंभेन दाद्युः स्पर्योरिति ते इति श्लोकेन ध्यात्वा मनसा सम्पूजयित्वा ताम्रादिपात्रे सिन्दूरकुङ्कुमा।
दिना त्रिकोणवृत्तकर्णिकं सकेसरमष्टदलकमलं निर्माय तद्बहिर्वृत्तं चतुर्द्वारोपेतं चतुरस्रं च कृत्वा तद्बहिर्वृत्तत्रयं
भ्रामयेदिति सन्नामं मण्डलं कृत्वा तत्र सूर्यमण्डले गन्धपुष्पं दत्त्वा वक्ष्यमाणविधिना सामान्यार्घ्यं विधाय मूलमन्त्रेणाद।
त्वाभिमन्त्र्य तेनैवोदकेन मण्डलं स्वात्मानं पूजोपकरणानि चाभ्युक्ष्य तत्र मण्डूकाय नमः ४ कालाग्निरुद्राय नमः ४ ।
मूलप्रकृत्यै नमः ४ आधारशक्त्यै नमः ४ कूर्माय नमः ४ अनन्ताय नमः ४ श्वेतद्वीपाय नमः ४ वराहाय नमः ४
पृथिव्यै नमः ४ क्षीरसमुद्राय नमः ४ श्वेतद्वीपाय नमः ४ मणिमण्डपाय नमः ४ कल्पवृक्षेभ्यो नमः ४ रत्नवेदिका
यै नमः ४ रत्नसिंहासनाय नमः ४ उपर्युपरि सिंहासनस्य चतस्रः पूर्वादिचतुर्दिक्षु मध्ये च अमलाय नमः ४ विमला
य ४ साराय ४ आराध्याय ४ परमसुखाय ४ ततः आग्नेयादिकोणेषु ४ धर्माय नमः ४ ज्ञानाय नमः ४ वैराग्याय ४
ऐश्वर्याय ४ ततः पूर्वादिचतुर्दिक्षु ४ अधर्माय ४ अज्ञानाय ४ अवैराग्याय ४ अनैश्वर्याय ४ अनन्ताय ४ ।
पद्माय ४ आनन्दकन्दाय ४ संविन्नालाय ४ प्रकृतिमयपत्रेभ्यो ४ विकारमयकेसरेभ्यो ४ पञ्चाशद्वर्णबी
जाढ्यसर्वतत्त्वस्वरूपायै कर्णिकायै ४ सं सत्त्वाय ४ रं रजसे ४ तं तमसे ४ आं आत्मने ४ अं अन्तरात्मने ४ पं परमा
त्मने ४ ह्रीं ज्ञानात्मने ४ मं वह्निमण्डलाय ४ ॐ सोममण्डलाय ४ अं सूर्यमण्डलाय ४ ततो दलकेसरेषु मध्ये च ४

वि

रं दीप्तायै ४ रीं सूक्ष्मायै ४ रूं जयायै ४ रैं भद्रायै ४ रैं विभूत्यै ४ रों विमलायै ४ रौं अमोघायै ४ रं विद्युतायै ४ रः
सर्वतोमुख्यै नमः इति पीठशक्तीः संपूज्य ॐ ब्रह्मविष्णुशिवात्मकाय सौराय योगपीठाय ४ इति संपूज्य तत्कर्णिका।
यां पूर्वादिचतुर्दिक्षु ४ ॐ दीप्तायै नमः ४ ॐ सूक्ष्मायै नमः ४ ॐ जयायै नमः ४ ॐ भद्रायै ४ एताः शक्तीः संपूज्य म।
ध्ये मार्तण्डभैरवमंत्रस्य स्वार्थं श्रीमार्तण्डभैरवमूर्तिं कल्पयामीति मध्ये मूर्तिं परिकल्प्य तन्मंत्रस्य स्वार्थं मार्तण्ड।
भैरवमूर्तये नमः इति मूर्तिं संपूज्य कराभ्यां पुष्पाञ्जलिमादाय हृदयकमले देवं तेजोरूपं ध्यात्वा सुषुम्नामार्गे।
ण ब्रह्मरन्ध्रात् निर्गत्य तेजः करस्थपुष्पाञ्जलिं चानीय सूर्यमंत्रस्य स्वार्थं भावनया इत्यागच्छागच्छेति तत्स्थाने।
तौ पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा तन्नेत्रेण समावाह्य ध्यानोक्तरूपं देवं ध्यात्वा पूर्वोक्तषडङ्गन्यासेन सकलीकृत्य प्राणप्रतिष्ठां
विधाय विश्वमत्र इति मदर्शयन् मंत्रस्य स्वार्थं मार्तण्डभैरव एतत्ते आसनं नमो मूर्ध्नि एवमेतत्ते अर्घ्यः स्वाहा एतत्ते पाद्यं नमः
पादयोः एतत्ते आचमनीयं स्वाहेति मुखे एतत्ते मधुपर्कः स्वधेति मुखे एतत्ते आचमनीयं स्वाहेति मुखे एवं स्नानं नमः
आचमनीयं स्वाहा वाससी नमः पुनराचमनीयं स्वाहा उपवीतं नमः आचमनीयं स्वाहा अलंकारं नमः गन्धो नमः
पुष्पाणि वौषट् इति पुष्पान्तानुपचारान् दत्त्वा आवरणपूजां कुर्यात् मायया कर्णिकायां पूर्वादिचतुर्दिक्षु ह्रां।
सूर्याय नमः ह्रीं भास्कराय नमः ह्रूं भानवे नमः ह्रैं रवये नमः ततः आग्नेय्यादिचतुर्दिक्षु ह्रौं दिवाकराय नमः इति
चतुर्मूर्तीः संपूज्य अष्टदलकेसरेषु आग्नेये ह्रां भास्कराय नमः नैरृत्ये ह्रीं ह्रीं शिरसे नमः ४ वायव्ये ह्रूं ह्रूं
शिखायै नमः ४ ऐशान्ये ह्रैं ह्रैं कवचाय नमः ४ देवाग्रे ह्रौं ह्रौं नेत्राय नमः ४ पूर्वादिचतुर्दिक्षु।

सौ०
१८

अः रुः अस्त्राय नमः ततो हृद्दलेषु देवाग्रदलमारभ्य ४ सं सोमाय नमः ४ मं मंगलाय नमः ४ बुं बुधाय ।
नमः ४ हं हंसमयेन नमः ४ शुं शुक्राय नमः शं शनैश्चराय नमः ४ रं राहवे नमः ४ कं केतवे नमः ४ ततो द्वि
स्त्रदाग्रभानि वहन्नयेत् ४ लं इन्द्राय नमः ४ रं अग्नये नमः ४ यं यमाय नमः ४ क्षं निर्ऋतये नमः ४ वं वरुणा
य ४ यं वायवे ४ सं सोमाय ४ हं ईशानाय ४ इं ईशानयोर्मध्ये निर्ऋतिवरुणयोर्मध्ये चतुर्दिक्षु ४ आं ब्रह्म
णे नमः ४ ह्रीं अनन्ताय नमः ४ ततो दिक्पालानां पार्श्वेषु ४ वं वज्राय नमः ४ शक्तये ४ दंडाय ४ खड्गाय ४
पाशाय ४ अंकुशाय ४ गदायै ४ त्रिशूलाय ४ पद्माय ४ चक्राय ४ इत्यावरणानि संपूज्य तस्मिन् ।
अष्टमंडलासने भगवतीं ध्यात्वा पूजयित्वा ताराभ्यो नाद्धिर दद्यात् तद्यथा मंडलान्तर्मध्ये वस्त्रमाला विशा।
षाङ्गी विधाय सूर्यषडङ्गमूलषड्गाभ्यां पूजयित्वा सूर्यमेव मूलविद्याभ्याम् अभिमंत्र्य अष्टमंडलश्रीचक्रे ध्यात्वा
चैतत्र वस्त्रमाला योगपीठे जाग्रत्स्मरेद्देवीमावाह्यावाहनादिप्राणप्रतिष्ठान्ते संतोषभावादिमुद्राः प्रदर्श्य मू
लविद्यया पुष्पांजलिं त्रयेण देवीं संपूज्य विशेषार्घ्यं बिन्दुं परमामृतं तद्वस्त्र माला विधिना देवीं त्रिः संतर्प्य श्री
श्रीपादुकाभिः पंचभिः संपूज्य पुनः पुष्पांजलिं कृत्वा लयाङ्गत्वेन षडङ्गानि देव्यंगे संपूज्य संतर्प्य मार्तण्डभैरवाय ।
देव्यै पुष्पांजलिं कुर्यात् तद्यथा ४ सूर्यमंत्रमूलविद्यान्ते पूर्वाय मार्तण्डभैरव प्रकाशशक्तिसहित सग्रहराशि
नक्षत्रतिथिवारयोगकरणपरिवारसहितासनसंस्थितश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां पूजयामि इति त्रिपुष्पां
जलित्रयं दत्त्वा तेन मंत्रेण तानपि याभ्यामेव ते नत्रिः संतर्प्य पुनः पूजनानन्तरं मंडले निर्माय ४ समार्तण्डभै

स्वच्छीपरदेवतायै मंत्रेणैलां नमः इति मंत्रलेशं सत्यात्रस्य मात्रजले आहितांभसा युञ्जनममस्तु पतालि।
तेनात्रमाधारं तत्त्विपाय सूर्यमंत्रलेखेन ध्यायेत् सूर्यमंत्रलेम् मूलविद्यां श्रीचार्य विशेषार्घ्यं किं मिश्रितम्॥
द्रव्यैः संपूर्णं कुशतिलयवशालिश्यामाक तंडुलकुंकुमचंदन रोचना कर्वीर्यपुष्पादिचनितेरपकु
शेनाक्षताद्य सूर्यमंत्रेण मूलविद्यां च प्रणम्य क्रमस्थानं रशनवारं तन्यात्रे सूशन्तु पिलादेव्यभेदाद्भुद्धा मा
र्तण्डभैरवमंत्रं मूलविद्यां वो चार्य मार्तण्डभैरवाय प्रकाशशक्तिसहिताय द्वादशकलात्मने सहस्रर।
श्मिनत्रमतिथिवारयोगकरणादिपरिवारपरिवृत्तासनसंस्थिताय श्रीसूर्याय अर्घ्यं कल्पयामि स्वाहेति मंत्र
णार्घ्यं दत्वा मध्यमां हृदि स्थितां ——— कायमार्तण्डभैरवरूपिणीं देवीं तन्मयामृतपरिलुप्तनाविभावयं
पूर्वोक्तमंत्रेण पुष्पांजलिं दत्वा मालायामादिपूर्वोक्तं सूर्यमंत्रं मूलविद्यां च यथाशक्ति जप्त्वा मारा।
यामादिपूर्वोक्तं तत्पंच समस्य प्रणम्य दत्वा परमं तमस्वेति मार्तण्डभैरवमंत्रेण देवीं विसृज्य मार्तण्डभैरवं
च सपरिवारं विसृज्य ईशाने च तेजश्चंडाय नमः इति निर्माल्यं निक्षिपेत् इति सूर्यार्घ्यदानविधिः
अथ मुख्यः कल्पः तत्र शक्तो सूर्यमंत्रलेखे वव्योम्निवावरणं मार्तण्डभैरवं तत्रैवपरदेवताभेदेन।
ध्यायन् पूर्वोक्त विधिनार्घ्यं दद्यादिति प्रथमः कल्पः केवलं मंत्रमात्रेणार्घ्यदानं दत्वाय कल्पः ०
वंहन्नाद्याः पूर्वं सूर्यार्घ्यदानमावश्यक मिति ततः शिवपूजां कृत्वा मंडपद्वारपूजां कुर्वीत ततः पा
र्थिवं सर्वसिद्धिदमित्यादिमिगमोक्तेः पार्थिवलिंगपूजनं प्रशस्तं तत्र पूजनप्रकारस्तु गोभयो॥

सो॰ १५

पलिते शुचौ देशे प्राक्सर्वप्रोक्तविधिना स्वासनं संस्थाप्य तत्रोदंमुख उपविश्य अद्येत्यादि तिथ्युल्लेख ।
नांते श्रीपरमदेवतार्चनाधिकारसिद्ध्यर्थं पार्थिवशिवलिंगपूजनमहं करिष्ये इति संकल्प्य हराय नम इ
ति शुचिस्थानात्कुंभसल्लिग्धां मृदमादाय संशोध्य महेश्वराय नमः इति लिंगं संघट्टने विधाय स्वपु
रतः पीठादौ संस्थाप्य शिवपंचाक्षरमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरसि वामदेवऋषये नमः मुखे पंक्तिछं
दसे नमः हृदये सदाशिवाय देवतायै नमः इति विन्यस्य परदेवतार्चनाधिकारसिद्ध्यर्थे पार्थिवलिंगार्चने
विनियोगः कृतांजलिर्द्धत्वा ॐ हृदयाय नमः नं शिरसे स्वाहा मः शिखायै वषट् शि कवचाय हुं ।
वा नेत्राय वौषट् य अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रान् अंगुष्ठादितलांतकरयोर्विन्यस्य हृदयादिषडंगेष्व
पि विन्यस्य मृगटंकाभयवरशुभकरं व्याघ्राजिनांबरं चंद्रचूडं त्रिनेत्रं च पंचवक्त्रं शिवं भजे इति ध्यात्वा
मानसं संपूज्य पित्वा वस्तुमार्गाक्ष्मामान्यार्घ्यविधिना शिवपंचाक्षरमंत्रेण अर्घ्यपाद्यादिपात्राणि सं ।
स्थाप्य वस्तुमार्गाविधिना शिवपीठं संपूज्य पुष्पांजलिमादाय हरिनेत्रोद्भवं ध्यात्वा वरत्नासाप्नुना
वहि निस्सार्य करस्थपुष्पांजलौ तन्नेत्रेन संयोज्य पिनाकधृगिहागच्छागच्छेति तस्मिंल्लिंगे पुष्पांजलिं ते
पेदात्माबाह्यस्थलपाठो इति हृदि निहितं संस्थाप्य मामगृह्य षडंगन्यासयोगेन सकलीकृत्य पशुपतये नमः
इत्यर्घ्याद्य वस्त्रांतानुपचारानुपचार्य शिवाय नमः इति गंधपुष्पनैवेद्यं वेद्यादीन् सत्त्वाश्रमारभ्य ॐ श
र्वाय क्षितिमूर्त्तये नमः ॐ भवाय जलमूर्त्तये नमः ॐ रुद्राय अग्निमूर्त्तये नमः ॐ उग्राय वायुमूर्त्तये नमः ॐ भीमाय

19

काशमूर्त्तये नमः ॐ पशुपतये यजमानमूर्त्तये नमः ॐ महादेवाय सोममूर्त्तये नमः ॐ ईशानाय सूर्यमूर्त्तये न।
मः इति संपूज्य मण्डलिकायां ॐ उमायै नमः इति पूजयेत् ततः सांगाय सपरिवाराय श्रीशिवाय नमः इति त्रिः
संपूज्य शिवाय नमः इति पुष्पादिना हस्ताभ्यां नानुपचारान्दत्वा पंचाक्षरमंत्रं यथाशक्ति जपित्वा जपं समर्प्य ॐ सर्वज्ञता
नविज्ञानप्रदानैकमहात्म्येन नमस्ते देवदेवेश सर्वभूतहितेरत अनंतकीर्त्तिसंपन्न अनंतासनसंस्थित अनंतका।
न्तिसंपन्न परमेशान नमोस्तुते परापरपरातीत उत्पत्तिस्थितिकारकः सर्वार्थसाधनोपाय विश्वेश्वर नमोस्तुते स्वभा
वनिर्मलाभोग सर्वव्याधिविनाशन योगियोगिमहायोगी योगीश्वर नमोस्तु ते कृत्वा लिंगप्रतिष्ठां तु स्तवमेनमुदीर।
येन लिंगं स्तवेमत्तु शृणुयाद्यः शृणोति सदा नरः नाप्नुयाद्यः संसारे स्थाने भाषे निरंतरं भवेत् तस्मात्सर्वप्रयत्नेन
शृणुयाल्लिंगसंस्तवम् पापकंचुकनिर्मुक्तः प्राप्नोति परमं पदं इति श्रुत्वैकाग्रस्तोत्रमंत्रमिमं पठेत् अंगहीनं ने
क्रियाहीनं विधिहीनं महेश्वर पूजितोसि मया देव तत्क्षमस्व भ्रमात्मकृत यद्यप्युपहतैः पुष्पैः श्यामैर्भाव
दूषितैः केशकीटापविद्धैश्च पूजितोसि मया प्रभो अन्यथासक्तचित्तेन क्रियाहीनेन वा प्रभो मनोवाक्काय।
दुष्टेन पूजितोसि त्रिलोचन यच्चोपहतमात्रेणाकृतमर्घ्यादिकं मया नाम्ना सेन च भावेन तत्क्षमस्व मम प्रभो
मंत्रेणाक्षरहीनेन पुष्पेण विकलेन च पूजितोसि महादेव तत्सर्वं क्षम्यतां मम ध्यानं संहृत्य तां यान्नु फलेचा
त्मनः स्तुते इति पठित्वा भद्रलिंगे नमस्कारैः सम्यक्परितोष्य श्रीमहादेवं मंत्रेणानेन संहारमुद्रया
विसृज्य निर्माल्यधाराय चंडेश्वराय नमः इति ईशानकोणे निक्षिप्य तेलिंगं निर्माल्यपुष्पादिकं चंदल

सौ॰
२

मध्येन यादौ विस्तरेण अथ पार्थिवलिंगं यथा यथा ह्रस्वं यथा तथा फलवान् लम्बं यथा यथा स्थूलं तथा फ
लमलं संततो यत्र फलं अयातूनं न कार्यमिति पार्थिवस्तु न न प्रकारः अथ यद्वारपूजा तत्र स्वर्णप्रकारस्य प
श्चिमद्वारे राजतः प्रविश्य साधकः पूजयेद् वीमिमिक्रमस्तेनैव क्रमेण द्वारपूजनमिति यागमंडपस्य प्रकारा
संभवे मंडपस्य पूर्वद्वारात्प्रवेशनं तदसंभवे यागमंडपस्य पश्चिमद्वारि मंडपसंभवे गोमयोपलिप्तायां यागभूमेः ।
पश्चिमभागे क्वापि स्थित्वा सामान्यार्घ्यं विधायैवं कल्पयित्वा क्रमेण पूजयेत् तद्यथा कोटिकोटियोज
नविस्तीर्णसुधार्णवयन्त्रप्तयांतर्गतं कोटियोजनविस्तारायामं महाभूतं नवरत्नमयं द्वीपं स्मरेदिव्य ।
तेनसंततमध्ये तत्रीयांशे मदनोन्मादनं नाम नानापुष्पलतनाकुलं कदंबकाननगर्भं नंदनोद्यानं तन्मध्ये
रत्नीकमसे सूर्यकोटिसमप्रकाशं ज्वलत्स्वर्णप्राकारवेष्टितं नानासुरभिशालिना तोरणद्वारेण नानारत्नमंडितं म
णिसेवायाने इंद्रादिदेवगणसमाकुलं माणिक्यमयं श्रीमंडपं ध्यात्वा सामान्यार्घोदकेनाभ्युक्ष्य पुष्पादि
भिः क्रमेण पूजयेत् तद्यथा सुधार्णवयंत्राय नमः अथ भुवनखंडविराजितायनवरत्नमयद्वीपाय ४ नं
दनोद्यानाय नमः ४ स्वर्णप्रकाराय नमः ४ तद्वारस्य १ दक्षिणतोत्तरशाखयोः पूर्वपश्चिमगणेशाय नमः ४
त्पालेभ्यो पालाय नमः ४ द्वारश्रिये नमः ४ देहल्यै नमः इति संपूज्य प्राकारान्तः प्रविश्य रक्तिपादिक्र
क्रमेण इंद्रादिदिक्पालान्स्वस्वदिशि संपूज्य मणिमंडपस्य पश्चिमद्वारं गत्वा सामान्यार्घ्यं वक्ष्यमाणविधिना
स्थाप्य तेनोदकेनास्त्रमंत्रेण तोरणद्वारमभ्युक्ष्य सामान्यार्घ्यकरणाशक्तौ तन्मादिपात्रस्थजलेन ले

20

नाष्टवारमभिमंत्रयेन्मूलमंत्रेणास्त्रमंत्रीकृत्य तेनोदकेन वामोल्लयेन ततः कदंबकाननाय नमः श्रीरत्नमंडपाय नमः
इति संपूज्य तोरणाद्वारस्य पश्चिमभागे द्वाराभिमुखमुपविष्टं वाराहीं वत्समारारूढां ध्यात्वा तद्वारपालं संपूज्य तत।
द्वारमस्त्रेणाभ्युक्ष्य द्वारस्योर्ध्वशाखायां दक्षिणे ४ मां महालक्ष्म्यै नमः वामे ४ सां सरस्वत्यै नमः मध्ये ४ दुं दुर्गायै न
मः ४ द्वं द्वारश्रियै नमः द्वारस्य दक्षिणवामशाखयोरधः क्रमेण शंखनिधिपद्मनिधिभ्यां नमः ४ गं गणपतये न। ४
क्षें क्षेत्रपालाय नमः ४ मां मायाशक्त्यै नमः ४ चिं चित्कलायै नमः ४ खिं खिन्यै नमः ४ गं गंगायै नमः ४ यं यमुनायै
नमः ४ धं धात्र्यै नमः ४ विं विधात्र्यै नमः ४ देहल्यां दें देहल्यै नमः ४ द्वाराग्रे वं वरुणाय नमः पश्चिमद्वारं संपू।
ज्य ततो नरद्वारं गत्वा तथैवाभ्युक्ष्य तस्योर्ध्वशाखायां दक्षिणवामपार्श्वयोः प्राग्वं महालक्ष्मीसरस्वत्यौ संपूज्य
मध्ये ४ वं वटुकाय नमः द्वां द्वारश्रियै नमः पुनः पूर्ववत् शंखनिध्यादि देहल्यंतं संपूज्य द्वाराग्रे सं सोमाय नमः इ
ति संपूज्य ततः पूर्वद्वारं गत्वा तथैवाभ्युक्ष्य तस्योर्ध्वशाखायां दक्षिवामपार्श्वयोः प्राग्वन्महालक्ष्मीसरस्वत्यौ
संपूज्य तत्र क्षेत्रपालाय नमः द्वारश्रियै नमः पुनः प्राग्वत् शंखनिध्यादि देहल्यंतं संपूज्य द्वाराग्रे ४ लं इंद्राय।
नमः ततो दक्षिणद्वारं गत्वा अर्घोदकेनाभ्युक्ष्य तदूर्ध्वशाखायां दक्षिणवामयोः प्राग्वन्महालक्ष्मीसरस्वत्यौ संपू
ज्य मध्ये ४ ग्लौं गणनाथाय नमः द्वां द्वारश्रियै नमः इति संपूज्य प्राग्वत् शंखनिध्यादि देहल्यंतं संपूज्य द्वाराग्रे। ४
यं यमाय नमः ततः पुनः पश्चिमद्वारं गत्वा वामपादपुरःसरं तत्तोरणांतः प्रविश्य ४ रत्नसोपानपंक्त्यै नमः इति
सोपानपंक्तिं संपूज्य तन्मार्गेण मंडपस्य पश्चिमद्वारादिचतुर्द्वारेषु संपूज्य देवताः पूजयेत् तत्र प्रथमं पश्चिमे भ।
गतिमहेश्वरि विघ्नपते मनश्चाक्षं तिरस्करणीं कुरु स्वाहा तिरस्करिणी देवी तिरस्करिणीं ध्यात्वा पश्चिमद्वाराग्रे

सौ०
२१

किंचिन्मूर्ध्नि — दृश्येत् ४ गौं गौरीदेवीश्रीपादुकां ४ लौं लोकधात्रीश्री ४ वां वागीश्वरीश्री ४ ततस्त
त्रयेण्या दिग्भागश्री ४ सिं सिद्धौघश्री ४ मां मानवौघश्री ४ ततस्तद्द्वारंगत्वा तथैवात्मद्वा ४ मां मायाश्री ४
दुं दुर्गाश्री ततः पुनः पूर्ववत् कौर्या दिक्सजने ततः पूर्वद्वार दक्षिणावामभागयोः भं भद्रकालीश्री स्वं स्वस्तिश्री ततः
पूर्ववत् कौर्या तितलो दक्षिणाद्वारं गत्वा तस्य दक्षिणावामभागयोः स्वां स्वाहाश्री शुं शुभंकरीश्रीः ततः गौर्या।
दिक्सजनं पूर्ववत् ततः पश्चिमद्वारं गत्वा पालितं बहिर्दिग्द्वाद्येः परमेश्वर्य शोभितं मध्ये पश्चिमद्वारं भवान्या मर
रंमहतं इति ध्यात्वा पश्चिमद्वाराय मणिमंडपायनमः इति मंडपं मनस्य तालत्रयपूर्वं तद्वारमुद्घाट्य नीलोत्पलरंगरंग।
मपि पद्मशोभमानानीलाशुकाभरणमाल्यविभूषणाभ्यां विद्यापदेन भुवनानि निरोधानात्वङ्गावुधामवनी पति
पादुका स्मान सिद्धार्थ ततःक्रमानिनरावान्महायोगन ४ गुणकामंतस्थ नानि यिशाद्याः पेतगुह्यकाः ये चात्र निवि।
संतयद्देवताभिर्वसेस्थिता: अपसंतुते ये भूता ये भूताभुविसंस्थिताः ये भूता विघ्नकर्तारः ते नश्यंतु शिवाज्ञया इ
त्यनेन मन्त्रेण परदक्षिणपार्ष्णिघातेन स्थानमिगच्छं ता विघ्नसंघातानां नवामांगसंकोचेन भ्रंभीत्वा निवि — विघ्नान्
नाराचेन नद्युत्थापायास्का रिणो भूताभये ये चान्तरिक्षगाः दिवलोके स्थिताये ये तेनश्यंतु शिवाज्ञया इत्यनेन मन्त्र
स्यार्थस्म पार्ष्णिघातेन नयेन भौमान् तालत्रयेणाश्रतरिक्षगां स्तीव्रा दृष्ट्यावलोकनेन दिव्यान् निवार्य वामपार
शस्य रं मंडपान्तः प्रविशेदिति द्वारं सजा अत्रप्रतिद्वारं गमनासंभवपश्चिमद्वार एव स्थित्वा तद्द्वाराराकल्प।
यित्वा मृजये त श्रीविद्यानंदनाथेन शिवपादप्रियसन्तुना कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ तरंगो गाहिनीयकः र
त्नामंडपान्तः प्रविशुद्ध वर्तनं द्वारमाक्काच्य घंटावादनपूर्वकं पंचगव्यार्थ्ये तोयाभ्यामस्त्रमंत्रेणामंडपा

नमोऽत्मानावर्णो रत्न छिन्नैः पुष्पमाल्यवितानाद्यैर्मण्डपमलंकृत्य तत्र वासिं दूरादिभिर्भित्तिस्तंभादिकं अरुणी
कृत्य वैरीवरितः चिरस्थायिनः प्रदीपोमन्त्रात्मकालागरुवारिभिः धूपयित्वा नदभावेना दृशोध्यानानंतरो मण्डपस्य।
नैऋतिकोणे ४ वास्तुपुरुषाय नमः ४ वास्त्वधिपतये ब्रह्मणे नमः ईशानभागे ४ कुलनाथश्रीपा- ४ रत्नव।
र्णा हृद्दशशान्ति सहित श्रीदीपनाथ श्रीपादुकां पूजयामीति दीपनाथं संपूज्य अस्मिं देवे दीपनाथ निर्विघ्नं प्रसि
द्धिहेतवे श्रीचक्रक्रम समार्थं अनुज्ञां दीयतां मयि इति दीपनाथानामाज्ञां प्राप्य ततः पश्चिमादि द्वारचतुष्टये मध्ये च ४
रंभाश्री ४ संदर्यस्वाश्री ४ हमनुल्यस्वाश्री ४ विभूर्यस्वाश्री ४ विमलास्वाश्री ४ अनर्यस्वाश्री ४ वदर्यस्वाश्री ४
श्रेदर्यस्वाश्री ४ इति द्वारस्य वामदक्षिणयोः पूजयेत् मध्ये ४ पुष्पमंदिर्यस्वाश्री इति पूजयेत् ततः स्त्री
त्वा दंष्ट्र महाकाय कल्पान्तदहनोपम भैरवाय नमस्तुभ्यमनुज्ञां दातुमर्हसीति पठित्वा भैरवाज्ञामादाय अप
दिनि पूजा देवी गवाक्षि शिरसि मेरुपृष्ठाय नमः मध्ये शीतलं कंदर्पाय नमः हृदये पृथ्वी देवतायै नमः इति विन्या
स पृथ्वी पार्थे विनियोगः इति कृतांजलिः पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता त्वं च धारय।
मां देवि पवित्रं कुरु चासनं इति पृथ्वीं प्रार्थ्य जपस्थाने मूलमंत्रेण वीक्ष्य अस्त्रेण प्रोक्ष्य रोचकशोधितैः संता
डनं कवचमंत्रेणाभ्युक्ष्य वर्मणावगुण्ठ्य क्रमेण मण्डूक कालाग्निरुद्रादि देवस्कंधांतं संपूज्य तस्यां वेदिका।
यां यथोक्त गामने स्वासनस्थाने आस्तीर्य तदूर्ध्वं ह्रीं आधारशक्ति कमलासनाय नमः १ इत्यास
ने संपूज्य आसनस्याग्नेयादि कोणेषु ४ गं गणपतये नमः ४ दुं दुर्गायै नमः ४ सं सरस्वत्यै ४ क्षां क्षे

अपालायनमः इति संपूज्य तन्मांमुखः पद्मायामनेनोपविश्य स्रक्गन्धाम्बरस्रगाभरणभूषिततांबूलाप्त।
सौ॰ रितमुखः कर्पूरमृगनाभिसुवासितांगः प्रमुदितचित्तः शिवोहमितिभावयन् गुरुप्रदिष्टविधिनाश्रुगुरुतः।
२२ संस्थाप्य समेभूतले निमित्तसोपादिस्थंडिले सिंदूरादिनावक्ष्यमाणश्रीचक्रराजमुद्धृत्य अथवा सुवर्णादि
पटे निर्मितं वक्ष्यमाणसमष्टियोगिनीविधिनाप्रतिष्ठितं चंदनादिपीठगुरुतः संस्थाप्य पूर्वोक्तवक्ष्यमाणसमष्टि
योगिनीमंत्रेण पुष्पांजलिं क्षिपेत् ततः प्रतिष्ठाप्रकारस्तु श्रीतंत्रराजे चक्रे देव्यां तथा शिष्टप्रतिष्ठा त्रिविधा।
श्रुते सावतत्त्वविराकार्यासंप्रदायानुरोधिना चक्रेहनाचक्रे देव्यां देवीमंत्रेण तत्त्वविधा प्रतिष्ठा विधिरेतेन।
पूर्णेन पूर्णाभिषिक्तेन गुरुतः प्राप्तानुज्ञेन तत्तु कं तत्र राजे ग(?)र्वजुतां मंत्रेमोहाः लोभाद्यकारुने परिसमुद्धृते
निधानं प्राप्त व विरयश्रवेनेत् ततः पूर्णाभिषेकेन प्राप्तानुज्ञाः समाचरेदिति एवं विधेन क्रियमाणायां प्रतिष्ठा
22 यां कालविशेषस्तेनैव स्थिरेशुभग्रहोपेतेकृलेलग्नगणशशिनि मुहूर्तेनकार्येद्यद्दीक्षा पूर्णायां वा शुभोदये अत्र सं
रंगसम्पातदिने पूर्वोदितन्यायमोक्षेषु पंचसन्धेषु सर्वदा वाशुभोदये हस्तायां पौर्णमास्यां अतस्थयं संपातदिने
एकस्मैवान्तरस्यादिवान्तरत्वे नो रयालरत्वेनयस्थितियस्मिं दिने अन्येषु पंचसुपर्वसु स्वगुरोर्जन्मदिन विद्याप्राप्ति दि
नस्वजन्मदिन दर्शभगुरुमरणादिनेष्वपि पूर्णायां विशेषमास्यपेहूति पूर्वोक्तलक्षणयुतदिनासिद्धौ पूर्णायां मे
वस्यात्मनः चैकस्य शुभोदयेकर्म्योदित्यर्थः पद्मांतरमास्मं सर्वदा वाशुभोदये इति तंत्रतत्त्वविधा कृतात्मसा।
ल्लात्कारेण मोक्ष तिथिवारादिकं सर्वमनवेक्ष्य स्वात्मनः स्वाप्नोम्य शुभाप्युभोदये इत्यर्थः अयं एवः सि

२२

दुर्विषयो नान्यस्मात्कार्यो मुनिश्रेष्ठाः सिद्धान्मान्यन्यो ज्ञानगर्वितैर्नित्यैवोक्तवा नत्रापि संप्रदायानुरोधिना विदित
तत्त्वेनापि नित्यनैमित्तिकोपास्तिनिरतेन तत्रारोत्रीश्वकादिकरणानि श्रीरुद्रयामले तत ॐ नमः सिंदूरैः का
र्ययंत्रं तयोगिनां सौवर्णं राजते ताम्रे स्फाटिके वैद्रुमे तथा चैकेषु यथोक्तविधिना सन्यादेवीं नरो ज्ञैमरिति ।
तथा तत्र राजेरत्ने हेमनिद्रुम्येवा नान्त्रपट्टादिके कमानत्कल्पायन्त्र सनिर्माणं स्यात्पर्येन्यजयेदपि लक्ष्मी।
कान्तिविशः पुत्रधनारोग्यादिसिद्धये दशोर्दिगंडकीशिलायां गरुडीभवपाषाणे स्वर्णराजतेनाम्रयोरपि नि
दन्तिरत्नमर्त्तिसंहितायावचनात् अथधात्र विशेषं स्तन्यसंख्यो विशेषमाह रत्नसागरे यावज्जीवं सुवर्णेस्याद्दुग्धे
त्वा विशंतिः प्रिये ताम्रे द्वादशाके वर्षं तदर्धं भूर्जपत्रके इति सारसंग्रहे ताम्रे द्वादशके वर्षं स्फाटिकारोन सर्व
दा तेषां मध्ये स्फाटिकेन सर्वसिद्धिप्रदं भवेत् श्रीचक्रमिति ग्रथाधिकरणाविशेषं फलविशेषमाह रत्न।
सागरे भूमौ सिंदूररत्नसासर्वराजवशंकरं रत्नेन तत्कृतं यंत्रमायुरारोग्यकामदं ताम्रे तु रचितं सर्वं स्वर्ण।
प्रदं मतम् यत्रं हि स्फाटिके देवि मनोभिलषितप्रदम् माणिक्यालिखितं यंत्रं राज्यदं भुक्तिमुक्तिदम् गो।
मेदरचितं यंत्रं सर्वैश्वर्यप्रदं मतं तत्कृतं मंमरकतेन यंत्रं सर्वशत्रुविनाशकं लोहस्ययोग्यं वंयंत्रं सर्वसिद्धिकरं
देव्युवाच ॥ लोहस्य योग्यं यंत्रं कथं कार्यं महेश्वर तन्मे वद स्वरूपपाये यं हंत वल्लभा ईश्वर उवाच
भागरशमसुवर्णस्य रजतस्य तु षोडश ताम्रस्याविभागेन पीठकुर्यान्मनोहरम् तस्मिन्पीठे तन्निर्माणं।
श्रीचक्रस्य तत्कारयेत् शांतिदं पुष्टिदं प्रोक्तं सर्वशत्रुनिसूदनं आयुरारोग्यजननं कांतिदं पुष्टिदं मन

श्री॰
२३

मिति अथचक्रस्यप्रस्ताराभेदेनैत्रैविध्यं वनत्रैवैत्रैविध्यमुच्यचक्रस्यभूप्रस्तारोधामरूकं पातालवासिनां।
देविप्रस्तारोनिनेरेषकः ऊर्ध्वरेखंमहेशानिमर्त्यलोकनिवासिनां स्वर्गलोकाधिवासानं यंत्रराजेनमेरु।
संज्ञकं अष्टुरंतसमागम्यवैदेवांतेमहेश्वरि क्रमात्प्रमन्त्रनंतसंवेमेरुरूपंमयोदितं समोर्ध्वरेषनवकमर्ध्व
रेखेमध्यकीर्त्तितं निम्नरेषासमायोगात्प्रस्तारोमयोदितं यंत्रराजस्वरूपेनमयाहेतन्प्रकाशितं गोपनीयं
त्वयाभद्रेस्वशरमिवसंततं अथैतत्प्रस्तारत्रयस्यफलानिप्रस्तारभेदचक्रेत्रराजेचतुरश्रेस माहत्म्यनव
यकाराणपनक्रमात् उक्तोत्तरनसामान्याञ्चक्रस्यान्निपनंपनं त्रिशिः क्रमादुक्तनेनदप्रणात्वंमिथल
भेत् एकद्विषट्क्रमानामश्रियेकीर्त्यैचकल्पनेनवानिसमरूपायसुखोभीष्टार्थसिद्धयेइति तथोक्तं ल।
प्रस्तावतारेउच्छिष्टेतक्रमशोदेविचिन्तयामिस्तथाश्रुतिः अष्टक्रषोडशारेवाप्यष्टारेवसमंभवेत् श्री
षष्ठत्रनमीशानियाश्चपिपपजदेभवेत् चतुरश्रेसमेदेविशोडशारादिविंडुकं मिथः सप्तत्रनरेवि
श्रियेकीर्त्यैचकथ्यते चतुरश्रंसमारभ्य विंदूंतसमेरवकं तथाश्रीः कीर्त्तिरारोग्यममरतायापुकल्प
ते अथश्रीचक्रकरणानिविहुलान्यन्यानिनिषिद्धादिकरणानितथोह ------ सीसका -----
स्यादिभुवनः पूर्वोक्तविपरीतकृतफलकामायपचैभिनोस्यापयेत् चक्रदावनस्यापितं परिमोहनलो
भेनतानतोपिवा कुलंविनमपनचैनिमलयातिसर्वथाइतितथालतमागरे वेगय सीसकेलोहे
न कर्त्तव्यंकदाचनेति श्रीचक्रस्यपीठमानद्व्यप्रमाणांचक्रत्नमप्रस्तावतारेत्रिरंगर विस्तारं

23

यतत्राश्ममकुर्वीत यन्त्रं सम्यक् ततः तस्मिन्पीठे तु निर्माणं श्रीचक्रस्य तु कारयेत् सोऽनुग्रमणीतन्त्रे अक्षरे रेखाभ
वेदलक्ष्मीवक्त्रे रेखादि रेखता अग्निरंगुल्यविस्तारेण यवाधेनाधिकेन भवेत् इति ललितसागरे अग्निरंगुलिहेमस्य तु
तस्यत्तथैव च नाम्रस्य हेमसंख्येयं मारिणवादीयथैकयेति अग्निरंगुलिविस्तारायामइत्यर्थः यले विशांतु
तरंगिशत्तगं जायरिमितं आदिपदेन कृष्णनीलादयो रत्नविशेषा उच्यन्ते अंगुलविस्तारस्तु मानान्तरात्तगुलैः
मानेन वेदिकापीठेऽपि विकाध्यतरादीनां विधिः पुनः मानान्तरांगुलेनैव भवेन्नान्येन केनचिदिति महाकपिल
पंचरात्रवचनात् श्रीचक्राधिकरणस्य पीठशब्दवाच्यत्वात्पीठे च प्रति पादकवनानिर्माणे च लिखितानि मा
नान्तरांगुललक्षणं पंचरात्रेऽपि विन्यस्तैर्निर्माणाभिर्यवैर्मानान्तरांगुलशालिभिर्वा अन्यस्तैर्भिन्नमानान्त
भवेदिति अथ तस्य निर्माणप्रकारः तत्र श्रीतन्त्रराजे तादृग्यन्तुर्भः प्रथमे नारिकेलाम्भसा ततः अभिषिच्याथ
तोयेन कपिलानाशुरोषयेः आवाहाय यंत्रलग्नैव चक्रे संस्थाप्य पूजयेत् नित्यानन्यात्मिकालेप्य विधियथाभ
विताः क्रमात् स्पर्शनेपञ्चकरणे श्रीचक्रे पूजयेदपि एवं दिनत्रयं स्नात्वा नित्यक्रममनेन तु गंधपुष्प
नैवेद्यधूपैः नैवेद्यसमर्पणे स्तथा त्रिवारं पूजयेद्देवीयोगिनीयोभिः सह एवं देवीमतिष्ठाप्य ततः क्रमः स्यात्प्रकार
कः अथैनत्प्रयोगः यथोक्तमानानुमितं च चक्रे स्वर्णादिधातु निर्मितं चेदनन्तरं रसेन शुद्धं मताल्लिखेद्वेदोक्तविधि
विना कृतं तारत्रयं कुर्यात् पात्रे संस्थाप्य तत्रागश्रीतामकरणे वस्त्रमाल्यशुभमासपक्षतिथिवारयो
गवारयोगकरणानि हन्तेविधिशुभस्थिरलग्ने साधकस्वचंदनादाद्यन्तकाले दिवसे मधाम्भ्यपनालिकेलन
लैः प्रथमभिषिच्य गन्धपसलिलैः प्रक्षाल्यः पूर्वद्वारा पूजादिपीठपूजां तत्कृत्वा तस्मिन्पीठे तत्रचक्रे सं

सौ॰
२५

25

स्थापनं तथैव पीठमंत्रान् योगपीठं संपूज्य तस्मिंश्चक्रे देवीमावाह्य आसनादिपुष्पोपचारान्तेन हृदि नित्या
विद्यया विद्यान्तनीयकूटेन मूलविद्यया तत्र प्रत्येकं त्रिवारमभ्यर्च्य यथोक्तविधिना गावरणपूजां विधाय
पूर्वोक्तषट्त्रिंशद्रत्नराशिमणिनाथिकविंशतिसहस्रसंख्याभिः कालनित्याविद्याभिश्चक्रं स्पृशन्नभिमं
त्र्य ततः श्रीचक्रपूजाक्रमेण संपूज्य धूपदीपादिनैवेद्यनानाविधिभोज्यैर्देवीं संतर्प्य परितोषयेदित्थं दि
नत्रयं महोत्सवं कृत्वा चतुर्थदिने नित्यार्चनानन्तरं देवीं विसृज्य शक्तिसामयिकांश्च तथैव संपूज्य गणांश्च विसृजेत्
दिनत्रयं देवीं न विसृजेत् प्रत्यहं त्रिसंध्यं च मार्चनं च कुर्यात् इति प्रतिष्ठिते चक्रे नित्यार्चनादिकं कुर्यादिति मन्त्रिप्र
तिष्ठायामप्येष एव विधिर्ज्ञेयः तस्मिन्नप्यारोपविसर्जनेन नास्तीति विशेषः इति चक्रराजं समुद्दिश्य सर्वा
मात्रेव त्वमाता विधिना सर्वभूतेभ्यो बलिं दत्वा इति पठित्वा भूतानि विसृजेत् भूतानि यानीह वसन्ति भूत
ले बलिं गृहीत्वा विधिवत्प्रयुक्तं अन्यत्र वासं परिकल्पयन्तु तमन्तु यान्त्यत्र नमोस्तु तेभ्यः इति पठित्वा भू।
तानि विसृजेत् बलिस्थानानुग्रहलग्नमुक्तातरपत्तनिर्मलराज हृटकृत्तरत्नाटकपक्षकृतेन नागसंगीतक स
पद्मरागं चन्द्रद्युतिलोलासिमकरवीरबिन्दु सर्पानलेन्दुग्रकृतिराजमानं नेत्रयोल्लासितपद्मरागं नीलाश्मसीमा
किलकोमलसंगशीतांशुखण्डोज्ज्वलितोत्तमांगं विभ्राजिहाटकबद्धोत्तमकपिशजटाभारमध्यस्थगंगाभंगा
क्रान्तोत्तमांगक्रमगलितसुधासंघनाराभिरामं श्रीग्रीवं चन्द्रगर्वं पत्रमध्ये दिनजटाग्रेषु पिपंचोम्लाघत्
कण्ठस्थितव्यापिबाहुद्वयभुजगसुशीलालासिमालाभिरामं कल्पासंबद्धदेवश्यामहितपुगलसन्नद्धनीलाञ्जली
लालेटाटोपाकुलाशादशाकम्पितिकुंडलं चैवमिसं चैककाले पाशाकारासलोलहृद्गलकुंडलभवा।

२५

श्रीविशाद्रीशभोगं स्फुरदनलकारघोरं खरक्रूरनिकरत्वसमं सर्वमहान्तं भक्त्यंतेपरिरूपं भक्तानां वैरिसंघपश
लभं शास्त्ररूपं पंचध्यायेदेकाग्रमानसः ॥ इति शलभमंत्रध्यानं ॥ ॐ नमो भगवते शलभशाल्वाय पक्षिराजाय मम
शत्रून्नाशय हौं घे ह्रूं फट् स्वाहा ॥ श्रीशलभरुद्रश्रीपादुकां पूजयामि शलभवामपार्श्वे शलभसहश्रीश
लभीं ध्यात्वा ॐ नमो भगवते शलभि शाल्विनि मम शत्रून्नाशय हुं फट् स्वाहा ॥ श्रीशलभीदेवीश्रीपादुकां
पूजयामीति शलभमिथुनं संपूज्य पूर्वदिशि कल्पान्तार्कप्रकाशं त्रिभुवनमखिलं तेजसा पूरयन्तं रक्ताक्षं
पिंगकेशं रिपुकुलभयदं भीमदंष्ट्राट्टहासं चक्रं शंखं गदां च प्रथुतलमुसलं चापपाशांकुशान्वै बिभ्रा
णं दोर्भिराद्यं मनसि मुररिपुं भावये पंचवक्त्रं ॥ इति श्रीसुदर्शनध्यानं ॥ ॐ सहस्रार हुं फट् श्रीसुदर्शनाय
नमः ॥ इति संपूज्य दक्षिणाद्रीति, ब्रां दिशि मनलखनसमानं भीमदंष्ट्रं त्रिनेत्रं भुजगधरमघोरं रक्तवस्त्रा
गरागं परशुडमरुखड्गान् खेटकं बाणचापौ पाशं त्रिशिखनरकपालं बिभ्रतं भावयामि दक्षाद्दृध्येयोराद्य ।
नहाद्यथः साघोरेनेत दाद्यथः स्याः घोरेने परेनदाद्यथः स्यघोरितरे इत्यागुप ध्यानमित्यघोररूपरुद्रं
ध्यात्वा ह्रीं स्फुर स्फुर प्रस्फुर घोर घोरतर तनुरूप चट चट प्रचट प्रचट कह कह वम वम बंध बंध घातय हुं फट् अघो
ररुद्राय नमः ॥ इत्यघोररुद्रं संपूज्य पश्चिमे सौवर्णाभं जनमध्यगां त्रिनयनां सौदामिनीसंनिभां शंखं चक्रवरा
भयानि दधतीमिंदोः कलां बिभ्रतीं ग्रैवेयांगदहारकुंडलधरामाखंडलाद्यैः स्तुतां ध्यायेद्विंध्यनिवासि
नीं शशिमुखीं पार्श्वस्थपंचाननां ॥ इति ध्यात्वा ग त्रि स ष उ र ष कि स वि सि भ पं मे समुप स्थापनं पादुका ।

दुर्गं.२

समशक्तिं बाणनेभगवतिशमयस्वाहा श्रीदुर्गायैनमः इतिसम्पूज्य स्वदक्षिणभागेगंधपुष्पादिपूजोपकर
सौ॰ णांनिधायहांहूंफट्इतिमंत्रैः स्मरन् नाराचमुद्रयाविघ्नमुत्सार्यादिकं विलोक्यवामभागस्थं नलकुंभेशंमारयामि
२५ ति श्रामितिवामहस्तेनस्पृष्ट्वा दोंइतिदक्षिणाकराग्रेणाकुंभस्थं नलंस्पृष्ट्वा रमितिदीपशिखांस्पृष्ट्वा न
नःकरौप्रक्षाल्यवामे ४ ॐ गुरुभ्योनमः दक्षिणेगंगणपतयेनमः अग्रे ४ इतिकृतांजलिः प्रणाम्यमम
प्रिंसंत्रस्मुद्राविधाहसौंसहक्षमलवयरां सहक्षमलवयरीं हसौंश्रीपरपावकसर्वाराध्यसर्वमूर्ध्वगुरुना
थसर्वगुरुस्वयं गुरुश्रीगुरुनाथरहसक्षमलवयरां हसौंसहक्षमलवयरीं सहक्षमलवयरां सहक्षम
लवयरां श्रीशंभुगुरुहसौंसहक्षमलवयरां श्रीअमुकानंदनाथश्रीपादुकांसंतर्पयामीतिस्वशिरसि श्री
पादुकां विन्यस्य तेनैवविधयागंधाक्षतकुसुमैः संपूज्य गंधादिपंचमुद्राः प्रदर्श्य नमोस्तुगुरवेतस्मै।
इष्टदेवस्वरूपिणे यस्यवाग्मृतंहंतिविषंसंसारसंज्ञकं मितिनमस्कारमुद्रयासंपूज्य प्रणाम्य ४ अस्त्रा
योइतिकरशुद्धिं विधयायागंधद्रव्यमर्दनेनकरौसुरभीकृत्य सगंधपुष्पोमर्दयित्वावामकरेण नि
र्मृज्याघ्राय ४ नेसर्वेविलयंयांतुयेमांहिंसंतुहिंसकाः मृत्युरोगभयक्लेशाः पतंतुरिपुमस्तकेइतिप
नाराचमुद्रयातत्पुष्पमस्त्रेण स्वोदिशिदूरेक्षिपेत् ततःपुनःकरशुद्धिं विधयाकरावन्योन्यमर्दनेनसंशो
ध्यांगुष्ठयोः ४ ॐ नमः अनामिकयोः ४ ॐ नमः कनिष्ठयोः ४ ॐ नमः अंगुष्ठयोः ॐ नमः त
र्जन्योः ४ ॐ नमः करतलकरपृष्ठयोः ४ ॐ नमः इतिविन्यस्य ॐ ह्रीं ॐ नमः शिवाय हृदयाय नमः।

२५

स्वान्तेनेति मंत्रेण मूर्धादिपादांतं त्रिर्व्यापकं विन्यस्य पुनस्तत्त्वार्थयोर्धोर्ध्वं नालत्रयं तत्तजेन्यं गृहीत्वा कृशा।
ङ्गुष्ठदेशादि गंधं पनं त्रिशूलकरयोर्व्यस्तयोः करयोः ॥ स्वमूर्धानं परितः त्रिभ्रामितेन वह्निप्राकारत्रयं च कृ
त्वा मूलविद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा भूतशुद्धिं कुर्यात् तद्यथा पादादिजान्वपर्यंतं पृथिवीस्थानं
चतुरस्रं वज्रलांछितं पीतवर्णं ब्रह्मदेवतं निवृत्तिकलाधिष्ठितं लंबीजयुतं ध्यात्वा जान्वादिनाभिप
र्यंतमपां स्थानं शुक्लवर्णमर्धचंद्राकारं श्वेतगद्वयेपि पद्मलांछितं विष्णुदैवतं प्रतिष्ठाकलाधिष्ठितं वं।
बीजयुक्तं ध्यात्वा नाभ्यादिकंठपर्यंतं वह्निमंडलं स्वस्तिकोपेतं त्रिकोणाकारं रक्तवर्णं रुद्रदैवतं विद्या
कलाधिष्ठितं रंबीजयुक्तं ध्यात्वा कंठादिभ्रूमध्यपर्यंतं वायुमंडलं षट्कोणाकारं षड्बिंदुलांछितं धू
म्रोपेतं कृष्णवर्णं मीश्वरदैवतं शांतिकलाधिष्ठितं यंबीजयुक्तं विचिंत्य भ्रूमध्यादिब्रह्मरंध्रांतमाकाश
स्थानं वृत्ताकारं ध्वजलांछितं धूम्रवर्णं सदाशिवदैवतं शान्त्यतीतकलाधिष्ठितं हंबीजयुक्तं ध्या
त्वा तत्र पंचभूतमये देहे धर्मकंदसमुद्भूतज्ञाननालकं मैश्वर्याष्टदलोपेतं परवैराग्यकर्णिकं स्वहृदया
रविंदं विभाव्य तत्कर्णिकायां जीवात्मानं प्राणरूपमात्रं प्रदीपकलिकाभासुरमनादिसंसारसंकितं पर
चिद्रूपं संचितं प्रागज्ञरूपेण मूलाधारात्कुंडलिनीं प्रबोध्य सुषुम्णावर्त्मना मूलाधाराद्युत्तरतत्त्वांत
स्थवर्णादिदेवतायसंनी हृदयकमलमानीय तया कवलीकृतं जीवात्मानं ध्यायन् सुषुम्णाव
र्त्मना विष्णुग्रंथ्यादिचक्रस्थवर्णादिदेवतायसंनी ब्रह्मरंध्रे नीत्वा तत्र स्थितसहस्रदलकमल

सौ°
२९

कर्णिकामध्यवर्त्तिनि परमात्मज्योतिषि सर्ववर्ण्णदेवताकं दंडकं जीवात्मानं हंसः इति मंत्रेण संयुज्य ॐ इ
ल्लिनीस्वस्थानमानीय तत्त्वसंहारं कुर्यात् तत्र पृथिवीस्थाने पादेंद्रियगमनक्रियागंधघ्राणपृथिवी
ब्रह्मनिवृत्तिसमानवायून् संस्मृत्य ॐ ब्रह्मणे पृथिव्यधिपतये निवृत्तिकलात्मने हुं फट् स्वाहा इति मंत्रेण।
तान् ॐ इल्लिनीद्वारा अप्स्थानमध्ये संहरेत् ततोऽपां स्थाने हस्तादानेदानव्यरसरसनाजलविष्णुप्रतिष्ठोदानान्सं
चिंत्य ॐ श्रीं विष्णवे जलाधिपतये प्रतिष्ठाकलात्मने हुं फट् स्वाहा इति तान् सर्वान् ॐ इल्लिनीद्वारा वह्नि
तत्वे संहरेत् ततो वह्निस्थाने पायु विसर्गविसर्जनीयरूपचक्षुर्वह्निरुद्रविद्योदानान् संस्मृत्य ॐ हूं रुद्राय
तेजोऽधिपतये विद्याकलात्मने हुं फट् स्वाहा इति मंत्रेण तान् सर्वान् वायुमंडले संहरेत् ततो वायुस्थाने उप।
स्थानंदत्वक्स्पर्शस्पृष्टव्यवायवीश्वरशांतपानान् संस्मृत्य ॐ हैं ईश्वराय वाय्वधिपतये शांतिकलात्मने
हुं फट् स्वाहा इति तान् सर्वान् आकाशस्थाने संहरेत् तत्राकाशस्थाने वाग्वचनवक्तव्यशब्दश्रोत्राकाश
सदाशिवशांत्यतीतप्राणान् संस्मृत्य ॐ हौं हैं सदाशिवायाकाशाधिपतये शांत्यतीत कलात्मने
हुं फट् स्वाहा इति तान् सर्वान् ॐ इल्लिन्या संहृत्य तान् बिंदुशक्तौ बिंदुशक्तिं नादशक्तौ नादशक्तिं पर।
शक्तौ प्रणवेन संस्मृत्य ॐ ह्रीं हुं फट् स्वाहा इति तां परशक्तिं सर्वान्तः परमात्मनि संयोज्य केवलशरी
रे वामकुक्षौ पापपुरुषं चिंतयेत् तद्यथा वामकुक्षिस्थितं पापपुरुषं कज्जलप्रभं ब्रह्महत्याशिरः।
स्कंधं स्वर्णस्तेयभुजद्वयं सुरापानहृदायुक्तं गुरुतल्पकटिद्वयं तत्संसर्गिपदद्वंद्वं संप्रत्यंगपापं।

26

तकं उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुमलोचनं नरं खड्गचर्मकृतं पापं कुक्षौ विचिंतयेत् इति पापपुरुषं संचि
न्त्य वामनासापुटेन यंबीजेन सह वायुमापूर्य नाभिस्थषट्कोणाकारवायुमंडले संयोज्य तत्र तत्र यमिति
वायुबीजं धूम्रवर्णं संचिन्त्य कुंभकेन यं वायुबीजमावर्त्य षोडशधा तेन वायुना स्वपापपुरुषं स्वश
रीरं संशोष्य तं वायुं दक्षिणनासया विरेच्य पुनर्दक्षिणनासापुटे रंबीजेन सह वायुमापूर्य मूलाधारे संयो
ज्य तत्रस्थवह्निमंडले रमिति वह्निबीजं रक्तवर्णं विचिन्त्य कुंभकेन रमिति बीजमावर्त्य षोडशधा तेन वह्नि
ना स्वपापपुरुषं स्वदेहं च संदह्य पापपुरुषभस्मना सहितं वायुं वामनासया विरेच्य पुनर्वामनासया
वंबीजेन सह वायुमापूर्य ब्रह्मरंध्रे संयुज्य तत्रस्थचन्द्रमंडले वमित्यमृतबीजं शुक्लवर्णं विचिन्त्य।
कुंभकेन वंबीजमावर्त्य षोडशधा तेनामृतेन भस्म विचिंत्य तं वायुं दक्षिणनासया विरेच्य।
पुनर्दक्षिणनासया लंबीजेन सह वायुनापूर्य मूलाधारस्थपार्थिवमंडले संयोज्य तत्र लमिति पृथ्वि
बीजं पीतवर्णं संचिन्त्य कुंभकेन लंबीजमावर्त्य षोडशधा तेन तेजसा भस्म घनीकृत्य तं
वायुं वामनासया विरेच्य पुनर्वामनासया मायाबीजेन वायुनापूर्य मूलाधारस्थबिंदुमध्ये मायाबी
जं स्फुरद्बालार्कवर्णं संचिन्त्य कुंभकेन मायाबीजमावर्त्य तेन करचरणाद्यवयवसमेतं स्वदेहं नि
ष्पन्नं विभाव्य तं वायुं दक्षिणनासया विरेचयेदिति स्थूलशरीरं निष्पाद्य सूक्ष्मशरीरं निष्पादयेत्
तद्यथा तत्र पूर्वोक्तसहस्रारकमलस्थपरमात्मनः सकाशात् तत्कणगलितसुधया बिंदुबिंदुना।

सो०
२८

मंत्रेण पान

२७

परंब्रह्मैकरूपिणीं परशक्तिं ॐ ह्रीं नमः इति परमात्मनः सकाशाच्छान्तस्थानमानीय ततो नादशक्तिं त।
तो बिंदुशक्तिं प्रणवेन सृष्ट्वा बिंदुशक्तेः सकाशात्सकलजगत्सृष्टिहेतुभूतां कुंडलिनीं प्रणवेन निःसार्य।
ततः ॐ हौं सदाशिवाय आकाशाधिपतये शान्त्यतीतकलात्मने नमः प्राणाशान्त्यतीतसदाशिवाका।
शश्रोत्रशब्दवक्तव्यवचनवागाकाशस्थाने स्थापयेत् तत आकाशमंडलात् ॐ हैं ईश्वराय वाय्वाधिपतये शा
न्तिकलात्मने नम इति प्राणीशान्तीश्वरवायुस्पृष्टत्वक्स्पर्शोत्तद्विषयानंदोपस्थान्वायुस्थाने स्थापयेत् त।
तः ॐ हुं रुद्राय तेजोधिपतये विद्याकलात्मने नमः इति मंत्रेण व्यानविद्यारुद्रतेजश्चक्षूरूपविसर्जनीय।
विसर्गपायूनग्निस्थाने स्थापयेत् ततः ॐ ह्रीं विष्णवे जलाधिपतये प्रतिष्ठाकलात्मने नमः इति मंत्रेणोदा
नप्रतिष्ठाविष्णुजलरसनारसदातव्यादानहस्तान्पादस्थाने स्थापयेत् ततः ॐ ह्लूं ब्रह्मणे पृथिव्याधिपत
ये निवृत्तिकलात्मने नमः इति मंत्रेण समाननिवृत्तिब्रह्मपृथिवीघ्राणगंधगंतव्यागमनक्रियापादेंद्रिया
णि पृथिवीस्थाने स्थापयेत् ततः प्रणवेन कुंडलिनीं स्वस्थाने स्थापयित्वा नादशक्तिं बिंदुशक्तिं परश
क्तीनां प्रणवेन स्वदेहे व्याप्तिं विभाव्य सोहमिति मंत्रेण अहंरूपं परमात्मनः सकाशात्कुंडलिन्या जीवा
त्मानं संहत्य कर्णिवर्णाधिदेवतासहितमातृकाचक्रेषु तत्तद्वर्णाधिदेवताः स्थापयन् हृदयकमलमा।
नीय हृदयकमले जीवात्मानं स्थापयित्वा कुंडलिनीं सुषुम्णामार्गेण मणिपूरकादिचक्रेषु तत्तद्वर्णा
वर्णाधिदेवताः स्थापयन् मूलाधारं नीत्वा तत्र स्थापयेत् ततः शरीरं निरस्तसकलकल्मषं तेजो

२. यं देवता राधनयोग्यं विभाव्य प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् अस्य श्री प्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुशिवा ऋ
षयः ऋग्यजुःसामानि छंदांसि पराप्राणशक्तिर्देवता आं बीजं ह्रीं शक्तिः क्रों कीलकं मम श्री प्राणप्रतिष्ठार्थे विनि।
योगः इति कृतांजलिः सन्न्यासेन शिरसि ब्रह्मविष्णुशिवेभ्यः ऋषिभ्यो नमः मुखे ऋग्यजुःसामभ्यश्छंदो।
भ्यो नमः हृदये पराप्राणशक्ति देवतायै नमः गुह्ये आं बीजाय नमः पादयोः ह्रीं शक्तये नमः नाभौ क्रों कीलका
य नमः इति विन्यस्य मम प्राणप्रतिष्ठार्थे विनियोगः इति कृतांजलिर्वदेत् ततः ॐ आं ह्रीं क्रों अं कं ४ आ।
काशवाय्वग्निसलिलपृथिव्यात्मने आं हृदयाय नमः ॐ आं ह्रीं क्रों इं चं ४ शब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मने ईं शि
रसे स्वाहा ॐ आं ह्रीं क्रों उं टं ४ श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणात्मने ऊं शिखायै वौषट् ॐ आं ह्रीं क्रों एं तं ४ वाक्पा
णिपादपायूपस्थात्मने ऐं कवचाय हुं ॐ आं ह्रीं क्रों ओं पं ४ वचनादानविसर्गगमनानंदात्मने औं नेत्रे० अं
यं रं लं वं शं षं सं हं ळं क्षं मनोबुद्ध्यहंकारचित्तात्मने अः अस्त्राय फट् इति मंत्रात्माङ्गन्यासादि तत्ततः करयो विन्य
स्य हृदयादिषडंगेष्वपि न्यसेत् ततो नाभ्यादिपादपर्यंतं आं नमः हृदयादिनाभ्यंतं ह्रीं नमः मूर्धादि हृदयांतं क्रों
नमः हृदयकमलमध्ये पत्रगात्मने नमः पूर्वदले त्वगात्मने पश्चिमदले मांसात्मने आग्नेयदले मे
दात्मने वायव्यदले अस्थ्यात्मने ईशानदले मज्जात्मने नैरृतदले शुक्रात्मने उत्तरदले प्राणात्मने द
क्षिणदले जीवात्मने पुनः कर्णिकायां परमात्मने नमः इति विन्यसेत् ततो ध्यानं रक्ताब्धिपोतारुणपद्मसं
स्थापाशांकुशौ चापशराश्च बाणान् शूलं कपालं दधती कराब्जैः रक्तां त्रिनेत्रां प्रणमामि देवी इति ध्यात्वा हृदि
हस्तं निधाय ॐ आं ह्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हों हंसः सोहं मम प्राणा इह प्राणाः आं इत्यादि मम जीव इह स्थितः

सौ॰
२२

28

आमित्यादि मम सर्वेन्द्रियाणि आं इत्यादि वाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा
इति प्राणप्रतिष्ठामंत्रेण त्रिर्जपित्वा त्रिजनवदुन्मोतिर्मयं ध्यायेदिति प्राणप्रतिष्ठाविधिः ॥ श्रीविद्यानंदनाथेन
शिवयोगिप्रियसूनुना कृते सौभाग्यरत्नाकरे तरंगो भूत्तृतीयकः ३ अथ मातृकान्यासः सचात्र विद्यायांशु
द्धकलामयपंचयागभेदस्यात्रिविधः शुद्धादयोपि स्यांविद्यात्रयोरशाविधाः शुद्धोबिंदुयुतो विसर्गयुतो विंदु वि
सर्गयुतो हंसो श्रीबाद्योलस्याद्यः कामबीजाद्यो मायाद्यः श्रीकामबीजाद्यो वाल्लोसंपुटितः श्रीविद्यान्वितः हंसा
न्वितः परमहंसाधिकश्चेति कलाप्रक्तोहिविधः नारोक्तकलान्यासः तेनस्तृतीया प्यकलामातृकान्यासश्च
तिमूर्तिन्यासोपि द्विविधः केशवादिः श्रीकंठादिभेदात् चतुर्थपंचयागः तत्रादौ मातृकावर्णैः प्राणायाममंत्रा
यं कृत्वा न्यासमारभेत् तत्रस्वरैः पूरकः पंचवर्गैः कुंभको यादिभिः रेचक इति रेचक इति मातृकाप्राणायामः इत्थं
प्राणायामत्रयं कृत्वा न्यासं कुर्यात् तत्र प्रथमं शुद्धमातृकान्यासः अस्य श्रीशुद्धमातृकान्यासस्य ब्रह्मा
ऋषिः गायत्री छंदः श्रीमातृकासरस्वती देवता हलोबीजानि स्वराः शक्तयः अव्यक्तिर्यः कीलकं मम श्रीवि
द्याप्राप्त्यर्थे न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा मध्यादिषु विन्यस्य दक्षकरतले अं नमः वामे आं नमः
दक्षकरपृष्ठे इं वामे ईं दक्षकरतले उं वामे ऊं दक्षांगुष्ठमारभ्य वामांगुष्ठावधि दशस्वंगुलिषु अकारादि विस
र्गान्तान् विन्यस्य पुनर्वामांगुष्ठादि दक्षिणांगुष्ठपर्यन्तेषु दशस्वंगुलिषु अकारादिविसर्गान् इत्थं स्वरान्संहार
रीन्यासविंदून्विन्यस्य पुनर्दक्षिणांगुष्ठादिवामांगुष्ठपर्यन्तेषु दशस्वंगुलिषु अकारादिविसर्गान्तान्स
विसर्गान्विन्यस्य पुनर्दक्षिणांगुष्ठादितर्जनिष्ठांतेषु पंचांगुलिषु अकारादि एकारांतानं पंचस्वरान्विंदु

विसर्गयुक्तान्विन्यस्य पुनर्वामांगुष्ठादितत्कनिष्ठिकान्तेषु पंचांगुलिषु ठंकारादिविसर्गान्तान्स्वरान्बिंदुविस
र्गयुक्तान्विन्यस्य पुनर्दक्षिणांगुष्ठमूलपर्वारंभवामांगुष्ठस्याग्रपर्वावधिषु त्रिंशत्स्थानेषु ककारादिशकारा।
न्तांस्त्रिंशद्वर्णान्प्रतिपर्वैकैकशो विन्यस्यावशिष्टषकारादिक्षकारान्तान् पंचवर्णान्करद्वयस्यांगुष्ठादिकनिष्ठिका
न्तेषु अंगुलिद्वये अंगुलिद्वये युग्मदेकैकमत्तरे सबिंदुविसर्गान्न्यसेदिति मातृकान्यासैः करशुद्धिं विधाय ॐ ऐं ह्रीं श्रीं
श्रीं कं खं गं घं ङं आं हृदयाय नमः ४ इं चं छं जं झं ञं ईं शिरसे स्वाहा ४ उं टं ठं डं ढं णं ऊं शिखायै वषट् ४ एं तं थं दं धं नं ऐं कवचाय हुं ४।
ओं पं ४ ओं नेत्रत्रयाय वौषट् अं यं रं लं ...अः अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादितलान्तं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषडं
गेषु विन्यसेत् ततो ध्यायं तत्र मध्यमे मूलमंत्रं ध्यात्वा मातृकां न्यसेत् तद्यथा व्योमेह हूं सनातीक मद्यां हूं हूं स्फुर
त्केसरं पत्रान्तर्गतं पंचवर्गयशलावर्णादि त्रिवर्णेकमातृ आधारे त्रिषु लीनतलांग लिङ्गमात्रो ...रेसं ...वर्णा
...शिरसि ...विषगरमध्यं ...जयं मूलाधारस्थनिष्कलात्मशुद्ध...शिकेऽद्लीन्वलत्पावकसकाशा स्वा
न्तेजः स्वरूपिणी मूलाधारांक्रिरः पर्यस्त...विद्युदाकृतिं तपात्सूक्ष्मशिरः पद्मादस्मलो ...रूपिणी निर्गता
मातृकाक्षरान्नमुख...नातनेन व्यापयित्वास्थितान्सर्वानेवं ध्यात्वा प्रविन्यसेत् इति सूक्ष्मरूपं ध्यात्वा
न्यसेत् तत्र विशुद्धौ षोडशदलकमलमूर्ध्वमुखं ध्यात्वा तद्दलेषु प्रागादि प्रादक्षिण्येन ओं ऐं ह्रीं श्रीं अं नमः ओं
ऐं ह्रीं श्रीं आं नमः एवं षोडशस्वरान्न्यसेत् ततो नाहते द्वादशदलकमलं ध्यात्वा तत्रैव ककारादिठकारान्ता
न्वर्णान्प्रणवत्रितारान्नमोन्तान्प्रादक्षिण्येन न्यसेत् ततो नाभौ मणिपूरके दशदलकमलं ध्यात्वा ततो ड
कारादिफकारान्तान्दश वर्णान्पूर्ववन्न्यसेत् ततो लिंगमूले स्वाधिष्ठाननिचके षड्दलकमलं ध्यात्वा तद्

श्रो॰ २५

लेषु वकारादिलकारांतानष्टवर्णान्सर्वदा न्यसेत् । ततो मूलाधारे चतुर्दलकमलं ध्यात्वा तद्दलेषु वकारादिसकारां-
तांश्चतुरो वर्णान् न्यसेत् । ततो भ्रूमध्ये आज्ञाचक्रे द्विदलकमलं ध्यात्वा तद्दलयोः लक्षौ सर्वदा न्यसेत् । इत्यमंतर्मातृका-
न्यासं कृत्वा बहिर्मातृकान्यासं कुर्यात् । तत्र ध्यानं पंचाशद्वर्णभेदैर्विहितवदनदोःपादहृत्कुक्षिवक्षोदेशां भास्वत्क-
पर्दाकलितशशिकलामिंदुकुंदावदातां । अक्षस्रक्कुंभचिंतालिखितवरकरां त्रीक्षणां पद्मसंस्थां अच्छाकल्पामतु-
च्छस्तनजघनभरां भारतीं तां नमामि । दक्षोर्ध्वकरमारभ्य दक्षाधःकरपर्यंतमायुधध्यानं चिंता विलिखितं पुस्तक-
मिति वर्णशरीरं देवतारूपं ह्सौः अं आं इत्यादि समस्तमातृकामुच्चार्य ह्सौं नमः इति मूर्ध्नि आदिपादांते विन्यस्य ॐ
ऐं ह्रीं श्रीमित्यादि सर्वत्र । शिरसि अं नमः । मुखवृत्ते आं नमः । दक्षनेत्रे इं वामे ईं दक्षकर्णे उं वामे ऊं दक्षनासायां ऋं वा-
मनासायां ॠं दक्षकपोले लृं वामे ॡं ऊर्ध्वोष्ठे एं अधरोष्ठे ऐं ऊर्ध्वदंते ओं अधरदंते औं शिरसि अं जिह्वायां ।
अः दक्षबाहुमूले कं कूर्परे खं दक्षिणमणिबंधे गं पाण्यंगुलिमूले घं दक्षांगुल्यग्रे ङं एवं वामबाहुमूलजानुगुल्फाग-
कूर्परे मणिबंधांगुलिमूलाग्रेषु चवर्गं न्यसेत् । ततो दक्षिणोरुमूलजानुगुल्फांगुलिमूलाग्रेषु टवर्गं न्यसेत् ।
ततो वामोरुमूलजानुगुल्फांगुलिमूलाग्रेषु तवर्गं न्यसेत् । ततो दक्षवामपार्श्वपृष्ठनाभिजठरेषु पवर्गं न्यसे-
त् । ततो हृदयदक्षांसककुद्वामांसेषु यवर्गं न्यसेत् । ततो हृदयादिपाणिहृदयेहृदादि पादहृदयेहृदादि नाभौ हृदा-
दिवक्त्रांतप्रदेशांते वर्णं न्यसेत् । इति शुद्धमातृकान्यासः । अथ शुद्धबिंदुयुक्तवर्णानां वीर्ययोजनार्थम् इति
संप्रदायः । अथ बिंदुयुक्तमातृकान्यासः । तत्र ऋष्यादिकं प्राग्वत् । ध्यानं परविशेषः । तद्यथा । अक्षस्रज-
हरिणपोतमुदग्रटंकं विद्याकरैरविरतं दधतीं त्रिनेत्रां । अर्धेंदुमौलिमरुणामरविंदवासां वर्णेश्वरीं

29

२५

मणिमत्तस्तनभारनम्रां इत्याद्यः करमारभ्य वामाद्यः करपर्यंतं मायुग्ध्यानं विद्यात्वस्तकं टंकमायुधविशेषः ।
इति वर्णारविंदे ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा इत्यादिक्रमेण अं आं नमः इत्यादिना अं तं लं नम इत्यादि शिरसि अं
नमः इत्यंतं संहारक्रमेणानन्तरं स्थानेषु न्यसेत् इति बिंदुमातृकान्यासः अथ विसर्गमातृकान्यासः तत्र
ऋष्यादिध्यानांतं शुद्धमातृकावदेव न्यासे वर्णास्तु विसर्गान्वितत्वविशेषः तद्यथा सिंदूरकांतममिताभरणां
त्रिनेत्रं विद्यात स्तनभरगपोन्नवरं दधानं पार्श्वस्थितां भगवतीमपि कांचनाभां ध्यायेत्करांबुरुहधृतपुस्तक व
र्णमालां वामाद्यः करमारभ्य वामोर्ध्वकरपर्यंत मायुद्ध्यानं शिवस्य शक्तेश्च वामादि इति ध्यात्वा न्यसेत् ।
तद्यथा दक्षिणगुल्फे ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हं नमः अंगुलिमूले ४ हं नम इत्यादि प्रणवत्रितारादि लं नम इत्यंतं ।
शुद्धमातृकास्थानेष्वेव विन्यस्य अं नम इत्यादि क्षं नम इत्यंतं ऊर्ध्वादि दक्षिणान्वं तं शुद्धमातृकास्थानेष्वेव
न्यसेदिति स्थितिरूपो बिंदुविसर्गमातृकान्यासः तत्र शक्तिऋषिः गायत्रीछंदः ह्रींलीलाक्षरपिणी सरस्वती
देवतां इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा विन्यस्य ॐ ह्रीं ऐं श्रीं अं कं खं गं घं ङं आं हृदयाय नमः ४ इं चं ४ ईं ह्रीं शिरसे
स्वाहा ४ उं टं ४ ऊं ह्रूं शिखायै वषट् ४ एं तं ४ ऐं ह्रैं कवचाय हुं ४ ओं पं ४ औं ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट् ४ अं यं ४
अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासः ततो ध्यानं उद्यत्कोटिदिवाकरप्रतिभटां अंगोन्नपीनस्तनी बद्धार्द्धेन्दु ।
किरीटहाररशनामंजीरसंशोभिता बिभ्राणा करपंकजैर्जपवटीपाशांकुशौ पुस्तकं दिव्यान्नो जगदी
श्वरी त्रिनयनापद्मे निषण्णा सदा इत्याद्यः करमारभ्य वामाद्यः करपर्यंत मित्याद्युध्यानं वर्णारविंदे ध्यात्वा ।

सौ०
३०

ॐ ऐं ह्रीं श्रीं अं नमः ४ ह्रीं आं नमः ४ ह्रीं इं नमः ४ ह्रीं ईं नमः ४ एवं क्षकारान्तान्वर्णान् शुद्धमातृकास्थानेषु न्य
सेदिति हृल्लेखामातृकान्यासः अथ श्रीबीजादिमातृकान्यासः तत्र भृगुऋषिः गायत्री छंदः मातृकामयी ल
क्ष्मीर्देवता न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा यथाविधि विन्यस्य ४ श्रीं अं कं ४ श्रीं आं श्रीं हृदयाय नमः इत्या
दि षड्दीर्घयुक्तश्रीबीजान्तैः षड्भिः करषडंगन्यासं विधाय विद्युद्दामसमप्रभां हिमगिरिप्रख्यैश्चतुर्भिर्गजैः ।
शुण्डादण्डसमुद्धृतामृतघटैरासिच्यमानामिमां बिभ्राणां करपंकजैः जपवटीं पद्मद्वयं पुस्तकं भास्वत्कुण्डलमण्ड
लां कृ(?)यननां ध्यायेज्जगत्स्वामिनीं इत्याधः करमारभ्य वामाधः करपर्यन्तमायुधध्यानमिति ध्यात्वा श्रीं अं श्रीं आं
मित्यादि न्यसेत् अथ कामबीजादिमातृकान्यासः तत्र संमोहनऋषिः गायत्री छंदः मातृकामयी संमोह
नी देवता न्यासे विनियोगः इति विन्यस्य षड्दीर्घयुक्कामबीजान्तैः षड्वर्गैः प्राग्वत्करषडंगन्यासं विधाय
बालार्ककोटिरुचिरां स्फटिकाक्षमालां कोदण्डमिक्षुजनितं सुरपंचबाणान् विद्यां च हस्तकमलैर्दधतीं
त्रिनेत्रां ध्यायेत्समस्तजननीं नवचन्द्रचूडां वामाधः करमारभ्य करपर्यन्तमायुधध्यानं चकारादक्षमालाद्य
स्त्रयोः न्यस्य योर्बोद्धव्यमिति ध्यात्वा ४ क्लीं अं नमः ४ क्लीं आं नमः इत्यादि न्यसेत् अथ त्रिबीजादिमातृका
न्यासः तत्र महासंमोहनऋषिः गायत्री छंदः मातृकामयी महासंमोहिनी देवता न्यासे विनियोगः इति
विन्यस्य षड्दीर्घयुक्त्रिबीजान्तैः षड्वर्गैः प्राग्वत्करषडंगन्यासं विधाय ध्यायेत्प्रमत्तवलयेक्षुशरासपाश प
द्म ह्रृद्याङ्कुशशरान्नवरत्नकंच आबिभ्रतीं निजकरैररुणांकुचान्तां संमोहिनीं त्रिनयनेनां नवचन्द्रचूडां ।

वामायः करमारभ्य दक्षापः करपर्यंतमापुत्यथ्यानमंत्रापि श्रवंवत् प्रत्ययोवोद्धव्य इति ध्यात्वा ४ ह्रीं श्रीं क्लीं।
ऐं नमः अथवा बालासंपुटितमातृकान्यासः तत्र दक्षिणामूर्तिर्ऋषिः गायत्रीछंदः बालात्रिपुरामातृ
कासरस्वतीदेवता इति सम्यक्त्वाविन्यस्य अथवा बालाकरांगन्यासं कुर्यात् तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं अं कं ४ आं
ऐं हृदयायनमः ४ इं ४ ईं क्लीं शिरसे स्वाहा ४ उं ४ ऊं सौः शिखायै वषट् ४ एं ४ ऐं सौः कवचाय हुं ४ ओं ४
औं क्लीं नेत्रत्रयाय वौषट् ४ अं ४ अः ऐं अस्त्राय फट् इति करांगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् मुक्ताशेखरछंद।
लोगरमणिग्रैवेयहारोर्मिकाविद्योतत्कुलमादिकंकणकटीसत्रांसकुरत्नमुद्रां माणिक्योदरबंधुरस्तनभरां
इंदोः कलां बिभ्रती पाशं सांकुशपुस्तकाक्षवलयान्दोर्भिर्बाहादितः ईशेंदुमतिप्रसन्नवदनानेत्रत्रयो
ल्लासिनामिंदुतीरवलतगात्रविलसन्माल्यानुलेपांबरां पंचाशल्लिपिजृंभिताखिलजगद्वाग्देवतादेवतां मू
लाधारसमुज्वला भगवतीमन्तोज्ज्वलेचिंतयेत् इति वर्णशरीरदेवीं ध्यात्वान्यसेत् तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः
क्लीं नमः ४ ऐं क्लीं सौः आं सौः क्लीं ऐं नमः ४ ऐं क्लीं सौः इं सौः क्लीं ऐं नमः एवं तत्काराद्नान्ववर्णान्बालासंपु
टितान् क्षकारान्तान्मातृकास्थानेषु न्यसेत् इति बालासंपुटितमातृकान्यासः अथ परासंपुटितमातृकान्यासः
अत्र ब्रह्माऋषिः गायत्रीछंदः परात्रिपुरामातृकासरस्वतीदेवता न्यासे विनियोगः अं कं ४ आं सौः हृ।
दयायनमः इं ४ ईं सौः शिरसे स्वाहा एवं षडंगन्यासं कृत्वा ध्यानं कुर्यात् अकलंकशशांकाभात्र्यक्षाचंद्रक
लावती मुद्रापुस्तकसद्बाहुः पातुमामिपराकला इति वर्णशरीरां ध्यात्वा तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं सौः अं सौः ४
सौः आं सौः नमः एवं मातृकास्थानेषु न्यसेत् इति परासंपुटितमातृकान्यासः अथ श्रीविद्यामातृकामातृ।

सौ· त्री

कान्यासः तत्रदक्षिणामूर्त्तिरृषिः गायत्रीछंदः श्रीमातृकासुंदरीदेवता इतिऋष्यादिकंस्मृत्वाविन्यस्य
करांगन्यासंकुर्यात् ॐऐंह्रींश्रींअंकं ५ प्रथमकूटस्यस्वाद्यं आंहृदयायनमः ५ इंचं ५ द्वितीयकूटस्यस्वाद्यं
ईंशिरसेस्वाहा ५ उंटं ५ तृतीयकूटस्यस्वाद्यंऊंशिखायैवषट् ५ एंतं ५ प्रथमकूटस्यस्वाद्यंऐंकवचायहुं ५ ओं
पं ५ द्वितीयकूटस्यस्वाद्यंऔंनेत्रत्रयायवौषट् ५ अंयं तृतीयकूटस्यस्वाद्यं अः अस्त्रायफट् ततोध्याने आर।
क्ताभांत्रिनेत्रांमणिमुकुटवतीं रत्नताटंकरम्यां हस्तांभोजैःसपाशांकुशमदनधनुःसायकैर्विस्फुरंतीं आपी
नोत्तुंगवक्षोरुहकलशलुठत्तारहारोज्ज्वलांगीं ध्यायेदंभोरुहस्थामरुणिमवसनामीश्वरीमीश्वराणां वामा
दूर्ध्वकरयोरायेतदायुधः स्यायेमन्येष्वप्यायुधध्यानं इतिवर्णशरीरिं ध्यात्वा तद्यथा ॐऐंह्रींश्रींमलवि
याम्यस्वाद्यंअंनमः एवंप्रणवत्रितारश्रीविद्यादिनमोंतानकारादिक्षकारांतान्वर्णान्मातृकास्थानेषुन्यसेत्
दिति श्रीविद्यामातृकान्यासः अथमातृकान्यासः तत्रब्रह्माऋषि गायत्रीछंद हरगौरीस्वरूपिणीमातृ 31
कासरस्वतीदेवता इतिऋष्यादिकंस्मृत्वाविन्यस्यकरांगन्यासंकुर्यात् ॐऐंह्रींश्रींअंकं ५ आंहांसोऽहृ
दयायनमः ५ इंचं ५ ईंहींसींशिरसेस्वाहा ५ उंटं ऊंहूंहुंशिखायैवषट् एंतं ५ ऐंहैंसैंकवचायहुं ५ ओंपं ५
हौंसौंनेत्रत्रयायवौषट् ५ अंयं ५ अः हः सः अस्त्रायफडिति विन्यस्य ध्यायेत् तद्यथा उद्यद्भानुस्फुरि
ततडिदाकारसर्वांबिकेषुपाशाभीवरदपरस्थसंदधानंकराब्जैः दिव्याकल्पैर्नवमणिमयैःशोभितंविश्वमू।
लं सौम्याग्नेयंवपुरवतुनःचंद्रचूडंत्रिनेत्रं वामोर्ध्वादिदक्षोर्ध्वकरपर्यंतमायुधध्यानमितिध्यात्वान्यसेत् ॐऐंह्रीं
श्रींहंसः अंनमः ५ हंसः आंनमः एवंक्षांतान्वर्णान्न्यसेत् इतिहंसमातृकान्यासः अथपरमहंसमातृकान्यासः

तत्र परमहंसस्य ऋषिः गायत्री छंदः परमात्मस्वरूपिणी मातृकासरस्वती देवता इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा विन्यस्य क
रांगन्यासं कुर्यात् ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ॐ अं कं खं गं घं ङं आं हृदयाय नमः ४ ॐ इं चं ४ ईं शिरसे स्वाहा ४ ॐ उं टं ४ ऊं शिखायै
वषट् ॐ एं तं ४ ऐं कवचाय हुं ४ ॐ ओं पं ४ औं नेत्रत्रयाय वौषट् ४ ॐ अं यं ४ अः अस्त्राय फट् इति विन्यस्य ध्यानं
कुर्यात् तद्यथा श्रीमत्परममनुत्थं भिन्नवर्णात्मरूपा सा सान्ते रगम्या परवीपरिवीयमाना विद्यातत्त्वस्वरूपकला।
शान्त्यतीतमुद्रां ध्यायेत्सम्यग्जननीं तां विशुद्धां त्रिनेत्रां वामाद्याः कर्योगाद्यैर्नदाद्धूर्ध्वयोरं तेत्याद्यु।
ध्यानेमुद्रां ज्ञानमुद्रां इति ध्यात्वा न्यसेत् ॐ ऐं ह्रीं श्रीं सोऽहं हंसेन नमः ४ सोऽहं हंसेन नमः ० ४ व्यक्तकाराद्यकारां।
तान्वर्णान्नुकृवीन्नह्मारारीत्यान्यसेत् इति परमहंसमातृकान्यासः इति त्रयोदशविधमातृकान्यासः
अथ प्रणवोत्थकलामातृकान्यासः तत्र प्रजापतिऋषिः गायत्री छंदः कलामयी मातृकासरस्व
ती देवता इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा विन्यस्य मम श्रीविद्यांगत्वेन न्यासे विनियोगः ततः करांगन्यासं कुर्या
त् तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं अं आं हृदयाय नमः ४ ॐ इं ईं शिरसे स्वाहा ४ ॐ उं ऊं शिखायै वषट् ४ ॐ ऐं ओं
नेत्रत्रयाय वौषट् ४ ॐ अं अः अस्त्राय फट् इति करन्यासः ततो ध्यानं हस्तैर्पद्मं रथांगं गुणमथ हरिणं
पुस्तकं वर्णमालां टंकं शूलं कपालं वरमपरमतलं सद्रुमं क्षं भवहन्ती शुक्लाविद्यात्स्ययोदस्फटिकनवरु
नेत्रा बंधुरैः पंचवक्त्रैः गलं देवत्वाननं भासकलशशिनिभां शारदां तां नमामि वामाद्याः कर्योगाद्यैर्नदा
द्धूर्ध्वयोपरेनराद्धूर्ध्वयोरितरतदाद्धूर्ध्वयोरन्येत्याद्युपध्यानं दरः शंखगुणाः पाशाः इति वर्णानि विदध्या
त्वा न्यसेत् तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ॐ अं निवृत्यै नमः ४ ॐ अं आं प्रतिष्ठायै नमः ४ ॐ इं विद्यायै नमः

ॐ ईं शान्त्यै नमः ४ ॐ उं इन्धिकायै नमः ४ ॐ ऊं दीपिकायै नमः ४ ॐ ऋं रेचिकायै नमः ॐ ॠं मोचिकायै नमः ४
सो॰ ॐ लृं परायै नमः ४ ॐ ॡं सूक्ष्मायै नमः ४ ॐ एं सूक्ष्मामृतायै नमः ४ ॐ ऐं ज्ञानामृतायै नमः ४ ॐ ओं आप्या-
२२ यिन्यै नमः ४ ॐ औं व्यापिन्यै नमः ४ ॐ अं व्योमरूपायै नमः ४ ॐ अः अनन्तायै नमः ४ ॐ कं सृष्ट्यै नमः ४।
ॐ खं ऋद्ध्यै नमः ४ ॐ गं स्मृत्यै नमः ४ ॐ घं मेधायै नमः ४ ॐ ङं कान्त्यै नमः ४ ॐ चं लक्ष्म्यै नमः ४ ॐ छं द्यु। घु
त्यै नमः ४ ॐ जं स्थिरायै नमः ४ ॐ झं स्थित्यै नमः ४ ॐ ञं सिद्ध्यै नमः ४ ॐ टं जरायै नमः ४ ॐ ठं पालिन्यै नमः ४
ॐ डं शान्त्यै नमः ४ ॐ ढं ऐश्वर्यै नमः ४ ॐ णं रत्यै नमः ४ ॐ तं कामिन्यै नमः ४ ॐ थं वरदायै नमः ४ ॐ दं ह्ला। ग्राह्ला
दिन्यै नमः ४ ॐ धं प्रीत्यै नमः ४ ॐ नं दीर्घायै नमः ४ ॐ पं तीक्ष्णायै नमः ४ ॐ फं रौद्र्यै नमः ४ ॐ बं भयायै नमः ४ ध्रे
३ ॐ भं निद्रायै नमः ४ ॐ मं तन्द्रायै नमः ४ ॐ यं क्षुधायै नमः ४ ॐ रं क्रोधिन्यै नमः ४ ॐ लं क्रियायै नमः ४ ॐ वं
१२ उत्कार्यै नमः ४ ॐ शं मृत्युरूपायै नमः ४ ॐ षं पीतायै नमः ४ ॐ सं श्वेतायै नमः ४ ॐ हं अरुणायै नमः ४ ॐ।
ळं असितायै नमः ४ ॐ क्षं अनन्तायै नमः एवं शुद्धमातृकास्थाने विन्यसेत्। इति कलामातृकान्यासः। अत्र ना-
32 दात्मनः सदाशिवात्संभूताः स्वरकलाः श्वेता अक्षस्रक्पुस्तककपाशकपालकरा ध्येया कवर्गकला अकारा-
द्ब्रह्मणो जाता पीता अक्षस्रक्पंकजाभयकमण्डलुकरा ध्येया टवर्गजा नकाराद्विष्णोः सम्भूताः श्यामा अभ-
यशंखहस्ता ध्येयाः पवर्गजा मकाराद्रुद्रादुत्पन्नाः शरच्चन्द्रनिभा अभयशूलकपालवरहस्ता ध्येयाः।
षादिपंचवर्णजा ईश्वरादीशात्पन्ना रक्ताः अभयहरिणटंकवरहस्ता ध्येयाः। इति नादोत्थकलामातृका-
न्यासः। अथाष्टत्रिंशत्कलामातृकान्यासः तत्र सोमसूर्याग्नय ऋषयः अनुष्टुब्निचृत्पंक्तयः छन्दांसि

अष्टात्रिंशत्कलाः, विशिनीमातृकादेवताकरषडंगन्यासं विधाय न्यासं कुर्यात् तत्र ४ अं अमृतायै नमः ४ आं
मानदायै नमः ४ इं पूषायै नमः ४ ईं तुष्ट्यै नमः ४ उं पुष्ट्यै नमः ४ ऊं रत्यै नमः ४ ऋं धृत्यै नमः ४ ॠं शशिन्यै नमः ४
ऌं चन्द्रिकायै नमः ४ ॡं कान्त्यै नमः ४ एं ज्योत्स्नायै नमः ४ ऐं श्रियै नमः ४ ओं प्रीत्यै नमः ४ औं पूर्णायै नमः ४ अं
अमायै नमः ४ अः पूर्णामृतायै नमः ४ इति षोडश कलाः षोडश स्वरस्थाने विन्यसेत् ततः ४ कं भं तपिन्यै ४ खं
बं तापिन्यै नमः ४ गं फं धूम्रायै ४ घं पं मरीच्यै ४ ङं नं ज्वालिन्यै ४ चं धं रुच्यै नमः ४ छं दं सुषुम्णायै ४ जं थं भोग
दायै ४ झं तं विश्वायै ४ ञं णं बोधिन्यै ४ टं ढं धारिण्यै नमः ४ ठं डं क्षमायै ४ इति दक्षिणबाहुमूलादि दक्षि
णाग्रान्तं मातृकास्थाने विन्यसेत् ततः ४ यं धूम्रार्चिषे नमः ४ रं ऊष्मायै नमः ४ लं ज्वलिन्यै ४ वं ज्वालि
न्यै ४ शं विस्फुलिंगिन्यै ४ षं सुश्रियै ४ सं सुरूपायै ४ हं कपिलायै ४ ळं हव्यवाहायै ४ क्षं कव्यवाहायै ४ ।
इति दक्षिणगुल्फादिवामपादान्तं [illegible] सर्वांगेषु विन्यसेत् ततः श्वेतपीतारुणा वराभयकराः सर्वाभरण
भूषिता ध्येयाः इत्यष्टात्रिंशत्कलामातृकान्यासः श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनु
ना कृते सौभाग्यरत्नाकरे [illegible] इति श्रीमद्विद्यानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वषट्पदेन श्री ।
श्रीविद्यानन्दनाथविरचिते सौभाग्यरत्नाकरे चतुर्थस्तरंगः ॥ ४ ॥ अथ मन्त्रमातृकान्यासः ।
तत्रादौ केशवादिमातृकान्यासः तस्य साध्यनारायण ऋषिः गायत्री छन्दः श्रीलक्ष्मीनारायणो देव
ता मम श्रीविद्यांगत्वेन न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा विन्यस्य करांगन्यासं कुर्यात् तद्य

या ॐ श्रीं ॐ नमो नारायणाय हंसः सोऽहं अं अर्कं ४ आं ह्रीं हंसः सोऽहं ॐ नमो नारायणाय क्रुद्धोल्काय स्वाहा श्रीं
३३ देव्यै हृदयाय नमः ४ ॐ श्रीं ॐ नमो नारायणाय हंसः सोऽहं ईं ४ ईं ह्रीं हंसः सोऽहं ॐ नमो नारायणाय क्रुद्धोल्का
य स्वाहा श्रीं पद्मिन्यै शिरसे स्वाहा ४ ॐ श्रीं ॐ नमो नारायणाय हंसः सोऽहं ऊं ४ ऊं ह्रीं हंसः सोऽहं ॐ नमो नारा
यणाय वीरोल्काय स्वाहा श्रीं विष्णुवल्लभायै शिखायै वषट् ४ ॐ श्रीं ॐ नमो नारायणाय हंसः सोऽहं ऐं ४ ऐं ह्रीं
हंसः सोऽहं ॐ नमो नारायणाय विद्युदुल्काय स्वाहा श्रीं वरदायै कवचाय हुं ४ ॐ श्रीं ॐ नमो नारायणाय हं
सः सोऽहं औं ४ औं ह्रीं हंसः सोऽहं ॐ नमो नारायणाय सहस्रोल्काय स्वाहा श्रीं कमलनिलयायै नेत्रत्रयाय वौष
ट् ४ ॐ श्रीं ॐ नमो नारायणाय हंसः सोऽहं अः ४ अः ह्रीं हंसः सोऽहं ॐ नमो नारायणाय अनन्तोल्काय स्वाहा
श्रीः महालक्ष्म्यै अस्त्राय फट् इति षडङ्गमन्त्रान्न्यस्यादि नलोनेक पार्श्वन्यस्य हृदयादिषडङ्गेषु विन्यसेत् ततो
ध्यानं विद्यार्थविंदम्बुजरामलक्ष्मीभवम्ब कौमोदकीचक्रदर्शनशोभितहस्ते सौदामिनीमुदिरकान्तिवि
भातिलक्ष्मीनायुतानामकमरवेदिनमालमसर्जै वसुरिति शेषः वामायः करसाहसरतायः कारपंपेन
मातृयध्यानमन्त्रराजं इति ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा ४ ह्रीं श्रीं क्लीं अं क्लीं श्रीं ह्रीं केशवाय कीर्त्यै न
मः ४ ह्रीं श्रीं क्लीं आं क्लीं ह्रीं श्रीं नारायणकान्त्यै ४ ह्रीं श्रीं क्लीं इं क्लीं श्रीं ह्रीं माधवाय तुष्ट्यै ४ ह्रीं श्रीं ।
क्लीं ईं क्लीं ह्रीं श्रीं गोविन्दाय पुष्ट्यै ४ ह्रीं श्रीं क्लीं उं क्लीं श्रीं ह्रीं विष्णवे धृत्यै ४ ह्रीं श्रीं क्लीं ऊं ल्कीं ल्कीं क्लीं
श्रीं ह्रीं मधुसूदनाय शान्त्यै ४ ह्रीं श्रीं क्लीं ऋं क्लीं श्रीं ह्रीं त्रिविक्रमाय क्रियायै ४ ह्रीं श्रीं क्लीं ॠं क्लीं श्रीं ह्रीं वा

वामनावरदायै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं लं ल्हीं क्लीं ह्रीं श्रीं ह्रौं श्रीं पराप्रमेयायै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं लृं ल्हीं क्लीं ह्रीं श्रीं ऋषीके
शावहर्षायै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं एं क्लीं श्रीं ह्रौं पद्मनाभायपशुदायै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं ऐं क्लीं श्रीं ह्रौं दामोदरायपलदायै ४
ह्रौं श्रीं क्लीं ओं क्लीं श्रीं ह्रौं वासुदेवायपलस्यै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं औं क्लीं श्रीं ह्रौं संकर्षणायसरस्वत्यै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं अं
क्लीं श्रीं ह्रौं प्रद्युम्नायप्रीत्यै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं अः क्लीं श्रीं ह्रौं अनिरुद्धायरत्यै ४ ह्रौं श्रीं क्लीं कं क्लीं श्रीं ह्रौं चक्रिणेग
जयायै ४ ह्रौं २ खं त्रू गदिनेदुर्गायै ४ ह्रौं २ गं त्रू शार्ङ्गिणेप्रभायै ४ ह्रौं २ घं त्रू खड्गिनेसत्यायै ४ त्रू ङं त्रू
शङ्खिनेचण्डायै ४ ह्रौं २ चं त्रू हलिनेवाण्यै ४ ह्रौं २ छं त्रू मुशलिनेविलासिन्यै ४ ह्रौं २ जं त्रू शूलिने
विजयायै ४ ह्रौं २ झं त्रू अंकुशिनेविरजायै ४ ह्रौं २ ञं त्रू मुकुन्दायविश्वायै ४ ह्रौं २ टं त्रू नंदजायसुनं।
दायै ४ ह्रौं २ ठं त्रू नंदिनेस्मृत्यै ४ ह्रौं २ डं त्रू नरायऋद्ध्यै ४ ह्रौं २ ढं त्रू नरकजितेसमृद्ध्यै ४ ह्रौं २
णं त्रू हरयेशुद्ध्यै ४ ह्रौं २ तं त्रू कृष्णायबुद्ध्यै ४ ह्रौं २ थं त्रू सत्यायभुक्त्यै ४ ह्रौं २ दं त्रू सात्वतायमत्यै ४
ह्रौं २ धं त्रू शौरयेक्षमायै ४ ह्रौं २ नं त्रू शूरायरमायै ४ ह्रौं २ पं त्रू जनार्दनायउमायै ४ ह्रौं २ फं त्रू भू।
धरायक्लेदिन्यै ४ ह्रौं २ बं त्रू विश्वमूर्तयेक्लिन्नायै ४ ह्रौं २ भं त्रू वैकुण्ठायवसुधायै ४ ह्रौं २ यं त्रू त्व
गात्मनेपुरुषोत्तमायवसुधायै ४ ह्रौं २ रं त्रू असृगात्मनेबलिनेपरायै ४ ह्रौं २ लं त्रू मांसात्मनेबलानु
जायपरायणायै ४ ह्रौं २ वं त्रू मेदात्मनेबलात्मनेसूक्ष्मायै ४ ह्रौं २ शं त्रू अस्थ्यात्मनेवृषघ्नायसंध्यायै।

ध्यायै ४ ह्रीं २ षं २ मज्जात्मने षण्डाय मज्जायै ४ ह्रीं २ सं २ शुक्रात्मने हंसात्मने प्रभायै ४ ह्रीं २ हं २ प्रा
२४ णात्मने वराहाय निशायै ४ ह्रीं २ लं २ शङ्खात्मने विमलाय मेधायै ४ ह्रीं श्रीं क्लीं तः क्लीं श्रीं ह्रीं परमा
त्मने नरसिंहाय विद्युतायै नमः एवं सम्यक् निःशङ्को यो मातृकान्यासं न्यसेत् स लभ्यते केशवाद्याः स्मेश्या।
मात्काक्षरांशेश्वरसत्करा शङ्खपङ्कजप्रियां केशुनिषण्णाः संमिनाननाः विद्युद्दामसमानाभ्याः एक
नामयवाहवर्तिप्रयाः इति केशवादिमातृकान्यासः अथ श्रीकण्ठादिमातृकान्यासः तत्र दक्षि
णामूर्तिऋषिः गायत्रीछन्दः अर्धनारीश्वरो देवता श्रीविद्याङ्गत्वेन न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादि
कं स्मृत्वा विन्यस्य करशुद्धिं गन्धादिकं योन्यां तद्यथा अं कं ४ आं महत्त्वाय हृदयाय नमः ४ इं चं ४ ईं हली।
शिरसे स्वाहा ४ उं टं ४ ऊं हलं शिखायै वषट् ४ एं तं ४ ऐं हलैं कवचाय हुं ओं पं ४ औं हलौं नेत्रत्रयाय वौ
षट् ४ अं यं ४ अः हलः अस्त्राय फट् इति षडङ्गन्यासान्गुणादिनलान्ते विन्यस्य हृदयादिषु विषडङ्गेषु वि
न्यसेत् ततो ध्यानं बन्धूककाञ्चननिभां हराक्षमालां पाशाङ्कुशौ च वरदां निजबाहुदण्डैः बिभ्राणमिन्दुशकला
लामरणां त्रिनेत्रां मर्धाम्बिकेशमनिशं वपुराश्रयामः इत्यादि करमारभ्य हृदयान्तं कराद्यन्तमात्मध्यानं।
विनिध्याय न्यसेत् तद्यथा ४ ह्सौं अं श्रीकण्ठेशाय पूर्णोदर्यै नमः ४ ह्सौं आं अनन्तेशाय विरजायै नमः ४
ह्सौं इं सूक्ष्मेशाय शाल्मल्यै नमः ४ ह्सौं ईं त्रिमूर्तीशाय लोलाक्ष्यै नमः ४ ह्सौं उं अमरेशाय वर्तुला

स्यै नमः ४ ह्सौंः ऊं ऊर्ध्वकेशाय परीक्षितो गायै ४ ह्सौंः ॠं भारभूतीशाय परीक्षमुख्यै ४ ह्सौं ॡं अतिथीशाय गोमुख्यै ४
ह्सौंः ऌं स्थाणेशाय दीर्घजिह्वायै ४ ह्सौंः ॡं हरेशाय कुण्डोदर्यै ४ ह्सौंः एं झिण्टीशाय ऊर्ध्वकेश्यै ४ ह्सौंः ऐं भुवनेशे
ऐं भौतिकेशाय विकृतमुख्यै ४ ह्सौंः ओं सद्योजातेशाय ज्वालामुख्यै ४ ह्सौंः औं अनुग्रहेशायोल्कामुख्यै ४
ह्सौंः अं अक्रूरेशाय श्रीमुख्यै ४ ह्सौंः अः महासेनेशाय विद्यामुख्यै ४ ह्सौंः कं क्रोधेशाय महाकाल्यै ४ ह्सौंः खं
चण्डेशाय सरस्वत्यै ४ ह्सौंः गं पञ्चान्तकेशाय सर्वसिद्धिगौर्यै ४ ह्सौंः घं शिवोत्तमेशाय त्रैलोक्यविद्यायै ४ ह्सौंः ङं ए
कभद्रेशाय मन्त्रशक्त्यै ४ ह्सौंः चं कूर्मेशायात्मशक्त्यै ४ ह्सौंः छं एकनेत्रेशाय भूतमात्रे ४ ह्सौंः जं चतुराननेशा
य लम्बोदर्यै ४ ह्सौंः झं अजेशाय द्राविण्यै ४ ह्सौंः ञं सर्वेशाय नागर्यै ४ ह्सौंः टं सोमेशाय खेचर्यै ४ ह्सौंः ठं लांग
लीशाय मञ्जर्यै ४ ह्सौंः डं दारुकेशाय रूपिण्यै ४ ह्सौंः ढं अर्धनारीश्वराय वीरिण्यै ४ ह्सौंः णं उमाकान्तेशाय
काकोदर्यै ४ ह्सौंः तं आषाढीशाय पूतनायै ४ ह्सौंः थं दण्डीशाय भद्रकाल्यै ४ ह्सौंः दं अत्रीशाय योगिन्यै ४
ह्सौंः धं मीनेशाय शङ्खिन्यै ४ ह्सौंः नं मेषेशाय गर्जिन्यै ४ ह्सौंः पं लोहितेशाय कालरात्र्यै ४ ह्सौंः फं शि
खीशाय कुब्जिन्यै ४ ह्सौंः बं छगलण्डेशाय कपर्दिन्यै ४ ह्सौंः भं द्विरण्डेशाय वज्रायै ४ ह्सौंः मं महाकालेशाय
जयायै ४ ह्सौंः यं त्वगात्मने बालीशाय सुमुख्यै ४ ह्सौंः रं असृगात्मने पिनाकी ४ शाय मायुख्यै ४ ह्सौंः लं
मांसात्मने पिनाकीशाय मायुख्यै ह्सौंः वं मेदात्मने खड्गीशाय वाराह्यै ४ ह्सौंः शं अस्थ्यात्मने बकेशाय वा
यव्यै ४ ह्सौंः षं मज्जात्मने श्वेतेशाय रेलाविदारिण्यै ४ ह्सौंः सं शुक्रात्मने भृग्वीशाय सहजायै ४ ह्सौंः

सौ०
२५

ह्स्रात्मने रुद्रेशाय महालक्ष्म्यै ४ ह्स्ख्फ्रौं: लं शक्त्यात्मने शिवेशाय व्यापिन्यै ४ ह्स्ख्फ्रौं: नः परमात्मनेऽसंव
र्वेशाय महामायायै नमः इति मातृकान्यासं विन्यसेत् अथ रुद्राः स्मृता रक्ताः धृतशूलकपालकाः शक्तयोऽरुणी
कृष्णाः सिन्दूराभविग्रहाः रक्तोत्पलकपालाभ्यामलंकृतकराम्बुजाः इति मूर्त्तीशक्तीनां ध्यानं इति श्रीकंठादि ।
न्यासः अथ प्रपंचयागमातृकान्यासः तत्र प्रथमं महागणपतिमंत्रस्य ऋष्यादिकरषडंगन्यासपूर्वकं महाध्यानं पि
त्वा ततो गणपतिबीजं तथैव न्यासध्यानपूर्वकं चतुश्चत्वारिंशद्वारं जपित्वा ततो गणपत्यष्टकमेकवारमावर्त्य १
ततो गणपतिमालामंत्रं चैकवारमावर्त्य ततो ऋष्यादिन्यासध्यानपूर्वकं पूर्वोक्तां शुद्धमातृकां त्रिवारं विन्यस्य ततः
समग्रहान्विन्यस्य ततः प्रपंचयागमंत्रस्य ऋष्यादिकरषडंगन्यासान्विन्यस्य ध्यानपूर्वकं प्रपंचयागमातृकां ।
महासृष्टिमार्गेणान्यसेदिति क्रमः तत्र महागणपतिमंत्रस्य गणकऋषिः निचृद्गायत्रीछंदः श्रीमहागणप
तिर्देवता प्रपंचयागांगत्वेन जपे विनियोगः इति ऋष्यादिकं विन्यस्य करषडंगन्यासं कुर्यात् तद्यथा ॐ गां
हृदयाय नमः ४ श्रीं गीं शिरसे स्वाहा ४ ह्रीं गूं शिखायै वषट् ४ क्लीं गैं कवचाय हुं ४ ग्लौं गौं नेत्रत्रयाय वौषट् ।
गं गः अस्त्राय फट् ४ इति मंत्रैः करांगन्यासं कुर्यात् तद्यथा हस्तीन्द्राननमिन्दुचूडमरुणच्छायं त्रिनेत्रं रसादाश्लिष्टं प्रि
यया सपद्मकरया स्वांकस्थया संततं बीजापूरगदाधनुः त्रिशिखयुक्चक्राब्जपाशोत्पल व्रीह्यग्रस्वविषाणरत्नकलशान्
हस्तैर्वहन्तं भजे गंडभिन्नगलद्दानपूरलोभसमागतान् द्विरेफान्कर्णतालाभ्यां वारयंतं मुहुर्मुहुः कराग्रधृतमातु
लांगं भवकविविनाशनैः रत्नवर्षैः प्रीणयन्तं साधकान्मदविह्वलं मातुलिंकाग्रकोटायेन रत्नाभरणभूषितं ध्याय

35

न्मेपितं दैवेरग्नौ स्वमूर्र्धि हुः वामाधः करमारभ्य दलाधः करपर्यन्तं ग्रां ग्रुमध्यान्तं रक्तकलशं मुद्गद्रोणितिविश्वासंवित्ति
शूलमिति मन्त्रगणपतिर्सा गावरणं कृत्वा ध्यात्वा गं ह्रीं श्रीं क्लीं ग्लौं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा ।
ना इति मंत्रमष्टधा जपित्वा गणपतिर्बीजस्य गणक ऋषिः निचृद् छन्दः विघ्नेश्वरो देवता मं पंचयोगं गं बीजं न
पवित्रिनियोगः इति न्यासादिकं कृत्वा गां गीं गूं इत्यादिना करषडंगन्यासं विधाय सिन्दूराभं त्रिनेत्रं पृथुतरजठरं ।
हस्तपद्मैर्दधानं दंतं पाशांकुशेष्टान्युरुकरविलसद्बीजपूराभिरामं बालेंदौ द्युतिमौलिं करपतिवदनं दानपूरार्द्रगं
ण्डं भोगीन्द्राबद्धभूषं भजत गणपतिं रक्तवस्त्रांगरागं वामाधः करमारभ्य दलाधः करपर्यन्तं मातृकाध्यानं इष्टोव
रप्रकर श्रुद्रांरं इति गणपतिर्बीजं चतुश्चत्वारिंशद्वारं जपित्वा ॐ गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीना
मुपमश्रवस्तमं ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आनः शृण्वन्नूतिभिः सीद सादनं इति मंत्रमेकवारं जपित्वा ।
ह्रीं क्लीं ॐ गं नमः सर्वविघ्नाधिपाय सर्वार्थसिद्धिदाय सर्वदुःखप्रशमनाय परैत्रैलोक्यभगवन्सर्वजनं वशमानय २ स्तंभय २
ह्रीं गं ग्लौं नमः स्वाहा ह्रीं क्रों ह्रीं इति मालामंत्रं चतुर्वारं जपित्वा ततः स्वबीजाख्यं मातृका न्यासादिकरषडंगध्यात्वा ।
नन्यास सर्वकंकवारनयं विन्यस्य मुखे ४ श्री १५ आदित्यायनमः इति दक्षिणबाहुमूलाद्यंगुल्यन्तं ४ पं २ सोमायनमः वा
मबाहुमूलाद्यग्रान्तं ४ कं ४ भौमायनमः दक्षिणोरुमूलादिपादाग्रान्तं ४ चं ४ शुक्रायनमः वामोरुमूलादिपा ।
दाग्रान्तं ४ टं ४ बुधायनमः जठरे ४ बृहस्पतये नमः हृदये ४ पं ४ शनैश्चरायनमः इति सप्तग्रहान्विन्यस्य ततः प्रपंच
यागमंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः सकलपदार्थाज्ञानपरिहरण स्वप्रकाशसंविदानंदपरं ज्योतिः परमात्मा दे

सौ. ३६

वता श्रीविद्यांगत्वेन प्रपंचयागमातृकान्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं संस्मृत्वा विन्यस्य ४ ॐ ह्रीं अं कं खं गं घं ङं ।
आं हृदयाय नमः ४ ॐ ह्रीं इं चं ४ ईं शिरसे स्वाहा ४ ॐ ह्रीं उं टं ४ ऊं शिखायै वषट् ४ ॐ ह्रीं एं तं ४ ऐं कवचाय हुं ॐ ह्रीं ।
ओं पं ४ औं नेत्रत्रयाय वषट् ४ ॐ ह्रीं अं यं ४ अः ह्रां हं ह्रौं अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ध्यानं कुर्यात् तद्य ।
था तारादिपंचमनुभिः परिवीयमानं मानैरगम्यमनिशं जगदेकमूलं संविन्मयं सकलगं मनसा स्मरेच्युतं तत् तेनैः परंस
ज्ञत्मसां स्वरूपं पांडुराशिं इति सकलप्रपंचातिरिक्तः सर्वसाक्षी निरतिशयानंदचिद्विलासाविनाभूतः परिहृताः सं ।
विदानंदोहमिति स्वात्मानं ध्यात्वा श्रीपरदेवतापरमात्मनि षट्त्रिंशत्तत्त्वान्युक्तान्वर्णान् जुहोमीति विभाव्य ।
स्मिन्वर्णान्जुहुयात् तद्यथा ॐ ह्रीं सं हंसः सोहं स्वाहा अं ४ ॐ ह्रीं लं हंसः सोहं स्वाहेत्यादि ४ ॐ ह्रीं अं हंसः
सोहं स्वाहेत्यादि ४ ॐ ह्रीं अः हंसः सोहं स्वाहेत्यंतं मातृकास्थानेषु विन्यसेदिति प्रपंचयागमातृकान्यासः अ
थ भूतलिपिन्यासः तत्र श्रीभूतलिपिमंत्रस्य दक्षिणामूर्तिऋषिः गायत्रीछंदः लिपिसरस्वती देवता श्री
विद्यांगत्वेन भूतलिपिन्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा विन्यस्य ४ हं यं रं वं लं हृदयाय नमः ४ ईं कं ख
गं घं शिरसे स्वाहा ४ ङं चं छं जं ऊं शिखायै वषट् ४ एं टं ठं डं ढं कवचाय हुं ४ तं थं दं धं नेत्रत्रयाय वौषट् ४ म
पं फं बं भं अस्त्राय फट् इति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय चिद्धी ------ तं बिंदुनीरादृष्टिं शिवं विश्वंभात
रैः शुभ्रांशुसमप्रभैः सकलदिशासु विजृंभितं जलवर्णादलवृतिना कारितनगत्रयंक्षशानुवर्णाकारैश्च संदीप्त
सहस्रहंसरत्नांकुरैरिव शुभं पवनालरशोभितैः ऊं समेदीपयंतं च सकोपतनमक्रियं विपरस्तास्सद्रूपैः

36

३६

कलैरनन्तमनमं सर्वाभूताश्रयानिर्यं परामगाममधुद्वैः दर्यं नं परमेशानं देवीवागीश्वरीं शृणु तम् निगमागमसं
लक्ष्म समन्वितिसशोभितम् शिवशक्त्यात्मकं क्रूरा यासमाश्रितजगत्त्रयं समाश्रित्यमुनीन्द्रैर्वा वाक्सिद्धिर्लभ्यते दि
रे एवंभूतानन्तकलस्य मूलेलब्धतरपंकजे वागीश्वरीं स्मरे त्रिनेत्रसकलेन्दुफलमुदां कुंदाभासमरूचकराशोभि
वेदार्धमौलिं हल्लांभोजेवरनपवटीपुस्तकं सत्करपाले विभ्राणानां तामधुमदलसद्विद्रुलाघुमनेत्रां देवीध्या
यत्लिपिमयतनुं यौवनस्यामशोभां दक्षाधःकरमारभ्य वामाधःकरपर्यंतमाद्युपध्यानं इति ध्यात्वा न्यसेत् तत्र
प्रथमं संहारन्यासः तन्त्रगले ॐ ऐं ह्रीं श्रीं लं नमः हृदि ॐ ह्र क्षं नमः नाभौ ॐ ह्र ॐ नमः स्वाधिष्ठाने ॐ ह्र इं नमः
मूलाधारे ॐ ह्र अं नमः द्वादशान्ते ॐ ह्र ॐ नमः शक्त्यां ॐ ह्र ॐ नमः नादे ॐ ह्र वं नमः बिन्दौ ॐ ह्र एं नमः रो
मकूपे ॐ ह्र लं नमः वामगले ॐ ह्र वं नमः दक्षगले ॐ ह्र नं नमः मुखे ॐ ह्र मं नमः मूर्ध्नि ॐ ह्र हं नमः दक्ष
मणिबंधे ॐ ह्र गं नमः अंगुलिमूले ॐ ह्र बं नमः कूर्परे ॐ ह्र खं नमः बाहुमूले ॐ ह्र कं नमः अंगुल्यग्रे ॐ ह्र ञं न
मः वाममणिबंधे ॐ ह्र ञं नमः अंगुलिमूले ॐ ह्र झं नमः कूर्परे ॐ ह्र छं नमः वामबाहुमूले ॐ ह्र
तं नमः जानुनि ॐ ह्र ठं नमः ऊरुमूले ॐ ह्र टं नमः अंगुल्यग्रे ॐ ह्र णं नमः वामगुल्फे ॐ ह्र ढं नमः अंगुलि
मूले ॐ ह्र पं नमः जानुनि ॐ ह्र थं नमः ऊरुमूले ॐ ह्र तं नमः पादाग्रे ॐ ह्र नं नमः पृष्ठे ॐ ह्र बं नमः नाभौ
ॐ ह्र भं नमः वामपार्श्वे ॐ ह्र फं नमः दक्षपार्श्वे ॐ ह्र पं नमः उदरे ॐ ह्र मं भ्रूमध्ये ॐ ह्र सं हृदये ॐ ह्र षं गले
ॐ ह्र शं नमः अथ सृष्टिन्यासः तत्र मूलाधारे ॐ ह्र अः नमः एं स्वाधिष्ठाने ॐ ह्र ऋः नमः नाभौ ॐ ह्र एं नमः
ॐ ह्र ऊं नमः हृदि ॐ ह्र अं नमः गले ॐ ह्र लः नमः बिन्दौ ॐ ह्र एः नमः नादे ॐ ह्र एः शक्त्यां ॐ ह्र ॐः द्वा
दशान्ते ॐ ह्र ॐः मूर्ध्नि ॐ ह्र हः मुखे ॐ ह्र यः दक्षकर्णे ॐ ह्र रः वामे ॐ ह्र वः चूडायां ॐ ह्र लः दक्षा

सौ॰
२८

ग्ल्यग्रे ग्रें रू ङः बाहुमूले ग्रें रू कः मध्ये ग्रें रू खः अंगुलिमूले ग्रें रू मणिबंधे ग्रें वामकरांगुल्ये ग्रें रू नः
बाहुमूले ग्रें रू चः मध्ये ग्रें रू छः अंगुलिमूले ग्रें रू ञः नमः मणिबंधे ग्रें रू नः दक्षपादाग्रे ग्रें रू णः ऊरुमूले ग्रें रू
टः जानुनि ग्रें रू ठः अंगुलिमूले ग्रें रू ढः गुल्फे ग्रें रू डः वामपादाग्रे ग्रें रू नः ऊरुमूले ग्रें रू तः जानुनि ग्रें रू थः अंगु
लिमूले ग्रें रू धः गुल्फे ग्रें रू दः उदरे ग्रें रू मः दक्षपार्श्वे ग्रें रू पः वामे ग्रें रू फः नाभौ ग्रें रू भः पृष्ठे ग्रें रू बः गुह्ये ग्रें रू
शः हृदि ग्रें रू षः भ्रूमध्ये ग्रें रू सः नमः इति सृष्टिन्यासः अथ स्थितिन्यासः तत्र मूलाधारे ग्रें रू अं नमः स्वाधिष्ठा
ने ग्रें रू उः नमः हृदि ग्रें रू अः गले ग्रें रू लः नाभौ ग्रें रू ग्रें बिंदौ ग्रें रू पः नादे ग्रें रू वेः द्वादशांते ग्रें रू ग्रेंश।
ऋां ग्रें रू ग्रें: ब्रह्मरंध्रे ग्रें रू हं नमः मुखे ग्रें रू यः वामकर्णे ग्रें रू वं ब्रह्मरंध्रे ग्रें रू लं दक्षकर्णे ग्रें रू रः दक्षि
णांगुल्यग्रे ग्रें रू ङः वामबाहुमूले ग्रें रू कः अंगुलिमूले ग्रें रू घः मणिबंधे ग्रें रू गः कूर्परे ग्रें रू खः वामबा
हुमूल्यग्रे ग्रें रू चं अंगुलिमूले ग्रें रू ञः मणिबंधे ग्रें रू जः कूर्परे ग्रें रू छः दक्षिणपादांगुल्यग्रे ग्रें रू णः ऊरु
मूले ग्रें रू टः अंगुलिमूले ग्रें रू ढः गुल्फे ग्रें रू डः जानुनि ग्रें रू ठः वामपादांगुल्यग्रे ग्रें रू नः वामोरुमू
ले ग्रें रू नः अंगुलिमूले ग्रें रू धः गुल्फे ग्रें रू दः जानुनि ग्रें रू थः उदरे ग्रें रू मः दक्षपार्श्वे ग्रें रू पः नाभौ ग्रें रू
भः पृष्ठे ग्रें रू बः वामपार्श्वे ग्रें रू फः हृदि ग्रें रू षः भ्रूमध्ये ग्रें रू सः गुह्ये ग्रें रू शः इति स्थितिन्यासः षट्
त्रिंशत्तत्त्वन्यासः तत्र जान्वादिपादपर्यंतं ४ लं पृथिवीतत्त्वात्मने श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः कंठादिनाभ्यं
तं ४ हं तेजस्तत्त्वात्मने श्रीमहात्म्ने भ्रूमध्यादिकंठांतं ४ सं वायुतत्त्वात्मने श्रीमहा मूर्धादि भ्रूमध्यांतं ४ खं
आकाशतत्त्वात्मने श्रीमहात्रिपु॰ नजान्वादिपादंतं ४ शं गतत्त्वात्मने श्रीमहा॰ नाभ्यादिजान्वंतं ४
कं रसतत्त्वात्मने श्रीमहा॰ कंठादिनाभ्यंतं ४ लं रूपतत्त्वात्मने श्रीमहात्रि॰ भ्रूमध्यादिकंठांतं ४ रंस्प।

ईशानतत्वात्मने श्रीमहात्रि॰ मूर्धादिभ्रूमध्यांतं ४ शां सदाशिवतत्वात्मने श्रीमहात्रि॰ गुह्ये ४ पंउपस्थानतत्वात्मने श्रीम।
हा॰ गुदे ४ मंवायुतत्वात्मने श्रीमहात्रि॰ पादयोः बंपादतत्वात्मने श्रीमहात्रि॰ पाण्योः फंपाणितत्वात्मने श्री
महात्रि मुखे ४ पंवाक्तत्वात्मने श्रीमहात्रि॰ नासिकरंध्रयोः ४ नंघ्राणतत्वात्मने श्री॰ जिह्वायां ४ धंजि
ह्वातत्वात्मने श्री॰ चक्षुषो ४ दंचक्षुस्तत्वात्मने श्री॰ सर्वांगे ४ थंत्वगात्मने श्री॰ श्रोत्रयोः ४ तंश्रोत्रतत्वात्म
ने श्रीमनसि ४ णंमनस्तत्वात्मने श्री॰ हृदि ४ ढंबुद्धितत्वात्मने श्री॰ हृदि ४ डंअहंकारतत्वात्मने श्री॰ सर्वांगे ४
ठंप्रकृतितत्वात्मने श्रीसर्वांगे ४ टंपुरुषतत्वात्मने श्री॰ सर्वांगे ४ ञंनियतितत्वात्मने श्री॰ सर्वांगे ४ झं।
कालतत्वात्मने श्री॰ हृदि ४ जंरागतत्वात्मने श्री॰ हृदि ४ छंविद्यातत्वात्मने श्री॰ हृदि ४ चंकलातत्वा
त्मने श्री॰ हृदि ४ ङंतत्वात्मने हृदि घंशुद्धविद्यात्मने श्री॰ हृदि ४ गंईश्वरतत्वात्मने श्री॰ हृदि ४ खंसदाशिवतत्वा।
त्मने श्री॰ मूलाधारे ४ कंशक्तितत्वात्मने श्री॰ ब्रह्मरंध्रे ४ अंशिवतत्वात्मने श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः इति
षट्त्रिंशत्तत्वन्यासः श्रीविद्यानंदनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना कृतेन सौभाग्यरत्नाकरेऽथौतरंगः पंचमो
गमत् ॥५॥ अथ मूलमंत्रन्यासः सचास्यां विद्यायां त्रिविधः षोढा श्रीचक्र करशुद्ध्यादिभेदात् षोढान्यासो
पि द्विविधः षोढाहृदोज्ञभेदात् उत्तरोपि त्रिविधः महाषोढान्यासो षोढान्यासो मोलिन्यादिषोढा
न्यासश्चेति तत्र महाषोढान्यासः सर्वाम्नायविषयः उत्तरषोढान्यासः मूर्धाम्नायविषयः श्रीचक्रन्यासोपि त्रि
विधः संहारस्थितिसृष्टिभेदात् करशुद्ध्यादिन्यासस्तु बहुतरः रतिकामपंचबाणत्रिपुरादीनां न्यासविशेषाः।
णामनेकविधत्वात्मकहीनत्वात् तमारोह षोढान्यासः तत्र ददिताम् निर्ऋषि वक्ति कदः श्रीमातृका
त्रिपुरसुंदरी देवता श्रीविद्यांगत्वेन न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं न्यस्त्वा विन्यस्य करषडंगन्यासं क्र
मेण तद्यथा ऐं ह्रीं श्रीं अंके ४ आं ५ हृदयाय नमः ४ इंचे ४ ईं क्लीं शिरसे स्वाहा ४ उंटं ४ ऊं

स्रौ०
७८

38

स्रौः शिखायै वषट् ३ वैं नं ४ चैं कवचाय हुं ४ ज्रौं नं ४ ज्रौं क्लीं नेत्रत्रयाय वौषट् ५ ह्रूं नं ४ अः स्रौः अस्त्राय फट् ६ इति।
मंत्रानंगन्यासादि तत्तत्करयोर्विन्यस्य हृदयादिषु विन्यस्य कुंभमेत्. ततो ध्यानं ३ ध्यायेत्सर्वमहासत्त्वाभ्यां पीनोन्नतपीठमथ
रो रक्तमाल्याम्बरालेपां रक्तभूषणभूषिताम्. पाशांकुशधनुर्बाणान् भास्वत्याविश्वतेभ्यां लसत्त्रिनेत्रमास्वरां मां।
कुटेन्द्रासिचंद्रिकां गणेशाश्रयन्नत्तत्रैयोगिनीराशिः ह्रूं विघ्नी देवीपीठमयीं ध्यायेन्मातृकासुंदरीमूर्तिम्. वा
मयूषूर्ध्वकरयोरायेतदायथः स्वयोः अन्यत्तद्ध्यायध्यान इति समाहितः ततः परमानंदघनं ध्यात्वा गणेशाधि
ह्रूं तां ध्यायन्न्यसेत्. तद्यथा तरुणादित्यसंकाशान्गजवक्त्रांस्त्रिलोचनान्. पाशांकुशवराभीतिकरान् शक्ति
समन्वितान्. तास्तु सिंदूरवर्णाभासर्वालंकारशोभिताः एकहस्तधृतांभोजानाड्डान्तरालिंगितनम्याः वामोर्ध्व
करन्यासस्यवामाधः करपर्यंतमाद्युयध्यानं मूर्तीनां शक्तीनां तु वामकरेकमलेदलकरेण प्रियालिंगितमि
ति ध्यात्वा न्यसेत्. तद्यथा ४ अं विघ्नेश्वराय श्रियै नमः ४ आं विघ्नराजाय ह्रियै नमः ४ इं विनायकाय तुष्ट्यै
नमः ४ ईं शिवोत्तमाय शान्त्यै नमः ४ उं विघ्नकृते पुष्ट्यै नमः ४ ऊं विघ्नहर्त्रे सरस्वत्यै ४ ऋं विघ्नराजाय रत्यै न।
मः ४ ॠं गणनायकाय मेधायै नमः ४ लृं एकदंताय कान्त्यै नमः ४ लॄं द्विदंताय कामिन्यै नमः ४ एं ग
जवक्त्राय मोहिन्यै नमः ४ ऐं निरंजनाय नटायै नमः ४ ओं कपर्दिने तीव्रायै नमः ४ औं दीर्घवक्त्राय ज्वा
लिन्यै नमः ४ अं वृषध्वजाय रमायै नमः ४ अः शंकुकर्णाय नंदनायै नमः कं गणनाथाय सुरूपिण्यै ४
खं गजेंद्राय योगायै ४ गं शूर्पकर्णाय जयिन्यै ४ घं त्रिनेत्राय सत्यायै ४ ङं लंबोदराय विघ्नेश्यै ४ चं महा
नादाय स्वरूपिण्यै ४ छं चतुर्मूर्तये कामदायै ४ जं सदाशिवाय मदविह्वलायै नमः ४ झं आमोदाय विकटायै
नमः ४ ञं दुर्मुखाय घूर्णायै नमः ४ टं सुमुखाय भूत्यै नमः ४ ठं प्रमोदाय भूम्यै नमः ३ डं एकपादाय सत्यै न
मः ४ ढं द्विजिह्वाय रमायै नमः ४ णं शूराय मानुष्यै नमः ४ तं वीराय मकरध्वजायै नमः ४ थं षण्मुखा

स्वायविकलायैनमः ४ ईं वरदाय अं ऊं रौद्रैनमः पं वामदेवाय लज्जायै ४ नं वक्रतुण्डाय दीर्घघोणायै ४ पं दीर्घ
डायधनुर्धरायै ४ फं सेनान्येयामिन्यैनमः ४ बं ग्रामण्यपराजितायैनमः ४ भं सन्नायचन्द्रिकायै ४ मं विशालशशि
प्रभायै ४ यं मन्नवाहनायलोलायै ४ रं नन्दिनेचंचलायै ४ लं भृङ्गिनेस्वरक्षैवं वेतुण्डायदुर्भगायै ४ शं वेरण्याय सु
भगायै ४ षं वृषिकेनवेशिवायै ४ सं भक्तप्रियायदुर्गायै ४ हं मेघनादायकालिकायै ४ लं गणपतयेकालजि
ह्वायै ४ क्षं गणेशायविघ्नहारिण्येनमः ४ इमान्मातृकास्थानेषुन्यसेत् इतिगणेशन्यासः ॥ अथग्रहन्यासः तत्रध्यानं
ने रक्तं श्वेतंतथारक्तं श्यामं पीतंच पाण्डुरम् धूम्रं कालं सधूम्रं च सधूम्रं धूम्रं विचिन्तयेत् रविमुख्यान्क्रमात्तथा
सर्वाभरणभूषितान् वामोरुन्यस्तहस्तांश्च स्तहस्तवरप्रदान् शक्तयोपिनथाध्येयावरभयकरान्बुजाः स्वस्वपि
याङ्कनिलयाः सर्वाभरणभूषिताः इतिध्यात्वान्यसेद्ध्यायपत्नात ॐ रं सूर्याय ४ मूर्धाणां सोमायैनमः ४
मध्येषु यं इन्द्रायश्रेत्रांवायै नेत्रयोरेकं ४ मंगलायामां वायै ४ हृदयस्थाणवृ ४ बुधायाभ्यानन्तुमांबायै कं
ठे ४ हं बृहस्पतयेयशस्विन्यंबायै हृत्प्रान्ते ४ शुक्रायशाकंभ्यंबायै ४ नाभौ ४ शनैश्चरशाक्तांबायै ४
गुह्ये शं राहवेतुलाम्बायै ४ पादयोः लंकेतवेधूम्राम्बायै इतिग्रहन्यासः अथनक्षत्रन्यासः तत्रध्यानं ।
ज्वलत्कालाग्निसदृशा वरदाभयपाणयः नतिपाणयोऽश्विनीमुख्याः सर्वाभरणभूषिताः इत्यथ पः कृ
पाः वराभयकर्ध्वयोर्नतिमुद्रे इत्यामुखपथाने इतिध्यात्वान्यसेत् ललाटे ४ अं आं अश्विन्यैनमः ४ दक्षनेत्रे ४
इं ईं भरण्यैनमः वामनेत्रे ४ उं ऊं कृत्तिकायैनमः दक्षकर्णे ४ ऋं ॠं लृं लॄं रोहिण्यैनमः ४ वामक
र्णे ४ एं मृगशिरसेनमः ४ दक्षनासापुटे ऐं आर्द्रायैनमः ४ वामनासापुटे ओं औं पुनर्वसवेनमः ४ कं खं पुष्या
यैनमः ४ दक्षस्कन्धे ४ गं घं ङं आश्लेषायैनमः वामस्कन्धे ४ चं छं मघायैनमः ४ दक्षकपोले जं झं पूर्वाफा ।

सौ॰ ३५ ल्पायै नमः वामे ४ क्षं क्षं ज्वलत्कपालायै दक्षिणमणिबन्धे ४ जं जं खट्वाङ्गायै वामे ४ टं टं चित्रायै दक्षस्तने ४ ङं स्वाहायै वामे ४
ढं ढं विश्वरूपायै नाभौ ४ तं तं वर्वरायै दक्षकट्यां ४ थं थं ज्वालायै वामे ४ दं दं कमलायै ४ धं धं शवारोहिण्यै पादायै ४
वामे भं भं भद्रायै दक्षजानुनि ४ मं मं वलायै ४ वामे यं यं निर्णयायै दक्ष जंघायां ४ लं लं पतिभीमायै ४ वामे वं वं शंखे ४
भद्रकरायै दक्षपादे ४ षं षं सं सं भद्रपादायै वामे ४ लं लं क्षं क्षं रेवत्यै नमः इति नक्षत्रन्यासः अथ महायोगिनीन्या
सः ॥ तत्र विशुद्धौ षोडशदलकमलकर्णिकायां ब्रह्मातद्देवता डाकिनीं ध्यायेत् तद्यथा रक्तां रक्तत्रिनेत्रां प
शुभयकृत्शूलखट्वाङ्गहस्तां वामे खेटं दधानां चषकमपि सुधापूरितं चैकवक्त्रां अत्युग्रामुग्रदंष्ट्रामरिकुलम
र्दनीं पायसान्नेप्रसक्तां कंठस्थानेमृताद्यैः परिवृतवपुषं भावयेत्डाकिनीनां दक्षोर्ध्वेधः शूलखट्वाङ्गवामो
र्ध्वाधः खेटकचषकेस्त्याभुधध्यानं इति ध्यात्वा न्यसेत् डां डीं डूं डैं डौं डः इमलवरयूं डाकिनीमां रक्ष २ मम
त्वग्धातुं रक्ष २ सर्वसत्ववशंकरि देवि विघ्नागकागक इमां सर्वजानरह रह रह पंचघोरे देवि हुं नमः परमघोरे कुठोर
रूपे वहौ दिनमध्याह्ने षोडशदलकमलस्थे श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि देवि वरदे विघ्नेश्वरि १५ विशुद्धपीठस्थे विशुद्धडा
श्रुत्क किनि विशुद्धनाथ देवश्रीपादुकां पूजयामि नमः इत्यंगुष्ठानामिकाभ्यां कर्णिकायां विन्यस्य तद्वादिप
रितः तदा वर्णात्मकशक्तीर्न्यसेत् तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं अं अमृतायै नमः ४ आं आकर्षिण्यै नमः ४ इं इं इन्द्राण्यै
नमः ईं ईशान्यै नमः ४ उं उं उमायै नमः ४ ऊं ऊं ऊर्ध्वकेशिन्यै नमः ४ ऋं ऋं ऋद्धिदायै नमः ४ ॠं ॠं ॠषायै नमः ४
ऌं ऌं ऌकारायै नमः ४ ॡं ॡं ॡषायै नमः ४ एं एं एकपादायै नमः ४ ऐं ऐं ऐश्वर्यात्मिकायै नमः ४ ओं ओं ओंकारा
त्मिकायै नमः ४ औं औं औषधात्मिकायै नमः ४ अं अं अम्बिकायै नमः ४ अः अः अक्षरात्मिकायै नमः ४ इति प्रादक्षि
ण्येन न्यसेत् ॥ एताः षोडश डाकिनीचक्रेशाः ततो नाहतेद्वादशदलकमले रक्तवर्णां तद्देवतां राकिनीं सावर्णां
२०

३५

ध्यात्वान्यसेत् तद्यथा श्यामांशूलाब्जहस्तां डमरुकसहितं तीक्ष्णचक्रं वहन्तीं श्यामांरक्तत्रिनेत्रांभ्रुकुटिविलोल
सद्दृष्टदंतप्रभाभिः दीप्तांस्मरेद्देवदेवीं हृदयकमलगांरक्तधात्वैकनाथां शुद्धानेत्रप्रसन्नांमधुमदमुदितां चिंतयेद्डा।
किनीनां इत्ताथः कररमरक्तभरस्ताद्यधकरपर्यंतमाद्यपध्यानं इतिध्यात्वा ततस्तत्कर्णिकायांन्यसेत् तद्यथा गों पें ह्रीं श्रीं।
गोंरीं गूं गैं गौं गः रमलवरयूं डाकिनिमांसरक्तरक्ष मम रक्तधातुं रक्षरक्ष २ सर्वसत्ववशंकरि देवि आगच्छागच्छ इमां पूजां गृह्ण
गृह्ण पें घोरे देवि ह्रीं सः परमघोरे हुंघोररूपे एहि एहि नमश्चामुण्डे डरलकसहैं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि देवि वरदे विश्चे कं।
खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं अनाहतपीठस्थे अनाहतशाकिनिनाथदेव श्रीपादुकां पूजयामि नमः १
इतिकर्णिकायांविन्यस्य दलेषु परतस्तदावरणादेवतान्यसेत् ४ कं कालरात्र्यै नमः ४ खं खातीतायै नमः ४
गं गायत्र्यै नमः ४ घं घंटाधारिण्यै नमः ४ ङं ङार्णात्मिकायै ४ चं चामुण्डायै ४ छं छायायै ४ जं जयायै ४ झं झंकारिण्यै ४ ञं ज्ञाना
त्मिकायै ४ टं टंकहस्तायै ४ ठं ठंकारिण्यै ४ इति द्वादशदलेषु विन्यस्य शाकिनीं च मेधाः ततो मणिपूरे दशदल
कमले मांसधातुदेवतां लाकिनीं सावरणां ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा हस्ताम्भोदेवीत्रिवक्त्रांत्रिनयनलसितांदंष्ट्रि
णीमुग्ररूपां वज्रंशक्तिं च दंडाभयवरदकरां देवतां वामहस्तां ध्यात्वा नाभिस्थपद्मे दशदलविलसत्कर्णि।
केलाकिनीनां मांसस्थांगौरभक्तोन्नतां हृदयवतीं विन्यसेत्साधकेंद्रः इत्ताद्रूपयोरायेन दायधः स्थपीर
न्येत दायधः स्थपीरथरे इत्याद्यपध्यानं इतिध्यात्वान्यसेत् ४ लां लीं लूं लें लैं लौं लः लमरवरयूं लाकिनि।
मांसरक्त रक्त मांसधातुं रक्षरक्ष सर्वसत्ववशंकरि देवि आगच्छागच्छ इमां पूजां गृह्ण गृह्ण पें घोरे देवि ह्रीं सः
परमघोरे हुंघोररूपे एहि एहि नमः नमः चामुंडे डरलकसहैं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि देवि वरदे विश्चे डं ढं णं तं थं दं
धं नं पं फं मणिपूरकपीठस्थे मणिपूरकलाकिनिमणिपूरकनाथदेव श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति

सौ॰
८०

कर्णिकायां विन्यस्य परितः षड्दलदेवतान्यसेत् ४ डं डां मर्यै नमः ४ ढं ढं कारिण्यै नमः ४ णं णां कारिण्यै ४ तं तां नाम
स्यै नमः ४ थं स्थानदेव्यै ४ दं दात्र्यायिन्यै ४ धं धात्र्यै ४ पं पार्वत्यै ४ फं फेत्कारिण्यै नमः इति न्यसेत् एताः लाकिनी।
वरेण्याः ततः स्वाधिष्ठाने षड्दलकमलकर्णिकायां काकिनीं सावरणां ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा स्वाधिष्ठानाख्या
नपद्मे रसदलगे सितेन्दुवक्त्रा त्रिनेत्रा पीताभां धारयन्ती त्रिशूलं खड्गं कपालं भयाभ्यां गर्वां मेदोधातुप्रविष्टा
मलिमलमुदितां वन्दनीयादिवीनां दध्यन्नेसक्तचित्तां अभिमतफलदां काकिनीं भावयेत्तां दलोर्ध्वकरमारभ्य।
दलादः करपर्यन्तमायुधध्यानं इति ध्यात्वा न्यसेत् कां कीं कूं कैं कौं कः कमलवरयूं काकिनिमां रक्ष २ मम मेदो
धातुं रक्ष २ सर्वसत्ववशंकरि देवि आगच्छागच्छ इमां पूजां गृह्ण २ ऐं घोरे देवि ह्रीं सः परमघोरे हुं घोररूपे एहि
नमश्चामुण्डे डरलकसहैं श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि देवि वरदेवि श्रीं बं भं मं यं रं लं स्वाधिष्ठानपीठस्थे स्वाधिष्ठान
काकिले स्वाधिष्ठाननाथ देव श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति कर्णिकायां विन्यस्य परितः षड्दलेषु परिवारदेव
तान्यसेत् ४ बं बं धिन्यै नमः ४ भं भद्रकाल्यै नमः ४ मं महामायायै नमः ४ यं यशस्विन्यै नमः ४ रं रमायै ४
लं लं लंबोदर्यै इति तान्विन्यस्य काकिनीं विद्यायेत् ततो मूलाधारे चतुर्दलकमलकर्णिकायां अस्थिधातु
देवतां शाकिनीं ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा देवीं ज्योतिः स्वरूपां त्रिनयनविलसत्सुवक्त्रां सुदंष्ट्रां हस्ताभ्यां नेत्र
चापं शरमपि दधतीं पुस्तकं ज्ञानमुद्रां मूलाधारस्थपद्मे निखिलपशुजनोन्मादिनीं अस्थिसंस्थां मज्ञा
नभीतिं पुस्तकां मधुमदमुदितां चिन्तयेत् काकिनीनां वामादूर्ध्वयोरारभ्य नराद्ययः सव्ययोरन्तयोः द्व्यायुधध्यानम्
अत्रेत्र चापशरशक्तानेनैवध्यावाणानपि ध्यायेत् पञ्चबाणा योरत्नं तमाह्वयात् इति ध्यात्वा तत्कर्णिका
यां न्यसेत् मां सीं सूं सैं सौं सः समलवरयूं ४ शाकिनिमां रक्ष २ ममास्थिधातुं रक्ष २ सर्वसत्ववशंकरि

देवि च्चे गक्ष २ ह्स्मां ह्स्नां ग्रह्लां २ वेघोरे देवि ह्रीं सः परमघोरे हूं घोररूपे ए ह्येहि नमश्चामुंडे ड्र र ल क स हैं श्रीमहा
त्रिपुरसुंदरि देवि वरदे विश्वेश्वरि आधारमूलाधारपीठस्थे मूलाधारशाकिनि मूलाधारनाथदेव श्रीपादुकां पूजया
मि नमः इति विन्यस्य तद्दाले पुनत्परिवारदेवतापरितोन्यसेत् वं वरदायै नमः ४ शं शशिन्यै नमः ४ षं षोढायै न
मः ४ सं सरस्वत्यै नमः इति विन्यस्य ततः शाकिनी वक्ष्यते ततो मध्ये आज्ञाचक्रे मज्जाधातुदेवतां हाकि
नीं ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा भ्रूमध्ये विंदुप्रसिद्धद्विदलसद्भलालिते शुक्लवर्णां करा ज्ञेः विभ्राणां ज्ञानमुद्रां डमरुक
सहितामक्षमालां कपालां षड्वक्त्रां सत्त्वसंत्रिनयनलसितां हंसवत्यादियुक्तां हारिद्रान्नैकसक्तां सकलसुर
नुतां हाकिनीं भावयेत्तां दद्याद्भूर्ध्वमारायेत दाशयः स्पोथारं इत्यत्र उपध्याने इति ध्यात्वा न्यसेत् ४ हां हीं हूं
हैं हौं हः ह्मलवरयूं हाकिनि मां रक्ष २ मम मज्जाधातुं रक्ष २ सर्वसत्त्ववशंकरि देवि च्चे गक्ष २ ह्स्मां ह्स्नां ग्रह्लां २
वेघोरे देवि ह्रीं सः परमघोरे हूं घोररूपे ए ह्येहि नमश्चामुंडे ड्र र ल क स हैं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि देवि वरदे विश्वेश्वरि हंसे ।
आज्ञापीठस्थे आज्ञा हाकिनि आज्ञानाथदेव श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति विन्यस्य तद्दलयो ४ हं हंसा
वत्यै नमः ४ क्षं क्षमावत्यै नमः ४ इति विन्यस्य ततो हाकिनी वक्ष्यते ततो ब्रह्मरंध्रे सहस्रदलकमलक
र्णिकायां शुक्रधातुदेवतां सावरणां याकिनीं ध्यात्वा न्यसेत् मुंडे व्योमस्थपद्मे सकृद्दलयुते याकिनी
भैरवीं तां यत्रिपयायां समस्ताद्भुपललितकरां सर्ववर्णां समष्टिं शादीनां सर्ववक्त्रां सकलसुरवशंकरीं
सर्वधात्वष्टरूपां सर्वान्तेसक्तचित्तां परशिवरसिकां भावयेत्सर्वरूपाम् इति ध्यात्वा न्यसेत् यां यीं यूं यैं यौं
यः यमलवरयूं याकिनि मां रक्ष २ मम शुक्रादिसर्वधातून् रक्ष २ सर्वसत्त्ववशंकरि देवि च्चे गक्ष २ ह्स्मां ह्स्नां
ग्रह्लां २ वेघोरे देवि ह्रीं सः परमघोरे हूं घोररूपे ए ह्येहि नमश्चामुंडे ड्र र ल क स हैं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि दे

सौ॰
५८

विश्वदेवि विघ्नेशं आदित्यान्तं एवं सर्वं प्रपीठस्थे ब्रह्मरंध्रे प्रयाकिनि ब्रह्मरंध्रनाथदेवश्रीपादुकां पूजयामि नमः इति नि वि
न्यासपरितः पंचाशद्दुर्गादेवतान्यसेत् अं आं महाल्यायै नमः ४ आं आकर्षिण्यै नमः ४ इं ईं इन्द्राण्यै ४ ईं ईशान्यै ४ उं उ
मायै ४ ऊं ... केश्यै ४ ऋं ॠं ऋषायै ४ लृं लृंकारात्मिकायै ४ लॄं लॄं ...षायै ४ एं एकपादायै ऐं ऐं ऐकात्मिकायै ४
ओं ओंकारात्मिकायै औं औं औषध्यात्मिकायै ४ अं अं अम्बिकायै ४ अः अः अन्तात्मिकायै ४ कं कालरात्र्यै ४ खं खेचा
लीलायै गं गायत्र्यै ४ घं घं घण्टाधारिण्यै ङं ङकारात्मिकायै चं चामुण्डायै ४ छं छायायै जं जयायै ४ झं झंकारि
ण्यै ञं ञकारात्मिकायै ४ टं टंकहस्तायै ४ ठं ठंकारिण्यै डं डामर्यै ढं ढंकारिण्यै ४ णं णंकारिण्यै ४ तं
तामस्यै थं स्थाणुदेव्यै ४ दं दत्तायै ४ धं धात्र्यै ४ नं नन्दायै ४ पं पार्वत्यै ४ फं फेत्कारिण्यै ४ बं बिन्दिन्यै ४ भं
भद्रकाल्यै ४ मं महामायायै ४ यं यशस्विन्यै ४ रं रौद्र्यै ४ लं लम्बोष्ठ्यै ४ वं वरदायै ४ शं शशिन्यै ४ षं षोढा
यै ४ सं सरस्वत्यै ४ हं हंसवत्यै ळं लक्ष्मावत्यै ४ इति विन्यस्य राशिन्यासं कुर्यात् तत्र ध्यानं रक्तश्वेतहरिद्दुर्गापा
ण्डुचित्रं सितं स्मरेत् पिशंगपिंगलो बभ्रुकर्बुराः सुतासुभ्रमरान् इति ध्यात्वा न्यसेत् दक्षिणगुल्फे ४ अं
आं इं ईं मेषाय नमः ४ दक्षजानुनि उं ऊं वृषाय नमः ४ दक्षहस्ते ४ ऋं ॠं लृं लॄं मिथुनाय नमः दक्षकक्षे ४
एं ऐं कर्कटाय नमः दक्षस्कंधे ओं औं सिंहाय नमः दक्षशिरोभागे ४ अं अः शं षं सं हं कन्याराशये नमः वामशिरो
भागके ४ तुलाराशये वामस्कंधे ४ चं ४ वृश्चिकाय नमः वामकक्षे ४ टं ४ धनुषे नमः वामहस्तान्ते ४
मकराय नमः वामजानुनि ४ पं ४ कुंभाय नमः वामगुल्फे ४ यं रं लं वं ळं क्षः मीनाय नमः इति राशिन्या
सः अथ पीठन्यासः तत्र ध्यानं सितासिता रक्तश्यामहरिन्नीलान्यनंतक्रमात् पुनः पुनः क्रमाद्द्विपंचा
शत् स्थानसंचयेत् पीठान् निसंस्मरेद्धृदि सर्वकामार्थसिद्धये इति ध्यात्वा न्यसेत् ४ अं कामरूपपी

ठायनमः ४ ओं वाराणसीपीठायनमः ४ इं नेपालपीठायनमः ४ ईं पौण्ड्रवर्धनपीठायनमः ४ उं पुरस्थिरपीठा
यनमः ४ ऊं कन्याकुब्जपीठायनमः ४ ऋं पूर्णगिरिपीठायनमः ४ ॠं अर्बुदपीठाय ४ लृं आम्रातकेश्वरपी
ठाय ४ ॡं एकाम्रपीठाय ४ एं त्रिस्रोतःपीठाय ४ ऐं कामकोटपीठाय ४ ओं कैलासपीठाय ४ औं भृगुनगरपी
ठाय ४ अं केदारपीठाय ४ अः चन्द्रपुरपीठाय ४ कं श्रीपुरपीठाय ४ खं ओंकारपीठाय ४ गं जालन्धरपीठाय ४ घं माल
वपीठाय ४ ङं कुलान्तकपीठाय ४ चं देवीकोटपीठाय ४ छं गोकर्णपीठाय ४ जं मारुतेश्वरपीठाय ४ झं अट्ट
हासपीठाय ४ ञं विरजपीठाय ४ टं राजगृहपीठाय ४ णं कालेश्वरपीठाय ४ तं जयन्तिकपीठाय ४ थं उज्जयि
नीपीठाय ४ दं चरित्रपुरपीठाय ४ धं क्षीरकपीठाय ४ नं हस्तिनापुरपीठाय ४ पं उड्डीशपीठाय ४ फं प्रयाग
पीठाय ४ बं षष्ठीशपुरपीठाय ४ भं मायापुरीपीठाय ४ मं जलेश्वरपीठाय ४ यं मलयगिरिपीठाय ४ रं श्री
शैलपीठाय ४ लं मेरुपीठाय ४ वं गिरिवरपीठाय ४ शं महेन्द्रपीठाय ४ षं वामनपुरपीठाय ४ सं हिरण्यपुरपी
ठाय ४ हं महालक्ष्मीपुरपीठाय ४ ळं उड्यानपुरपीठाय ४ क्षं छायाक्षत्रपीठायनमः इति पीठन्यासः
शुद्धमातृकास्थाने शून्यमनीय इति शुद्धषोढान्यासः सागरगतो षोढान्यासः सर्वयोगतः सर्ववेदमयो जि
एवं यो न्यस्तगात्रस्तु स शून्यः सर्वयोगिभिः नास्त्यस्य सदृशो लोके भुवि स्थावरजङ्गमे स एव शून्यः सर्वे
षां स्वयं परमेश्वरः षोढान्यासविहीनं यं प्रणमेद्यदि वा यदि सोऽचिरान्मृत्युमाप्नोति नरकं च प्रपद्यते षो
ढान्यासैन्यस्तं मन्त्री यदि कुर्यात् नमस्क्रियां अपरीहार्यतः पञ्चपित्रादिविरथी नतं निजेष्टदेवताबुद्ध्या
नत्वमान् षड्बुद्धिना क्रुद्धो भगवान्भैरवः सोऽचिरान्मृत्युमवाप्नुयात् श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोगि

प्रसन्ना कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ श्रुगान्यष्टः तरंगः इति श्रीमत्त्रिवेदानंदनाथचरणकमलान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानं
सौ॰ ४२ दनाथविरचिते सौभाग्यरत्नाकरे षष्ठतरंगः ॥ ६ ॥ अथ श्रीविद्यायाः प्राणायामत्रयं कृत्वा योगपीठन्यासं कुर्या
त् तत्र प्राणायामविधिः विहितयमासनो मूलाधारार्पितचित्तवृत्तिः मूलविद्यां स्मरन् इडया वायुमापूर्य मूलाधारे प्राप
य्यांगुष्ठानामिकाकनिष्ठादिना सापुटौ विधृत्य तमेव वायुं कुंभयित्वा कुंभकसमये देवीं स्मरन् मूलविद्यां यथाशक्ति।
जपित्वा पिंगलया शनैः वायुं रेचयेदित्येकः प्राणायामः पुनस्तथैव पिंगलया वायुमापूर्य तथैव कुंभयित्वा तथैव
इडया रेचयेदित्यन्यः एवं वैपरीत्येन विंशतिवारं अष्टौ षोडश षट्त्रिंशद्वा यथाशक्ति तत्पादे जपांते प्राणायामाः का
र्याः अथ सर्वत्र प्राणायामेन सर्वेषां कर्माधिकारः प्राणायामैर्विना यद्यत्कृतं कर्म निरर्थकं अतो यत्नेन कर्त
व्याः प्राणायामः शुभार्थिभिः इत्येकरेणो निंदाकृते रावणप्रकोपमिति प्राणायामविधिः इत्थं प्राणायामं विधा
य मूलविद्यायाः ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् तद्यथा शिरसि ॐ ऐं ह्रीं श्रीं दक्षिणामूर्तये ऋषये नमः मुखे ४ पं
क्तिछंदसे नमः ४ हृदये श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै देवतायै नमः गुह्ये ४ ऐं बीजाय नमः पादयोः ४ सौः शक्तये नमः
नाभौ ४ क्लीं कीलकाय नमः इति विन्यस्य मम चतुर्विधपुरुषार्थसिद्धये न्यासादौ विनियोगः इति कृतांजलि
र्वदेत् ततः अंगुष्ठयोः ४ ऐं हृदयाय नमः तर्जन्योः क्लीं शिरसे स्वाहा मध्यमयोः ४ सौः शिखायै वषट् अनामिक
योः ४ ऐं कवचाय हुं कनिष्ठकयोः क्लीं नेत्रत्रयाय वौषट् करतलपृष्ठयोः ४ सौः अस्त्राय फट् इति षडंगमत्रा
नंगुष्ठादिना लांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिष्वपि विन्यस्याप्रणतालत्रयं दत्वा दशदिग्बंधनं च कुर्यात् इति ऋ
ष्यादिन्यासः अथ योगपीठन्यासः तत्रादौ हृदयाम्बुरुहे पंकल्पितपादचतुष्टयं मूलनाभिपार्श्वेषु कल्पित।

42

गात्रचक्रपूर्वं योगपीठं निजदेहं ध्यात्वा तत्र योगपीठदेवतान्यसेत् तद्यथा ४ मूलाधारे मण्डूकाय नमः स्वाधिष्ठाने का-
लाग्निरुद्राय नमः ४ मणिपूरके मूलप्रकृत्यै नमः अनाहते आधारशक्त्यै नमः ४ हृदये कूर्माय नमः तत्रैव ४ अनन्ताय
नमः वाराहाय नमः तद्दंष्ट्राग्रे ४ पृथिव्यै नमः तत्र पश्चिमादि विलोमेन ऊं ऐं ह्रीं श्रीं इक्षुरससमुद्राय नमः ४ मदिरा-
समुद्राय नमः ४ घृतसमुद्राय ४ दुग्धसमुद्राय ४ तन्मध्ये अं आं इत्यादि तत्कारान्तं नवरत्नखण्डविराजिताय नवरत्नमयद्वी-
पाय नमः तत्पश्चिमे ४ अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं पुष्परागरत्नाय नमः नैरृत्ये ऌं ॡं एं ऐं ओं औं अं अः नीलरत्नाय नमः दक्षिणा ४
के ४ वैडूर्यरत्नाय नमः आग्नेये ४ पूर्वे ४ विद्रुमरत्नाय पूर्वे ४ ऐं ४ मौक्तिकरत्नाय ईशाने ४ तं ४ मरकतरत्नाय नमः उत्त-
रे ४ पं ४ वज्ररत्नाय वायव्ये ४ मं ४ गोमेदरत्नाय मध्यस्थाने ४ पद्मरागरत्नाय नमः तन्मध्ये रत्नमयं स्व।
र्णपर्वताय ४ तदुपरि नन्दनोद्यानाय तन्मध्ये ४ कल्पवृक्षेभ्यो नमः तन्मध्ये ४ वसन्तादिषडृतुभ्यो नमः तत्पश्चिमे
इन्द्रियाश्वेभ्यो नमः तत्पूर्वे ४ इन्द्रियार्थगजेभ्यो नमः तन्मध्ये ४ विचित्ररत्नभूमिकायै तत्पश्चिमे कालचक्रे।
स्थायै नैरृत्ये ४ मुद्राचक्रस्थायै ४ दक्षिणे ४ मातृकाचक्रस्थायै नमः आग्नेये दशचक्रस्थायै नमः पूर्वे रत्नच-
क्रस्थायै नमः ईशाने ४ गुरुचक्रस्थायै नमः उत्तरे ४ तत्त्वचक्रस्थायै नमः वायव्ये ४ ग्रहचक्रस्थायै नमः मध्ये ४
मन्त्रचक्रस्थायै नमः करुणालयपरिधये नमः स्वर्णप्राकाराय नमः तन्मध्ये मणिमण्डपाय नमः तन्मध्ये नन्दना-
दिवनकोणेषु वामावर्तेन ४ कालरूपिणीशक्त्यै नमः ४ देशरूपिणीशक्त्यै ४ आकाररूपिणीशक्त्यै ४ शब्द-
रूपिणीशक्त्यै नमः मध्ये संगीतयोगिनीभ्यो नमः तत्रैव ४ समस्तगुप्तप्रकटसिद्धयोगिनीचक्रेभ्यो नमः तन्म-
ध्ये मणिमयवेदिकायै नमः श्वेतछत्राय नमः तस्याः ४ रत्नसिंहासनाय नमः इति हृदयपद्मे विन्यस्य देहे ४।
वोक्तसिंहासनं रूपं भावयन् दक्षिणांसे वामांसे वामोरौ दक्षिणोरौ सर्वांगेषु वक्ष्यमाणं पञ्चप्रेतासनं विन्यस्य
पुनः दक्षिणांसे ४ धर्माय नमः वामांसे ४ ज्ञानाय नमः वामोरौ ४ वैराग्याय ४ दक्षोरौ ४ ऐश्वर्याय म-

सौ· ५२

स्ये ४ अधर्माय वामपार्श्वे ४ अज्ञानाय नाभौ ४ अवैराग्याय दक्षपार्श्वे ४ अनैश्वर्याय इति विन्यस्य पुनर्हृदये ४ ।
मायायै नमः तत्रैव विद्यायै ४ अनन्ताय ४ पद्माय ४ आनन्दकन्दाय ४ संविन्नालाय ४ प्रकृतिमयपत्रेभ्यो
नमः ४ विकृतिमयकेसरेभ्यो ४ पञ्चाशद्वर्णबीजाढ्यसर्वतत्त्वरूपायै कर्णिकायै नमः तस्यामेव अं अर्कमं
डलाय नमः उं सोममण्डलाय नमः मं वह्निमण्डलाय नमः इति विन्यस्य कर्णिकायामेव सं प्रबोधात्मने
सत्त्वाय नमः ४ रं प्रकृत्यात्मने रजसे नमः ४ तं मोहात्मने तमसे नमः ४ आं आत्मने नमः ४ अं अन्तरात्मने
नमः पं परमात्मने नमः ह्रीं ज्ञानात्मने नमः ४ ज्ञानतत्त्वात्मने नमः ४ कलातत्त्वात्मने नमः ४ विद्यातत्त्वा
त्मने नमः ४ परतत्त्वात्मने नमः ४ इति पश्चिमादिमारभ्य दलेषु विन्यस्य ओं सर्वशक्तिकमलासनाय न
मः इति व्यापकं विन्यस्य तन्मध्ये श्रीचक्रं विभाव्य ४ समस्तप्रकटगुप्तगुप्ततरसंप्रदायकुलकौलनि
गर्भरहस्यपरापररहस्यपरापरातिरहस्ययोगिनीचक्रश्रीपादुकाभ्यो नमः इति सर्वाङ्गे व्यापकं विन्यस्य ४
प्रथमकूटमध्यार्थे शरीरात्मने नमः ४ द्वितीयकूटमध्यार्थे सूक्ष्मात्मने नमः ४ तृतीयकूटमध्यार्थे प्रा ।
णात्मने नमः इति व्यापकत्वेन सर्वाङ्गे विन्यस्य हृदये त्रिकोणस्याग्रकोणे ४ मूलविद्यायां वाग्भ
वकूटमध्यार्थे जालन्धरपीठाय नमः कामरूपपीठाय नमः आग्नेयकोणे ४ कामराजकूटमध्यार्थे जा
लन्धरपीठाय नमः ईशानकोणे ४ तृतीयकूटमध्यार्थे पूर्णगिरिपीठाय नमः तन्मध्यबिन्दौ ४ तुरीयविद्या
मध्यार्थे महोड्यानपीठाय नमः इति पीठचतुष्टयं विन्यस्य मध्यस्थबिन्दुचक्रे हिरण्मयसहस्रदलकमलाय
नमः इति विन्यस्य दक्षांसपृष्ठदक्षकर्णपृष्ठललाटभाग दक्षनेत्रचिबुकदक्षभागहृदयत्रिकोणेषु
वक्ष्यमाणासनानि विन्यसेत् दक्षांसपृष्ठे ऐं आं सौः त्रिपुरासुधार्णवासनाय नमः दक्षकर्णपृष्ठे ऐं क्लीं सौः ।
त्रिपुरेश्वरीपोताम्बुजासनाय नमः दक्षललाटभागे ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरसुन्दरीदेव्यात्मासनाय नमः दक्षनेत्रे ह्रैं

४३

ह्रैं ह्स्क्लीं

ह्रीं स्रौः त्रिपुरवासिनी सर्वचक्रासनाय बिन्दुकदलभागे ह्स्रौः त्रिपुराश्री सर्वमंत्रासनाय नमः हृदय त्रिकोणे ह्स्रैं ह्स्क्लीं
ह्स्रौः त्रिपुरमालिनी साध्यसिद्धासनाय नमः नमः तं मूर्तये ३६ शिवशक्तिसदाशिवेश्वरशुद्धविद्यामायाकला
विद्यारागकालनियतिपुरुषप्रकृत्यहंकारबुद्धिमनः श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्थशब्दस्पर्श-
रूपरसगन्धाकाशवाय्वग्निसलिलपृथिव्यात्मने षट्त्रिंशत्तत्त्वरूपाय श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्याः योगपीठाय नमः इति स-
र्वांगव्यापकं न्यसेदिति योगपीठन्यासः ॥ अथ श्रीचक्रन्यासः तत्र मूलविद्यायाः एवं ऋष्यादिकरषडंगन्यासान्
कृत्वा ध्यानं कुर्यात् तद्यथा शरीरं चिन्तयेद् देहे निजे श्रीचक्ररूपिणं त्वगाद्याकारनिमज्ज्वलत्कालाग्निसन्निभं
इति स्वशरीरे श्रीचक्ररूपं ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा दक्षपादांगुष्ठे ह्रां ऐं श्रीं लं इन्द्राय नमः दक्षजानुनि ४ रं अग्नये न-
मः दक्षिणपार्श्वे टं यमाय नमः दक्षिणांसे ४ क्षं निरृतये नमः वामांसे ४ वं वरुणाय वामपार्श्वे ४ यं वायवे नमः वा-
मजानुनि ४ सं सोमाय नमः [illegible] वामपादांगुष्ठे ४ हं ईशानाय नमः ब्रह्मरन्ध्रे ४ अं ब्रह्मणे नमः मूला-
पं धारे ४ ह्रीं अनन्ताय नमः वामजानुनि [illegible] वामांसे ४ [illegible] दक्षजानुनि ४ [illegible]
यनमः दक्षांसे ४ योगिनीभ्यो नमः ४ अं आं सौः त्रैलोक्यमोहनचक्राय नमः इति सर्वांगव्यापकत्वेन विन्यस्य ४
वायवे [illegible] नमः इति च व्यापकं विन्यस्य दक्षिणांसपृष्ठे ४ अणिमासिद्धये नमः दक्षिणकराग्रे ४
लघिमासिद्धये नमः दक्षिणस्फिचि ४ महिमासिद्धये नमः दक्षिणपादाग्रे ४ ईशित्वसिद्धये नमः वामपादाग्रे ४ व-
शित्वसिद्धये नमः वामस्फिचि ४ प्राकाम्यसिद्धये नमः वामकराग्रे ४ भुक्तिसिद्धये नमः वामांसपृष्ठे ४ इच्छासि-
द्धये नमः पृष्ठवंशे ४ प्राप्तिसिद्धये नमः ऊर्ध्वं [illegible] ४ सर्वकामसिद्धये नमः इति दशसिद्धीर्विन्यस्य ४ चतुरस्र-

॰रेखायैनमः इतिव्यापकंकृत्वापादांगुष्ठहृदये ४ आंब्राह्म्यैनमः दक्षिणपार्श्वे ४ ईंमाहेश्वर्यैनमः मूर्ध्नि ४
ऊंकौमार्यैनमः वामपार्श्वे ४ ऋंवैष्णव्यैनमः वामजानुनि ४ लृंवाराह्यैनमः दक्षजानुनि ४ ऐंइन्द्राण्यैनमः द
क्षिणांसे ४ औंचामुंडायैनमः वामांसे ४ अःमहालक्ष्म्यैनमः ततः अंतश्चतुरस्रेरेखायैनमः इतिव्यापकंकृ
त्वापादांगुष्ठहृदये ४ द्रांसर्वसंक्षोभिण्यैमुद्रायैनमः दक्षपार्श्वे ४ द्रींसर्वविद्राविण्यैनमः मूर्ध्नि ४ क्लींसर्वाकर्षि
ण्यैनमः वामपार्श्वे ४ ब्लूंसर्ववशंकर्यैनमः दक्षजानुनि ४ सःसर्वोन्मादिन्यैनमः दक्षिणांसे ४ क्रोंसर्वमहा
ङ्कुशायैनमः वामांसे ४ हस्रैं हस्क्लीं हस्रौः त्रिखंडायैवामजानुनि हस्रौबीजमुद्रायैनमः मूर्ध्नि ४ हसख
फ्रेंखेचर्यैनमः पादांगुष्ठहृदये ४ ऐंयोनिमुद्रायैनमः इतिविन्यस्यहृदये ४ अंआंसौः त्रिपुराचक्रेश्वर्यैनमः
तस्यादक्षिणे ४ अणिमासिद्ध्यैनमः वामे ४ द्रांसर्वसंक्षोभिणीमुद्रायैनमः इतिविन्यस्यततः प्रकटयोगि
न्यः त्रैलोक्यमोहनेचक्रेसमुद्राःससिद्धयः सायुधाःसवाहनाःसपरिवाराः सर्वोपचारैःसंपूजिताःसंतुनमः इ
तिव्यापकंविन्यसेत् इतिप्रथमावरणन्यासः ततः ४ ऐंक्लींसौः सर्वाशापरिपूरकचक्रायनमः इतिव्यापकं
विन्यस्यदक्षिणकरांगुष्ठे ४ अंकामाकर्षिणीनित्याकलायैनमः दक्षिणांसे आंबुद्ध्याकर्षिणीनित्याकला
यैनमः दक्षिणकूर्परे ४ इंअहंकाराकर्षिणीनित्याकलायैनमः दक्षिणकरपृष्ठे ४ ईंशब्दाकर्षिणीदक्षि
णोरौ ४ उंस्पर्शाकर्षिणीदक्षिणजानुनि ४ ऊंरूपाकर्षिणीदक्षिणगुल्फे ४ ऋंरसाकर्षिणीदक्षिणपादा
ग्रे ४ ॠंगंधाकर्षिणीवामपादाग्रे ४ लृंचित्ताकर्षिवामगुल्फे ४ लॄंधैर्याकर्षिणीवामजानुनि ४ एंस्मृत्याक
र्षिणीवामोरौ ४ ऐंनामाकर्षिणीवामकरपृष्ठे ४ ओंबीजाकर्षिवामकूर्परे ४ औंआत्माकर्षिणीवामांसे ४

अं अमृताकर्षिणी वामकरांगुष्ठे ४ अः शरीराकर्षिणी हृदये ४ ऐं क्लीं सौः त्रिपुरेश्वरीचक्राय नमः तद्दक्षिणो ४
लघिमासिद्ध्यै नमः वामे ४ ईं सर्वविद्राविणीमुद्रायै नमः इति विन्यस्य एता गुप्तयोगिन्यः सर्वाशापूरके चक्रे समुद्राः
ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः संपूजिताः सन्तु नमः इति व्यापकं विन्यसेत् इति द्वितीयाव
रणन्यासः ततः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्रीं क्लीं सौः सर्वसंक्षोभनचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य दक्षिणांगुष्ठे ४ कं ४ ।
अनंगकुसुमायै नमः दक्षिणगुल्फे ४ खं ४ अनंगमेखलायै नमः दक्षिणोरौ ४ गं ४ अनंगमदनायै नमः दक्षगु
ल्फे तं ४ अनंगमदनातुरायै नमः वामगुल्फे ४ पं ४ अनंगरेखायै नमः वामोरौ ४ यं ४ अनंगवेगिन्यै नमः वा
मनाभेति ४ शं अनंगांकुशायै नमः वामकुक्षौ ४ लं ततः अनंगमालिन्यै नमः इति विन्यस्य ४ ह्रीं श्रीं सौः त्रिपुरसुंद
रीचक्रेश्वर्यै नमः तस्या दक्षिणे महिमासिद्ध्यै नमः वामे क्लीं सर्वाकर्षिणीमुद्रायै नमः इति विन्यस्य एता गुप्ततरयो
गिन्यः सर्वसंक्षोभणे चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं कुर्यात् इति तृतीयावरणन्यासः ततः ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः सर्वसौ।
भाग्यदायकचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य ललाटे दक्षिणपार्श्वे ४ कं सर्वसंक्षोभिणीशक्त्यै नमः दक्षक
पोले ४ खं सर्वविद्राविणीशक्त्यै नमः दक्षिणांसे ४ गं सर्वाकर्षिणीशक्त्यै नमः दक्षिणपार्श्वे ४ घं सर्वाह्लादि।
नीशक्त्यै नमः दक्षोरौ ४ ङं सर्वसंमोहनीशक्त्यै नमः दक्षिणजंघायां ४ चं सर्वस्तंभिनीशक्त्यै नमः वामजंघायां ४
छं सर्वजृंभिणीशक्त्यै नमः वामजानौ ४ जं सर्ववशंकरीशक्त्यै नमः वामपार्श्वे ४ झं सर्वरंजनीशक्त्यै नमः वा
मांसे ४ ञं सर्वोन्मादकारिणीशक्त्यै नमः वामकपोले ४ टं सर्वार्थसाधनीशक्त्यै नमः ४ ललाटवामपार्श्वे ।
ठं सर्वसंपत्तिपूरणीशक्त्यै नमः ललाटे ४ डं सर्वमंत्रमयीशक्त्यै नमः चूडायां ४ ढं सर्वद्वंद्वक्षयंकरीशक्त्यै नमः ।
इति विन्यस्य हृदये ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः त्रिपुरवासिनीचक्रेश्वर्यै नमः तस्या दक्षिणे ईशित्वसिद्ध्यै नमः वामे

लं सर्ववशप्रमुद्रायै नमः इति विन्यस्य ४ एताः संप्रदाययोगिन्यः सर्वसौभाग्यदायके चक्रे समुद्राः इत्यादि
सौ॰ ४४ व्यापकं विन्यसेदिति चतुर्थावरणन्यासः ततः हसैं हसकीं हसौः सर्वार्थसाधकचक्राय नमः इति व्यापकं।
विन्यस्य दक्षनेत्रे ४ णं सर्वसिद्धिप्रदादेव्यै नमः नासामूले ४ तं सर्वसंपत्प्रदादेव्यै नमः वामनेत्रे ४ थं सर्वप्रियं
करीदेव्यै नमः वामकर्णस्योपरि ४ दं सर्वमंगलकारिणीदेव्यै नमः वामकर्णस्याधः ४ धं सर्वकामप्रदादेव्यै न
मः वामजानुनि ४ नं सर्वदुःखविमोचिनीदेव्यै नमः गुदे ४ पं सर्वमृत्युप्रशमनीदेव्यै नमः दक्षजानुनि ४।
फं सर्वविघ्नविनाशिनीदेव्यै नमः दक्षकर्णस्याधः बं सर्वांगसुंदरीदेव्यै नमः दक्षकर्णस्योपरि ४ भं सर्वसौभा।
ग्यदायिनीदेव्यै नमः इति विन्यस्य हृदये ४ हसैं हसक्लीं हसौः त्रिपुराश्रीचक्रेश्वर्यै नमः तस्याः दक्षिणे ४
वशित्वसिद्ध्यै नमः वामे ४ सर्वोन्मादिनीमुद्रायै नमः इति विन्यस्य एताः कुलकौलयोगिन्यः सर्वार्थसाधके च
45 क्रे समुद्राः इत्यादि व्यापकं कुर्यात् इति पंचमावरणन्यासः ततः ४ ह्रीं क्लीं ब्लैं सर्वरक्षाकरचक्राय नमः इति व्या
पकं विन्यस्य दक्षिणनासापुटे ४ मं सर्वज्ञादेव्यै नमः दक्षिणाक्षिणि ४ यं सर्वशक्तादेव्यै नमः दक्षस्तने ४ रं सर्वै
श्वर्यफलप्रदादेव्यै नमः दक्षभुजे ४ लं सर्वज्ञानमयीदेव्यै नमः सीवन्यां ४ वं सर्वव्याधिविनाशिनीदेव्यै नमः वा
मभुजे ४ शं सर्वाधारस्वरूपादेव्यै नमः वामस्तने ४ षं सर्वपापहरादेव्यै नमः वामाक्षिणि सं सर्वानंदमयादेव्यै
नमः वामनासापुटे ४ हं सर्वरक्षास्वरूपिणीदेव्यै नमः नासाग्रे ४ क्षं सर्वेप्सितफलप्रदादेव्यै नमः इति विन्य।
स्य हृदये ४ ह्रीं क्लीं ब्लैं त्रिपुरमालिनीचक्रेश्वर्यै नमः तस्याः दक्षिणे ४ प्राकाम्यसिद्ध्यै नमः वामे ४ क्रों
महांकुशामुद्रायै नमः इति विन्यस्य ४ एता निगर्भयोगिन्यः सर्वरक्षाकरचक्रे समुद्राः इत्यादि व्यापकं कुर्यात्
इति षष्ठावरणन्यासः ततः ४ ह्रीं श्रीं सौः सर्वरोगहरचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य चिबुकदक्षिणपा

श्वे ४ अं आं ९९ ल्ब्लूं वशिनीवाग्देवतायै नमः कंठदक्षिणभागे ४ चं ४ ज्म्रीं मोदिनीवाग्देवतायै नमः नाभिदक्षिण।
पार्श्वे ४ टं ४ झ्म्रूं विमलावाग्देवतायै नमः नाभेर्वामपार्श्वे ४ तं ४ ह्स्ल्व्र्यूं अरुणावाग्देवतायै नमः हृदयवामपार्श्वे ४
पं ४ हस्लव्यूं जयिनीवाग्देवतायै नमः कंठवामपार्श्वे ४ यं ४ झ्मर्यूं सर्वेश्वरीवाग्देवतायै नमः चिबुकवाम।
पार्श्वे ४ शं ४ क्ष्म्रीं कौलिनीवाग्देवतायै नमः इति विन्यस्य हृदये ४ ह्रीं श्रीं सौः त्रिपुरासिद्धाचक्रेश्वर्यै नमः
तस्मात् शिरोभक्ति सिद्ध्यै नमः वामहस्ते खेचरीमुद्रायै नमः इति विन्यस्य ४ एतारहस्ययोगिन्यः सर्वदा।
गहेश्वचक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं कुर्यात् इति सपुष्पावरणान्यास नतः ४ ह्सैं ह्स्क्लीं ह्सौः सर्वसिद्धिप्रदच
क्राय नमः इति विन्यस्य व्यापकं हृदये त्रिकोणस्य बहिर्दले वाममध्ये वोर्दलेषु ४ द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः यां रां लां वां
सां जृंभनेभ्यः कामेश्वरकामेश्वरीबाणेभ्यो नमः ४ ऐं थं मोहनीभ्यां कामेश्वरकामेश्वरीचापाभ्यां नमः ४
आं ह्रीं वशीकरणाभ्यां कामेश्वरीपाशाभ्यां नमः ४ कामेश्वरीपाशाभ्यां नमः ४ क्रों क्रों स्तंभनीभ्यां नमः
कामेश्वरकामेश्वरी अंकुशाभ्यां नमः त्रिकोणस्याग्रकोणे ४ प्रथमकूटमुच्चार्य अग्निचक्रे कामगिरिपी
ठे मित्रेशनाथात्मके जाग्रद्दशाधिष्ठायके इच्छाशक्त्यात्मके रुद्रात्मशक्ति श्री कामेश्वरीदेव्यै नमः त्रिको
णस्य वामकोणस्य वामकोणे ४ द्वितीयकूटमुच्चार्य सूर्यचक्रे जालंधरपीठे षष्ठीशनाथात्मके स्वप्नदशाधि
ष्ठायके ज्ञानशक्त्यात्मक विष्ण्वात्मशक्ति श्री वज्रेश्वरीदेव्यै नमः दक्षिणकोणे ४ तृतीयकूटमुच्चार्य।
सोमचक्रे पूर्णगिरिपीठे २ उड्डीशनाथात्मके सुषुप्तिदशाधिष्ठायके क्रियाशक्त्यात्मब्रह्मात्मश

सौ· ५६

ह्रीं श्रीभगमालिनीदेव्यै नमः इति विन्यस्य हृदये ह्सैं ह्स्क्लीं ह्सौः त्रिपुराम्बिकाचक्रेश्वर्यै नमः तस्या दक्षि।
णे ४ इच्छासिद्ध्यै नमः वामे ४ ह्सौः बीजमुद्रायै नमः इति विन्यस्य एताः परापररहस्ययोगिन्यः सर्वसिद्धि
प्रदे चक्रे समुद्राः सायुधाः इति व्यापकं कुर्यात् इत्यष्टमावरणन्यासः ततः मूलपंचदशाक्षरीमुच्चार्य सर्वानंद
मयचक्राय नमः इत्युक्त्वा एवं विन्यस्य हृदयत्रिकोणस्य बिंदुमध्ये तुरीयविद्यामुच्चार्य ब्रह्मचक्रे उड्यान
पीठे श्रीचर्यानाथात्मके तुरीय तुरीयातीतोत्तरशास्त्रिष्ठायके परब्रह्मात्मशक्ति श्रीमहात्रिपुरसुंदरीदेव्यै
नमः इत्युक्त्वा हृदयात्ने एवं विन्यस्य मूलपंचदशीमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुंदरीचक्रेश्वर्यै नमः तस्या दक्षिणे
सामेसिद्ध्यै नमः वामे ४ ऐं योनिमुद्रायै नमः इति विन्यस्य पुनः ४ मूलविद्यामुच्चार्य समस्तचक्रेश्वरी
श्रीमहात्रिपुरसुंदरीदेव्यै नमः तस्या दक्षिणे ४ सर्वकामसिद्ध्यै नमः ४ स्हैं हसक्षौं ह्स्रौः त्रिखंडामुद्रायै
नमः इति हृदय एव विन्यस्य ४ एषा परापरापरातिरहस्ययोगिनी सर्वानंदमये महाचक्रे परब्रह्मस्वरू
पिणी परामृतशक्तिः सर्वमंत्रेश्वरी सर्वविद्येश्वरी सर्वपीठेश्वरी सर्वयोगीश्वरी सर्ववागीश्वरी सर्वविद्ये
श्वरी सर्वसिद्धेश्वरी सकलजगदुत्पत्तिमातृका सचक्रा सदेवता समुद्रा ससिद्धिः सायुधाः सासना सवा
हनाः सपरिवाराः सालंकाराः सर्वोपचारैः श्रीमहात्रिपुरसुंदरीपरया परापरया अपरया सपर्यया पूजि
तास्तु नमः इति व्यापकं विन्यस्य हृदयत्रिकोणवामादि वामावर्तेन प्रणवावृत्तिना रादिकं न्यसेत नमो ततः न
त्रिनित्यानामावर्तनं नित्याविद्या नित्याषोडशके विन्यस्य हृदयत्रिकोणस्य पृष्ठभागे रेखात्रये विभा

46

तत्रस्थनामकरणोवल्लभायतागुरुपंक्तित्रयं न्यसेत् ततो हृदयत्रिकोणस्य पृष्ठकोणस्यांतराले शुभ्रनामकरणोव
ल्लभायतनस्कारेणाष्टांगयुवतीविन्यस्य बिंदुचक्रमध्ये वल्लभायतनस्कारेण पंचकदेवताविन्यस्य तत्तात्सदृश तत्का
लोहृदनंके त्वनद्मलनद्वलनासाग्र टविबुका हृदयादिपादयोः षड्दर्शनदेवताविन्यस्य बिंदुचक्रं एवं वल्लभायतनस्का।
रेणात्वतुः समयदेवताविन्यस्य तुरीयविद्यायासंयोगेन्यस्य एकं विन्यस्य ततो मूलविद्यां उच्चार्य महोड्याणपीठनिल
यसर्वचक्रेश्वरीध्यानं पंचश्रीपंचकोशपंचकल्पलतापंचकामदुघापंचरत्नाहृदं मंडितासनसंस्थितसर्वदर्शनसेवि
तषडंगयुवतीस्तनवतः समयदेवताहृजितमहासौभाग्यजननमहामोक्षमदक्ष्मल्पाख्यल्पविवर्जितमुक्तिः सच्चिदा
नंदपारब्रह्मश्रीमन्महात्रिपुरसुंदरीश्रीपादुकायै नमः इति मूर्धादिपादपर्यंतं त्रिव्यापकं न्यसेत् ततो ब्रह्मरंध्रे स्व
गुरुपादुकाविन्यस्य मूलाधारे स्वगुरुक्रमं तत्स्वनाम विन्यस्य तत्रैव महाकामकलाध्यानं कुर्यात् इति संहारश्रीचक्र।
न्यासः तत्र शिरसि त्रिकोणं विभाव्य ॐ ऐं ह्रीं श्रीं मूलविद्यामुच्चार्य सर्वानंदमयचक्राय नमः इति व्यापकं विन्य
स्य तत्र शिरस्त्रिकोणस्य महाविद्योतः ४ तुरीयविद्यामुच्चार्य ब्रह्मचक्रे महोड्याणपीठेत्यादि पूर्ववद् विन्यस्य भ्रू
मध्ये मूलविद्यामुच्चार्य भगवन्नामपूर्वचक्रेश्वरीविन्यस्य तद्बिंदौ त्रिकोणपार्श्वयोः सर्वसिद्धिसर्वकामसिद्धियोनिमुद्रा
त्रिखंडामुद्राच भगवन्न्यस्य ॐ ऐं ह्रीं श्रीं चक्र परापरातिरहस्ययोगिनी सर्वानंदमयमहाचक्रे इति मूर्धव्याप
कं विन्यस्य ॥ इति बिंदुचक्रन्यासः ततः शिरसि कोणस्य पृष्ठभागे रेखायां त्रयं विभाव्य तत्रस्थनामकरणोवल्लभा
यतागुरुपंक्तित्रयं न्यसेत् ततो मातृकायाः षोडशस्वरान्यासस्थाने शुभ्रप्रणवत्रिनाराचितवर्णीनमोंततनित्याना
मां तत्विद्यया नित्याषोडशकं विन्यस्य ४ ह्स्रां ह्स्रीं ह्स्रौः सर्वसिद्धिप्रदायचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य
त्रिकोणस्य पृष्ठकोणयोः अंतराले वज्रेश्वरीमारक्ताश्रवपूर्वं रेखातान्यसेत् तथाधाः दक्षनेत्रे ४ द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः जंभ
नेभ्यः कामेश्वरबाणेभ्यो नमः वामनेत्रे ४ धां लां वां सां मोहनेभ्यः कामेश्वरीबाणेभ्यो नमः दक्षभुवि ४

मौः ५

यं मोहनाय कामेश्वराय बाणाय नमः वामभुजे ४ ग्लूं मोहनाय कामेश्वरी बाणाय नमः दक्षकर्णे ४ ब्लूं वशीकर
णाय कामेश्वराय पाशाय नमः वामकर्णे ४ स्त्रीं वशीकरणाय कामेश्वरी पाशाय नमः दक्षनासायां ४ क्रों स्तंभना
य कामेश्वराङ्कुशाय नमः वामनासायां ४ क्रों स्तंभनाय कामेश्वर्यङ्कुशाय नमः इत्यायुधदेवतान्यासः त्रिकोणस्य
कोणत्रये षड्वर्गं कामेश्वर्यादि देवीत्रयं प्राग्वद्विन्यस्य तु रेखामध्ये बिन्दु रविकाग्रचक्रेश्वरीं विन्यस्य तद्दक्षिणवाम
योरिच्छासिद्धिं वीजमुद्रां च विन्यस्य एताः परापररहस्ययोगिन्यः सर्वसिद्धिप्रदे चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं कृत्वा न
नः ऐं ह्रीं श्रीं सौः सर्वरोगहरचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य शिरः पुरोभागमारभ्य मूर्द्धमालाक्रमेण प्रादक्षि
ण्येनाष्टसु स्थानेषु वशिन्यादि वाग्देवताष्टकं विन्यस्य तद्दक्षिणवामयोर्भुक्तिसिद्धिं खेचरीमुद्रां च विन्यस्य ४
एता रहस्ययोगिन्यः सर्वरोगहरे चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं विन्यसेत् ततः ४ ह्रीं श्रीं ब्लूं सर्वरक्षाकरचक्राय नमः।
इति व्यापकं विन्यस्य दक्षनेत्रमूललनदंष्ट्राग्रक्षः श्रोत्रपार्श्वे दक्षपार्श्वे वामपार्श्वे वामश्रोत्रदक्षवा
दंष्ट्रा वामगंड वामनेत्रमूलेषु दशसु स्थानेषु सर्वज्ञाद्या दश शक्तीर्विन्यस्य तद्दक्षिणवामयोः चक्रे श्रीं क्लीं त्रिपुरमा
लिनीं चक्रेश्वरीं विन्यस्य तद्दक्षिणवामयोः सर्वकामसिद्धिं महाङ्कुशमुद्रां च प्राग्वद्विन्यस्य ४ एता निगर्भयोगिन्यः।
सर्वरक्षाकरे चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं न्यसेत् ततः हैं ह्क्लीं ह्सौः सर्वार्थसाधकचक्राय नमः इति व्यापकं विन्य
स्य कण्ठे विशुद्धचक्रे षोडशदले पुनः कस्मिन् पुनः दलमध्ये स्वे क्रमेण सप्तमी शक्तिपर्यन्तं विन्यस्य अवशिष्टदलत्र
यं शेषं शक्तित्रयं न्यसेदिति संप्रदायः तेन सर्वसिद्धिप्रदादि दशशक्तीर्विन्यस्य मालाधारे त्रिपुरा श्रीचक्रेश्वरीं प्राग्व
द्विन्यस्य तद्दक्षिणवामयोः वशित्वसिद्धिं उन्मादिनीमुद्रां च प्राग्वद्विन्यस्य ४ एताः कुलकौलयोगिन्यः सर्वा
र्थसाधके चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं न्यसेत् ततः हैं ह्क्लीं ह्सौः सर्वसौभाग्यदायकचक्राय नमः इति व्यापकं विन्य
स्य हृदये अनाहतचक्रे द्वादशदलकमले सर्वसंक्षोभिण्यादि दश शक्तीर्विन्यस्य आदिमदलद्वये अन्तिमदले शक्तिद्वयं।

47

शक्तिहृदयमिति विज्ञाय शक्तिचक्रमुद्रां विन्यसेदिति चक्रेश्वरीशक्तीर्विन्यसेत् । हृदये ह्सैं ह्क्लीं त्रिपुरवासिनी चक्रेश्वरीं प्राग्वद्वि
न्यस्य तद्दक्षिणवामयोः ह्रीं क्लीं ह्सौः शिरसि ह्रीं त्रिपुरसुन्दरीं च प्राग्वद्विन्यस्य ४ ततः संप्रदाययोगिन्यः सर्वसौभाग्यदायकचक्रे समु
द्रा इत्यादि व्यापकं न्यसेत् ततः ४ ह्रीं क्लीं सौः सर्वसंक्षोभणचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य मूर्ध्नि दक्षवामपार्श्वयो
र्दक्षिणपार्श्वे भ्रूचक्रस्थाने ह्सैं ह्क्लीं ह्सौः अनंगकुसुमाद्याः चक्रः शक्तीर्विन्यस्य मूर्ध्नि दक्षवामपार्श्वयोर्मध्ये वामपा ।
र्श्वोरुयोर्मध्ये दक्षिणपार्श्वयोर्मध्ये भ्रूस्थाने चक्रमुद्राः अनंगरेखादि चक्रः शक्तीर्विन्यस्य जानुहृदये ह्सैं ह्क्लीं त्रिपु
रसुन्दरी चक्रेश्वरी ह्सौः सिद्धिं न्यस्य तद्दक्षिणवामपार्श्वयोः महिमासिद्धिं आकर्षणीमुद्रां च विन्यस्य ४ ततः गुप्ततरयोः ।
गिन्यः सर्वसंक्षोभनकरे चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं न्यसेत् ततः ४ ह्रीं क्लीं सौः सर्वाशापरिपूरकचक्राय नमः इति
व्यापकं विन्यस्य सर्वसंक्षोभकरचक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं न्यसेत् ततः ४ ह्रीं क्लीं सौः सर्वाशापरिपूरकचक्राय ।
नमः इति व्यापकं विन्यस्य स्वाधिष्ठाने षड्दलकमले ह्सैं ह्क्लीं हृदादिलिपिपञ्चदले शुभग्रन्थिदले शक्तिमयमन्मथ
लेखां शक्तिमिति कामाकर्षिण्यादि षोडश शक्तीर्विन्यस्य नैवेद्यः ह्सैं ह्क्लीं त्रिपुरेश्वरीं विन्यस्य तद्दक्षवामयोः
लघिमासिद्धिं द्राविणीमुद्रां च विन्यस्य ४ ततः गुप्तयोगिन्यः सर्वाशापूरके चक्रे समुद्रा इत्यादि व्यापकं विन्यसेत्
ततः ४ ऐं क्लीं सौः त्रैलोक्यमोहनचक्राय नमः इति व्यापकं विन्यस्य ऊर्ध्वकुण्डले अनंगरेखायै नमः इत्यादि व्यापकं विन्य
स्य मूलाधारे चतुर्दलकमले स्वदलचक्रमुद्रायेन दलराज चक्रमुद्रायै ह्सैं दले शाना नरालयोर्मध्ये पश्चिमदले नैर्ऋत्यां
नरालयोर्मध्ये ह्सैं ह्क्लीं सर्वसंक्षोभणादिमुद्रा दशकं न्यसेत् ततः ४ चक्रस्य मध्ये रेखायै नमः इति व्यापकं वि
न्यस्य दक्षिणे वायव्यादि दिग्विदिक्क्रमेण ह्सैं ह्क्लीं ब्राह्म्याद्यष्टशक्तीः मातृलिपिपरन्यसेत् ततः वामचक्रे रेखायै
नमः इति व्यापकं विन्यस्य वामजंघायां दिग्विदिक्क्रमेण अणिमादि सिद्धि दशकं विन्यस्य पादहृदये प्राग्वत् त्रिपु
राचक्रेश्वरीं विन्यस्य तद्दक्षिणवामयोः अणिमासिद्धिं सर्वसंक्षोभणीमुद्रां च विन्यस्य ४ ततः प्रकटयोगिन्यः त्रै

98

लोकमोहिनेचक्रे समुद्रान्यादिव्यापकं विन्यस्य सम्मोहकश्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यभेदेन स्वात्मानं ध्यायेदिति सम्मोहिनी
चक्रन्यासः ॥ अथ स्थितिश्रीचक्रन्यासः ॥ सर्वविद्याचक्रचक्रेश्वरीसंगतत्वात्मकः तत्र प्रथमं संप्रदायस्वकं करशु
द्धिं विधाय करशुद्धिं विधाय तत्र तत्रैव विन्यस्य तत्रैवात्मरक्षाक्रमन्यासमारभेत् तत्रादौ विद्यान्यासः प्रथमा
मूर्ध्नि ४ प्रथमकूटेन नमः गुह्ये ४ द्वितीयकूटेन नमः हृदये तृतीयकूटेन नमः दक्षनेत्रे ४ प्रथमकूटेन नमः वामे ४ द्वि
तीयकूटेन नमः भाले तृतीयकूटेन नमः दक्षकर्णे ४ प्रथमकूटेन नमः वामे ४ द्वितीयकूटेन नमः भाले ४ तृतीयकूटे
नमः दक्षकर्णे ४ प्रथमकूटेन नमः वामे ४ द्वितीकूटेन नमः मुखे ४ तृतीयकूटेन नमः दक्षांसे ४ प्रथमकूटेन नमः वा
मांसे ४ द्वितीयकूटेन नमः पृष्ठे ४ तृतीयेन नमः दक्षजानुनि ४ प्रथमेन नमः वामे ४ द्वितीयेन नमः नाभौ ४ तृतीये
नमः पादयोः ४ अं आं सौः नमः जंघयोः ४ ऐं क्लीं सौः नमः जान्वोः ४ ह्रीं क्लीं सौः नमः ऊर्वोः ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः नमः शि
४ हसौः सक्लीं हसौः नमः लिङ्गाग्रे ४ ह्रीं क्लीं ब्लें नमः मूलाधारे ४ ह्रीं श्रीं सौः नमः इति मूर्त्त्रिविद्याविन्यासः प्रथममूल
विद्यया मूर्धादिपादान्तं पादादिहृदयान्तं व्यापकं न्यसेत् ततो मूलाधारचक्रस्थितं चतुरश्रक्रमसहस्रदलकमलक।
र्णिकायां ४ अं आं सौः त्रैलोक्यमोहनचक्राय नमः मूलाधारे ४ ऐं क्लीं सौः सर्वाशापरिपूरकचक्राय नमः स्वाधिष्ठा
ने ४ ह्रीं क्लीं सौः सर्वसंक्षोभणचक्राय नमः मणिपूरके ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः सर्वसौभाग्यदायकचक्राय नमः अना
हते ४ हसैं हसक्लीं हसौः सर्वार्थसाधकचक्राय नमः विशुद्धिचक्रे ह्रीं क्लीं ब्लें सर्वरक्षाकरचक्राय नमः लंबिकाग्रे ४
ह्रीं श्रीं सौः सर्वरोगहरचक्राय नमः आज्ञायां ४ हसैं हसक्लीं हसौः सर्वसिद्धिप्रदचक्राय नमः बिंदौ ४ मूलपंच
दशाक्षरीमुच्चार्य सर्वानन्दमयचक्राय नमः इति नवचक्राणि विन्यस्य नवचक्रेश्वरीन्यासं कुर्यात् तत्र मूलाधारा
धः स्थाने त्रैलोक्यमोहनचक्रे ४ अं आं सौः त्रिपुराचक्रेश्वर्यै नमः स्वाधिष्ठानस्थितसर्वसंक्षोभणचक्रे ४ ह्रीं
क्लीं सौः त्रिपुरसुन्दरीचक्रेश्वर्यै नमः मणिपूरस्थितसर्वसौभाग्यदायकचक्रे ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः त्रिपुरसुन्दरीचक्रेश्व

यै नमः नवमं ५ हस्क्लीं हस्सौः त्रिपुरवासिनीचक्रेश्वर्यै नमः । अनाहतस्य सर्वार्थसाधकचक्रे ह्सैं ह्स्क्लीं ह्स्सौः
त्रिपुराश्रीचक्रेश्वर्यै नमः । विशुद्धिस्थितसर्वरक्षाकरचक्रे ५ ह्रीं क्लीं ब्लें त्रिपुरमालिनीचक्रेश्वर्यै नमः । लम्बिकाग्र
स्य सर्वरोगहरचक्रे ५ ह्रीं श्रीं सौः त्रिपुरासिद्धाचक्रेश्वर्यै नमः । लम्बिकाग्रस्य सर्वरोगहरचक्रे ५ ह्रीं श्रीं सौः त्रिपुरा
सिद्धाचक्रेश्वर्यै नमः । आज्ञायाः सर्वसिद्धिप्रदचक्रे ५ हस्रैं हस्क्लीं हस्सौः त्रिपुराम्बिकाचक्रेश्वर्यै नमः । महाबिन्दुस्थबि
न्दुचक्रे ५ मूलं पञ्चदशाक्षरी मन्त्रार्थमहात्रिपुरसुन्दरी महाचक्रेश्वरी श्रीपादुकायै नमः । इति विन्यस्य ततः चक्रेश्वर
मम परमं तत्त्वं चक्रेश्वर्यै पिण्डितं सम्यग्ध्यात्वा पुनः करशुद्धिं विधाय विन्यस्य वाग्भवं मूलाधारे कामराजं हृदये तृ
तीयं भ्रूमध्ये समस्तविद्यां ब्रह्मरन्ध्रे विन्यस्य ५ समस्तप्रकटगुप्तगुप्ततरसम्प्रदायकुलकौलनिगर्भरहस्यपरापर
रहस्यपरापरातिरहस्य श्रीचक्रयोगिनी श्रीपादुकाभ्यो नमः । इति सशरीरं श्रीचक्रं ध्यायन् साधकः क्रमेत इति
स्थितिश्रीचक्रन्यासः । अथ श्रीचक्रन्यासफलं तन्त्रराजे यामले एवं विन्यसेद्देहे साधकः स्थिरमानसः विमृश्य मा
तृकाभावेन सततं शिवतां व्रजेत् त्रिकालं धारयेद्यस्तु तस्य सर्वाणि सङ्गतान् सततं भासते देवि समस्तयोगिनीपदे भ
न स्पृशन्ति शापा ये वा पिण्डेन वशं याते सिद्धवत्सुतो लोके तापत्रयविवर्जितः यस्य योगीश्वरी न्यासस्तस्य आहारभ्रमः सर्वं ।
शः पारगाः लेखनां यान्ति यावद्द्वादशयोजने एतेन न्यासेन हि देवि न्यासे त्रैलोक्यदुर्लभे शिष्याय भक्तियुक्ताय ।
साधकाय प्रकाशयेत् अभक्तेभ्यः साधकेभ्यो नावाप्य प्रदर्शयेत् हानिः स्यात् दिव्याज्ञा शांकरी मता मं
त्रपरायुर्वारयानि क्रुद्धा भवति सुन्दरी अष्टभं यभयभवेन स्वनस्माय देवनागोपयेत् । इति त्रिविधश्रीचक्रन्यासः
श्रीविद्यानेत्रनाशेन शिवयोः प्रियस्तु तेना सौभाग्यरत्नाकरे तरङ्गः समाप्तोऽगमत् ॥ ७ ॥ अथ षडङ्गा
दिन्यासः ॥ तत्र प्रथमं प्रागुक्तप्रथमचक्रेश्वरीविद्यां प्रागुक्तरूपः स्थितिक्रमेणाप्रथमादिति स्थानं विन्यसे ।

पा.१

सौ. ४५ स्यासनन्यासं कुर्यात् स च द्विविधः चक्रासनन्यासः षडासनन्यासश्चेति तत्रादौ चक्रासनन्यासः तद्यथा पादयोः ४
ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरसुन्दरीदेव्यात्मासनाय नमः जंघयोः ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः त्रिपुरवासिनी सर्वचक्रासनाय नमः जान्वोः ४ ह्सैं ह्स
क्लीं ह्सौः त्रिपुराश्री सर्वमन्त्रासनाय नमः मूलाधारे ४ ह्रीं क्लीं ब्लें त्रिपुरमालिनी साध्यसिद्धासनाय नमः अथ षडास
नन्यासः तत्र पादयोः ४ अं आं सौः त्रिपुरामृतार्णवासनाय नमः जान्वोः ४ ऐं क्लीं सौः त्रिपुरेश्वरी पोतांबुजासनाय नमः
ऊर्वोः ४ ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरसुन्दरीदेव्यात्मासनाय नमः स्फिजोः ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः त्रिपुरवासिनी सर्वचक्रासनाय नमः।
गुह्ये ४ ह्सैं ह्स्क्लीं ह्सौः त्रिपुराश्री सर्वमन्त्रासनाय नमः मूलाधारे ४ ह्रीं क्लीं ब्लें त्रिपुरमालिनी साध्यसिद्धासनाय।
नमः अथ षडङ्गन्यासः स च त्रिविधः बालाषडङ्गन्यासो मूलषडङ्गन्यासः षडङ्गयुवतीन्यासश्चेति तत्रादौ बालाषडङ्गन्या
सः यथा ४ ऐं क्लीं सौः नमः श्रीत्रिपुरसुन्दरि मोरवाल हृदयाय नमः एवं षडङ्गेषु तत्तन्मन्त्रैः न्यस्या ततन्मन्त्रेण न्यसेत् अ
थ मूलषडङ्गन्यासः स च मूलमन्त्रस्य त्रयपस्वरूपाहृन्याद्यङ्गस्थाने युगपन्न्यासो ज्ञेयः यो शाक्तोपासके स आद्यबी
जपञ्चकेन हृदयं ततस्तु रवीजत्रयेण शिरः ततः ध्रुवगतकूटत्रयेण शिखादिनेत्रान्तमङ्गत्रयं पृथक् तृतीयबीजपञ्चकेनास्त्रमिति
मूलषडङ्गन्यासः कार्यः अथ षडङ्गयुवतीन्यासः स च द्विविधः बालामूलविद्ययोर्योगभेदात् तत्रादौ बालायो
गन्यासः तत्र ४ ऐं सर्वज्ञायै हृदयाय नमः क्लीं नित्यतृप्तायै शिरसे स्वाहा ४ सौः अनादिबोधायै शिखायै वषट् ऐं
स्वतन्त्रायै कवचाय हुं ४ क्लीं नित्यमलुप्तायै नेत्रत्रयाय वौषट् सौः अनन्तायै अस्त्राय फट् अथ मूलषडङ्गयुवतीन्यासः
तत्र ४ प्रथमकूटं श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी नित्यतृप्तिशक्तिधाम्ने शिरसे स्वाहा तृतीयकूटं श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यनादिबोधा।
शक्तिधाम्ने शिखायै वषट् ४ तुरीयं श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी स्वतन्त्रशक्तिधाम्ने कवचाय हुं ४ द्वितीयं श्रीमहात्रिपु
र नित्यमलुप्तशक्तिधाम्ने नेत्रत्रयाय वौषट् ४ तृतीयं श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यनन्तशक्तिधाम्ने अस्त्राय फट् इति।

49

षडङ्गयुवतीन्यासः । अथ कामकलाक्षरविन्यासः । तत्र प्रथमं भगवान् शिरसि गुरुपादुकां ध्यात्वा संहृत्य मस्तके ह्र[illegible]
ललाटे ४ प्रथमं ह्रीं हंसः प्रकाशचरणाभ्यां नमः वामांसे ४ द्वितीयं सोऽहं विमर्शचरणाभ्यां नमः हृदये ४ तृतीयं हंसः सो
ऽहं प्रकाशविमर्शचरणाभ्यां नमः भ्रूमध्ये तुरीयं विद्यां चतुर्थं हंसः शिवः सोऽहं सोऽहं निर्वाणचरणाभ्यां नमः इति कलान्
लिङ्गचरणाचनन्यस्य मणान्य कामकलाक्षरस्य ऋषिः पंक्तिश्छन्दः परमशिवकला श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी देवता ममसादसिद्ध्यर्थे वि
नियोगः इति ऋष्यादिकं न्यस्य तानि न्यसेत् ४ ओं ऐं ह्रीं आदिद्विदीर्घस्वरैः करषडङ्गन्यासं कृत्वा मणिपूरबसंस्थितबाका।
मूलकलात्मिकया श्रीमूलविद्यया व्यापकं विन्यस्य ध्यानं कुर्वीत तद्यथा प्रकाशमध्यस्थितविश्वरूपां वराभयेसन्द
धतीं त्रिनेत्रां सिन्दूरवर्णामतिकोमलाङ्गीं मायामयीं तत्त्वमयीं नमामि इति ध्यात्वा मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं श्रीमूलपञ्चद
शाक्षरीमावृत्य ध्यात्वा तस्याः केवलस्वरूपं तत्त्वस्वरूपां [illegible] कलामावर्तयेत् ततस्त्वा
मेव पञ्चदशाक्षरीं स्वात्मानं [illegible] सच्चिदानन्दचितीनुद्धृत्य परिणतां कामकलां नाभौ ध्यायन् न्यसेत् तु
तो नाभौ ४ ईं नमः [illegible] ततो नाभेर्वामपार्श्वे ४ सच्चिदानन्दपरमसंविदे ४ सच्चिदान
न्दपरमसंविदे ईं नमः [illegible] ततश्चरणाचनन्यासः तत्र शिरसि त्रिकोणस्याग्रकोणे
ह्रीं हंसः प्रकाशचरणाभ्यां नमः वामकोणे ४ ईं द्वितीयं सोऽहं विमर्शचरणाभ्यां नमः दक्षकोणे ईं तृती
यं ४ हंसः सोऽहं प्रकाशविमर्शचरणाभ्यां नमः मध्ये ४ ईं तुरीयं विद्यां हंसः शिवः सोऽहं निर्वाणचरणाभ्यां
नमः इति चरणचतुष्टयं [illegible] यामकर [illegible] त्रिकोणाग्रे [illegible] ४
सकलानन्दनाथश्रीपादुकां पूजयामि नमः ४ निष्कलानन्दनाथश्रीपादुकां पूजयामि नमः ४ आनन्दानन्दनाथश्री
पादुकां पूजयामि नमः ४ [illegible] नन्दनाथश्रीपादुकां पूजयामि नमः इति गुरुपादपंक्तिक्रमेणादिवासान्तवि
न्यस्य शिरसि त्रिकोणमध्ये ४ ईं परमसंवित्कलाश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां पूजयामि नमः हृदयं [illegible] ४ ईं परमा
ये सकलानन्दनाथाय [illegible] बिन्दुचक्राय नमः [illegible] ४ ईं परापरे कलानन्दनाथाय [illegible] बिन्दुहृदयलते [illegible] याय नमः इत्य

न्दूपसंपुटमध्यमानामिकाभिर्विन्यस्य योनिस्थाने ४ ईं सपरार्धकलानंदनाथयोनिरेखायोनये नमः इति योनि
मुद्रयान्यसेत् ततः प्रागुक्तमक्षादिन्यासान्ते ईंकाराक्षादिक्रमेण त्रैपुरीन्येन विन्यस्य सर्वाङ्गे भगवतीरूपस्वात्मा
नं ध्यात्वा यथाशक्ति कामकलाविद्यां जपेदिति कामकलापारायणन्यासः अथ न्यासः शिरोभिषिक्तैः वकार्यो न
वैरिनिशिवशासने अथ ध्यानः कामकलान्यासः सकृत्पराबरथ्वंतीमध्यमावैखरीभिराह्वनविधिः तत्रादौ परान्यासः
स यथा ब्रह्मरंध्रे हृदाम्बुरुहसहस्रदलकमलकर्णिकायाम् हृतार्णं वंदमसं विभाव्य तन्मध्ये नुचराचरादिन्यस
काशं शांतवशिवामृतायं स्वंगा ध्यात्वा तदेतं गगनमकथादिक्रमेण समस्ता तत्र मध्यमक्रलामतं वाग्भवं ध्या
त्वा तन्मध्ये हृत्पाश्वं मारिवर्णिकं रवकं दीप्रमवर्णं रूपमनुत्तरमनकं तत्स्तात्मकं विचिंत्य तन्मध्यात्तु घंतीबिमनं
तन्निभासिन्तां हृदेकलाद्वपिरीं महाकामकलामस्तके ईंलिनीं ध्यात्वा मलाधारे चतुर्दलकमलकर्णिकायाम्।
पिवहिमुखे लेभि त्रिकोणाग्न्याग्रकोणाग्रे दूर्वचतुर्भं गार्दं ध्यात्वा तस्य तः हृदं वहुगर्भ पंचकलामसंतं विभाव्य तन्मध्ये वैरि।
क्रमतः विचिंतेरेवोक्तं मध्यः कौलिकसिद्धिदं तेरहं वनदेवस्यां श्रेष्ठं भास्करमध्यगं तकारः सोमधामसाध्या
रेफः सन्वभास्करः ईं स्वयं मद्वेव त्रिकोणे मनेनरात्मकं स्मिनित्वि अथ पश्यन्तीन्यासः तत्राग्निकलयंत्रीब्रह्मायेय।
मास्तपरिनमा घंवर्णिकं रविकं ध्यात्वा तस्यामध्यारे कार्शी ईं हृं पंचपश्यन्ती रसभरितं स्वात्मानं न्यसेत् तत्र शिरसि
स्वाभिमुखाग्रत्रिकोणां विभाव्य तस्य वामरेखाया दिरदितालेखाग्रयंत्रिकं पंचकं त्रिकमिति क्रमेणाष्टका
हृदाकलान्यसेत् तद्यथा ४ वामायै नमः ४ ज्येष्ठायै नमः ४ रौद्र्यै नमः इति वामरेखायां ४ अंबिकायै ४ इच्छा
यै ४ ज्ञानायै ४ क्रियायै शांतायै इति दक्षिणरेखायां ४ अकारात्मिकायै ४ अपरात्मिकायै नमः इतिरेखिला
रेखायां न्यसेदिति पश्यन्तीन्यासः अथ मध्यमान्यासः स च द्विविधः सूक्ष्मस्थूलभेदात् तत्र ब्रह्मरंध्रे ४ अन।
कोत्मने श्रीविष्णुनारायणाय नमः ललाटे ४ अकारात्मने अच्युतनारायणनमः भ्रूमध्ये ४ बिंदुरूपात्मने सर्वा।
नारायणनमः लंबिकाग्रे ४ षट्कोणात्मने नारायणनमः विशुद्धौ ४ अर्धचंद्रात्मने ध्वनिनारायणनमः हृदये ४

ॠंकारात्मने बिंदुनादाय नमः नाभौ ४ एकारात्मने शक्तिमादाय नमः स्वाधिष्ठाने ४ ईंकारात्मने बीजनादाय नमः मूलाधारे ४
ईंसात्मने अनुग्रहमादाय नमः शिरसि ४ श्रीं ह्रं ॐ अं लं नमः ललाटे नमः ४ एं ऐं ओं औं नमः भ्रूमध्ये ४ यं रं लं वं लं नमः लंबिका
ग्रे ४ ईं ऊं जं तं नं मं नमः विशुद्धौ ४ कं खं टं नं पं नमः हृदि ४ खं क्षं वं थं कं नमः नाभौ ४ ह्रें ॐ हं यं भं नमः स्वाधिष्ठाने ४ गं जं इं
ईं ऐं नमः मूलाधारे ४ शं षं सं नमः इति मध्यमन्यासः अथ वैखरीन्यासः नवषट्कधारा त्रिधा विभक्ता त्रिबीजे वसंतं ज्योति
न् नखाग्रा पृथ्वीमध्ये पातिमूलाधारात्स्थितां ज्ञानानि विश्वरूपकाणि ध्यात्वा नवकमलान्वलायोर्मूलविद्याधाराभवं
चक्रमभविचिन्त्य तद्दलेषु मातृकाक्षरात्मिकान्तु ज्ञानि शिवशक्तियोगेन न्यसेत् तद्यथा वं हसें नमः ४ शं हसें नमः ४।
षं हसें नमः ४ सं हसें नमः इति मूलाधारे नमः ४ वं हसें नमः भं हसें नमः ४ मं हसें नमः ४ यं हसें नमः ४ रं हसें नमः लं हसें नमः ४ इ
ति स्वाधिष्ठाने नमो ऽष्टकवाञ्च्छाकामदानं क्रूरं रक्तवर्णां ध्यात्वा तद्दलेषु तद्दलानि सर्वेषु न्यसेत् तद्यथा मणिपूरे दशारदले
षु सर्वांदिसंदीपितेन ४ डं हसीं नमः ४ ढं हसीं नमः ४ णं हसीं नमः ४ तं हसीं नमः थं हसीं नमः दं हसीं नमः धं हसीं नमः नं हसीं
नमः पं हसीं नमः फं हसीं नमः ४ ततो ऽनाहते द्वादशारदलेषु सर्वांदिसमारंदीपितेन ४ कं हसीं नमः खं हसीं नमः गं हसीं नमः
घं हसीं नमः ङं हसीं नमः चं हसीं नमः छं हसीं नमः जं हसीं नमः झं हसीं नमः ञं हसीं नमः टं हसीं नमः ठं हसीं नमः ४ ततः
श्रमं हला ब्रह्मलानी षोडश शुक्लवर्णां ध्यात्वा तद्दलेषु न्यसेत् तद्यथा ४ अं हसौं नमः ४ आं हसौं नमः ४ इं हसौं नमः ई
हसौं नमः उं हसौं नमः ऊं हसौं नमः ऋं हसौं नमः ॠं हसौं नमः ऌं हसौं नमः ॡं हसौं नमः एं हसौं नमः ऐं हसौं नमः ओं ह।
सौं नमः औं हसौं नमः अं हसौं नमः अः हसौं नमः ततो ऽभ्रमध्ये आज्ञाख्ये द्विदलकमलयोः ४ हं हसौं नमः क्षं हसौं नमः इति
वैखरीन्यासे विधाय अथ ततः हृदयादिकं पञ्चरागप्रभवनकरं वक्ष्यामि इति वैखरीन्यासः इत्यतः कामकलान्यासः अथवा
अग्निः कामकलान्यासः तत्र कामकलाभिन्नमयविन्दुं वैश्वानरादि बिंदु देवी त्रैपद्या न्यासः केशकर्णनेत्रनासिकाद्य वा
य वक्षमेतं कुक्षिपरिकल्पनतया योबिन्दुद्वयं याङ्कुचकृष्णपादयवय मूलमिन्तस्तत्रत्ये ध्यात्वा तस्यतः पृथक् कलापादद्वयाद्य व
पचसमेनायानि विचिन्त्य ४ वाग्भवकूटं समस्तार्थईकाराभ्यां पृथिवीतत्त्वमेनं श्रीमत्त्रिपुरसुंदर्यो केशाद्यवयवसमन

नाभिपर्यन्त

सौ० ५१ वक्त्राय नमः ४ कामेश्वरमन्त्रार्थईकारस्य शोभाबिंदुहृदयात्मने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्या बाहुचतुष्टयः शब्दस्पर्शरूपरसगन्धरूपाय

नमः तृतीयकूटस्थमन्त्रार्थईकारस्य स्थूलकलात्मने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्या पादद्वयाय शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाय नमः इति मूर्ध्नि

दिकं कूटत्रयं तं केचाहिनाभ्यादिपादद्वयात्मकं तत्व्यापकत्वेन विन्यस्य ४ मूलविद्यामन्त्रार्थसमस्तकामकलात्मने श्री

महात्रिपुरसुन्दर्या सर्वावयवेभ्यो नमः इति व्यापकं विन्यस्य समष्टिकामकलाभूतपरमात्मा रसयसर्वावयवमेशरीरं परम

सोरस्थं वन्दे कामेश्वरांकनिलयां सर्वांगभूतामपत्राहं देवीं स्वात्मानं ध्यायेदिति वदेत् कामकलान्यासः अथ श्रुणुन्या

सः तत्र दक्षिणाधः करे द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः ग्रां ह्रीं लावण्यमांजनेभ्यः कामेश्वरकामेश्वरीवाणेभ्यो नमः वामाधःकरे ४

धं थं मोहनाभ्यां कामेश्वरकामेश्वरीचापाभ्यां नमः वामोर्ध्वकरे ४ आं ह्रीं वशीकरणाभ्यां कामेश्वरकामेश्वरीपाशा

भ्यां नमः दक्षोर्ध्वकरे ४ क्रों क्रों स्तम्भनाभ्यां कामेश्वरकामेश्वर्यंकुशाभ्यां नमः इत्यायुधन्यासः तत्र कायस्य इत्यादि

न्यासः अथ भूषणन्यासः तत्र तत्तद्भूषणाधिष्ठानस्थानेषु मातृकावर्णान्वितत्वमात्मभूषणानि भूषयेत् तद्यथा ४ शिरसि अं

नमः ललाटे आं नमः दक्षभ्रुवि इं नमः वामभ्रुवि ४ ईं नमः दक्षकर्णे ४ उं नमः वामे ४ ऊं नमः दक्षनेत्रे ४ ऋं नमः वा

मे ४ ॠं नमः नासायां ४ लृं नमः दक्षगण्डे ४ लॄं नमः वामे ४ एं नमः ओष्ठे ४ ऐं नमः अधरे ४ ओं नमः ऊर्ध्वदन्ते ४ औं न

मः अधोदन्ते ४ अं नमः जिह्वायां ४ अः नमः चिबुके कं नमः गले ४ खं नमः कण्ठे गं नमः दक्षपार्श्वे ४ घं नमः वामे ४

ङं नमः दक्षस्तने ४ चं नमः वामे छं नमः दक्षांसे ४ जं नमः वामे ४ झं नमः दक्षकूर्परे ४ ञं नमः वामे टं नमः करतला

योः ४ ठं नमः करतलपृष्ठयोः ४ डं नमः नाभौ ४ ढं नमः लिङ्गे ४ णं नमः दक्षोरौ तं नमः वामे थं नमः दक्षजानु

नि दं नमः वामे धं नमः दक्षजंघायां नं नमः वामे पं नमः दक्षस्फिचि फं नमः वामे बं नमः दक्षपादतले भं नमः वा

मे मं नमः दक्षपादाङ्गुष्ठे यं नमः वामे रं नमः कट्यां लं नमः ग्रैवेयके वं नमः वक्षसि शं नमः हृदि षं नमः गुह्ये सं न

मः दक्षकुक्षौ हं नमः वामे ळं नमः मुकुटे ४ क्षं नमः इति भूषणन्यासः अथ कामान्तिन्यासः तत्र ध्यानम् अथ षा

कामानन्दमदहृदि दाडिमीकुसुमोपमान् वामांकशक्तिमहितान् पुष्पबाणेक्षुकार्मुकान् शक्तयः कुंकुमनिभा

सर्वाभरणभूषिताः नीलोत्पलकरा ध्येया त्रैलोक्याकर्षणात्मकाः इति ध्यात्वा न्यसेत् तद्यथा ४ ॐ कामाय नमः ।
ह्रीं कामराजाय श्रीयै ४ ईं कान्ताय कामिन्यै ईं कान्तिमन्मथाय रत्यै ॐ कामगाय कमलायै ॐ कामचाराय विलासिन्यै ॐ का
मिने कल्पलतायै अं कामकाय श्यामायै लं कामवर्धनाय शुचिस्मितायै लं वामाय विस्मितायै रं रामाय विशालाक्ष्यै ४ र
मणाय लेलिहानायै ॐ रतिनाथाय दिगम्बराय ॐ रतिप्रियाय वामायै ॐ रतिनाथाय ॐ कुब्जिकायै ॐ रमाकान्ताय कान्ता
यै कं रमणाय नित्यायै लं निशाचराय कल्याण्यै गं नन्दकाय मोहिन्यै ॐ नन्दनाय कामदायै ॐ नन्दिनं मुलोचनायै चं
नन्दिने मुलापिन्यै कं पञ्चबाणाय मदिन्यै जं रतिसखाय कलहप्रियायै ॐ पुष्पधन्वने वराह्यै ४ नमः सायकाय घा
मघूर्णायै ईं भ्रामकाय रमायै ४ ठं भीमाय नटिन्यै ४ ईं भ्रामणाय पालिन्यै ४ ईं भ्रमणाय शिखिन्यै ४ प्रशान्ताय मु
नायै ४ नं भ्रमणाय रमायै ४ भं भ्रमणाय रमायै ४ ईं भ्रान्ताय पल्लवायै ये भ्रमाय वरायै ञं चपलाय नमोत्सनाय रतिरञ्जि
न्यै थं मोहकाय तिमिरायै पं मोहनाय लोलायै बं मोहस्वरूपाय मङ्गलायै भं मदनाय पाटलायै भं मन्मथाय मदन
धं मातङ्गाय मालायै रं भृङ्गनायकाय हेमिन्यै लं गायकाय कामिन्यै वं कृष्णनाय कलकण्ठ्यै शं सनत्कुमाराय लक्ष्म्यै लंवि
लासिने मेघश्यामायै ४ लं लोभाय चन्द्रायै हं क्षोभणायै नमः इत्येकपञ्चाशन्मिथुनानि । अथ हृन्मारकाद्याने श्रुम
हरतिकामरतिन्यासः । अथ पञ्चाशल्लिपिन्यासः । तत्र ४ ॐ कामिनि त्रिपुरायै नमः । श्रीमोहिनी त्रिपुरायै नमः । ईं मदना
त्रि ४ ईं उन्मादिनी त्रि ४ ऊं द्राविणी त्रि ४ ऊं खेचरी त्रि ४ अं घंटिका त्रि ४ अं कलावती त्रि ४ लं लेलिहानी त्रि ४ लं
शिवदूती त्रि ऐं हंसा त्रि ऐं भद्रा त्रि ४ ओं विश्वकाशा त्रि औं महालक्ष्मी त्रि ४ अं कौलिनी त्रि ४ अः मुलेश्वरी त्रि कं कु
लमालिनी त्रि ४ खं व्यापिनी त्रि ४ गं भगानन्दा त्रि घं वागीश्वरी त्रि ४ ङं वषट्कारी त्रि चं पिङ्गला त्रि ४ छं भगा स
र्पिणी त्रि जं जगदीश्वरी त्रि ४ झं नीलपताका त्रि ञं त्रिपुरा त्रि टं सिद्धीश्वरी त्रि ठं भ्रामावती त्रि डं लम्बालिनी त्रि ढं भगाला
त्रि णं भगमालिनी त्रि तं विद्या त्रि ४ थं रोहिणी त्रि दं वागीश्वरी त्रि धं चण्डिका त्रि नं धनदामा त्रि पं प्राणव्यापिनी त्रि
फं वज्रेश्वरी त्रि बं लोभवती त्रि भं क्षोभवती त्रि मं मोहवती त्रि यं कुम्भा त्रि रं रक्ता त्रि लं विद्युज्ज्योतिवती त्रि ४ वं सुप

सौ० ५२

दाज्ञिनाज्ञि श्राव्रर्णकाज्ञि षं विमलाज्ञि सं शोणाज्ञि हं श्रघोराज्ञि लः सर्वाकर्षिणीत्रिपुरायै नमः इत्येता मातृकास्थानेषु
न्यस्तव्याः इति पंचाशत्त्रिपुरान्यासः अथ षोडशकामकलान्यासः तत्र दक्षिणपादे अं श्रद्धाकलायै नमः दक्षिणजंघायां ४
आं प्रीतिकलायै दक्षजानुनि इं रतिकलायै नमः दक्षोरौ ४ ईं धृतिकलायै नमः दक्षवक्षसि ४ उं कांतिकलायै दक्षबाहुमूले ४
ऊं मनोरमाकलायै मुखदक्षिणे ४ ऋं मनोहरीकलायै दक्षमूर्ध्नि ४ ॠं मनोभवाकलायै वामशिरोभागे ४ लृं मदनोन्मा
दिनीकलायै मुखवामे ॡं मोहनीकलायै वामबाहुमूले एं दीपिनीकलायै वामवक्षसि ऐं शोषणीकलायै वामोरौ।
ओं वशंकरीकलायै वामजानुनि औं रंजिनीकलायै वामजंघायां अं सुभगाकलायै वामपादे ४ अः प्रियदर्शनीकला
यै नमः इति नित्यक्लिन्नाः शुक्लवर्णाः सोत्पलकराश्च ध्येयाः इति षोडशकामकलान्यासः अथ सोमकलान्यासः तत्र शिरोद
क्षिणभागे ४ अं पूषाकलायै नमः दक्षांसपृष्ठे आं वामकलायै दक्षग्रीवापृष्ठे ४ इं सुमनाकलायै दक्षकर्णे ४ ईं रति
कलायै दक्षनेत्रे उं प्रीतिकलायै दक्षनासापुटे ४ ऊं धृतिकलायै दक्षनासायां ४ ऋं धृतिकलायै दक्षललाटे ४ ॠं ऋ
द्धिकलायै दक्षमूर्ध्नि ४ लृं सौम्याकलायै वाममूर्ध्नि ४ ॡं मरीचिकलायै वामललाटे ४ एं अंशुमालिनीकलायै
वामनासायां ४ ऐं अंगिराकलायै वामनेत्रे ४ ओं शशिनीकलायै वामकर्णे ४ औं छायाकलायै वामग्रीवापृष्ठे ४ अं सं
पूर्णामंडलायै वामांसपृष्ठे ४ अं तुष्टिकलायै वामपृष्ठे ४ अः अमृताकलायै नमः एताः शुभ्राः सोत्पलकराश्च ध्येया इति
सोमकलान्यासः अथ वशिन्यादिवाग्देवतान्यासः तत्र शिरसि ४ अं आमिति १६ ब्लूं वशिनीवाग्देवतायै नमः ललाटे ४ कं ४
क्लीं कामेश्वरीवाग्देवतायै नमः भ्रूमध्ये ४ चं ४ न्व्लीं मोदिनीवाग्देवतायै कंठे ४ टं ४ ह्ल्व्यूं विमलावाग्देवतायै हृदि ४ तं ४
ज्म्रीं अरुणावाग्देवतायै नाभौ ४ पं ४ हसलवयूं जयिनीवाग्देवतायै मूलाधारे यं ४ झमम्रयूं सर्वेश्वरीवाग्देवतायै मूला
धारादिपादांतं ४ षं शं ४ क्ष्म्रीं कौलिनीवाग्देवतायै नमः इति वाग्देवतान्यासः अथ चतुःपीठन्यासः तत्र मूलाधारे ४
गयमकूटमेश्वर्यै अग्निचक्रे कामगिरिपीठे मित्रीशनाथात्मने जाग्रद्दशाधिष्ठायके इच्छाशक्त्यात्मक रुद्रात्मशक्ति
श्रीकामेश्वरीदेव्यै नमः हृदये ४ द्वितीयकूटमेश्वर्यै सूर्यचक्रे जालंधरपीठे षष्ठीशनाथात्मके स्वप्नदशाधिष्ठायके ज्ञान।

52

ज्ञानात्मकविद्यात्मशक्तिश्रीवज्रेश्वरीदेव्यै नमः । अनामिके ४ तृतीयकूटस्य स्वार्थं सोमचक्रे पूर्णगिरिपीठे उड्डीशनाथा।
त्मके सुषुम्नि दशाधिष्ठायके क्रियाशक्त्यात्मकब्रह्मात्मशक्ति श्रीभगमालिनीदेव्यै नमः । कनिष्ठे ४ तुरीयविद्यायाः स्वार्थं ब्र
ह्मचक्रे उड्यानपीठे श्रीचर्यानाथात्मके तुर्यतुर्यातीतदशाधिष्ठायके पाश्चात्त्यात्मशक्ति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीदेव्यै नमः । इ
ति वृत्तः पीठन्यासः ॥ अथ कामेश्वर्यादिन्यासः । तत्र वामपादाङ्गुष्ठान्नाभिपर्यन्तं ओं ऐं प्रथमकूटं कामेश्वर्यै नमः । नाभे।
कण्ठपर्यन्तं ओं क्लीं द्वितीयकूटं वज्रेश्वर्यै नमः । कण्ठाच्छिरःपर्यन्तं ओं सौः तृतीयकूटं भगमालिन्यै नमः । इति वामभागे वि
न्यासः । दक्षिणपादाङ्गुष्ठान्नाभिपर्यन्तं ओं ह्सैं आत्मतत्त्वाधिपतये ब्रह्मणे नमः । नाभेः कण्ठपर्यन्तं ह्स्क्लीं विद्यातत्त्वाधिपतये वि
ष्णवे नमः । कण्ठादिशिरोन्तं ओं ह्सौः शिवतत्त्वाधिपतये रुद्राय नमः ॥ इति तत्त्वादिदेवतान्यासः ॥ अथ तत्त्वन्या।
न्यासः । नाभ्यादिपादान्तं प्रथमकूटस्य स्वार्थं आत्मतत्त्वात्मने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः । कण्ठादिनाभ्यन्तं द्वितीयकूटस्य स्वार्थं
विद्यातत्त्वात्मने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः । कण्ठादिनाभ्यन्तं द्वितीयकूटस्य स्वार्थं विद्यातत्त्वात्मने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः । मू
र्धादिकण्ठान्ते ४ तृतीयकूटस्य स्वार्थं शिवतत्त्वात्मने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः । सर्वाङ्गे ४ तुरीयकूटस्य स्वार्थं सर्वतत्त्वात्मने श्री
महात्रिपुरसुन्दर्यै नमः । इति वृत्तः तत्त्वन्यासः ॥ अथ मूलाधारे ४ प्रथमकूटं नमः । हृदि ४ द्वितीयं भ्रूमध्ये ४ तृतीयं ब्रह्म
रन्ध्रे ४ तुरीयविद्यां च विन्यस्य स्वात्मानमात्मना विद्यात्मकत्वेन स्मरेत् ॥ इति मूलविद्यान्यासः ॥ अथ नवयोनिन्यासः ॥
मध्यबालयवकार्थः । तत्र यथा वामकर्णे ४ ऐं नमः । दक्षकर्णे ४ क्लीं नमः । चिबुके ४ सौः नमः । ४ वामशङ्खे दक्षशङ्खे एव
वं द्वितीया योनिः । वामस्तने यथोक्तं सौम्या याच तृतीया वामस्कन्धे वामहस्ते पादे च चतुर्थी वामहस्ते कूर्परे नाभि च पञ्चमी
वामहस्ताग्रलिङ्गे च षष्ठी वामस्तनाग्रे च सप्तमी वामस्तनपार्श्वे च तत्र अष्टमी वामहस्तस्तनके कण्ठे च नवमी ॥ इति त्रि।
त्रिनवयोनिन्यासः ॥ तत्र मूलाधारादि ब्रह्मकमलान्तं सीमन्तः एकस्मिन्नेव स्थाने पुनरप्यवाहिता नवयोनीः-
परिकल्प्याः तास्वेवाधारशक्तितापके शाम्भव्या बीजत्रयं मनसा ध्यापयेत् । तेन हृल्लेखा सर्वयोनिन्यासः प्रागवन्ध्या स
हितं नवयोनिन्यासः ॥ अथ सबोलान्यासः । शिखायां ४ प्रथमकूटं नमः । ऐं चिबुके द्वितीयं मध्ये वामे तृतीयं पुन
र्दक्षे प्रथमं कण्ठे द्वितीयं चिबुके तृतीयं पुनर्भ्रूमध्ये प्रथमं हृदये द्वितीयं कण्ठे तृतीयं पुनः कण्ठे प्रथमं नाभौ द्वि

सौ॰
५३

53

तीयं नाभौ हृदये तृतीयं पुनः हृदये प्रथमं स्वाधिष्ठाने द्वितीयं नाभौ तृतीयं पुनर्नाभौ प्रथमं मूलाधारे द्वितीयं स्वाधिष्ठाने।
तृतीयं पुनः स्वाधिष्ठाने प्रथमं कर्णयोः द्वितीयं मूलाधारे तृतीयं पुनर्मूलाधारे प्रथमं जान्वोः द्वितीयं कर्णयोः तृतीयं पुनः कर्णयोः
प्रथमं पादयोः द्वितीयं जान्वोः तृतीयं इति षोढान्यासः अथ चक्रादिन्यासः नमः मूलाधारे १ अं आं सौः त्रैलोक्य
मोहनचक्रस्वामिभ्यः प्रकटयोगिनीभ्यो नमः स्वाधिष्ठाने ४ ऐं क्लीं सौः सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामिभ्यो गुप्तयोगिनीभ्यो नमः
मणिपूरके ४ ह्रीं क्लीं सौः सर्वसंक्षोभणचक्रस्वामिभ्यो गुप्ततरयोगिनीभ्यो नमः हृदये ४ हैं ह्क्लीं ह्सौः सर्वसौभाग्यदाय
कचक्रस्वामिभ्यः संप्रदाययोगिनीभ्यो नमः विशुद्धे ४ ह्सैं ह्स्क्लीं ह्स्सौः सर्वार्थसाधकचक्रस्वामिभ्यः कुलकौलयोगिनी
भ्यो नमः आज्ञायां ४ ह्रीं क्लीं ब्लें सर्वरक्षाकरचक्रस्वामिभ्यो निगर्भयोगिनीभ्यो नमः ललाटे ४ ह्रीं श्रीं सौः सर्वरोगहरच
क्रस्वामिभ्यो रहस्ययोगिनीभ्यो नमः शिरसि ४ ह्सैं ह्स्क्लीं ह्स्सौः सर्वसिद्धिप्रदचक्रस्वामिभ्यः परापररहस्ययोगिनी
भ्यो नमः ब्रह्मरन्ध्रे ४ मूलपंचदशाक्षरी सर्वानन्दमयचक्रस्वामिभ्यः परापरातिरहस्ययोगिनीभ्यो नमः इति
विन्यस्य ४ समस्तप्रकटगुप्तादियोगिनीभ्यः समष्टिविद्यया सर्वाङ्गे व्यापकं विन्यसेदिति चक्रादिन्यासः अथा
स्त्रन्यासः नमः शिरसि ॐ सर्वज्ञायै नमः ललाटे ह्रीं पार्वत्यै नमः दक्षनेत्रे श्रीं सावित्र्यै नमः वामे ग्लौं गणपतये नमः
मुखवृत्ते हं वं इं भैरवाय नमः जिह्वायां श्रीं श्रियै नमः कपोलयोः स्वाहाशक्त्यै नमः इत्यष्टन्यासः अथ तस्य फलं त्रि
कालं पठितुर्वा श्रवणाद्वा तस्य तथा कुर्याद्द्वादशायामायुश्च तस्य फलं शिवे कान्तिमयाय शत्रुनाशनं च विशेषतः।
स्य जायते इति श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवकोशस्थ नामकृतेन सौभाग्यरत्नाकरे गौणसप्तमः ॥ इति श्रीसच्चिदा
नन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे कल्पतरंगः ॥ ८ ॥ अथ महा
शक्तिन्यासः नमः प्रथमं जानुकुम्भाकारे निरालम्बं ध्यात्वा हूं हं शिवाय नमः ॥ इति शिवस्थापनम् ॥ पृथिव्यां सं हंसपद्मा
सनं वामहस्तेन स्पृशन् भूपतेश्च सबीजं समवायं नत्वा ॐ रत्नायै नमः ॐ विनायकाय नमः ॐ रत्नपीठाय नमः ॐ अपरा
जिताय सगणाय ॐ दुर्गायै इति सर्वान् नमस्कृत्य महागणपतिविद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा अथ श्रीमहाशक्तिन्यास
स्य परमशिव ऋषिः अतिजगती छन्दः श्रीपराशक्तिर्देवता ऐं बीजं श्रीं शक्तिः सौः कीलकं श्रीविद्याङ्गत्वेन महाशक्ति

न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं स्मृत्वा यथाविधि विन्यस्य त्रिनाडीं हृदि गारुडाकार षडंगन्यासं विधाय न्यासं कुर्यात् तत्र
योनौ ओं ऐं ह्रीं श्रीं नमः नाभौ ओं ऐं क्लीं श्रीं हूं नमः कराग्रयोः ओं ऐं लक्ष्मीं क्लीं नमः हृदये ओं ऐं ह्ली हले ह्ल्वं नमः लला
टे ओं ह्स्रामीं हूं नमः कर्णयोः ओं ऐं क्लीं ह्रीं हूं नमः भ्रूमूले ओं ऐं ह्रीं हूं नमः चिबुकाग्रे ओं ह्सौः श्रीं सौः नमः ब्रह्मरन्ध्रे ओं ऐं ऐं ।
ह्सौः अग्रे नमः इति विन्यस्य अकारादि क्षकारान्तानां सर्वेषां वर्णानां नामभूतं नमस्कारं सर्वत्र प्रयुज्य न्यसेत् पूर्वं नमः नमः कणान्विते
विभावयन् ततः पानन्यवर्णान्वित्यमातृकान्यसेत् ततः नाल्पके तत्र ओं ऐं ह्सौः आं नमः नासाग्रे ओं ऐं ह्सौः इं नमः पाश्व
योलिंगे लिंगन्यासं सम्यक् तथा चागन्त्यानि लिंगानि ओं ओं ओं ह्सौः ईं नमः गण्डे ओं ओं ओं ऐं ह्सौः उं नमः ह्रह्ममध्ये ओं ऐं ऐं ऊं न
मः कटिसंधौ ओं ऐं ऐं ऋं नमः हृदयान्ते ओं ऐं ऐं ॠं नमः ह्रह्ममध्ये ओं ऐं ऐं लृं नमः लिंगिकास्थाने ओं ऐं ऐं लॄं नमः सर्वांगे
ओं ऐं ऐं एं नमः इतः विन्दुपरिगतत्रिरेखायां योनौ न्यासभावनया सर्वांगे ओं ऐं ऐं ऐं नमः इति विन्यस्य योनि निरन्तुष्टे तत्र शिरे
खाग्रे हाः भेदनीलयं विनालये हे रेफो विन्दु रिति स्मृतः ह्रासमन्तु सम्स्लेषु नादीभेदेषु पंजरं व्याप्यमानाम महाशक्तिः का
मिनी नाम तत्क्रमे नाडीचक्रागतं चक्रयोनि मार्गे निपातितं शुद्धीभूते भजेत् शं मासपक्षादि क्रमान् योनि रेखागते ।
विन्दु रक्तं जानीहि पंकजे मारुतादि भगाकार एकारस्थिते विन्दुः एकारोऽपि स्वयं योनि निर्नात्र कार्या विचारणा न्य
स्तं बाह्ये देवेशि त्रैलोक्यं समग्रता मित्यं तत्र आकेसम्युदायस्यार्थं चिन्तयन् महाकामकलायां ब्रह्मांडस्य पालयन् भाव ।
यित्वा ब्रह्मरन्ध्रे ओं ऐं ऐं नमः नादमध्ये ओं ऐं ऐं औं नमः नादान्ते ओं ऐं ऐं अं नमः कंठे ओं ऐं ऐं अः नमः हृदि ओं ऐं ऐं कं नमः
मस्तके ओं ऐं ऐं खं नमः जंघयोः ओं ऐं ऐं गं नमः नासिकान्ते ओं ऐं ऐं घं नमः आज्ञायां ओं ऐं ऐं ङं नमः वामकक्षौ ओं ऐं ऐं चं न
मः दक्षकक्षौ ओं ऐं ऐं छं नमः ऊरुमूलयोः ओं ऐं ऐं जं नमः दंतपंक्तौ ओं ऐं ऐं झं नमः जिह्वाग्रे ओं ऐं ऐं ञं नमः मुखे ओं ऐं ऐं टं नमः
कक्षयोः ओं ऐं ऐं ठं नमः अस्थिसंधिषु ओं ऐं ऐं डं नमः ग्रीवायां ओं ऐं ऐं ढं नमः चित्ते ओं ऐं ऐं णं नमः ललाटे ओं ऐं ऐं तं नमः क
र्णरंध्रयोः ओं ऐं ऐं थं नमः कपालमूलयोः ओं ऐं ऐं दं नमः नयनयोः ओं ऐं ऐं धं नमः सहस्रदलकमले ओं ऐं ऐं नं नमः ।

श्री०
५५

हृन्मध्ये ॐ फं नमः स्कंधयोः ॐ ह्रं ह्रं नमः भ्रूमध्ये ॐ भं नमः हनुमूले ॐ ह्रं ह्रं मं नमः तालुमूले ॐ ह्रं ह्रं वं नमः लिंगगुदयो
र्मध्ये ॐ ॐ ॐ ऐं ह्सौः रं नमः जिह्वायां ॐ ह्रं ह्रं लं नमः सर्वांगे ॐ ह्रं ह्रं वं नमः वामादि दक्षिणाशिरःपर्यंतमापादतलं वेष्टि
तत्वेन शं नमः तालुमूले ॐ ह्रं षं नमः सर्वांगे ॐ ह्रं ह्रं सं नमः ब्रह्मरंध्रे ॐ ह्रं ह्रं हं नमः हस्तपादयोः न्यसेत् सर्वांगुलिषु ॐ
ॐ ॐ ऐं ह्सौः लं नमः मातृकामूलाधारस्थितं कुंडलिन्यां ॐ ह्रं ह्रं ॐ नमः इति विन्यस्य ॐ ॐ समस्तमातृकामुच्चारयन्।
ॐ कुंडलिनीं सुषुम्णावर्त्मना षट्चक्रभेदक्रमेण ब्रह्मरंध्रं नीत्वा तत्र स्थाकुलसहस्रदलकमलकर्णिकामध्यस्थपर
ममात्मनि शिवे विलीनां विभाव्य ॐ ह्रं ह्रं ह्रं ह्रां ह्रौं कुंडलिनि त्रैलोक्यानंददायिनि त्रिपुरदेवि श्रीविद्यामंत्रिणि ब्रह्मस्वरूपिणि
महादेवि अस्मद्देहमिदं वपुः ऐं ह्रीं श्रीं ह्सक्ष्म्लव्र्यूं ह्सौः ह्सौः ह्स्फ्रें ह्रीं श्रीं क्लीं सर्वसिद्धिं मे देहि नंददायिनि समस्तसुरगणार्चि
दिते भुवं भूपालमौलिमालालंकृतचरणकमले विकटदंतवेतालप्रेतविनाशिनि मम दीप्य शरीरं हन हन फट् स्वाहा ॐ भूः
स्वाहा ॐ भुवः स्वाहा ॐ स्वः स्वाहा ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा नरकपालमालाभरणभूषिते महाकौलि दिग्वस्त्रे महाकालि सर्वविघ्नादिनिम
हायवोन्मादिनि कालि रिमि रिमि महाभोगप्रदे सुरासुरदीप्यशरीरं वज्रमयं कुरु दुर्जनान् हन २ महीपालानुत्तोभय २ परमंत्रं
भंजय २ जयंकरि गगनगामिनि त्रैलोक्यस्वामिनि यमलवरयूं मलवरयूं भमलवरयूं समलवरयूं समलवरयूं श्रीभ
रवि प्रसीद स्वाहा इत्याविद्यामहाविद्यासमवायबलवतरा इति समयविद्या षोडशार्णा रात्रिंदिनमोहनाम गुह्यनामि
काभ्यां ब्रह्मरंध्रे विन्यस्य मूलविद्यायां हृत्पल्लवे ललाटे विन्यसेदिति संमोहनन्यासः॥ अथ श्रीषोडशार्णावीजैः संहारन्यासः॥
तत्र पादयोः ४ प्रथमबीजेन नमः जंघयोः ४ द्वितीयं जान्वोः तृतीयं ४ कट्योः चतुर्थं लिंगे ४ पंचमं पृष्ठे षष्ठं नाभौ ४।
सप्तमं पार्श्वयोः ४ अष्टमं स्तनयोः ४ नवमं अंसयोः ४ दशमं कर्णयोः ४ एकादशं ब्रह्मरंध्रे ४ द्वादशं वदने ४ त्रयोद
शं चक्षुषोः ४ चतुर्दशं कर्णयोः पंचदशं कर्णयोः श्रवणयोः ४ षोडशं बीजेन नमः इति षोडशार्णैः संहार
न्यासः अथ षोडशार्णैः सृष्टिन्यासः तत्र ब्रह्मरंध्रे प्रथमबीजेन नमः ललाटे द्वितीयं नेत्रयोः तृतीयं कर्णयोः च

५५

र्नेत्रयो घ्राणरंध्रयोः पंचमं गंडयोः षष्ठं दंतयोः सप्तमं ओष्ठयोः अष्टमं जिह्वाया नवमं मुखांतः दशमं पृष्ठे एकादशं सर्वां
गे द्वादशं हृदये त्रयोदशं स्तनयोः चतुर्दशं कुक्षौ पंचदशं लिंगे षोडशं बीजेन नमः प्रणवतिलकादि सर्वत्र इति वर्णान्विन्या
सः समस्त विद्याव्यापकं विन्यसेदिति सृष्टिन्यासः अथ स्थितिन्यासः सहस्रौः तत्र करद्वयांगुष्ठयोः प्रथमं बीजेन नमः त
र्जन्योर्द्वितीयं मध्यमयोस्तृतीयं अनामिकयोश्चतुर्थं कनिष्ठयोः पंचमं मस्तके षष्ठं मुखे सप्तमं हृदि अष्टमं नाभ्या
दि पादांतं नवमं कंठादि नाभ्यंतं दशमं मस्तकादि कंठांतं एकादशं पादाग्रमस्तकांतं द्वादशं तर्जन्योः त्रयोदशं तन्मध्य
मयोश्चतुर्दशं तदनामिकयोः पंचदशं तत्कनिष्ठयोः षोडशं बीजेन नमः इति स्थितिन्यासः अथ षोडशार्णायाः
पंचविधवर्णन्यासः तत्र शिरसि ४ प्रथमं बीजेन नमः एवं मुखे द्वितीयं दक्षनेत्रे तृतीयं वामे चतुर्थं दक्षकर्णे पंचमं वा
मे षष्ठं दक्षनासायां सप्तमं वामायां अष्टमं दक्षगंडे नवमं वामे दशमं ओष्ठे एकादशं अधरे द्वादशं मुखाभ्यंतरे त्रयोद
शं ऊर्ध्वदंते चतुर्दशं अधोदंते पंचदशं वदने षोडशं बीजेन नमः इत्येकप्रकारः ततः शिरसि ४ प्रथमं बीजेन नमः सीमंते ४
द्वितीयं ललाटे ४ तृतीयं भ्रूमध्ये ४ चतुर्थं नासाग्रे ४ पंचमं वदने षष्ठं दक्षबाहुमूले सप्तमं तन्मध्यसंधौ अष्टमं त
न्मणिबंधे नवमं तदंगुलिमूले दशमं तदग्रे एकादशं वामबाहुमूले द्वादशं तन्मध्ये त्रयोदशं मणिबंधे चतुर्दशं अं
गुलिमूले पंचदशं तदग्रे षोडशं इति द्वितीयप्रकारः ततः शिरसि ४ प्रथमं एवं ललाटे द्वितीयं दक्षनेत्रे तृतीयं वामे च
तुर्थं मुखे पंचमं जिह्वाग्रे षष्ठं दक्षोरुमूले सप्तमं जानुन्यष्टमं गुल्फे नवमं अंगुलिमूले दशमं अंगुल्यग्रे एकादशं।
वामोरुमूले द्वादशं जानुनि त्रयोदशं तद्गुल्फे चतुर्दशं तदंगुलिमूले पंचदशं तदग्रे षोडशं बीजमिति तृतीयः प्र
कारः शिरसि प्रथमं बीजं मुखवृत्ते द्वितीयं दक्षनेत्रे तृतीयं वामे चतुर्थं दक्षकर्णे पंचमं वामे षष्ठं दक्षघ्राणे सप्तमम्
वामे अष्टमं दक्षगंडे नवमं वामे दशमं ओष्ठे एकादशं अधरे द्वादशं ऊर्ध्वदंते त्रयोदशं अधोदंते चतुर्दशं मध्ये पंचदशं।
जिह्वायां षोडशं बीजमिति चतुर्थः प्रकारः अथ ललाटे ४ प्रथमं बीजेन नमः एवं गले द्वितीयं हृदि तृतीयं नाभौ

श्री· ५५

चतुर्थं मूलाधारे ब्रह्मरंध्रे षष्ठं मुखे सप्तमं मूलाधारेऽष्टमं पुनर्मूलाधारे नवमं हृदि दशमं ब्रह्मरंध्रे एकादशं दक्षक
र्णे द्वादशं वामे त्रयोदशं दक्षांसे चतुर्दशं वामे पंचदशं हृदये षोडशमिति पंचमः प्रकारः इमं न्यासं विधाय
प्रणवसंपुटितां श्रीषोडशाक्षरीं सर्वांगे व्यापकत्वेन विन्यस्य पुनस्तथाविधां तां हृदये विन्यसेत् एते न्यासाः षो
डशार्णोपासकैरेव कार्याः नान्यैरिति गुरुशासनं ॥ इति करन्यासषडङ्गादयो न्यासाः श्रीविद्यानंदनाथेन शिव।
योः प्रियसूनुना कृते सौभाग्यरत्नाब्धौ तरंगो नवमो गमत् इति श्रीमत्सच्चिदानंदनाथचरणारविंदद्वंद्वांतेवासिना
श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे नवमस्तरंगः ॥९॥ अथ षोढान्यासः स च त्रिविधः लघुषो
ढान्यासः शांभवचरणादिदीक्षायुतानां लघुविद्याषडाधारविद्यान्यासशांभवन्यासस्य तत्र पराप्रासादेनोपास्तादीक्षि
तानां महाषोढान्यासमात्रेऽधिकारः चरणादिविद्यादीक्षितानां तदादिन्यासेष्वप्यधिकारः तन्महाषोढान्यासेषु
न्वयशांभवदीक्षितानां तदादि दीक्षितानां महाषोढान्यासमात्रेऽधिकारः चरणादिविद्यादीक्षितानां तदादिन्यासेष्व
प्यधिकारः तन्महाषोढान्यासेषु न्यासे षडन्वयशांभवदीक्षितानां दिव्यकन्यासेऽधिकारः विपरीतदीक्षितानां
सर्वेष्वप्यधिकार इति तत्रादौ महाषोढान्यासः तत्र प्रपंचमहाषोढान्यासस्य ब्रह्मा ऋषिः जगती छंदः श्रीअ
र्धनारीश्वरो देवता श्रीविद्याङ्गत्वेन न्यासे विनियोगः इति ऋष्यादिकं स्वस्वमूर्धादिषु विन्यस्य अंगन्यासं करन्यासं
अंगन्यासस्तु अंगुलीदेहव्यापकात्मकः तत्रादावंगुलिन्यासः तत्रांगुष्ठयोः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हसौः हंसः सः होईशानाय
नमः तर्जन्योः ॐ ५ हंसः सहं तत्पुरुषाय नमः मध्यमयोः ॐ ५ हंसः सहं अघोराय नमः अनामिकयोः ॐ ५ हसिं स
हिं वामदेवाय नमः कनिष्ठयोः ॐ ५ हंसः सहं सद्योजाताय नमः मूर्ध्नि ॐ ५ होईशानाय नमः मुखे ॐ ५ हंसः सहं
तत्पुरुषाय नमः हृदये ॐ ५ हंसः सहं अघोराय नमः गुह्ये ॐ ५ हसिं सहिं वामदेवाय नमः पादयोः ॐ ५ हंसः सहं
सद्योजाताय नमः मूर्ध्नि ॐ ५ हसौं सहौं ईशानायोर्ध्ववक्त्राय नमः मुखे ॐ हसें सहें तत्पुरुषाय पूर्ववक्त्राय नमः

55

दक्षिणकरौ ॐ प हसं सकुं अघोराय दक्षिणवक्त्राय नमः वामकरौ ॐ प हसिं सहितं वामदेवायोत्तरवक्त्राय नमः वोर
क्रौ ॐ प हंसं सद्योजाताय पश्चिमवक्त्राय नमः इत्यंगन्यासः अथ पंचवक्त्रन्यासः क्रमेणांगुष्ठादिपंचांगुलिभिरेकैकां।
गुलिना एकैकवक्त्रे न्यस्तव्यः इत्यंगन्यासं विधाय ततो हसां हसीं इत्यादिभिः करषडंगन्यासं कृत्वा देवं ध्यात्वात्मसत्व
तत्रादौ मपंचन्यासः तद्यथा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हसौः सहौः अं प्रपंचरूपायै श्रियै नमः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हसौं सहौः आं दीपरूपायै र
मायै नमः एवं सर्वत्र इं जलधिरूपायै कमलायै नमः ५ ईं गिरिरूपायै विष्णुवल्लभायै नमः ५ उं यननरूपायै पद्मधारिणै
नमः ५ ऊं पीठरूपायै समुद्रतनयायै नमः ५ ऋं भुवनरूपायै लोकमात्रे नमः ५ ॠं वनरूपायै कमलवासिन्यै नमः ५।
ऌं आश्रमरूपायै इंदिरायै नमः ५ ॡं गृहरूपायै मायायै नमः ५ एं नदीरूपायै उमायै नमः ५ ऐं बलारूपायै पद्मायै न।
मः ५ ओं ह्रिंनरूपायै नारायणप्रियायै नमः ५ औं वेदरूपायै सिद्धलक्ष्म्यै नमः ५ अं अम्बुजरूपायै राजलक्ष्म्यै नमः ५
अः नराशुजरूपायै महालक्ष्म्यै नमः ५ कं लवरूपायै आर्यायै नमः ५ खं त्रुटिरूपायै उमायै नमः ५ खं त्रुटिरूपायै उ
मायै नमः ५ गं कलारूपायै चण्डिकायै नमः ५ घं काष्ठारूपायै दुर्गायै नमः ५ ङं निमेषरूपायै शिवायै नमः ५ चं मनारू
पायै अपर्णायै नमः ५ छं परिकारूपायै अम्बिकायै नमः ५ जं मुहूर्तरूपायै समयायै नमः ५ झं प्रहररूपायै ईश्वर्यै न
मः ५ ञं दिनरूपायै शांभव्यै नमः ५ टं संध्यारूपायै ईशान्यै नमः ५ ठं रात्रिरूपायै पार्वत्यै नमः ५ डं तिथिरूपायै मंगलायै
नमः ५ ढं वाररूपायै दाक्षायिण्यै नम ५ णं नक्षत्ररूपायै हैमवत्यै नमः ५ तं योगरूपायै महामायायै नम ५ थं करणरूपा
यै माहेश्वर्यै नमः ५ दं वत्सररूपायै महाकाल्यै नमः ५ धं मासरूपायै रुद्राण्यै नमः ५ नं शशिररूपायै शर्वाण्यै नमः ५ प
क्षरूपायै परमेश्वर्यै नमः ५ फं अयनरूपायै काल्यै नमः ५ बं संवत्सररूपायै कात्यायन्यै नमः ५ भं युगरूपायै।
गौर्यै नमः ५ मं प्रलयरूपायै वागीश्वर्यै नम ५ लं पंच भवान्यै नमः ५ यं पंचभूतरूपायै ब्राह्म्यै नमः ५ रं पंचतन्मा
त्रारूपायै वागीश्वर्यै नमः ५ लं पंचकर्मेन्द्रियरूपायै वाण्यै नमः ५ वं पंचज्ञानेन्द्रियरूपायै सावित्र्यै नमः ५ तं

सौः
५६

शं पं बं मातङ्गरूपायै सरस्वत्यै नमः ६ षं गङ्गानवघरूपायै गायत्र्यै नमः ६ सं श्रीं नः कालानलरूपायै वाग्देव्यै नमः ६ हं स्व
स्थानत्रयरूपायै शारदायै नमः ६ लं सप्तधानरूपायै भारत्यै नमः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्सौः सहौः स्वः श्रोत्रयरूपायै विद्यात्मिकायै।
नमः ६ ह्स्मेकपञ्चाशन्शक्तीमातृकास्थानेषु विन्यसेत्। ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्सौः सहौः अकारादिक्षकारान्तमातृकाम्बिकायै।
सकलमन्त्राधिदेवतायै श्रीपराभट्टारिकायै नमः। सहौः ह्स्सौः श्रीं ह्रीं ऐं ॐ इति सर्वाङ्गे व्यापकं कृत्वा दिग्बन्धं न्यासः अथ भुव
नन्यासः तत्पादयोः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्सौः सहौः अं आं अनलनललोकनिलयशतकोटिगुह्यादियोगिनीमूलदेवतागुरुनाथार
शक्तिम्बादेव्यै नमः। गुल्फयोः ६ इं ईं वितललोकनिलयशतकोटिगुह्यतरानन्दयोगिनीमूलदेवताधारशक्त्यम्बादेव्यै
नमः। जङ्घयोः ६ उं ऊं सुतललोकनिलयशतकोटिसुतलयोगिनीमूलदेवताशक्त्यम्बादेव्यै नमः। जान्वोः ६
लृं लॄं महातललोकनिलयशतकोटिमहागुह्यतरयोगिनीमूलदेवतागुरुनाथाधारशक्त्यम्बादेव्यै नमः। ऊर्वोः ६ ॐ औं
तलातललोकनिलयशतकोटिपरमगुह्यकायोगिनीमूलदेवतागुरुनाथाधारशक्त्यम्बादेव्यै नमः। स्फिजोः ६ अं अः रसात
ललोकनिलयशतकोटिरहस्यज्ञानयोगिनीमूलदेवतागुरुनाथाधारशक्त्यम्बादेव्यै नमः। मूलाधारे ६ कं खं गं घं ङं पाताल
लोकनिलयशतकोटिरहस्यतरकियायोगिनीमूलदेवतागुरुनाथाधारशक्त्यम्बादेव्यै नमः। स्वाधिष्ठाने ६ भूर्लोकनिलय
शतकोटिरहस्यगामिनीयोगिनीमूलदेवतागुरुनाथाधारशक्त्यम्बादेव्यै नमः। मणिपूरके ६ भुवर्लोकनिलयशतको
टिमहारहस्यशाकिनीयोगिनीमूलदेवतागुरुनाथाधारशक्त्यम्बादेव्यै नमः। अनाहते ६ स्वर्लोकनिलयपरमरहस्यला
किनीयोगिनीमूलाविशुद्धौ ६ महर्लोकनिलयशतकोटिपरमरहस्यपुञ्जकाकिनीयोगिनीमूल — — — ६ जनलो।
केन्द्रलोकनिलयशतकोटिगुह्यशाकिनीयोगिनीमूल — — — ६ तपोलोकनिलयशतकोटिहाकिनीगुह्यतरा।
किनीयोगिनीमूल ब्रह्मरन्ध्रे ६ सत्यलोकनिलयकोटिमहागुह्यशाकिनीयोगिनीमूलदेवतागुरुनाथार
शक्त्यम्बादेव्यै नमः। इति विन्यस्य ६ समस्तमातृकाम्बिकायै सकलभुवनाधिपायै श्रीपराम्बादेव्यै नमः सहौः ह्।

सौः श्रीं ह्रीं ऐं ॐ इति व्यापकं कृत्वा इति त्रिभुवनन्यासः अथ मूर्तिन्यासः नवकोटिरस्मि ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्सौः स्हौः अं केशवा
य ह्रां श्रियै नमः भाले १ आं नारायणाय शान्त्यै नमः दक्षिणांसे १ इं माधवाय हृदायै नमः वामांसे १ ईं गोविन्दाय शान्ता
यै नमः दक्षपार्श्वे १ उं विष्णवे उत्तायै वामपार्श्वे १ ऊं मधुसूदनाय ऊर्ध्वगन्धायै नमः दक्षकरे १ ऋं त्रिविक्रमाय अ
ग्रे वामकरे १ ॠं वामनाय ह्लादिन्यै दक्षोरौ १ लृं श्रीधराय मल्लु— यै वामोरौ १ ॡं हृषीकेशाय [illegible]यै दक्षजा
नुनि १ एं पद्मनाभाय कनायिकायै नमः दक्षपादे १ ऐं दामोदराय [illegible] जनन्यै वामपादे १ अं अः अनिरुद्धाय श्यामा
यरायै दक्षपादाग्रात् मूलपर्यन्तं १ कं खं संकर्षणाय कल्मषघ्न्यै वामपादाग्रात् मूलपर्यन्तं १ गं घं वासुदेवाय कौमवलायै दक्षपा
र्श्वे १ ङं चं प्रद्युम्नाय सर्वफलप्रदायै वामपार्श्वे १ छं जं पशुपतये अघोरमायायै दक्षोरोमूले १ झं ञं महादेवाय वैराग्यायै नाभि
देशे कण्ठे १ टं ठं भीमाय हंसायै वदने १ डं ढं ईशानाय जगत्सृष्ट्यायै दक्षकर्णे १ णं तं तत्पुरुषाय [illegible] वामे १ ज्ञ
[illegible] भाले १ थं दं सद्योजाताय कण्ठकपरायै शिरसि १ धं नं वामदेवाय [illegible] मूलाधारे १
पं फं [illegible] स्वाधिष्ठाने १ बं भं [illegible] मणिपूरके १ मं यं [illegible] अनाहते १ रं लं [illegible] विशुद्धौ
विशुद्धौ १ वं शं [illegible] आज्ञायां १ षं सं [illegible] ब्रह्मरन्ध्रे १ हं ळं क्षं [illegible] अधिकायै
[illegible] १ [illegible] सिताननायै नादे १ [illegible] ललितायै नादान्ते १ [illegible] व्यापिकायै नमः इति
विन्यस्य ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्सौः स्हौः सकलमानसकामपूर्णार्थं सकलनिष्कलन्यासकायै श्रीपरा [illegible] नमः ह्सौः स
हौः श्रीं ह्रीं ऐं ॐ इति व्यापकं कृत्वा इति मूर्तिन्यासः नवमूलाधारे ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्सौः स्हौः अं आं [illegible] कोटि
[illegible] सकलफलप्रदायै [illegible] नमः स्वाधिष्ठाने १
ईं उं ऊं [illegible] नाथाय सकलफलप्रदायै [illegible] नमः
मणिपूरके १ [illegible] नमः अना

दले लूं वं वं चतुर्दललक्षकोटिभेदं चण्डादिचतुरात्मिकाचतुर्थक्रमे स्थितं खिलदेवतायै सकलफलप्रदायै चतुः क्रमे
स्थितं नादेव्यै नमः बाविशुद्धौ ६ ॐ ॐ ग्रंग्रः पंचदललक्षकोटिभेदं सप्तादि पंचात्मिकाखिलः पंचक्रमे स्थ आज्ञा
ग्रां ६ कं वं गं षड्दललक्षकोटिभेदं स्कंदादि षडात्मिकाखिलषट्क्रमे स्थितं प्रधानब्रह्मरंध्रे ६ ॐ हं सं सप्तदललक्षकोटि।
भेदं गणपत्यादि सप्तात्मिकाखिलसप्तक्रमे स्थितं सप्तदले ६ कं नं ॐ अष्टदललक्षकोटिभेदं वटुकादि अष्टात्मि
काखिलअष्टक्रमे स्थितं योगिन्यां ६ जं रं नं नवदललक्षकोटिभेदं ब्रह्मादि नवात्मिकाखिलनवक्रमे स्थितं नादे ६।
रं हं लं दशदललक्षकोटिभेदं विष्ण्वादि दशात्मिकाखिलदशक्रमे स्थितं नादान्ते ६ नं यं रं एकादशदललक्षकोटिभे
दं रुद्राद्येकादशात्मिकाखिलएकादशक्रमे स्थितं शक्तौ ६ पं नं फं द्वादशदललक्षकोटिभेदं धात्रादि द्वादशात्म
त्मिकाखिलद्वादशक्रमे स्थितं व्यापिकायां ६ फं बं भं त्रयोदशदललक्षकोटिभेदं लक्ष्म्यादि त्रयोदशात्मिकाखि
लत्रयोदशक्रमे स्थितं समनायां ६ मं यं रं चतुर्दशदललक्षकोटिभेदं गौर्यादि चतुर्दशात्मिकाखिलचतुर्दशा।
क्रमे स्थितं उन्मन्यां ६ लं वं शं षं पञ्चदशदललक्षकोटिभेदं दुर्गादि पञ्चदशात्मिकाखिलपञ्चदशक्रमे स्थितं महाबिन्दले ६
षं सं हं ळं क्षः षोडशदललक्षकोटिभेदं त्रिपुरादि षोडशात्मिकाखिलमंत्राधिदेवतायै सकलफलप्रदायै षोडशक्र
देवस्थितायै स्वच्छंदायै नमः नन्दः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हसौः सहौः सकलमानवात्मप्रमात्रात्मकसकलमंत्राधिदेवतायै श्रीपरासंविदे।
श्यै नमः सहौः हसौः श्रीं ह्रीं ऐं ॐ इति व्यापकं कुर्यात् इति मंत्रन्यासः अथ देवतान्यासः तत्र दक्षपादे ॐ ऐं ह्रीं श्री
हसौः सहौः ॐ श्रीं सहस्रलक्षकोटि अमृतत्रिकलासेविनायै निजहृदयम्बादेव्यै नमः वामपादे ६ ॐ ॐ सहस्रलक्षकोटियोगि।
कलासेविनायै मतिह्यम्बादेव्यै नमः दक्षगुल्फे ६ ॐ ॐ सहस्रलक्षकोटि निपातिकलासेविनायै विद्याम्बादेव्यै नमः
वामगुल्फे ६ ॐ ॐ सहस्रलक्षकोटिशान्तकलासेविनायै शक्त्यम्बादेव्यै नमः दक्षजंघायां ६ ॐ ॐ सहस्रलक्षकोटिनि
कलासेविनायै शान्त्यतीताम्बादेव्यै नमः वामजंघायां ६ ॐ ॐ सहस्रलक्षकोटि देवतकलासेविनायै हृत्कोणा

म्बादेव्यै नमः दक्षजानुनि ॐ ॐं सहस्रकोटिगजसकुलसंविनाशिन्यै गगनाम्बादेव्यै नमः वामजानुनि ५ यं दः सहस्र
कोटिविघ्नाघकुलसंविनाशिन्यै रक्ताम्बादेव्यै नमः दक्षोरौ ५ कं वं सहस्रकोटिसिद्धकुलसंविनाशिन्यै महोकुब्जाम्बादेव्यै
नमः वामोरौ ५ गं हं सहस्रकोटिसाध्यकुलसंविनाशिन्यै करालिकाम्बादेव्यै नमः दक्षस्फिजे ५ ङं चं सहस्रकोटिअप्सर
कुलसंविनाशिन्यै जयाम्बादेव्यै नमः वामे ५ छं जं सहस्रकोटिगन्धर्वकुलसंविनाशिन्यै विजयाम्बादेव्यै नमः दक्षपार्श्वे ५
झं ञं सहस्रकोटियक्षकुलसंविनाशिन्यै अजिताम्बादेव्यै नमः वामपार्श्वे ५ टं ठं सहस्रकोटिगुह्यककुलसंवि
नाशिन्यै अपराजिताम्बादेव्यै नमः दक्षस्तने ५ डं ढं सहस्रकोटिकिन्नरकुलसंविनाशिन्यै वामाम्बादेव्यै नमः वामे ५
णं तं सहस्रकोटिपूतनाकुलसंविनाशिन्यै ऐन्द्रीम्बादेव्यै नमः दक्षरोमाले ५ थं दं सहस्रकोटिगणस्वरकपितृकुलसं
विनाशिन्यै ब्राह्म्याम्बादेव्यै नमः वामे ५ धं नं सहस्रकोटिगणकुलसंविनाशिन्यै मायाम्बादेव्यै नमः दक्षभुजे ५ पं फं सहस्रको
टिभैरवकुलसंविनाशिन्यै कुलिन्याम्बादेव्यै नमः वामे ५ बं भं सहस्रकोटिवटुककुलसंविनाशिन्यै कालाम्बादेव्यै नमः द
क्षांसे ५ मं यं सहस्रकोटिक्षेत्रेशकुलसंविनाशिन्यै कालरात्र्यम्बादेव्यै नमः वामे ५ रं लं सहस्रकोटिप्रमथकुलसं।
विनाशिन्यै भगवत्यम्बादेव्यै नमः दक्षकर्णे ५ वं शं सहस्रकोटिवृत्तकुलसंविनाशिन्यै सर्वेश्वर्याम्बादेव्यै नमः वामे ५
षं सं सहस्रकोटिविघ्नकुलसंविनाशिन्यै सर्वज्ञाम्बादेव्यै नमः भाले ५ हं लं सहस्रकोटिरक्षःकुलसंविनाशिन्यै सर्व
कर्ष्यम्बादेव्यै नमः ब्रह्मरन्ध्रे ५ क्षं अः सहस्रकोटिचराचरकुलसंविनाशिन्यै कुलेशाम्बादेव्यै नमः ततः ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह
सौः सहौः सकलमातृकामुख्यायै समस्तदेवताधिपायै श्रीपराम्बादेव्यै नमः सहौः हसौः श्रीं ह्रीं ऐं ॐ इति व्या
पकं कुर्यात् इति देवतान्यासः अथ मातृकान्यासः तत्र मूलाधारे ॐ ऐं श्रीं ह्रीं हसौः सहौः कं पञ्चनवतिकोटिभ
वीकुलसंविनाशिन्यै श्रांतां मङ्गलाम्बादेव्यै नमः श्रांलांश्यापाम्बादेव्यै अनन्तकोटिभूतकुलसंहितनाथ तं म
गलनाथाय श्रीलाम्बासिंहनाथभैरवाय नमः स्वाधिष्ठाने ५ चं अनन्तकोटिवेचरीकुलसंविनाशिन्यै ईलावर्धिकाम्बा
देव्यै ईलामाहेश्वर्यम्बादेव्यै अनन्तकोटिवेतालकुलसंहितनाथ ईलावर्धिकनाथाय ईलाहद्भैरवाय नमः

58

मणिपूरके १ दं ४ अनंतकोटिपातालचरीकुलसहितायै ॐ डां योगेश्वर्यम्बादेव्यै ॐ डां कौमार्यम्बादेव्यै अनंतको
टिपिशाचकुलसहिताय ॐ डं योगेश्वरनाथाय ॐ डं चण्डभैरवाय नमः हृदि ४ नं ४ अनंतकोटिदिक्चरीकुलसहितायै अं
मां स्मसिद्ध्यम्बादेव्यै नमः अं स्मां वैष्णव्यम्बादेव्यै अनंतकोटिखगकुलसहिताय अं समरसिद्धनाथाय अं सं क्रोधभैरवा
यनमः विशुद्धौ १६ यं ४ अनंतकोटिमरुच्चरीकुलसहितायै लं षां भद्रिन्यम्बादेव्यै लं षां वाराह्यम्बादेव्यै अनंतको
टिजम्बरचरसकुलसहिताय लं षं भद्रनाथाय लं षं उन्मत्तभैरवाय नमः आज्ञायां २ पं ३ अनंतकोटिगिरिचरीकुल
सहितायै हं शां किलिकिलाम्बादेव्यै हं षां इन्द्राण्यम्बादेव्यै अनंतकोटिवेदकुलसहिताय हं शं किलिकिनाथ।
यहंशं कपालभैरवाय नमः भाले १ शं २ अनंतकोटिवनचरीकुलसहितायै ॐ वां कालरात्र्यम्बादेव्यै ॐ वां चामुण्डा
म्बादेव्यै अनंतकोटिश्मशानकुलसहिताय ॐ वं कालरात्रिनाथाय ॐ वं भीषणभैरवाय नमः ब्रह्मरन्ध्रे १ लं हं अनंत
कोटिचलचरीसेवितायै अः लां भीषणाम्बादेव्यै अः लां महालक्ष्म्यम्बादेव्यै अनंतकोटिहंसाद्यकुलसेविताय
अं लं भीषणनाथाय अं लं संहारभैरवाय नमः तेः अर्धेन्दौ ह्रीं श्रीं सौः सौः समस्तमातृकाम्बाऽर्यसमस्तमातृभैरवा
यिदेवतायै श्रीपराम्बादेव्यै नमः सहौः हसौः श्रीं ह्रीं ॐ ऐं नित्यापर्ककर्पोत् ॥ इति महाषोढान्यासः ॥ ततः हृत्को
नाकारषडंगन्यासं विधाय योनिलिंगाद्येन्द्रमालस्थानान्निष्कलपुलककयमालमस्कारमहामुद्रां इति दशमुद्रा
कहादेवं ध्यायेत् यथा ब्रह्मनाडीगतसमस्तयोगाम्बुजाढ्ये मनोन्मने कल्पवृक्षवनांतस्थे नवमालिनीकामेश्वरे नवात्मम्
ये श्रीमल्लिंगस्थमनगलाम्बुजे त्रिकोणांतःसमीचीने बैन्दवे पूजनप्रभे श्रीयोः विकासमममामुक्ते प्रविभक्तिकिरणता
कोटिकंदर्पलावण्यसदाषोडशवार्षिकं मंदस्मितमहाभोगं त्रिनेत्रं चन्द्रशेखरं दिव्याम्बरसमालिप्तं दिव्याभर।
णभूषितं पानपात्रं च चिन्मुद्रां त्रिशूलं पुस्तकं करैः विद्यासंवादि बिभ्राणं महानन्दामृतं वेत्तारं महाषोढादिदेवता
शेषदेवतागणसेवितं एवं चिन्तां कुर्यात् ध्यायेत् सर्वगौरीश्वरं शिवं पूर्ववत्स्मरेद्देवि स्फूर्तिरूपं चाविचिन्तयन् अथवा।
निष्कलं ध्यायेन्नाघिदानेदलदलाम् सर्वतेनोमयं ध्यायेत् स्वचराचरविग्रहं ॥ इति स्वाभेदनध्यानत्वाशिरसि

श्रीगुरुं ध्यायेत् । यथा सहस्रदलपंकजे सकलशीतरश्मिप्रभं वराभयकरांबुजं विमलगंधपुष्पांबरं प्रसन्न ।
वदनेक्षणं सकलदेवतारूपिणं स्मरेच्छिरसि संततं तदभिधापूर्वकं गुरुं । इति श्रीगुरुं ध्यात्वा तद्दिव्यनन्याडुको
णि शिवि नयस्य प्रणाम्य नदानमानं ध्यायेत् । अथ महापीठफले श्रीकुलार्णवे एवं न्यासे कृते देवि साक्षात्त्वा ।
रशिवो भवेत् । मंत्री न चास्य संदेहो निग्रहानुग्रहक्षमः । महापीठाह्वयं न्यासं यः करोति दिने दिने देवाः सर्वे नम ।
स्यंति तं भामिनि न संशयः महापीठाह्वयं न्यासे च मंत्री न्यसेत्ततः दिव्यदेहं समाप्नोति समंताद्दशयोजनम ।
कृत्वा न्यासमिमं देवि यत्र गच्छति मानवः तत्र श्रीविजयोल्लाभः सम्मानः शुभमः प्रिये महापीठकृतन्यासः ।
सः नदीतीरापार्थिवदिने समाप्नोति स्वमाश्रित्य यदि ज्ञाता शिवः स्वयं वज्रपंजरनामानं न्यासं करोति
यः दिव्यांतरिक्षभूमिजलस्थलनिवासिनः पंचत्वं न भवत्यालेक्ष्य तो अहादयः भयत्रस्ते न मतः ।
मानेते तस्य साधकं प्रिये महापीठाह्वयं न्यासं वज्र विसृज्जिवादयः देवाः सर्वे मंत्रवेत्ति स्वयं यस्य मुनीश्व ।
राः बहुनोक्तेन किं देवि सम्यक् शोभायमप्रकाशयेत् । अथ यो लभते सिद्धिं न्यासमाचरेत् प्रसमान्यत्र रः
साक्षाद्देवताभावसिद्धिः लोके नास्ति न संदेहः सन्न्यासेन संशयः । ॐ भीम्नायमवेश प्रपद्यमानासाद वि
नतम् महापीठापरिज्ञाने नान्यस्मान फले इदं महापीठन्यासं विधाय चाग्राणि स्थित्वा तद्विषय
कन्यासं कुर्यात् । तत्राद्यो विश्रांतिशिराः न्यासः । नमः शिरसि ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हंसः शिवः सोऽहं हंसो विद्या ।
मृजस्वायम्भुवसंविदानंदज्योतिरूपमेव ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हंसः शिवः हंसः सोऽहं स्वयं विद्यामस्वार्यमसंविदानंदज्यो ।
तिरहस्यास्मि इति चरणं पंचसहस्रं स्तुत्या विन्यस्य वक्त्रे विश्रामं षडंगुष्ठन्यासं कुर्यात् । नमः शिरसि ऐं ह्रीं श्रीं
ॐ सोहमस्मि अहमस्मि ब्रह्मास्मि सोहमस्मि सोहं स्वकृप्रकाशपरिस्फुरणपरापरमहाप्रकाशपरिस्फुरणानंदनाथ श्रीपादुकां पूजया
मि इति सहस्रदलपद्मस्थाविन्यस्य स्वात्मानं सकलं सविद्धेतांतिर्विदके सभावसंविदानंदमयविविदिन्यपद्या — न्यासं कुर्यात् । नम

मगाम्बाश्री ४ अनंतनाथव्योमचारिणीपश्री ४ चिदाभासानंदनाथव्योमस्थाम्बाश्री ४ इति श्रीपंचांबान्यासः।
अथ नवाकाशनाथन्यासः तत्र शिरसि हं उन्मनाकाशानंदनाथश्री ४ सं समनाकाशानंदनाथश्री ४ लं व्यापकाका।
शानंदनाथश्री ४ मं शक्त्याकाशानंदनाथश्री ४ वं ध्वनिमात्राकाशानंदनाथश्री ४ रं अनाहताकाशानंदनाथश्री ४
५५ पंश्वाकाकाशानंदनाथश्री ४ ॐ बिन्द्वाकाशानंदनाथश्री पादुकां पूजयामि नमः ४ इति नवाकाशनाथन्यासः अथा
स्वानंदादिलवनाथश्री ४ लीलानंदनाथश्री ४ संभ्रमानंदनाथश्री ४ चिदानंदनाथश्री ४ समस्तविश्वानंदनाथ।
श्रीगुरोर्ध्याम्नायपंचाम्नायादिव्यौघः नवाकाशनाथाः सिद्धौघः आत्मानंदनाथादयो मानवौघः इति गुरुपंक्तिन्यासः
अथ स्वपारंपर्यन्यासः तत्र ४ ह्रीं श्रीं परमेश्वरानंदनाथसोमः सच्चिदानंदनाथश्री ४ श्रीं परमेश्वरानंदनाथसोमः सच्चिदानंद
नाथश्री ४ ह्रीं श्रीं परमेश्वरानंदनाथसोमः सच्चिदानंदनाथश्री ४ ह्रीं श्रीं ब्रह्मानंदनाथसोमः सच्चिदानंदनाथश्री ४ ह्रीं श्री
नाथश्री ४ ह्रीं श्रीं चिदानंदनाथसोमः सच्चिदानंदनाथश्री ४ ह्रीं श्रीं ज्ञानानंदनाथसोमः सच्चिदानंदनाथश्री ४ इति स्वपारंपर्यन्यासः
शानंदनाथसोमः सच्चिदानंदनाथश्रीपादुकां पूजयामि नमः ततः स्वगुरुपादुकां प्रागवन्न्यसेदिति स्वपारंपर्यन्यासः
ततो मूलाधारे स्वगुरुक्रमेण स्वनामाविन्यस्य षोडशाम्नलविद्यान्यासं कुर्यात् ततः शिरसि ४ स्वच्छप्रकाशपरिपूर्णपरापर
महासिद्धविद्याकुलयोगिनी ह्रीं कुलयोगिनीमलविद्याश्री ४ हसौः ह्लानाम्नानेवापपर सहै प्रसादपराम्बाम्नल
विद्याश्री ४ ऐं क्लिं ब्लें क्लें इति महामदद्रवे क्लें दप — सोऽहमर्ह्क्लीं नमः स्वाहा अनिरहस्ययोगिनीमलविद्या।
श्री ४ हंसः स्वच्छानंदपरमात्मने स्वाहा हस — शांभवीमलविद्याश्री ४ ह्रीं नित्यस्फुरं तीचैतन्यानंदमयिमहाविंदु
व्यापकमात्स्वरूपिणि ऐं ह्रीं श्रीं ऐं चिल्लेखाम्नलविद्याश्री ४ ऐं ह्रीं श्रीं स्वच्छप्रकाशात्मिके ह्रीं कुलमहामालिनि
कुलगर्भमात्के ह्रीं समयविमले श्रीसमयविमलाम्नलविद्याश्री ४ हंसः नित्यप्रकाशात्मिके कुलकुंडलिनि अ
नासिद्धिमहाभैरव — स्मानंबोधपबोधय अंबे भगवति ह्रीं कुंपबोधिनीम्नलविद्याश्री ४ ऐं शुद्धसत्त्वानिराकारनिर्विक
ल्पम्नलविद्याश्री ४ लोकाम्नाद्यालपंचदशाक्षरी भ्रस्यापिचैतन्यविग्रहा विद्याश्री ४ हंसः सोऽहं स्वच्छानंद
स्वयंस्वसत्स्वरूपिणि ह्लीं परानंदशक्तिसोमः शांभवानंदनाथप्रभुनरकोलिनीम्नलविद्याश्री अनामाख्यव्योमातीतनाथपरापरव्योमलीन
परमहंसपरमात्मा संस्थाता हंसगुरुतम विमर्शिनीम्नलविद्याश्री

ओमे स्वर्यवाग्रनात्मकमूलविद्याश्री ४ ऐं ईं ऊँ सःकेन सारां मूलविद्याश्री ४ ह्रीं भगवति विश्वेवाग्वादिनि ल्हीं
महाह्रीं महाहृदमहामाने गिनि ऐं क्लिं — ह्लें ह्रीं अनुत्तरवाग्वादिनी मूलविद्याश्री ४ हसौं सक्लीं हसौं अनुत्तरस्था
कलीं मूलविद्याश्री ४ वर्यविद्यासु स्वात्मभावेन स्वेमहामहायकौ वेदवेपरबलस्वरूपिणी परात्मनशक्तिः सर्वमं
त्रेस्वरी सर्वपीठस्वरी सर्ववीरस्वरी सर्वयोगेस्वरी सर्ववागीस्वरी सर्वसिद्धेस्वरी सकलजगदुत्पत्तिमातृकामा
यकामदेवनाम सद्गुद्रामसिद्धिः सायुधा सपरिवारा सालंकारा सर्वोपचारैः संपूजिता नमः श्रीमहात्रिपुरसुंदरीम
लविद्याश्रीपादुकां पूजयामि ॥ इति वरणादि क्रोडमा विद्यानां संघट्टमुद्रया शिरस्येव न्यसेत् संघट्टमुद्राने शिव
शक्त्यात्मक द्वित्तवामकरूपाः प्रथावि… यांगुलिवन्यासाग्रे योगरूपा… शिरसि नि
हिताभवति ॥ अथ … न्यासः तत्र मूलाधारे ४ हंसः स्वानंदविमर्श स्वाहाम् मूलाधारविद्याश्री स्वाधि
ष्ठाने ४ सोऽहं परमहंस विमर्श स्वाहा स्वाधिष्ठाने विद्याश्री मणिपूरके ४ हंसः सोऽहं स्वकानंद परमहंस परमात्म
ने स्वाहा मणिपूरकविद्याश्री अनाहते ४ हंसः स्वात्मानंदबोधपदबोधपरात्मानंदनाथ अनाहतविद्याश्री
विशुद्धे ४ सोऽहं परमात्मानंदबोध… स्वात्मानंदनाथ विशुद्धिविद्याश्री आज्ञायां ४ हंसः सोऽहं स्वकानंद ।
नाथ चिदात्मकाय… स्वाहा आज्ञाविद्याश्रीपाः इति षडाधारेषु आनंद… नासिकांत… भावनया
नमः… विन्यस्य… स्वात्मानं शिवरूपं ध्यायेत् इति चर
णादिन्यासः ॥ श्रीविद्यानंदनाथेन शिवयोः… इति
… श्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे द्वा
त्रिंशः ॥१०॥ अथ … न्यासान् … यथा — ऐं हस — ः हसौः हस

सौ॰
६०

संप्रज्ञप्रदक्षिणांसे ऐं ह्रीं श्रीं हसखफ्रें हसौः ग्लौं हसौः हसखफ्रें श्रीं ह्रीं ऐं ह्रें रैं वायनमः वामांसे ऐं ह्रीं श्रीं हसखफ्रें हसौः हुं डुर्गा
येनमः दक्षोरौ ५ वं ५ वटुकभैरवायनमः वामोरौ ५ सं ५ सरस्वत्यैनमः हुं ५ ह्रीं हुं हं दंष्ट्राज्वालामालिभैरवाद्यायामो
साहङ्कारतलकं स्वाहा ५ क्षेत्रपालायनमः मध्ये ५ परमात्मनेनमः इति विन्यस्य जपित्वा ५ ॐ नमो भगवती नी
लवन्यासेन मम शरीरं रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा ५ आत्मासनाय नमः इति स्वासने स्व्यदक्षवामहस्तौ शिवशक्त्यात्म
कौ ध्यात्वा सहखः अस्त्राय फट् इति मंत्रेण तालत्रयदशदिग्बंधनं अग्निप्राकारत्रयं कृत्वा कनिष्ठयोः ५ ग्लूं ।
गगनरत्नाय ग्लूं ५ नमः अनामिकयोः स्लूं स्वर्गरत्नाय स्लूं ५ नमो मध्यमयोः म्लूं मर्त्यरत्नाय म्लूं ५ नमः
तर्जन्योः ५ प्लूं पातालरत्नाय प्लूं ५ नमः अंगुष्ठयोः ५ न्लूं नागरत्नाय न्लूं ५ नमः करतलपृष्ठयोः ५ ग्लूं स्लूं
म्लूं प्लूं न्लूं पंचरत्नाय ५ नमः इति पंचरत्नन्यासः ततः ५ सहखैं फें इति परमेश्वरपरमेश्वरीविद्याभ्यां करयोर्व्या
पकं कृत्वा मूर्धादिपादांते सर्वांगे व्यापकं कुर्यात् ततः ५ सहखां फां ५ हृदयाय नमः ५ सहखीं फीं ५ शिरसे स्वाहा ५
सहखूं फूं शिखायै वषट् ५ सहखैं फैं ५ कवचाय हुं ५ सहखौं फौं ५ नेत्राय वौषट् सहखः फः ५ अस्त्राय फट् इति
कनिष्ठिकादितलांतं करयोर्विन्यस्य हृदयादिषु च न्यसेत् अथ षडक्त्रन्यासः तत्र हृदये ५ सहखां फां ५ पश्चिम
वक्त्राय नमः शिरसि ५ सहखौं फौं हुं ऊर्ध्ववक्त्राय नमः ब्रह्मरंध्रे ५ सहखः फः पश्चवक्त्राय नमः इति अंगन्यासः
अथ बीजषोढान्यासः तत्र चूलीमूले ५ सं नमः ब्रह्मरंध्रे ५ हुं ५ नमः भाले ५ हसखफ्रें सहस्रार ५
नमः दक्षशंखे ५ सहस्रहुं ५ नमः वामे ५ रहलऔं ५ नमः दक्षभ्रुवि ५ सहखें ५ नमः वामभ्रुवि ५ सहूं ५ नमः मध्ये ५ हूं ५ न
मः जिह्वायां ५ सहीं ५ नमः तालुनि ५ तारत्नां ५ नमः दक्षकर्णे ५ फें ५ नमः वामे ५ सहूं ५ नमः चिबुके ५ ल्ले सरहूं ५ नमः
गलगंडे ५ रहलूं ५ नमः कंठगर्ते ५ रहूं ५ नमः दक्षस्तने ५ परि ५ ज्वलहसौं नमः दक्षस्तनमंडले ५ हसौ ५ नमः वामे ।

जूं ४ नमः दक्षकफोणे ४ सक्षौं ४ नमः वामे ४ थैं ४ नमः नाभौ ४ हसौः ४ नमः दक्षपादतले ४ कः ४ नमः वामे ४ ।
ईं ४ नमः लिंगाग्रे ४ सहौं ४ नमः लिंगमूले ४ क्रौं ४ नमः मेढ्रसि ४ हसौं ४ नमः दक्षांसे ४ ऐं ४ नमः वामे ४ सहस्रम
लवयं ४ नमः व्रतमूले ४ हं ४ नमः गुदे दक्षिणे ४ सहं नमः वामे हक्षनहं ४ नमः पायुमार्गे क्रौं ४ नमः दक्षजा
नुचक्रे ४ क्रां नमः वामे ४ रूं नमः दक्षजंघायां ४ उकं ऊं नमः वामे ४ क्रौं ४ नमः वामे ४ हरहं ४ नमः दक्षगुल्फे ४
श्रं ४ नमः वामे ४ हूं ४ नमः दक्षगुल्फाग्रे ४ लफ्रं नमः वामे ४ ग्रं ४ नमः दक्षपादांगुष्ठे ४ नफं ४ नमः
वामे ४ जडं क्षौं ४ नमः दक्षपादतले ४ हसौं ४ नमः वामे ४ हरफहं ४ नमः दक्षपादाग्रे ४ लमं क्रौं ४ नमः दक्ष
पार्श्वे ४ जमहं ४ नमः वामे ४ जवरयहं ४ नमः दक्षांसे ४ हेमं ४ नमः वामे ४ हफहं ४ नमः दक्षचि
बुके ४ श्रीं ४ नमः वामे ४ हमहं ४ नमः नासाग्रे ४ हसौं नमः दक्षनेत्रे ४ श्रीं ४ नमः वामे ४ हसक
लह्रीं नमः ४ दक्षनासिकायां ह्रूं ४ नमः वामे ४ सकलह्रीं ४ नमः इति पिण्डमन्त्रैर्मूर्ध्नि पादतले पादादि मूर्ध्नी
न्तव्यापकत्वेन पञ्चप्रणवपुटितैः ककारादिक्षकारान्तैर्मातृकावर्णैः सकलं देहं व्याप्य इति बीजन्यासः
ततः पुष्पमालिन्यादिषोढान्यासः तत्र पुष्पमालिन्यादिन्यासः शिखायां ४ ननादिन्यै ४ नमः पश्चिमा
स्ये ४ अं निवृत्त्यै ४ नमः उत्तरास्ये ४ अं प्रतिष्ठायै ४ नमः दक्षिणास्ये ४ लं विद्यायै ४ नमः पूर्वास्ये ४ लं
शान्त्यै ४ नमः ऊर्ध्वास्ये ४ शान्त्यतीतायै ४ नमः नेत्रयोः ४ दं विप्रहर्षिण्यै ४ नमः नासायां ४ ईं ग्रासशक्त्यै ४ न
मः ऊर्ध्वनेत्रे ४ घं चामुण्डायै ४ नमः वदने ४ वं वज्रिण्यै ४ नमः दक्षोर्ध्वदंष्ट्रायां ४ कं करालायै नमः वामे ४ खं
पालिन्यै ४ नमः ऊर्ध्वमूले ४ गं शिखायै ४ नमः अधः ४ सं घोरायै ४ नमः हृदि ४ गं गौर्यै ४ नमः नि
ह्वायां ४ ईं मायायै ४ नमः ग्रीवायां ४ श्रीं वागीश्वर्यै नमः स्कन्धयोः ४ तं नारायण्यै ४ नमः दक्षकरतले ४ ।
उं माहेश्वर्यै ४ नमः वामे ४ कं कौमार्यै ४ नमः कटे ४ हं शिखिवाहिन्यै ४ नमः दक्षांसे ४ भं भीषण्यै ४ नमः

मो॰ ६१

वामे ४ [illegible] नमः दक्षभुजे ४ [illegible] भीमायै ४ नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः दक्ष[illegible] ४ [illegible] ४
नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः दक्ष[illegible] ४ [illegible] ४ नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः दक्ष[illegible] ४ [illegible]
[illegible] ४ नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः दक्ष[illegible] ४ [illegible] ४ ।
नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः [illegible] ४ [illegible] ४ [illegible] ४ नमः [illegible] ४ [illegible] ।
[illegible] ४ नमः [illegible] ४ नमः [illegible] ४ [illegible] ४ नमः [illegible] ४ नमः दक्ष[illegible] ४ [illegible] ।
[illegible] ४ नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः दक्ष[illegible] ४ [illegible] ४ नमः वामा[illegible] ४ [illegible] ४ नमः दक्ष
[illegible] ४ [illegible] ४ नमः वामे ४ [illegible] ४ नमः [illegible]
[illegible] नमः [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

६१

अथ षडङ्गन्यासः । नमः ह्रीं [illegible] हृदयाय नमः ४ [illegible] शिरसे स्वाहा ४ [illegible] दिविक्षना ।
दिव्यौघाये शिखायै वषट् ४ [illegible] कवचाय हुं [illegible] नेत्रत्रयाय वौषट् स
[illegible] अस्त्राय फट् ४ [illegible] इति षडङ्गन्यासः ॥ इति मालिन्यादिषोढान्यासः । अथ [illegible]
महान्यासः ॥ [illegible]
[illegible] श्रीपादुकां पूजयामि नमः । [illegible]
[illegible] श्रीपादुकां पूजयामि नमः । [illegible] ।
[illegible] श्रीपादुकां पूजयामि न
मः [illegible]
[illegible] श्रीपादुकां पूजयामि नमः । [illegible]
[illegible] श्रीपादुकां पूजयामि नमः । इति [illegible]
[illegible] न्यासः ॥ अथ [illegible] न्यासः । नमः [illegible] अङ्गुष्ठाभ्यः ४ [illegible] नमः तर्जनीभ्यः ४ [illegible] नमः मध्यमा
भ्यः ४ [illegible] अनामिकाभ्यः ४ [illegible] नमः कनिष्ठिकाभ्यः ४ [illegible] नमः करतलपृ
ष्ठाभ्यः ४ [illegible] नमः । इति करन्यासः । अथ हृदयादि [illegible] नमः पश्चिमव
क्त्राय ४ [illegible] नमः उत्तरवक्त्राय ४ [illegible] नमः [illegible] नमः ऊर्ध्ववक्त्राय ४ [illegible] ।
[illegible] नमः पश्चिमवक्त्राय ४ [illegible] नमः । इति [illegible] न्यासः । अथ [illegible] न्यासः । न
[illegible] श्रीपादुकां पूजयामि नमः । इति [illegible] पादुकां
[illegible] ४ नि

सौ॰ ६२

ष्ठोलीचरणश्रीपादुकां पूजयामि नमः इति संक्षेपतः सृष्टिपञ्चमेन अस्मिन् ग्रे ४ हूं सहस्रमलवपुः श्रीवराचकश्रीपादु
कां पूजयामि नमः इति संक्षेपतः स्थितिपञ्चमेन नवेयु ॐ ह्रीं कामस्तुत्येवदेवि श्रीस्फुरत्स्फुरश्रीश्री श्री ४ ॐ ललकामधेनुश्री
पादुकां पूजयामि नमः ततस्तत्रैव दक्षभागे ४ हसौः शुक्लकामहापीठ शुक्लउड्डीयानमहापीठ शुक्लमेरुलमहापीठ शुक्लचनक
महापीठ शुक्लमंत्रमहापीठ शुक्लदीपमहापीठ शुक्लमुद्रामहापीठ शुक्लअनतिमहापीठ महामहाकाशानंदनाथ ह
सौ ४ शुक्लचरणश्रीपादुकां पूजयामि नमः वामभागे ४ सहौः रक्तवियामहापीठ रक्तउड्डीयानमहापीठ रक्तमेरुलमहापी
ठ रक्तचनकमहापीठ रक्तमंत्रमहापीठ रक्तदीपमहापीठ रक्तमुद्रामहापीठ रक्तमतिमहापीठ महामहाकाशिनीरक्त
सहौः रक्तचरणश्रीपादुकां पूजयामि नमः मध्ये ४ हसक्षमलवरयूं सहौः मिश्रवियामहापीठ मिश्रउड्डीयानमहापीठ मिश्रदीपमहा
पीठ मिश्रमुद्रामहापीठ मिश्रअनतिमहापीठ महामहाकाशमहामहाकाशिनी सामरस्यानंदनाथ मिश्रपाद सहौः हसौः मि
श्रचरणश्रीपादुकां पूजयामि नमः ॥ इति संक्षेपतः सृष्ट्यादिस्थितिसंहारक्रमयन्यासः अथ षोडशाद्यादिगुरुपादुकात्रयन्यासः
नवशिरसि ४ लें ब्रह्मलमहाप्रेतपद्मासनाय नमः लें ४ ब्रह्मश्रीपादुकां पूजयामि नमः नेत्रे ४ वें विष्णुमहाप्रेतपद्मासनाय
नमः वें ४ विष्णुश्रीपादुकां पूजयामि नमः नेत्रे ४ रें महाप्रेतरुद्रपद्मासनाय नमः रें ४ रुद्रश्रीपादुकां पूजयामि नेत्रे ४ यें ईश्व
रमहाप्रेत ईश्वरमहाप्रेतपद्मासनाय नमः यें ४ ईश्वरश्रीपादुकां पूजयामि नमः ४ हं सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनाय नमः हं ४
सदाशिवश्रीपा सं ४ हंसगर्भमहाप्रेतपद्मासनाय नमः सं ४ हंसगर्भश्रीप ४ ऐं परायै ऐं ४ परावाग्श्रीः ४ ह्रीं इच्छा ह्रीं ४ इच्छावा
श्री ४ ऐं ज्ञानायै ऐं ४ ज्ञानावाग्श्रीः ४ श्रीं क्रियायै श्रीं ४ क्रियावाग्श्रीं ह्रीं ॐ कुलिन्यै ह्रीं ४ ॐ कुलिन्यावाग्श्री ४ श्रीं मातृका
यै श्रीं ४ मातृकावाग्श्रीः इति दिव्यौघः अथ सिद्धौघः ४ श्रीं आदिनाथानन्दनाथ आदिनाथपरावाग्श्री ४ श्रीपादुकां पूजया
मि नमः ४ श्रीं चिन्त्यानन्दनाथ चिन्त्यपरावाग्श्री श्रीपादुकां पूजयामि नमः ४ श्रीं अव्यक्तानंदनाथ अव्यक्तापरावाग्श्री ४ श्री
पादुकां पूजयामि नमः ४ ॐ कुलेश्वरानंदनाथ कुलेश्वरीपरावाक् ४ श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति सिद्धौघः अथ मानव।

६२

०घः ८ उर्यामृत्स्नीषानंदनाथमति ज्ञापरांबाप श्रीपादुकां पू० ८ विविशणीमित्रानंदनाथ उड्डीश्रिकापरांबाप श्रीपादुकां पू० ८
वेदगर्भानंदनाथ वालिभागीपरांबा ८ श्रीपा० ८ मुक्तानंदनाथ महिरामपरांबा ८ श्रीपा० ८ ललितानंदनाथ शोभा
परांबा करुणापरांबा रत्नादेवीपरांबा ८ श्रीपा० ८ श्रीरत्नानंदनाथ ज्ञानादेवीपरांबा ८ श्रीपा० ब्रह्मानंदनाथ नादिनी
परांबा श्रीपा० ८ अनंतानंदनाथ महिलापरांबा ८ श्रीपा० ८ मतिप्रभानंदनाथ सहजापरांबा ८ श्रीपा० ८ शिवानंदनाथ ।
मतिभा ८ परां ८ श्रीपा० ८ चिदानंदनाथ सहजापरांबा ८ श्रीपा० ८ श्रीकंठानंदनाथ विद्याशक्तिपरांबा ८ श्रीपा० ८ शि ।
वानंदनाथ सहजापरांबा ८ श्रीपा० ८ सोमानंदनाथ सहजापरांबा ८ श्रीपा० ८ शिवानंदनाथ मतिभापरांबा श्रीपरांबा ८
श्रीसंविदानंदनाथ ज्ञानंदपरांबा ८ श्रीपादुकां पू० ८ कामेश्वरीनंदनाथ कामेश्वरीपरांबा श्रीपा० बा ८ कमलानंदना
थ सहजापरांबा ८ इति गुरुपंक्तिमर्चयेत् सर्वां भेदकं संयोज्य दृष्ट्वा पाविन्यस्य पुनः शांभवप्रकारेण गुरुपादुकावंद्यपात्रे गु
रुपादुकाविन्यसेत् गुरुक्रमसम्पन्नाम मूलाधारे स्मरेदिति गुरुक्रमन्यासः ॥ अथ षडन्वयशांभवन्यासः ॥ आत्मानं ८ सौः हौं ऐं कें श्री
परमेश्वरीनंदनाथ परमेश्वरीपरांबा ८ श्रीपादुकां पूजयामि विशुद्धौ ८ हस्त्वें ऐं क्रें त्रिके श्रीविच्चेश्वरीनंदनाथ विच्चेश्वरी
परांबा ८ श्रीपादु० ८ अनाहते हसौः ऐं क्रें त्रिकाये हसौः विच्चे हसेश्वरानंदनाथ हसेश्वरीपरांबा ८ श्रीपा० ८ ला ।
ग्रिहाने ८ ह्रां ह्रीं ह्रूं हस्ला हस्लां हस्ली द्वां द्वीं द्रूं क्लीं क्लिं ८ म्फ्रें हस्रं हस्रौः विच्चे ह्सौः हसह्रसह्स्फ्रें हस द्रमलव ।
यरूं ऐं हसक्षमलवयरां हस्क्षमलवयरूं हसक्षमलवयरीं ह्स्रौं स्लीं हस्लीं हस्लीं ८ ला स्फ्रौं ऐं ह्रीं निम्नभगवति हस ।
क्षकलेश्वरी [illegible] ह्स्फ्रौं ल्क्रां लीं हूं हौं हसंहुं अनमसेब्बां ल्ल्लः ब्लौं श्रीफर हसौः फ्रें ८ [illegible] त्रिकाये क्रों
हूं क्रों वीरे अघोरे घोरे कें किलि किलि किलि किलि विच्चे संवर्तेश्वरीपरांबा ८ श्रीपादुकां पूजयामि नमः ।
मणिपूरके ८ हसक्षूं ऐं ग्लौं टिं ठिं ठं टं कं ८ पिविच्चे ह्रूं पेश्वरीनंदनाथ ह्रूं पेश्वरीपरांबा ८ श्रीपादु० मूलाधा

सौ०
६३

रे ५ हसक्षमलवरयूं नमो भगवति हसक्षमफ्रें कुब्जिकायै ह्रां ह्रीं ह्रूं ङञणनमे अघोरमुखि छ्रां छ्रीं छ्रूं किणि किणि विचि
विच्चे नवात्मेश्वरी नन्दनाथनवात्मेश्वरीपरांबा ५ श्रीपादुकां पू० इति षडन्वयमंत्रन्यासः ततः षडीश्वरीपरेश्वरीमल
विद्याध्यापकन्यासं कृत्वा देवं ध्यायेत् तद्यथा सहस्रसूर्यसंकाशो महादीप्तिधरो गुरुः षड्वक्त्रः परेश्वरः श्रीमान्वर
शंभुर्जगन्मयः षडाननस्फुरन्नेत्रः षट्कसमन्वितः हृच्चक्रमध्ये कारमंडुमालाविभूषणः नराशियरलपारिजा।
नगुच्छमालासमाहृतः ग्रस्तनाभिकरांगुष्ठोर्ध्वं ज्वालाविस्फुरज्वलाप्नः विविधाभरणोपेतः सर्वविसर्जनाशहत स्थ
लासीनु शक्ति शूलि वरधारिमहातनुः कपालफलबाणारिपाशाभयकराम्बुजः देवाहृतः पितृवनक्रीडा।
कृत्वा मे सा नरे एवं परेश्वरीं ध्यायेत् स्तनभारविराजितां दक्षोर्ध्वकरमारभ्य दक्षाधः करपर्यन्तं वामोर्ध्वकरमारभ्य
वामाधः करपर्यन्तं ग्राह्यध्यानं इति ध्यात्वाभिसंपूज्य मलविद्याद्वयं जपेत् ततः समभ्यस्य मध्ये आवरणाद्दिन पश्च
रेदिति सैवोन ध्यात्वा मानसं पूजनं विधायं प्रमाणं संपूज्य परमेश्वरीबीजं पद्मा शक्तिजपित्व तथैव परेश्वरीमंत्रजपि
त्वा देवायनं पंचसमक्षरस्वयं शांभवा पिदेवतां ललितां स्वात्मानं ध्यायेत् श्रीचिद्यानन्दनाथेन शिववक्त्रैः प्रिया
गुनाकृते सौभाग्यरत्नाकराख्ये तरंगः एकादशः इति श्री चिद्यानन्दनाथचरणारविंदद्वन्द्वान्तेवासिना श्री विद्यानन्दना
थेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे एकादशस्तरङ्गः ।।।।। इति न्यासं कृत्वा षडन्वयशांभवर्षिमस्मरण नमः परम
मानसपरेश्वरक्रमः तत्रादौ षट्कोणं षडाननं वर्णं शतासनं ध्यात्वा तस्य नाभि पद्मकर्णिकायां सहस्रे
मिलितपरेश्वरकृतं बालार्क वर्णं ध्यात्वा तदुपरि ध्यानान्तं परमेश्वरं स्वनाम्ना ध्यात्वा सर्वशक्तिस्वरूपं सदाशिवासने परे
श्वरं स्मरेत् प्रसन्नं मालाधारं बालवेषं परेश्वरं ध्यानान्तरं पादवरदं पफलं तां पूजांहि दक्षमध्ये तां स्थितां ध्या
त्वा पुनस्तां नेत्रे रूपां प्रसन्नां भयपर्यन्तं ध्यात्वा तेन नमामावयवी कृत्वा परेश्वरमंपर्यान्तन्यासो नैनैकोटि नमं वेतां

६३

देवदेवी ध्यानमोपचारैः पूजयेत् ततस्तत्परितः त्रिरष्टकोणांकित्रिभाग्यमध्यकोणे षड्सानादिनामधामानं पूजयेत् षट्कादि
नामव्यायोः षड्वर्गकादिक्रमेण शाम्भवादि त्रिंशतनामाद्विंशत्यन्तरं तत्समैकोणमिथुनरूपीछद्याः तत्रैशानकोणे प्रथममिथुनचतुष्कं
रक्तवर्णं ध्यात्वा ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्रैं ह्सौः ऐं परानन्दनाथपरापरांबा ऐं ह्सौः ह्स्रैं श्रीं ह्रीं ऐं ह्सौः ह्स्रैं श्रीं ह्रीं ऐं श्रीपादुकां
पूजयामि नमः ५ ऐं भोगानन्दनाथभोगपरांबा ऐं ५ श्रीपादुकां ऐं चिदानन्दनाथचित्परांबा ऐं ५ ऐं महामायानन्दमहा
मायापरांबा श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति चतुष्कं प्रथमपूर्वकोणे मिथुनपंचकं शुक्लवर्णं ध्यात्वा ५ ह्रकानन्दना
थकापरांबा ह ५ श्रीपादुकां पूजयामि नमः ५ ह्रः स्थानन्दनाथस्थितिपरांबा ह्रः ५ श्रीपा० ह्रः नित्यानन्दनाथनित्य
परांबा ह्रः ५ श्रीपादु० ५ दीप्तानन्दनाथदीप्तापरांबा ५ श्रीपादुकां पूजयामि ह्रः निरोधानन्दनाथनिरोधपरांबा ५
श्रीपा० ह्रः मुक्तानन्दनाथमुक्तिपरांबा ५ ह्रः श्रीपादु० ५ आग्नेयकोणे मिथुनचतुष्कं धूम्रवर्णं ध्यात्वा ५ ऐं ज्ञा।
नानन्दनाथज्ञानापरांबा ऐं ५ श्रीपा० ५ ऐं सत्यानन्दनाथसत्यप्रि ५ श्रीपा० ५ फ्रें वर्णानन्दनाथवर्णापरांबा
फ्रें ५ श्रीपा० ५ फ्रें सर्वज्ञानन्दनाथसर्वज्ञपरांबा ५ श्रीपादु० इति त्रिकोणक्रमं संपूज्य बिन्दुमध्ये पुनर्देव।
देवौ पूजयेत् इति ध्यानसंपदेश्वरचक्रमध्ये नाम सविश्वेश्वरकमनघविशुद्धिचक्रे हले इति विश्वेश्वरीं।
न शुद्धस्फटिकसंकाशं ध्यात्वा ततः तत्र देवमात्मानं शुद्धस्फटिकसंकाशं षट्चक्रे द्वादशांगुलं भैरवाभ
शूलचक्राक्षपाशपाशधरान्व — न्नमेयवामकेतद् — — — नाहिन्दुखेचरापाभमेचविभागेन — ह्रीं
क्रले श्वरीय र्धवामोर्ध्वक्रमनश्वासपुष्पध्यान इति सदाशिवमेतामनस्य विश्वेश्वरस्य परमात्मानं ध्यात्वा ह
स्रां ५ हृदयाय नमः ५ ह्स्रीं ५ शिरसे स्वाहा ५ ह्स्रूं शिखायै वषट् ५ ह्स्रैं ५ कवचाय हुं ५ ह्स्रौं ५ नेत्रत्रयाय।
वौषट् ह्स्रः ५ अस्त्राय फट् ५ इति षड्दीर्घयुक्तबीजेन करषडंगन्यासं कृत्वा हृदि ध्यायेत् मन्त्राधारं देवीम

सौ· ६४

अस्य ग्रतिर्म ह्रीमिति वीजं शुद्धस्फटिकसंकाशं ध्यात्वा तद्युतां देवी विमृश्य स्वरसं सं शीं ध्यात्वा षट्दीर्घयुक्तं पं
मिति वीजेन पंचग्रणावंसंपुटितेन मायवत्कारषडंगवक्त्रन्यासेन कृत्वा विमृश्य स्वरीं नेत्रो हृ ग्रां मलानि स्वरं ध्यात्वा ध्या
त्वा विसृज्य विश्राम्य ग्रन्तः सावयवीतां विमृश्य स्वरेणासंयोज्य देवं देवीं मानसैरुपचारैः वीरूपमात्मानं ध्यायन् पं
चग्रणावंसंपुटितवीजहृदयेन मायवत् ग्रंगन्यासं कृत्वा सर्वांगं विषपादं देवं देवीं मानसोपचारैः सम्पूज्य पुनर्ध्यानारंभे ध्या
त्वा मानसं संपूज्य तादृशं परितः षट्कोणं विभाव्य तन्मध्ये सर्वादिकं ईशानादिकोणेषु षट्कं क्रमेण षट्त्रिंशद्वर्णमि
थुनानि न्यसेत् तत्र पूर्वकोणे मिथुनषट्कं शुक्लवर्णं ध्यात्वा हूं हूं ध्यानंदनाथकौलिनीपरांबा ५ श्रीपा· ५
मं महानंदनाथब्रह्मधारापरा ५ श्रीपा· ५ सं सर्वानंदनाथशांभवीपरांबा सं ५ श्रीपा· ५ अथाग्नेयकोणे द्वितीय
षट्कं रक्तवर्णं ध्यात्वा ५ इं मायानंदनाथकालिकापरांबा इं ५ श्रीपा· ५ वं वसानंदनाथचुड्डालीपरांबा
वं ५ श्रीपा· ५ मों मोहानंदनाथमोहश्रीपरांबा मों ५ श्रीपा· ५ मं मनोभवानंदनाथदेवतापरांबा मं ५ श्रीपा· ५
सं सेवकानंदनाथमहारक्तापरांबा सं ५ श्री· ५ ज्ञां ज्ञानानंदनाथचर्त्रिकापरांबा ज्ञां श्री· ५ नैऋतिकोणे मिथु
नषट्कं श्यामवर्णं ध्यात्वा ५ टें टेटानंदनाथडाकिनीपरांबा टें ५ श्रीपा· ५ ज्वां ज्वालानंदनाथराकिनीप
रांबा ज्वां ५ श्रीपा· ५ मं महाकृष्णानंदनाथलाकिनीपरांबा मं ५ श्रीपा· ५ ज्वं ज्वलानंदनाथकाकिनीप
रांबा ज्वं ५ श्रीपा· ५ तं तेजोत्सानंदनाथशाकिनीपरांबा ५ श्रीपा· ततः पश्चिमकोणे मिथुनषट्कं धूम्र
वर्णं ध्यात्वा ५ —— यं यज्ञानंदनाथ —— परांबा यं ५ श्री· ५ ऊं ऊर्मिलानंदनाथसिंहापरांबा ऊं ५ श्रीपा· सं संहा
रानंदनाथकुलेश्वरीपरांबा सं ५ श्रीपा· ५ विं विश्वंभरानाथक्षमापरांबा विं ५ श्रीपा· ५ ऊं ऊं टिला
नंदनाथकूर्मीपरांबा ऊं ५ श्रीपा· ५ गं गालवानंदनाथकालिकापरांबा गं ५ श्रीपा· ५ मनोवाय
व्यकोणे मिथुनषट्कं मरकतवर्णं ध्यात्वा ५ व्यों व्योमानंदनाथव्योमापरांबा व्यों ५ श्रीपा· ५ स्वं स्वसनानंदना

द्यमहिमापराम्बा श्रीं ४ श्रीपा वां वां हूं लानंदनाथ महिमापराम्बा वां ४ श्रीपा ४ वां वां हूं लानंदनाथ महमापराम्बा ४
श्रीपा ० रवें रवें रवानंदनाथ महिमापराम्बा वां रवें ४ श्रीपा ४ तं तालानानंदनाथ ऊं ऊं लापराम्बा तां ४ श्रीपा ४ विं विं विमलानं
दनाथ ऊं ले पराम्बा विं ४ श्रीपा: ततः ईशानकोणे मिथुनषट्कं स्फटिकवर्णं ध्यात्वा ४ ग्रां ग्रां ग्रासानंदनाथ सि
द्धापराम्बा ग्रां ४ श्रीपा ४ मं मं मदनानंदनाथ ह्रींपिकापराम्बा मं ४ श्रीपा ४ पं पं पशानंदनाथ [illegible] कापराम्बा पं ४ श्री
पा ४ शं शं शंखानंदनाथ मोचिकापराम्बा शं ४ श्रीपा ४ परानंदनाथ परापराम्बा पं ४ श्रीपा ४ वं वं वरानंदनाथ षिति
पराम्बा वं ४ श्रीपा ४ इति नाम सर्वविद्येश्वर क्रमः ग्रथवा पश्चात् [illegible] क्रमः नवनाथ नवमे [illegible] इति [illegible]
[illegible] वर्णां [illegible] वर्णां [illegible] ध्यात्वा [illegible] हंस [illegible]
[illegible] मयोः [illegible] विभाग [illegible] स्वरूपेन [illegible]
[illegible] ध्यात्वा ४ [illegible] नमः [illegible]
[illegible] ध्यात्वा [illegible] वर्णां [illegible]
[illegible] ध्यात्वा [illegible] विद्या [illegible] ध्यात्वा [illegible]
[illegible] ध्यात्वा [illegible] विद्या [illegible]
[illegible] वर्णां ध्यात्वा ४ [illegible] नंदनाथ [illegible] पराम्बा [illegible] ४।
श्रीपा ४ [illegible] नंदनाथ [illegible] मलिकापराम्बा [illegible] ४ श्रीपा ४ [illegible] नंदनाथ [illegible]
पराम्बा [illegible] ४ श्रीपा ४ [illegible] नानंदनाथ [illegible] मलिकापराम्बा [illegible] ४ श्रीपा [illegible]।

सौ°
६५

वेदंचकं स्यामवर्णं ध्यात्वा ४ वमरयूं ह्लालानानंदनाथ विमलांबापरांबा वमरयूं ४ श्रीपा ४ – यं हूं महानंदनाथ।
निशाकरीपरांबा कमरयूं ४ श्रीपा ४ कमरयूं नीलानंदनाथ नीलापरांबा कमरयूं ४ श्रीपा ४ कमरयूं प्रियानं
दनाथ कुब्जिकापरांबा कमरयूं ४ श्रीपा ४ कमरयूं कौलिकानंदनाथ मेनकापरांबा कमरयूं ४ श्रीपा ४ त।
तो नैर्ऋतिकोणे मिथुनषट्कं रक्तवर्णं ध्यात्वा ४ रमरयूं पुरानंदनाथ डाकिनीपरांबा रमरयूं ४ श्रीपा ४ रमरयूं रा
मानंदनाथ राकिनीपरांबा रमरयूं ४ श्रीपा ४ लमरयूं लामरानंदनाथ लाकिनीपरांबा लमरयूं ४ श्रीपा ४ लमर
यूं लामरानंदनाथ लाकिनीपरांबा लमरयूं ४ श्रीपा ४ रमरयूं कामरानंदनाथ काकिनीपरांबा रमरयूं ४ श्रीपा ४
रमरयूं शामरानंदनाथ शाकिनीपरांबा रमरयूं ४ श्रीपा ४ रमरयूं हामरानंदनाथ हाकिनीपरांबा रमरयूं ४ श्रीपा
ततः पश्चिमकोणे नैरीय मिथुनषट्कं धूम्रवर्णं ध्यात्वा ४ यमरयूं अघोरेशानंदनाथ चक्रापरांबा यमरयूं ४ श्री
पा ४ यमरयूं त्र्यंबकेशानंदनाथ चित्रापरांबा यमरयूं ४ श्रीपा ४ यमरयूं कुंडलेशानंदनाथ कुंडलापरांबा यमरयूं ४ श्रीपा ४
यमरयूं मदनेशानंदनाथ कुब्जिकापरांबा यमरयूं ४ श्रीपा ४ अथ वायव्यकोणे मिथुनषट्कं शुक्लवर्णं ध्यात्वा ४
हमरयूं दीशानंदनाथ कमलापरांबा हमरयूं ४ श्रीपा ४ हमरयूं शिवेशानंदनाथ कुलदीपिकापरांबा हमर
यूं ४ श्रीपा ४ हमरयूं श्रीकंठेशानंदनाथ वर्वरापरांबा हमरयूं ४ श्रीपा ४ हमरयूं वर्मानंदनाथ
वज्रपापरांबा हमरयूं ४ श्रीपा ४ हमरयूं ब्रह्मानंदनाथ महानंदीपरांबा हमरयूं ४ श्रीपा ४
ईशानकोणे मिथुनषट्कं बालार्कवर्णं ध्यात्वा ४ समरयूं परशुवीनंदनाथ मंगलापरांबा समरयूं ४ श्री
पा ४ समरयूं अधिकारगुर्वानंदनाथ कोशलीपरांबा समरयूं ४ श्रीपा ४ समरयूं स्वगुर्वानंदनाथ समा।

५

नीपरांबासमर्हं ५ श्रीपा ५ इति वायव्ये क्रमरहस्मी स्विन्नप्रसुनेके विपयादेवरेवौ विन्वस्यसं सून्पखार्धपिहाने।
नेनमक्रममारभेनः इति वायव्ये हंसेस्वा क्रमः नन्दप्रना हलबके वायव्ये हंसेस्वा क्रममभिधाक्रममाप्रमविता हाकव
मं विहायस्वाधिष्ठानव मैनेन संवर्तेस्व राशिमस्वरांकर्पान इति प्रक्रं तन्कप पुपपन्नमिति वेद सर्वं प्रनान्नवमा
नेनं मविता हाकं क्रमेव क्रममपमेभवनिवहेम लाधारे कमपिमविता हाकं नवं हरिस्यनं स्वाधिष्ठाने इति स्वाधि
ष्ठानचक्रमेववहिस्थानेनमनिपा पान्नवाधिनमस्वाधिष्ठाने कुनवं हमपि ष्ठाधनिरांनेनमोहे संवर्तनेनति
मन्नीनांवसमपाविति निसें हर्षलहं श्री श्रीशंकराचार्यैः प्रद्न्यप सेभवक्रमक्रपनेपिसमामानन्तान भक्रमे
ताहक्रमसेधाधिनइति प्रपानेनमसं वर्तेस्व क्रमः नमस्वाधिष्ठानपके संवर्ते स्वहं मं मस्वामितिप्रमसं वीनेवा
लार्कनिभं त्वानतुहवं मिश्रां नन्वयपप्रभपंचदशवर्णा दशभुजं मलवक्रं नवग्रलकपालानिपाशेनानवप्र
नयमालाग्रलक्रामयदं कं दवदहिनावामकरे शुरतो धं कमनः नरस्थानेरं हाकवालेवशविशेबाववहे
धंकेशघोरशावर्षीयं रन्नसर्वांस्थि भूषणां सर्वालंकारशोभितं पंचवक्रे रहस्येनानासनेपकपारेनस्थितेनेनस्वबर्हि
स्वहृपनाभिप प्रमाप्रपारांगुलीकं हेतुमालाप्रक्रं ग्रंचनिवहप्रपकरसंचानरचिन्नमंवलोदेवं स्वानस्मानेन प्यात्वा
करतलयोः ५ हें व्योमानंदनाथ खजनीपरांबा हं ५ श्रीपा ५ करतलपृष्ठयोः सं समविरानंदनाथ खजनीपरांबासं ५।
श्रीपा ५ ५ अंगुष्ठयोः हें प्रहंकारानंदनाथ यक्षोपिनीपरांबासं ५ श्रीपा ५ तर्जन्योः वं प्रमरुनानंदनाथ पद्ववीपरांबा
वं ५ श्रीपा ५ मध्यमयोः यं प्रवलानंदनाथ पावलापरांबायं ५ श्रीपा ५ अनामिकयोः रं रौप्रानंदनाथ प्रज्वालानीपरां।
बारं ५ श्रीपा ५ कनिष्ठिकयोः कं प्रकनीपानंदनाथ पवकलिपरांबाकं ५ श्रीपा ५ इति करन्यासः अथ षडंगन्यासः नत्रयं
संविसर्गानंदनाथ पशोभितनीपरांबा मेहं हं पनमः ५ तेसेमासानंदनाथ पवायोस्वरीपरांबा हंसं ५ शिरसे स्वाहा ५

लेवंलानानेंद्रनाथविंदुपरांबावंलुं ४ शिखायैवषट् ४ हूंंआपह्रानेंद्रनाथपिकापरांबारंवं ४ कवचायहुं ४ अंमृतानेंद्र
नाथश्रीनवनीपरांबाकूं ४ नेत्रत्रयायवौषट् ४ अघोरानेंद्रनाथघोरश्रीपरांबाद्ध ४ अस्त्रायफट् ॥ इतिकरषडंग
न्यासः ॥ ततपश्चिमवक्त्रे ४ सकालवक्त्रानेंद्रनाथकालरात्रीपरांबासंहं ४ श्रीपादुकांपूजयामिनमः ॥ उत्तरवक्त्रे
मेरुवक्त्रानेंद्रनाथसंहारिणीपरांबासेवं ४ श्रीपा० दक्षिणवक्त्रेलंवं विश्वग्रहानेंद्रहनीपरांबावलं ४ श्रीपा०
पूर्ववक्त्रे ४ पंचमुखानेंद्रनाथपन्योनिःपरांबारुंवं ४ श्रीपा० ऊर्ध्ववक्त्रे ४ ऊर्ध्वानेंद्रनाथामनवाहिनीपरांबाऊं
श्रीपा० पाताले ४ अघमरानेंद्रनाथचिनपरांबा ४ श्रीपादुकांपूजयामिनमः ॥ इतिवक्त्रन्यासः ॥ इतिश्री
वन्यासंविधाय तानिन्यासंकुर्यात् मलाधारस्थयोनिमध्येहसमक्षिति पतनं पंचसप्तवक्त्रवर्णविचित्रंमनन्त
भावदलममुद्रां देवीरक्तवर्णाहासपूर्वं पदवक्त्रां द्वादशभुजांवादशवक्त्रांविंशतिभुजांवाविंशतिवक्त्रा
कांचना विंशद्भुजां वाशनवक्त्रा द्विशतभुजां वा बामतिवक्त्रंसमस्तदादिनसंकाशलोचनमंपंचसिनां सलक्ष ।
पालपाशारवट्वांगभयापांकुशपाशांशविवक्रगदालव — द्विंद्विमेरुमरवल्नावेहास्मिलंवरुशक्तिशलपंकुमस
पनपमालां सोन्यायुधानिप्रयायपूर्वधानां संवनेस्मेरीवाभेदनध्यात्वाकरनिष्ठकयोः ४ होंनिमभगवतिरहस्ये
मेकुलेश्वरी ४ नमः अनामिकयोः क्रांह्रींक्रींमहलीनकीहसेंह्रूंं ४ कुञ्जिकानमः ४ नमःमध्यमयोः ४ ह्रांह्रींह्रौं
लः ह्रांश्रीपकुहलीमें ४ नमः तर्जन्योः अघोरमुखिवक्त्रत्रिकायै ४ नमः अंगुष्ठयोः क्रोंक्रींकेंघोरेअघोरे ४
नमः करतलपृष्ठयोः ४ पंरोलंदूं हसेंकिलिकिलिमहाकिलिविसे ४ नमः ॥ इतिकरन्यासः ॥ अथनेत्रचक्र
मंत्रैः षडंगन्यासः पूर्ववन्नेत्रमंत्रैः पश्चिमादिवक्त्रन्यासः अथदशवक्त्रन्यासः ततपश्चिमवक्त्रे ४ होंनिमभग
वति ४ नमः उत्तरवक्त्रे ४ हसमेकुलेश्वरि ४ नमः दक्षिणे ४ ह्रींक्रींह्रींहलकींह्रींहसेंहौं ४ नमः पूर्ववक्त्रे ४ कुञ्जिकायै ४

निवक्त्रे ५ अघोरमुखिवक्त्र त्रिकायै ५ नमः ईशानवक्त्रे ५ क्रीं क्रं क्रीं ५ नमः आग्नेये ५ घोरे अघोरे ५ नमः ऊर्ध्ववक्त्रे ५ घोरे लेह्ये
सं ५ नमः पश्चवक्त्रे ५ किलि किलि महाकिलि किलि विश्वे ५ नमः अथ विंशतिवक्त्रन्यासः नव पश्चिमायवक्त्रे ५ ह्रीं निम्ने ५
नमः द्वितीयवक्त्रे ५ भगवति ५ नमः उत्तरायवक्त्रे ५ ह्रौं नमः द्वितीये ५ कुलेश्वरि ५ नमः दक्षिणायवक्त्रे ५ ह्रीं हुं ह्रीं
ह्लीं ५ नमः द्वितीये ह्रीं ह्रं ह्सें ह्सौं ५ नमः पूर्वा-वक्त्रे ५ कुब्जिका ५ नमः द्वितीये ५ नमो ५ नमः वायव्यादिवक्त्रे ५ ह्रीं ह्रीं
ह्लीं क्लः ह्सें श्रीं ५ नमः द्वितीये ५ फट् ह्सौं श्रीं ५ नमो नैर्ऋत्यायवक्त्रे ५ अघोरमुखिनमः हूं ५ ऊं त्रिकायै ५ नमः
ईशानायवक्त्रे ५ क्रीं क्रं ५ नमः द्वितीये ५ क्रीं ५ नमः आग्नेयादिवक्त्रे ५ घोरे ५ नमः द्वितीये ५ अघोरे ५ नमः ऊर्ध्वाय
वक्त्रे ५ घोरे ले ५ नमः द्वितीये ५ वे ह्सं ५ नमः पश्चायवक्त्रे ५ किलि किलि ५ नमः द्वितीये ५ महाकिलि किलि विश्वे ५।
नमः विंशतिविंशतिवक्त्रन्यासः अथ षडशवक्त्रन्यासः नवदशाधवक्त्रन्यासाः ऊं परायै दशवक्त्रन्यास स्थाने षु
दशाक्त्वरनः त्रयस्त्रिंशत्वक्त्रन्यासः प्रथममूलादिद्व्यक्षरं अतेनोन्तपासेवर्त स्वरो ध्याना ह्रवे द्वे नमः
सं पोन्यशिरः पीठमानसोपचारैः संपूज्य नमस्तेपरिनः शिरसिषट्कोणं विभाव्यनम्येन तत्र त्रिकोणं रश्मि।
मिथुनपंचकं पीनचरणं ध्यात्वा ५ मलहां परापरानंदनाथ खेचरीपरांबा महलां ५ श्रीपा ५ मलहां परानंदना
थ आपरांबा मलहां ५ श्रीपा ५ मलहां परमानंद शुक्ला लीपरांबा मलहां ५ श्रीपा ५ मलहां परानंदनाथ
संवर्त्तीपरांबा मलहां ५ श्रीपा ५ मलहां चिदानंदनाथ नील कुब्जिकापरांबा मलहां ५ श्रीपा ५ ततः पश्चिम
कोणे मिथुनपंचकं सवर्णं ध्यात्वा ५ सहीं अघोरानंदनाथ घोराघोरपरांबा सहीं ५ श्रीपा ५ सहीं ज्ञानानंदना
थ रमापरांबा सहीं ५ श्रीपा ५ सहीं ललितानंदनाथ पापपरांबा सहीं ५ श्रीपा ५ सहीं ख्वकानंदनाथ सर्वश्री
परांबा सहीं ५ श्रीपा ५ सहीं भैरवानंदनाथ शब्दापरांबा सहीं ५ श्रीपा ५ ततो वायव्यकोणे मिथुन

मौ° ८

सहूं प्राणानंदानंदनाथ कमला डाकिनीपरांबा सहूं ५ सहूं प्राणानंदनाथ रक्ता डाकिनीपरांबा सहूं ५ श्रीपा० ५ सहूं प्र
भ्वानंदनाथ चमरा डाकिनीपरांबा सहूं ५ श्रीपा० ५ सहूं योगानंदनाथ पद्मा डाकिनीपरांबा सहूं ५ श्रीपा० ५ सहूं
प्रलीनानंदनाथ कराका डाकिनीपरांबा सहूं ५ श्रीपा० ५ सहूं पादानंदनाथ प्रचंडा डाकिनीपरांबा सहूं ५ श्रीपा० ५
अथ ईशानकोणे मिथुनचक्रं वर्णीभ्य्वात्वा ५ सह्रीं योगेश्वरानंदनाथ चंडा परांबा ह्रीं ५ श्रीपा० ५ सह्रीं ५ ।
श्रीपा० ५ सह्रीं पीठेश्वरानंदनाथ कौलिनीपरांबा सह्रीं ५ श्रीपा० ५ सह्रीं कुलकोलेश्वरानंदनाथ पावनीपरांबा
सह्रीं ५ श्रीपा० ५ सह्रीं शंकरानंदनाथ ज्वालापरांबा सह्रीं ५ श्रीपा० सह्रीं पिंगलानंदनाथ कपालीपरांबा सह्रीं ५
श्रीपा० ५ सह्रीं मदनानंदनाथ त्रिकापरांबा सह्रीं श्रीपा० सह्रीं अथ आग्नेयकोणे मिथुनचक्रं दिक् वर्णीभ्या
त्वा ५ सहूः कालगुर्वानंदनाथ परापरांबा सहूः ५ श्रीपा० ५ सहूः सिद्धगुर्वानंदनाथ शांननीनापरांबा सहूः ५
श्रीपा० सहूः रत्नगुर्वानंदनाथ शांतिपरांबा सहूः ५ श्रीपा० सहूः शिवगुर्वानंदनाथ विद्यापरांबा सहूः ५ श्रीपा० ५
सहूः मेनाकगुर्वानंदनाथ प्रतिष्ठापरां सहूः ५ श्रीपा० सहूः समयगुर्वानंदनाथ निवृत्तिपरांबा सहूः ५ श्रीपा० ५
इति श्रीमचक्रं विन्यस्य तन्ने देवदेवी मध्ये तदेकविधया संध्यकमहीपेश्वरश्रीमसारांगं पूजयेत् नवम
शक्तिः श्रीमचक्रं विन्यस्य तन्ने देवदेवी मध्ये तदेकविंशद्वर्णीभ्यात्वा नवक्रं देवदेवी मध्ये तदेकविधया
णाश्च कचक्रे सम्यङ् इति द्वीपेश्वरं कूटं स्युन्नावर्णीभ्यात्वा नवक्रं वेदेषं पूपाम वर्णो ह्रदशभुजं बाणाना
पसूलवक्रं स्वहृंतं शंवरं स्वहृंगं वरम्पुगदापाशाभयानिदं तिराबामेयीकुमिः दध्यानीवाकुहूनुगज
वर्मचविस्मारां विस्मयहा भ्रंतासनस्यं दंष्ट्राकरालं भयानकाभरणं द्वीपभेदनध्यात्वा अंगन्यासं कुर्यात्।
प्रणवाणाचापाचेकहस्तेवरशाद्वाक्तशविशेषणं द्वादशभुजनवाहिनि प्रयोगन्यासः न च ध्याक निष्ट।
योः ५ ह्रसवां ५ हृदयायनमः प्रनामिकयोः ५ ह्रसह्रीं ५ शिरसे स्वाहा ५ मध्यमयोः ह्रसह्रूं ५ शिखायै

वषट्‌ नेत्रत्रयाय वौषट्‌ करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ह्रसौं कवचाय हुं नेत्रत्रयाय वौषट्‌ करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः अस्त्राय फ
ट्‌ ॥ इति करन्यासः ॥ अथैवं हृदयादिषडङ्गन्यासः ॐ नमः परशिवाय हृदयाय नमः इति षडङ्गं षट्के
विन्यसेत्‌ ततो मूलाधारे देवीं सर्वभूषणभूषिताम्‌ षट्कोणं वर्णविभाग ततो देवीं श्यामवर्णां विन्यसेत्‌
वामनस्याग्र ऋषभ नांशं वेदमगरापस्थलपाशावराभयाः निदधतीं दीपमध्ये वामे देवं ध्यात्वा कनिष्ठ।
याः ह्रीं हृदयाय नमः इत्यादि ततो भगवत्या षडङ्गन्यासं कृत्वा हृदयादिषडङ्गेषु
श्रीपादुकां इत्यादि षडङ्गन्यासं विधाय नवचक्रन्यासं कृत्वा मूलाधारादि ब्रह्मरन्ध्रान्तं नेत्रे नेत्रौ ।
देवीं ध्यात्वा ततो मस्तके श्रीचक्रं न्यसेत्‌ तत्र देवीं देवं समस्तं देवं देवीं हृदि ध्यात्वा ध्यायेत्‌ ।
हसौं इत्यादि षडङ्गन्यासान्‌ कृत्वा ब्रह्मरन्ध्रे पुनर्देवं देवीं ध्यात्वा शिरसि ततो परि
षट्कोणं विभाव्य नमः ईशानकोणे त्रिमिथुनयन्त्रं पीतवर्णं ध्यात्वा ततो आनन्दनाथ निवृत्तिपरांबाल
श्रीपा लंबामानन्दनाथ श्रीपरांबाल श्रीपादुका लंब्रह्मानन्दनाथ विकोणपरांबाल श्रीपा लंश्री
रानन्दनाथ परांबाल श्री ततः पूर्वकोणे त्रिमिथुनयन्त्रं श्यामवर्णं ध्यात्वा वंत्र ततानन्दनाथ
निवृत्तिपरांबा श्रीपा ततः आग्नेयकोणे मिथुनषट्कं वंअनन्तानन्दनाथ प्रतिष्ठापरांबा श्रीपा
अनन्तानन्दनाथ विद्यापरांबा श्रीपा वंअचिन्त्यानन्दनाथ शान्तिपरांबा श्रीपा ततः आग्नेयकोणे
मिथुनषट्कं रक्तवर्णं ध्यात्वा रं रेवघरानन्दनाथ उमापरांबा श्रीपा रं नीलानन्दनाथ गङ्गापरांबा श्रीपा
रं मणिगानन्दनाथ सरस्वतीपरांबा श्रीपा रं ज्वालेश्वरानन्दनाथ यमुनापरांबा श्रीपा रं अघोरानन्द

मी॰ ६८

पार्वतीपरांबा ॥ श्रीपा ॥ ततो नैरृतिकोणे मिथुनचक्रं कमलवर्णं ध्यात्वा ॥ ऐं विद्यावागीश्वरानंदनाथ विद्या
परांबायै ॥ श्रीपा ॥ ऐं चक्रविथेश्वरानंदनाथ कमलापरांबायै ॥ श्रीपा ॥ ऐं गंभीरागेश्वरानंदनाथ मन्मथवेगा
परांबायै ॥ श्रीपा ॥ ऐं श्रीकृष्णेश्वरानंदनाथ सापरांबायै ॥ श्रीपा ॥ ततः पश्चिमकोणे मिथुनचक्रं कुलं
वर्णं ध्यात्वा ॥ ह्रीं श्रीकंठानंदनाथ कलापरांबा ह्रीं ॥ श्रीपा ॥ ह्रीं अनंतानंदनाथ वर्मनापरांबा ह्रीं ॥ श्रीपा ॥ ह्रीं शं
रानंदनाथ रतमेखलापरांबा ह्रीं ॥ श्रीपा ॥ ह्रीं पिंगलानंदनाथ यशोवतीपरांबा ह्रीं ॥ श्रीपा ॥ ह्रीं सदाशिवानंद
नाथ हंसापरांबा ह्रीं ॥ श्रीपा ॥ ततो वायव्यकोणे मिथुनचक्रं कृष्णवर्णं ध्यात्वा ॥ सं पदि दिव्यौघानंदनाथ बा
मापरांबा सं ॥ श्रीपा ॥ सं परि दिव्यौघानंदनाथ कामेश्वरापरांबा सं ॥ श्रीपा ॥ सं पवौघानंदनाथ श्रीपरांबा सं ॥
श्रीपा ॥ ततो मध्ये देवदेवौघ कविप्यामानसेप चारैः संपूज्य ततः संपूज्य स्वात्मानं ध्यायेत् व्यापद्वीपेश्वर
कमः प्रथमपार्थिवं वायव्येश्वर कमः ततः कमलाधारे कमलं वरांकुशतिन मेश्वरकूटेरक्तवर्णं ध्यात्वा
ततः वदेवं मित्रां जनवदनं पंचवक्त्रं मतिवक्त्रं त्रिनेत्रं दशावरं गां दशभुजं ध्यात्वा सकलचक्र धनवाद्यस्तव
पालाविणिकविनानबघाजयमालाउलकाभयदं कालकालवामभुजे दंधानं दंष्ट्राकरालं केशविशेषाबद्ध
कौधकेशो घोरदंष्ट्रावाधिकं रत्नमवीष्यं वर्णाभं लमेनाम नस्थं वामे श्वरसभात्मभेदेन ध्यात्वा नदीनावर
त्नं गायत्रीं कर्णा नन्दपूर्णाकनिष्ठाभ्यां नमः अनामिकाभ्यां नमः ॥ ह्रीं नमः ॥ शिरसे स्वाहा मध्यमाभ्यां
नमः ॥ शिखायै वषट् तर्जनीभ्यां नमः ॥ ऐं कवचाय हुं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ नेत्रत्रयाय वौषट् करतलपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ह्रौं
अस्त्राय फट् इति करन्यासः ततः स्वमंत्रे आवाहयेत् ध्यात्वा ततः नादेवीमंत्रमात्मना समीपे हृत्पद्मे निवेशयेत्
तावामकं मकलाधारे रक्तवर्णं ध्यात्वा तद्यादेवीनीलवर्णां ऊं ह्रीं पाप शिवमोचरदं तारात्मिकां धारा

६८

लयकृच्चांकुशशरान्करैर्दधतीं पंकजनीलोत्पलं समुद्गं खेटं गदां टाकं कपालं मुण्डमालं वादयन्तीं वामेषु करेषु
दधानां ध्यानं प्रतिमुखं वेदं ध्यात्वा करतलाम्बरपीठस्थितां स्मितवदनां सुरमालाधरां रोहत्प्रभां षोडशवर्षीयां वृद्धां धूम्रकेशीं
ध्यात्वा ... यमभरीधानां सिंहस्थां नरी... दिव्याभरणाभूषितां ... ध्यात्वा ... नामानन्यां देवीं ... भेदेन ध्यात्वा
कनिष्ठयोः ५ ह्स्रां नमो भगवति कमलायै ह्स्फ्रां ५ हृदयाय नमः अनामिकयोः ५ ह्स्रीं ... त्रिकायै कल
ह्रीं त्रिकायै ह्स्रौं ५ शिरसे स्वाहा तामध्यमयोः ५ ह्स्फ्रं ... यै ह्स्फ्रं ५ शिखायै वषट् तर्जन्योः ह्स
फ्रें ... नमः अघोरमुखे ... पायिकवचाय हुं अंगुष्ठयोः ५ ह्स्फ्रौं क्रां क्रां क्रीं महानादायै ह्स्फ्रों ५ नेत्रत्र
याय वौषट् करतलपृष्ठयोः ५ ह्स्फ्रः किलि किलि किलि विलि विलि विच्चे ह्स्फ्रः अस्त्राय फट् एवं भाग
न्यासं गवन्न्यासं कृत्वा देवीं नेत्रारूपेण मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं ध्यात्वा देवेन संयोज्य देवदेवीरूपमात्मानं
ध्यायन् पंचमन्त्र इति नेत्रसंमलवरयों ह्स्फ्रां इत्यादि षड्दीर्घबीजनिनेः बीनद्वयमध्यबन्धं मध्ये करषडं
गन्यासान्विधाय मूलं ५ देवदेवीध्यानं ध्यात्वा ... रतिः षट्कोणं विभाव्य कोणे मिथुनं ... पीनद्य।
ध्यात्वा ५ लम् ह्रं ज्वाले परमहापीठज्वाले श्वरानन्दनाथ ज्वालेश्वरीपरांबालमयः ह्रं ५ श्रीपा ५ वमयह्रं
ज्वाले परमहापीठज्वाले श्वरानन्दनाथ ज्वालेश्वरीपरांबामयः ह्रं ५ श्रीपा ५ रमयह्रं हुं कालिगिरिमहापीठ
... श्वरानन्दनाथ ... श्वरीपरांबामयह्रं ५ श्रीपा ५ यमयह्रं कामरूपमहापीठ कामेश्वरानन्दनाथ कामेश्वरीप
रांबामयह्रं ५ श्रीपा ५ ननः ईशानकोणे मिथुनं पंचकं ... ध्यात्वा ५ गलऊं श्रीकण्ठानन्दनाथ ... परांबाम
लऊं ५ श्रीपा ५ मलऊं ... नन्दनाथ ... परांबामलऊं ५ श्रीपा ५ मलऊं शंकरानन्दनाथ — परांबामलऊं ५
श्रीपा ५ पलऊं पिंगलानन्दनाथ ... परांबापलऊं ५ श्रीपा ५ नलऊं ... नन्दनाथ ... परांबानलं

अथ पूर्वकोणे मिथुनषट्कं कुलचक्रं ध्यात्वा ५ उमयरूं प्रानंदानंदनाथ उडाकिनीपरांबा उमयरूं ५ श्रीपा० ५ रमयरूं
प्रात्मानंदनाथ राकिनीपरांबा रमयरूं ५ श्रीपा० ५ लमयरूं प्रात्मानंदनाथ लाकिनीपरांबा लमयरूं ५ श्रीपा० ५ ।
कमयरूं योगानंदनाथ काकिनीपरांबा कमयरूं ५ श्रीपा० ५ शमयरूं शुलीनानंदनाथ शाकिनीपरांबा शमयरूं ५ ।
श्रीपा० ५ हमयरूं पादानंदनाथ हाकिनीपरांबा हमयरूं ५ श्रीपा० ५ ततो आग्नेयकोणे मिथुनषट्कं कुलचक्रं ध्यात्वा ५
लं आधारेशानंदनाथ डाकिनीपरांबा लं ५ श्रीपा० ५ वंवंवं शेशानंदनाथ वेदापरांबा लं श्रीपा० ततो नैऋतिकोणे ५ रक्षं रं
गीशानंदनाथ करालपरांबा रं ५ — मदंश्रीशानंदनाथ मदेकुब्जापरांबा यं ५ श्रीपा० ५ वायव्यकोणे शुभ मिथुनषं
क्तं कुलचक्रं ध्यात्वा ५ गं विमलानंदनाथ मानंगीपरांबा गं ५ श्रीपा० ५ संसर्वज्ञा विमलानंदनाथ उल्लिंदीप
रांबा सं ५ श्रीपा० ५ संयोग विमलानंदनाथ शरीरपरांबा सं ५ श्रीपा० ५ संयोग विमलानंदनाथ शरीरपरांबा सं ५
श्रीपा० पं सिद्धि विमलानंदनाथ चण्डिकापरांबा पं ५ श्रीपा० ५ नंसमय विमलानंदनाथ कुलालिकापरांबा ।
नं ५ श्रीपा० ५ ततः पश्चिमकोणे मिथुनचक्रं षट्कं ध्यात्वा लमयरूं मित्रानंद कुब्जिकापरांबा लमयरूं ५ ।
श्रीपा० ५ वमयरूं उड्डीशानंदनाथ कुलेश्वरीपरांबा वमयरूं ५ श्रीपा० ५ रमयरूं षष्ठीशानंदनाथ कुलेश्वरीपरांबा रमय
रूं ५ श्रीपा० ५ ममयरूं चर्यानंदनाथ कुब्जेश्वरीपरांबा ममयरूं ५ श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति षडन्वयशांभव
क्रमकथः अथ यमयः सर्वैश्वर्यप्रकाशमदाघूर्णितलोचनाः ध्येयाः ततो मध्ये देवदेव्यौ कु विध — नो मान
सैरुपचारैः संपूज्य नरान्मानमात्मानं ध्यात्वा षडन्वयशांभवाधिदेवता श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीरूपं निजवपुर्ध्यायेत्।
मयं ध्यायेदिति शांभवाम्नायक्रमः ॥ श्रीविद्यानंदनाथेन शिवयामि ... तेन सौभाग्यरत्नाकरे नते रंगो
द्वादशोल्लास ॥ इति श्रीमत्सच्चिदानंदनाथचरणारविन्दद्वंद्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभा
ग्यरत्नाकरे द्वादशस्तरंगः ॥ १२ ॥ अथ स्थूलरूपविज्ञानं शांभवक्रमेण निष्कामकुलाचाररतानां पर्याते

मू॰

भूगृहस्थितमामानसं नैऋत्यां दक्षिणकोणे शान्तवादिभ्यः सामरस्याः श्रीविद्यायाः षट्सूत्रं त्रिंशत् रश्मीन् मनसा भावयन्।
न्यासेन तत्र मलाधारे पार्थिवचक्रे मूलविद्यां नेत्रोद्धृतां विभाव्य तत्र मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं नैरन्तर्येण ध्यात्वा तत्रस्थं मेरुदण्डं
यमध्ये लम्बं ताञ्च रन्ध्रात् ऊर्ध्वमध्यरूपां निर्वाणां चरणां ज्वालां देवतां नामधियां ध्यात्वा नोक्तरूपां श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीं ध्यात्वा ग्रा
तादयं समानीय तन्मयमानसं देवतां परेश्वरपरेश्वरीरूपत्वेन ध्यात्वा पञ्चतत्त्वानां संपुटितमूलविद्यामुद्धार्य परेश्वरपरे
श्वरीरूपश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीपादुकां पूजयामीति निमन्त्र्य तामानसैरुपचारैः संपूज्य ततः तन्निवेद्य नमोऽस्तु कामेश्व
रश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीदेवतां ध्यात्वा केवलमूलविद्यया संपूज्य ततः कण्ठे विशुद्धचक्रमानीय तत्र देवतात्मकत्वेन ध्या
त्वा सर्वतत्त्वं संपूज्य ततः अनाहतचक्रं नीत्वा तत्र स्थापितदेवतारूपां ध्यात्वा मानसैरुपचारैः संपूज्य ततः स्वाधिष्ठा
नचक्रं नीत्वा तत्र स्थापितदेवतां ध्यात्वा संपूज्य पुनर्मणिपूरकचक्रं नीत्वा तत्र स्थापितदेवतां ध्यात्वा संपूज्य पार्थिवच
क्राधिदेवतायाः श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्याः तत्र संभवाः षट्पञ्चाशद्देवताः पार्थिवचक्रे मानसा भावयन् न्यासेन।
तत्र मूलाधारे चतुरस्रं पीतवर्णं लंबीजयुक्तं ऐरावतोपेतं पृथिवीमण्डलं ध्यात्वा तत्र ष— भागाः षड्दल
मण्डले मणिमेरुं विचिन्त्य तन्मध्ये देवीं ध्यायन् सर्वस्मादिमादक्षरात्पितोदाममणिरम्भयतान्मूलदेवीवर्णान् चक्र
भूर्जां त्रिपुरसुन्दरीपीठस्थानां ध्यानात् ष— चाश रश्मीन् भावयन् न्यसेत् ॐ ऐं ह्रीं श्रीं त्रिपुरसुन्दरीश्रीपादु
कां पूजयामि नमः ४ त्रिपुरसुन्दरश्रीपा॰ ४ हृदयदेवीश्री हृदयदेवश्री ४ शिरोदेवी— ४ शिरोदेवश्री॰ ४
शिखादेवीश्री ४ शिखादेवश्री ४ कवचदेवीश्री ४ कवचदेवश्री ४ नेत्रदेवीश्री ४ नेत्रदेवश्री ४ अस्त्रदेवी।
श्री॰ ४ अस्त्रदेवश्री ४ कामेश्वरीश्री ४ कामेश्वरश्री ४ भगमालिनीश्री ४ भगमालश्री ४ नित्यक्लिन्नाश्री॰ ४
नित्यक्लिन्नश्री ४ भेरुण्डाश्री॰ भेरुण्डश्री ४ वह्निवासिनीश्री वह्निवासश्री॰ ४ महावज्रेश्वरीश्री महावज्रेश्वरश्री॰

सौ· १०

शिवदूतीश्री· शिवदूतश्री·४ त्वरिताश्री· त्वरितश्री·४ कुलसुंदरीश्री· कुलसुंदरश्री·४ नित्याश्री· नित्यश्री·४
नीलपताकाश्री· नीलपताकश्री·४ विजयाश्री· विजयश्री·४ सर्वमंगलाश्री· सर्वमंगलश्री·४ ज्वालामालिनीश्री·
ज्वालामालिश्री·४ विचित्राश्री· विचित्रश्री·४ महानित्याश्री महानित्यश्री·४ परमेश्वरीश्री· परमेश्वरश्री·४ मित्रीश
मयीश्री· मित्रीशमयश्री·४ षष्ठीशमयीश्री· षष्ठीशमयश्री·४ उड्डीशमयीश्री उड्डीशमयश्री·४ चर्यानाथमयीश्री
चर्यानाथमयश्री·४ ॥ इति श्रीपादुकात्रिविरश्मीन्नमामि नित्यस्वामिनी हरकं चक्रे जलमंडले शुक्लवर्णा सर्ववंश
कारंबंबीजयुक्तं पद्मालांछितं ध्यात्वा ॥ तन्मध्ये द्विपंचाशद्दलमंडितं पद्मं विभाव्य तत्कर्णिकायां श्रीमहात्रि
पुरीमहायागतन्तजलचक्रेश्वर्यास्याः देवताः ततः समानरूपाश्च तत्र भैरवाली पादुका वामपादि माहेश्वरीद्वि
पंचदेवताः इत्थं दलादिक्रमादिति समेन मनसा न्यसेत् तद्यथा ४ लोपामुद्रामयीश्री·४ लोपामुद्रमयश्री·४ अग
स्त्यमयीश्री· अगस्त्यमयश्री·४ कालतापनमयीश्री· कालतापनमयश्री·४ धर्माचार्यमयीश्री·४ धर्माचार्यमयश्री·४
मुक्तकेशीश्वरमयीश्री·४ मुक्तकेशीश्वरमयश्री· दीपकलानाथमयीश्री·४ दीपकलानाथमयश्री·४ विष्णु
देवमयीश्री· विष्णुदेवमयश्री·४ प्रभाकरदेवमयीश्री प्रभाकरदेवमयश्री·४ तेजोदेवमयीश्री तेजोदेवमयश्री·
मनोजदेवमयीश्री· मनोजदेवमयश्री·४ कल्याणदेवमयीश्री· कल्याणदेवमयश्री·४ रत्नदेवमयीश्री·४ र
त्नदेवमयश्री·४ वासुदेवमयीश्री· वासुदेवमयश्री·४ रामानंदमयीश्री· रामानंदमयश्री·४ अणिमासिद्धि
श्री·४ अणिमासिद्धश्री· लघिमासिद्धिश्री· लघिमासिद्धश्री·४ महिमासिद्धिश्री· महिमासिद्धश्री·४ ईशत्वसि
द्धिश्री· ईशत्वसिद्धश्री· वशित्वसिद्धिश्री· वशित्वसिद्धश्री·४ प्राकाम्यसिद्धिश्री· प्राकाम्यसिद्धश्री·४ भुक्ति
सिद्धिश्री· भुक्तिसिद्धश्री·४ इच्छासिद्धिश्री इच्छासिद्धश्री· प्राप्तिसिद्धिश्री· प्राप्तिसिद्धश्री·४ सर्वकामसिद्धिश्री·

१०

इति जलशुद्धिक्रमः॥ अथ स्वाधिष्ठानचक्रे च बिंदुचक्रत्रिकोणास्वस्तिककलां — नरं बीजयुक्तं कलात्रिकोदिसदृशं विभा।
य तन्मध्ये ह्वाष्टदले संदिक्षु रोहकं ध्यात्वा तन्मूर्त्तिकायां पञ्चोक्तरूपां देवीं विभाव्य तां पूजयेत्॥ सर्वान् दिसा दलेतु
नरले पुनरंगसंभवाः कौमार्यादिबीजकर्षिण्यादिनाष्टाष्टभिः देवतानामभिः तद्यथा ॐ कौमारीश्री· कौमारश्री· ॐ वै
ष्णवीश्री· वैष्णवश्री· ॐ वाराहीश्री· वाराहश्री· ॐ माहेंद्रीश्री· माहेंद्रश्री· ॐ चामुण्डाश्री· चामुण्डश्री· ॐ महालक्ष्मीश्री·
महालक्ष्मश्री· ॐ सर्वसंक्षोभिणीश्री· सर्वसंक्षोभणश्री· ॐ सर्वविद्राविणीश्री· सर्वविद्रावणश्री· ॐ सर्वकर्षि।
णीश्री· सर्वकर्षणश्री· ॐ सर्ववशीकरणीश्री· सर्ववशीकरणश्री· ॐ सर्वोन्मादिनीश्री· सर्वोन्मादिनश्री· ॐ सर्व
महांकुशाश्री· सर्वमहांकुशश्री· ॐ सर्वखेचरीश्री· सर्वखेचरश्री· ॐ सर्वबीजाश्री॰ सर्वबीजश्री· ॐ सर्वयोनिचक्र
स्वामिनीश्री· सर्वयोनिचक्रस्वामिश्री· ॐ सर्वत्रिखंडाश्री· सर्वत्रिखंडश्री· ॐ त्रैलोक्यमोहनचक्रस्वामिनीश्री·
त्रैलोक्यमोहनचक्रस्वामिनश्री· ॐ अकारयोगिनीश्री· अकारयोगश्री· ॐ कामाकर्षिणीश्री· कामाकर्षणश्री· ॐ
बुद्ध्याकर्षिणीश्री· बुद्ध्याकर्षणश्री· ॐ अहंकाराकर्षिणीश्री· अहंकाराकर्षणश्री· ॐ शब्दाकर्षिणीश्री· श
ब्दाकर्षणश्री· ॐ स्पर्शाकर्षिणीश्री· स्पर्शाकर्षणश्री· ॐ रूपाकर्षिणीश्री· रूपाकर्षणश्री· ॐ रसाकर्षिणीश्री·
रसाकर्षणश्री· ॐ गंधाकर्षिणीश्री· गंधाकर्षणश्री· ॐ चित्ताकर्षिणीश्री· चित्ताकर्षणश्री· ॐ धैर्याकर्षिणीश्री·
धैर्याकर्षणश्री· ॐ स्मृत्याकर्षिणीश्री· स्मृत्याकर्षणश्री· ॐ नामाकर्षिणीश्री· नामाकर्षणश्री· ॐ बीजाक
र्षिणीश्री· बीजाकर्षणश्री॰ ॐ श्रीपादुकां पूजयामि नमः॥ इति बिंदुचक्रे ह्वाष्टदलक्रमन्यासः॥ ततो नाभिस्थे षोडशदल
कमलकर्णिकाकोणकारं योनीनाभिविष्टितं ध्यात्वा तन्मध्ये च ततः पंचाशद्दलमष्टांकं कमलं विचिंत्य तत्कर्णिकायां देवीं ध्यात्वा।
तां पूजयेत्॥ सर्वासु दिक्षु दलेषु देवीमनुरूपामाकर्षिण्यादिं सर्वं संपूजयेत् ततः पंचाशद्देवतानामभिः तद्य

सौ·
७१

स्था ४ आत्माकर्षिणीश्री·४ अमृताकर्षिणीश्री· अमृताकर्षणाश्री·४ शरीराकर्षिणीश्री· शरीराकर्षणाश्री·४
सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामिनीश्री· सर्वाशापरिपूरकचक्रस्वामीश्री·४ गुप्तयोगिनीश्री· गुप्तयोगीश्री·४ अनंगकुसु
माश्री· अनंगकुसुमश्री·४ अनंगमेखलाश्री· अनंगमेखलश्री·४ अनंगमदनाश्री अनंगमदनश्री·४ अनंगमदना
तुराश्री· अनंगमदनातुरश्री·४ अनंगरेखाश्री· अनंगरेखश्री·४ अनंगवेगिनीश्री· अनंगवेगश्री·४ अनंगांकुशाश्री·
अनंगांकुशश्री·४ अनंगमालिनीश्री· अनंगमालीश्री·४ सर्वसंक्षोभणचक्रस्वामिनीश्री· सर्वसंक्षोभणस्वामी
श्री·४ गुप्ततरयोगिनीश्री· गुप्ततरयोगिनीश्री·४ सर्वसंक्षोभणीश्री· सर्वसंक्षोभणश्री·४ सर्वविद्राविणीश्री· सर्व
विद्रावणश्री·४ सर्वाकर्षिणीश्री· सर्वाकर्षणश्री·४ सर्वाह्लादिनीश्री· सर्वाह्लादश्री·४ सर्वसंमोहिनीश्री· सर्व
संमोहनश्री·४ सर्वस्तंभिनीश्री· सर्वस्तंभनश्री·४ सर्वजृंभणीश्री· सर्वजृंभणश्री·४ सर्ववशंकरीश्री· सर्व
वशंकरश्री·४ सर्वरंजनीश्री· सर्वरंजनश्री·४ सर्वोन्मादिनीश्री· सर्वोन्मादनश्री·४ सर्वार्थसाधनीश्री· सर्वा
र्थसाधनश्री·४ सर्वसंपत्तिपूरणीश्री· सर्वसंपत्तिपूरणश्री·४ इति बाह्यचक्रे चतुःपंचाशद्बिम्बन्यासः अ
थ विशुद्धचक्रे कंठदेशे नानाकारं स्वकं देवीनाधिष्ठितमाकाशमंडलं विचिंत्य तन्मध्ये द्वासप्ततिदलं कम
लं विभाव्य तत्कर्णिकायां मामवद्देवीं ध्यात्वा तद्दलेषु प्रागादितः सर्वमंत्रमयादिकोलिनीपर्यंता द्वासप्त
तिदेवता मंडलदेव्याकारा ध्यायेत् न्यसेत् तद्यथा ४ सर्वमंत्रमयीश्री· सर्वमंत्रमयश्री·४ सर्वद्वंद्वक्षयंकरीश्री·
सर्वद्वंद्वक्षयंकरश्री·४ सर्वसौभाग्यदायकचक्रस्वामिनीश्री· सर्वसौभाग्यदायकचक्रस्वामीश्री·४ संप्रदा
ययोगिनीश्री· संप्रदाययोगीश्री·४ सर्वसिद्धिप्रदाश्री· सर्वसिद्धिप्रदश्री·४ सर्वसंपत्प्रदाश्री· सर्वसंप
त्प्रदश्री·४ सर्वप्रियंकरीश्री· सर्वप्रियंकरश्री·४ सर्वमंगलकारिणीश्री· सर्वमंगलकारीश्री·४ सर्व

कामप्रदाश्री· सर्वकामप्रदश्री·४ सर्वदुःखविमोचिनीश्री· सर्वदुःखविमोचनश्री·४ सर्वमृत्युप्रशमनीश्री· सर्वमृ
त्युप्रशमनश्री·४ सर्वविघ्ननिवारिणीश्री· सर्वविघ्ननिवारणश्री·४ सर्वांगसुंदरीश्री· सर्वांगसुंदरश्री·४ सर्वसौभाग्यदाय
नीश्री· सर्वसौभाग्यदायीश्री·४ सर्वार्थसाधकचक्रस्वामिनीश्री· सर्वार्थसाधकचक्रस्वामीश्री·४ कुलोत्त्रयोगिनीश्री
कुलोत्त्रयोगीश्री·४ सर्वज्ञाश्री· सर्वज्ञश्री·४ सर्वशक्तिश्री· सर्वशक्तश्री·४ सर्वैश्वर्यप्रदाश्री· सर्वैश्वर्यप्रदश्री४
सर्वज्ञानमयीश्री· सर्वज्ञानमयश्री·४ सर्वव्याधिविनाशिनीश्री· सर्वव्याधिविनाशनश्री·४ सर्वाधारस्वरूपाश्री·
सर्वाधारस्वरूपश्री·४ सर्वपापहराश्री· सर्वपापहरश्री·४ सर्वानंदमयीश्री· सर्वानंदमयश्री·४ सर्वरक्षास्वरूपिणीश्री·
सर्वरक्षास्वरूपिणश्री·४ सर्वेप्सितफलप्रदाश्री· सर्वेप्सितफलप्रदश्री·४ सर्वरक्षाकरचक्रस्वामिनीश्री· सर्वरक्षाकर
चक्रस्वामीश्री·४ निगर्भयोगिनीश्री· निगर्भयोगीश्री·४ वशिनीश्री· वशीश्री·४ कामेश्वरीश्री· कामेश्वरश्री·४
मोदिनीश्री· मोदिनीश्री·४ विमलाश्री· विमलश्री·४ करुणाश्री· करुणश्री·४ जयनीश्री· जयीश्री·४ सर्वेश्व
रीश्री· सर्वेश्वरश्री·४ कौलिनीश्री· कौलीश्री·४ इमाकाशचक्रे ह्रस्व प्रतिरश्मिन्यासः ततोऽथ मध्ये नवं
चक्रं बिंदुरूपं तत्कोटिसमप्रभं ध्यात्वा तन्मध्यबाह्ये दलमंडितकमलं ध्यात्वा तत्कर्णिकायां श्रीपरदेवतापरि
तद्दलेषु प्रागादिप्रादक्षिण्येन तत्तरंगसंभूताल्लसमाकाराः सर्वरोगहरचक्रस्वामिनीश्री· सर्वरोगहरचक्रस्वामी
श्री·४ रहस्ययोगिनीश्री· रहस्ययोगीश्री·४ बाणिनीश्री· बाणीश्री·४ —पिनीश्री· —पीश्री·४ पाशिनीश्री·
पाशीश्री·४ अंकुशिनीश्री· अंकुशश्री·४ महाकामेश्वरीश्री· महाकामेश्वरश्री·४ महावज्रेश्वरीश्री· महावज्रे
श्वरश्री·४ महाभगमालिनीश्री· महाभगमालीश्री·४ महात्रिपुरसुंदरीश्री· महात्रिपुरसुंदरश्री·४ सर्वसिद्धिप्रदच
क्रस्वामिनीश्री· सर्वसिद्धिप्रदचक्रस्वामीश्री·४ अतिरहस्ययोगिनीश्री· अतिरहस्ययोगीश्री·४ श्रीमहाधिकाश्री०
श्रीमहाधिकश्री·४ सर्वानंदमयचक्रस्वामिनीश्री· सर्वानंदमयचक्रस्वामीश्री·४ परापररहस्ययोगिनीश्री· परापररहस्ययोगीश्री·४

सौ०
१२

त्रिपुरसुंदरश्री॰ ४ त्रिपुरवासिनीश्री॰ त्रिपुरवासीश्री॰ ४ त्रिपुराश्रीं त्रिपुरश्री॰ ४ त्रिपुरमालिनीश्री॰ त्रिपुरमालीश्री॰ ४ त्रि
पुरासिद्धाश्री॰ त्रिपुरसिद्धश्री॰ ४ त्रिपुरांबाश्री॰ त्रिपुरांबश्री॰ ४ महात्रिपुरसुंदरीश्री॰ महात्रिपुरसुंदरश्री॰ ४ महामाहेश्व
रीश्री॰ महामाहेश्वरश्री॰ ४ महाराज्ञीश्री॰ महाराजश्री॰ ४ महाशक्तिश्री॰ महाशक्तश्री॰ ४ महागुप्ताश्री॰ महागुप्तश्री॰ ४
महानंदाश्री॰ महानंदश्री॰ ४ महास्पंदाश्री॰ महास्पंदश्री॰ ४ महाशयाश्री॰ महाशयश्री॰ ४ पादुकां पूजयामि नमः ३
त्वा तां पादुकां शिरसि विन्यासः इत्येष सप्तत्रिंशत्तम पूर्वजाले विन्यस्य तेषां सर्वेषां मुख्यरिहादशाने परमाहृत्य मे
न् नत्र सहस्रदलकमलकर्णिकायां श्रीपरदेवतां ध्यात्वा तस्या मे श्रीमन्महाश्रीचक्रनगरसाम्रा
तीरक श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति ब्रह्मरंध्रस्य द्विशाभागे विन्यस्य वामभागे ४ श्रीमन्महाश्रीचक्रनगरसम्राट्
श्रुक श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति पादांगुष्ठान्यसेत् इति श्रीविद्यासंभवषष्ठ्युत्तरत्रिंशद्भूमिकन्यासः अनेना
ऽसौ साक्षात्शिवो भवति मानवानां मानसपूजा ... एवमेव ... कारक्ष्मीता ... नवात्मतां नित्यादुः
यपूजा ... इति ... जितेंद्रियः ... भोगमोक्षफलं लभेत् अ
यत्र ... शिवोहमिति भावयन्दत्तमाला संतोभगादिनवमुद्राः पाशादिचतुर्मुद्राश्च मु
द्राश्च ... न्यासमाचरेत् ... ध्यात्वा ... मूलाधारात्केवलि
सर्वातमभावेन कामकलारूपमात्मानं ध्यात्वा ... मूलाधारान्तेवलि
नीमन्वास्य ... षट्चक्रभेदक्रमेण ... नेत्रे ... श्रीपरदेवतां हृदयकमले गंते
सिंहासने श्रीचक्रराजे ... सर्वभरणभूषिता ... दिनकरोपायेन ॥ श्रीविद्यानंदनाथ शिव
सिंहासने ... ॥ इति श्रीमच्चिदानंदनाथचरणारविंदद्वंद्वांतेवासिना श्री श्री।
योः ... ॥ अथ ततो ध्यानं ततश्री वामकेश्वरतंत्रे ... तत्र
विद्यानंदनाथेन ... सौभाग्यरत्नाकरे त्रयोदशस्तरंगः ॥ अथ ततो ध्यानं ...
रूपपीयूषवारिधेः मध्ये हेममयीं ... नन्दनो ... नित्या ...

वकुलैः पारिजातैश्च संतानकुसुमोज्वलैः गंधकारस्तुतैर्भृंगैः कूजद्भिः कोकिलैः शुकैः ४ नानावर्णैरथानैश्च द्विजसेवैर्वि
षेवितं शिखिकारंडहंसाद्यैर्नानाविहिमिरावृतं ५ नानागुल्मलताकीर्णं शोभितं हेमषट्पदैः पंचभिस्त्रिदीर्घिकोत्फुल्लक
मलोत्पलसंभवैः ६ रत्नोर्मिभिर्मरैस्सम्यक्सेवितं मलयानिलैः ध्यान्वैर्वनेरत्नोद्यानेन नंदनं प्राङ्गणे स्मरेत् शुद्धकांचन
संकाशावसथाभिस्तलेहृतम् प्राङ्गणे चिंतयत्तेषां चतुरस्रं निषेवितं तन्मध्ये मणि— ध्यायेद्ध्यानमयं हेमोडस्तं सहस्रा
दित्यसंकाशं चतुरस्रं सुशोभनं ७ रत्नतेजःप्रभापुंजपिंडरीकृतदिङ्मुखं मध्ये भविनिर्मितं कोटिस्तंभसमन्वितं
महामाणिक्यवैडूर्यरत्नकांचनभूषितं मुक्तादामवितानाढ्यं रत्नसोपानमंडितम् मंदवायुसमाकीर्णगंधधूपधरं
वितं रत्नचामरहेमांडैर्विमानैरुपशोभितं १२ नानाविचित्रपताकाभिर्नवमल्लिकादिभिः रत्नोत्पलसितांभोज
मालाभिश्च सुगंधकैः १३ वस्त्राभिश्चित्रमालाभिः सर्वसमलंकृते त्रिपंचधवलसद्रत्नवज्रनीलकोटिचंद्रिते १४
नानारत्नादिभिर्दिव्यैर्निर्मिते विश्वकर्मणा तन्मध्ये विपुलां ध्यायेद्धृत्कोशं तु योजनं सहस्रादित्यसंकाशं
कोटिमाणिक्यमंडितं — — ह्रासमेपितं माणिक्यद्वारतोरणं १६ महीपैस्तत्कुंभैश्च सर्वतः समलंकृतं हेमभिः
पालिकाभिश्च सक्कलाभिरलंकृतं रत्नपीठस्थितैर्दिव्यैराभिः परिशोभितं तदंतराणां द्वारपालाश्च संग
लां मधुरोदारविविधगंधर्वैर्लास्यहेहितैः शृंगाररससत्वद्रवैर्नवयौवनलंपटैः १९ भ्रमरीनिकरैर्नानाकुसुमैतिभूषिता
भूषितैर्वीणावेणुमृदंगादिवाद्यैनेनचनृत्यकैः २० श्रीशाय ऋद्धिमहादेवीपरिनायरितः सदा रत्नसिंहासनेनस्था
वेयासपद्मकुंभः विविधैर्हि विलसद्देहैः समपादयुगं सदाशिवमयसाक्षात् सिन्धशिवात्मकं २२ पुष्पा
पंचकमास्थितं नसपीठक नायकं तन्मध्ये ध्यानं निमध्यस्थसदा ध्यानपीठके पंचकवेपविलससमस्थिकासनस्त
मे ध्यायेत् शिवांकस्थापयसमश्रोज्वलाकृतिं तत्र ध्यानं प्रवक्ष्यामि त्रिदशसेवनीयकं ध्यायेत्प्रसन्निभां देवीं
बालार्ककिरणारुणां नपाकुसुमसंकाशां — दिमीकुसुमोपमां पद्मरागसमप्रकाशां कुंकुमोदकसन्निभां म

ल° ७३

कालालिकुलसंकाशकुटिलालकपल्लवां । मन्दस्मारहासंकाशवदनां भोजपल्लवां किंचिदर्पितकुटिलालकलाहार
कुरुविन्दकिरीटिनां कपालकान्तिकारम्भलसन्मां पारमेश्वरीं प्रानन्दकलितो लोलनीलांशुलिनलोचनां स्फुरन्नासामणिसंघातविल
सद्वदनपंकजां मणिमंडलाभोगजितेन्दु — नमेन्दुलो चिरस्कर्मीरिनिर्मितां सुरत्नसुनासिका नामचिबुकमपि विभा
रजितोष्ठीमम्मतोपमां दाडिमीबीजसक्ताभ दन्तपंक्तिविराजितां स्मितमाधुर्यविजितमाधुर्यरससागरां अनौपम्य
गुणोपेतचिबुकोद्देशशोभितां बन्धुरग्रीवा महादेवी अंगसालंकृतिभिः नैः मरिकाकेकराकेयूरभास्वद्भवप्रको
भितां रत्नकोमलदलाकारदिव्यजमारकरांबुजां करांबुजनखज्योतिर्वितानितनभस्थलां मुक्ताहारलताभिन्नमम
स्तनपयोधरां त्रिवलीबलनायुक्तमध्यदेशसुशोभितां लावण्यसरिदावर्ताकारनाभिविभूषितां मन्मथोद्यानवलय
हितकांचीयुक्तकटिनितम्बिनीं नितम्बबिम्बाद्वितीयरोमराजीवरांकुशां कदलीललितानन्दभङ्गस्मातेहमीभ्यरी लाव
ण्यकदलीतुल्यजंघायुगलमण्डितां गूढगुल्फपदद्वयप्रपदाजितकच्छपां ब्रह्मविष्णुशिरोरत्ननिर्घृष्टपदाम्बुजां ।
शोनसुदीप्तिनखज्योत्स्नासुप्रभासमप्रभापूरितांघ्रियद्वयविराजितां प्रतीनां पक्षनसंकाशकान्तिसंतान
सारसिनी लोहितनिर्मितासिंदूरनेपथ्यदिग्विभागिनीं रक्तवस्त्रपरीधानां पाशांकुशकरोद्यतां स्वर्णपुष्पनिषि धरां ।
क्राभरणामण्डितां मधुरवचनभुजनां गिनेमामचुपंचबाणाभयुधरां कर्पूरशकलोन्मिश्रताम्बूलपूरिताननां महापद्माम
रोद्दामकुंकुमाकूतरागविग्रहां सर्वशृङ्गारवेषाढ्यां सर्वालंकारभूषितां जगदाह्लादजननीं जगद्रंजनकारिणीं
जगदाकर्षणकरीं जगत्कारणरूपिणीं सर्वमंत्रमयीं देवीं सर्वसौभाग्यसुन्दरीं सर्वलक्ष्मीमयीं नित्यां परमानंदनंदि
तां एवं ध्यायेत्परेशानीं महात्रिपुरसुन्दरीं इति ध्यानेन ध्याय मलविययां सशिरसि पुष्पांजलिं दत्वा पुनः हृदये ।
कमलयथाकं पौभगावनी स्नाकाधरगोध्यानं वक्ष्यमाणप्रकारेण पीठपूजादि सर्वे केसा गांसावत्ताद्देवी
मानसैरुपचारैस्संपूज्य नैवेद्य दत्वा भोजनादूर्ध्वं देवं कर्पाम् तथा तावरे ग्रात्मानमात्मसपशमात्मनानाम्मेसा
मयत्र स्वपत्नः स्वगमनः स्ववक्त्रे त्रिलोपितिर्यसमंत्वलकुण्डली ध्यात्वा नमः श्रीपरदेवतायै नमस्तस्मै मलविषयां तेश्रीगुरोर्नाकोमि ।

मनुष्मणा — — क्रमेन: स्वेच्छाशन्यकं कृत्वा पुनर्हृदयकमले भुजङ्गवलीं देवीं ध्यात्वा उत्तरायोशान्तादि सर्वोपचारै राध्य।
मूलविद्यां यथाशक्ति जपित्वा मालायामादि सर्वकं वक्ष्यमाणविधिना जपं समर्प्य श्रीगुरुं प्रणम्य स्वदेहं गंधादिभिरलंकृ
त्यार्घादिपात्रस्थापनं कुर्यात् तत्र वक्ष्यमाणवक्ष्यमाणविशेषार्घ्यमंडल — मंडलं विरच्य तत्रैव संशुद्ध्य तत्र वक्ष्यमाणवि
धिना शत्यालिनमाधारं संस्थाप्य तत्रैव मंत्रपूतवर्णादिरचितं कलशं धूपवासितं हुं हुं अस्मै उपषकाय स्वाहा इति वामकरे
णाम्बन्यालिनं संदीपनिन्यालामालिनि ह्रौं इति संदीपनीविद्यायोनिमुद्रया संदीपितं कवचेनावगुंठितं ओं नमः ह्रीं।
नमः जं नमः हं नमः सः नमः इति विन्यस्य पंचप्रणवान् ओं श्रीमहात्रिपुरसुंदर्या महाकलशं स्थापयामीति तत्र कल
शं स्थाप्य तत्र वक्ष्यमाणविशेषार्घ्यपात्र वन्हिमंडलं कलानां संपूज्य तत्र वक्ष्यमाणविधिनेव कसूर्यादि द्वादशकलाः पूजयित्
उपरि — मः समाहर्त्री तत्र आदिकं निक्षिप्य वक्ष्यमाणविधिना सोमकलानां संपूज्य तत्र मध्ये विशेषार्घ्यं वक्ष्यमाणमं
डलं विभाव्य तत्र चक्रपरिमालिनः ओं ऐं ह्सखफ्रें - पश्चिकदेवताभ्यो हुं फट् स्वाहा नमः ओं ऐं ह्सखफ्रें
चंडालिनी हुं फट् स्वाहा नमः ओं ऐं ह्सखफ्रें क्रों प्रचंडालिनी हुं फट् स्वाहा नमः ओं ऐं ह्सखफ्रें क्रौं पूर्वचंडालिनी श्याम
नमः ओं ऐं ह्सखफ्रें ह्रीं चंडालिनी ओं ऐं ह्सखफ्रें घटचंडालिनी ओं ऐं ह्सखफ्रें ह्रीं चंडालिनी हुं फट् स्वाहा
स्त्रीवचंडालिनी· ओं ऐं ह्सखफ्रें सर्वजनहृत्प्रियशीर्षा चंडालिनी· ओं ऐं ह्सखफ्रें तपनवेदचंडालिनी· ओं ऐं ह्सखफ्रें — —।
नमः इति वाग्न्यादि मारुतांतरेण संपूज्य पंचदिनिदृशादोषं निरस्य ओं ऐं ह्सखफ्रें मधुपाशचंडालिनी हुं फट् स्वाहा
कालानलहनहनस्वाहा इति मध्ये संपूज्य स्वाधिष्ठानादिभिः सर्वतन्त्रेभ्यः पंचभिरायतनैः विसृज्य योनिं संयोज्य गिरिमिमिर्हूं।
दिवेयेनच — मंत्रः इति हस्ताभ्यां नमस्कृत्य संदीनेकया नवासोत्तमपरमे केनिषेकेन मुक्तफलावलि विभावयेत् इति कर्णवचनात्।
चक्रपंचदशायां मंत्रैर्मत्स्यमुद्रया अभिमंत्रयेत् मंत्रास्तु — आद्यासाधिपाम — स्वसोममयात्याद्याय धामवेह्रुतः रत्नात्रवि

[illegible]

सौ० ७४

74

पानमोभवविश्वं दिशोहन्तं नमः पार्थिवायोमह्योनां २ अग्र्यर्षिमत्हूदेवानां वीतिमेपसां अभियाजनमुतस्तवः ४
त्वामकाचरामसितंदिर्दर्श्यं दिवेश्मोन्वेन अश्मः ५ विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु आसिंचतु प्रजाप।
तिर्धाता गर्भं दधातु ते १ गर्भं धेहि सिनीवालि गर्भं धेहि सरस्वति गर्भं ते अश्विनौ देवावाधत्तां १ पुष्करस्रजौ हि
रण्मयी अरणी यं निर्मथतो अश्विना तं ते गर्भं हवामहे दशमे मासि सूतवे २ त्रिमिहूं देव सवितर्वरिष्ठैः सोमधाम।
भिः अग्ने दक्षैः पुनीहि नः १ अग्ने नमा देवजनाः पुनंतु मनसा धिया विश्वे देवाः पुनीत मा जातवेदः पुनीहि मा २ प
व्यायस्व प्रसंदस्व सोम विश्वेभिरंशुभिः देवेभ्य उत्तमं हविः ३ इमं मे गंगे यमुने सरस्वति शतुद्रि स्तोमं सचता परुष्ण्या अ
सिक्न्या मरुद्वृधे वितस्तयार्जीकीये १ सुषोमया १ सिनीवालि सिरेते सरतेयग्र संगामेनता पुनासि दिव सुतस्तेन तिय
वैन त्वा विश्व— त्रिधारा सोमे अनासो अमृतत्वं भजंते २ ओं नासदासीन्नोसदासीत्तदानीं नासीद्रजो नो व्योमा परो यत् किमावरीवः
तं नीर्थे सुषमाराणां शुभस्पती स्यानु यथे स्त्रासुपदुर्भिर्निहतं ध्रोणामे कमुदकं गाममवाजेतिमासमेकः पिशा।
निसहनयाम नोऽग्नानिषवेवः सहुदेको अप्रभवत्किंस्वित्सुभेभ्यः पितरावपावनः २ ततः ओं २ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः
अप्रनो ऽग्ने अप्रतवर्षिरिता अप्रतवसरूपिति अप्रतन्त्वा वय २ शुक्रशापात्सुरां मोचय २ सोचिकायै नमः ओं ह्री
ह्रंसः स्वाहा इति विद्यया सुवासमभिमंत्र्य ओं इति सिद्धायै नमः ओं २ रक्तायै नमः ओं २ शुक्लायै नमः ओं ह्री नीला
यै नमः इति यन्त्रं दिव्यमादत्तिपेनस्वाद्यादित्तः संस्थाप्य तन्मध्ये त्रिकोणं विधायैव वृत्तमालारूपं विभाव्य ओं २
हसक्षमलवरयूं आनंदभैरवाय वौषट् आनंदभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ओं सहक्षमलवरयीं आनंद
भैरव्यै वौषट् आनंदभैरवीश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ओं २ सुरानंदभैरवाय वौषट् ओं २ सुरानंदभैरव्यै वौष
ट् ओं २ अमृतानंदभैरवाय ओं २ अमृतानंदभैरव्यै श्रीपादुकां पू० ओं २ ज्ञानानंदभैरवाय ओं २ ज्ञानानंदभैरव्यै नमः ओं

[illegible]

ॐ परमानंदभैरवाय ॐ परमानंदभैरवेभ्यो नमः ॐ ह्रं कालभैरवाय ॐ ह्रं कालभैरवेभ्यो श्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि
नमः इति भैरवमिथुनं तेनैव कं मध्ये हृदि ह्रां संपूज्य संतर्प्य मूलविद्यया वीजत्रयमुद्यासं वीजत्रयमंत्रेण मोक्षाय
मंत्रेणाञ्जलिः ततः शिरसा वचकवचमंत्रेणाभ्युक्ष्य आयवषात्मना सारं प्रेरणाविष्णवसमं प्रेरणात्मा तत्र स्पर्शविशेषं कृत्वा
दुलमुद्रया तत्परमामृतवारिणा मिलित्वा ॐ नमः पौनरागदंतविवर्तनेन मार्गेण विनिर्गतं जलं विभाव्य संशोधनम
द्द्यात् संशोधनकवचमंत्रेणावगुंठनमुद्रया वगुंठयमिति धेनुमुद्रयामृतीकृत्य परमीकरणमुद्रया परमामृतीकृत्य त
त्र देवीध्यानावाहनादिभिः संपूज्य मूलविद्यया सप्तवारमभिमंत्र्य ॐ ह्रं नमो भगवति श्रीमत्परिवाहणि जलमूर्ते ऊ
र्ध्वं विंदुरूपिणि महाजलं ह्वी स्फुरि परमपावित्र्यं पुष्पाकाशमाधारि सोमसूर्याग्नि भक्तिरूपा आगमकाम कविशविशाख
भोगप्रदे गुह्ये ह्यां स्वाहा इति तत्कलशमद्द्वयामा तुनामिकाभ्यां पूते तेन तद्वितीयपत्रे कुनादाय ऊर्ध्वमुल्लापित
ततः कलशं वदनं पवित्रेण कलाधारपात्रमादाय ॐ ह्रं श्रीमंत्राय नमः ॐ ह्रं लक्ष्म्यै नमः ॐ ह्रं आनंदाय
नमः ॐ ह्रं शांत्यै नमः इति वामकरेण तत्समीपे शक्तिचक्ररूपे संपूज्य कुंभमध्यादानपात्रसोपरि स्थापये
दिति कलशस्थापनं विधाय ततः कलशभागे अंगुष्ठेन चक्रमध्ये त्रिकोणात्मकं मंडलं वंदनालिप्य भूमौ
वहेत् नामाकेरयुक्त्रयोभ्यां विनाशम् स्मरत् निर्माय प्रणामेन तिलादिभिर्मूलविद्यया त्रिकोणमध्ये संपूज्य कू
र्चमपि त्रिकोणांगं संपूज्य चक्रेश्वरी श्री शतिनि हविवाप्त कोणेषु पूजयेत् --- यन्त्रप्रथमपीठे सामान्यादिन्यस्त्वम्
मिति पीठमंत्रैः संपूज्य तत्र मूलेन तद्वालिननमाधारे संस्थाप्य ॐ ऐं श्रीं ह्रीं प्रथमकूटमष्टाधिरेवत्संमंडला
धिपमष्टदशकलात्मने श्रीपादेवनाथाय नमः नमो नमस्तस्मै इति संपूज्य तत्र वदस्थापानाम्रकारेणावेष्ट्
देशकलाः संज्ञिकाः सत्र सहस्रनामाणिलिंगानि निधाय ७ द्वितीयकूटं भास्करमंडलाधिपमष्टद्वादशक
लात्मने श्रीपादेवनाथाय नमो नमो नमस्तस्मै नमः इति संपूज्य वदस्थापनाप्रकारेण सूर्यमंडलद्वादशकलाः संपूज्य ॥

सौ० ७५

ग्रंथादिभुवासिलक्षुद्भुतौ येन मण्डलजिताम् मूलविद्यां ते विलोममात्रकामभ्यास्रेत् । तत्प्राक्मार्घ्ये ४ तृतीयकं हंसोम
मण्डलाय कामप्रदाय षोडशकलात्मने श्रीपादेवनाथायाः सामान्यार्घ्यपात्राय नमः इति मंत्रेणाभ्यन्तरे मात्राणां प्रका
रेणामृतमयषोडशकलाः संपूज्य ॥ तत्र सामान्यार्घ्ये मण्डलानीर्थमावाह्य कलशामृतं बिंदुं हित्वा तन्मूलेन गं
धपुष्पादिकं निक्षिप्य सामान्यार्घ्येण संमृत्य हंसहमलवरयूं सहक्षमलवरयीं निष्कलात्मकमिथुनमंत्रेणाभि
रभिमंत्र्य हंसोऽहं हंसाय हंसोऽहं ... देव्यै नमः इति ... मिथुनमंत्रेण ... सामान्यार्घ्यं विधाय ता
तत्सामीप्ये सामान्यार्घ्यजलेन ... कर्दमादिरं पञ्चाम्बिनेत्रम् निक्षिप्य तत्र ... मण्डलाय ना
भ्यन्तरे षट्कोणं त्रिकोणात्मकं मण्डलं विधाय तन्मण्डले ... इति वामकरेणावष्टभ्य तत्र त्रिकोण
मध्ये ... कामकलां विलिख्य ओं ऐं ह्रीं श्रीं श्रीपादेवनाथायाः विशेषार्घ्याधारमण्डलाय नमः इति मंडलं संपूज्य ।
तमोतन्मूलेन त्रिकोणमध्ये संपूज्य त्रिकोणाग्रकोणे ४ प्रथमकूटं नमः वामे ४ द्वितीयं नमः दक्षिणे ४ तृतीयकू
टं नमः इति त्रिकोणं संपूज्य षट्कोणकोणेषु अग्न्यादिदिक्षु ... मूलकूटत्रयस्य ह्रियाहृत्यार्हज्ञ ।
... षडंगानि संपूज्य तत्र ... दिक्षु ... ४ ... रत्नाय नमः ४ ... रत्ना
य नमः ४ मल... रत्नाय नमः ४ ... रत्नाय नमः ४ ... रत्नाय नमः ४ इति ... संपूज्य ॥
पुनः षट्कोणेषु ... कामरू
पपीठाय नमः ४ जालंधरपीठाय नमः ४ पूर्णगिरिपीठाय नमः ४ उड्यानपीठाय नमः ४ पीठचतुष्टयं संपूज्य ... ।
... चक्रेश्वर्याद्यात्रादिक्षु ... पंचप्रणवपुटितैः ... ऐं ह्रीं श्रीं
... ऐं ... ह्रीं श्रीं नमः ४ ह्रीं ४ नमः ४ श्रीं ४ नमः ४ ... इति ... ततः
४ मूलं सर्वशक्तिमयी श्रीपादेवनाथायाः पीठपर्वांगे ... इति ...

मूलं प्रदर्श्य ॐ ह्रीं हंसः सोऽहं स्वाहा इत्यात्मामृतद्वारं मंत्रेणानेन त्रिरभिमंत्र्य पुनः गुर्वर्घ्यात्मशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति मं
त्रेण पुनः प्रणवेन त्रिरभिमंत्र्य पुनर्गुर्वर्घ्यात्मशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति संपूज्य पुनः प्रणवेन त्रिरभिमंत्र्य हंसः श्रृंग
पात्रशक्तिश्रीं इति संपूज्य मातृकां मायां सरस्वतीं श्रीं इति श्रीं संपूज्य मूलमन्त्रेण दशधाभिमंत्र्य पुनर्नवनीयकं गुर्वर्घ्य
त्रिगुणामृतेश्री इति तमधूमं संपूज्य ४ सहक्षमलवरयूं सहक्षमलवरयीं इत्यानंदभैरवमिथुनं विद्याभ्यां त्रिरभिमंत्र्य हसक्ष
क्षमलवरयूं आनंदभैरवाय वौषट् सहक्षमलवरयीं आनंदभैरव्यै वौषट् आनंदभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः इ
ति त्रिः संपूज्य संतर्प्य ४ सहक्षमलवरयीं सुधादेव्यै वौषट् सुधादेवीश्रीं इति त्रिः संपूज्य हसौः सोऽहं सोः वरुणाय नमः सहौः वा
रुणीदेव्यै नमः इति वरुणमिथुनं विद्याभ्यां त्रिरभिमंत्र्य ४ पुनः पृथग्गुर्वर्घ्यं वरुणाश्रीं वारुणीदेवीश्रीपादुकां पूजया
मीति संपूज्य ४ डां डीं डूं डैं डौं डः डमलवरयूं डाकिनीश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः एवं रां रीं रूं रैं रौं रः रमलवरयूं रा
किनीश्री ४ लां लीं लूं लैं लौं लः लमलवरयूं लाकिनीश्री ४ कां कीं कूं कैं कौं कः कमलवरयूं काकिनीश्री ४ शां शीं
शूं शैं शौं शः शमलवरयूं शाकिनीश्री हां हीं हूं हैं हौं हः हमलवरयूं हाकिनीश्री इति संपूज्य संतर्प्य ततो वाल्लायादव्य।
मातृकाक्षराणि संयोज्य सहस्रारद्वादशभिमंत्र्य ततः नित्याविद्यया नित्यानित्याविद्यया च हृदयाभिमंत्र्य परामृतादश।
मादृपात्रं मात्राभ्यां मूर्धाभ्यां द्यादीक्षितश्चेत् हसौः सहौः इति मंत्राभ्यां त्रिरभिमंत्र्य ततः चरणादीक्षितश्चेत् गुर्वर्घ्यं कुलयोगि
नीविद्याभ्यां त्रिरभिमंत्र्य ततः नतेष्टाद्विनिताप्रणवविद्यादीक्षितश्चेत् तया त्रिरभिमंत्र्य पूर्णाभिषेकश्चेत्काम
कलाविद्यया त्रिरभिमंत्र्य षडन्वयशांभवदीक्षा चेत् परं ज्योतिर्नमः इत्यादि प्रागुक्तेन कलामातृकान्यासप्रकारेण।
कचटतपवर्गकलाः संपूज्य श्रीं हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जा गोजा
ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् इत्यनया ऋचा संपूजयामि संपूज्य हंसः पारिनामपात्रमलिनीहारिविधाय ततः ठवर्गं मनत्र।
दिदृशकलां संपूज्य प्रणवेन मूलमंत्रेण सत्यानेयीति ताम्रपात्राभिमंत्रसंस्पर्शिनिरीक्षः यथोत्पत्तिक्रमेण पुनरपि निपतनि

सौ° ७९

76

भुवनानि विश्वा इत्यनया ऋचा मस्तके इमं मंत्रं संस्पृश्य जगदादीनां प्राणप्रतिष्ठां विधाय ततः पफबभमयोश्च कला दश शान्ती।
तनाम्याः संस्पृश्य ओं त्र्यंबकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात् इत्यमिमं मंत्रं संस्पृश्य।
नीदादीनां प्राणप्रतिष्ठां विधाय ततः षकारादिलकारान्तपञ्चवर्णानां पीतादि पञ्च कलाः संस्पृश्य गायत्र्या इमं मंत्रं
संस्पृश्य पीतादीनां प्राणप्रतिष्ठां विधाय ततः स्वरान्या निवृत्त्यादि षोडश कलाः संस्पृश्य विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपा-
णि पिंशतु आसिञ्चतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु मे इत्यमिमं मंत्रं संस्पृश्य निवृत्त्यादीनां प्राणप्रतिष्ठां विधाय मातृकाया हृ-
दि इमं मंत्रं मातृकां सरस्वतीश्री इति संस्पृश्य अं खं ईं कं सान्तं कदपसमधान्मलि स्वर्कं दस्कं गगनोत्कृतनिवृत्याकला-
दि पिंडीं इत्यनेन त्रिरिमिमं मंत्रं ह्रीं श्रीं कलस्याम्नायोक्तं सिद्धिज्ञानकरस्य रे अमृतत्वं निधेहि अस्मिन् स्वनिष्क्रिय पिंडिरा इ-
ति च त्रिरभिमृश्य मातृकार्णमंडलाय नमः इति समलमंडलं संस्पृश्य तत्सकलेन महालिंगमाधारं संहीत्वा ४ श्रीपरदेवता-
याविशेषार्घपात्राधारं स्थापयामीति संस्थाप्य प्रथमकं दक्षार्थं मंगलिं मंडलाय धर्मप्रद दशकलात्मने श्रीपरदेवतायाः
विशेषार्घपात्राधाराय नमः इत्याधारं संस्पृश्य तत्पूर्वादि दक्षिणेन वह्नेर्दशकलाः स्वनाम्ना यजेत् ४ यं धूम्रार्चिषे नमः ४
रं ऊष्मायै नमः ४ लं ज्वलिन्यै नमः ४ वं ज्वालामालिन्यै नमः ४ शं विस्फुलिंगिन्यै नमः ४ षं सुश्रियै नमः ४ सं सुरू-
पायै नमः ४ हं कपिलायै नमः ४ ळं हव्यवाहायै नमः ४ क्षं कव्यवाहायै नमः ४ इति संस्पृश्य तासां प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् त-
तस्तदधारे प्राणप्रतिष्ठामंत्रेण ममपदस्थाने धूम्रार्चिरादीनामिति पदं निवेश्य प्राणप्रतिष्ठामंत्रमाधारं स्पर्शन्नेव दि-
ति प्राणप्रतिष्ठां विधाय स्वर्णादिरचितं पात्रं मनुना मन्त्रेण ४ श्रीपरदेवतायाविशेषार्घपात्रं स्थापयामीति तत्र सं-
स्थाप्य ४ द्वितीयकूटमुच्चार्य अर्कमंडलाय धर्मप्रद द्वादशकलात्मने श्रीपरदेवतायाः विशेषार्घपात्राय नमः इति सं-
स्पृश्य तत्र सूर्यमंडले विभाव्य पूर्ववत् पात्रान्तः संस्पृश्य तपनप्रदक्षिणाभ्यां तत्र कादिठान्ता सूर्यस्य द्वादशकलाः।
संस्पृश्य येन यजेत् ४ कं भं तपिन्यै नमः ४ खं बं तापिन्यै नमः ४ गं फं धूम्रायै ४ घं पं मरीच्यै ४ ङं नं ज्वालिन्यै ४ ।

यं यं स्वैः ४ क्लीं दं समस्तभुवनपाये ४ नं ग्गीं भोगदायै ४ ऊं न विस्वायै ४ जं गीं बोधिन्यै ४ दं कुं धारिणायै ४ हुं हुं हलमालायै ।
नमः इति संहारन्यासगतनत्वासमंत्रः स्थानानि पान्त्यानि हस्तो विधाय कलशस्थजलेपात्रानेत्रोहस्ते मूलविद्यां ते ।
विलोममारेकामकलान् तत्तामाषद्धत्तते यमित्यंतु स्थानानि कामख्यां ध्यानातत्वाम्भ्यंजनल मालो तुलं त्रैलोक्यं ।
निरस्य स्त्रीमिति वंदनात् सकलश्रीवागर्कुमरीचनाननीयमांसी शिलारसान्मकुंगधादि एकपंकलोलिनं ध्यानि
त्रिपा मोरितिगालिनी मुद्रयानितिनेत्रा ४ त्वं जीवहृदं ओं सोमं मंडलाय कामप्रदषोडशकलात्मने श्रीपादवत्ताय
विशेषार्घ्यामृतायनमः संस्कृत्य तत्रस्थ शेषं अं मंडले विभाव्य स्थंवसंयुगं त्वतं संसृत्य शोभवरीताग्निमंत्रतीर्थं ।
वपेवमगावेः स्थनयेत् ततलम् वं सोममण्डलषोडशकलात्मनापात्र रणस्थाप्यादिमादलिनायनमः स्थापयेत् तद्यथा ४
अं अमृतायनमः ४ आं मानदायै ४ इं पूषायै ४ ईं तुष्ट्यै ४ उं पुष्ट्यै ४ ऊं रत्यै ४ ऋं धृत्यै ४ ॠं शशिन्यै ४ लृं चंद्रि
कायै ४ लॄं कान्त्यै ४ एं ज्योत्स्नायै ४ ऐं श्रियै ४ ओं प्रीत्यै ४ औं अंगदायै अं पूर्णायै ४ अः पूर्णामृतायै नमः ।
इति संस्कृत्य मात्रस्तनालेसंप्राप्तानि हस्तो विधाय स्थंवं षत्रितमंडलमध्ये त्रिकोणादिकमध्यादित्रिरेखां विभाव्य तत्को
णत्रये मूलविद्याखंडाः कूटत्रयं मध्यस्थविंदौ कामकलां तत्पार्श्वयोः सविंदु हंसौ तत्पृष्ठे लकारं कदापा
र्श्वयोः हंसः वर्णो विभाव्य षट्कोणतनगा भित्रालिसूद्वाव उद्धाग्रपदिष्टमकारेणामृतायाज्ञांकुरलिनीमुद्रया ।
षट् वक्त्र कमभरेनमुद्रामाणवस्मिनात्र स्वरं प्रस्थवि यद्यमंडलनीत्वा तत्रस्थितपरमशिवसंयोज्यन्तयोः शिवश
क्त्योः मामरस्यसुखानुभवगलितामृतत्मयारसंविस्मृतजदं तविवरानयन वत्मनालिः स्रतानां मायोनिमुद्रया सि
तेनकरेवानीय ४ मूलविद्यांतेप्रसादं स्वं संभूतमशेषापाससंस्यूतं अमृते निमनापात्रे पीयूषं समाहवे ओं ।
अमृते अमृतो अंबे अमृते स्थविते अमृतवर्षिणि अमृतेस्रावय २ जूं सः स्वाहा इति तस्मिन्नामं आसोः तदूपरोक
रमल्बेरत्वा चेत स्वरूपिणीमत्वा परामृतकारासूपविंन्सुद्गांकुं इति च त्रिभिमं त्रप्पपले देवीनमः अ

सौ॰ ७७

मनोऽहं वेद्यमहेश्वरि त्रिपुर नवर्षिरेणा श्रमतं हरावयु ३ स्वाहा इत्यमृतेश्वरी विद्यया चन्द्रं वीरं अभिमंत्र्य पुनस्ताम्रपात्रार्घ
श्यमृतेश्वरी श्री ४ इति संस्थाप्य ततः षेवद्वदवा स्वाहा दिने षें ह्रीं क्लिं बं क्लें दिनि ह्रीं केदयमत्राह्लो मंऊं रंऊं हृँ ह्रों सोः सोः हं ऊं
हऊं रंसोः इति दीपनी विद्यया वीरं पात्रमभिमंत्र्य ततस्तस्मिन् मूलविद्यामष्टधा जप्त्वा तन्मध्ये कलशं श्रीयन्त्रमहा विचिन्त्य।
महाग्रथार्घ्वैयाः कुलवृद्धकलानाथन हूं भीं वाक्षी इति दलितरणवामयोः संस्थाप्य तदनुः श्रीमत्वट्कोणोपुकुद्रामस्तानि
संस्थाप्य तन्मध्ये त्रिकोणमस्य पश्चविंदुमध्ये कामकलायां वक्ष्यमाणमकारेण देवीमावाह्य पूजयित्वा षडंगन्यासं यो
गेन सकलीकृत्य गंधादिभिः संपूज्य वक्ष्यमाणविधिना देव्यंगे लयम् संपूज्य निश्चितिनिर्मायोविशारदाः गणेशं
अंबं गणपतीं संपूज्य वक्ष्यमाणमहिषोमानी मन्त्रेणार्घ्यः समर्पित्वा पुष्पांजलिं दत्वा धूपदीपौ निवेदयेदिति पेन।
महायोनित्रिशिखावापश्चमं तोभमद्रावणाकर्षणोन्मादमृतांकुशखेचरी बीजयोनिपाशांकुशधनुर्वाणा व्याद्रमुद्रा द
शमुद्राः प्रदर्श्य नमस्कारमुद्रया प्रणामेन तन्मेनाव … मशक्केचेत् आत्मरक्षामंत्रं हत्वा आनंदभैरवमिश्रतं सं
पूज्य स्वस्थाद्विकलाश्रमा मारम्य शेषं सामान्यसमापयेदिति विशेषार्घ्यस्थापनविधिः ततः तत्पात्रे नैव पिनाक्षी
पात्रा स्वं पात्रांतरं स्थापयेत् तेन मूलदेव्या निरिक्षणा नाम्ना देवतासमर्पयेत् पुनरासमर्पणादिकं मूलदेव्या समर्पये।
दिंवा विशेषार्घ्यत्वेन तत्रानंगकुसुमादिपर्यंतमावरणतृपश्चात् समर्पणार्घ्वरानैव सामान्यार्घ्यजलेनैव कुर्यात्।
इति श्रीपात्रस्थापनविधिः ततस्तदनुक्रमेणोवतद्यः पंचाकारेण पात्रायमनीयमधुपर्कार्घपात्रद्वयं सामा
न्यार्घविधिनैव स्थापयेत् तद्दशकोणत्रिकोणमंडलत्रयेषु आधारं पात्रद्वयं विधाय तत्पात्रद्वयं शुद्धजलेनापू
र्य तत्रीयं मधुपर्कार्घ्यमेणात्र पृथते पु विशेषार्घजलं किंचित्किंचित् हुत्वा मूलविद्यया पाद्यमर्घ्यं … सम्भि
मंत्रयेत् मधुपर्के कांस्यपात्रे प्रशस्तं ताम्रवर्णे … अन्यतरं पात्रेतरं … कृत्वा दिनं कुर्यात् ततः सामान्यार्घपात्रेगो।
पपुष्पाक्षत यवकुशाग्रतिलसर्षपदूर्वाः निक्षिपेत् आचमनीयपात्रे जातीफललवंगकक्कोलचूर्णानि।

निक्षिपेत् उक्तद्रव्यालाभे तत्तद्द्रव्यभावनया तं द्रव्यं निक्षिपेत् मधुपर्कपात्रे दधिमधुघृतशर्करा निक्षिप्य विशेषार्घ्यबिन्दुं ।
नामंत्रयेत् तदलाभे जलेनैव तद्भावनया पूरयेत् ततः स्वदक्षिणभागे अर्घ्यादिपात्रविधानेनैव पुनराचमनीयपात्रं स्थापयेत् ।
तिपात्रेषु संस्थाप्य संस्कुर्यात् तत्राप्य शङ्खोपायाद्यादिकमेकस्मिन्नेव पात्रे दद्यात् ततः स्वगुरुक्रमाद्वा द्वयानां विनियो
गविधौ पात्रचतुष्टयं सामान्यार्घ्यविधिना प्रोक्षणीपात्रान्यतः स्थापयेत् तेषां नामानि त्वगुरुपात्रं शक्तिपात्रं बटुक।
पात्रं आत्मपात्रं चेति गुरुपादुकाविषयपात्रमिति पात्रं बालाविषयपात्रं शक्तिपात्रं बटुकपात्रं तेन मंत्रेणात्मपात्रं आत्मा आत्मार
मंत्रेणाचेति तन्मंत्रेण ततन्मात्रमभिमंत्रयेत् ततः प्रोक्षणीपात्रोदकेन पात्राणि रक्षेत् ओं ऐं ह्रीं श्रीं ऐं प्रथम
कूटमयार्थं आत्मतत्त्वात्मने नमः ४ क्लीं द्वितीयं विद्यातत्त्वात्मने नमः ४ सौः तृतीयकूटं शिवतत्त्वात्मने नमः ४
ततः ऐं क्लीं सौः समस्तमूलमन्त्रार्थं सर्वतत्त्वात्मने नमः इति स्वात्मानं प्रोक्षणपात्रोदकेन भूमिं चापि पूजोपकरणानि
च प्रोक्ष्य सर्ववस्तुशुध्येत् मुद्रां प्रदर्शयेत् इत्यर्घ्यादिपात्रस्थापनविधिः अथ श्रीपात्रस्थापनात् शङ्खो विशेषार्घ्येनैव ।
प्रोक्ष्य स्नानादिकं कुर्यादिति अथ ... ततः स्वकीयाग्रे लेसाधारं पात्रं संस्थाप्य कलशेशादकेन
पूर्ववत् विशेषार्घ्यबिन्दुं दत्वा स्वदेहे देवतादिकं पूजयेत् लेख्यानां आत्मनि इष्टदेवतारूपं ध्यायेत् गुरुगणपावनिपर
देवताः ... मूलाधारादिब्रह्मरन्ध्रान्तं विसतन्तुतनीयसीं चिद्रूपां ... इति नीमनोलयपर्यन्तं ध्यात्वा
परमानन्दनिर्भरस्वरसात्मकत्वेन मूलविद्यामपि मूलाधारादिब्रह्मरन्ध्रान्तं तेनैव ... स्व
इष्टदेवतारूपं स्वदेहे भावयन् आत्मपूजां कुर्यात् तद्यथा नवमातृकायोगपीठन्यासक्रमेणाङ्गप्रकारेण स्वदेहं ...
मनन्तेन परिकल्प्य प्रथमं ... श्रीगुरुपादुकां पूजयामि श्रीगुरुपादुकां
पूजयामि तर्पयामि नमः इति ... मूलाधारगणपतिं ... नवमातृकायोगपीठन्यासः ।

क्रमेणामंडूकाद्याम्मूलाधारादिमनन्तस्थानेषु प्रणवादित्रिलाक्षरतं ध्यानं ततस्तन्मभिन्नं मोतैः सिंहासनं तं संपूज्य ह
विलोमं सकांमासवामेसुः इति विलोमः सर्वांगेषु ब्रह्मवत्नमातापूर्वमेतासनेन संपूज्य पुनरेव विलोमसादिस्थानेषु धर्मादिषवतृह
यंमनुष्यादिस्थानेषु धर्मादिपवनक्षेपंचत्वैव संपूज्य पुनरेव हृत्पद्मकं वमायाविधसंपूज्य मध्येपद्मस्य शक्तिरूपाणां त्रितयमने त
ध्यात्वा तन्मध्यपत्रणायाम हृत्कमलं कामेश्वरीपीठं ध्यात्वा अनेनपरतत्वं तं संपूज्य तन्मध्ये सोमसूर्याग्न्यादि आरदलि
सेवेन ४ मोहिनीश्री · क्षोभिणीश्री · वशिनीश्री ४ स्तम्भिनीश्री ४ आकर्षिणीश्री · ४ द्राविणीश्री · ४ आह्लादि
नीश्री · ४ क्लिन्नाश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः इति संपूज्य मध्ये ४ क्लेदिनीश्रीपादुकां पूजया · ततः इति
संपूज्य क्लीं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः इति योगपीठं त्वेन पुष्पांजलिना समलं देहं संपूज्य तन्मध्ये कर्णिका
यांप्रीवस्कं विभाव्य समस्तप्रकटेत्यादि योगिनी समष्टिविग्रहाभिः स्वदेहं संपूज्य मातृका योगपीठन्यासक्रमे
रागबद्धासने पर्यंतमातृकान्यासस्थानेषु संपूज्य ४ इति नाभिहृदयकंठललाटहृदयनेत्रहस्तनासापुटहृद
चिबुकहृदयेषु ४ नादशक्तिश्री · बिंदुशक्तिश्री · ४ कलाशक्तिश्री · ४ ज्येष्ठाशक्तिश्री · रौद्रीशक्तिश्री · ४ वामा।
शक्तिश्री · ४ विश्वग्रीशक्तिश्री · ४ सुन्दरीशक्तिश्री · सर्वानंदशक्तिश्री · ४ ततः इति संपूज्य प्रकटेत्यादि त्र्य शि
वशाक्ति सदाशिवेत्यादि मैत्रमोक्ष समस्तपीठमंत्रेण सर्वांगं संपूज्य हृदयकमले षट्कोणरूपां भगवतीं ध्यात्वा।
मलतेन मायामाये स्वदेहं श्रीभगवतीरूपं विचिन्त्य समस्त आर्यश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां पू · त इति शिरसि त्रिः
पुष्पांजलिना संपूज्य गुरुस्थापितपाशोर बिंदुभिः संपूज्य पुनः प्रागवत्मलेन नाभि रोह हृदयगुह्यपाद हृदय सर्वांगेषु पु
पुष्पांजलिभिः संपूज्य संतर्प्य हृदय त्रिकोणे शिरसि त्रिकोणे बावदन्यमाताप्रकारेण त्रिपुरा तिथि नित्या।
पुष्पांजलिभिः संपूज्य संतर्प्य हृदय त्रिकोणे शिरसि त्रिकोणे बावदन्य माता प्रकारेण संपूज्य संतर्प्य हृद त्रिकोणे
षोडश नित्या हृ पंक्ति वयषडंग युवतीलननस्थानेषु वदन्यमाताप्रकारेण संपूज्य

नुजायां संहारश्रीचक्रोक्तन्यासप्रकारेणानवात्मरेणा शाक्तीः सृजयेत् शिरांसिकोणानुजायेत् सृष्टिश्रीचक्रन्यासक्रमेण।
शक्तिः चक्रेभ्यो ब्रह्मपूजयेत् तर्पयेत् एतावत्कृते मशाक्तो षडङ्गयुवती छन्नां ते समस्तप्रकारेण्यादि समष्टिविद्यया त्रिः संहृत्य
चक्रः समयषड्जा गिरीचक्रराज्ञायाषट्दर्शनदेवताः वक्ष्यमाणा श्रीचक्रसृजाक्रमेण पूजयेत् ऊर्ध्वाम्नायदीक्षितश्चेत् म
हाषोढान्यासोपि स्वात्मानं ध्यात्वा नहि चेत् पाव वक्ष्यमाणप्रकारेण त्रिः संहृत्य शाक्तः स्वेन महाषोढोक्तदेवतास्तत्तत्स्थाने श्चे
व संहृत्य संतर्पयेत् शिरसि परामामादस्य गुरुं पंक्तिसंपूजयेत् ततः स्मरणादि दीक्षितश्चेत् गुरुक्रमचरणादि विद्याभिस्तत्तत्स्था
ने गुरुं संहृत्य तर्पयेत् ततः स्मरणादि ततः सर्वाभिषिक्तश्चेत् वक्ष्यमाणप्रकारेण शिखासिकाम कलापारपर्येण संहृत्य सं
तर्प्य शांभवदीक्षागुरुश्चेत् मिथुनषट्कं ततः … मन्त्रं … गुरुक्रमन्यासस्थानेषु संहृत्य तर्पयेत् श्रमसंस्था।
न्मृजायां विलासा शक्तो ततः मूलदेवता ततः … संहृत्य तर्पयेदिति संक्षेपः ततः हृदयं तु गुणान्तलिपंचक
स्वदेहमस्तकादि गुप्रागुक्तन्यासेन गुविधाय … निवेद्यानन्देवं नैवेद्यं ततः मूलाधारे … विभाव्य।
तस्य … कालाग्निमेककामाग्निं वासनारूपेण प्रज्वलितं प्राणादि पंचवायुभिः संधुक्षितं कुण्डलिनीरूपपरदेव
तापिहितं चिदग्निमंडलं विभाव्य प्रणवमिलादिमूलविद्यान्ते धर्माधर्मस्रुचि मे आत्मान्तरात्मन सुषुम्ना वर्त्मना
नित्यमतं हृतीत्यहोम्यहं इदं जुहोमि स्वा इति … पापकृत्याकृत्य संकल्प विकल्प धर्माधर्म … समता
हन्यादृत्वा ततः प्रणवबीजादिमूलविद्या … प्रकाशामहत्ता … धर्माधर्म …
जुहोम्यहम् … हृदि मनोजुहोमि स्वाहा इति … साधकः … ।
रांतिष्ठेत् ततो देवीरूपमात्मानं ध्यात्वा श्रीगुरुपादुकां … ध्यात्वा ततस्त्रैलोक्य …
जावशिष्टं … श्रीगुरुपादुकां मूलविद्यया … श्रीपरदेवता … जुहोमीति …

सौ. द्वितीयखण्डेन समस्तागमादिशिखाश्रीपरदेवतामुखेन्दौ मीति, एवमात्मानं ध्यायन् प्राणायामऋष्यादिकरषडङ्गन्यासं।
सहस्रवं कं मूलविद्यामष्टोत्तरशतवारं जपित्वा पुनः प्राणायामपूर्वकं जपं समर्प्य स्तुत्वा प्रणमेद्दिव्यात्मरूपा ॥ श्रीवि-
७८ द्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना कृते सौभाग्यरत्नाकरे नित्यौतरंगो गात्वचतुर्दशः ॥ इति श्रीसच्चिदानन्दनाथचरणाम-
रविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे चतुर्दशस्तरङ्गः ॥ १४ ॥ अथ पञ्चमयागविधिः
तत्र साधकः कृतात्मपूजनक्रियः स्वशिरसि गुरुपादुकां ध्यात्वा सह जायया प्रणम्य प्रागत्य श्रीगुर्वाज्ञामादाय सर्वलक्ष-
णसम्पन्नां स्वविद्यादीक्षितां दूतीमातः मन्त्रितां सादरं स्वयं गत्वा प्रणम्य सम्प्रार्थ्य आनीय पूजास्थाने महासने समुप-
वेश्य तस्याः पादौ जलेन प्रक्षाल्य स्वोपविष्टां तां प्रणम्य कृताञ्जलिः सन् भवति श्रीपरदेवतापूजनार्थं त्वमे-
दूतीभूत्वा मां कृतार्थं कुरु इति प्रार्थ्य आदेशं प्राप्तः स्वासने समुपविश्य कृताञ्जलिः ऐं ह्रीं इत्यादि श्रीपरदेवताप्रीत्यर्थं दूतीय-
जनमहं करिष्ये इति संकल्प्य मूलविद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिकरषडङ्गन्यासान् विधाय वामभा-
गे दूतीं समुपवेश्य मूलविद्यया पञ्चगव्येन प्रोक्षणं कृत्वा सुगन्धामलकाद्युद्वर्तनेन विधाय स्नापयित्वा।
वस्त्रमालाविधिना नीराजनं कृत्वा सुवर्णालङ्कारैः भूषयित्वा पुनः कैशपाशं विधाय धूपेन
विधाय रत्नकङ्कणकेशान् विकीर्य कुसुमैः भूषयित्वा सिन्दूरकज्जलालक्तकादिभिः सीमन्तनयनचरणौ।
रञ्जयित्वा वस्त्रमालालङ्कारैः श्रीविद्यया अङ्गप्रत्यङ्गं चन्दनेन लिप्त्वा ललाटे सिन्दूरतिलकं कृत्वा सुगन्धकुसुममालाभिः
सुगन्धानुलेपनेन स्वालङ्कृत्य स्ववामभागे महासने समुपवेश्य स्वासने समुपविष्टः प्राणायामत्रयं ऋष्यादिन्यासां-
श्च विधाय दूतीं देवीरूपां ध्यायन् प्राक्स्थापितशक्तिपात्रवत् पात्रं कलशहेतुना पूर्णं कृत्वा
मृत्कुम्भपात्रे ... भोगपात्रं कृत्वा सद्वितीयं भोगपात्रं पुनः पुनर्विश्वेयन ... त्वा य

७८

कस्योत्तरभागे स्वर्णाभंपद्मविद्रुमरक्तनादिनिर्मितं मंचकं सुदृढं नवं पद्मसूत्रैः रचितं रक्तपट्टिकाभिर्गुम्फितं पर्यंकमा
स्तीर्य तदुपरि पर्यंकहंसतूलिकोपधानादिकं निवेश्य तन्मंडपं धूपगन्धादिभिर्वासितं पुष्पैर्विकीर्य वक्ष्यमाण
विधिना योगपीठं संपूज्य तदुपरि श्रीचक्रं विभाव्य तथैव संपूज्य मंचकस्य पश्चिमभागे योगिनीबलिं दद्यात् क्षे
त्रपालबलिं दद्यात् तोरणेशबलिं भूतवेतालादिबलिं च निवेद्य वक्ष्यमाणविधिना दत्वा पर्यंककोणे दृष्टी
पश्चिमाभिमुखो संमुपविश्य स्वबन्धुवर्गाभिमुखे उपविश्य मन्त्रविधिना प्राणायामत्रयं ऋष्यादिन्यासांश्च कृ
त्वा ह्रीं ह्रैं मातृका विधिना मातृकां विन्यस्य ततः मातृका वशान्यास्कंविन्यस्य ईं द्रां द्रावणबाणायनमः पादयोः
ॐ ऐं ह्रीं क्षोभणबाणायनमः मुखे ॐ क्लीं वशीकरणबाणायनमः मुखे ॐ ऐं ब्लूं आकर्षणबाणायनमः मः
सं मोहनबाणायनमः इति पंचबाणान्विन्यस्य तस्याः ललाटे ॐ ऐं ह्रीं कामायनमः गले ॐ ऐं क्लीं मन्मथायनमः हृदि
ॐ ऐं कंदर्पायनमः नाभौ ॐ ऐं ब्लूं मकरध्वजायनमः मूलाधारे ॐ ऐं स्त्रीं मीनकेतनवेनमः इति विन्यस्य तस्याः हृ
दयं कामकलाः सोमकलां यन्त्रस्थाः शिरसि सुभगायऋषयेनमः मुखे गायत्रीछन्दसेनमः मुखे
हृदये भगमालिनीदेवतायैनमः गुह्ये ब्लीं बीजायनमः पादयोः स्त्रीं शक्तयेनमः नाभौ ह्रीं कीलकायनमः इ
ति ऋष्यादिकं विन्यस्य चतुर्थी मात्राभगमालिनी विद्यया तस्याः मूर्धादिपादपर्यंतं विद्याषोडशकं विन्यस्य तस्याः शिर
सि त्रिकोणं विभाव्य शिरसि त्रिकोणमध्ये वक्ष्यमाणविधिना बालां ध्यात्वा तद्बिन्दु मध्ये श्रीबालादेवी।
श्रीपादुकां पूजयामि १ अग्रकोणे क्लीं कामेश्वरी श्री॰ वामकोणे ऐं वागीश्वरी श्री॰ दक्षिणकोणे सौः त्रिपुराभैरवी श्री
इति संपूज्य तस्याः दक्षिणस्तने क्लीं कामदेव श्री॰ वामे वसंत श्री॰ योनौ श्री रतिदेवी श्री॰ नाभौ श्री॰ प्रीतिदेवी।

श्री॰ ८०

श्री॰ पुनः शिरसि स्थित्रिकोणान्तः ॐ ह्रं गं गणनाथपादश्री॰ ॐ ह्रं सिंहपादश्री॰ ॐ ह्रं विजयापादश्री॰ ॐ ह्रं भुजंग
पादश्री॰ ॐ ह्रं चित्रपादश्री॰ ॐ ह्रं कनकपादश्री॰ ह्रं ॐ ह्रं कलकाष्टपादश्री॰ इति संपूज्य पात्रः प्रादक्षिणेन
शिरसि स्थित्रिकोणान्तः वामकोणे ॐ ऐं श्रीं ह्रीं मां महालक्ष्म्यै देव्यै ॐ ह्रं सरस्वत्यै ॐ ह्रं तस्याग्रे भराजिवुनेदनेत्या
नाथ नाम इति संपूज्य तत्र शिरसि स्थित्रिकोणान्तः मध्ये नवयोन्याद्यैकर्णिकासकेसरं अष्टदलकमलदलाग्रेषु
त्रिशूलयुक्तं तदूर्ध्वे तद्वत्स्वस्तिकं रत्नपीठं च तत्र वेष्टितं विभाव्य तत्र स्वरूपमात्रं विधिना मंत्रकादिपरतन्त्रां।
तं योगपीठं संपूज्य अष्टदलकमलकेसरेषु ॐ ह्रं वामायै ॐ ह्रं ज्येष्ठायै ॐ ह्रं रौद्र्यै ॐ ह्रं अंबिकायै ॐ ह्रं इच्छायै
ॐ ह्रं ज्ञानायै ॐ ह्रं क्रियायै ॐ ह्रं कुब्जिकायै ॐ ह्रं विभक्त्यै ॐ ह्रं विषघ्न्यै ॐ ह्रं दूत्यै ॐ ह्रं आनंदायै नमः इति संपूज्य।
आदिमाहृतिपात्रेण संपूज्य मध्ये ह्सौः सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनाय नमः इति संपूज्य तत्र बालाम्बुजायं श्री
बालामूर्तिं परिकल्पयामीति बालामूर्तिं परिकल्प्य कराभ्यां पुष्पांजलिमादाय हृदयकमले स्वरूपमात्रां रूपा
देवीं ध्यात्वा पुनस्तेजोरूपं नासापुटेन नेत्रजः सुषुम्णामार्गेण ब्रह्मरन्ध्रं नीत्वा बहिर्नासापुटेन वा निःसार्य तं
हृत्पुष्पांजलौ संयोज्य पुनः ऐं क्लीं सौः श्रीभगवति इहागच्छागच्छ इति मूलेन शिरसि पुष्पांजलिं निक्षिप्य आवाहयेत्
वाहनीमुद्रां प्रदर्श्य स्थापनादि परामीकरणं तत्र ततः मुद्राविधाय प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा वरदाभयपुस्तकाक्ष
मालापाशांकुशधनुर्बाणकपालकमलाख्या दशमुद्राः प्रदर्श्य अभयमुद्रां नीलाभयलिंगमलयुग्मिनीं
जलं संपूज्य दिव्यमुक्तालेपोविरासिनीं सर्वाभावनमस्कारलकेंद्रलालंकृतां परां मुक्ताकारस्कन्दकान्ताभ
मणिमयभूषितां ग्रैवेयांगदपत्रालीमुक्तारत्नकांतिविरासिनीं गंगातरंगगौरं शुभ्रां बाहुविभूषितां श्रीपीठवल्लीषा

क

रशनावुवलीविराजितां कंकणादिलसद्भूषाभूषितांगलसत्प्रभां प्रवालवल्लीललिताकारपाणिपल्लवशोभिताम्
वक्त्रेकर्पूरमुक्तावलीभरवलांविमलप्रभाम् रक्तोत्पलदलाकारपादपल्लवशोभितां नवरत्नमालासंकाशभूषणाभं
जीमंडितांगाम् वामेनपाणिनैकेन इक्षुकोदंडचापेन अभयं च अभयं कं नीलपाशं कामवशं नने अक्षमालां वरदं ।
दक्षपाणिद्वयेन दधतीं विलसद्देवीं वश्यसौभाग्यदायिकादाम् त्रीरूपं दी कुर्वल्लां प्रसन्नां संसारे स्थिरे इति ध्या
त्वा बाला विद्यामष्टार्धं भवति ऐं नेत्राभ्यां नमः ऐं ऐं षष्ठे नेत्रे ः स्वाहा ऐं नेत्राय नमः ऐं नेत्राभ्यां नमः ।
स्वाहा ऐं षष्ठे मधुपर्कः स्वाहा ऐं नेत्राभ्यां नमः ऐं राने मनी ऐं स्वाहा ऐं नेत्राभ्यां नमः ऐं नराय मनीयं इमा ।
नि नेत्रभूषणानि नमः ऐं षष्ठे गंधो नमः इमानि नेत्रभूषणानि वो नमः इति भूषणान्यूर्ध्वयोः संपूज्य प्रा(?)यंत्रानि ध्या ।
योन्योरंतराले ऐं परशुरामाय नमः ऐं परशुरामाय नमः ऐं परापरशुरामाय नमः इति गुरुपंक्तित्रयं संपूज्य योनिमुद्रां
बद्ध्वा इत्थं बिंदुमध्ये ललाटे ब्रह्मरंध्रे संपूज्य दर्शयेत् ततस्त्रिकोणस्य वामकोणाग्रे ऐं नमः इति ।
क्लीं मीं नमः इति संपूज्य ईश्वरलक्ष्मीशत्रुं शान्तिर नित्याकृतिं कोणाग्रं गंधादिभिः संपूज्य तदनंतरं ।
श्री दिव्यवर्तिस्त्वं मितिं मारति ताप नवरत्नानि संपूज्य त्रिकोणाग्रे त्रिकोणांतराले बिंदुं अथ प्रथमा रथ्यावर्तिं
नमारतिताप नमः ह्रीं सौं मिताय नमः क्लीं वशीकरिताय नमः ब्लें आकर्षिताय नमः श्री ऐंसः संमोहि ऐं
नमः ऐं सौः कामाय नमः क्लीं मन्मथाय नमः ऐं कंदर्पाय नमः ब्लें मकरध्वजाय नमः ह्रीं मीनके
तवे नमः इति संपूज्य द्वितीय पत्रे वामादि ऐं क्लीं ब्लें ह्रीं मः अनंगायै ऐं अनंगायै भगमालिन्यै नमः मा
ग्रहपितायै अनंगमालिन्यै अनंगायै अनंगकुसुमायै अनंगमेखलायै अनंगमदनायै इति संपूज्य श्री

सौ·
२१

ह्दलेषु ॐ अं असितभैरवाय नमः · आं ब्राह्म्यै · इं रुरुभैरवाय · ईं माहेश्वर्यै · उं चण्डभैरवाय · ऊं कौमार्यै · ऋं क्रोधभै
रवाय · ॠं वैष्णव्यै · लृं उन्मत्तभैरवाय · ॡं वाराह्यै · एं कपालभैरवाय · ऐं इन्द्राण्यै · ओं भीषणभैरवाय · औं चामुण्डायै · ।
अं संहारभैरवाय · अः महालक्ष्म्यै · इति अष्टदलाग्रेषु कामरूपाय · मलयाय · कोल्लगिरये · कुलान्तकाय ।
चौहाराय · जालन्धराय · उड्डीयानाय · देवीकोट्टाय · इति सम्पूज्य बहिर्भूपुरे दिक्षु अथ आदिमादित्यपेनाष्टदिक्षु हेतुका ।
य · त्रिपुरान्तकाय · वेतालाय · अग्निजिह्वाय · कालान्तकाय · कपालिने · एकपादाय · भीमरूपाय · ईशानकोणे
तालजंघाय · विघ्नविघ्ननाशकाय मलयाय · इति सम्पूज्य तद्बहिर्दिक्षु दिक्पालानस्त्राणि पूजयेत् · पूज्य भूपुरे
पश्चिमेशानिर्मायं तद्वदष्टौ भूतानि सम्पूज्य देवेशं भगवन् श्रीकण्ठादीन् मातृकाविन्यासक्रमेण शिवे ॐ ह्रीं कं
हम पशिवाय नमः · इति ईशान्यां सम्पूज्य शिवाय शेषं ईशानाय नमः · इति तत्पूर्वभागे सम्पूज्य तत्पुरुषाय ।
इति तत्पुरःस्थे अघोराय · वामदेवाय सद्योजाताय तत्पश्चिमोत्तरे वामदेवाय · इति सम्पूज्य तत्पुरस्थेभ्यो निवृत्त्यै · प्र
तिष्ठायै · विद्यायै · शान्त्यै · शान्त्यतीतायै · इति सम्पूज्य शक्तीः इत्यादिना षडङ्गानि सम्पूज्य मूलविद्या
मुच्चार्य देवेश्वराय नमः इति सम्पूज्य तस्मै कामाख्यां ध्यानरूपेण शिवाय देवेश्वरं तत्पुरुषां सत्त्वः तस्मात्
तत्पश्चिमे ॐ ह्रीं चपले चपल चिन्तिता मम वशं कुरु क्लीं स्त्रीं हस्त्रीं इति निद्रा विद्या विद्यां वाग्भवं जपित्वा तस्मात्
दैवस्तुत्या नानागन्धपुष्पधूपदीपादिभिः परिपूज्य कामेश्वरीरूप वर्णात्मकं माल्यानुलेपनवसनालंकृतां मि
त्रं देवेशं हृदयकमलमध्ये चिन्तयेत् शिवं ध्यायन् क्लीं कामकलात्मिके तो मम वशं कुरु स्वाहा इति कामेश्वरी मन्त्रं न
मस्कृत्य विन्यस्य मूलमन्त्रेण नैवेद्यं भक्त्या नैवेद्यादीनि निवेदयेत् देवाय नमः शीघ्रं नमो नतदीयमलाया

ऽदेशे शक्तिं ध्यात्वा भं बिंदुं विनिवेश्य ततः शक्तिं मूलाधारात् हृत्कमलं नीत्वा ऐं क्लीं सौः इति तो भित्वा विद्यां स्मरन् हृदयेश
क्तिं तेषां विविक्तं ततस्तां शक्तिं ब्रह्मरंध्रं नीत्वा तत्र मध्ये ऐं क्लीं सौः इति द्वादशीं विद्यां स्मरन् तथा ललाटमध्ये
ध्यानयामकलकमलकर्णिकां कलीभूतेविंतयन् सत्वात्र मूलाधारं नीत्वा परामृतकलामावहितां तस्य प्रोद्भूतमूलाधा
रमानीय ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं सौः इति वर्णं संयोगमहेश्वरी विद्यालयं सम्यक् ध्यानं परमानंदनिर्भरमनसा लयाभ्यां।
त्वा विमृशन् तत्त्वं विविधं प्रविविनेयत् इत्थं निगलं भमद्राणं त्वर्णसप्तकं स्मरके नैनेपि विनीतः ततस्तया शिरसि
वदने हृदये गुह्ये पादयोः भ्रसले मलं पलं ततः इति वर्णसवीनानि तद्वदंगाङ्गं रदिनाकराधे धृत्वा वाम
कराधे तामल विद्याया वामभवकूटं सुस्वारं तया निपकजे विः पूज्यानम्यकजे उपद्रावतामकाति मनलां।
श्रीनाथ वकोनलका का शाम्भवपरामृतविरह पूजावागततः कलसेशी शुद्ध सोंतु वं तन्मुतं गोरोचना लेपितं
ध्यात्वा तत्त्वं च तं परामृतकलां तन्मयमानंदितनिपदिनिनमेकं तं तन्मयं परकलां च ध्यात्वा तत्सवामभवकूटं समन्तु
सेपरिस्रुत वदामि भंतरेकामरान कूटं च विलिख्य पातितानेकाक्षीयद्वीभिः संपूज्य वर्णमासवामभासवस्य
मातां गुरुं स्मृत्वा स्वयं मध्ये नमस्तारा मयपादौ गुरुं हृदि श्रीभैरवेनमः इति तां पादौ गुरुं हृदि श्रीभैरवेनमः इति मलविद्या
महस्यन्नमपानामि देशे वलिनाथमानमः इति वलिरस्वनाः संपूज्य नामधाम तदन्ते यास्वमस्तु तुष्टः मन्त्रा
नामनं परिसुंगकाजनं नलनादि विविध विचित्र लीला विलास विशेष सामग्र्यं परितोषयन् रंगनारंन
मध्ये नृत्यत्वा तत्र गतिमीड्य तत्त्वं नैनततामान नेमुगंचकमभवां पूज्यकलेश विशेषावश्रीपात्रे शुभमल वि य
या संयोज्य तत्त्वं च देहे तन्माध्यतां ध्यानेहं नेकलशोति लिख्य तेमनाम मानना नित्य लवसमनामास्वलाप्ता
हृनेः परितोषसमानमानकृत नेष्टनेम समवाद्वीप्तु इत्यतामा पीठ जनामा भेत तत्तन्तव्यमानसममसहस्रादि

सौ०
८२

82

विशेषो देवीयामले ॐ तो इत्याद्यं देवि तन्मे तन्मम मे वद तत्त्वतः तोषयित्वा मया सम्यक् केवलं शरणं मम मन्त्राः। शङ्करी।
येन यायान्यायमा ये अथैव यागवर्गः सदेवीयामले श्रीभैरव उवाच तृतीयायां विधिं वक्ष्ये कौलधर्मानुमोदनम् न
स्नानं तुल्यानम आचमनं जपस्तपः कृत्वा मनुष्यानां मुक्तिताना विधायकर्मा परिकार्म्मिकः परः तत्र मांसं तु भक्ष्यं तु नान्यथा
मन्त्रं च न यमम् तन्त्रमेव हि न्यास हि तन्त्रमेव सारभूतं च मयः सम्यक्कारक तत्र कर्मा पितृगणे हिंसा जाता अन्त्रिरशेषाति तृ
तीयायां तु ते विधि सर्वे तं नाये भूतं तत्र वा तत्र यन्नियोजित कल्पकोटिशतैरपि देवायता स्वर्गं पर्वा नृप विप्र सम्मती।
स्नानः उत्पन्नविप्रामर्शाद्यासन्यायान्यपि देवताः तृतीयायां विधिं कुर्वन् नानन्यरस मया सदा। विधिवत् कुर्वती कृत्वा
तृतीयायां तन्त्रावेति तत्र कर्म ते संरे इदं तरीयमप्यपीदृति ये यान्तु शुद्धानां तृतीयायामी सम्भवति तत्र तास्व समस्ता
यान्नैव यामा हेदः सदा कामनाम तत्र माया यान् सर्वथा लक्ष्मीकाशायन् सुतपत्नी शिरोहस्ता रूपमिदं सन्नमम ॐ
यन्मयपत्नी तेनैव इतिकाम नं तं त्रिये येन तु नवपत्नीने मृगशीर्षः विशेषं कृतनं वेदं विद्याः सर्वतो यं मयः अनेकं सर्वदेवम।
याम चैव शुद्ध्याद्यादि सकलं कृतं तेन तत्र संशयः अथ सम्पर्कतो यामि तान्नपश्यतानि च अथ सम्पूर्णास्य परा गीः स्ता
तेन सर्वविद्या मे सर्वं सर्वत्र त्वस्यानि स्वर्गान्नपितान्येव गोकोटिदानं यत् पुण्यं तत्पुण्यं च पुनः मे इति तं स्मा।
सर्वमयपत्नीनं तृतीयायां समाचरेत् कृत्वा संस्कारं च मद्यं सर्वविद्यामप्रमाणाश्च तत् यत्र तु स्नानमाचरेत् सर्व मा विहितं भजेत्।
शक्तिः सज्जा सकलं येषा विधिवत् कृत्वा शुद्धैः अथ तृतीयमव्यामिन तन्मानि च सर्वत्र अथ वक्ष्ये मलज्वावके ल
नाम रुद्रभाषितानि प० अ श्री लालविद्यानामाञ्च अष्टोत्तरलारयायं कालाशनादि नरश्रवणु विपुली कृपया च तस्य प
त्रा निश्चलालं च तत्र यस्य सदानन्द भाग्य शुभाङ्गी सुरा मालिनी शुचिः नालिका श्रीपरा श्रीचक्रा सर्वांगसंयुता दी
र्घके शी विशालाक्षी तीक्ष्णायतकृपानासिका स्वर्णाङ्गसुकपोला च स्वर्णपीवरसंनिका यत्नेलाननीरोरव स्त

ततः कंचुकेऽपि नी रवापुष्पं लिंगुरुत्वाय भवतीत्यर्थः तथा हृदयाभ्यासनाभिः स्यात् हृत्स्थले भवति सा मता स्यात् लिंगे कौ
त्रासर्वलक्षणसंयुता कार्यं तस्य समानाभावात् स्वार्थे लोकविवर्जिता भवतीत्यर्थः प्रदत्तेन पंचविंशतिवर्षिका अप्रमत्ता ।
विशेषात् शयासाद्येवातमाममता अनुक्तं प्रतिहन्याद्यादिस्यात्तारा परमेश्वरी भवतिनाद्यहृत्तारोद्भवत्वात् निष्फलं भवेत् अर्थेन
श्रुतयोः कन्याः कामिन्योऽप्रमत्तिविनमः साधरास्तत्संभूताः ततः श्रुता मन्त्रात्कला अत्र मोषा स्वपरा स्वेच्छया वेतीः अत्र
जयेन तत्रेद्दृष्टपरे सर्वेषां दीर्घमवाप्नुयात् अथ हृत्तात्कलेवरोऽन्तरेतानेतनाम् स्वशक्त्या वा युक्तेन युक्तं परमशक्ति म
हृत्तेन ततो वेश्यापि कालेयुगान्तर्कायतः तोपिका तत्र वा सारः कौष्ठे ह्यात्तरः कास्त्रं मे कारिणी ततोपिकतरा योऽन्त्रा ।
देवतातीवतानेन ततोपिकात्प्राणं प्रताद्यतारतीयतलोपिका ततो मातंगिनीदेश्यामातंगः कृष्णवर्णा तथा पूक्षस्था
श्रुत्वा नाम्नीयतलोनिर्मृदरीमूलता मूर्द्धीपरतः श्रोत्रा मौनतत्पत्तनारिणी तत्पराप्रमेशानितन्मतासुमलक्षणा स
मर्यादारमपत्रामेत्रलाभयवर्जिता विद्यानाथ प्रमत्ता या येथस्वानेत्य संयुता ०४३१ समाप्रवृत्ताः हृत्वेष्टस्वर्णयोषितः ।
अत्रैषां यावदेवत्रायच शक्तिमात्रमेश्वरी मंत्रापि देवता त्रुष्टा हृत्पाः सर्वौपद्यकैः विविधफलतानुत्तेवस्त्रालंका
रस्यभिः संहृत्य विविधवस्त्राभूषणैः सर्वाप्रयेत् संभोगवस्तानां प्रत्यायः कृतकृत्य हृत्यवत् सदापि अप्रमत्ता नि
नाकार्यमवेक्ष्य परमानेस्तुपेताहेतुभाविवेयवर्जितः शस्त्रायुक्तेऽवेषिताव्द्वेषांभवी स्वयम् तदानात प्रकतमा
तदाश्रयः अवर्जने शस्त्रानालेख्यकोमंत्रीतपसेविनिर्थके ततेन त्रायताम्भादिकृष्टो भवतिनान्यथा तस्मात् सर्वमय
त्वेनतत्त्वाकंतममाचरेत् योगांगीविहृतामी चकाराणालीषधिरातथा मुद्रिणी विधिवाम कामललादित्यधादि नी
अथोक्ता नाम क्रिनीनाम्नः सेवाविवर्जिता हृदकीसमयमुह्यावोक्तिनयधारिणी ततृष्ठारावकमलीनापुदुर्गां
कश्मलामरानिष्टवशानि अनाचारावकाकवाक्र दीर्घंस्नायलेवाही सुखतत्त्वनिनेविनी हृत्स्वर्णानि म
लिना हृत्याविकंचेतेना महा स्थूलानिरोगानामलेविनयधोमरा ईषत्त्रासिकनेत्राच शुष्कांगीयोर्थके ।

मा॰ ८३

शिनी कुनिशक्तोरुणांनाचमहादाक्षार्थसमन्विता कस्मीतीनांगिनीयैवयं गंधाबालसानया श्वेतांगिनी रोद्रवि
वाक्त्रागयोनिविशालिका मनिभ्य हानिविमलाश्च निदीर्घाविकुब्जिका पतलवणसंयुक्ताः शक्तीर्युतेन ।
वर्णियेन विशेषतः प्रयत्नेन विधवा पूरितेन येन शक्तिपातं महानंद्यं विधयायेक दायन श्रुतानां लोभनोमातः ।
देवेश्वरानां निष्कला नमस्ताद्भूतीमकन्येवालस्तां यान्यानपार्वति नष्टामश्रुतायामले नारदउवाच सर्वज्ञजगता
नाथशांकंचेतश्च तिनो दिनम् मातंगीहृन्नतं तकथम् कि मदायकं श्रवणेनमथिता वेश्यावेश्या मानुसम्बला ।
समलाचमातंगी सा हूती सर्वमंगला १ निश्रोक्तं त्वया सर्वमिदानीन हृपर्थ्यः नववाक्य ममद्वसन्नेन द्वथिताम
१ ब्रह्मोवाच मात्रुरूपौत्रसेदं देवेदेशं शाक्तमन्ननमम् अस्ति सर्वज्ञ कल्पो सो मातंगो मुनिपुंगव वर्षाणामयु
ते वत्स तपश्चचार ह तेन प्रीता महादेवी देवानां हितकारिणी वरं वृणीष्व भगवन् दास्यामि तव वांछितम् तच्छ्रु
त्वा द्विजवर्यो लोपपायात्वर्मसाधनं हे देवि जगतां मातः प्रीता चेयदि मां प्रति अपत्यता समासाद्य मत्कुलालेयनं कुरु ।
इति श्रुत्वा वचस्तस्य तिष्ठद्ध जनयामास तां सुतां श्यामलां चारुवदनां वीणाशुकसमन्वितां शारिकां ज्ञानसंपन्नां जपमा
लाकरांबुजैः धारयंती विशालाक्षी शंखतांटंकशोभिनीम् सा च भूत्व महादेवी मातंगकुलनंदिनी मातंगीति ।
तदा देवी विख्याता वरदायिनी तां विलोक्य तदा शंभुर्दूतीचक्रेश्वरं तया त्रिपुरांतकामेन योनिस्थानं तदाक्र ।
ला अन्याली हास्यिता देवी शून्यांसी कृत्यनिष्ठला तदा ह्रस्ते जिमूत्वानं ववेशं करिप्रियां तदाप्रभृति मैजा ।
तो हूती याणा मनोहरः प्रणावनतदाशंभुस्तपसा धीरे निमज्जन् प्रणावानर्गतं मंत्रं मातंगास्ये विनिर्गतम् सर्वसौभा
ग्यजननं मालामंत्रमूभ्रतदाः रमावामे मिदं नित्यम् निर्यलोकरंजनम् मातंगीमंत्रमन्यर्थं मन्मथस्य निपादकं श्रा
यंतम्स्न्यासा देवीतस्मादाख्यानात दंत्यजा मातंगीश्रग्न्यवर्णस्यात दामाद्यान्त्यजा भजेत् अन्यताना हि जानाच के
देवास्मशास्मने सा देवी सर्ववर्णानां वरदत्वाव निरूत्तरम् कृत्वा संकेतसमयं चक्रे मातंगमन्त्रमम् नदोषः सर्वच ।

83

गीतं नाऽस्ति फलावरं नरा न दोषस्तस्य विद्यते सर्वेनः अतिथोदितं देवीमुद्दिश्य मोक्षार्थं हननं यदोषवर्जितम् ॥ एत
स्मात्सर्वमिदं दिव्यं नवाध्यं अतिथोदितं अनर्थागमिद्धेयं वहिर्यागं चवैदिकं मन्त्रेण सममाधुर्यं तं न हृद्यं न तत्त्वोयकम्
तेन मन्त्रेण सन्मार्गं सर्वं न मप्यं यत्काशितं गोपनीयं प्रयत्नेन नवभावाय शुभमिच्छता स्वतन्त्रशक्तिमता मागमस्य मनेन त्मयो।
दितम् मातंगीशक्तिनेत्रे हन्तृशूली यातो मनोहरं यानि शून्यो विना शक्त्या हन्तापि हन्ता भवेत् स्वत्वाकेनापि सर्वेन
समवेदितं तनाश्रमन्य ग्राग्रहरो गव विभवान मितां लभते नरः अनेनैव विधानेन विधानो निधिं शोभवेत् पुत्रार्थी
लभते पुत्रं धनार्थी लभते धनं मातंगीशक्तिमध्यस्थं नयासाकं समर्थयेत् मातंगीमन्त्रयोगेन सर्वकामार्थसिद्ध
ये मन्त्रसाकं सदा हन्त्या मातंगीमन्त्रदेवता सा हि देवी शक्तिहीना न ददाति मनोरथं निःशको निर्मलानन्दी रूपा।
मोवादरूपधाचरम् कालिकान्वयसंभूता दीक्षितानां मोक्षवर्जिताम् दीक्षितानां कौलिकमार्गे [illegible] शीलानां [illegible] ।
नाम् त्रिशान्मवन्यायः [illegible] दिकामपि [illegible] निर्मला [illegible]
देवीकालरात्रिमनुस्मरेत् [illegible] देवीं [illegible] मन्त्रं [illegible] सिद्धि [illegible] शयः
[illegible] मन्त्रदेवतायै नमः अथ [illegible] श्रीदेवी [illegible]
[illegible] शाखा [illegible] लाभकर भोगं [illegible]
[illegible] मातंगीरहस्ये [illegible]
रा मातंगी [illegible] इत्यादि [illegible]
[illegible]
[illegible] देहभावपरित्यज्य [illegible]

चुंबनालिंगनैर्येवनवदंतनखानि च बहुनात्र किमुक्तेन प्रणाममेकं समाचरेत् द्वितीयस्य न संज्ञातास फलं तस्यनी
सौ· विनम वृषाद्गृसमदृत्पलभते स्वे ग्राते परं सर्वदा मुख मासोनि सर्वैश्वर्यं च लभ्यते ननस्य तु दिनैकि चिन्नचमा
८४ गीमर्वधंभवेन चुंबने परमेश्वर्यं नखदंतनखात्तुषः संभोगं च मुखे प पद्महिंसाः परमेपद नदद्यात्तु नेयस्तु दरिद्रा ना
पनेधूवे ग्रालिंगनविनादेवि कुक्षीभवति पार्वति विनादंतनखं तद्देवि लोके लोके भवति निर्दितः पंचमी न स्या
कृत्वा सावि वीं नायते सती द्वितीयेन तु लक्ष्मीस्यात् नीयेपार्वती भवेत् ततो द्यात्सुखाधिनस्याः कुर्यात्तनगात्र
ते ग्रालिंगने हरे योगात्तु धनधान्यादि चुंबने नखदंतनखाद्ये स्वतदा मोदः प्रजायते सातुर्यंसंगमेनः स्मात्सुख्य
भवेन संशयः इति पंचमयागमसंसा॥ ग्रथ योगपीठपूजा॥ तत्राद्दौ भैरके न श्रीचक्रमभ्युद्धास्य ग्रासनः पीठे
पति ह्रौं श्रीं गुरुपादुकाम्स्यार्थं श्री ग्रमुकानंदनाथश्रीपादुकां पूजयामीति संपूज्य दक्षिणभागे ४ गंगनाय
तिस्त्रो· इति संपूज्य सर्वोपसतद्यान्नोपरि गुं परि मंडूकाय नमः एवं मंडूकादिक्षु पश्चिमांतसंपूज्य पश्चिमामिद्वारस
मदिराहृतं तु ग्यप्रर्णासमद्रवतु एवं पश्चिमदक्षिणासर्वैतान्दिक्षु ध्यात्वा ४ इक्षुरससमुद्राय नमः ४ मदिरासमु।
द्राय नमः ४ घृतसमुद्राय नमः ४ दुग्धसमुद्राय नमः ४ इति संपूज्य तेषां मध्ये रत्नद्वीपं प्राग्वत्संपूज्य तथैव स्त्रा
ग्रमार्गश्च विलोमेन त्वरात्मानि संस्थ ततः प्राग्वत्सर्गापर्वतादि हि विंध्याचलम ध्याते संपूज्य तस्योपश्चिमादि
विलोकेन मध्ये रत्नद्वीपं कालघके स्वर्णादि नवचेकस्थाने वस्थाने समावर्णा संपूज्य तत तत्स्तिंरासने पंचमे
नमर्पध्यात्वा वायव्यादिकोणात्तु ग्रग्नि नयादि चतुष्टयत्वेन स्थिताना ग्रप्रतिसमुद्रे स्वर्णान्स्वरूपांके प्रभां
स्वनभुंजानुपविष्टांलिषांसंकल्पे संलग्नं मुनानशाय नमः इत्यादि शीर्षं सदाशिवाविंदु प्रमंच ध्यात्वा वायव्ये ४ लौ
हृस्त्रियाधिपतये ब्रह्मणे नमः ग्रस्त्रयेनामनसी· ईशाने वां ग्रपामधिपतये विष्णवे नमः विस्त्रयेनामनसी·

84

आग्नेयेशानेशोपि पद्मवदे रुद्राय नमः रुद्रप्रेतासनश्रीपादुकां पूज० नैरृत्येशानान्तरापि पद्मवदे ईश्वराय नमः ईश्वरप्रे।
तासनश्रीमध्ये ह्रौं विंदु पद्मवदे सदाशिवाय नमः सदाशिवमहाप्रेतासनाय नमः सदाशिवमहाप्रेतासनश्रीपादु
कां इति पञ्चप्रेतासनं संपूज्य करुणातीतायपरि बिंदुस्वर्णमकारं संप्रमान्वमें संपूज्य मंडपान्तनिरन्तरादिकोणचतुष्ट
यमध्ये कालरूपिण्यादिशक्तिचतुष्टयं संगीतयोगिन्यादिकं च श्रीसभालयां संपूज्य तन्मध्ये रत्नवेदिकां तदुपरि
श्वेतछत्रं तदधो रत्नसिंहासनं च संपूज्य श्रीचक्राधारपीठं रत्नसिंहासनं त्वेनधरीकल्प्य तस्याधश्चाग्नेयादिकोणचत
ष्टये धर्मादि चतुष्टयं तत्स्थाने अधर्मादि दिक्षु अधर्मादि चतुष्टयं पादलिपेन संपूज्य तन्मध्ये मायाविद्ये सं।
पूज्य तदुपरि पञ्चदशकलात्मिकाविधिनीयापत्राय नमः इत्यनेनं संपूज्य तन्मध्ये मोलावृष्टदलकमलं कामेश्वरीपीठं ध्या
त्वा पद्मासनाय नमः इत्यादि पत्रान्न्यासेन संपूज्य अष्टदलकमलकेसरमध्ये मातृन्यादि सर्वशाक्तीनामष्टकाः।
स्वायाद्रिकामादरोपेन संपूज्य न्यासेन पीठमेव णासमर्पितं पीठं संपूज्य तदुपरि श्रीचक्रं विभाव्य समस्तचक्रेश्वरादि स
मष्टियोगिन्यंसमेता समस्तचक्रं संपूज्य बिंदुचक्रे ४ मूलविद्या ॐ ह्रीं क्लीं भगवति बलं निमेकामेश्वरि सर्वसंवे
ननवशंकरि त्रिपुरभैरवि ऐं ह्रीं क्लीं ह्रीं महात्रिपुरसुन्दरी श्रीः इति त्रयोदशविद्या याम्यादिः संपूज्य पुनर्मूलेन पञ्चिः स ह।
ज्य श्रीचक्रं पुष्पचयात्मकं ध्यात्वा चतुरस्रचयात्मकं ध्यात्वा चतुरस्रयोः षोडशदलाष्टदलात्मके ४ मध्यबिंदु सम्प्रा
यिशरीरात्मने नमः चतुर्दशारं सृष्ट्यात्मके मध्यचक्रे ४ स्थितीयां त्रयात्मने नमः अष्टारत्रिकोणबिंदुत्मकान्तकचक्रे ७
लीयं प्रणात्मने नमः इति मंडलपञ्चकर्मोध्यात्मविधियाथ ॥ मध्यान्तराभेदेन योगे क्रमेण पूर्णपञ्चेण संपूज्य तत्राभ्ये
वक्रेण भानुतत्त्वमध्ये पञ्चमान्वलंकृत्य पञ्चेणांतराहं त्रिकोणोत्तराग्रादिकोणाग्रे वामावर्तेन ह्रंदूपस्तां मकां
रेखात्रयं संपूज्य पुनस्त्रिकोणाग्रकस्थकोणाग्रे च मध्ये च मानवम्प्रीठं चतुष्टये योगपीठं ध्यात्वा संपूज्य

सौ: ८५

बिंदुचक्रे महोड्याणपीठे श्रीगणपद्मसहस्रदलकमलाय नमः इति सहस्रदलकमलं संपूज्य तद्गर्भे पद्मं हृदयचक्रं ।
श्रृंगारद्वाराद्बाह्यकोणान् सबिंदुत्रिकोणात्मके ब्रह्मचक्रे बुद्धज्ञानानिमादलिपेन संहृत्य बहिर्व्यक्तायां ४
नादशक्तिश्री· षोडशदलेश्री ४ बिंदुशक्तिश्री· अष्टदले ४ कालशक्तिश्री· चतुरस्रकोणे ४ ज्येष्ठाशक्ति
श्री· बाह्यदशारे ४ रौद्रीशक्तिश्री· अन्तर्दशारे ४ वामाशक्तिश्री· अष्टकोणे ४ विषघ्नीशक्तिश्री· त्रिकोणे ४
दूतरीशक्तिश्री· बिंदौ ४ सर्वानन्दशक्तिश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः इति नवशक्तीः संपूज्य षट्त्रिंश
त्तत्त्वात्मकश्रीचक्रं ध्यात्वा ४ अं कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं डं ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं षं सं हं लं क्षः
शिवशक्तिसदाशिवेश्वरशुद्धविद्यामायाकलाविद्यारागकालनियतिपुरुषप्रकृत्यहंकारबुद्धिमनः श्रोत्र ।
त्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्थशब्दस्पर्शरूपरसगंधाकाशवाय्वग्निसलिलपृथिव्यात्मने श्री
महात्रिपुरसुंदरीयोगपीठाय नमः संपूज्य ध्यानलिंगात्मकपीठं तत्र पद्मासनं लिंगाकल्पयामीति म
ध्ये त्र्यक्षं लिंगं ध्यात्वा तदुपरि ४ ह्रीं श्रीं सौः श्रीमहात्रिपुरसुंदर्याः सकलदेवतात्मने अमृतपीठश्रीकामेश्वराङ्कस्थां कामेश्वरीम
र्तिं कल्पयामीति पुष्पाणि निवेद्य ध्यानेनाक्रांतमूर्तिं भावयन् शाक्तमूर्तिं ध्यात्वा मूलमंत्रेण पुष्पांजलिं दत्त्वा पाद्यं ददामि श्रीका
मेश्वरीमूर्त्यै नमः इति कल्पितमूर्तिं समावाह्य निवेद्य योगपीठस्य नाम आवाहयेत् श्रीपरदेवताया योगपीठस्थ
शक्तिकोणावरणस्थितशक्तिदेवतान् श्रीपरदेवतायाः पोडशषडंगरूपविभक्तित्रिपुरां सत्त्वात्मपीठस्थ नवनाभ
श्रीचक्रविधिना नवावरणोक्तैः सार्धं संपूज्य नवमुद्राः प्रदर्श्य मुद्रादिभिः स्तोत्रैः प्रणामैश्च परितोषयन् मध्ये देव्याः श्रीप
रदेवतायाः परब्रह्मस्वरूपायाः प्रकृतिभूतानां श्रीभुवनेश्वरीमहात्म्यभक्तानां श्रीमातंगेश्वरीनदंगभूतां बालां स
मां शक्तिं वा नत्वा पीठस्थानात् सर्वकं नवरत्नवरणैः सह संपूज्य नवरत्नं पूजमुद्रादिभिः परितोष्य श्रीदेवताः समाराधयेत्

अथ सर्वं रायणनं स्नानार्घं नत्वा कल्पोक्त विधिना हृदयेन ४ अर्घ्यादिना पात्रासनं संस्थाप्य हृदयेन इति पंचायतन स्नानं वि
धाय श्रीचक्र स्नानानां भेन अथ अनन्तासनं विमलशिवासनं मंत्रेण नाथानुकल्पयित्वा पीठमेरुभावानां पीठस्नानविधिः
अथ पुनः नमोऽस्तु गणेशाय पीठस्य स्नानमन्त्रकारः नमः श्रीगणपीठस्नानाय देवमंत्रकादि समृद्धिं तेन संस्थाप्य अनन्तासनं त्र
ससमुद्राय नमः रत्नद्वीपाय नमः नन्दनोद्यानाय नमः स्वर्णप्राकाराय नमः कल्पवृक्षेभ्यो नमः मणिमंडपाय न
मः स्वर्णवेदिकायै नमः रत्नसिंहासनाय नमः सिंहासनस्य पादचतुष्टयेन धर्माय ज्ञानाय वैराग्याय ऐश्वर्याय नमः ज्ञानाय
नमः वैराग्याय नमः ऐश्वर्याय नमः स्वाग्न्यादि सिंहासनस्य दिक्चतुष्टये अधर्माय नमः अज्ञानाय नमः अवैराग्याय।
नमः अनैश्वर्याय नमः मध्ये सिंहासनस्य मायायै नमः विद्यायै नमः अनन्ताय नमः पद्माय नमः आनन्दकन्दाय न
मः संविन्नालाय नमः प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः विकृतिमयकेसरेभ्यो नमः इति सर्वं पंचाशद्वर्णबीजाद्यं सर्वतत्त्व।
रूपायै कर्णिकायै नमः अर्कमंडलाय नमः सोममंडलाय नमः वह्निमंडलाय नमः सं सत्त्वाय आत्मने स।
त्त्वाय नमः रं रजसे आत्मने नमः तं तमसे आत्मने नमः आं आत्मने नमः अं अन्तरात्मने नमः पं परमा।
त्मने नमः ह्रीं ज्ञानात्मने नमः स्वाग्न्यादि दिक्षु मध्ये च ज्ञानतत्त्वात्मने नमः मायातत्त्वात्मने नमः कलातत्त्वा
त्मने नमः विद्यातत्त्वात्मने नमः परतत्त्वात्मने नमः इति संस्थाप्य अष्टदलकेसरेषु स्वाग्न्यादि मा दलेषु तीव्रायै।
यै नमः ज्वालिन्यै नमः नन्दायै नमः भोगदायै नमः कामरूपायै नमः उग्रायै नमः तेजोवत्यै नमः सत्यायै न
मः विघ्ननाशिन्यै नमः इति मध्ये संस्थाप्य गं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः इति मंत्रसंपीठं संस्थाप्य तत्र
स्थाप्य स्नानमाने तोरणं नित्यपरिकल्पयावाहनादि नत्वा कल्पोक्त विधिना केवलादि अथ सोऽपीठ पूजा मा
तृका अंगेवाक्षरान् स्वकरेण मातृका न्यासं पितामहादि केशादि नत्वा प्रारंभे अथ वेदसप्तपीठ पूजा न
त्र मंत्र कादि परनत्वा नगरोऽत्र पीठ पूजा वरदेव स्वरस मनुद्र स्थाने तीर मनु रत्नद्वीप स्थाने स्वन द्वीप

सौ॰ ८६

स्तनेयेदिति विशेषः पीठशक्तयस्तु विमलायै नमः उत्कर्षिण्यै नमः ज्ञानायै · क्रियायै · योगायै · सत्यायै · ईशा।
नायै अनुग्रहायै इति केसरेषु स्वाहाद्यादि आधारशक्त्यादि मध्ये तं सम्पूज्य ओं नमो भगवते विष्णवे सर्वभूतात्मने वासुदेवाय सर्वा।
त्मसंयोगयोगपद्मपीठात्मने नमः इति समस्तं पीठं सम्पूज्य तत्र मलेन निर्विकल्पनादि सर्वं कुर्यादिति अथ शैव
पीठपूजा तत्राविघ्नेशादीपीठदेवे वा मण्डूकादिपरतत्त्वान्तं सम्पूज्य इत्यासनमनुस्मृत्य तन्मध्ये पार्वतीं सम्पूजयेत् तन्मोह
दलकेसरेषु ओं वामायै नमः ज्येष्ठायै नमः रौद्र्यै नमः काल्यै नमः कलविकरिण्यै नमः बलविकरिण्यै
नमः बलप्रमथिन्यै नमः सर्वभूतदमन्यै नमः इति मध्ये मनोन्मन्यै इति पीठं सम्पूज्य ॥ ओं नमो भगवते सकलगु।
णात्मशक्तियुक्तायानन्ताय योगपीठाय नमः इति समस्तं पीठं सम्पूज्य निर्विकल्पनादि कुर्यादिति अथ शाक्त
पीठपूजा तत्र शक्तीनां मेरुबाहुल्यात् पीठमेरावपि कुलाः सन्ति तत्कल्पे शुद्धप्रवृत्ताः तेषु पद्मात्मके शक्तिसा
धारणात्मकमूलप्रकृतेर्भुवनेश्वर्याः पीठपूजा लिख्यते तत्रापि मण्डूकादिपरतत्त्वान्तं शैवपीठवत् सम्पूज्य
अष्टदलकेसरेषु आग्नेयाद्यष्टसु दिक्षु जयायै नमः विजयायै नमः अजितायै नमः अपराजितायै नमः नि
त्यायै नमः विलासिन्यै नमः दोग्ध्र्यै नमः अघोरायै नमः मङ्गलायै नमः इति सम्पूज्य ह्रीं सर्वशक्तिकमलासना
यनमः इति समस्तं पीठं पूजयेत् सनिर्विकल्पनादि प्राग्वत् इति पञ्चायतनपूजाविधिः मानसेऽप्येवं स्वपीठं सा।
गरे रत्नकल्पवृक्षविभूतिसन्तानकाद्रिहरिचन्दनैः कौलिकैः समन्वितैः ... इति ओं ह्रीं सर्वश
क्त्यादि प्राग्वत् ... बालाया ... ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन ... परमस्नेहकेन सो।
भाग्यरत्नाकरे ... ॥ इति श्रीचिदानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यान
न्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे पञ्चदशस्तरङ्गः ॥ १५ ॥ अथ श्रीगुरुपूजा तत्र प्रथमं प्राग्वत् श्रीगुरु।
पादुकाविद्यया शिरसि श्रीगुरुपादुकां सम्पूज्य नमोऽस्तु गुरवे इत्यादिना ममाम्नाय श्रीगुरोरनिर्णाम ...

नेत्रत्रयविराजत् पञ्चवक्त्रां देविं भगवतीं श्रीचक्रयन्त्रनायिके इति गुर्वोक्तां कर्णे मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा मूलविद्य
याकरन्यासादिकं षडङ्गन्यासान्विधाय पादादिन्यासान्मूलाधारे शुद्धे ध्यानं मनसा पात्रासिद्धासनं तां मानसिकं संपूज्य मना
निविन्यस्य वामे वर्तमानाष्टकवत् षष्ठीं च षट्कलन्यासान्विधाय मूर्तिविद्याप्राणायामं विन्यस्य कराभ्यां नैवेद्यकांस।
लिमादाय मातृकाभोजनेन कल्पयित्वा गृहेन्द्रमुद्राव — इति श्रीचक्रराजे देवीं यथोक्तं पात्रं सपरिवारां ध्यात्वा
नैजां प्राणायामान्नैवेद्यं पवित्रं समूलाधारान्कुण्डलिनीं सुषुम्नामार्गेण पश्चाद्भावयेत् हृदयानन्दमुद्रां नीत्वा ते।
नैजां वीसुषुम्नामार्गे गात्रे स्पर्शं कृत्वा पः तेजः संगमेन श्रुत्वमनसां त्रुधौत तां विद्यां सशिवशक्तिं समाराधयेत् मा।
नुमय ॐ ऐं श्रीं ह्रीं क्लीं ह्सौः नमो महात्रिपुरसुन्दरीमहाचक्रवर्तिनि स्पर्शकारणं नरविष्णवे सर्वमनतिदेवमानदे
वियामस्त्यादि वेदविदे देवशिखिसिद्धे देवदर्शिते यदा मनसि यदर्शितं मात्रिपंक्तौ सिद्धिदे देवशामन्त्रिकं हलभे सर्वाव
रामं हृते यावन्नांहृतं विधासिनावन्नां मुस्थिराभव इनावाले वेदस्य स्वार्थं वन्नां मातृदायना सिवेरामनु
मुद्रिकां कृत्वा स्थाने लोलतेजः समानां यावीतः कल्पितमनतेः शिरसि पर्यन्तं स्थाने मत्रिवेदयकामस्य रांकस्या
मावरां तां श्री महात्रिपुरसुन्दरी सर्वां वयवभावेन भावयन्मलं विचायापात्रं नीपु कृत्स्नमर्थं श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्य
इति हृतिहृतिस्थाय मन्त्रामूद्यासं स्थाय चनेचे सो स्वार्थं इहमन्त्रिपेलीनिसन्निधापिनीमुद्यासन्निधापिनीं च।
श्रुनस्त्यार्थं मन्त्रि हृदुवेनि मन्त्रिरोधिन्यासन्निधं धूनर्थव ममुत्वीभवेति समुत्वीकरिता पासमुत्वीकृत्य नर्थेवाव
गुण्ठिताभवेति अवगुण्ठनमुद्रया अवगुण्ठ्य देव्यङ्गेषु षडङ्गविन्यासेन सकलीकृत्य नर्थेव पेनमुद्रया मृतवा याभि वि
च मूर्ध्नि नीकृत्य महामुद्रया परमीकृत्य योनिमुद्रया वाहनादि नवमुद्राः प्रदर्शयेत् नतो मन्त्रपुष्पं घण्टावाद्य दीपिनी वि
धामवताराद्विचतां च संतोष मानस्कांयो स्वार्थं सामान्यार्घ्येनलेन देवीं ति: प्रोक्त श्री ह्रीं क्लीं नमाय कालिके सोः

श्री॰ ८२

सकलं ह्रीं क्लीं ब्लीं ह्रीं श्रीं ऐं सौः क्लीं जीवस्थाय विग्रहायै देव्याः हृदयकमले जीवं संस्थाप्य प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् ।
तत्र हसौं क् प्राणप्रतिष्ठामन्त्रे समस्तपदस्थाने श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्याः इति पदं प्रक्षेप्य तां देवीं हृदयं संस्थाप्य शक्तिमन्त्रैः त्रिः
सकृत् वा पठेत् ॥ इति प्राणप्रतिष्ठाविधानम् ॥ ततः संक्षोभणद्रावणाकर्षणवश्योन्मादमहाङ्कुशखेचरीबीजयो-
न्याख्यानवमुद्राः द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः क्रों ह्स्ख्फ्रें ह्सौं इति षड्बीजान्याख्याय सर्वैकमेकैकां मुद्रां प्रदर्श्य ह्सौं मि
त्यादि पाशमुद्रां क्रों आं क्रों इत्यङ्कुशमुद्रां धनुर्मुद्रां ह्रीं क्लीं ब्लूं सः यां रां लां वां सां इति दशभिः बीजैः बाणमुद्रां च म-
दर्शयेत् ततः ४ मूलविद्यामुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां समर्पयामीति पुष्पाञ्जलित्रयेण देवीं सन्तर्प्य पुनरुच्चा-
र्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीपादुकां तर्पयामि नमः इति मध्यमानामिकाङ्गुष्ठाभ्यां मुद्रया तर्पयेत् ततः विशेषार्घ्यबिन्दुभिः त्रि-
वारं स्नानं महोज्ज्वलं शानं सुधावर्षिविग्रहाय क्लिन्ने श्रीपादवन्दना मूलमकरमले तर्पयित्वा कुसुमाञ्जलिना दृष्टिरूपा प्रणामं कुर्यात् तत्रा
मूलविद्यामुच्चार्य भगवति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि भक्त्या आसनं कल्पयामि त्वां स्वतो भव इति वाक्येन पीठघण्टां भवमुनेन
साधकनमस्कारासनं कल्पयित्वा देव्याः वामभागे निवेश्य सिंहासनमुद्रां प्रदर्श्य प्रणम्य ॐ ह्रैं ह्रैं ह्सौं इति ह्स्रैं ह्स्क्लीं ह्स्रौः ।
ह्स्वाहा इति सिंहासनमुद्रया तत्र मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकां समर्पयामीति पुष्पाञ्जलिं क्षिपेत् त-
तो मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि स्वागतमिति कृताञ्जलिपुटं कृत्वा मूलमुच्चार्य स्वागतं पुष्पाञ्जलिं क्षिपेत् ततो मूलमु-
च्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकायै पाद्यं कल्पयामि स्वाहा इति देव्याः शिरसि सामान्यार्घ्येण बिन्दुना हृदये दद्यात्
ततः सर्वविघ्नविनाशाय पुष्पाञ्जलिं कुर्यात् ततः पाद्यपात्रजलमुद्धृत्य ४ मूलं श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकायै पाद्यं परिकल्प-
यामि नमः इति देव्याः पादयोः पाद्यदानार्थं विन्यस्य पुष्पाञ्जलिं दद्यात् एवमाचमनीयं परिकल्पयामि मुखे इति च मधु-
पर्कं परिकल्पयामीति मुखे ततः गुरुजलेन हस्तौ प्रक्षाल्य आचमनीयं मुखे ततो रत्नपादुके उपनीय पादुके परिधाप्य त्रिपुरे र

ह्रांतिर्मिति स्नानमंत्रपरमा पादि स्नांशिशाक दिशानं इतिश्राध्यं इत्यम्पादुके परिधापय प्रधानमंत्रपानं स्नानमंत्रंपंत्वा स्नानवस्त्रं
परिधाप्य कनकालं सम्पद्ये इदं वामवद्धात्र पादाचमनीयानि दत्वा कर्शयककले दत्वा वनं कारयित्वा सुगंधेन लेपं उद्वर्तन
मपस्नानं कल्पयित्वा मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपादुकाभ्यो स्नानं कल्पयामि नमः इति हे गंधतैलामलकादि
ह्रीं नीपदस्थानि परिकल्प्य मागवलिंनिवेयामकारानेव चाव दशमेणा हूतं तक शासाय नानि विधाय उद्योतकेन निर्मलकर्त्ता
नेकारयित्वा पदेके धारा शिरकमर्दः पंचगव्यैः पंचामृतेन स्नापयित्वा पुनः शुद्धजलेन स्नापयित्वा पुनर्मनोनमि ष्टितोदके
त्वांगानामिः सुवर्णादिविहितैर्नानातीर्थोदकैः तस्मलिलैः स्नापयित्वा मागवन्युक्तो जलेन दत्वा आचमनीयं कल्पयित्वा
केशमार्जनार्थं तत्र दत्वा जलस्पृशयन्ते कारयित्वा नाना —— चितं रत्न दुकूल हूयं वसिति मोत्ता मलविधायामिति
मंमाथ्य रुस्त निवेदना भ्यां वासोभ्यां नमः इति संपूज्य ४ मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपादुकाभ्यो वासरूपीपरिकल्पया
मि नमः १ निपरिधाप्य पुनराचमनीयं दत्वा प्रागवत्तिवेच्च १ श्रीजलिनासं पूज्य परमक्कम गंधादि विनंके ठ स्तविधिवत्
धनाय कं ठ सूत्राय नमः इति पूजितं देवोम मस्त्र मलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी पादुके परिधापयामि पुरस्तादनि
र्मिते ग्रागच्छ निर्मितं पाम्प मलेकाम्प मंत्र इति मिति मा चर्या लेकाम्प मे इपं नीत्वा सितासनेमनुपवेशपालेकालम्पुरातोनि
धायवमिति मोदपमलेना मिमंसविसमदे वेतम्यो लेकारभ्यो नमः इति संपूज्य ४ मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपा
दुकाभ्यो मुकुटाय लेकारत्ना निपरिकल्पयामि नमः इति सामान्यतन्त्रस्य विशेषतो मुकुटं परिकल्पयामि नमः इत्यादिम
कुटललाटाभरणाकर्णा हारनासाग्रे वेपकों कुलीयक मालेविकारत्नसमानतावलीकर्तोनंसपार्श्वे मवतानामिम ११
तानखेदं हेमांगुलिकं कुरकूटलेवार्थहारस्य दुभालललेतिकं भास्करमावलयवाहु वेष्टनसीमंतिकगं इमघ्नानामिम ११ पा
इत्यमालामतिमेखलाश्च वलादंनरत्नकर्णोकनीचीरत्नूनानुभग्ना पादांगलीयकनन ११ रत्नकपादकटकं तं म।

सौ०
८८

कलत्रदत्तं रिकामसवपञ्चकमिति चत्वारिंशाङ्ग्रन्थैश्च समूहात्मनाङ्कनाविधैः सम्मलंकारणो लेहल्य सर्वं च त्रिवेचयत्।
ध्यानं लिङ्कृत्वा ॥ तत्पादुके उपनीय मूलमन्त्रान्ते श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीपादुकां पूजयामि नमः इति पंचवाद्यपुरःसरं यागामंडपमा
पात्रिताविवारणतोः महदनिमार्गच्छन्त्यामराविनायकत्राहस्ताभिः परिवारदेवताभिः सह यागमंडपं नीत्वा कामेश्व
रांके भगवतीमुपवेश्य परिवारदेवताभिश्च यथास्थानं समुपवेशयेत् लोहितांगलिलितां चापबाणपाशांकुशधारीं करैः।
ध्यानां कामराजांके संस्थितां सुस्मितां स्मरेत् ॥ इति श्रीपरदेवताया ध्यानं कृत्वा ॥ मूलेन पुष्पांजलित्रयं दत्वा धृत्वा
गरुकर्पूरकस्तूरीसारकस्तूर्यादिगंधपंकं सुरतोहृत्सरासनसमं प्रयातपंचगन्धमिति निपंचविशरांधंतदन्यनमं च भाग्यवत्यास्य विलि
देवताया गंधाय नमः इति संतर्प्य मूलेन श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकायै गंधं परिकल्पयामि इति गंधं समर्प्य आवाहनविरेचय
गंधं समर्पयेत् पुष्पांजलिं दत्वा मूलेन श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादुकायै पुष्पं परिकल्पयामि वौषट् इति पुष्पा
णि समर्पयेत् आवाहनविरेचयत्वा पुष्पांजलिं दत्वा धूपश्च शिलापाणिर्धूमागारान्नादायककमिति निवेद्य धूपे मन्त्रमु
पामृतीकल्पं ह्रीं श्रीं ... ताम्रदर्शांगशर्करान्तनमित्रं गग्गुलेवानिति धूपं गंधर्वदेवताय धूपाय नम
इति संतर्प्य मूलमन्त्रान्ते गंधाढ्यो गंधयुक्तम नमः श्रीदेवः सर्वभूतानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यतामिति श्रीमहात्रि
पुरसुन्दरीश्रीपादुकायै धूपं परिकल्पयामि नमः ॥ इति धूपमुत्सृज्य धूपमुद्रां प्रदर्श्य वामभागे निधाय ततोराग्रे
येन मूलमन्त्रान्ते ... गन्धाद्यैर्भिः संतर्प्य ... निमज्ज्यमानः स्वाहेति दीपं दाम ... वामहस्ते
नवानृपर तिलाहस्ते नवधूपपात्रं बालपञ्चभिः धूपं निवेद्य तत्पात्रे देव्या वामभागे निधाय दीपपात्रं गोघृतेन नासंपूर्णं च
कर्पूरगर्भितां वर्तिं निधाय ह्रीमिति मन्त्रावलम्ब्य ... विश्वरूपाय धूपाय नमः इति संतर्प्य मूलमन्त्रान्ते
सुप्रकाशो महादीपः सर्वतस्तिमिरापहः सबाह्याभ्यन्तरंज्योतिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यतां श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीश्रीपादु

88

कार्येशीयं परिकल्पयामि नमः इति दीपमुद्रां प्रदर्श्य इत्यैं क्लीं मनुना निवेद्य घण्टां वादयन् सर्वैकमग्रे प्रदर्श्य न
न्नार्द्रं स्वाहा इति लाभागे निवेद्य स्वरे यात्रे चतुरस्रमंडलेन जलेन निर्माय तन्मस्तके दीपात्रे नानाविधान्नं स्थित्वा नमरिनेवदश्मेपेतं दं
धृतिदीपिनेवेद्यापेनेन स्थित्वा इस्लेसाधारलं निधाय मूलेन निरीक्ष्य गन्धपत्रेनेवेदके शेः संनाद्य कवचेनाभ्युक्ष्य ओं मः
वौषडित्यनेन सममि मंत्रेण जलेन पुनः मोतयेत् मुद्रां प्रदर्श्य वामेनिवाप्य वीनमध्ये सर्वाम करे तामसपाजपेलहू
नेराघं संशोध्य इति निवेद्य दीनं समयार्नेन पत्राणि करेणात नरोषान्नं दक्षिणे करेण वामेनिवेदीनेन ।
समवारमभिमंत्रेणनेन दर्शनीकृत्य मूलेन विधाय बिंदुभिः प्रोक्ष्य विश्वरूपनायनेवेद्यायममशुनिसंपृक्ष्यात्मासेवार
त्यमूलेन समवारमभिव्याभिमंत्र्य ओं ह्रीं कामदुघे अमोघवरदे स्फुर स्फुर श्रीं श्रीं श्रीं इति कामधेनु विधाय धेनुमुद्रां
प्रदर्श्य मत्स्यमुद्रया परमीकृत्य ध्यात्वा मूलविद्यया संपूज्य पाञ्चेन जलमभ्युक्ष्य
सर्वात्मिकायै भगवत्यै श्रीम
हात्रिपुरसुन्दर्यै श्रीपादुकां कल्पयामि नमः इति नैवेद्यं परिपूर्णमस्तु कृत्वाञ्जलिं ।
श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी परमेश्वरि इति
वेद्यपात्रे जलमस्त्रेणीकृत्य ओं ग्रासमुद्राः प्रदर्श्य
दिव्यमुद्राः प्रदर्श्य ओं प्राणाय स्वाहा अपानाय स्वाहा इति
नेन मध्यमस्पृशेत् व्यानाय स्वाहा इति उदानाय स्वाहा
कामध्यमानामिकाभिः स्पृशेत् ५ ओं ह्रीं सौः समानाय स्वाहा इत्यंगुष्ठेन सर्वाः स्पृशेत् इति प्राणादि पंच मुद्राः प्रदर्श्य कृताञ्
जलिर्मूलविद्यामुच्चार्य आत्मने व्यापिकायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै ह्रीं व्यापिकायै श्री०

सौ॰
८९

मूलं सौः शिवतत्वव्यापिकाः मूलं ऐं ह्रीं सौः सर्वतत्वव्यापिकाः इति त्रिः श्रीसत्वबहुलं ग्रासयित्वा नैवेद्यमुद्रां प्रदर्शयेत् ४
मूलं श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि घृतान्नं मधुविः सौरभ्यं विविधानेकभक्ष्यान्नं निवेदयामि नैवेद्यमन्नं गायत्र्या तदा अनेन मं
त्रेण पुष्पांजलिं समर्प्य नैवेद्यजातं तामात्मनः सपरिवारायै देव्यै निवेदयेत् ततः स्वर्णादिपात्रस्थं कर्पूरादिसुवासितं जलं
धेनुमुद्रयामृतीकृत्य ४ मूलं श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि नमस्ते देवदेवेशि सर्वतृप्तिकरं परं अत्यन्तनिवेदितं शुद्धं गृहाण निःस्पृहे ।
शीतलं अमृतानन्दसंदोहं गंगासागरजलममृतम् इति देव्यै जलं निवेद्य पात्रं मंत्रेण तत्र निक्षिप्य भोजनतत्त्वं लंबितं स्वस्वटां।
वाद्यमानानां परदेवतां ध्यायेत् यथा ब्रह्मादयो देवाः समस्तमतिमतः सोपविष्टाः समस्तां क्लिन्नहासैः लक्ष्मणेन निकरे वीज्यमाना।
सखीभिः नर्मक्रीडाप्रहसनपरायणैः भोजनं स्वतनुभिः कृपया प्रेकनकघटितेषु पात्रेषु हिमालया इः निध्याय वाममूलं वि
चार्य द्वादशात्मनि पित्वा जपं समर्प्य भक्तवत्सले मां देवी विभाव्य धेनुमुद्रया पात्रान्तरं जलममृतीकृत्य ॐ अमृतापिधानम
सि स्वाहेति देव्याः करे उत्तरापोशानं दत्त्वा गन्धमाल्यं निवेद्य समनुकूलनसाल्कि चित्तुष्टमानसो किं अमानंतनमीमंत्रमूलायशोधि
कायेति मिलिता सिद्धैः इस्त क्षिप्तभोजनं परिकल्पयामि नमः इत्येशान्यां त्रिकोणमंडले क्षिपेत् ततो मूलमंत्रेण स्थाने प्रो
क्षणादिः संशोध्य हस्तप्रक्षालनार्थं देव्यै जलं करोद्वर्तनार्थं गंधं च शोधितचन्दनं गंधात्मिकां पित्वा करे शंके।
ले दत्वा पादप्रक्षालनं पुनः गंडूषजलं दत्वा देव्याः आचमनं तालनं कृत्वा आचमनीयं निवेद्य केशरादिना तांबूलं समर्पयेत् ।
तांबूलमानीय प्राग्वत् स्नात्वा नमस्तिरेवत्याय तांबूलाय नमः इति समर्प्य मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपादु
कायै तांबूलं कल्पयामि नमः इत्युक्त्वा पुनर्मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि नमोऽस्तु ते लक्ष्मीर्हर गृहाण मां गिरं मुखशो
धिनं मुखतांबूलं प्रतिगृह्णामि नमः पूगीफलेन ताम्बूलं प्रसारिते गिरा निरेवेद्यैतांबूलं निवेद्य योनिमुद्रया प्रणम्य मूलमुच्चा
र्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपादुकां पूजयामि नमः इति संपूज्य अवस्थानात्मकोटाप्रसन्नहृष्टवनां विभाव्य ह्रीं मिति नमः

स्कारमुद्रां बद्ध्वा मूलेन प्रदर्श्य मत्तान्मुक्तुमितिनियमेन । शङ्खस्थोदकं लोमविलोमेन मूलविद्यया संपुटितेन मीनकान्तरे मीन
कान्यासस्थानेषु देव्या देहे कुंगंधपुष्पाक्षतैः संपूजयेत् । यथा ४ मूलेन शिरसि मूलं ३ न वैपरीत्येन मूलेन मस्त्यादिनेत्रो देव्या
हृदयादिषु षडंगस्थानेषु ४ ऐं हृदयाय नमः एवं क्लीं शिरसे नमः सौः शिखायै नमः ऐं कवचाय नमः क्लीं नेत्रत्रयाय नमः
सौः अस्त्राय नमः इति लयांगपूजां विधाय पञ्चबलिं तोयमत्तादि त्रयोदशमुद्राः प्रदर्श्य प्राग्वद्विशेषार्घ्यबिन्दुभिस्त्रि ।
वारं मूलेन संतर्प्य धारणाशक्तोयान् नवकर्णानांजलिं मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीसं बिन्दुमध्यपीठे विपरीतमन्त्रं पुरस्थि
अनेन त्रिपुरे देवि परिवारार्चनाय मे स्वत्रिकोणाम् सच्चिदानंदलक्षणां श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीमेवं श्रीचक्रदेवतानां परिवारा
णानां ध्यात्वा एवं नाः पूजयेत् । तत्रादौ बिन्दुचक्रे ४ अं मूलमंत्रं श्रीमुच्चार्य अः महात्रिपुरसुन्दरीनित्याश्रीपादुकां ।
पूजयामि तर्पयामि नमः इति गंधादिभिः त्रिः संपूज्य विशेषार्घ्यामृतबिन्दुभिः संतर्प्य मूलदेव्या एवं तत्तिथिनित्यावि ।
द्यामुच्चार्य अमुकी अमुकतिथिनित्या संपूज्य नित्यमंडले पूजयेत् । तत्र तिथिनित्याः पूजायां शुक्लपक्षे प्रतिपद
मारभ्य पौर्णमास्यन्तं कामेश्वर्यादि चित्रान्ताः पंचदशनित्याः षट्कस्थानेषु अवकाशो नित्यानिधिनित्यालेव प्रोक्तः ।
विधिना पूजयेत् । कृष्णपक्षे तु प्रतिपदमारभ्य मावास्यान्तं चित्रादिकामेश्वर्यन्ताः पंचदश नित्या विलोमेन प्रोक्तप्रका
रेण पूजयेत् । अत्र तिथिनित्या दृष्टौ कानित्या दिनं स्थाने कस्थाने तिथौ नित्या रूपं पूजयेत् । अत्र षट् षोडश का ।
लेवर्तिनी तिथिरेवाहोरात्रव्यापिनी त्रिलोकसिद्धान्तः इति तिथिनित्यापूजां विधाय त्रिकोणरेखामावर्तनेन दक्षि
णरेखायां अं आं इं ईं उं इति पंचस्वरं वामरेखायां ऊं ऋं ॠं लृं ॡं इति पंचकं उत्तररेखायां एं ऐं ओं औं अं इति पंचस्वर
भास्वरा नित्या स्थानेषु कामेश्वर्यादि पंचदशनित्यानाम् नित्यपाशपूजयेत् । तद्यथा ४ ऐं सकलह्रीं नित्यक्लिन्ने
मदद्रवे सौः अं श्रीकामेश्वरी नित्या श्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः । ४ आं ऐं भगभुगे भगिनि भगोदरि भग
माले भगावहे भगगुह्ये भगयोनि भगनिपातिनि सर्वभगवशंकरि भगरूपे नित्यक्लिन्ने भगस्वरूपे सर्वाणि भगा ।

सौ० ८०

निमद्यात्मवादेरेनमृते नमो भगवति क्लिन्ने क्लिन्नद्रवे क्लेदय द्रावय अमोघे भव विश्वे क्षुभ क्षोभय सर्वसत्त्वान् भगेश्वरि ऐं ब्लूं
जं ब्लूं मं ब्लूं मों ब्लूं हं ब्लूं हैं क्लिन्ने सर्वाणि भगानि मे वशमानय स्त्रीं हर ब्लें ह्रीं भगमालिनी नित्याश्री पा० नमः
ॐ ह्रीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा ३ नित्यक्लिन्ने नित्याश्री पा० नमः ॐ क्रों भ्रों क्रौं झ्मौं च्छ्रौं ज्रौं स्वाहा ४ भेरुण्डा नित्याश्रीपा० पू०
न० नमः ५ ॐ ह्रीं वह्निवासिन्यै नमः ५ ॐ वह्निवासिनी नित्याश्रीपा० पू० न० नमः ६ ॐ ह्रीं क्लिन्ने ऐं क्रों नित्यमदद्रवे ह्रीं
ॐ महावज्रेश्वरी नित्याश्रीपा० पू० न० नमः श्रीम्महाविद्येश्वरी नित्या महाचान्तरे वह्नीनित्याया नमः नदानन्दमयाय
वह्निः ७ ॐ ह्रीं श्रीं भौं मः नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा इति विद्याया अष्टमी नित्याशिवदूती ह्रीं शिवदूत्यै नमः ह्रीं शिव
दूती नित्याश्रीपा० पू० न० नमः ८ ॐ ह्रीं हुं खे च छे क्षः स्त्रीं हुं क्षें ह्रीं फट् त्वरिता नित्याश्रीपा० पू० न० नमः ९ ऐं क्लीं
सौः ऐं कुलसुन्दरी नित्याश्रीपा० पू० न० नमः ९ ह स क ल र डैं ह स क ल र डीं ह स क ल र डौः नित्याश्री पा० पू० न० नमः १० ह्रीं
फ्रें क्रों आं क्लीं ऐं ब्लूं नित्यमदद्रवे हूं फ्रें ह्रीं नीलपताका नित्याश्री पू० न० नमः ११ भमरयऊं विजया नि
त्याश्रीपा० पू० न० नमः १२ ॐ ह्रीं ॐ सर्वमङ्गला नित्याश्रीपा० पू० न० नमः १३ ॐ ॐ नमो भगवति ज्वालामालिनि देव
देवि सर्वभूतसंहारकारिके जातवेदसि ज्वलन्ति ज्वल ज्वल प्रज्वल प्रज्वल ह्रीं ह्रीं ह्रीं र र र र र र ज्वालामालिनि हुं
फट् स्वाहा ॐ ज्वालामालिनी नित्याश्री पा० पू० न० नमः १४ च्क्रौं चित्रा नित्याश्रीपा० पू० न० नमः इति पंचद
श नित्यायामार्चनं कृत्वा श्रीपादं बिंदुभिः संतर्प्य मध्ये बिंदुचक्रे विसर्गस्वरं विभाव्य तदुपरि ७ अः मूलपंच
दशीं समुच्चार्य अः श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपा० पू० न० नमः ततः अनुर्यविद्यां समुच्चार्य अः श्रीमहाषोडशी
कलानित्याश्रीपा० पू० न० नमः इति षोडशानां नित्यानां कलानित्यां संपूज्य विशेषार्घ्यबिंदुभिः संतर्प्य
पुनः प्राग्वत् तिथिनित्यां संपूज्य तिथिनित्याये गन्धपुष्पधूपदीपान् निवेद्य तत्तिथौ नैवेद्यं निवेदयेत् तत्र प्रतिपदि घृ
तं द्वितीयायां शर्करा ३ तृतीयायां ४ दुग्धं ५ कदलीफलं ६ मातुलिङ्गं ७ गुडं नारिकेलिफलं ८ लाजाः तिलाः ९

90

८०

ध्रिसृणुकाः अंकुशाः मुद्राः पाशसंनिधिनैवेद्यं यंत्रस्थेपि देवमिलिनित्यामंडलस्थजां विद्यायां गुरुपंक्तिजपं
न्येत् श्रीविद्यानंदनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना कृते सौभाग्यरत्नाख्ये तरंगः षोडशो गतः ॥ १९ ॥
अथ गुरुपंक्तिरुच्यते ॥ अथ यथा यथा श्रीमूलविद्या श्रीमूलदेवी संस्थान्य संततमथ मण्डिको ताम पश्चाद्रेखायां व
लिरुद्राग्रेविमलानपिन्यो मध्येस्थिनां नराले दलिरोन्नरायनरेखायां विभाव्य तन्मायोयः क्रमेतादिष्टोग।
सिद्धौघमानवौघान्सन्नयेत् तन्मध्यमरेखायां ४ ऐं दिव्यौघेभ्यः परात्परेभ्यो गुरुभ्यो नमः इति प्रथमनः सम्
दायेन पुष्पांजलिं दत्वा ४ ऐं परमप्रकाशानंदनाथश्रीपादुकां पूजयामि नमः ४ ऐं परशिवानंदनाथश्रीपादुका
पू॰ न नमः ऐं पराशक्तिदेव्यंबाश्रीपा॰ पू॰ न नमः ४ ऐं कौलेश्वरानंदनाथश्रीपा॰ पू॰ न नमः ऐं कुलेश्वरानंदनाथ।
श्रीपा॰ न नमः ४ ऐं कामेश्वरीदेव्यंबाश्री॰ ४ ऐं शुक्लादेव्यंबाश्री॰ ४ ऐं कुलेश्वरानंदनाथश्री॰ ४ इति दिव्या
स्वत्तरानंपंक्तिक्रमेणासंस्थाप्य द्वितीयरेखायां ४ ऐं सिद्धौघेभ्यः परापरेभ्यो नमः इति पुष्पांजलिं दत्वा ४ ऐं भोगा।
नंदनाथश्री॰ ४ ऐं क्लिन्नानंदनाथश्री॰ ४ ऐं समयानंदनाथश्री॰ ४ ऐं सहजानंदनाथश्री॰ ४ इति पंक्तिक्रमेण
मानवसंस्थाप्य तृतीयरेखायां ऐं मानवौघेभ्यः परात्परेभ्यो गुरुभ्यो नमः इति पुष्पांजलिं दत्वा ४ ऐं गगनानंद।
नाथश्री॰ ४ ऐं विश्वानंदनाथश्री॰ ४ ऐं विमलानंदनाथश्री॰ ४ ऐं मदनानंदनाथश्री॰ ४ ऐं भुवनानंदनाथश्री॰ ४
ऐं लीलानंदनाथश्री॰ ४ ऐं स्वात्मानंदनाथश्री॰ ४ ऐं प्रियानंदनाथश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः इति सं।
संस्थाप्य तत्पुरस्तादेव गुरुपादपंक्तिनिजगुरोः पूर्वं तत्र गुरुमास्थाप्य ४ ऐं अमुकानंदनाथश्रीपा॰ पू॰ त॰ नमः इत्या
दिना ऊर्ध्वक्रमसंकेतितकनाथनिजगुरोर्भुक्ता दक्षिणाय ततः क्रमशः श्रीसमाचार्य पादुकां पूजयेत् ततो।
वो नामास्तानेव आमेष्टि गुर्वादि गुरुवर्यस्य पूज्य तेषामपि विशेषनामाख्यानेन गुरुपादुकमेव पूजयेत् इति द
दिव्यामूर्तिसंप्रदायकामराजविद्यार्थं प्रदायेत् गुरुपंक्तिरुच्यते अथ लोपामुद्राख्यसंप्रदायेन गुरुसं।

श्रीः
९६

क्रिमनाथयथा तत्र दिव्यौघा ४ ऐं परमशिवानंदनाथ कामेश्वर्यादिदेव्यंबा दिव्यौघानंदनाथ परमेशानंदनाथ प्र
ज्ञादेव्यंबादि दिव्यौघानंदनाथ महेशानानंदनाथ महादेव्यंबाप्रकाशानंदनाथ इति दिव्यौघः देव्यानंदनाथ चि
ज्ञानंदनाथ केवल्यादेव्यंबा महोदयानंदनाथ इति सिद्धौघः ततः चिदानंदनाथ विश्वज्ञानानंदनाथ परमानंदना
थ कमलानंदनाथ परानंदनाथ मनोहरानंदनाथ स्वात्मानंदनाथ इति मानवौघः इत्थं सागवऋ रूपक्रियंत्ला
पासुह्रागस्पसमदायिक्रः भिः अथैनहि द्यावयातिरिक्तश्रीविद्याभेदापासकानां गुरुक्रमोलिख्यते तत्र यथा पर
प्रकाशानंदनाथ कामेश्वरी देव्यंबा पेलानंदनाथ श्रमलानंदनाथ पुरुषानंदनाथ अघोरानंदनाथ इति दि
व्यौघः ऐं प्रकाशानंदनाथ सदानंदनाथ सिद्धौघानंदनाथ उन्मनानंदनाथ इति सिद्धौघः उन्नतानंदनाथ
परमानंदनाथ सर्वज्ञानंदनाथ सर्वानंदनाथ सिद्धानंदनाथ गोविंदानंदनाथ शंकरानंदनाथ मानवौघा
नंदनाथ इति मानवौघः एतदेनस्वगुरुपारंपर्यं हृजयेत् इति संप्रदायानरगुरुक्रमः अथान्यानगुरुपंक्ति स्वग
स्वपारंपर्याणामुपासकानां सामान्य गुरुक्रमोलिख्यते यथा ४ ऐं गुरुभ्यो नमः ४ ऐं गुरुपादुकाभ्यो नमः इति दि
व्यौघः ऐं परमगुरुभ्यो नमः ऐं परमगुरुपादुकाभ्यो नमः इति सिद्धौघः ऐं आचार्येभ्यो नमः ऐं आचार्यपादु।
काभ्यो नमः ४ ऐं सर्वसिद्धेभ्यो नमः ऐं सर्वसिद्धपादुकाभ्यो नमः इति मानवौघः अथापि स्वपारंपर्यं हृजयेत्।
तत्र विशेषाः नामाता नेपरमेष्ठिगुरुभ्यो नमः परमगुरुभ्यो स्वगुरुभ्यो नमः इति गुरुक्रमत्रयं हृजयेत् अथवा लि।
खित गुरुत्रयं दत्तिणाम् त्रिपारंपर्यं संप्रदायनामेव अन्येषामानंदभैरवादयः संप्रदायभेदा बहवः संतितत्र गुरुक्र
मोपि बहुतरः स्वस्वगुरुमुखाज्ज्ञातव्यः कादिमतगुरवः संप्रदायकरामुपिगवलिविलाः सतसंप्रदायविमिस्त
पवाज्ञज्ञाताः इति गुरुसंक्तिः हन्ना अथ षडंग गुरुवतो हन्ना तत्र मध्यत्रिकोणो हृदि तत्रैव ४ ऐं सर्वज्ञाहृदया
शक्तिश्रीपा. ह. न. व. ध्या नमः ४ ह्रीं नित्यतृप्ताशिरः शक्तिश्रीपा ४ नैरंतैसौः अनादिबोधाशिखा शक्ति।

क्लिंश्री· वायव्ये ४ ऐं स्वर्गेमाकवचशक्तिश्री· देव्यैनैर्ऋतिकोणे हृदि ह्रिः ४ ह्रीं नित्यमलसमाने अस्त्रशक्तिश्री· इत्यादि वन्हिदि
ग्मध्यदिग्लेपेन· सौः अनेनास्त्रशक्तिश्री· इति षडंगयुवतीः पूज्या अग्न्याद्येशान्तवायव्यमध्ये दिक्षु गाऽनन्तमिति संहि
ताख्या नारीं वयोवचनेन नित्यानन्दसंकेतपरिणाहृत्य देव्यग्रे पश्चिमे अन्येन पथ्योक्तमाग्नेयादि कोणे इति नित्ययुक्तं न यौव
नासना सनासना मारंभे देवताग्रतः इति तंत्रान्तरवचनेन देव्यग्रे वाराभ्यावरणे पूजनं कृत्वा दंगावरणेऽपि सामान्यागमोक्तरीत्या
देव्यग्रस्य मार्गी कल्पयित्वा वायव्यकोणमध्ये वाग्न्यन्तकल्पनेषु नित्यमरा भ्योक्तक्रमेण पूजनेयेत् इति षडंगयु
वती पूज्या ४ अथ प्रथमावरणपूजा तत्र ४ मूलेन समलस्य कल्पयन्तरसंप्रदायकुलकौलिनि ४ ऐं ह्रीं परापर सर्व
योगिनी श्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि इति श्रीचक्रे पुष्पांजलिं दत्वा मातृकान्तरमिति श्रीकादि तामितमिति
अलंकृते तेमसस्थलः पंचकः ऋषमध्याना ४ अंआंसौः त्रैलोक्यमोहनचक्राय नमः ४ इति चक्रस्य मध्ये
तत्पुष्पांजलिना संपूज्य पुनस्तत्र अपसव्येन नमः इति पुष्पांजलिं चाग्ने पूजयेत् देव्या आदि द्वारचतुष्टये।
देवीदक्षिणादिकोणचतुष्टये इंद्रईशानयोर्मध्ये निरृतिवरुणयोर्मध्ये गणिमादि दशसिद्धीः पाशांकुशा
भयहस्तकरा रक्तवर्णाः शशिशेखरानि पिंगनेत्राध्यात्वा पूजयेत् तत्र अणिमादि द्वारचतुष्टये दक्षिण।
भागे ४ अणिमासिद्धिश्री· ४ लघिमासिद्धिश्री· ४ महिमासिद्धिश्री· ४ तेन वायव्यादिकोणचतुष्टये
सिद्धिश्री· ४ प्राकाम्यसिद्धिश्री· ४ भुक्तिसिद्धिश्री· ४ इच्छासिद्धिश्री· निरृतिवरुणयोर्मध्ये ४ प्राप्तिसिद्धिश्री· ४
इंद्रईशानयोर्मध्ये सर्वकामसिद्धिश्री· ४ चतुरस्रमध्यरेखायां नमः ४ इति सिद्ध्यन्तरेकोन्मील कपालहस्ताः
लवर्णा ब्राह्मयाद्याः अष्टमातृः ध्यात्वा द्वारवामभागेषु माघवकोणेषु मातृरेखायां ४ ब्राह्मीश्री
यो· ४ माहेश्वरीश्री· ४ कौमारीश्री· ४ वैष्णवीश्री· ४ वाराहीश्री· ४ इंद्राणीश्री· चामुंडाश्री· महालक्ष्मीश्री· ४

सौ॰ ५२

आवाहयामि नमो देवि सर्वराज्यात्मिके शिवे नमः ४ अं ऐं स्वर्णरा[?]श्रीरेखायै नमः इति संपूज्य पाशाङ्कुशशरचापमुद्रां किञ्चिच्चलद्भ्रं-
जालकाः सालङ्कारादिमुद्रां देवीं ध्यात्वा प्रथमावरणावस्थादितिथ्यन्तैः संपूजयेत् यथा ४ द्रां सर्वसंक्षोभिणीमुद्रा-
श्री ४ द्रीं सर्वविद्राविणीमुद्राश्री क्लीं सर्वाकर्षिणीमुद्राश्री ४ ब्लूं सर्ववशंकरीमुद्राश्रीः सः सर्वोन्मादिनीमुद्राश्री ४
क्रों महाङ्कुशामुद्राश्री ह्स्ख्फ्रें सकलरीं ह्सौं खेचरीमुद्राश्री ह्सौः बीजमुद्राश्री ४ ऐं धरमर्यै सर्वपुरमुद्राश्री ४
श्रयः ऐं योनिमुद्रा योनिमुद्राश्री चक्राय त्रयं दिदिक्षु कमेण त्रैलोक्यमोहनचक्रे स्थिताः प्रकटितिथ्यन्तसंपूज्याः अणिमा-
द्याः सिद्धयः भागा[?]अलकालसमन्वं पद्मपुष्पकरा स्फटिकाभा मृगकामप्रदाः त्रिपुरा चक्रेश्वरीं ध्यात्वा ४ अं आं सौः त्रिपु-
राचक्रेश्वरीश्री नमश्चाविये ४ सर्वसंक्षोभिणीमुद्राश्री ४ नरदत्तिथ्यन्त ४ अणिमासिद्धिश्री इति संपूज्य ४ द्रां इति
मूलदेवीं सर्वसंक्षोभिणीमुद्रां प्रदर्श्य ध्यात्वा तच्चक्रमध्ये साम्नाया हेतोरक्षं हित्वा ४ एताः प्रकटयोगिन्यः
त्रैलोक्यमोहनचक्रे समुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः संपूजिताः तर्पिताः सन्तु नमः इति
त्रैलोक्यमोहनचक्रे जलपात्रेण तन्मयं पल्लवे यथाक्रमं देवीं संपूज्य मन्त्रं गुप्तं कलिकायां मूल-
मन्त्रार्ध्यं देवीसंबोधयन् अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् इति दे-
व्यास्तदायोः पुष्पाञ्जलिं दत्त्वा ४ प्रकटयोगिनीमयूखवत्यै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः इति योनिमुद्रया प्रणामं
कृ इति प्रथमावरणपूजा तं ततः षोडशदलं सर्वाशापूरकं चक्रं ध्यात्वा ४ ऐं क्लीं सौः सर्वाशापरिपूरकच-
क्राय नमः इति पुष्पाञ्जलिं निक्षिप्य तत्पाशाङ्कुशशरचापधरा स्फटिकवर्णकिरीटकेयूराः गुप्तयोगिन्यः सर्वाक-
र्षिणीं ध्यात्वा देव्याग्रदलमारभ्य वामावर्तेन षोडशनित्याकलाः संपूजयेत् यथा ४ अं कामाकर्षिणी नित्या-
कलाश्री आं बुद्ध्याकर्षिणी नित्याकलाश्री ४ इं अहंकाराकर्षिणी नित्याकलाश्री ४ ईं शब्दाकर्षि-

णीनित्याकलाश्री ४ ॐ स्पर्शाकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ ॐ रूपाकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ अं रसाकर्षि।
णीनित्याकलाश्री ४ अं गंधाकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ लं चित्ताकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ लं धैर्याक
र्षिणीनित्याकलाश्री ४ ऌं स्मृत्याकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ एं नामाकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ ऐं बीजा
कर्षिणीनित्याकलाश्री ४ ओं आत्माकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ औं अमृताकर्षिणीनित्याकलाश्री ०४
अः शरीराकर्षिणीनित्याकलाश्री ४ इति षोडश कामाकर्षिणी त्रयनः पाशांकुशधराभयवरदलांछुभांवरा
भरणांरक्तमुकुटां त्रिपुरीश्वरीं ध्यात्वा ऐं क्लीं सौः त्रिपुरेश्वरीचक्रेश्वरीश्री पू॰ न॰ नमः तस्यावामे द्वी स
र्वविद्राविणीमुद्राश्री न द्वितीये ४ ल विद्यासिद्धिश्री इति संक्षेपपारं विं पुभिः सेतध्यै श्रीइति मूलं रे
कैसर्वविद्याविद्राविणी मुद्रां प्रदर्श्य सामान्यार्घ्यो रकंसर्ह्लीत्वा ४ एतन्नयमयोगिन्यः सर्वाशापरिपूरके च
क्रे समुद्रा स्वादि षडि त्वाम सर्वोपचारैः पूजिता तर्पिताः संतु नमः इति चक्रेश्वरीपयोवाम रम्भेतन्मूलदाने
न सृष्टा समष्टिमूलदेवी संहृत्य विशेषार्घ्योदकेन संतर्प्य पुष्पांजलिं मा दाय मूलमन्त्रान्ते देवी संबो।
ध्याभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनं इति विद्यां समर्पयेत् ततः द्वितीय
मे लिंख्वा ४ ग मयोगिनीमष्ट्यो ध्येश्री मत्त्रिपुरसुंदरीयैनमः इति विलिख्य आसतोमित इति द्वितीयावर
णा पूजा तोष्ट दलकमलेजपाकुसुमसमभं ध्यात्वा ४ ह्रीं क्लीं सौः सर्वाशाभिदायकचक्राय नमः इत्यष्टदलेषु।
ध्याजलिंखवा न न पाशांकुशानीलरक्तनीलोत्पलकरां कंचनधावाभ्यारया: षोडशभागमध्ये सर्वदल।
माध्य द्वितिलयनष्ट्येश्राद्भितपत्र ४ कखगघङ अनंगकुसुमश्री: चछजझञ अनंगमेखलाश्री ४
टठडढण अनंगमदनाश्री ४ तथदधन अनंगमदनातुराश्री ४ अ प्रपदले पफबभम अनंगरेखा
ऽऽ

सौः ५८

93

श्रीः नैरृत्ये ४ वं लं वं ग्रुं गं गणेशमिनी श्री · वायव्यदले ४ शं षं सं हं क्षुं गं गणकाशाश्री · ईशानदले लं लं क्षूं अं गमालि
नी श्री · इति संप्रदायपादुकाविंदुभिः संतर्प्य ॥ कवर्णां सर्वालंकारभूषितां शुक्लकान्तिमाला वराभयकरां ध्यात्वा ।
ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरसुन्दरीचक्रेश्वरी श्री · इति चक्रेश्वरी संप्रदाय संतर्प्य तन्मात्रा वामे ४ सर्वाकर्षिणीमुद्राश्री · ।
दक्षिणे ४ महिमासिद्धिश्री · इति संप्रदायश्रीपादुकाविंदुभिः संतर्प्य ॥ द्रीं मित्याकर्षिणीमुद्रा पूर्वस्थं चतु
गमनरयोगिन्याः सर्वसंक्षोभकारकचक्रे समयाश्रय्यादिता मामान्या ऐं हे केन यक्षेश्वरी हले हसकलमहक्षं म
लेन मलसुं वीसंप्रदाय संतर्प्य पुष्पांजलिमादाय मलविद्याने देवीं संबोध्य श्री हं सिद्धिमित्यादिना नीपादाचरण
मितिपुष्पांजलि त्रिधा गत्वा न रो पोगिनी मद्व्यत्यो पश्रीमता त्रिपुरसुन्दर्यै नमः इति पादनिमुद्रया सतामे रिति
रनीयाचरणम्सहारात्रि मेक ममममंग्र देशास्त्र ध्यात्वा हैं हक्लीं हसौः सर्वसौभाग्यदायकचक्रनायकाः
इति चक्रेश्वरस्य चक्रे पुष्पांजलिं दत्वा नमस्तर्पणीः सर्वाभरणभूषिताः पाशांकुशहस्तपानपात्रकराः चक्र
चक्री ध्यात्वा देवाग्रकोणमारभ्य वामावर्तेन कं सर्वसंक्षोभिणीश्रीपा · ४ खं सर्वविद्राविणीश्री · ४ गं सर्वा
कर्षिणीश्री ४ घं सर्वाह्लादिनीशक्तिश्री · ङं सर्वसंमोहिनीशक्तिश्री · ४ चं सर्वस्तंभिनीशक्तिश्री · छं सर्वजृं
भिणीशक्ति सर्ववशंकरीशक्तिश्री · झं सर्वरंजनीशक्तिश्री · ञं सर्वोन्मादिनीशक्तिश्री · ४ टं सर्वार्थसाधनीश
क्तिश्री · ठं सर्वसंपत्पूरणीशक्तिश्री · डं सर्वमंत्रमयीशक्तिश्री · ढं सर्वद्वंद्वक्षयंकरीशक्तिश्री · इति संप्रदायश्री
पादुकाविंदुभिः संतर्प्य सर्वसंक्षोभणीशक्त्यादि रक्तवर्णा शुक्लकान्तमाला वराभयकरां त्रिपुरवासिनी ध्या
त्वा हैं हक्लीं हसौः त्रिपुरवासिनी ध्यात्वा हैं हक्लीं हसौः त्रिपुरवासिनीचक्रेश्वरीश्रीपा · तन्मात्रा मे ४ वशंकरी सर्वव
शंकरमुद्राश्री · दक्षिणे ४ ईशित्वसिद्धिश्री · इति संप्रदायश्रीपादुकाविंदुभिः संतर्प्य ॥ मिति नियम

एतानंतं स्वरादयचेगिन्यः सर्वसौभाग्यदायके चक्रे समुद्राः स्यात्स्थिता विशेषार्धेन लेन चक्रेश्वरी स्ले त्रैलोक्य ममंत्रा स्य
देनाम लेऽस्मीसं सवचविशेषार्धे रा संप्रज्य ध्यानं लिखा राय मूलविद्यां ने देवी संबोध्य भीष्ट सिद्धिमित्वा दिवन ।
षोडश सार्ध नमि निलराखराग सजो देव्यै सम चो ४ संप्रदायका कानीमा मुद्रा चेपेश्रीमहा त्रिपुरसुंदर्यै नमः । निवेदितमुद्रा
देवीश्री ललिताम्बा रामेश्वरि निवेदनार्था नर मा मुद्रा नने गा हंस शारस्सिं मुद्रा धरीं ध्यात्वा हसं स स क्रीं हसौः सर्वार्थसाध
केच क्राय नमः इति ध्यानं लिलि निनिय्यनजनपाङ्कुश मवरां सर्वाशा सालंकारा वेष्टितः सर्वाभरणा भूषिताः श्रु
भ्रवर्णा ध्यात्वा देव्या प्रकोणा मारप्रवाम चक्रे ४ सर्वसिद्धिप्रदायिनी श्री ४ नेम सर्व संपत्प्रदा देवीश्री ४ चक्र सर्व
प्रियंकरी देवी स्याश्री ४ देसर्वमंगलकारिणी श्री ४ पे सर्व कामप्रदा देवीश्री ४ नेसर्व दुःखविमोचिनी देवीश्री ४
पे सर्व मृत्युप्रशमनी देवीश्री ४ फ सर्वविघ्नविनाशिनी देवीश्री ४ वंस सर्वांगसुंदरी देवीश्री ४ अंसर्वसौभाग्यदायिनी
देवीश्री ४ इति दशदेवीः संपूज्य श्रीपात्र बिन्दुभिः संतर्प्य सर्वसिद्धिप्रदाये च प्रदानुमन सकाति मयौलरकार स्म वि
नां मया — त्रेत्र यद्या पूजकानमालावरामयकरीनिचेश्वरी ध्यात्वा हसैं हस्क्लीं हसौः सिद्धप्रदाय चक्रेश्वरी ४ ।
नमस्कावामेसर्वोन्मादिनी मुद्राश्री ४ इति ४ वशिनी सिद्धिश्री ४ निमसंप्रज्य श्रीपात्रबिन्दुभिः संतर्प्य सर्वसिद्धोन्मा
दिनी मुद्रामर दर्शय ४ ततः कुलकौलयोगिन्य सर्वार्थसाधके चक्रे समुद्राः स्याद्दिता विशेषार्धेन लेन वक्रेश्वरी ह
लेव त्रमलंसमर्प्य मलेन मूल मूल लेऽस्मीसं सवत्र्यसंतर्प्य ४ मूलविद्यां ने दवीसं बोध्य भीप्सिद्धिमित्वा दिना ।
पंचमावरणार्चनं निर्मितं देव्ये पुष्पांजलिं दत्वा कुलकौलयोगिनी मुद्रा बोधे श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः । निवेदित
मुद्राम नरिति पंचमावरणार्चनं तेनरदृश्या पं नवा क्रमर्वत ध्यात्वा क्लीं लिं हलक्षैः सर्वरक्षाकर चक्रा
यनमः इति ध्यानं लिलि निलिप्यन सवासार्कवर्णां पाशादंकुशा नरदादयवरकरामरक्रालियमयतायात्वा स्वा

सौ० ५५

अग्रकोणमारभ्य वामावर्तेन ४ सं सर्वज्ञादेवी श्री० ४ यं सर्वशक्तिदेवी श्री० ४ रं सर्वैश्वर्यप्रदादेवी श्री० ४ लं सर्व
ज्ञानमयीदेवी श्री० ४ वं सर्वव्याधिविनाशिनीदेवी ४ शं सर्वाधारस्वरूपादेवी श्री० ४ षं सर्वपापहरादेवी श्री० ४
सं सर्वानन्दमयीदेवी ४ हं सर्वरक्षास्वरूपिणीदेवी श्री० ४ क्षं सर्वेप्सितफलप्रदादेवी ४ इति दशदेवीः संतर्प्य श्रीपा
त्रं विन्दुभिः संतर्प्य सर्वज्ञाग्रे रक्तवर्णां पाशाङ्कुशकपालाभयधारिणीं त्रिपुरमालिनीं ध्यात्वा ह्रीं क्लीं ब्लें त्रिपुरमालि
नीचक्रेश्वरी श्री० तर्पयामि ४ क्रों महांकुशमुद्रा श्री० दर्शयेत् ४ माकाम्यसिद्धि श्री० इति संतर्प्य संतर्प्य श्रीपा
त्रं विन्दुभिः क्रों सिंतिमहांकुशमुद्रां प्रदर्शये ४ वज्रानिलभयोगिन्यः सर्वरक्षाकरचक्रे समुद्राः स्वादिनाथचक्रेश्वरी
हेति विशेषार्घ्योदकेन पद्मस्थानं समर्प्य मूलेन मूलदेवीं संतर्प्य संतर्प्य मूलविद्यानेन वा भीष्टसिद्धिमित्या
दि षष्ठमावरणार्चनम् इति देव्याः पुष्पाञ्जलिं दत्वा प्रणामं संतर्प्य निर्गर्भयोगिनीमयूखोचैर्महात्रिपुरसुन्दर्यै ।
नमः इति योनिमुद्रया प्रणामं विनिक्षिप्याग्रहत्वा नतोऽहं स्मरेचक्रं प्रणामं ध्यात्वा ४ ह्रीं श्रीं सौः सर्वरोगह
रचक्राय नमः इति पुष्पाञ्जलिं दत्वा नमस्कृत्य वर्णाक्षवस्त्राभरणानुलेपनादिपत्राणि [illegible] करणं ध्या
त्वा देव्यग्रकोणमारभ्य वामावर्तेन ४ अं १६ ह्लूं वशिनीवाग्देवता श्री० ४ कं ५ कलह्रीं कामेश्वरीवाग्देवता श्री० ४
चं ५ व्लीं मोहिनीवाग्देवता श्री० टं ५ यल्वीं विमलावाग्देवता श्री० ४ तं ५ ज्म्रीं अरुणावाग्देवता श्री० ४ पं ५
ह्स्ल्व्यूं जयिनीवाग्देवता श्री० ४ यं ४ झ्मर्यूं सर्वेश्वरीवाग्देवता श्री० ४ क्षं ४ क्ष्म्रीं कौलिनीवाग्देवता। १
श्री० इति संतर्प्य श्रीपात्रं विन्दुभिः संतर्प्य त्रिकोणाग्रे शुभ्रवर्णां पाशाङ्कुशकपालाभयधारिणीं त्रिपुरासि
द्धाचक्रेश्वरीं ध्यात्वा ४ ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरासिद्धाचक्रेश्वरी श्री० तर्पयामि ४ ह्स्रैं खेचरीमुद्रा श्री० द

त्रिकोणे ४ भुक्तिसिद्धिप्रदः इति संसृज्य श्रीपादाम्बिंदुभिः संनद्धैस्सर्वैः स्वेच्छाभिमतैर्वैचरीमुद्रां प्रदर्शयेत् ४ पञ्चारेत् ।
यत्प्रोक्तमिन्द्रः सर्वरोगहरे चक्रे सम्पूज्याद्युत्रिकोणादिनायकेश्वरीरहस्ये विशेषाणां चक्रे नवचक्रस्य संमर्द्य मलेनमलदे ।
वीसंतर्पणमूलविद्यां ते देवीसंबोध्याभीष्टसिद्धिमित्यादि समममावरणार्चने इति हृद्ये पुष्पांजलिं दत्वा सहजा ।
समर्पये सर्वयोगिनीम सर्वाधेमत्रिपुराम्बिद्यैनमः इति योनिमुद्रया प्रणामेद्द्वितीय समममावरणार्चने सहजा ने
तेनस्वित्रिकोणाबेसरक्रसमावरणाध्यात्वा ह्रैं ह्स्क्लीं ह्सरौः सर्वसिद्धिप्रदचक्रायनमः इति संपूज्य त्रि
कोणाग्रकोणाग्रेनिगोवायव्येशानाग्नेयकोणाव पश्चिमयवैनरक्तवर्णाविरामयकरानवरान्विभूष
णाः स्वायुधभूषितमन्मकाष्ठाधेनोन्मनविग्रहा ध्यात्वा ४ यां रां लां वां सां द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः स्रां रां लां वां सां जं
भणाकामेश्वरबाणदेवताश्रीपा द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः यां रां लां वां सां द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः जंभनाकामेश्वरीबाणा ।
देवताश्रीपा यां रां लां वां सां ४ यां रां लां वां सां मोहनकामेश्वरचापदेवताश्री ४ द्रीं क्लीं ब्लूं सः थं द्रां ४ मोहन
कामेश्वरचापदेवताश्री ४ द्रीं क्लीं ब्लूं सः थं द्रां ४ मोहनकामेश्वरीचापदेवताश्री ४ आं ४ ह्रां आं ४ वशीकरणा
कामेश्वरपाशदेवताश्री ४ ह्रीं ४ श्रीं ह्रीं ४ वशीकरणकामेश्वरपाशदेवताश्री ४ यां ४ क्रों यां ४ स्तंभनकामेश्व
राङ्कुशदेवताश्री ४ ह्रां ४ क्रों ह्रं ४ स्तंभनकामेश्वर्यङ्कुशदेवताश्री ४ इत्यायुधदेवताः संपूज्य संतर्पयित्रिकोणा
ग्रमध्येनकामेश्वर्यादिदेवीनां पृष्ठदेशे नमात्रकोणपुष्पाञ्जलिं दत्वा त्रिकोणारम्भभिन्नपत्रः पुष्पावाणा
कामामालाभरां त्रिनेत्रां चन्द्रचूडां कामेश्वरीं ध्यात्वा ४ मलविद्यायाः प्रथमकूटमुच्चार्य श्रीत्रिकोणे कामेश्व
रपीठस्थायि कामेश्वरीदेवीश्री स्तन नमः इति संपूज्य संतर्पयित्रिकोणस्य वामकोणे वर्णाद्येव त्रिभगा
इत्यापद्मवाममदनवाममकरान्निनेत्रां वज्रेश्वरीं ध्यात्वा ४ द्वितीयकूटमुच्चार्य वक्रकोणे वज्रेश्वरीदेवीश्री ·

मो॰ [illegible]

दक्षिणकोणे शुभ्रां पाशांकुशजपमालापुस्तककरां त्रिनेत्रां वंदे शोभ्वरीं भगमालिनीं ध्यात्वा ४ ऐं तृतीयचक्रे … सोमच।
के … इत्यादि श्रीभगमालिनी देवी श्री॰ इति संपूज्य श्रीपात्रविंदुभिः संतर्प्य कामेश्वर्यादि …
… त्रिनेत्रां शशांककृतमुकुटां रक्तांबरां कालेकाम … नीलकिलमाला … पुस्त।
कामयजपमालावरकरां ध्यात्वा हस्क्लें हसक्लीं हसौः त्रिपुराम्बिकायै … श्री॰ नमस्याचामि ४ हसौं वीजमनु
श्रीदक्षिणे ४ ऐं … इति संपूज्य … एताः परापररहस्ययोगिन्यः
सर्वसिद्धिप्रदे चक्रे … सर्वमलेनमलेसंस्नानमलं … सिद्धि मिन्मा।
दि … इत्यादि … परापररहस्ययोगिनीमहारत्नाये
श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः इति योनिमुद्रया प्रणामेदिति … ततो विंदुचक्रे … ध्यात्वा
95
मूलं … सर्वानंदमयचक्राय नमः इति … महाचक्रपीठे सा च।
सिंदूरासनेन्दुसमाना … श्रीललितां … ध्यात्वा ४
… महापीठे … श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी श्रीपा॰ …
… नमस्याचामि ४ ऐं … योनिमुद्रा … ४
एताः परापरातिरहस्ययोगिन्यः सर्वानंदमये महाचक्रे … शक्तिः सर्वमंत्रेश्वरी
सर्वविद्येश्वरी सर्वपीठेश्वरी सर्ववीरेश्वरी सर्वयोगेश्वरी सर्ववागीश्वरी सर्वसिद्धेश्वरी सकलजगदुत्पत्ति
मातृका सचक्रा सदेवता समुद्रा ससिद्धाः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सालंकाराः सर्वोपचारैः श्रीमहा
त्रिपुरसुन्दरी …

श्रीमत्स्तेयकृत्पुजां समर्प्य ७ रहैं रसक्लीं रहौं इति त्रिविधमुद्रां प्रदर्श्य मूलेन मूलं संपूज्य संतर्प्य पुष्पांजलिं मा।
तायमूलान्ते देवी संक्षोभणाभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले भक्त्या समर्प्येयेन नवमावरणार्चनमिति दे ।
व्याप्य ... कमले पुष्पांजलिं निवेद्य ७ परापरा ... श्रीमहात्रिपुरसुंदरी पादुकायै नमः इ
ति योनिमुद्रया प्रणमेदिति नवमावरणपूजा ... देवतानां ... सर्वाणि ... ध्यानकरणा
शक्तो ... विना देवी ... सर्वावरणदेवतानाम ...
... भावात् ... सर्वसंलोभनादि ... मुद्राः ... विशेषा।
... रविंदुभिः ... नवमावरणार्चनेन ... श्री
विद्यानंदनाथेन ... इति श्रीमत्त्रिपुरानंदनाथचरणा
रविंदद्वंद्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे सप्तदशमस्तरंगः ॥ २७ ॥ श्री
... चिन्तामणि ... सिंहासनाकारेण ... पंच ...।
... पंचकल्पलताः पंचकामदुघाः पंचरत्नदेवताः ... न
... श्रीमहालक्ष्मीश्वरी ... सिंहासनसंस्थिता सर्वसौभाग्यजननी श्रीमहात्रिपुर
सुंदरी ... विद्यालक्ष्मी ... रविंदुभिः ... लक्ष्मी
... कोश ...
... कल्प ... श्रीश्री महालक्ष्मी।
श्वरी हृदयं मेहि ताम् ... संस्थिता सर्वसौभाग्यजननी श्रीमहात्रिपुरसुंदरी महालक्ष्मी लक्ष्मीबाश्रीपा·

सौ॰ ९५

96

ईशाने सिंदूरवर्णां त्रिनेत्रां वामाधःकरादिदक्षाधःकरांतेषु शूलपाशवराभयमुद्रापरत्नादर्शधरां शुक्ल ।
वस्त्रानुलेपनां सर्वाभरणाभूषितां महालक्ष्मीं ध्यात्वा ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं कमले कमलालये प्रसीद प्रसीद श्रीं ह्रीं
श्रीं ॐ महालक्ष्म्यै नमः महालक्ष्मीश्वरी हं देवं तिनासनसंस्थिता सर्वसौभाग्यजननी श्रीमहात्रिपुरसुंदरी ल
क्ष्मीलक्ष्म्यंबाश्रीपा· ततस्तत्राग्नेये त्रिशक्तिलक्ष्मीं नवरत्नवर्णां वामोर्ध्वादिदक्षाधःकरादिवामदक्षिणाङ्कमेणा
पद्मद्वयपाशांकुशधनुर्बाणधरां सर्वालंकारभूषितां ध्यात्वा ४ ह्रीं श्रीं क्लीं महालक्ष्मीश्वरी हं देवेत्यादि· त्रि ।
शक्तिलक्ष्म्यंबा श्री· ततो नैरृत्ये सर्वसाम्राज्यलक्ष्मीं नीलवर्णां त्रिनेत्रां शंखचक्रगदापद्मशार्ङ्ग· शंखवरा
भयमुद्राहस्तां सर्वालंकारभूषितां ध्यात्वा ४ श्रीं सहलह्रीं श्रीं श्रीं महालक्ष्मीश्वरी हं देवेत्यादि· साम्राज्यल
क्ष्मीवाश्री इति संपूज्य तत्स्वरूपयश्रीपादाम्ब तेन तर्पयेत् ततः पुनर्मध्ये ध्यमूलपंचदशीमभ्यर्च्य महाको ।
शेश्वरी हं देवेत्यादि· श्रीविद्याकोशांबाश्री· इति देवीं ध्यात्वा संपूज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पुनर्वायव्य
कोणे परंज्योतिषं रक्तवर्णां वामोर्ध्वादिदक्षपर्यन्तः करैः पाशांकुशवराभीतिधरां त्रिनेत्रां रक्तवस्त्रावरणानुलेपा
भरणां ध्यात्वा ॐ ह्रीं हंसः सोऽहं स्वाहा महाकोशेश्वरी हं देवेत्यादि परंज्योतिः कोशांबाश्री· ततः ईशाने परं
निष्कलदेवतां शुक्लां लेपाभरणां वामजानुन्यस्तवामकरां दक्षिणोत्तानमुद्राधरां ध्यात्वा ४ हंसः महाकोशे
श्वरी हं देवेत्यादि परनिष्कलकोशांबाश्रीपा· ततः आग्नेये अजपाकोशेश्वरीं रक्तपीतवामदक्षिणांगद्वयां
वामोर्ध्वादिदक्षाधःकरैः पाशाभयवरदांकुशधरां अर्धनारीश्वररूपभूषितां त्रिनेत्रां वंदेहद्धंसां सर्वाभरणभूषि
तां ध्यात्वा ४ हंसः श्रीमहाकोशेश्वरी हं देवेत्यादि अजपाकोशांबाश्री· ततो नैरृत्ये मातृकोशेश्वरीं रूपां मातृकां
सरस्वतीं ध्यात्वा अं आं इत्यादि महाकोशेश्वरी हं देवेत्यादि· श्रीमातृकाकोशांबाश्रीपा· इत्यन्तःसहस्रं ।

श्रीपादाम्भोजेन तर्पयेत् अथ पंचकल्पलतानां न्यासमध्ये मूलदेवीं ध्यात्वा मूलं पंचदशीं मुच्चार्य महाकल्पलतेश्वरी
त्यादि श्रीविद्याकल्पलतां वाक्षी नमो वाग्भवमको णेषु पंचकामेश्वरी रक्तां माल्यलेपमाल्याभरणां वामाङ्कस्थितां सदा ।
पाशः स्याद्दक्षिणे पाशः स्याद्वामकरयोः पाशांकुशौ धनुर्बाणौ शुक्लकांतमाल्याम्बरां भयपरां ध्यात्वा ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः
महाकल्पलतेश्वरी ह्रैं देव्यादि पंचकामेश्वरी कल्पलतां वाक्षी · अथ पंचकामेश्वरी स्थाने त्वरितानित्यां तं प्रोक्त ।
रूपां ध्यात्वा कल्पलतां त्वरितामूलमंत्रेण इति केचित् अथ पारिजातमथ मंदारसारिणीं नतेईशाने पारिजातेश्वरीं शुभ्रां
शुभ्रांबरां लेपमाल्याभरणां वेदहस्तां वामाधःकरादि द्रव्यादिः करां नेत्रशुभ्रकपोलां सुधाकुंभवाद्यमालाधरां सर्वाभर
णभूषितां ध्यात्वा ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्कलह्रीं ऐं सारस्वतेन नमो महाकल्पलतेश्वरी ह्रैं देव्यादि पारिजातेश्वरीकल्पलतां
वाक्षी · नवग्रहोन्मत्तकुमारीत्रयं सर्वमण्डलमध्ये वामाङ्कस्थितां सदा पाशः स्याद्वामकरे अंकुशः स्यात् धनुः पुष्पबाणा ।
शुक्लकांतमाल्याम्बरां लेपनां रत्नमुकुटादिनानाभरणां ध्यात्वा ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं क्लीं सौः महाकल्प
लतेश्वरी ह्रैं देव्यादि कुमारीकल्पलतां वाक्षी · अथ चिंतामणिकल्पलतेति केचित् तेन मंत्रेण त्रिपुरेशीमिव चिंत ।
येत्वा ध्यात्वा तद्विद्यामेवार्चयेत् इत्येवमेव हृन्मध्ये अथ मंदारगुहमंत्रमारां नतेनैर्ऋत्यां पंचवाणेश्वरीं बाला
कुंकुमं रक्तां हस्तरक्तां नानालंकारभूषितां रक्तांबरां लेपनां वामांके इक्षुकोदंडपुष्पबाणान् कलयंतीं ध्यात्वा ऐं
ह्रीं श्रीं ब्लूं सः महाकल्पलतेश्वरी ह्रैं देव्यादि पंचबाणेश्वरी कल्पलतां वाक्षीयां · इति सिद्धकल्पश्रीवाचा ।
अथ चिंतामणिः तर्पयेत् अथ पंचकामदुघा न्यासमध्ये मूलदेवीं ध्यात्वा पंचदशीं मुच्चार्य महाकामदुघेश्वरी ह्रैं देव्या
दि · श्रीविद्याकामदुघां वा · श्री नमो वाग्भवमम नैर्ऋत्ये अमृतेश्वरीं करे धारयंतीं कुंभं पात्रं त्वा ध्यानमुद्रां चिंतयेत् अमृतशुक्लां
वरमाल्यानुलेपनाभरणां ध्यात्वा ऐं ह्रीं सः सः ह्सैं वं वमिनि वं प्लावय अमृतं स्रावय सः हंसः स्वाहा महाकामदुघेश्व
री ह्रैं देव्यादि · अथ अमृतेश्वरीकामदुघां वाक्षी · नतेईशाने सुधाम्भः कामदुघां शुक्लां वरां लेपमाल्याभरणां

सौ० ९८

शुक्लवस्त्रमालान्विता वामहस्तकरद्वयां कुमारिकां ध्यात्वा श ---- वद वद वाग्वादिनि ह्सौः क्लिन्ने क्लेदिनि म
हाक्षोभं कुरु कुरु ह्स्रौं मोक्षं कुरु कुरु ह्सौं महाकाममुद्रेश्वरी हंसः स्त्रिते न्यादि · सप्तम्यां श्रीकाममुद्रा ।
वाग्भी · ग्लां ग्रं ते यस्ते नेश्वरी सम्पादि त्रिपुरा ध्यात्वा ऐं व ल — मः श्रमस्ते यस्तो ऽ द्वे यस्ते नम विश्वेश्वर सर्वरत्न त ।
लावण्यश्रावण्यस्वाहा महाकाममुद्रेश्वरी हेन्यादि ग्रमस्ते ऽश्वरी काममुद्रा वाग्भी: ग्रेरु नेत्रयस्ते ऽश्वरीरत्ने वर्गा दिवि
व्रवाचाभांतोस्वरा रक्ष्वो द्रुद्वाख्या हरीरत्नपात्र हस्तवामकरद्वयां ध्यात्वा ॐ ह्रौं श्रीं क्लीं नमो भगवति माहेश्वरि वस्त्र
रौ स्वाहा महाकाममुद्रेश्वरी हेन्यादि · अत्र द्वितीया काममुद्रा वाग्भी · इति महका श्रीपादाम्बु विदुमे · ऐं पंचत श्रीय
ऐवाल ह्रजा नवमपद्ममध्ये ध्यात्वा पंचदशीमन्त्राय महाराज्ञेश्वरी हेन्यादि श्रीविद्यात्मा वाग्भी · वायव्यामिद
लक्ष्मीसुवर्णवर्णां मुक्तामाला गदाचक्रान्वित हस्तवामकरद्वयां ध्यात्वा ४ ॐ श्रीमहालक्ष्म्यै नमः सं क ।
विविधा कालिकां पदे हृः महाराज्ञेश्वरी हेन्यादि सिद्धलक्ष्मी रत्ना वाग्भी · ईशाने मातंगीश्वरी हि भुजौ वी ।
णावादन नन्यातकर खड्ग ... ध्यात्वा ऐं क्लीं सौः ऐं श्रीं ह्रीं
ॐ नमो भगवति श्रीमातंगीश्वरि सर्वजनमनोहरि सर्वमुखरंजिनि क्लीं ह्रीं श्रीं सर्वराजवशंकरि सर्वस्त्रीपुरुषवशं
करि सर्वदुष्टमृगवशंकरि सर्वसत्त्ववशंकरि सर्वलोकवशंकरि अमुकं मे वशमानय स्वाहा श्रीं ह्रीं ऐं क्लीं सौः ऐं श्रीं ऐं महा
राज्ञेश्वरी हेन्यादि · श्रीमातंगेश्वरी रत्ना वाग्भी · अग्नेर्भुवनेश्वरी सुवर्ण महास्त्रा भुजे रत्नेखरान्वित पद्मा
श्यामवर्णा वामोर्ध्वशिवासनाथ: करे त्रिशूलपाशांकुशवराभयधरां ध्यात्वा ४ श्रीमहाराज्ञेश्वरी हेन्यादि भुवनेश्व
रत्ना वाग्भी · नैरृत्ये वाराही नीलवर्णा दंष्ट्रोत्कटा नरयोन: करे त्रिशूलकपालमुसलवरधरां त्रिनेत्रां मुण्डमाला
दिनानाभरणां ध्यात्वा ऐं नमो भगवति वार्तालि वार्तालि वाराहि वाराहि वराहमु
खि वराहमुखि अन्धे अन्धिनि नमः रुन्धे रुन्धिनि नमः जम्भे जम्भिनि नमः मोहे मोहिनि नमः स्तम्भे स्तम्भिनि न ।

मः अमुकं त्वं मय २ सर्वदुष्टप्रदुष्टानां सर्वेषां सर्वजिह्वा स्तंभं कुरु कुरु श्रीं क्लूं क्रुं स्रूं ऐं ब्लों ठः ठः हुं फट् स्वाहा। महास्तंभेश्व
रीं हं देवि तामसं संस्थिता सर्वसौभाग्यजननी श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीवाराहीस्तंभिनी श्रीपा० इति संपूज्य श्रीपादुकां नवबिंदुभि
स्तर्पयेत् इति पंचवर्गिकात्मकपंचसिंहासनपूजा अथ चतुःसमयपूजा तत्र बिंदुचक्रे एवं मूलदेव्यग्रे ४ ऐं क्लीं सौः ॐ नमो
कामेश्वरि इच्छाकामफलप्रदे सर्वसत्त्ववशंकरि सर्वजगत्क्षोभंकरि हूं हूं द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः सौः क्लीं ऐं कामेश्वरी समय
देवता श्रीपा० देव्या वामे ऐं ह्रीं सर्वकदर्थसाधिनि वज्रप्रस्तरिविस्फुलिंगपंजरमध्यगे ह्रीं क्लिं ब्लें ऐं क्रों नित्यमदद्रवे ह्रीं वज्रनित्या।
ये नमः वज्रेश्वरी समयदेवता श्री० दक्षिणे ऐं ब्लूं भगमालिनी विद्यामध्ये भगमालिनी समयदेवता श्री० इत्येतत्र
यसक्रमक्रमे केवलशुद्धैः सन्तर्पयित्वा श्रीपादुकां नवबिंदुभिस्तर्पयित्वा मध्ये मूलदेव्याग्रे ४ क्लीं भगवति ब्लूं नित्ये का
मेश्वरी ह्रीं सर्वसत्त्ववशंकरी सर्वसिद्धिप्रदे विद्ये विश्वे क्रीं महात्रिपुरसुन्दर्यै नमः श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी समयदेवता श्री० १।
ति समयचारे केवलशुद्धैः संपूज्य विशेषार्घ्यबिंदुभिः संतर्प्य क्लीं मिति शास्त्रस्थापनमुद्रां बद्ध्वा मूलविद्यया पाद्यार्घ्यं दद्यात्।
मिति मंत्रेण इति चतुःसमयपूजा ४ अं आं ४५ इं ईं उं ऊं ऋं ॠं एं ऐं ओं औं अः इमललवरयूं डाकिनीश्री० नाथपरितः ४ अं अमृताश्री०
आं आकर्षिणी श्री० ४ ऐं ह्रीं श्रीं षोडशान्या मोक्षाः षोडशशक्तीः संतर्पयेत् ततो दशारचक्रे ततः चतुर्दशारे ४ कं ४
गं घं ङं रमलवरयूं राकिनी श्रीनाथपरितः ४ कं कालरात्रिश्री ४ इत्यादि षोडशान्या मोक्षाः द्वादशशक्तीः संतर्पये
त ततः स्वाधिष्ठाने ४ वं ४ कं कों कीं कैं कौं कः कमलवरयूं काकिनी श्रीनाथपरितः ४ बंधिनी श्री० इत्यादि षट्शक्तीः
संतर्पयेत् ४ लं ४ लां लीं लूं लैं लौं लः लमलवरयूं लाकिनी श्री० नाथपरितः ४ ड्रां श्री० इत्यादि चतुःशक्तीः।
संतर्पयेत् ४ शं ४ शां शीं शूं शैं शौं शः शमलवरयूं शाकिनी श्री० नाथपरितः ४ वंशद्राश्री इत्यादि चतस्रः।

सौ० ५८

98

शाकिनीश्च जयेत्तर्पयेत् ४ यं ४ यां यीं यूं यैं यौं यः यमलवरयूं याकिनीश्री० तां पूजयेत्तः ४ पंचाशद्वर्णादेवताः श्च जयेत्तर्पयेत् ४
यं ४ हां हीं हूं हैं हौं हः हमलवरयूं हाकिनीश्री० इति संपूज्य तत्पार्श्वयोः हंसवतीं समां गुप्तां संपूज्य श्रीपात्रबिंदुभिः तर्प
येत् एता सामावरणे पूजा क्रमेण ता एव केवलं पूजयेत् तत्र पश्चिमद्वारे ४ ऐं ह्रीं श्रीं सर्वयोगिनीभ्यः सर्वभूतगणेभ्यः ।
सर्वभूतादिभ्यः पतिडाकिनीभ्यः शाकिनीभ्यः इमां पूजां बलिं गृह्णन्तु गृह्णापय स्वाहा सर्वयोगिनीश्रीपा० इति नानाव
र्णायुधाकारवाहनाभरणाः स्त्रियो ध्यात्वा पूजयेत् ततः पूर्वद्वारे क्षां क्षेत्रपालाय नमः क्षेत्रपालश्री० इति तत्रो त्रि
नेत्रं त्रिशिरोर्ध्वकेशं नीलवर्णं गदाकपालधरं दिगंबरं सर्पभूषणाढ्यं दंष्ट्रं ध्यात्वा पूजयेत् इति दक्षिणद्वारे महागणाय ।
त्रिमयं पंचवाणगन्यासोऽक्रूरं पध्यात्वा ४ ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा म
हागणपतिश्रीपा० ततउत्तरद्वारे बटुकभैरवं बालस्फटिकनिभं दिव्यालंकारभूषितं त्रिनेत्रं दक्षवामकरयोः शूलदं ।
डौ दधानं ध्यात्वा ४ ह्रीं वटुकाय आपदुद्धारणाय कुरु कुरु वटुकाय ह्रीं स्वाहा वटुकभैरवश्रीपा० इति संपूज्य श्रीपात्रबिंदुभिस्तर्प
येत् इति योगिन्यादिपूजा अथाम्नायपूजा तत्र त्रैलोक्यमोहन सर्वाशापरिपूरक सर्वसंक्षोभकारकाः लेशः पूर्व
के पूर्वाम्नायदेवतां मुक्तानिभचक्राकारामुपविष्टां पद्मरागादिरत्नाभरणां कुसुमाल्यानुलेपनां पाशांकुशवराभय
परां मकुटार्पितचंद्रलेखां ध्यात्वा ४ हस्त्रैं ह्सकलरीं ह्स्रौः पूर्वाम्नायदेवतां उन्मनीदेवीश्री० ततस्त्वन्तर्दशारहृद्दशारात्मके प्र
तिचक्रे दक्षिणाम्नायदेवतां मृगघनसारसदृशाभां नानालंकारभूषितां रक्तवस्त्रानुलेपनां वामाद्यूर्ध्वयोः लदाघयः
स्थयोः करयोः पाशमंकुशं पुस्तकाक्षमालां परां ध्यात्वा ४ ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्क्लीं मदद्रवे कुले हसौः हसौः नमो भगवते
हस ऊं भैरविकाये ह्रीं ऊं अघोरे घोरे अघोरे अघोरमुखि किं किं किणि किणि विच्चे हसौः हसखफ्रें श्रीं ह्रीं पश्चिमाम्नाय ।

देवताऽङ्गभूतकाश्मीपा · ततः समष्टिश्रीचक्रे उत्तराम्नायदेवतां कालीं पंचमुंडासनां वेशमुक्तकेशसमास्यादेहवस्त्राभरणां ।
मुलेपनां चंद्रहासं मुंडमालाधरां त्रिनेत्रां वामोर्ध्वादितः खड्गं मुंडकान्तमालावराभयकरां ध्यात्वा ४ हसखफ्रें महाचण्ड
योगीश्वरि उत्तराम्नायाधिदेवताकालीदेवीश्रीपा · इति उत्तराम्नायपूजा ततो मूलदेवीमेव मध्यमंडलबिन्दुपार्श्वे
न्यसंतर्प्य ततो रक्तवस्त्रवरां देवीं द्विभुजां भगमालिनीं स्मरणीयां चंद्रधारां त्रिनेत्रां चंद्रचूडां विचित्रवस्त्राभरणां अरुणां
रूपां ध्यात्वा ४ ह्रीं सौः ऐं क्लीं ॐ नमो भगवति भगवति विन्नस्य सर्वान् मे देहि स्वाहा अनन्तरगोऽन्हदेवीश्री इति त्रि:
संसृज्य विशेषार्घ्याम्भःसविंदुभिः संतर्प्य पुनर्मूलेन मूलदेवीं संसृज्य संतर्प्य मूलदेवीमेवानन — यदेवतारूपास
कलेकेशशशांककोटिकलाप्रभां ध्यानमुद्राम्बुजकरां त्रिनेत्रां चंद्रचूडां शुभ्रांबराभरणां वस्त्रमाल्यानुलेपनां ध्या ।
त्वा ४ सौः अनन्तराम्नायदेवताप्रपूर्णाम्बाश्री इति समष्टिविंशतितारचित्रां संसृज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पुनर्मूलदेवीं
ध्यात्वा मूलेन संसृज्य तर्पयेदिति अनन्तराम्नायदेवतापूजा अथ षष्ठ्याम्नायदेवतां श्रीकामकलां पूजयेत् तत्र ।
मध्यमबिन्दुचक्रमध्ये मध्यावादिति मीन पादमूलं बिन्दुपादमूलदेवीं षोडशवारं संसृज्य तमेव पुनः दशावतारीरूपेण परिणता
ध्यात्वा पुनस्तां पंचदशान्तरीयकेकोलालयेनानिमन्थ्य स्वावशेषतां नरत्रपां कामकलां प्रकाशशक्त्यात्मकपदे ।
शिवाननगत विश्वरूपा प्रकाशविमर्शात्मकत्वेन बिंदुः प्रकाशमानां सिंदूरवर्णां त्रिनेत्रां पीनोन्नतस्तनीं रक्तवस्त्राभ
रणां नरागमनि कामकलां गीर्वाणभूषां किनकरहस्तां ध्यात्वा ४ ईं परमसंविन्कलाश्रीमहात्रिपुरसुंदरीपा : इति त्रि:संसृज्य
त्रि: संतर्प्य पुनस्तां मूलदेवीं ध्यात्वा मूलेन षोडशवारं संसृज्य संतर्प्य विंदुचक्रमध्यवामरक्तमध्यभागे ४ ईं विद्यामध्यम
कूटं हसः प्रकाशचरणाम्बा · ईं हृन्नामकूटं सोऽहं विमर्शचरणाम्बा ४ · ईं उवं विद्यामस्त्यायि हंसः शिवः हसौः सोऽहंनि ।
वीणावरणाम्बाश्रीपा · इति चरणत्रयमपि संसृज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पुनः केशरूपं विन्दुकनकस्थानेषु मध्यमरेखा ।

सौं
५५

पाउतनराम्रे ४ सकलानंदश्री ४ इति द्वितीयरेखायां पाउतनराम्रे निष्कलानंदश्री · तृतीयरेखायां पाउतनराम्रे ४ नवात्मानंदना
थश्री · श्रीकण्ठानंदनाथश्री · इत्येनत्रयेण षष्टयं दिव्यौघसिद्धौघमानवौघरेखात्रये नवजयेन इति गुरुपंक्तिं संपूज्य श्रीपात्रविंदु
भिः संतर्प्य पुनर्विंदुमध्ये मण्डले देवीं पादुकाक्रमकामकलां ध्यात्वा ४ ईं मत्त्रिपुरानंदनाथपरमशिवविंदुनाथश्री · इति त्रिः संपूज्य
विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य ४ ईं परमसंवित्कलामहात्रिपुरसुंदरीश्री · इति त्रिः संपूज्य संतर्प्य नमस्कारान् ४ ईं परार्थके
लानंदनाथार्घ्यविंदुचके श्रीपा · ४ ईं सपरार्थकलायैं विंदुपुनस्तर्पयश्री · ईं सपरार्थकलानंदनाथ अजनरेखायो
निश्रीपा · इत्यमंशायतनष्टयं मध्ये पवनि न पवेन संपूज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पूर्वोक्तक्रमेण कामकलां ध्येद
री सपूज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पादुकाक्रमस्थगुरुमण्डलस्थानेषु गुरुपादुकाविन्यासं पावनव गुरून् संपूज्य श्रीपात्र
विंदुभिः संतर्प्य देवीं त्रिकामकलां पारंपर्येण जो श्रीगोधाम्नायदीक्षितो विंदुचक्रमण्डलेन मण्डले देवीं त्रिः संपूज्य सं
तर्प्य नाम्ना वाधीम्नाय देवतारूपिणीं मत्तां बोधावसाने लिखित ध्यानोक्तार्धनारीश्वररूपां वस्त्र मोनाषट्सरोरुहमा।
ध्यात्वा त्रिकोणमध्यस्थसिंहासनोपविष्टां ध्यात्वा ४ हसौः सहौः नयैवि पादुकार्थे श्रीमहात्रिपुरसुंदरीपादुकाश्री ·
इति त्रिः संपूज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पुनः ४ हसौः श्रीप्रसादपरापराचाश्री · सहौः ४ श्रीपराप्रसादमग्नपाश्री ·
इति च संपूज्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य विंदुचक्रे एवं प्रथमष्टदलकमलेन हृदिः षड्विंशतिदले न हृदिः षो
डशदलेन हृदि रष्टविंशदलेन हृदिस्थार्द्धं शदलेन हृदि रेकपंचाशद्दले इति षट्सरोरुहात्मकं मत्वा तं ध्यात्वा स
र्वेताग्निनेकपंचाशद्दशदलकमलेकपंचाशद्दले पद्मान्पद्मनमः इति पुष्पांजलिं दद्यात् एवमग्रेऽपि तत्तत्स्थं पूजन
यित्वा नन्दावरणां पूजनयेदिति तेनोरव्यग्रदलमारभ्य ४ श्रीप्रवेशपूजश्री · श्रीं ह्रीं पमायाश्री ० ०वमपचनया।
मोक्षैकपंचाशद्देवतावामावर्तेन संपूज्य श्रीपात्रविंदुभिः संतर्प्य ऐं क्लीं सौः हसौः सहौः श्रीं श्रां इत्यादि तस्मि।

99

५५

ऐं नमः श्रीआधारभूतपञ्चरूपिणीपरांबादेवीश्रीपा॰ इतिमूलदेवीसंपूज्य श्रीविशेषार्घ्यबिंदुभिः संतर्प्य पुष्पांजलिमा
दाय ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ह्सौः स्हौः अमीं पूजयामि इत्यादि श्लोकं पठित्वा मध्यमावेनाग्रे नमिति पुष्पांजलिं दत्त्वा सपंचदेवतायै नम।
पूर्णायै परांबादेव्यै नमः इति योनिमुद्रया प्रणामेत् इत्थं पूजयित्वा आवरणपूजा कुर्यात् तत्र ... तेन महाषोढान्यासेन तत्त्वासावसानेनाङ्गन्यास
कमध्ये त्रिकोणाग्रे पूजकात्मपश्चिमलदेवीं पुष्पांजलिना संपूज्य संतर्प्य ऊर्ध्वशून्ये च नवनादावरणात्म समर्प्य नवचक्रनन्ताभिरूपं पंचश्री
परदेवतां योनिमुद्रया प्रणामेदिति नवदलपद्मस्य दलकमलदलेषु देव्याग्रादि ... ललोक निलये न्यासादि देवताधारशक्त्यंबादे
वीश्री इति भूपुरस्य ... षोडशदेवता वामावर्तेन संपूज्य ततः द्वादशदलकमलदलेषु देव्याग्रदलमारभ्य ... केशवादि
श्री॰ एवं महात्रिंशद्देवता वामावर्तेन संपूज्य ततः षोडशदलेषु ... कमलान्तकोटि ... श्री॰
एवं वामावर्तेन षोडशदेवता संपूज्य ततः षट्त्रिंशद्दलकमलदलेषु देव्याग्रमारभ्य ... कोटीन्यादि ...
बादेवीश्री इति षट्त्रिंशद्देवता वामावर्तेन संपूज्य ततः ... दलेषु देव्याग्रदलमारभ्य ४ अनंतकोटीन्यादि
...भैरवश्रीपा॰ एवं वामावर्तेन न्यासो ... देवताः संपूज्य देवताग्रभागे ऊर्ध्वाम्नायपद्धतिव्यष्टिरूपान्
... त्रिकोणानि ... प्रथमरेखायां ४ आदिनाथपरशिवश्री॰ आदि।
शक्तिपरशिवश्री॰ सदाशिवपरशिवश्री॰ महाशिवपरशिवश्री॰ ईश्वरपरशिवश्री॰ ईशानपरशिवश्री॰ रुद्रपर
शिवश्री॰ ... परशिवश्री॰ विष्णुपरशिवश्री॰ ... परशिवश्री॰ ब्रह्मापरशिवश्री॰ महाकालीपरशिवश्री॰
इति द्वितीयरेखायां ४ सनकमहाशिवश्री॰ ४ सनंदनमहाशिवश्री॰ सनातनमहाशिवश्री॰ सन
त्कुमारमहाशिवश्री॰ सनत्सुजातमहाशिवश्री॰ ... महाशिवश्री॰ ... महाशिवश्री॰ देवनकमहाशिव

सौ॰
१००

श्री॰ वामदेवमहाशिवश्री॰ व्यासमहाशिवश्री॰ शुकमहाशिवश्री॰ भक्तिसिद्धौघः तनस्त्वीयेरखोयं दसिंहमहा
शिवश्री॰ महेश्वरमहाशिवश्री॰ भास्करमहाशिवश्री॰ महेन्द्रमहाशिवश्री॰ माधवमहाशिवश्री॰ विष्णुमहाशिवश्री॰ इ
तिमानवौघः इत्यंगुरुपंक्तित्रयं संकल्प्य श्रीपादविंदुभिः संतर्प्य पुनः हृदंबुजे कर्णिकायां ध्यायेद्देवतां ध्यात्वा हृदंबुजे ह
सौः सहौः तत्पश्चाद्विद्यां न्यस्यानि श्रीमत्सदाशिवांगात्मने संकल्प्य संतर्प्य वराणादि दीव्ती गुरुं ध्यात्वैव शंभुं वराणादि गु
रुध्यात्वा विद्यां न्यासोक्तप्रकारेण संकल्पयेन्न तर्पयेत् तत्र निष्कलमध्यमं मान्यमानसे यविंदुर्जितं शंभुं वराणां ध्यात्वा।
मातृकाविद्यायाः संकल्प्य संतर्प्य वराणां न्यासं ... न्यासोक्तदेवताः संकल्प्य विशेषार्घ्यविंदुभिः संतर्प्य पुनस्स्मरेत्।
विद्यायाः संकल्प्य संतर्प्य तद्देवमंडले देवीं ध्यात्वा मंडलेन संकल्प्य तर्पयेद्दिव्यं ध्यायन् ततः ॥ श्रीविद्यानंदनाथेन श्री
वत्सः श्रियस्सूनुना कृते सौभाग्यरत्नाकरे गोप्यार्थदशांगमतम् इति श्रीमत्स्विरानंदनाथचरणारविंदद्वंद्वांतेवासिना
श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे अष्टादशस्तरंगः ॥१८॥ अथ षडन्वयशांभवाख्याध्यायेन।
दीक्षागुरूक्तेनैव तत्तद्यागसामान्यादिकं सषट्कं संकल्पयेत् तद्यथा तत्र विंदुचक्रवद्वैतेवैतन्मत्वा तत्र मध्ये श्रीमहा षट्
सुषट्कोणषट्कं विभाव्य तत्र षट्षट्कोणेषु न्यासोक्तपरमेश्वर्यादिमिथुनषट्कं सरश्मिकं संकल्पयेत् तत्र मध्ये
मध्यमंडले देवीं सकामेश्वरीं ध्यात्वा मंडलेन त्रिः संकल्प्य संतर्प्य पुनस्तामेव षडन्वयशांभवादिदेवतां अर्धनारीश्वररूपां।
ध्यात्वा मातृकाशक्तिकाक्रमिश्रवरणाविद्याभिः स्त्रिस्त्रिः संकल्प्य मनिवरणां विशेषविंदुभिः संतर्प्य तेन न्यासादिगतषट्को
णानमध्येन कामेश्वरकामेश्वरीं भगवतीं मातृकापरमेश्वरपरमेश्वरीरूपेण परिणतां ध्यात्वा ऐंह्रींश्रीं हसेंहस्हौः सहस्हौः ऐं
ह्रीं परमेश्वरानंदनाथपरमेश्वरीपरांबा हस्हौः हसमें ऐंह्रींश्रीं ऐं श्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः इति संकल्प्य विशेषविं

१००

त्रुभिः संतर्पयेत् षट्सु कोणेषु ईशानादिवायव्यान्तेषु प्रागुक्तक्रमेण समस्तमगनल्हां विंशद्रश्मिमिथुनं सम्यक् प्रोक्तं संख्याविभागे ।
नमंत्रहन्त्र श्रीपात्रबिंदुभिः तर्पयेत् ततः पश्चिमषट्कोणमूले देवीमेव नाम मन्त्रमाधिदेवतां विश्वेश्वरविश्वेश्वरीरूपां ननं
मोक्ता ध्यानोक्तरूपां ध्यात्वा ऐं ह्रीं श्रीं हसक्षमलवरयूं हसौः ह्स्ख्फ्रें त्रिकविश्वेश्वरानंदनाथविश्वेश्वरीपरांबाश्री· हसौः हसघे
श्रीं ह्रीं ऐं श्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः तर्पः इत्यादीशानान्तेषु कोणेषु प्रागुक्तक्रमेण त्रिंशद्रश्मिमिथुनं संपू ।
ज्य श्रीपात्रबिंदुभिस्तर्पयेत् ततः आग्नेयषट्कोणमध्ये पार्थिवक्रमादिदेवतां कामेश्वरमेव कामेश्वरीरूपां श्रीपरादेवतां ध्या
यत्वा [illegible] त्वा हसकलमलवरयूं भगवति हसक्षें त्रिकार्यीह्रूं ह्रीं ह्सौं त्रिपुरानन्दमेश्वरीं [illegible] क्लीं किंकिणिकिणि ।
किणिकिणि विश्वेश्वरानंदनाथकामेश्वरीपरांबाश्री पा· इति संपूज्य विशेषबिंदुभिः संतर्प्य तत्र पश्चिमादि
निर्ऋत्यन्तेषु कोणेषु प्रागुक्तक्रमेण त्रिंशद्रश्मिमिथुनं संपूज्य श्रीपात्रबिंदुभिस्तर्पयेत् पश्चान्मध्ये चतुरस्रमध्ये त्रिकोणः से
तुध्य संपूज्य गुरुपंक्तिरूपां भगवतीं श्रीललितां ध्यात्वा सकलतत्त्वैः संपूज्य विशेषबिंदुभिस्तर्पयेत् अग्नेः सावरणाय हस्ताश ।
कौ प्रोक्त पश्चिमपुनमेव प्रोक्तस्थाने पूर्वोक्तक्रमेण पूजयेत् तत्रापि शक्तीनां कामेश्वरीं भगवतीं मिवपरमेश्वरपरमेश्वरी ।
रूपेण ध्यात्वा तद्विधयाति पूजयेत् इति श्रीभवान्यां षोडशाम्नाय पूजा पञ्चमाम्नायपूजा विभाग षट्दर्शनानि पूजयेत् तत्र ।
लोकायतं स्थाने केवलं तत्त्वमान्मकेवो उद्दर्शनमभ्यदेवतां तारादेवीं श्यामवर्णां त्रिनेत्रां द्विभुजां दंतकमलकरयोः चार्वं ।
कनेरधारिणीं नाभः नाभरणभूषितां सत्पादुकां सकलपादहृदय ध्यात्वा ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा तारादेव्यपि श्रीमद्भो उ
द्दर्शनश्री· ततः योगदर्शने वैदिकदर्शनदर्शनानाधिदेवतां त्रस्तानां गन्धर्वे प्रमतिवर्णां त्रिलोचनां रक्तवर्णां रक्तवर्णां पल
क्रनेत्रां पद्मासनस्थां रत्नायः कृताविनर्दितांनेः करे वेणाभयं कमंडलुं तमालायरां ध्यात्वा ॐ हंस्मरोत्तमः पुस्तदेव
नाधिश्रीकवैदिकदर्शनश्री· ततो हस्तलक्षणे पादुरशनाधिदेवतां नंदकवर्णां त्रिनेत्रां तत्त्वां यादस्याः कोऽपि ल
पुत्रकं वामकरयाधृतां कुचहतोपरिस्थ सुवामयोः स्तनपादद्वयं नाभिहृंयाभार्धेपरम्परन्धितायोः स्तवोये

दर्धानंदं दृहंना नाभरणभूषितं ध्यात्वा ॐ मं शिवाय सैं नमः रुद्रदेवताधिष्ठितशैवदर्शनश्रीपा· ततः खुतर्दशारे सौरद
सौ· ९१ दर्शनाधिदैवतं भास्करं रक्तवर्णं रक्तवस्त्राभरणाद्दिनानाभरणभूषितं वामाधो दितद्धोने पुष्करपुष्पांशांकुशवराभी
तिकरं सितनवघ्य दक्षरे भितिनागतस्तनभुजेगं नगतम्नानः स्वरूपं ध्यात्वा ॐ ह्रीं नमः सूर्यदेवताधिष्ठितसौरदर्शनश्रीपा· ।
ततो द्वादशदले वैष्णवदर्शनाधिदेवतं विष्णुं बालार्ककोटिसमप्रभं वामाधो दितद्धोर्धनकरं पुष्पांशंखगदापद्मचक्रमभयं
श्रीमत्केयूरशोभितं वामदक्षिणपार्श्वे तु पीतनानाभरणभूषितं कौस्तुभश्रीवत्सशोभितं वनमालं संयोल कुण्डलपरिधानं ध्या
त्वा ४ ॐ नमो नारायणाय विष्णुदेवताधिष्ठितवैष्णवदर्शनश्री· ततो नवयोनिषट्कोणे शाक्तदर्शनाधिदेवता श्रीभुवने(
श्वरी बालार्ककोटिकोटिरत्नां चपलाडाडम्बर दृर्ध्वानेत्रनामयपाशांकुशालें त्रिनयनभे नोषं दानं सितरक्तमुक्तं
पीनोन्नतं गधयस्तनी रक्तांबरमाल्यानुलेपनाभरणां त्रिनेत्रां स्मितमुखी ध्यात्वा ४ ह्रीं भुवनेश्वरीदेवताधिष्ठितशाक्तद
र्शनश्रीपादु· इति दर्शनानि संदृश्य श्रीपात्रं बिंदुमिश्रयेदिति षट्दर्शनपूजानन्तरं ४ मलविद्यां तेसमस्तमर्कटयुम
ग्रमनस्संयरायघलनिगर्भरसत्पुष्परपराययानि रसयोगिनी हृदि संस्थित श्रीचक्रगतसमस्तदेवताश्रीपादु
कां पूजयामि तर्पयामि इति पुष्पांजलिं निक्षिप्य गुरुः ४ मलं भवत्यादि समस्तदेवताः सर्वोपचारैः सह जितास्तथि
नासवासनाय नमः इति पुष्पांजलिं निक्षिप्य श्रीचक्राद्बहिः दिक्षु दशयोः जिनानां पूजा· तद्यथा ४ लं इन्द्रशक्तिश्री·
रं अग्निशक्तिश्री· ४ मं यमशक्तिश्री· ४ क्षं निरृतिशक्तिश्री· ४ वं वरुणशक्तिश्री· यं वायुशक्तिश्री· सं सोमशक्तिश्री·
हं ईशानशक्तिश्री· ४ इं ईशानपूर्वमध्ये आं ब्रह्मशक्तिश्री· ४ निरृतिवरुणयोर्मध्ये ह्रीं अनन्तशक्तिश्री· ४ इति दश
दिक्षु संपूज्य तद्बहिः दिक्षु ईशानांसमीपे ४ वज्रशक्तिश्री· ४ शक्तिशक्तिश्री· ४ दंडशक्तिश्री· ४ खड्गशक्तिश्री· ४ ।
पाशशक्तिश्री· ४ अंकुशशक्तिश्री· गदाशक्तिश्री· ४ त्रिशूलशक्तिश्री ४ पद्मशक्तिश्री· चक्रशक्तिश्री· ४ इति सं
पूज्य श्रीपात्रं बिंदुमिश्रयेत् गुरुमण्डले देवी संपूज्य संतर्प्य गुरुपंक्त्यादिदीपांतैरुपचारैः संपूज्य मात्रावैर्वेद्यं निवेद्य ।

वस्त्रमालाम्बकोरेलाकामकलारूपमात्मानं ध्यात्वा मूलविद्यां दशधा संजप्त्वा समर्प्य योनिमुद्रया देवीं प्रणम्य नित्य
तोमं ॐ यान् गुरवक्त्रां मंडलस्येशानभागे गोमयेनोपलिप्य यां भूमौ मूलवर्णां ॐ ऐं वाग्भवबीजं श्रीं शुक्लमायां तेजस्माय
विस्तारयासेवास्तकाभिः स्थंडिलं गोमयेन कामिवैदिकं वा वक्ष्यमाणरीत्या मरालपीठं मध्ये नमो वाशाकर्णीवाव हौ।
वायव्यां संभवे तेम स्थानं विधाय तत्र मासन्नखः स्वासनेन समुपविश्य मूलमंत्रेण बाबंवस्म स्थाप्य ग्रंथीपात्रं अंजनेन कुशा
म विघ्नयंत्रं शुद्धं कृत्वा नं मूपरीपादिकं आत्मादिकं च यथोचितं पत्रस्थं कुशाक्षतादिना पुरस्कृत्य परितो भांडं गास्थावामे यथा
यथंभी कुंदिम विधिस्थापयेत् ततो गुर्वादिं वंदितं सर्वकं मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा मूलविद्यायाः ऋष्यादिकर
षडंगन्यासं समस्तं केशवरस्युद्दिशन्तां समन षडंगं गुरुनीबाग्देवतान्यासान्विधाय देवीं ध्यात्वा मानसं संपूज्य मूलविद्य
या कुशोदकेन कुशां स्नात्वा योनिमुद्रया निपात्य आत्मनः वामभागे साधारं सजलं पात्रं निधाय मूलेनाभिमंत्रयेत्।
मूद्रयामृतीकृत्य तज्जलेन सवर्ण्णिदानि एकस्मिन्पात्रे निक्षिप्य तज्जलेन कुशोदकेनादिकं योन्यंकं द्वारे मूलवि।
द्यां दिनं नित्या विद्यां वाग्भवार्घ्यमागत्य उदयास्तस्य नस्तोरेखाः कुशमूलेन विलिख्य उन्नत्यैमानकोष्ठादिषात्रे
वहिमानी यवैं ह्रीं श्रीं यमकथ्यादेकोऽॐफट् इति निमंत्रेणाग्न्यादि दिशं एकमेगारं नेऋत्यादि मध्ये च शिखरे वांशंभव
उरतो निधाय मूलेनाभिमंत्र्य धेनुमुद्रयामृतीकृत्य मानाभ्यासवक्षीगतः तन्मात्रेकरात्मा मारायां कुंडादेशपरि भर
तेनाचिः परिभ्राम्य तत्पात्रकोष्ठे तं वह्निं निक्षिपेत् ततस्तदुपरि कुशान्स्तृष्टकाष्ठानि निक्षिप्य मूलं दिनि
त्यावि द्यां वाग्भवस्य स्वत्वपूरकं तथा त्रिः प्रज्वालयेत् ततो ज्वलनादिनानमनलं फंकत्वा यवैं ह्रीं श्रीं अग्निं प्रज्वालितं वं
देनाननेवर कुलाशानम सुवर्णवर्णामनलेमसिद्धं मवेनोग्रं स्वरूपेनेनसंगामनत ततस्समभजिह्वाम्भुवं दोषं ह्रीं श्रीं।

सौ॰
१०२

102

सकलजगत्कारणावह्नेर्गर्भाधानादिकाः क्रियाः संपाद्य तांस्तिस्रः सप्तजिह्वाः सुष्ठु संदर्शयेत् ततः प्राणानाप्यानानी।
कृत्य मंत्रस्य वर्णानां पार्श्वे अष्टानां स्वस्य प्रत्यायकरादि निशेषोदकेनाभ्युक्षयेत् ततः पवित्रे सकुशे निक्षिप्य उत्तानहस्ताद्वयां।
नाभिकंस्तुष्ट्या भागं तत्र विभागसकलेविप्तुष्य हस्ते संयोगाय विसर्जयेत् जले विंदुभिः प्रोक्षितं निक्षिपेत् ततस्तयोर्हस्तविंदुभिः
निक्षिप्य स्ववामाग्रे ॐ इसमीपे कुशेषु स्थापयेत् इ तिस्रणीनां पात्रमध्ये पात्रं कृत्वा प्रोक्षणीपात्रे अष्टवालोदकेना
पूर्वं तत्र किं विप्रुषणीनां तोयं निक्षिप्य तेनोदकेन सर्वोपकरणानि प्रोक्षयेत् ततस्तन्यासे त्रिभागजलापूर्णां प्रणी
तादिशेषेषुं इशानिसमीपे संपात्रमन्यपात्राणां कुशेषु स्थापयेत् ततो मूलविद्यया प्रति निरस्य विद्याप्रावकहिंसितः।
परिक्षिप्य दर्भैरीशानादीशानपर्यंतं परिस्तीर्य स्वरस्तिरोत्रसन्नमास्तीर्य अग्नुकहोमकर्माणि कृत्वा कलावेतत्क
स्वेतत्वं अस्याभवेत्तिद्यास्तरोन्मुपवेशय नरभावे कुशाद्वृस्काः स्वशनोविधाय हृजयेत् ततो वह्निहोमवर्णोद्दत्तहार्धं।
योन्तरायचः कं योन्यशक्तिः स्वस्तिकवयामया त्विनेहेमप्रचितं मलदेवीरूपंध्यात्वा अष्टेत्रवसिरागकेना वाहना
दिकरणीकरणान्तं कृत्वा ॐ ऐं ह्रीं श्रीं अग्निश्रीपादुकां पूजयामि इति मुष्टांत लिंगादिः संहृत्य पवमन्नमेषाम।
मेकल्पयामि नमः अर्घ्यं कल्पयामि स्वाहा पाद्यं कल्पयामि नमः आचमनीयं कल्पयामि स्वधा मधुपर्कं क।
ल्पयामि स्वधा पुनराचमनीयं स्वधाः स्नानादिनैवेद्यांतानुपचारान्मंत्रेनैव कल्पयेत् ततः पूर्वादिसप्तकोणेषु
प्रादक्षिण्येन वह्नेः सप्तजिह्वाः प्रपूजयेत् तद्यथा ऐं ह्रीं श्रीं हिरण्यपादुकां पूजयामि नमः एवं कनकारक्ताकृ
ष्णासुप्रभाअतिरिक्ताबहुरूपा इति जिह्वाः संपूज्यामुत्तालिनायामाज्यस्थाल्यां पवित्रमेकमाज्यं चमलेन त्रि॥
भिर्मंत्रयेत् मुद्रयामृतीकृत्य इतिलोकरणं विधिवामेकुशामुहिंवधृत्वा इतिलोनस्रुवमादायनेष्टयातू

न यथा वै ऽङ्गी श्री अग्नये स्वाहा अग्नय इदं न मम: सोमाय स्वाहा सोमायेदं ४ अग्नीषोमाभ्यां स्वाहा अग्नीषोमाभ्यामिदं ७
अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा अग्नये स्विष्टकृत इदं न मम: इति [illegible] कामात्याकृतिं कृ।
त्वा [illegible] ॐ भूः स्वाहा अग्नय इदं न मम: ॐ भुवः स्वाहा वायव इदं न
मः ॐ स्वः स्वाहा सूर्यायेदं न मम: ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा प्रजापतय इदं न मम: इत्येकैकामात्याकृतिं कृत्वा [illegible] मम।
जिह्वा न यथा ॐ [illegible] स्वाहा एवं [illegible] एकैकामाकृतिं कृत्वा [illegible]।
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] एकामाकृतिं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] एकामाकृतिं [illegible]
[illegible]
[illegible] एकैकामाकृतिं कृत्वा [illegible]
[illegible] स्वाहा प्रजापतय इदं न मम [illegible]
[illegible] स्वाहा अग्नय इदं न मम: [illegible]

सौ०
१०३

103

होमः नमः ऐं ह्रीं श्रीं इत्नः हृदंबं मालात्रुटिदेरश्मीशि एकारं नायन्तव मसेषु मावस्या सुमम सावावाकर्मणा हस्ताभ्यां च
अमृतदेला शिखाग्रान् समनेत्रे कं पद्मं नेत्रं सर्वं शरणं भवन्तु स्वाहा इत्याकृतीरस्मा वेकवाजं कुर्यात् नमः इत्याकृति
हत्वा नमो ऐं ह्रीं श्रीं मूलविद्याया अवये नमः इति शक्तिं समस्त्य ॐ ऐं ह्रीं श्रीं स्वान्तारि केसि ऊर्ध्व मन्त्रं नतिलं सांगे केरके
हस्ताभ्यां इत्यान्त्यमिश्रितनिलैरेकामाकृतिं कुर्यात् नमः सकला विः महानेनानमस्ते वक्त्रप पूके सर्वाशिनुमवगा
यपावकायनमोस्तु नेत्रे वरेण्यं कर्माघोरहंत्वा नमामिते विश्वस्त्वं लोकपालोसि ज्ञानिमत्रयं के मे रस्याग्निमाश्च
नेनेमस्तयमात्सूर्यं नत्तु पारि शुद्धं हत्वा अपो मृत्वे सर्वं निधाय शंविवन्नं शुद्धाभ्यां सर्वकके वो कराभ्यां गृहीत्वा स्याचनयो।
मेलनाभौ निधाय सताबादिवषट्नयाम्लविद्यया कृतिमयं कुर्यादिति निहत्या कृतिः नमो देवीसंहत्य सकलं त्वा यता।
मयवह्नेः सकाशात् हिरुवके विशन्त्या प्रिसं हन्त्य भोभो वह्ने मेता शक्ते सर्वकर्मसु साधक कर्मानेर पिसंधा ये मन्त्रि पिंके
सांमनेत्रनिवह्निं आर्घ्यं संतास्तु इत्या स्वाहान्तमनुहासयेत् नमो विभनि धारणा कत्वा मणीना पात्रजलेन खण्डिर सिमा
मेनं विधाया यस्त्वा स्थानेन गत्वा स्वास्मने सम्यग्विद्युपवलिरानं कुर्यात् तनाववक्त्रं समस्तसर्पेश्वनं अक्षाधानादिकं
कर्मनिन्यहेमेनविचानेरनिवशिष्टमं हितवचना लोकिकाग्निमेवम्लविद्यादिन निन्याविधाभ्यामस्युत्वाभिमं
अरेदीरूपं ध्यात्वाभिषिंचयवह्निं देवतयो रैकं विभाव्य सतावचिताम्लविद्यामनुस्मार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै अग्नये मह
निमेहत्वा स्याहिकेमानीयवमिनिधेनसह या सती हत्वा सम्ल विद्यया त्रिरभिमंत्र्य तेनं हविषा मूलविद्यया स्वाहान्तेन
याघोरघापहृतीं कृत्वा सम्पस्मर्यकेर त्वादि समच्छिमये गास्वाहांतेनैकमाकृतिं कुर्यात् नतिस्थिति न्याघोरशक्ति
निबाघोरघाकृतीं कृत्वा समसमयकेरत्वादि सम छिमये गाकृतिं त्र्यंबकं त्वा सामवसमापयेत्
जुहुयात् अत्राप्यशक्तो बहुगसुवर्णी हेमानंतरं समस्तमयकेरन्या दिसम छिमये गाकृतिंत्र्यं

१०३

इति नित्यहोमविधिः अथ देव्याः पार्षदेभ्यः कुरुकुल्लादिभ्यो बलिं दद्यात् तत्रादौ कुरुकुल्लाबलिः तत्र देव्या ऐशान्ये किंचित्स्व
वामभूमौ चंदनादिना सिंदूरेण वा न्यग्रोधाकारं त्रिकोणं कर्णिकं अष्टदलकमलं कृत्वा तद्बहिः मायां [illegible] महाद्वारं कुर्या
त् [illegible] षडङ्गं [illegible] बलिमंडलं नियम्य [illegible] कुरुकुल्लविद्यया [illegible] कृत्वा अस्या विद्याया [illegible] ऋ
षिः पंक्तिः छंदः श्रीकुरुकुल्लादेवता बलिदाने विनियोगः इति न्यासादिकं कृत्वा [illegible] बाला
बीजं [illegible] विद्याबल्कर [illegible] कुरुकुल्लाविद्यया [illegible] विकीर्णा कतलानश्चरेन्।
मानं [illegible] बालरूपा [illegible] देव्या [illegible] अनुस्या।
ता: [illegible] इति [illegible] ध्यानं इति बकेन ध्यात्वा मा
नसं [illegible] विशेषार्घ्यं बिंदु [illegible] कुरुकुल्लावि।
द्या [illegible] श्रीकुरुपीठं [illegible] नमो देवप्रक्रिमा।
दि [illegible] ओं ह्रीं श्रीं वाराही विद्या
[illegible] श्रीवाराही देवी श्रीपादुका [illegible] वाराही [illegible] ओं ऐं
ह्रीं श्रीं ह्रीं [illegible] नमः [illegible] आसनादि [illegible] ७ [illegible]
[illegible] बलिं [illegible] नमः इति बलि [illegible] नम इ
ति देव्या [illegible] कुरुकुल्लाविद्यया [illegible] इति स्था
पनादि परमीकरणान्तमुद्राः [illegible] आसनादि [illegible] ने
[illegible] श्रीकुरुकुल्ले [illegible] नमः।
[illegible] ७ ह्रीं [illegible] श्रीं ७ ह्रीं [illegible] श्रीं इति [illegible]

सौ॰
२॰४

त्यन्तरवामारभ्य नव शक्तीः प्रादक्षिण्येन पूजयेत् तद्यथा पश्चिमद्वारदक्षिणशाखायां ॐ ह्रीं सूर्यरूपिणी श-।
क्तिश्री॰ वायव्यकोणे ॐ ह्रीं सोमरूपिणी शक्तिश्री॰ उत्तरे ह्रीं निशिरूपिणी शक्तिश्री॰ ईशाने ॐ ह्रीं वारुणिरूपिणी श-
क्तिश्री॰ पूर्वद्वारस्योत्तरशाखायां ॐ ह्रीं योगरूपिणी शक्तिश्री॰ दक्षशाखायां ॐ ह्रीं सत्यरूपिणी शक्तिश्री॰ आग्ने-
ये ॐ ह्रीं करणरूपिणी शक्तिश्री॰ दक्षिणे ॐ ह्रीं पतिनीरूपिणी शक्तिश्री॰ नैरृत्ये ॐ ह्रीं नादरूपिणी शक्तिश्री॰।
ततो द्वितीयकुण्डमध्ये प्राक्प्रादक्षिण्येन ॐ ह्रीं आत्मरूपिणी शक्तिश्री॰ ह्रीं वायुरूपिणी स्पर्शशक्तिश्री॰ ह्रीं अ-।
ग्निरूपिणी रूपशक्तिश्री॰ ॐ ह्रीं तोयरूपिणी रसशक्तिश्री॰ ह्रीं भूमिरूपिणी गन्धशक्तिश्री॰ ह्रीं मात्ररूपिणी शक्ति-
श्री॰ ह्रीं बुद्धिरूपिणी शक्तिश्री॰ ह्रीं शक्तिरूपिणी शक्तिश्री॰ इति संपूज्य ततः योगिनीकुण्डमध्ये प्राक्प्रादक्षिण्ये-
नैव मातृकावर्णिन्यादि वामे वेष्टकं संपूज्य तत्र तन्मध्ये वेदिकायां प्रादक्षिण्येन तन्मध्ये वामावर्तेन दक्षिणे धूम्र-।
जाग्रत्पर्यन्ते पूजयेत् ॐ ह्रीं बालरूपिणी शक्तिश्री॰ ह्रीं बालरूपिणी शक्तिश्री॰ ह्रीं पाशरूपिणी शक्तिश्री॰ ॐ
ह्रीं अङ्कुशरूपिणी शक्तिश्री॰ ॐ ततो मध्यकोणे स्वप्राक्प्रादक्षिण्येन ॐ ह्रीं एकाररूपिणी शक्तिश्री॰ ॐ ह्रीं ना-।
दरूपिणी शक्तिश्री॰ ह्रीं इच्छारूपिणी शक्तिश्री॰ ततो मध्ये प्रागवस्थिते विदासने संपूज्य तस्मिन् कुरुकुल्लां ध्यात्वा।
पाद्यं दत्वा पूर्वविशेषार्घ्यं कलशस्थापनादि संपूज्य पुष्पदीपौ निवेद्य तदन्ते धूपनैवेद्यताम्बूलादीन् दत्वा
जलमग्न्यादि पुष्पं वस्त्रं च तत्र विशेषार्घ्यं दत्वा ॐ श्रीं कुरुकुल्लायै आ-
वलिदेवतायै नमः इति संपूज्य सर्वामादिक्रमेण ॐ ऐं कुरुकुल्ले स्वाहा ह्रीं कुरुकुल्ले एष ते बलिर्नमः इति वि-
शेषार्घ्यं कुरुकुल्लायै वामकरेण तिलैः प्रदद्यात् ॐ कुरुकुल्लायै ॐ कुरुकुल्ले ह्रीं स्वाहा इति द्वि-
तीयपात्रेण विशेषार्घ्यं दद्यात् ततः कुरुकुल्लायै ॐ कुरुकुल्ले ह्रीं मम सर्वजनं वशमानय स्वाहा
इति तृतीयपात्रे विशेषार्घ्यं दद्यात् इत्थं बलिदानं कृत्वा नाराचमुद्रया बलिदानं ततः पञ्चोपचारै-

नैवेद्यं।

शारणे स्वल्वं विद्यया पाङ्गुष्ठाभ्यां बलिं दद्यात् वामपाणिना । अथ मत्स्याचरणे रक्तनाशके मांसाउक्तमण्डले देवीं मे वपेच विशालाक्षि सत्वं वि
द्यया गन्धादिदीपान्तैः संपूज्य रेर्गन्ध शुद्धान्नैर्वा सगुणं विद्यया उक्तविधिना बलिं समर्पयेत् ॥ इति कौलिकबलिः ॥ अथ देवयाग
स्य बलिदाने हस्तपादौ देवीं संस्कृत्य सर्व्वानपूर्वाभिमुखं संस्थाप्य विद्यया व्याप्य उक्तरूपेण बालाः पश्चिमाभिमुखं संस्थाप्य देव्यै वप
श्चिमं स्वं च बद्धा गुरुं स्वस्थानं संपूज्य कौलाचारात् पश्चिमाभिमुखं स्वस्थानं संस्थाप्य वपश्चिमं तथैवेति ॥ अथ वाराहीबलिः ॥
तत्र देव्यग्रे किंचित्त्रिकोणं त्रिकोणं त्रिकोणाद्बहिः षट्कोणाद्बहिश्चतुरस्रं मण्डलं निर्माय ध्वाराही बलि
मण्डलाय नमः । इति संपूज्य स्त्रीं वाराहीयोगपीठाय नमः । इति योगपीठं साधारणक्रमादिदानादिना मूलेन संपूजयेत् ।
वाराहीं तद्विद्यया समभ्यर्च्य वाराहीं पश्चात्करणानि तत्र वाद्यादि विधाय तस्याः स्थाने वाराहीं पूजयेत् ।
तिस्रो वामस्तथा वाराहीविद्यया समानादिपुष्पाञ्जलिभिर्यक्षोपरि निक्षिपेत् तथा त्रिकोणस्य वामकोणे ॐ क्रो
धिन्यै नमः दक्षे ॐ स्तम्भिन्यै नमः अग्रे ॐ हं ह्रीं उग्राय नमः ततः षट्कोणकोणेषु अग्न्यादि प्रादक्षिण्येन ।
ॐ ब्राह्म्यै नमः ॐ ई माहेश्वर्यै नमः ॐ ऊं कौमार्यै नमः ॐ ऋं वैष्णव्यै नमः ॐ ऌं इन्द्राण्यै नमः ॐ ओ चामु
ण्डायै नमः इति संपूज्य बहिश्चतुरस्रे ॐ क्षः महालक्ष्म्यै नमः इति देव्यग्रे संपूज्य ततश्चतुरस्रे इन्द्रादीन् दिक्षु वज्रा
दींश्च संपूज्य तन्मध्ये वाराहीं तद्विद्यया संपूज्य तत्पुरतो बलिपात्रं निधाय ध्वाराहीबलिं द्रव्याय नमः इति सं
पूज्य वाराहीं विद्यया अभ्यर्च्य श्रीवाराहि इमं बलिं नमः इति गृहाण बलिं तस्य ततः स्वदृष्ट्या तत्त्वं संहृत्य देवीं हृदि प्रवेशयेत् ।
बलिं त्यक्त्वा योनिमुद्रया प्रणामेत् इति वाराहीबलिः ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियतुष्टये ना कृतेयं सा ।
यत्र लाभो नरः कुन विशतिः ॥ इति श्रीमच्छिदानन्दनाथचरणारविन्ददृहस्ततेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते
सौभाग्यरत्नाकरे एकोनविंशस्तरङ्गः ॥ १९ ॥ अथ बटुकादिबलिः तत्र गुरूक्तेन चन्दनादियुक्ते नवकलशाः ।

धै=४

मौ· १०५

स्मेन ~~ करोर्ध्वं त्रिरेखाभ्यां प्रीयन्तेशानाग्निनैऋत्यवायव्यकोणेषु प्रीयन्ते स्थानभागेषु त्रिनाद मुद्रां रत्न वनाः स्वस्ति
नत्रिकोणान्तकं मंडपंचकं निर्माय ७ ॐ ह्रीं आपदकं मंडलाय नमः इति मंत्रेण मंडले संपूज्य भुवां वटुकभैरवाय नमः इ
ति मंत्रेणेशानादिमंडले वटुकभैरवमावाह्य ध्यानं वीक्षितादि षट्कं च षडंगन्यासेन सकलीकृत्य कपालमुद्रां प्रदर्शयेत्।
ॐ मंत्रेण गंधादिभिः संपूज्य तर्पयेत् बलिपात्रे निधाय ७ ॐ वटुकभैरव बलिं गृह्ण नमः इति बलिं दत्त्वा संपूज्य ७ ॐ ए ह्ये
हि देवीपुत्र वटुकनाथ कपिलजटाभारभास्वर त्रिनेत्र ज्वालामुख सर्वविघ्नान्नाशय सर्वोपचारसहितं बलिं गृह्ण स्वाहा।
स्वाहा इति मंत्रमनुस्मरन् प्रातःकृत्यं वटुकं ध्यायन् वामांगुष्ठानामिकाभ्यां सव्योपके पात्रे दानेन बलिं मुद्रया दत्त्वा अंज
लिमादाय ७ बलिदानेन संतुष्टो वटुकः सर्वसिद्धिदः शांतिं करोतु मे नित्यं भूतवेतालसेवितः इति पुष्पांजलिं द।
क्षा॰ष्टे त्वा प्रणमेदिति वटुकबलिः। ततो ह्रीं यमंडले ७ यां योगिनीभ्यो नमः सर्वयोगिनीभ्यः इति गंधादिभिः संपूज्य ततो योगिनीरा
वाहयेत् ध्यानं वीक्षितादिना षडंगमंत्रेण सकलीकृत्य योनिमुद्रां प्रदर्शयेत् यां योगिनीभ्यो नमः सर्वयोगि।
नीभ्यः इति गंधादिभिः पात्रे संपूज्य तर्पयेत् बलिपात्रे निधाय ७ ॐ ऊर्ध्वं ब्रह्माण्डतो वा दिवि
गगनतले भूतले निष्कले वा पाताले वानले वा सलिलपवनयोर्यत्र कुत्र स्थिता वा। क्षेत्रे पीठोपपीठादिषु च कृतपदा।
धूपदीपादिकेन प्रीता देव्यः सदा नः शुभबलिविधिना पान्तु वीरेन्द्रवंद्याः। यां योगिनीभ्यः सर्ववर्णयोगिनीभ्यो हुं फट्
स्वाहा। इति वामकरांगुष्ठमध्यमानामिकाभिर्योन्याकारेण योगिनीभ्यो बलिं दत्त्वा दानेन बलिं मुद्रया पुष्पांजलिमा।
दाय ७ या काचिद्योगिनी रौद्रा सौम्या घोरतरा परा। खेचरी भूचरी व्योमचरी प्रीतास्तु मे सदा। इति तेन पुष्पांजलिं।
दत्त्वा योनिमुद्रया प्रणमेदिति योगिनीबलिः। अथ क्षेत्रपालबलिः। ततो नैऋत्ये मंडले ७ क्षां क्षेत्रपालाय गंध
दिभिः संपूज्य ध्यानं वीक्षितादिना षडंगमंत्रेण सकलीकृत्य क्षां क्षेत्रपालाय नमः इति गंधादिभिः संपूज्य।

105

१०५

यौं सं शव्यनन्तमान्सद्रक्तिपात्रं निधाय क्षेत्रपालबलिं गृह्णाथ नमः इति बलिं संशव्य मागुञ्जरूपं क्षेत्रपाले ध्यायन् ४
लां लीं लं लैं लौं लः स्याने क्षेत्रपाले ध्यरीणा क्षिप्ति तं बलिं गृह्ण स्वाहा इति वामकरेण गृहीत्वा मण्डले धारादानं
न बलिं गृह्णन् पुष्पाञ्जलिं मारयन् ४ वक्ष्ये क्षेत्रनिवासी च क्षेत्रपालः सकिंकरः प्रीतो यं बलिदानेन सर्वरक्षां करोतु मे इ
ति पुष्पाञ्जलिं दत्वा योनिमुद्रया प्रणामेदिति क्षेत्रपालबलिः अथ गणपतिबलिः नमस्ते व्यापकं मण्डले गां गणपतये नमः
गणपतये इहागच्छ इह तिष्ठ इति समावाह्य गां गीं गूं इत्यादिना षडङ्गं गम् गा सकलीकृत्य गां गणपतये नमः इति मन्त्रेण गन्धा
दिभिः पात्रे रक्तचारे सं शव्य तन्मान्सद्रक्तिपात्रं निधाय श्रीगणपतिबलिं गृह्णाथ नमः इति बलिं संशव्य ४ ।
गां गीं गूं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय बलिं गृह्ण गृह्ण स्वाहा इति मन्त्रेण वामकरेण दीपं गृहीत्वा पात्रं गृहीत्वा
दक्षधारा धाने नमो गुञ्जरूपाय गणपतये बलिं गृह्णन् ४ सर्वेषां सर्वकार्याणि निर्विघ्नं साधयन्नमः शान्तिं करोतु मे ।
इति विघ्नराजनमः शान्तिकः इति पुष्पाञ्जलिं दत्वा योनिमुद्रया प्रणामेदिति गणपतिबलिः अथ योगिनीमण्डले ४ सर्वभूतेभ्यो
नमः सर्वभूतगणाः सर्वभूतगणाः इहागच्छत इहागच्छत इत्यावाह्य सर्वभूतेभ्यः स्वाहा ह्रीं ह्रीं मित्यादि षडङ्
गं मन्त्रेण सकलीकृत्य मन्त्रेण गन्धादिभिः पात्रे रक्तचारे सं शव्यतन्मान्सद्रक्तिपात्रं निधाय सर्वभूतबलिं गृह्णाथन
मः इति बलिं संशव्य ४ ॐ ह्रीं सर्वविघ्नकृद्भ्यः सर्वभूतेभ्यो हुं स्वाहा सर्वभूतेभ्य एष बलिर्नमः इति वामकरस्थ
सर्वभूतबलिं दक्षधारादानेन बलिं गृह्णन् पुष्पाञ्जलिमादाय ४ भूतानि विविधाकाराणि दिव्यान्भूमान्तरिक्षगाः पा
तालतलसंस्थाश्च शिवयोगेन भाविताः ध्रुवाश्चाः शान्तिं स्वाहाकाः पाशाङ्कुशधरा विवस्थिताः प्रवाचाम्यहमत्र से ।
वाम्याः पीडयाचाशात्यवस्थिताः तृप्यन्तु प्रीतमनसो भूतानि गृह्णन्त्विमं बलिं इति पुष्पाञ्जलिं दत्वा योनिमुद्रया
प्रणामेदिति सर्वभूतबलिः अथ श्रीभगवतीचक्रराजे श्रीचक्रे बलिं दद्यात् तत्र सर्वभूतबलिं दत्वा मण्डलाद्यनन्तरं

सौ· १०८

अथो धीमान्पीठे राजराजेश्वरबलिं दद्यात् तत्र सर्वभूतबलिमंडलादुत्तरतः प्रागग्रं मंडलं विधाय तत्रैव संपूज्य ।
तत्र [illegible] राजराजेश्वरमेकमेव [illegible] मिन्यादि [illegible] गैः सकलीकृत्य [illegible] धारिभिः संपूज्य ।
तत्र [illegible] लिपात्रं निधाय राजराजेश्वराय बलिं कल्पयामि नमः इति संपूज्य ७ अमुकस्यानेन [illegible] राजराजेश्वरस्य [illegible] ।
बलिं कृत्वा [illegible] इति वामकरमध्यमांगुष्ठाभ्यां [illegible] पात्रादनेन बलिमुत्सृज्य पुष्पांजलिं [illegible] ७ अनेन बलि
दानेन [illegible] समन्विताः राजराजेश्वरो देवः सर्वदा मे प्रसीदतु इति मंत्रेण पुष्पांजलिं दत्वा [illegible] रिति राजरा
जेश्वरबलिः अथ [illegible] बलिदानानंतरं [illegible] मंडलं [illegible] कृत्वा तत्रैक [illegible] शानादि मध्या
न्तं [illegible] पात्रं [illegible] कं विधाय बटुकादिसर्वभूतानां बलिपंचकं दत्वा धीमान्पीठे [illegible] मंडले राजराजेश्वरबलिं दद्या
त् अथ [illegible] मंडले [illegible] पात्रं निधाय [illegible] शानादिकोणाच्च [illegible] बलिं [illegible] ।
बलिं दद्यादिति [illegible] बलिदानेन निधाय ७ सर्वाभ्यो बलिदेवताभ्यो नमः इति पुष्पांजलिं
[illegible] बलिदेवताः संपूज्य [illegible] दत्वा [illegible] ७ बलिदानेन संतुष्टाः [illegible] बलिदेवताः [illegible]
[illegible] सर्वं [illegible] सिद्धिविधायिनः [illegible] ।
[illegible] इति बलिदानविधिः अथ [illegible]
[illegible] बलिं दद्यात् [illegible] सर्वं [illegible] मंत्रेण [illegible] ।
देव्यग्रे [illegible] मंत्रेण [illegible] जले [illegible] मंत्रेण [illegible]
सर्वदेवता [illegible] बलिरूपाय [illegible] पशवे नमः इति गंधादिभिस्त्रिः संपूज्य [illegible] ॐ पशुपाशाय विद्महे वि
श्वकर्मणे धीमहि तन्नो जीवः प्रचोदयात् इति पशुगायत्र्या त्रिः [illegible] खड्गं निधाय [illegible] कालिका ।

लिंगत्रेश्वरि लोहदंडायै नमः इति मंत्रेण गंधादिभिस्संपूज्य तस्य दक्षिणदेशे ४ वागीश्वरीब्रह्मभ्यां नमः मध्ये ल
क्ष्मीनारायणाभ्यां नमः अग्रे ४ उमामहेश्वरीभ्यां नमः इति संपूज्य तं ध्यात्वाभिमंत्रयेत ॐ यज्ञाय यज्ञनाशाय देवकार्या
र्थतत्परः पशुर्वेद्यः त्वया शीघ्रं वेद्धुं नायतेमास्मृते इति मंत्रेण खड्गमभिमंत्र्य गंधाक्षतजलादिकमादाय मूलविद्यया।
मम्मार्य अद्येत्यादि तिथ्यौ लेखनांते अमुकगोत्रोऽमुकशर्माहं दीर्घायुरस्तु भैरवेन्दुः रवनिहतिपमानं दशाश्वमेधसमफलं
पुत्रमालाकुलविमानवरारोहणगणादिसर्वदेवीलोकगमनोत्तरप्राप्त्युत्तमसमयविविमयार्थं रविजयकामः श्रीमन्महात्रिपु
रसुंदरि इमं पशुं तुभ्यमहं संप्रददे समर्पयामि ग्रहाणमं प्रसीद इत्युक्त्वा गंधाक्षतजलादिकं पशोः शिरसि निक्षिपेत ततः पशो।
शिरो धृत्वा ॐ यज्ञार्थे पशवः सृष्टा यज्ञार्थे पशुघातनं अतः त्वां घातयिष्यामि तस्माद्यज्ञे वधोऽवधः शिवाय त्वमिदं पिंडमत
स्त्वं शिवतनां गतः उ— पशुपाशात्वं हि नाशि वरत्वाशिवोसिहि इति बोधयित्वा खड्गमादाय सोः अह्नाय फट् किं हिंकि
हिस्वाहेति मंत्रेण खड्गेन तस्य स्कंधे योजयेत् ततः स्वयं देवीरूपो भूत्वा निर्विकल्पः सन्नेकेन प्रहारेण छिंद्यात् सविकल्पः
साधकस्तु परहस्तेन छेदयेत ततस्तानि निरिक्षेः स्वगात्रचर्माणि रुधिरान् पिपि वलि देयः इति छागादिवलिदानविधिः इदं
वलिदानविधायमूलेन देवीं संपूज्य स्वर्णादिपात्रस्थं जलं धेनुमुद्रया अमृतीकृत्य मूलविद्यया त्रिरभिमंत्र्य मूलमुच्चा
र्य श्रीमन्महात्रिपुरसुंदरीश्रीपादुकायै समर्पयामीति समुत्सृज्य सलिलं पवनं देवि शीतलं सुमनोहरं मयानिवेदितं भक्त्या
गृहाण परमेश्वरि इति नैवेद्यवामभागे निवेदयेत ततो मूलांते श्रीमन्महात्रिपुरसुंदरी तृप्तास्मीति विज्ञाप्य स्वर्णादि विधा।
मस्थं जलं धेनुमुद्रयामृतीकृत्य मूलेनाभिमंत्र्य ४ अमृताभिधानमसि स्वाहेति देव्या दक्षिणहस्ते किंचिज्जलं दत्वा पुन।
शिवे विधाय विमाद्यागन्तसारं नैवेद्यमुद्धृत्य नैऋत्यां दिशि स्थाप्य मन्त्रेण गोमुखी एकेन तन्मध्याने शोधयित्वा
हस्तमतालनं जलं दत्वा लेहाचनोदराधिं भगं षडूर्णीं निरत्वा उनः हस्तमतालनार्थं जलं दत्वा कर्पूरादिसुवासितं

श्री: १०८

नलैर्गंडुषादिकारयित्वा कर्पूरशकलैर्दन्तशोधनं कारयित्वा पुनर्गंडुषादिकारयित्वा शौचं दत्वाल्पाचमनीयं निवेद्य स
दमवल्लेनाकारयित्वा योजेलापनयनं कृत्वा सुगंधद्रव्यैः कर्पूरसुरभीकृत्य सुगंधानुलेपनं माल्यानि समर्प्य तांमूलमानी
दमवल्लेनाकारयेत्ताम्बूलार्पणं कृत्वा सुगंधद्रव्यैः करोतु सुरभीकृत्य सगर्भगत्वा शिवं संशोध्य तेन तांबूलं समनुग
मस्यागवकुसुमाञ्जलं मूलमनुस्मार्य श्रीमहात्रिपुरसुंदरि तमालदलकर्पूरसगर्भं गत्वा शिवं संशोधितेन तांबूलमनु स
सूत्रं शिवं निवेद्य स्वेतकर्पूरवासरादिराजोपचारान् निवेद्य सुरसंगतं तत्र मूलविद्यामनुस्मार्य समस्तं ।
श्रीमहात्रिपुरसुंदरीश्रीपादुकां श्रीपादुकां पूजयामि इति पुष्पांजलिभिः संपूज्य पुनर्मूलमनुस्मार्य समस्तं यत्श्री
महात्रिपुरसुंदरीश्रीपादुकायै पूजां कल्पयामि स्वाहेति सर्वं वदन्नेवं दत्वा गंधधूपदीपान् समर्पयेदिति ।
समस्तं पूजां विधाय मानसिकं कुर्यात् तद्यथा स्वर्णादिपात्रे सिंदूरचंदनादिनाष्टदलकमलं निर्माय तत्र मध्ये दलाष्ट
केषु पवनो भूमयि प्रादिरचितान्नवदीपपात्राणि संस्थाप्य घृतेनापूर्य कर्पूरादिगर्भवर्तीर्निधाय भुवनेश्वरी
मन्त्रान्मध्ये ह्रीं श्रीं क्लीं ह्लीं ऐं क्लीं सौः श्रीं ह्रीं इति नववर्णेश्वरीविद्या त्रिशरभं तत्त्वक्रमं दीपमर्पयेत्तेश्वरीविद्यां पुनरभ्या
धेश्वरी श्रीपादुकां पूजयामीति संपूज्य मूलेन मूलदेवी मानसिके संपूज्य तत्र समस्तकर्पूरतोयादिगंधादि
वारान् सर्वं केश्वाम स्तकादिपादांत व मूलांते समस्तपञ्चके शिवतेदेविन वामिके श्रुतिक मिदं देविरहाणा
ममसिद्धये इति पठन्देव्याः मस्तकोपरि त्रिस्त्रिर्भ्रामन् सर्वं कं नवकं त्वा निराजनयेत् इति सामान्यारात्रिकविधिः
अथ विशेषारात्रिकं तत्र लोकवने स्वर्णादिपात्रे कुंकुमादिना नवयोनिचक्रं विलिख्य ततः कर्पूरत्रैसमतिः
श्रौः पंचनवधा विभज्य नवगोलकान् कृत्वा भानुलोलकास् समर्पयेत् तायोग्यानि हृतनकाराशीनवभाज ।
नादि कृत्वा कर्पूरसंस्थाप्य ततः शार्करायवगोधूममाषान् निपिंडकुरमगुम्फेन वरस्फुरं पात्रे संलग्न समसकान् ।
नवयुद्रगनात् कृत्वा तस्मिन्नवयोनिचक्रे संस्थाप्य दिनवयोनिपुस्थापयित्वा सर्वं रचितानि नवभानवानिस

१०८

107

मसमैकैकमश्मेशानेषामुपरि स्थापयित्वा तेषु हृत्पद्मचिन्तास्थनकाशुगादिमुद्राविकीर्य तत्र शर्करामिश्रिता नि
यवगोधूममुद्गमाषादिरचिता निमुद्दिश्य मिनयिष्टिका निचनरंगुलोत्तना निश्रमिमत माना निचात्रिकोणाकारमुरवानि
दुमर्बीकाराणिवा हृत्पद्मचिन्ता निदीपपात्राणि कृत्वा तेषां नवभाजनानामुपरि एकैकस्मिंस्त मसमस्थापयेत् ततस्ता।
निमुद्गांधिगो हृत्पद्मलानि कृत्वा तन्मध्ये गवहुतीर्निक्षिप्य नरसात्रं देव्या गुरुशोद हिरण्य वाघनर श्रुमं मूले स्थापयित्वा।
गोमेदस्त्रवर्णमरकतपद्मरागनीलानि इति गगनादीनां पंचरत्नानि निक्षिप्य भावयित्वा वा मूलविद्यया भुवनेश्व
यां वादी पात्रमन्त्रवालयन् समदर्श्य ओं ऐं ह्रीं श्रीं गलं गगनलोक गोमेदरत्नाय गलं नमः ४ मलं स्वर्गलोक स्वर्ण।
रत्नायै मलं नमः ४ मलं मर्त्यलोक मरकतरत्नाय ४ पलं पातालक पद्मरागरत्नाय पलं नमः ४ नलं नाग।
लोकनीलरत्नाय नलं नमः इति सप्ताङ्गादि मध्यतंमादित्तिरो भूमसंहत्य मागव भूलेश्वरी विद्यया भिमंत्र संहृत्य सर्वो
क्रैः पंचसिंहासनमध्ये स्थैव संहृत्य समन्त्राय हृदाचारानन्तरं वैकमागवश्री गणनंक्षर्यान् न सत्पात्रं नन्दं इले निधा।
य दीपमाला मयं महः पश्चाद् हिस्तेन स्तेन जनसंविशेत्र हूतानं मंवित्र पेतास्थितेनति ध्यायेदिति विशेषात्रिकं श
केमत्यन्तनैवत्पर्वाढिशुक्रर्पान् ततः स्वगुरूपदिष्ट विधिना रात्रिक मध्यस्थं दीपम् स्थापयेत् मूलविद्यया शनि
नीराजनविधिः श्री श्रुक्रमारी भुवनवासिनी वा देवता भूद्रादेवी स्थितयेत् तथ ध्यात्वा सर्वलक्षणसंपन्नां महत्वतां गृहपरि।
क्रता कन्यां भुवनवासिनीवासमानीय तत्स्थापद मत्वा लम्बन्त् स्नवसं त्रेगामार्जयित्वा ताहुत्वा पीठे समुपवेश्य त
स्याः पादौ पाद्यपीठे परिनिधाय मृद्वाद्यपीठे स्थिरासने संनेपवनो भागपीठं भृंगां विधाय तत्र मृत्तिकामनो प।
विष्टायां तस्यां मंत्रालारम यीलक्ष्मीमात्र का रूपधारिणी नवदुर्गीमिकां मा हात्म्यां मामावाहयाम्यहं इत्या
वाह्य ४ वालविद्यामुच्चार्य कुमारी श्री पादुकां पूजयामीति तस्याः पादौ गन्धैः संपूज्य ततो गंधापुष्पैः रक्षिकतेन ह।
पदाभैः संपूज्य भुवनवासिनीयसेन वासिनी श्री श्री पादुका व्रात्कुमारीन नम रूढांभुवा सिनी तिना तेसं मस

सौ०
१०८

108

यः तत्रार्घ्यविधानं तास्वफलाधिकमिति ततः प्राग्वत् त्रिखंडामुद्रया वाहनीलिं षडंगं न्यस्य मूलदेवीमावाह्य बा
ह्यान्दिपरमीकरणं तेप्राग्वत् कन्यां मूलदेवीरूपां तां ध्यायन् संक्षोभनादिपाशादिमुद्राः प्रदर्श्य पंचसंख्ययेन पुष्पांजलिभि
प्राग्वत्पूजनादि भोजनं तां तामुपचारान् पचद्यो वसनं दत्वा तां बलेसमर्घ्यं कज्जलं करदलिंगादिकं यथाशक्ति पता
माविसर्जयेदिति कुमारीपूजानंतरं देवीपुत्रबटुकपूजा ॐ ह्रीं बं बटुकाय नमः इत्यनेन यथाशक्त्युपचारैः देवीपीठे बटुकमा
राध्य विसर्जयेत् इति कुमारीपूजानंतरं भोगपात्रं निवेदनपद्धत्या सर्वौकरीत्याह निवेदयेद्भैरवीकामेभ्युक्तामिति शक्तिपात्रं।
निवेद्य भोजनादिकं दत्वा विसर्जयेदिति ततो वर्तमानगुरुः श्रीपादुकां विद्यया समभ्यर्च्य नैवेद्यं तस्मै निवेदयेत् तदभावे
ततन्याय निवेदयेत् तस्याप्यभावे शिरःपद्मस्थाय गुरवे निवेद्य तर्पणविधिना चिःसंतर्प्य ततस्तस्मादुत्स्वा न निवेदनं ज्पेत
ताः तो बटुकभैरवमंत्रेण कुमारी संस्थाप्य तदवं स्थापितवटुकपात्रे तस्मै निवेदयेत् ततः पूर्वस्थापितं स्वपात्रमात्मा
तत्संत्रेणास्वात्मनि योजयेत् इति भोगपात्रसमर्पणविधिः भोगपात्राभावपक्षे कुमारीवटुकयोरेव पूजनं तत्रापि
कुमारीयोवा वटुकमिति ततो मूलेन मूलदेव्यै पुष्पांजलिं विधाय मूलेन प्राणायामत्रयं विधाय मूलविद्यया।
न्यासादिकं रचयित्वा स्वात्मानं कामकलारूपमात्मानं ध्यायेत् तत्र शक्त्युत्थापनमुद्रां बध्वा निजदेहं स्वयामाकारं
विभाव्य बिंदुत्रयं हार्धं कलात्मकं त्र्यंस्वरूपं ध्यात्वा तस्योर्ध्वं बिंदुं केशाकर्णाग्रचवयवसमेतं ध्यानेन मध्यबिंदुद्वयं वा
हुतत्रयायवयवसमेतं स्तनमंडलेन दयोमांसोपारूढया यवयवसमेतां योनिं विभाव्यात्मानमपि रूपं ध्यात्वा मूल
विद्योदयात्मानं पिन्वा मूलविद्यां देवीरूपमात्मानं ध्यायंस्तच्छिरसि कामेश्वर्यादि त्रिकोणान्ताः पंचदश नित्यास्तत्रादि
यथासंप्रदायं श्रीगुरुपादुकापंचकं तत्र वं बाला शक्तिश्रीपादुकां पूजयामि ऐं ह्रीं श्रीं ह्रैं ह्रः ठं यं फं रं श्रीशक्तिश्री ॐ ॐ
गजउ दवलश्री इला भुवनाम इला शक्तिश्री ऋत्रा जो बूं फ ह यम वं संयं श्री भ शक्तिश्री लर लश्री र जगान मशाह
शक्तिश्री इति शिरसि वसंपूज्य ४ ॐ ह्रीं हंसः सोहं स्वाहात्मने नमः इति स्वात्मानं शिरसि पुष्पांजलिना स

न्येन अस्त्रं पंचभूतमंत्रा शादोत्तिनार्थयोजनात्मात्माशास्त्रसंयोगे तेन मालारीयोजनात्स्नीतिरहस्योपं संप्रदायः इत्यमाला
नेमेरद्वजपमालामानीयपंचगव्यैश्च अभ्यारोग्य वारिणा प्रक्षाल्य विधिना सामान्यार्घ्योदकेनाभ्यर्च्य ओं मां माले महा।
मायेसर्वशक्तिस्वरूपिणि चतुर्वर्गस्त्वयिन्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ह्रीं सिद्ध्यै नमः इति गंधादिभिः संपूज्यतां प्रविश्य
करमालेत्वंः सोमेन दक्षिणहस्ते मालां गृहीत्वा स्वशिरसि स्वगुरुं कंठे पीनवर्णां विद्यां हृद्ये श्रीपरदेवतां श्रीगुरुं।
ध्यात्वा रामाने च ध्यात्वा मूलमन्त्रं स्थापयेत् गुरुमन्त्रदेवतात्मनामैकं विभाव्य कंठस्थां विशुद्धे चक्रे ... नरूप एतच्च
मेकीभूतमानीय श्रीपरदेवतारूपं ध्यात्वा मूलविद्यया हृदके मलमानीय तत्र श्रीपरदेवतां ध्यायन् मन्त्रार्थं कृतं चि
तो हृदये समीपे मालामानीय दक्षिणे ... तिमध्यमायां संस्थाप्य एकचित्तो भूत्वा ग्रीवो ऋजुजितकायः सन्। ऋजुकायः म
त मध्यमे किंचिदुन्नीतेनांगुष्ठेन स्पृशन् ... मध्यमायां तर्जन्या मालामस्पृशन् मतिबीजे मे स ...
तत्र सर्वबीजं जपसमये ... बीजमंत्रैः ... मालां स्पृशन् स्थापितस्थानात्स्थानांतरं भ्रमयन् मेरु
मले ... परिवर्तनकाले संच ... कायेन ... मध्यमामध्ये ... बीजे परिवर्तयन् ... स
वैकमारभ्य ... मतसंख्येन जपं समाप्य पुनः ... ओं त्वं माले सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदा मम शुभं कुरुष्व।
मे भद्रे यशो वीर्यं च सर्वदा इति मंत्रेण मालां स्वशिरसि संस्थाप्य पुनः प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिकरषडंग।
न्यासं ... कृत्वा गायत्र्या ... जपं निवेद्य पुनः प्राणायामादि ... ओं गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वं गृहाणास्मत्कृत।
तेन पं सिद्धिर्भवतु मे ... इति मंत्रेण ... सामान्यार्घ्योदकेन ... वामहस्ते जपं समर्प्य मालां
... मंत्रेण ... स्थापयेत मालाभावे करमाले ... जपं ... सान्यनामिकामध्यपर्वादि तन
र्जनी मूलपर्वपर्यंतं दशपर्वरूपा अनामामूलपर्वादि मध्यमामूलपर्वादि मध्यमामूलपर्वं तावामारका मा

सौ० १०५

लयात्मसर्वोत्कृष्टोजपः सानुलोमविलोमस्याकारादिलकारांतामविंदुकवर्णात्मिका अवर्गाद्यष्टव
र्गयोगेनाष्टोत्तरशतात्मरूपात्मकाम्लानादिवर्णसंभोगेन प्रसूतानः कं उलिमक्रमेण अष्टिमात्रानिजगुणदिक्षु वि
धिनान्यकालेभावनीयस्वगुणादिक्रमस्वरूपादिसंख्यावसानेकार्यः ननुयत्मात्रौ निरतिशयमाविद्याविधानेषि
जपत्वसहस्रेणदर्शत्रिशतमष्टोत्तरशतेनवादिनंवासरंदिनजमित्यत्रनाद्यतत्वंनिशगाद्येदिकालेनतिमिकवि
शानुरशानसंख्याकंजपः अथजपःसिद्धिविषयः अंगभविद्यास्तुपूजकेष्वग्रविद्यास्तदिननित्याविद्यानि।
ष्वित्रिमाविद्यावेतिदृशविद्याश्रमावश्यकाः शक्तैनपंचदशनित्याविद्याः पंचसिंहासनगताविंशतिविद्याः
हवोद्याग्रायानीचनस्याविद्याः चनममघष्टवोक्ताभगमालिनीमेनेरणोनिस्लः श्रुतेः विद्यकामकलाविद्याः
हीयविद्यानुगनरपराकुकुलाविद्यावेतिममचत्वारिंशत्संख्याकाः विद्याजपाः ऊर्ध्वमाधीचेदेकशमभ्रचर
लाघेष्टुशविद्याषडाधारविद्यास्वेतित्रयोविंशतिविद्याजपेनन अत्राद्यशतेनवाणविद्यामलविद्यास्वेतिकेव
लममादयघममादहीतिनश्रुनपेषेकनरंनतुभयवापेन घनुयशंभवदीतिन श्रीदेवदेवानांहादेशवि
याःश्रुयरजपेन ननलिस्कस्क्रिशीविद्यांभवनेशीरस्नितादर्शनमंत्रात्रचवजंपेन तेनेश्रीविद्याभमनाष्ठ
नुरायननमसेनाशुतःश्लानसंख्याकाभवंति नयथ्याशक्तिजपेन ॥ श्रीविद्यानंदनाथेनशिवयोःमिथुनस्तु
नाक्तेनगाहिशतिनमङ्गलंरत्नसागरे ॥ इतिश्रीमच्चिदानंदनाथचरणारविंदद्वंद्वांतेवासिनाश्रीश्रीविद्यानंद
नाथेनविरचितेसौभाग्यरत्नाकरेविंशतितमस्तरंगः ॥ २० ॥ ततोमूलविद्ययादेवीध्यानं लिख्यत्वाद्वेद्वा
वासनश्रवकंदेवीस्तोत्रंपठेत् नयथाश्रीमक्रीकोशहृदयंपंचसिंहासनात्मकं फलेकल्पलतानाचचाहाल
स्फुरत्कलां चनरायननानेरेचनश्रान्वयकोशकं नित्यानेर्ष्यंब्रह्मधामनैमिमहाघाममये गतोशम्रस्तनतत्रयो

१०५

109

गिनीराशिरूपिणीं देवीं मंत्रमयीं नौमि मातृकां पीठरूपिणीं प्रणमामि महादेवीं मातृकां परमेश्वरीं का
लहल्लोलोलकलनाशमकारिणीं यदक्षरैकमात्रेण संसिद्धः स्पर्धते नरः रविताक्ष्येन्दुकंदर्पशंकरानल वि
ष्णुभिः यदक्षरशशिज्योत्स्नामंडितं भुवनत्रयं वंदे सर्वेश्वरीं देवीं महाश्रीसिद्धमातृकां यदक्षरमहासू
त्रप्रोतमेतज्जगत्त्रयं ब्रह्मांडादिकटाहांतं तां वंदे सिद्धमातृकां यदेकादशमाधारं बीजं कोणत्रयोद्भवं ब्रह्मांडादि
कटाहांतं जगदद्यापि दृश्यते अकचादिटतोन्नद्धपयशाक्षरवर्गिणीं ज्येष्ठांगबाहुहृत्पृष्ठकटिपादनिवासि।
नीं तामीकाराक्षरोद्धारां सारात्सारां परात्परां प्रणमामि महादेवीं परमानंदरूपिणीं अद्यापि यस्या जानंति न मना
गपि देवताः केयं कस्मात्क्व केनेति सरूपारूपभावनां वंदे तामहमक्षय्यां क्षकाराक्षररूपिणीं देवीं कुलकलोलोलप्रो
ल्लसंतीं परां शिवां वर्गानुक्रमयोगेन यस्यां मात्राष्टकं स्थितं वंदे तामष्टवर्गोत्थमहासिद्ध्यष्टकेश्वरीं कामपूर्ण
जकाराख्यश्रीपीठांतर्निवासिनीं चतुराज्ञाकोशभूतां नौमि श्रीत्रिपुरामहं इति द्वादशभिः श्लोकैः स्तवनं सर्वसि
द्धिकृत् देव्यास्त्वखंडरूपायाः स्तवनं तव तद्यतः इति स्तुत्वा पुष्पांजलिमादाय ... कैशोरात्मिकैः स्तवैः स्तु।
त्वा तां देव्याः स्वरयोः क्षिपेत् ततः प्रार्थयेन्मुद्रां च प्रार्थनस्तवं पठेत् किं किं दुःखं दलनदहलनिदीप्तेन स्तनायां
काकोक्तिः कुलकमलेनिवाख्यातेन स्तनायां काकासिद्धिः प्रबलस्तु माध्यातेन चिंतायां कंकं योगं च यिनचित्तुते।
चित्तमालं चिंतायां सर्गासंसर्गसंरंभकारिणा वाच विभ्रमे चित्तं ब्रह्मंडलांतस्थ नमस्ते हरवल्लभे ज्ञानदाक्षाद्दनोच्चा
तयोगभोगवियोगनिःस्थितिभावस्थितेगोनिमः स्थाणुप्रियेऽभिषिक्ते भावाभावस्वरूपभावस्वभावोद्भव सिद्धिः।
चैतन्यं पंच वेदे विनमस्तभ्यं हरांगने श्रीचित्स्थितप्रबले तारा अनुत्तरदोदयविद्धिद्ध्यानमहासत्तामात्रमात्रेनमोस्तु
ते वह्न्यर्कशीतकिरणात्रयलक्ष्मांतरोदिते चतुष्पीठे महाश्रीशिवे नमः त्रिपुरसुंदरि यावच्चरमिदं विश्वं मम काशाय सि

पाद्यञ्च मातृकारूपमाद्यायत्तस्मै मातर्नमोऽस्तु ते मत्ता भवभयं हंसि हृज्जासि शुभंकरी स्तुतात्वं वाक्तितं वस्तु ददा।
सि करुणाकरे भक्तस्य मे निःशंकं नाथ तुभ्यं परमेश्वरि वाग्भवादि महासिद्धिं देहि त्रिपुरसुंदरि परमानंदसंदोहम
सौ॰ ११॰ मोदभरनिर्भरे दुःखत्रयापारि स्नानवदनमाभिर्माशिवे शब्दब्रह्ममयेब्जके देवि त्रिपुरसुंदरि यथाशक्ति जयेश्वरा
गुरुणामदत्तग्रहाण द्रव्यहीनं क्रियाहीनं मंत्रहीनं यदुद्भवेत् तत्सर्वं कृपयादेवि क्षमस्व परमेश्वरि यन्मयाक्रि
यतेकर्मजाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु तत्सर्वं तावकी पूजा भूयाद्भूत्यै नमः शिवे यन्मयोक्तं मिताज्ञानात्तन्महत्कृत्यमेवया
हेतत्सर्वं जगद्व्याप्तितं त्वयमयामंजलिः द्वैताद्वैतमहामोहशर्वरीतपनाः स्वमः भास्वानिवजयत्येको गणेशः शक्ति
संयुतः प्रतिभासागरोल्लासी निशाकरइवापरः मूर्तिर्युक्तं भजयत्यवटुकः सांद्रवासितः षट्त्रिंशत्तत्त्वभरिते दे
वेयः पालयत्यलं देवेशं लभते नोमिवाहरत्नात्मसावले चतुष्पीठनिवासिन्यो योगीश्वर्यो महाबलाः चतुष्षष्टि
प्रकारास्ता नित्यं वंदे कुलांगनाः भेदाभेदमहामोहविध्वंसपरिमंडिताः श्रीभैरवं तीक्ष्णमयोद्दिष्टं त्रिंशतिनमाम्यहं इति
स्तुत्वा पुष्पांजलिं कृत्वा मागर्हस्तेन गणपतिं कृत्वा प्रणाम्य ओं सर्वशक्तिकमोदूतिमर्भंगे नोहमितात्मिकां
देवस्य देवतां कां चित्संविन्मूर्तिमयीमाश्रये इत्युच्चरन् साष्टांगं प्रणामं कुर्यात् ततः प्रदक्षिणानि कृत्वा ओं सर्वमंग
लमंगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके शरण्ये त्र्यंबके गौरि नारायणि नमोऽस्तु ते इति श्लोकं सप्तधा पठित्वा गुरूपदेश
विधिना साष्टांगं वा पंचांगं वा पंच कृत्वः प्रणमेत् ततः श्रीनाथगुरुं [illegible] कमठ योन्याख्या
भिधं चमुद्राभिः प्रणमेत् पुनः साष्टांगं प्रणम्य भूमौ स्खलितपदानां भूमिरेवावलम्बनं त्वयि जातापराधानां
त्वमेव शरणं शिवे अपराधो भवेन्नित्यं सेवकस्य पदे पदे कोऽपरः सहतां लोके केवलं स्वामिनं विना अपराधसह
स्राणि क्रियंतेऽहर्निशं मया दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वरि ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यन्मया क्रियते शिवे

110

नमस्कृत्यमिदं सर्वमिति मातृः स्वमस्तु मे इति सर्वदापयानि सर्वकं तमाया औं रकं तुलकेन पाद्यं ते रणाचायाय ३
नि स्वैंप्यागाउद्दिदेत्यर्घापिकार्जाग्रस्त्वमसृष्टमिव स्थापमनसावाचाकर्मणा हत्वाभ्यां पञ्चाग्नदोणशिखाग्रापन्
स्थेनयड्गं मन्त्रकृतेन सर्वं गुरुदेवसमर्पितमस्तु स्वाहा मां मदीयं च सकलं श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै समर्पयामि ओं नमः स
न इत्यनेन देव्याः स्नानार्थं दिव्योगन्धतोदकदानेन स्नानमर्पयेत् ततः ऊर्ध्वमाचमनीयं चेति मन्त्रहरीयालीनो हृत्सर्वेनतसमुद्र
तमात्मानं च यः श्रद्धनरत्नत्वमध्याभवतिमध्याभ्यावत्सेमर्पयामीत्यनेन निष्कलमात्मानमर्पयेत् ततः सर्वोक्तमङ्गलस
मर्थविधयाकेवल उष्णं गाम्भलदेवीमध्यार्समर्प्य कृतांजलिः ओं यत्नं भक्तिमात्रेण पत्रं पुष्पं फलं जलं निवेदितं च ।
नैवेद्यं तत्कृपया गृहाणानुकम्पया आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनं पूजाभागं न जानामि त्वं गतिः परमेश्वरि कर्मणा म
नसा वाचा त्वत्तो नान्या गतिर्मम अन्तश्चारेण भूतानां त्वं मे परमेश्वरि मातर्योनिसहस्रेषु येषु येषु व्रजाम्यहं तेषु तेषु
कृतां भक्तिरच्युतेऽस्तु सदा त्वयि देवी दात्री च भोक्त्री च देवी सर्वमिदं जगत् देवी जयति सर्वत्र या देवी सोऽहमेव हि यद
त्र पतितं क्षमाराहीतं च मन्त्रहीनं तं क्षमस्व देवेशि कस्य न स्खलितं मनः त्वमस्य देवदेवेशि त्रिपुरे परमेश्व
रि तव पादाम्बुजे नित्यं निश्चला भक्तिरस्तु मे इति सर्वं दमाप्य योनिमुद्रया प्रणमेत् ततः शोधमुद्रया देव्याः परिभ्रा
मयित्वा साधु वा साधु वा कर्मयद्यदाचरितं मया तत्सर्वं क्षमया देवि गृहाणाराधनं मम इति मन्त्रमुच्चार्य देव्या रत
न स्थेशं खजले किंचिद्दत्वा पुनः प्राग्वद्धीरे च आः शिरसि दत्वा शंखं यथा स्थाने निवेशयन् जले किंचिद्धारस्थेनि
धायतत्स्थित सनाव सिद्धं किंचिद्धम्मालो उन्मलेन सवारमभिमंत्रेतेन जलेनात्मानमभ्युक्ष्यात्मानं पिमाधेका
न् शंखजलेन प्रोक्षयेत् ततः पुष्पाञ्जलिमादाय रश्मिसूपामत्र देव्या अग्रत स्थितदेवताः श्रीहृदये गल्लीनास्ताः
सन्तु सर्वे शुभावहाः इति पुष्पाञ्जलिं निक्षाप्य परिवारगणानुगतोशायाः अगदेवताद्वारदेवताः सहितस्य ।

सौ॰
१११

लदेव्या देहे विलीनानि विभाव्य सर्वं तत् कामकलारूपमात्मानं ध्यात्वा देव्या मन्त्रस्वरूपां रूपमात्मप्रपंचं तन्मयं तेन निज।
देहे विचिन्त्य देवीरूपमात्मानम् खेचरीमुद्रां बद्ध्वा तन्मुद्रया नेन देवीं प्रणम्य मूलविद्यया तेन भगवति श्रीमहात्रिपुरसुन्दरि ।
त्वमस्मिन् लिङ्गालये प्रणादेवी प्रवोधेन स्थाप्यासि विचिन्त्य ओं गं कं गं कं परमस्थाने स्वस्थाने परमेश्वरि यत्र ब्रह्मादयो दे।
वा न विदुः परमं पदम् इति स्थापयेत्तेजोरूपां तां संहारमुद्रया निर्माल्य पुष्पादानेन तेन: सम्पुटमुद्रया षडङ्गयोगेन शिरस्य
मकरन्दरदलकमलं प्रापय्य ततः तत्तेजोरूपं ध्यात्वा सम्पुटमुद्रया आवर्तनार्थं हृदयाय नमः इति हृदयकमलमानीय त
त्र यथोक्तरूपां देवीं ध्यात्वा पठेत् ओं तिष्ठ तिष्ठ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वरि यत्र ब्रह्मादयः सर्वे सुरास्तिष्ठन्ति मे हृदि
इत्य हृदयकमले स्थापयित्वा तत्र यथोक्तसिंहासनमध्यगतां श्रीचक्रमध्यगतां सपरिवारां परदेवतां मानसैः उपचारैः
संपूज्य पुनस्तज्ज्योतीरूपां तां कुण्डलिनीरूपेण मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं ध्यात्वा मूलाधारे स्थापयेत् ततः देवतानिर्माल्येन त्रिको
णान्तश्चतुरस्रमण्डलं निर्माय तन्मध्ये पात्रं स्थाप्य निर्माल्यवासिनीमन्त्रेण गन्धाक्षतपुष्पधूपदीपैः संपूज्य कलीं क्रमेण तत्रैव ध्या
येत् तद्यथा मातङ्गीं नवयावकार्द्रचरणां मौलौ सितेन्दुकलां शुकाधीरां लासिकरां समस्तजनवश्यां मुक्ताम्बरालं
कृतां हृद्यां गीतिशब्दस्वरूपां बिम्बाधरां स्मितास्यां शुकं लीलया करे विभ्रतीं स्तनभारनम्रां ध्यायेत् शुककश्यामलां
इति तं गन्धपुष्पादिभिर्निर्माल्यवासिनीं संपूज्य तस्याः पीठं चतुरस्रं लवोदरां दीप्तां देवीं विभूतिं भक्तेः पीठं रूपं गणे
शादीनां संपूज्य उच्छिष्टभोजिनः कोणेषु शानादीन् निर्माल्येन संपूज्य तत्र मध्ये मूलदेवीनिर्माल्येन तदुच्छिष्ट।
भोजिनीं तां समर्पयेत् ततः तत्समण्डले पश्चिमकोणे निर्माल्ये निर्माल्येन ओं लंबोदराय नमः इति लं
बोदरं समर्पयेत् ततः आग्नेये निर्माल्येन गं गणेशाय नमः नैरृते विष्णुनिर्माल्येन ओं विष्वक्सेनाय नमः
वायव्ये शिवनिर्माल्येन ओं चण्डेश्वराय नमः इति तत्तन्निर्माल्येन गन्धादिभिः पञ्चोपचारैः संपूज्य त्रिकोणम

ध्येत्थं निरूपभुवनेश्वर्यादिशक्तिगोपायितपदेन निर्माल्येन ॐ चं चण्डेश्वराय नमः इति निर्माल्यवासिनीं सम्पूज्य ततः त्रि
कोणमध्ये देवीनिर्माल्येन ४ चैं नमः ३ क्लिं [illegible] लिमांते गिनिमवेव शंकरिस्वाहा शोषिकां श्रीपादुकां [illegible]
तिनिर्माल्य [illegible] सम्पूज्य तन्निर्माल्यं रकादिभिः पाद्यादिरीकं तानू पचारान् पर्ययेनैव [illegible] शं [illegible]
शेषा [illegible] रकेनैव समर्पयेत् नमो निर्माल्य [illegible] जलिमादाय ॐ लेह [illegible] पानादिना [illegible] लं लिलेत् ।
[illegible] निर्माल्यभोजनं [illegible] श्रीशिवा [illegible] नैव [illegible] लिंकृत्वा [illegible] बकं [illegible] नमस्येति विस
[illegible] निर्माल्यवासिनीं [illegible] त्वा [illegible] पूर्वकं ॐ [illegible] स्वामि देशिकस्वामि [illegible] नायक [illegible] ।
मर्च जयेन इति निर्माल्यवासिनी [illegible] सम्पूज्य [illegible] श्री ।
[illegible] इति श्रीगुरुं [illegible] श्रीपादस्य मस्तकं [illegible] सिद्धिनाय श्री ।
गुरवे समर्प्य [illegible] निधाय ४ गुरुपादुका [illegible] श्री [illegible] कानंदनाथ श्रीपादुकां तर्पयामि नमः [illegible] ।
[illegible] यथास्थाने [illegible] निधाय ४ [illegible] त्वाय नमः ४ [illegible] द्वितीय [illegible] वि
द्यातत्वाय नमः ४ सौः शिवतत्वाय नमः ४ [illegible] सौः समस्त [illegible] सर्वतत्वाय नमः इति [illegible] जले न
[illegible] तत्वं [illegible] पादांते [illegible] पाणि [illegible] ४ [illegible] कार [illegible] नः ।
श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्थशब्दस्पर्शरूपरसगंधाकाशवाय्वग्निसलिलपृथिव्यात्मका [illegible] विंश
तितत्वसहितं [illegible] मिस्वादि १९ [illegible] स्थूलदेहं शोधयामि स्वाहा मायाकलाविद्यारागका
लनियतिपुरुषात्मकं [illegible] तत्वसहितं [illegible] २५ [illegible] द्वितीय [illegible] विद्यातत्व [illegible] देहं शोधयामि स्वाहा
शिवशक्तिसदाशिवेश्वर [illegible] विद्यात्मकं पंच [illegible] तत्वसहितं परं सौः [illegible] शिवतत्वात्मकं परदेहं शो

सौ०
११२

धयामि स्वाहा । शिवशक्तिसदाशिवेश्वरशुद्धविद्यामायाविद्याकलारागकालनियतिपुरुषप्रकृतिबुद्ध्यहंकारमनः
श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्थशब्दस्पर्शरूपरसगंधाकाशवायुवह्निसलिलपृथिव्यात्मकशुद्धमि
श्राशुद्धषट्त्रिंशत्तत्त्वसहितं ५ । बालाम्लविद्यांशोश्वाय सर्वतत्त्वस्थूलसूक्ष्मपरात्मरूपेण स्थिता त्रिमातिनंतंनीवा
त्मानं शोधयामि स्वाहा । इति मूलकवचमुच्चार्य रक्षां कृत्वा तत्पात्रं कराभ्यामादाय मूलविद्यां गुरुपादुकां विद्याङ्गा
नि प्रलाभ्यं ब्रह्मले ब्रह्मन्नीलकंठं धर्माधर्मौ कलाहेमशर्णांबुज्यैन्तरो मध्ये इत्युक्त्वा पातनजले गात्रा श्रीयात् ततः क
राभ्यां मूर्धादिपादांतं सर्वांगं षट्त्रिंशत्तत्त्वान्यनुसंधाय कल्पितांभावयन् स्वदेहं स्पृशेत् अथैनाक्लन्नमथाक्तौ संध्या
मकरणोक्तावमनविधिना तत्त्वचतुष्टयं शोधयेत् ततः स्वसामपिकान्यथाशक्तिवयथागुरूपदेशं संभाव्यते षु ।
परितो बलिविसर्जनं कुर्यात् तत्र सर्वस्थापितेन दलितपात्रस्थमन्नादिकमेकस्मिन्पात्रे कृत्वा तदुद्धृत्वा सोदक
पात्रं ह्रस्तः स्वनामगृहोत्तरदिग्गत्वा तत्तैनश्चौरेशेपवनस्थवत त्रिकोणात्ममंडलं कृत्वा तत्र गदाशिष्यलदमरूपा ।
त्रिशूलं त्रिलोचनं कृष्णाभं भैरवं देवं विघ्नविनाशनं वामाधः करमारभ्यवामोर्ध्वकरपर्यंतं मातृप्रध्यानं इत्युक्तिं
श्रीभैरवं ध्यात्वा गंधादिभिः संपूज्य ४ ॐ ह्रीं श्रीं उच्छिष्टभैरव परोहि बलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट् स्वाहा इति मंत्रेण ।
तस्मिन्मंडले पात्रस्थं बलिद्रव्यं विसर्ज्य तत्पात्रं प्रक्षाल्य पादौ प्रक्षाल्य आचम्य तत्पात्रं जलेनापूर्य स्वनामगृहद्वारं गत्वा ।
वेदयास्थितिस्त्रुवस्रंतः प्रविश्य स्वासने समुपविश्य तत्पात्रस्थं जले विशेषार्घ्यजलविंदुं दत्वा तेन जलेन लसा
मयिकानभिषिंचन् शांतिस्तोत्रं पठेत् तत्र श्रीवामकेश्वरतंत्रोक्तं शान्तिस्तोत्रं [illegible] ब्राह्मणा नृपतयः वृषकान
राः साधकानां शिवः संतु भ्रातृस्तानपरिपालिनां नपंतु मातरः सर्वा जपंतु योगिनीगणाः जपंतु सिद्धयाकि

112

न्योजपंतुपंक्तयः नंदन्वरीणामासिद्धानंदं तु भैरवादयः नंदंतु देवताः सर्वाः सिद्धविद्याधरादयः येऽत्राम्नायविशुद्धाश्च ।
मंत्रिणाश्च गुरुवः सर्वदानंदहृदयंतु रं तुकुलपालकाः इंद्राद्याः तर्पिताः तर्प्पिताः संततु धं तु वास्तु देवताः चेरस्पर्शी ।
दयो देवास्तृप्यंतु मम भक्तितः नक्षत्राणि ग्रहा योगाः करणास्तथापरे सर्वे ते सुखिनो यांतु मासास्त्वृतिष्ठय ।
स्तथा तृप्यंतु पितरः सर्वं ऋतवो वत्सराश्चयः खेचरा भूचराश्चैव तर्पितं मम भक्तितः अंतरिक्षचराश्चैव ये चान्ये देवयो
नयः सर्वे ते सुखिनो यांतु सर्वान्नपुष्पपल्लिताः पशवस्तरवश्चैव पर्वता कंदरा गुहाः ऋषयो ब्राह्मणाः सर्वे शांतिं ।
कुर्वंतु मे सदा तीर्थानि पशवो गावो ये चान्ये च राक्षसाः भूतप्रेतपिशाचा नानायोः शिवं तु मे सदा तीर्थानि पशवो ऊर्वे ९
गावो ये चाण्ये पुराणमृषयः शिवं सर्वत्र मेवास्तु पुत्रदाराधनादिषु राजानः क्षत्रियाः सप्तद्वीपेश्वराश्च मार्गे तु मे सदा श्रु
भामे दिवसा यांतु मित्राणि संतु मे शिवाः साधकाश्च यिनः सर्वे शिवाः संतु कंटकाः येषां मायाविषयः स्वभूषणारताः
सनिंदकाश्च जने देवाचारविरुद्धतः स्पृहया गुरुमाश्चयेषां भक्ताः दुष्टाश्चक्रम सर्व संदह्य यायेको लिकदूषका
स्तेते यांतु विनाशं मम समये श्रीभैरवस्याज्ञया दुष्टाः साधकानां च संदेवाम्नायदूषकाः डाकिनीनां मुखे यांतु ।
सर्वाः स्तंभिशि तेजसा तामसाशाभायांतु मम निंदाकराश्च ये दुष्टाः साधकानां च विनश्यंतु शिवाज्ञया ये निं
दकास्ते विलयं यांतु ये साधकाः प्रभवंतु सिद्धाः सर्वत्र देवी करुणा वलोकात् उरः परेशी मम सन्निधत्तां इति यनि
तासर्वान्स्वामिकान् श्रीमि षिद्ध विशेषार्घ्यपात्रस्थ मृत भागवत् शिरसि स्थिता गुरवे समर्प्य तथैव तत्पादुकाभिः सं
तर्प्य मूलविद्यागुरुपादुका — यां तेषु स्वाहेति मूलाधारस्थकुंडल्यात्मक परदेवतामुखे स्वतनुगामिनमले ।
पात्रांतरे कृत्वा मा श्रीयानशेषं किंचिच्छिष्याय समार्पयेत् किंचिद् यानं सोपि स्वपात्रे कृत्वा तज्जलं मा श्रीपा
दिन्य चित्तपति तिः तनस्वगुरूपदिष्टविधिना शेषकर्मं निर्वर्त्य समापयेत् ततस्ताम्रादिपात्रे गंधपुष्पा ।

सौ॰
११३

त्वितं जलमादाय ॐ नमो विवस्वते ब्रह्मन् भास्वते विष्णुतेजसे नमः सवित्रे शुचये सवित्रे कर्मदायिने ह्रां ह्रीं सः श्री
सूर्याय एष तेऽर्घः स्वाहा इति सूर्यायार्घं दत्वा कृतांजलिः ॐ यत्किंचित्कृतं पापं किंचिद्दृष्टं मनसा मम सर्वं तत् क्षमस्व
भास्कर त्वत्प्रसादतः इति क्षमापयेत् ततो मूलविद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिकरषडंगन्यासा
न्विधाय यथागुरुक्रमं स्तोत्रं पठित्वा श्रीगुरुस्मरणाम् मूलविद्या हृल्लेखयाकृतेन निर्माल्यं शिरसि धृत्वा मूलपीठे वचर
णोदकं शीघ्रं श्रीपरदेवताभक्तेभ्यो नैवेद्यादिकं विभज्य दत्वा स्वयमपि स्वहृद्यु यजनैः साभक्त्या स्वात्मा
नं कामकलारूपं भावयन् सुखं विहरेदिति श्रीपरदेवतायाः नित्यपूजाविधिः एवं बिन्दुचक्रमारभ्य चतुरस्रान्तं वा
पूजयेत् एषा सृष्टिक्रमपूजा शाक्तो चतुरस्राद् बिन्दुचक्रान्तं पूजयित्वा पुनर्बिन्दुचक्राच्चतुरस्रान्तं पूजयेत् एषा सं
हारसृष्टिनित्यक्रमेण पूजा इति विस्ताराणि विस्ताराभ्यां पवित्रं एवं नित्यक्रमेण पूजयितुः सर्वसिद्धिर्भवेन्
न अमंगलमपि मंगलं स्यात् विस्तारः शाक्तो संक्षेपतो पि नित्यपूजनां कुर्यात् ततः शुचिर्भूत्वा शुद्धासने उपविश्य।
गुर्वादीन् वन्दनपूर्वकं भूतशुद्धिं कृत्वा मातृकान्यासं च कृत्वा योगपीठन्यासपूर्वकं प्राणायामत्रयं कृत्वा मू।
लविद्यया ऋष्यादिकरषडंगन्यासान्विधाय करशुद्धिं आसनषडंगयुवतीवाग्देवतान्यासं कृत्वा
त्वात्मके न्यासपंचकं कृत्वा अथ शाक्तो प्राणायामं ऋष्यादिकरषडंगचतुरासननाष्टवाग्देवतान्यासं कृत्वा
सम्मोहनं कृत्वा मुद्रादर्शनं यथाशक्ति मानसपूजां विधाय संक्षेपतः सामान्यार्घ्यं श्रीपात्रं च स्थापयित्वा।
आत्मपूजां विधाय पीठस्य पूजां कृत्वा पंचायतनीं च संचोपचारैः पंचायतनदेवतासंपूज्य श्रीचक्रे शर्वपूर्वमूलदे
वीमावाह्य षोडशभिः दशभिः पंचभिर्वोपचारैः यथाशक्ति संपूज्य प्राग्वत् त्रिमामंडलादिषडंगयुवती ह
न यित्वा नवावरणदेवता पूजयेत् अथ शाक्तो चतुरस्रा समारभ्य बिन्दुचक्रान्तं आवरणाष्टकं पूजयेत् ततो।

113

यथाविधि पूज्याशेषं समापयेदित्यन्तकल्पः अथान्यच्छक्राद्याधारमारभ्य बिंदुचक्रान्तमावरणत्रयं पूजयित्वा शे-
षं समापयेदित्याद्यन्तकल्पः तन्त्राच्छक्रौ षडंगयुवतीपूजान्ते साधुपंक्तिकोणं बिंदुचक्रं च यथाविधि पूजयेत् त-
दितिपरमाद्यन्तकल्पः एवमेषपञ्चदुर्गमस्थानेपरचक्रायागे सिद्धयोगार्थं यद्वा भयेकारणसमयेप्यवे।
शनादिसंभवेमनोभवेनानेस्थानष्ठनमायनापञ्चमेव्यानसंवादिकं यथाशक्ति निर्वर्त्य मासादिकमपि।
यथाशक्ति विधाय यथाविधि ध्यात्वावाह्य पूजाविधिनैवार्घ्यमापनपीठपूजान्तां पंचायतनी पूजा शरस्सरं।
मौनेनसीमेवश्रीचक्रपूजां यथाविधि विधाय होमनपादिकमपि यथाविधि यथाशक्ति कृत्वा समापयेत् ३
नित्यानमहिमज्ञानमयमवविधिश्च इति संक्षेपपूजाविधिः एवमयमधीयेऽनकरोति सामयज्ञविधिशिवसा-
मरस्यं संक्षेपपूजाविस्तारतः केनैसामर्थ्यदेशकालादिकं चलनाभियोगात्लोभादिनाचे कि यत्नेन देवम-
न्वयकारिणीभवति तस्मात्साधकसमयस्वयं पूज्येति संक्षेपः॥ श्रीविद्यानंदनाथेन शिवयोः प्रियमूर्तिना
कृते सौभाग्यरत्नाकरे तरंगोऽभवेकविंशतिः ॥ इति श्रीमत्सच्चिदानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्री-
श्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे एकविंशतितमस्तरंगः ॥२१॥ अथ नैमित्तिकपूजा
तत्र दीक्षितः प्रामप्रथमाभिषेकः पूर्णाभिषेकोनित्यार्चनानिरतो नैमित्तिकार्चनं कुर्यात् तत्र विशेषदिने च
क्रियमाणा महापूजा नैमित्तिकपूजेत्युच्यते विशेषदिवसास्तु तन्त्रेषु पर्वत्वेनोक्तानि दिनान्यानि गुरु।
परमगुरुपरमेष्ठिगुरूणां जन्मवारतिथिनक्षत्राणि स्वजन्मतिथिवारनक्षत्राणि विद्याप्राप्तिदिनं गुरो।
तपदिनमष्टमीचतुर्दशीपूर्णिमामावास्यासंक्रान्तिग्रहणादिदिनानि ग्रहणनक्षत्रविद्यासमुपीठा पी-
ठीगमनदेशिकागमनवीममहायोगपूर्तिनर्तीर्थगमनवनतरीदाय एवं दिनानि विशेषदिने तत्र म

पुरश्च=५

सौ० ११५

नैवेद्यनादर्शनात्तरोगेनयमपानादिनमिति एकस्मादन्यस्मादिनात्तत्त्वेनोदयात्तत्त्वेनचदर्शनंयस्मिंदिनेन।
दिने विशेषपर्वणि गुरुदिने शुनित्यमन्यानंतरं यथाबलं यथाश्रद्धाकालं यथादेशं यथाविभवविस्तरं विज
शाख्यदितं यथोक्तं दुग्धेर्यथागुरूपदेशशक्तिसामवायिकैः सार्धं विशेषपूजां कृत्वा यथाशास्त्रं गुरू।
न्सामयिकांश्च परितोषयेत् अपरस्मिन्पर्वणि गुरुपंक्तिपूजनोक्तमानवीयगुरुसेवाकान् साधकान् ने
ननामसर्वोपचारैः सम्यक्सम्पूज्य यथाशक्ति दक्षिणादानादिभिः परितोषयेत् चैत्रादिफाल्गुनान्तेषु मा।
सेषु द्वादशसु पूर्णिमासु विशेषपूजां कुर्यात् तद्यथा तत्रादौ चैत्रे मासि पूर्णिमायां दमनैः पूजयेत् न
त्र चैत्रशुक्लत्रयोदश्यां साधकः कृतनित्यकृत्यः सामसाधकैः सार्धं दमनसमीपं गत्वा पूर्वोक्तक्रमेण देवं तं
ल्पलतां विद्याभिर्दमनमभिमंत्र्य स्वाख्यास्ने सम्पुष्पविद्युपप्राणायामत्रयं ऋष्यादिकं षडंगन्यासं च।
विधाय ॐ कामभस्मसमुद्भूतरतिबाष्पजलोद्भव ऋषिगंधर्वदेवादिदृशोहरनीय नमोस्तु ते सांवत्सरी
कजायाः परिपूर्त्यै सिद्धये दमनकसमायाहि दमस्वचनमोस्तु ते सांवत्सरीकजायाः परिपूर्त्यै।
सिद्धये द्म ॐ शिवप्रसादसंभूत अत्रा निहितो भव शिवकार्यं समुद्दिश्य नेतव्योसि शिवाज्ञया इतिद
मनमामंत्र्य तत्र कामदेवं रतिं च तत्तन्मंत्रेणावयमाणप्रकारेणाभ्यर्च्य ध्यात्वा संपूज्य गृहमागच्छेत्
ततः चतुर्दश्यां कृतनित्यकृत्यः साधकः साधकैः सार्धं पुनर्दमनसमीपं गत्वा स्वमंत्रेण दमनं समूल
मुत्पाट्य शंखतूर्यनादगीतवाद्यैः गृहमानीय अघोरेभ्यं ॐ घोरेभ्यो घोरतरेभ्यश्च सर्वतः सर्व सर्वेभ्यो नमस्ते रु
द्ररूपेभ्यः ह्रीं श्रीं इति मंत्रेण दमनमभ्युक्ष्य तत्पूजास्थाने न्यस्य चित्वाग्रे दमनं नवधा विभज्य मध्ये पूर्वादिदिक्षु
संस्थाप्य तु मंत्रेण चंदनागुरुकर्पूरकुंकुमादिपंकैः सं लिख्य हंनमः संनमः ह्नंनमः मंनमः लंनमः

115

वंनमः रंनमः यंनमः ऊंनमः इतिन्यवाविभक्तं दमनं दमयादिस्वादत्निर्दिष्टसंश्लिष्टस्यतयावानं देशश्चरी वान्येन
नयवाक्यिभक्तेन स्त्रेयेन ततो स्वेगासंरक्तविम्बलमुद्रां बद्धा ककशुभेनेगा दमनोपरिभ्रामयेत् ततोऽन्नननवस्त्रेणाका
शस्यासि दमनस्यापीठे दिति विधाय सनेचन्द्र देश्पोगा श्रीक्रूर्यात् ततः पौर्णमास्यां प्रातः स्नात्वा नित्यस्मो निर्वर्त्य स्ना।
मपिकैः सार्धं राजौवल्सिवावनपुष्पं दमनं सर्न्यां सन्नो निर्वर्त्य सामयिकैस्थानमानीय सर्वेषु रथिवास नाकरतो
वन्द्रेशस्यासायतनेनेमोक्त विधिना दमनमामंत्र्य शंपिमायां दमनमानीयुवा शंपिमायामेव दमनमामंत्र्यानीयेत।
क्त विधिनासत्याधिवासनं विधाय पुरतः सिंदूरेण वनस्पवनं पूर्वेष्टितनवयोनिरूक्तं विधायतस्य नवयोनिषु।
स्वर्णादिरचितान् नवकलशान् पंचवत्र्यो परिदीसामकरणोवत्नमारार्विधिनामध्यशेनावेवान्नं कुंभस्थापन
स्वासनमूर्त्यादि पीठपूजांतं याग बहिः स्नातः संक्षेपतो वा कृत्वा पंचायतनक्रमीचेत् गणेशादीन् दमनेः संपूज्य
तद्दक्षिणभागे सर्वतोभद्रमंडले वन्तमारामप्रकारेण कृत्वा तदशस्त्रावस्व दलकामलं वासिंदूरादिना कृत्वा त
न्मध्ये श्री शोकतरुं पंचवर्णारंजोभिरारभ्य श्री शोकाय नम इत्यष्टकामश्रीशोकनाशक शोकांतिहर सेनि
श्री. त्यमानं दजनयस्वेम इत्यो शोकतरुं प्रार्थ्य श्री शोकाय नमः इत्यशोकितरुं संपूज्य ॐ नुद्यादिमन्त्रपालोयः काल
रूपो महाबलः कलयन्नखिलं विश्वं यस्तस्मै कालात्मने नमः इति कालं संपूज्य श्री शोकतरोः पश्चिमे कोणमंडले मं
डूकादिपरतत्त्वांतं योगपीठं संपूज्य अष्टदल केसरेषु स्वामादिष्वादक्षिणे वन ॐ सौभाग्यायै नमः इच्छायै नमः व।
ष्यायै नमः गर्भमष्टदलकमले ब्रह्मासृष्टिकरव स्त्रपायोष्टितं षट्जाभंडले कल्पानसिंह्यै नमः रूपान्यै नमः श्री
यै नमः संगमायै नमः निर्वाणायै नमः कामकायै नमः इति मध्ये तं संपूज्य उ सर्वशक्तिकमलासनाय नमः
इति वासमस्त पीठं संपूज्य नत्र ॐ कामदेवाय विद्महे पुष्पबाणाय धीमहि तन्नो नंगः प्रचोदयात् इति कामगाय

सौ° ११५

115

अकामदेवमायायुवाहनादिग्गतोऽपतिष्ठांतेपाशांकुशधनुर्बाणमुद्राःप्रदर्शयेत्कामदेवंतरुणमरुणवर्णंरक्तवस्त्रा
भिरतांमाल्यानुलेपनंवामदक्षिणयोरंतिप्रीतिभ्यांशोभितंपुष्पबाणोत्पलधनुर्धरंवसंतसहितंध्यात्वा ऐंक्लींह्रींश्रींक्लीं
कामायनमः इतिमंत्रेणगंधादिपंचोपचारैःकामदेवंसंपूज्यतद्वामभागेरतिंगौरवर्णांसर्वालंकारभूषितांरक्तवस्त्रप
रीधानांपद्महस्तकरांध्यात्वाश्रींश्रींश्रींक्लींरत्यैनमः इतिमंत्रेणरतिंपंचोपचारैःसंपूज्यकामस्यदक्षिणभागेप्रीतिंश्या
मवर्णांसर्वाभरणभूषितांरक्तवस्त्रपरीधानांनानालंकारांध्यात्वा ५ श्रींश्रींश्रींक्लींप्रीत्यैनमः इतिप्रीतिंपंचो
पचारैःसंपूज्यतत्रकामदेवस्याग्रेकदंबवनमध्येवसंतंगौरवर्णंवामहस्तेनस्वधाकुंभंदक्षिणहस्तेननानापुष्पसम
न्वितंदधानंरक्तवस्त्राभरणभूषितंरक्तमाल्यानुलेपनंध्यात्वावंवसंतायनमः इतिमंत्रेणपंचोपचारैर्वसंतंसंपूज्यपु
नर्मध्येकामदेवंपुष्पांजलिनासंपूज्यषडंगदलकेसरेषु ७ श्रींशांहृदयायप्रथमेचनेदिक्षुकोणेषुहृदयायनमः
क्लींशिरसेस्वाहानमः क्लूंशिखायैनमः क्लैंकवचायनमः क्लौंनेत्रायनमः क्लः अस्त्रायनमः इतिषडंगानिसंपू
ज्यप्रथमदलेपुष्पबाणादिस्यादक्षिणायेनकामायनमः भस्मशरीरायनमः अनंगायनमः मन्मथायनमः वसंत
सखायनमः स्मरायनमः इक्षुधनुर्धरायनमः पुष्पबाणायनमः इत्यष्टौकामान्संपूज्यबहिर्दलेषुलो
कपालांस्तदस्त्राणिचसंपूज्य ततःपुनःकामदेवंमूलमंत्रेणसंपूज्यधूपदीपादिकंदत्वाप्रणम्य कामदेवायविद्म
हे पुष्पबाणायधीमहि तन्नोऽनंगःप्रचोदयात् इतिकामगायत्रींयथाशक्तिजपित्वासमर्प्य नमोस्तुपुष्पबाणाय।
जगदानंदकारिणे मन्मथायजगन्नेत्रेरतिप्रीतिप्रियायच इतिकामदेवंप्रणम्यमूलविद्यांजप्त्वादिक्षुप्रदक्षिणंकृत्वा।
सांकृत्वामध्याह्नेभगवतींदेवींमायायामपीपचारैःसंपूज्यभगवतीं तिथिनित्यादिलोकपालांतांश्चक्रमेणादम
वैःसंपूज्य ब्राह्मणान्संभोज्य कालेमयाशिवे-कर्त्तव्यंतन्मयापालनीयंसर्वोपचैस्वदाज्ञया इतिविज्ञाप्यदे

धूपं गंधपुष्पादिभिः दमनैः पुनः संपूज्य भगवत् धूपदीपनैवेद्यानि निवेद्य नैमित्तिकहोमं नित्यहोमोक्तविधिना संकृ-
त्वा नित्यहोमद्रव्यैः केवलैर्दमनैर्वा नित्यहोमसंख्यात्रिगुणं कृत्वा भगवद्गुरूपचारमतः दासास्त्रिकन्याकुमारीसुवासिनी
वटुकादिषु मंत्रविद्याध्यायसर्वभोजनवस्त्रालंकारदक्षिणातांबूलादिभिः परितोष्य स्वगुरुं गोभूहिरण्यवस्त्रालंकारद-
क्षिणादिभिः परितोष्य नरभावेन तत्रैकनिशारीन [illegible] वामतः योगिनं संपूज्य दक्षिणादानादिभिः परितोष्य मू-
लविद्यां नित्यजपात् त्रिगुणसंख्यं जपित्वा अंगविद्याश्चापि नित्यजपित्वा देव्यै [illegible] समर्प्य स्तुत्वा पुनः प्रणम्य श्रीरेषा
[illegible] मामनवांछितार्थफलप्रदे कामांगरूपे मदे विकामे कामेश्वरि [illegible] इति देवीं प्रार्थ्य पुनः कामदेवं तन्मंत्रेण
दमनैः संपूज्य [illegible] मदनैः संपूज्य धूपदीपनैवेद्यतांबूलानि निवेद्य प्रार्थयेत् [illegible] कामदेव
[illegible] पुष्पांजलिमादाय समस्त [illegible] सर्वविद्या [illegible] वर्धमान [illegible]
इति देवीं प्रार्थ्य पुष्पांजलिं दत्वा प्रार्थयेत् देवीं विसृज्य [illegible] प्रार्थयेत् यथाशक्ति [illegible] शालिसा
[illegible] परितोष्य ब्राह्मणान् [illegible] दक्षिणाभोजनादिभिः परितोषयेदिति दमनपूजाविधिः ॥ अथ दमनपूजायां दिवसे
[illegible] नवमी [illegible] चैत्रमासि [illegible] तदा वैशाखे
ज्येष्ठे वा मासि [illegible] तिथिषु [illegible] कुर्यात् अथ चैत्रे मासि पूर्णायां [illegible] कालमभवे पुष्पैः [illegible]
[illegible] कुर्यात् तदपि नैमित्तिकपूजायां सर्वत्र [illegible] नित्यविधि
स्थाने [illegible] मूलविद्यया [illegible] मूलविद्यया [illegible]
[illegible] नैमित्तिकादिना सर्वदा [illegible]
[illegible] कृत्वा [illegible] पूजनं कुर्यात् [illegible]

सौ॰
११९

रथं नित्यार्चनं दिवा कुर्यात् रात्रौ नैमित्तिकार्चनं उभयोः काम्यकर्माणि चेति शास्त्रस्य निर्णयः इति कुलार्णववचना
त् अथ वैशाखमासि पूर्णिमायां विमलजलैः कर्पूरकस्तूरीचन्दनमिश्रैः शीतलोदकैर्वा गव्यदध्ना वा स्नानं देव्याः कवि
शेषस्नानं कुर्यात् अथ ज्येष्ठे मासि पूर्णिमायां विशेषस्नानं विधाय कदलीपनसाम्रफलैर्महानैवेद्यैर्देवीं परितोषयेद् गु
र्वादिदक्षिणेनैव कुर्यात् अथाषाढे मासि पूर्णिमायां लाककोल नानाफलकं कमाल्विते श्वदनेन पूजयेत् अथ श्रावणे।
मासि पूर्णिमायां पवित्रारोपणं कुर्यात् अथ श्रावणे मासि शुक्लपक्षे मिथुनसंक्रमणमारभ्य तुलासंक्रान्तिपर्यन्तं प
वित्रोत्सवस्य कालः तिथयस्तत्र द्वितीया च तथा पञ्चमी नवमी चतुर्दशी पूर्णिमा चेति अत्रोक्तेषु तेषु कालेषु पवित्रा
णि कुर्यात् पट्टसूत्रं कनकसूत्रं पद्मसूत्रं दर्भसूत्रं क्षौमसूत्रं वल्कलं कार्पाससूत्रं च एतेषु गृहीत्वा मेनसूत्रेण कुर्यात्।
कार्पाससूत्रं चैव ब्राह्मणकन्याभिः कर्तितं त्रिगुणीकृत्य त्रिगुणीकृत्य नवसूत्रं तस्य कर्माङ्कलिकं भक्तसम्बन्धेः सूत्रैः पवि
त्राणि कुर्यात् तथा वरशाक्तिसंख्याङ्गुलादिप्रमाणेन देव्याः षोडशाङ्गुलायामादिकं पञ्चदश नित्यानां पञ्चदशाङ्गु
लादिकं वा द्वादशाङ्गुलमात्रं देव्याः पवित्राणि कुर्यात् आयुधानां सप्ताङ्गुलं देव्याः सर्वेषां गुरूणां निरूप्य
त्रिगुणं अनन्तरं दारा घोडशाङ्गुलादिकं नवाङ्गुलादिकं नवाङ्गुलादिकं वा पवित्राणि कुर्यात् इत्यत्रोक्ते
स्वल्पे स्थलानां दमनकसंख्यानानि पवित्राणि उक्तमते केचन परानुसारीणि कृत्वा पूर्वोक्तस्थानस्य वृत्ते मेकं वि
नान्यूनानि विधिः स्थाने देव्या आत्मानुक्रमागमकशिष्याणां च स्कन्धादिनाभिपर्यन्तं देव्या मन्त्रीकृतं पवित्रं सारि अथ
कमन्येषां सामान्यया गशक्तीनां कस्य विनयसरत्नकानि मेरुपर्यकस्य तत्र वाहनप्रमाणात् पवित्रहितं पवित्रं कु
र्यात् अथ वरशाक्तिसमसंख्या कुल्यादिपवित्रम् आत्मः आगमकशिष्याणां भक्तलोकेऽपि वा अथ पवित्रं सूत्र
पर्वतो लामं नरावरस्थानं वा कार्याः अधिवासनं च गन्धादिभिः पवित्राणि विधाय पवित्रारोपणम्।

दिनात् पूर्वदिने साधकः कृतनित्यक्रियो रात्रौ सामग्र्यधिवेः सार्धं पवित्राणि हस्ताभ्यां स्थाने मारोपयेद्विशेषतः।
देवसंमुखादि नाचतुरस्रं हस्तेन वृत्तं तेन वर्तानि विकं कृत्वा ऽङ्कयित्वा तेन सर्वमण्डलं पञ्चरागिगोरोचनाकुङ्कुमकुंकुमचंदन
कस्तूरीकर्पूरं केसरनिर्मितं भैरवकालिकालीरागैरिकादिभिः स्थाने शुभविचित्राणि संस्थाप्य कार्याणि सूत्रे कृ
तानि चैत्यपवित्राणि तदाने धानवमसूत्रेषु ॐकाराय नमः चैतन्याय नमः वह्नये नमः ब्रह्मणे नमः नागाय नमः शिवाय न
मः स्वयं नमः सदाशिवाय नमः सर्वदेवेभ्यो नमः इति देवतां मे स्तन्य शिरोमन्त्रेणाभिमन्त्र्य हृन्मन्त्रेणाभ्युक्ष्य तान्मन्त्रेण रु
प्य पवित्रं मूलविद्यया वर्गं संस्तभ्य धोरशानि त्वाश्य हस्तं पित्वा तेषु कुम्भं पञ्चकं कुम्भानि निधिविन्यस्य वरत्नानि स
र्वौषधीस्नानं दिवसं पञ्चरत्नानि तु हेमकमुक्ताफलनीलपद्मरागमरकतान्येतानि सर्वौषधयस्तु सर्वपञ्च हरिद्राद
रुहरिद्रालोध्रमुस्तागौरीरजिव्रंगुशिलीकास्थाने तोनव वस्त्रकुम्भाकारं दत्त्वा दिव्य अधिवासनं विधाय पुरे तु साधकः कृ
तनित्यः समयिभिः सार्धं रात्रौ दीक्षां हस्तं पूर्वं कल्प्य मे पवित्रं पूजां स्वपवित्रं विना नादि शिरसि कल्प्य हस्ताभ्यां
रात्रौ पूर्वे वितानानन्तरं जाति हरं वर्तं तेन ग्रन्थालंकारं भूषण हस्तौ पवित्रं अलंकृत्य यित्वा ग्रासनं हस्ताभ्यां तानि विधाय म
दमनं हस्ताभ्यां दिनानानां विधाय दमनं हस्ताद्वलकुम्भस्थापने कृत्वा कुम्भस्थापना घातुं हस्ते नेपथ्ये हस्तानि धाम पञ्चाशन।
न देवताः सर्वस्वपवित्रे संभाव्यानि स्वीकृत्य भैरवी मायाहस्ते मन्त्रेण पञ्चारे भस्म स्थानि त्यस्त्रेण कर्णे शोधयेच्छ्रिय हृदय।
विशेषं भावयन् देवानां सर्वं नाधाम्य तु कृत्वा पुरः संतोष्य नैवेद्य पवित्रं समर्प्य हस्ताङ्गुलि कृत्वा अधिपवित्रार्पणं हस्ता
र्चनं विधाय गुरुं वर्तं नत्वा याम्यमपि त्राधारणं कृत्वा दमन हस्तार्पणं शक्तिसामपि कान्तपवित्रादानभोजनं ता
शूलं दत्त्वा लिखित्वा दिभिः परितोष्य जपं विधाय देवी विसर्जनं शास्त्रोक्तोरी भोजनं भुक्त्वा दिनरात्रि दिनि स्वतो प्यय तु ष एव
वसं शुल्का यामस्थं शिवकुम्भानि नीराणि पवित्राणि कृत्वा समस्व अधिवासनादि सर्वं कृत्वा नानि देवीसमर्प्यघृ

सो॰
११८

समापयेत् इति पवारोपणविधिः अथ भाद्रे मासि हरितालिमायां केसरकुङ्कुमैः सापिवासं विशेषपूजां कुर्यात्
आश्वयुजे मासि शुक्ले पक्षे प्रतिपत्तिथिमारभ्य हरितालिमायां पञ्चदशसु तिथिषु अन्यहनि त्यजनानेन नेमिति
कृत्वेन चक्रक्रमेण श्रीसंपूज्य प्रतिपत्तिथिमारभ्य एकादिवृद्ध्या प्रतिपदि एकं द्वितीयायां द्वे एवं तृतीयायां त्रीणि ।
मित्यादि जपहोमादि यावत् हरितालिमायां नद्यां पञ्चदशशतं जपान्नं तरं शतं संख्याम धिकं जपित्वा होमो तेशतं संख्ये
होमं कुर्यात् प्रतिपदादितिथिषु एकादिवृद्ध्या हरितालिमायां षोडशकन्याय यथाभवति तथा कन्यापूजनं च कुर्यात् तत्र प्र
त्यहं प्रातः कन्यकायाः निमन्त्रणं कृत्वा स्नानजपहोमान्ते मांसमत्स्यान्नं समलंकृतां स्नानासने प्रदाय सने समुपवेश्य
तस्यां षोडशोपचारविधिना देवीमावाह्य संपूज्य पश्चाद्विसर्जयेत् एवं कन्यापूजने यथाशक्त्यैकं संपूज्य न कुर्यात् अस्मिन्नेव मा
सि प्रतिपत्तिथिमारभ्य नवम्यन्ता नवरात्रितिथिषु विशेषपूजां कृत्वा एकादिवृद्ध्या जपादिकं च विधाय कुमा
रीपूजनं चैकादिवृद्ध्या कुर्यात् तत्र नवरात्रेषु कुमारीपूजने विशेषः प्रतिपद्येकवर्षा द्वितीयायां द्विवर्षा एवं नव
म्यां नववर्षा कन्या पूज्या नवरात्रितिथिषु कुमारीपूर्वदिनपूजिता अथ नवम्यामेकवर्षादिनववर्षान्ता नव कुमार्यो
यथाभवति तथा पूजयेत् तासां नामानि तु प्रतिपदि संध्या द्वितीयायां बाला तृतीयायां ललिता चतुर्थ्यां
मालिनी पंचम्यां वसुंधरा षष्ठ्यां सरस्वती सप्तम्यां रमा अष्टम्यां गौरी नवम्यां दुर्गा मन्त्रास्तु ऐं ह्रीं श्रीं शुद्धायै
नमः ऐं ह्रीं श्रीं ललितायै नमः इत्यादि नाममन्त्रैः पूजयेत् अथ यौवनवयौवनसंपन्ना यथोक्तलक्षणाः सुवा
सिनीः सर्वा नवरात्रिषु पूजयेत् तासां नामानि तु लेखा भगा नारङ्गा भरी कुष्माकरालिका इत्यादीनि त्रि
पाठगा वेत्ति अथ तथापि मंत्रास्तु नाम्नां ते लेखायै नमः इत्यादयः अत्र पूज्या पूज्या कुमारीणां लक्षणानि तत्र
प्रथमं पूज्यलक्षणानि श्रीकुलार्णवे अरोगिणीं सुभगां सुरूपां अङ्गवर्जितां एकवंशसमुद्भूतां का

ष्यां सम्यक् यजेत्। अथ यास्त्याज्याः कुमारिकालक्षणानि। नेत्रैर्हीनाधिकाङ्गी कुष्ठी चिपिटी कुकुलसंभवां अ-
पित्सु रिक्ततीर्णाङ्गी रक्तश्मश्रुणां किलासं संधा केकराक्षां काराणी कृपाललोमशां सन्त्यजेद् योगिनीकन्यां दासीग-
र्भसमुद्भवाम्। अथ पक्षविशेषस्य कुमारीविशेषः। ओसर्गी सर्वकार्येषु जयार्थे नृपवेश्मनाम्। लाभार्थे वैश्य-
वेश्मस्वामिनार्थे च शूद्रवेश्मनाम्। दारुणे चान्त्यजातीनां पूजयेद्विधिनान्तरः। अथ नित्यनैमित्तिकपूजाङ्गकुमारीपू-
जास्वपि उक्तजातिपुरःसर्वे सर्वलाभे अन्तरे तराश्रयेति। अथ पञ्चरत्नसुवासिनीलक्षणानि स्वरूपा नतारुण्यान्-
कूला मृदिनाशुचिः। शंकाहीनाभक्तियुक्ता गुरुशास्त्रपरा योगिनी अलोलपा मृदुशीलस्मिताप्रियवादिनी गु-
रुदेवनमस्कर्त्री विना कौलिकप्रिया विमत्सरा विशेषज्ञा देवताराधनोत्सुका मन्त्रतन्त्रसमायुक्ता समयाचार-
पालिका मनोहरा सदाचारा शक्तिरेखा सुलक्षणा। अथ पञ्चरत्नसुवासिनीलक्षणानि। दुष्टा ग्राककर्कशा स्त्र्या-
कृतिका कलहप्रिया दुराचारपराधीनाभावहीनानन्दालसा निद्रासक्ता नितरूपमेयाहीनाङ्गी व्याधिपीडिता दुर्गे-
धा दुःखिता नास्तिका कौलकृत्योन्मत्ता भिन्ना कौलकौलिस्मिता लायानिर्लज्जा कलहप्रिया विरूपोन्मार्गगा कु-
ष्ठा पञ्चप्यविकृतानना ईदृशीमन्त्रयुक्ता च शक्तियोगे विवर्जयेत्। इति पञ्चरत्नपूजाचैत्रादिकाललक्षणानि चै-
त्रे रक्षामासे शुक्लैकादश्यां आश्विने शुद्धाष्टम्यां मासे वक्ष्यमाणे अश्विनमासयोर्वाश्विने वा शुक्लपक्षे शुभपक्षे विभवि-
स्तरं कार्यं पितृगणवरा अरुणराजनशक्तौ अतीतदिननवम्यां तस्मात् पञ्चम्यादिपञ्चरात्रं सप्तम्यादित्रिरात्रं वा अष्ट-
मि ? कुमारीं जनार्दिभिर्नवरात्रोत्सवं कुर्यात् एवमन्यापि नैमित्तिकपूजाविशेषत्वव्रतः संतितेत्यन्त्रं च योगेश्व-
भवान् लिखितः नेत्रमाघके गुरुः शास्त्र न स्मृत्वा न शास्त्रा। अकार्तिके मासे शुक्लतिथिमायाके कृष्ण नवमी सम्य-
क्षीरान्नो कृष्णस्य दिलादावन्निष्ठा पनं कृत्वा विहम पूर्वेन शुक्ले तैः कस्येव निदीपितैः प्रदीपनित्य ह म

सौ। ११८

क्रमेणैव कृत्वा सांगसावरणायै देव्यै दीपदानं च कुर्यात् । तच्च सुसमे समतले सिंदूरादिना विलिप्ते श्रीचक्रं विरच्य तत्र
देवीमावाह्य संपूज्य मध्ये बिंदुचक्रे षोडशदीपान् शर्करागुडमिश्रयवगोधूमादिपिष्टविनिर्मितान् कनकरचितगर्भवर्ति।
कान् कनकरचितान् गव्याज्यपूरितान् मलविद्यया मलदेव्यग्रे स्थापयित्वा तत्तन्नित्यादिश्रीचक्रे तत्तत्समस्तदेवता
भ्यस्तत्तन्नाम्ना स्थापयेत् तन्मध्ये च एकमेकं दीपं स्थापयित्वा तेनैव । एतावत्करणाशक्तो एकस्मिन्सुवर्णादि।
भाजनेन नवयोनिचक्रं अष्टदलकमलं वा कुंकुमादिना निर्माय तस्मिन्नष्टौ कर्पूरान्नव दीपान्मध्ये प्रज्वाल्य तत्प्रज्वलितदु
लेषु वासं स्थापयेद्देवीं समभ्यर्च्य तस्यै समर्पयेत् । अथ मार्गशीर्षमासि पूर्णिमायां कर्पूरचूर्णनारिकेलजलेनार्घ्यं।
स्थापनं विधाय सुगंधपुष्पादिभिः संपूज्य माषपिष्टनिर्मितान् धूपनैवेद्यं च कुर्यात् । अथ पौष्यमासि पूर्णिमायां
देवीं संपूज्य शर्करायुक्तं गुडयुक्तं वा गव्यं दुग्धं नैवेद्यं दद्यात् । अथ पौष्यमासि पूर्णिमायां देवीं संपूज्य शर्करायुक्तं।
अथ माघमासि पूर्णिमायां शुक्लैः कृष्णैर्वा तिलैर्देवीं सावरणां संपूज्य शर्करागुडघृतपायसादि नैवेद्यं निवेदयेत् । अ
थ फाल्गुने मासि पूर्णिमायां पावकजैः कर्पूरैर्गंधैः पुष्पैः कल्हारैः पंकजैः पुष्पैर्देवीं संपूजयेत् । इति नैमित्तिकद
जा श्रीविद्यानंदनाथेन शिष्याणां प्रियचिकीर्षुणा कृते सौभाग्यसागरतरंगोऽरलवाविर्भूतः ॥ इति श्रीमच्चिदानंद
नाथचरणारविंदद्वंद्वांतेवासिना श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे द्वाविंशस्तरंगः ॥२२॥
अथ नित्यनैमित्तिकार्चासु निरतानां सिद्धविद्यानां विवेकिनां साधकानां काम्यपूजाविधिर्लिख्यते तत्र काम्या।
नि षट्कर्माणि तानि तत्र शांतिवश्यस्तंभनविद्वेषोच्चाटनमारणाख्यानि तत्र शांतिर्नाम रोगग्रहादीनां परिहारः
दिभयेभ्यः परिपालनं तत्र शांतिर्नाम यथा राज्यादीनां रोगयोगादिनिराकरणत्वात् शांतिः पुनर्नानाभि
नयैर्विशाच कन्यारोगादयः प्रकृतिनिवृत्तिः संग्रामे दुर्गे दुर्गमादिषु विनियोजनम् । अत्र नामान्यभिकवनि

तादयः प्रोक्तकर्मकराभूत्वा स्वाभीष्टान्यपि वस्तूनि। विनयात्तौ सम्यक्कं निवश्याकर्षणाद्योरपि जयान्दर्वैनित्यं तयोः
सर्वजनवितञ्जयरूपत्वात् वाणिज्यराजसेवादिभिरभीष्टसिद्धिर्बलप्राप्तिर्लाभः। विद्वेषणोच्चाटनव्याधिकरणादूषो।
निग्रहः निधनं मारणं कर्म इति षट्कर्माणि नक्षत्रविशेषे स्नानः कृतनित्यकर्मा साधकः स्नानः पंचवस्तिकान्नके दिन।
सप्तसप्तभागोवसेत्तेनैव गोमयलिप्ते शुभ्रसमे भूतले लिखेत् हरिद्राजसाक्षिप्तलाक्षकोपेन विष्णुलेचनाङ्कभूमिमण्डलं विरच्य ॐ
वैं ह्रीं श्रीं उरूं गोगजवत्स्वबलस्य भूधरायनमः इति भूमंडलं पूजयित्वा उन कृत्कमेनमनुप्राप्य पुल्ला शान्तिं श्रीपादुकां ह्न्या
मीतिभूधरा पिदेवनाभमंडलमध्ये भूमिं चपीन उष्णालतादिभिः संपूज्य तन्मध्ये स्वासनमास्तीर्य प्राग्ङ्क विधिना संकल्प्यो
पविश्य सवत्रतो गोरोचनादिपीतद्रव्येणाश्वीचक्रम्हृत्य नक्षमसलपके ज्यादि समभिहितो भिन्नी विद्यायाउष्णानलि
निः द्विपाश्वीचक्रस्य समीपे ह्रुषिन्धी ठां नरेश्वया नागादि वतस्यवाग्रेहृपति श्रीचक्रं नत्वेशादि ननित्या तिथिनित्याः ष
ट्यान्दवनाः पंचाशन्मित्यु नेदेवता स्मृत्य जपेत् नक्षत्राश्रास्त्र विनारस्य पंचदशी चेद्वारस्य सोमो विघ्नेशमालबार
ष्यामेमरुमायेरे स्मवार स्यश्रमद्गुमेगुरुत्वा स्मत्हरस्य निविसुमगुवास्य सुक्रमेशनिवारस्य ऊर्वरसोमीदृ तिनत
द्वौ शौ श्यक्रु स्यक्रु स्वजपित्वा तिथीशाइजनं अग्निः तिथीशास्त्वप्रतिपदाग्निः द्वितीयायामश्विनौ तृतीयायाम्भवानी
चतुर्थ्यां विघ्नराजः पंचम्यां नागः षष्ठ्यां षण्मुखः सप्तम्यां रविः अष्टम्यां मातरः नवम्यां दुर्गा दशम्यां दिशः एकादश्यां धनदः द्वा
दश्यां केशवः त्रयोदश्यां यमः चतुर्दश्यां रुद्रः पंचदश्यां चंद्रः नक्षत्रदेवतास्तु अश्विन्याः अश्विनौ भरण्या यमः कृत्तिकाया
अग्निः रोहिण्याः धाता मृगशिरसः चंद्रः आर्द्रायाः शिवः पुनर्वसोरदितिः पुष्यस्य गुरुः आश्लेषायाः सर्पः मघायाः पितरः पू
र्वाफाल्गुन्या भगः उत्तराफाल्गुन्या अर्यमा हस्तस्य सविता चित्रायास्त्वष्टा स्वात्या मरुतः विशाखाया इंद्राग्नी अनुराधाया मित्रः ज्ये
ष्ठाया इन्द्रः मूलस्य निरृतिः पूर्वाषाढाया आपः उत्तराषाढाया विश्वेदेवाः श्रवणस्य हरिः धनिष्ठाया वसवः शतभि
षायाः वरुणः पूर्वभाद्रपदाया अजैकपात् उत्तरभाद्रपदाया अहिर्बुध्न्यः रेवत्याः पूषाप्यपेनेबो हजानामनःआ

मो॰
११५

वृत्तिनारतङ्कितनित्याविधानतत्रामश्रीसमयत्वरी इति मंत्रेणोक्तवारेशादि सर्वदेवताःपूजयेत् ततस्तद्दिने नित्यां तिथि
नित्यां ध्यात्वा देवतामिष्टानदेवताश्च वसमारात विधिना संपूज्य ततः करस्फुरित्वा सजातप्राग्वेद्धि भावयेत्
ला दिपीठाचाम्य तेच नगार्पत्त तद्देवताः संपूज्य ॐ अद्येत्यादि तिथौ एवनानेशम्य कस्यारत्नाप श्रीपरदेवताया ।
साग्वरगाहाजामरुकरिष्ये इति संकल्पं विधाय नित्यपूजोक्तविधिना नमःश्रीश्रीमी… के देवीमावाह्य सर्वोपचा
रैराराधनश्चैवक्रमार्चनं विधाय विशेषनैवेद्यं मद्यराणिकादिभिः सम्यगाराज्ञोपचारैः देवीं परितोष्य नपादि पूजा
शेषं समापयेत् एवं शांतिकर्मादिनस्य द्वितीयवेदुश्री… कश्रीरत्नसाशालिनेदुलहोमे बीबिदुल
मर्धचंद्राकारं जलमंडलश्चंग ह्रद्वेपपलां… कितेक्रतांमरावृन्निनारक्ष ल्ल ॐ ह्रं ऊं हपभवसंप्रत्रुमंडलायन
मः इति तन्मंडले श्वेतगंधादिभिः संपूज्य पुनस्तत्रैव वार्यत्रुत्र शान्तिश्रीपादुकां पूजयामीति तन्मंडलाधिदेव
तां मंडमडं संपूज्य तन्मध्ये प्राग्वके तगंधादिभिः श्रीचक्रमद्रत्नाप्राग्वद्वारे आदि पूजां उत्तरस्मर देवीमावाह्य
तं चंदनपुष्पाक्षतादिभिस्तत्रैव समर्चयेत् एवं जयापवश्यादिसिद्धये वादिनस्यात्रितीये एवं देशिशाशालीसिंहूर
क्रं क्रं मादितावह मंडले कोणात्रयेषु पिस्वस्तिकलांकितं कृत्वा इह एवं क्रं ठं तफरत्नवह्निमंडलायनमः इति मंड
ले पुनस्तत्रैव वाम्मा पंत्र त्रिशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति रक्तचंदनपुष्पादिभिस्तन्मंडलाधिदेवतां संपूज्य तन्म
ध्ये प्राग्वत्तं क्रं मादिभिः श्रीचक्रमद्रत्नतत्रैव संपूज्य ततो वारेशादि पूजां उत्तरस्मर देवीमावाह्य संकल्पपूर्वकं र
क्तगंधाद्युपचारैः संपूज्य प्राग्वत्पूजाशेषं समापयेत् ततो लाभादिनस्य चतुर्थे भागे शरदतोकेन
जले: कौलिकाद्भुतौ वाण कोनाति मंतर्वहिर्विवर्णविनविषमाट्कपुत्रक हं ताम्नकं वायुमंडलं विरच्य प्राग्वत्रिणा
रांतेस्पृश्यांकवच पवफवायुमंडलायनमः इति मंडले संपूज्य पुनस्तत्रैव प्राणशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति ।
वायुमंडलाधिदेवतां संपूज्य तन्मध्ये प्राग्वत्तं क्रं मादिभिः श्रीचक्रं संपूज्य वारेशादि पूजां दिपूर्वं प्रोक्तविधिना दे ।

११५

वीमावाहनगंधादिभिः सर्वोपचारैः संपूज्य क्रमार्चनं विधाय प्राग्वज्जपहोमं समापयेत् मनोनिग्रहलिपनयोर्दि
नस्तंभने मध्यभागयोर्मतशिखिराख्येऽग्निनाकारं व्योममंडलं प्रोक्तं कुंभस्य द्वयोर्विधाय ओं ऐं ह्रीं श्रीं ल्ह्रं लक्ष्मी
इजनमशस्तव्योममंडलाय नमः इति व्योममंडले कुंभस्य मुखान्ते संपूज्य तन्मस्यार्पयस्व शक्तिं श्रीपादुकां पू
जयामि इति व्योममंडलाधिदेवतां संपूज्य तन्मध्ये श्रीचक्रं कुंभस्य वर्णैः द्वैः समभ्यर्च्य प्राग्वत् तत्समीपे वा रेशादि ।
इजनं विधाय संकल्पपूर्वकं तन्मध्ये देवीमावाह्य प्राग्वत् कुंभस्य पूजादिभिः सम्यक्क्रममभ्यर्च्य प्राग्वत् जपहोमं स
मापयेत् इति वंशत्रिपंचघटिकाभिः षोडशाविभक्तपक्षे नादिष्ट हीनं भूतेषु नेत्रवेदेषु प्रोक्तं विधिना प्रोक्तं षट्क
र्मसिद्धये प्रोक्तक्रमे देवीं प्रजपेत् इति तंत्रराजमतं तत्रांतरे पुनः षट्कर्माणि शांतिवश्यस्तंभनविद्वेषोच्चाटन ।
मरणानि तत्र शांतिर्नाम सा — रोगकृत्यग्रहादिपदं वनिहतिः वश्यं नाम राजामात्यवनितादीनां स्वायत्तीक
रणं स्तंभनं तत्सर्वेषां प्राणिनां प्रवृत्तिनिरोधः विद्वेषणं तु स्निग्धयोरन्योन्यं द्वेषजननं उच्चाटनं तु देशादिभ्यः
स्वास्थानं मारणं तु शस्त्रेण प्राणापहरणं अत्र मारणकर्माणि ब्रह्मरता यानि कुजनपार्मि कुजनपार्मि राजस्त्रीज
नव्यतिरेकः दुष्टम्लेच्छादयो विषयः तत्रापि स्वरक्षणतो लोकानुग्रहाय वा मारणं कर्म कुर्वीत् तत्र द्व्यादि
लोभेन तत्र पक्षशांति षट्कर्मारंभकाले ह्येतानि प्रयततः कर्माणि देवताः तत्र शांतिकर्माणि आरनि प्रजपेत् तस्मा
मंत्रध्यानादिकं नैमित्तिकं प्रजपांते मनोग्रहणमकरणं भोगवशात् तत्र पद्मासनः पद्ममुद्रामुद्रितकरः शांति
ध्यात्वा श्वासावायं पश्चिमदिङ्मुखः शुक्लवस्त्रगंधपुष्पादि शांतोपचारैः पीतोपचारैर्वा तत्रैव ध्यात्वा प्रजपेत् वश्यकर्माणि
स्वस्तिकासनः पाशांकुशमुद्रामुद्रितकरः पाश्चिमाननः रक्तैः तोपचकल्पलतां प्रमामकरणं क्रों ध्यात्वा तालक्रो
क्रे तत्र प्रजपेत् स्तंभनकर्माणि विकटासनो गदामुद्रामुद्रितकरः रक्तमांसपंचलवणी प्रजपाप्यकरणा

सौ·
१२०

120

करूपां ध्यात्वा तां तन्मोक्तमंत्रेण पूजयेत् स्तंभनकर्मणि विकटासनो गदामुद्रामुद्रितकरोऽरमां प्राक्रूपे चलल्मी
पूजामकरणोक्ते कालरमंत्रेण तन्मोक्तरूपां तां ध्यात्वा पूजयेत् विद्वेषणे तु कुक्कुटासनस्थो मुशलमुद्रामुद्रितकरो।
ज्येष्ठादेवीं धूमावतीं तन्त्रकल्पोक्तरूपां ध्यात्वा तन्मंत्रेण पूजयेत् धूमावतीमंत्रस्तु धूं धूं धूमावति स्वाहा इति विधा।
लाङ्गऋषिः नीचछंदः ज्येष्ठादेवी देवता धां धीमित्यादिभिः करषडंगन्यासः अथ ध्यानं विवर्णा चंचला क्रुद्धा
दीर्घा च मलिनांबरा विमुक्तकुंतला रूक्षा विधवा विरलद्विजा काकध्वजरथारूढा विलंबितपयोधरा शूर्पहस्ताति रू
क्षाक्षी धूतहस्ता वरान्विता प्रवृद्धघोणा तु भृशं कुटिला कुटिलेक्षणा क्षुत्पिपासार्दिता नित्यं भयदा कलहप्रिया।
एवंविधा सदा ध्येया इति ध्यात्वा प्रपूजयेत् उच्चाटने वज्रासनस्थोऽङ्कुशमुद्रामुद्रितकरो दुर्गां प्राक् श्रीचक्र
पूजारंभे शालभादिप्रणामकरणोक्तरूपां ध्यात्वा तन्मोक्तमंत्रेण रूपेण तां पूजयेत् मारणे तु भद्रासनस्थः खड्गमु
द्रामुद्रितकरो भद्रकालीं तन्त्रकल्पोक्तरूपां ध्यात्वा तन्मंत्रेण पूजयेत् मंत्रस्तु ह्रौं कालि महाकालि किलि कि
लि फट् स्वाहा इति ह्रौं हृत् कालि शिरः महाकालि शिखा किलिकिलि कवचं फट् स्वाहा अस्त्रं अथ ध्यानं।
तन्द्राभा कोटराक्षी मषिमलिनमुखी मुक्तकेशी रुदंती नाहं तृप्ता वदंती जगदखिलमिदं ग्रासमेकं करो।
मि हस्ताभ्यां धारयंती ज्वलदनलशिखासन्निभं पाशमुग्रं दंतैर्जंबूफलाभैः परिहरतु भयं पातु मां भद्रका।
ली इति ध्यात्वा पूजयेत् अथ शांतिकर्मणि साधकः श्वेतवसनमाल्यानुलेपनः ईशानकोणाभिमुखो।
प्रोक्तरूपं श्रीचक्रं उद्दिष्टप्रोक्तविधिना पूजयेत् वश्यकर्मणि उत्तराभिमुखो रक्तवस्त्रादिभूषितो रक्तोपचारैः पूज।
येत् स्तंभने पूर्वाभिमुखः पीतवस्त्रादिकः पीतद्रव्यैः पूजयेत् विद्वेषणे निर्ऋतिदिङ्मुखो धूम्रवस्त्रादिको।
धूम्रवर्णैर्द्रव्यैः पूजयेत् उच्चाटने वायव्याभिमुखः कृष्णवस्त्रादिकः कृष्णद्रव्यैः पूजयेत् मारणे दक्षिणाभि

वरौरिवाग्नेयकोणाभिमुखः पूजयेत् । अथ कालस्तु दशदण्डात्मिका अहोरात्रं षोढा विभज्य तेषु वसंतादि षा
ड्ऋतुभेतेषु प्रथमखंडे हेमंताख्ये शांतिकं कुर्यात् वसंताख्ये द्वितीयखंडे वश्यकर्म कुर्यात् ग्रीष्माख्ये तृतीयखंडे विद्वे
षणं कुर्यात् वर्षाख्ये चतुर्थे खंडे उच्चाटनं कुर्यात् शारदाख्ये पंचमे खंडे मारणं कुर्यादिति षट्कर्मकाल विशेषः
अत्र मंडलानि यथा रविक्षितिपराख्यो मवायव्याख्यानि शांतिकादिषु ज्ञेयानि लानि तद्वर्णाकारूपाणि एवं अत्र मायावरणाव
हिमंडले उच्चाटने वायुमंडलमिति पूर्वेणो विशेषः यस्मिन् कर्मणि यन्मंडलं तद्भूतोदये तत्कर्म कुर्यात् भूतोदय
परिज्ञानप्रकारस्तु शिशिराख्ये षष्ठे खंडे तत्तन्नासारंध्रेण निर्गम्य वायुर्यदा तिर्यक् चलति तदा वायुभूतोद।
यकः ऊर्ध्वं चलति तदाग्निरुदयः यदा दंडलग्नस्तदा जलोदयः यदा मध्यगतस्तदाकाशभूतोदयकाल इति।
इत्येतत्सर्वं गुरुमुखाज्ज्ञात्वा कर्म कुर्वीत न तत्करणेन फलसिद्धिः इति षट्कर्मपूजाविधिः अथ चैत्रादिमासेषु पू
जाविशेषः तत्र चैत्रमासि श्रीज्ञानकर्तृतेरा विधुले चक्रस्थपीठं निर्माय तस्मिन् जाते शतिदिनं कुमा
दिना श्रीचक्रमभ्यर्च्य तत्र देवीं मायां त्रिपुरानाम्नीं तत्र सर्वं संपूज्य तद्ये हवनादिकं विधाय विद्या
विद्याकल्पनात्मयथाशक्ति श्रीविद्यानं विधाय यथाशक्ति दक्षिणां दत्त्वा प्रणम्य देवीं स्तुतिप्रदक्षिणानमस्का
रैः परितोष्य यागं विसर्जयेत् तत्र देवीं मायां त्रिपुरां सिद्धेति नाम्नीं सर्वोपचारैः संपूज्य तदा नं विधाय।
शिवं समर्पयेत् मार्गशीर्षे मासि ... श्रीचक्रमभ्यर्च्य देवीं मायां श्रीमहात्रिपुरसुंदरी नाम्नीं सुखेः
सर्वोपचारैः संपूज्य हेमदानं विधाय षष्ठ्यां समर्पयेत् पुष्यमासि ... पीठं निधाय तत्र श्रीचक्रमभ्यर्च्य तत्र देवीं मा।
यां ललितेति नाम्नीं सर्वोपचारैः समभ्यर्च्य रत्नदानं विधाय ... समर्पयेत् माघमासि ... पीठं ।
श्रीचक्रमभ्यर्च्य तत्र देवीं मायां ... कामदेति नाम्नीं सर्वोपचारैः समभ्यर्च्य तिलदानं विधाय ... समाप

सौ०
१२१

येत् फाल्गुने मासि चंदनपीठे श्रीचक्रमभ्यर्च्य तत्र देवीं मायाबीजकामेश्वरीतिनाम्नीं सर्वोपचारैः समभ्यर्च्य मरुद दा
नेन हुत्वा यागकेषं समापयेत् एवं चन्द्रमासक्रमविधिक्लृप्तं पूजयेत् आद्यः कीर्तिं विजयं भूमिं विजयं बलारोग्यादि
यशश्रीहीं हन्नर्वैश्वर्याप्नुयात् आज्ञासिद्धिं च लभेत् अथ चैत्रादिषु द्वादशमासेषु प्रतिमासं रविवारे पूजयेत् नि
त्यपूजां तेन रक्तकमलैः प्रतिरविवारं सोमवारेषु कुंकुमकर्पूरैः पूजयेत् भौमवारेषु महोत्पलैः पूजयेत् बुधवा
रेषु नैवेद्यैर्गुरुवारेषु कल्हारैः भृगुवारेषु श्वेतकमलैः शनिवारेषु नीलोत्पलैः पूजयेत् अथ रविवारादिषु।
नैवेद्यविशेषः तत्र रविवारेषु पायसं सोमवारेषु दुग्धं भौमवारेषु कदलीफलं बुधवारेषु नवनीतं गुरुवारेषु पि
ष्टशर्करा भृगुवारेषु सितकनाभयाशर्करा शनिवारेषु घृतमिति एवं चन्द्रमासक्रमविधिक्लृप्तं कुर्वंश्च पीठादिना
दुरितानि विनिर्जित्य नानाविधानि सुखानि प्राप्नुयात् अथ सिद्धिविशेषेषु काम्यपूजाविशेषः तत्रापस्मारो मे
लनार्थं पर्वणा अश्वत्थपलाशजं वा सिद्धिं दद्यात् श्रीचक्रे सपरिवारां देवीं पूजयेत् एवं समराजन्ते परोमेलनं भ
वेत् ८ अथ महाराजवरमूलेन पर्वणि नवकोशे वा करवीरजानि पुष्पाणि पारिसिद्धये श्रीचक्रे सपरिवारां देवीं।
मासमात्रं पूजयित्वा ९ ह त्रिंशद्यतिरिक्तप्रान्ते तीर्भूत्वा वांछितमखिलं प्राप्नोति समुद्रतीरे केतकीकुसुमैः।
सिद्ध्यै श्रीचक्रे सपरिवारां देवीं मासमात्रं पूजयित्वा चन्द्रशेखरभैरवश्चाटकाः प्रत्यक्षीभूत्वा मालाभि
षिक्तानि नानावस्त्राणि भिक्षावनितां अन्यानि नानाविधाविधानि निमापकं वाञ्छितानि प्रयच्छन्ति पुष्पा
महारूपं तां मायां कुर्वन्तः शरणागतं करं च कुर्वन्ति समन्तात् तत्र देवतापीठं कृत्वा तत्र श्रीचक्रमभ्यर्च्य शाशा
न देशे मासमात्रं रात्रौ शाल्मलिपुष्पैः सिद्धिदं श्रीचक्रे निर्भयः देवीं पूजयित्वा पिशाचाः प्रत्यक्षीभूत्वा।
स्वाज्ञायापाबालापालादिना विविधहारैः सर्वाशां सेवन्ते ततो नेत्रवात्स्यकारस्करश्यामलकौतुक

रोगं तु कः नयाः खदिरः कुलवंशो पिप्पलो नागरो रोहितो पलाशः शाल्मलि काश्मरी हरिद्रा ल्वाचेचिनेकंकला वकुलः
मरुलः मन्यैर्वेनलः पनसः लता अर्कः शमीकदंब अश्वत्थ तो निंब स्त ये वच मधूक श्या तिसप्यो तृ ह्वेता भानां क्रमा ।
धर्मेश्वतिलं नागराजः निर्जने रात्रे मासमात्रेण श्रीचक्रे देवी सपरिवारां मालतीजाते श्व नागकेतकी पुष्पैर्मधुभिः सिद्धः रक्षे
श्वसंसम्यं वनाल सिद्धिमाप्नुयात् नानारूपाय ये हं लोक जये विनर्भये यथाश्चरेत् । श्मशाने वेदिकायतने निर्जने वा ।
कुसुम्भ ह्लादिभूषणानि कुसुमैर्द्धाणीचक्रम उत्पन्न देवी माया सह कुसुमवर्णाम मतिं कुद्धा ध्यायन् स्वयमप्यतिकृष्टाश
योर्धरात्रे कुसुम पुष्पालतैः सिद्धिर्द्वयोर्मासमात्रेण संपूज्याति मद्दिने र्धरात्रे साध्यन दत्ते यो निर्भिस्याद्वेत्रैवलिनि वे
घृत शालले लोचनानि मनमाभ्यो निभीषणाभ्य कृत्वाम्य श्वस्व शम्प निवेदयेन् नानान्स हन्य साधकेन साधिताः ।
श्रुनरेत्य वैश्यालल लाटं नेत्रैभिः रोहिनावभ्रुः साध्यनलयो नमस्त्वप्र श्विनस्या ग्रस्त्वः भरण्याया गजः कृत्तिकाया श्वानः
रोहिण्या सर्पः मृगशिरसः सर्पिण्याद्रायाः श्वपुनर्वसो विडालिका पुष्यस्या मः श्र श्लेषाया मार्जारः मघायाः मूषा
कः पूर्वाया मूषिका उत्तराया गवः हस्तस्य महिषी चित्राया व्याघ्री स्वात्या महिषः विशाखाया व्याघ्री अनुराधा ।
याम्र गोज्येष्ठाया मृगः मूलस्य श्वनी पूर्वफल्गुन्याः कपिः उत्तरफाल्गुन्या गो वैद्राः श्रवणस्य वानरी धनिष्ठाया ।
नारी शतभिषाया स्त्री पूर्वभद्रपदाया नरः उत्तरभद्रपदाया गौः रेवत्याः करेणुरिति । पुष्पे यानेनिर्जने रक्तव
स्त्र शाल्यानुलेपन भूषणाभूषितविग्रहश्रीचक्रे मध्ये घोररूपां देवीं ध्यात्वा कुलद्रव्यं प्रकाशे कम्याडुलमानपत्रपु ।
ध्यः सिद्धिः द्वयोर्मासमात्रे पूजयित्वा मायासिद्धिः प्राप्य कामरूपे भूत्वा इन्द्रजालादि दर्शनेन विश्वचारी नाना ।
विनोदवान् भवेत् किं बहुना ऋक्षैः सिद्धिः द्वयोर्मासमात्रे श्रीचक्रे देवी सहस्त्र्यनानाविधानि भूषणानि प्राप्नुयात् तथैव ।
अश्रा — पाटलिपुष्पे मासमात्रे पूजयेत् तथैवा स्वप्नमैत्रे क्रोधमले: उ हूं प्रा मैत्र मासमात्रे गोप्या साधयेन — उत्तरे मासमात्रे

मौ-
१२२

पूजयेत जंबीरैर्मासमात्रं मरिचीफलैः पूजयेत् तथैवाजमांसैर्लड्डुकैर्मासमात्रं पूजयेत् तथैव तिलपिण्डैर्दाडि
मैर्वा मासमात्रं पूजयेत् ज्ञानसिद्ध्यै तथैव मधुकपुष्पैः मासमात्रं पूजयेत् लक्ष्मीप्राप्त्यै वकुलपुष्पैर्मासमात्रं पूजये
त् तथैव कल्हारपुष्पैः मासमात्रं पूजयेत् तथैव जपापुष्पैः शतपत्रैर्मासमात्रं पूजयेत् संकटनाशे लिकादि
वाहनप्राप्त्यै मासमात्रं केतकैः पूजयेत् नानाभोगपुष्पैः सौभाग्यसिद्ध्यै मासमात्रं श्रीचक्रे देवीं सपरिवारां पूज
येत् ... मासमात्रं मिश्रपुष्पलवङ्गैः मासद्वयं मासत्रयं यावत्फलावाप्तिर्वा पूजयेदिति क्रमकोपाने क्रमकपुष्पैः
सिद्ध्यै पञ्चदिवानिशं देवीं पूजयेत् सौजन्येन पुष्पाञ्जलिं ... सिद्ध्यागारे ... संवादवर्गं तथा निशागि
मकुमारिकां देवीमावाह्य समर्चनात ररिताः कन्यामंत्रास्त्र ... कालेऽपराह्ने ... संतिष्ठन् कं ... नशाक
वंति सुगंधपुष्पैः श्रीचक्रे देवीं संकल्पपूर्वकं संपूज्य महापातकेभ्यो मुक्तो भवति तथा शमीपत्रैः पूर्वाभिमुखैः रक्त ।
पल्लवैर्बकपुष्पैर्वा देवीं सपरिवारां श्रीचक्रे संपूज्य सप्तजन्मार्जितैः पापैर्मुक्तो भवति पीतवर्णस्थले पीतवितान
दिशाभिमुखः पीतद्रव्यैः ... उत्तरे देवीमावाह्य पीतवर्णाभिः पीतद्रव्यैः समभ्यर्च्याभीष्टमवि
कलं लभेत् उत्तराभिमुखो भूत्वा सिन्दूराननां ... ततः सिंदूरोपचारै देवीं संपू त्र,९
ज्य सर्वलोकवशं नयेत् पश्चिमाभिमुखः ... सर्वदोषविद्रुत ।
मो भवति नास्त्यत्र संशयः ... दक्षिणाभिमुखः कृष्णद्रव्यैः ... मकस्य मंत्र
तानिं ... कृष्णद्रव्यैः ... ततः कृष्णद्रव्यैः समभ्यर्च्य ...
तां मंत्रतानि ... एवमाग्नेयाभिमुखः ... संपूज्य समस्तं लभेत् ... नैर्ऋत्याभिमुखः
... पूजयेत् ... वायव्याभिमुखः ... पूजयेत् ... ।

भुक्तो गणाभिमुखः पूजयेत् महीभुजा यां ताचतुर्दश्यां रात्रौ सिद्धद्रव्येः श्मशाने देवीमन्त्रक्रमां स्थिरचित्त
समभ्यर्च्य खड्गसिद्धिं महाबिलसिद्धिं यक्षिणीसिद्धिं वा यथा वेतालसिद्धिं गुटिकासिद्धिं पादुकासिद्धिं मंज
नसिद्धिं मनःसिद्धिं धातुसिद्धिं महाबिलसिद्धिं यक्षिणीसिद्धिं वा यथोदितां लभेत् रक्तपद्मैः स्वर्कहरैस्तोदरैः।
र्मासमात्रं श्रीचक्रे सिद्धद्रव्येश्च देवीं संपूज्य जन्मांतरकृतैर्ब्रह्महत्यादि महापातकसमूहैर्मुक्तो भवति मह
तीं सुस्थिरां श्रियं च प्राप्नोति नवपुष्पैर्मासमात्रं तथैव संपूज्य सप्तजन्मार्जितैर्महापातकैः मुक्तो भवत्यन् केत
कीपुष्पैर्मासमात्रं पार्वतीं संपूज्योपपातकान् मुक्तो भवति महासौभाग्यं च प्राप्नुयात् शतपत्रैर्मासमात्रं पूजनात्।
सर्वपापक्षयो भवति तथैव चंपककुसुमैः संपूज्याशतजन्मार्जितपापसमूहान्मुक्तो भवति महासौभाग्यवांश्च भ
वेत् तथाश्वत्थपत्रैर्मासमात्रं देवीं संपूज्य त्रिशतजन्मकृतैः पापैर्विमुक्तो मोक्षभाग्भवेत् बंधूकपुष्पैर्दे वी
मासमात्रेण येऽर्चयंति संपूज्य सकलपापक्षयं ततः त्रैलोक्यवशमाप्नुयात् बिल्वपत्रपुष्पैः पद्मैर्मासमात्रं संपूज्य सर्वपा
पविमुक्तः सर्वसमृद्धिमान्भवेत् मल्लिकाजातीमालतीकेतकीदशनपत्रैर्वा नोत्पलैर्मिलितैः सिद्धद्रव्यैश्च मा
समात्रं संपूज्य शतजन्मार्जितब्रह्महत्यादि महापातकसमूहान्मुक्तो भवति वाचा बृहस्पतिसमो भूत्वा
मुक्तिभाग्भवेत् अगस्त्यबालबंधूककनकपारिजातोत्पलैः पूर्ववन्मासमात्रं संपूज्य महापातकसमूहं नाशयि
त्वार्कसमो भवेत् चंपककपाटलबिल्वदलनागकेसरकल्हारसिंदुवारपुष्पैर्मासमात्रं मार्गवान् संपू
ज्य सहस्रजन्मार्जितानि महापातकानि नाशयित्वा महासौभाग्यं प्राप्नुयात् ॥ श्रीचिदानंदनाथेन शिव
योः पश्यन्नाकृते सौभाग्यरत्नाकरे त्रयोविंशस्तरंगकः ॥ इति श्रीमच्चिदानंदनाथचरणारविंद

सौ॰
१२३

हूतं तेषामिनाख्यश्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे त्रयोविंशस्तरंगः ॥ २३ ॥ अथ होमविधिः तत्र
आदौ मंडपभूतमृदपादिखननार्घ्यध्यानादि दिक्परिज्ञानस्यावश्यकत्वात् तत्परिज्ञानप्रकारः प्रदर्श्यते तत्र मेषा
यनादिगते सूर्ये निर्मलनभोमंडले दिवसे तत्समासादाद्यनातनेभूप्रदेशे जलयंत्रादिभिर्दर्पणोदरवत्समीकृते भू
तले कंचिद्बिंदुं कृत्वा तद्बिंदुं मध्यतः प्रतिदिशं द्वादशांगुलमानेन प्रतिनिधाय तन्मध्ये षडंगुलमानपरिमाणसूत्रेण वृत्त
रेखां परिणाहापयद्येन सूचीमात्री कृत्वा तत्परिणाहस्य त्वाकृतिशंकुं द्वादशांगुलोच्छ्रायमहितं सूत्राकारं शि
लादिरचितं तन्मध्यस्य बिंदुमध्ये यथा शंकुमूलपरिणामस्य मध्यं भवति तथा संस्थाप्य तं शंकुं छायाग्रस्य
पूर्वाह्णे तद्वृत्तरेखायां पश्चिमभागे यत्र संपातस्तत्र ततनोपराह्णे शंकुछायाग्रमस्तं रेखायाः पूर्वभागे यत्र संपातस्त
त्र चिह्नं विधाय तं चिह्नद्वयमध्ये प्राक्प्रत्यग्रेखां परिकल्प्य तच्चिह्नद्वयावष्टंभेन तच्चिह्नांतरालमानस्य चेत्स्वाधि
केनार्धमानेनान्योन्यसमेन किंचिदन्योन्यसंश्लिष्टं पूर्वापरमत्स्यद्वयं विधाय तन्मत्स्यद्वयमध्ये रेखां दक्षिणोत्तरां संपादयेत् ।
प्राक् पश्चिमसूत्रमध्यगतमानस्तु परिणाहतस्तेन दक्षिणोत्तरे परिकल्प्य दक्षिणोत्तरसूत्रद्वयसंपाताद्दक्षि
णाग्रमुत्तराग्रमानेन तत्परिकल्पनं तत्रायं मेषादिराशिपञ्चकं ज्ञात्वा प्राक् प्रत्यग्दक्षिणोत्तरात्मक ।
दिक्कल्पनं कल्पयेदिति तिष्ठन्ति प्राचीसाधनविधायकानां प्रदिष्टमानाभ्यपि कांभुवं खनित्वा लक्षागारा ।
दिलोष्टादिकं निरस्य तेन तत्र नवहस्तायामविस्तारं मंडपं कृत्वा हस्तलतरांतमत्तां कपिलपंचरात्रेवाना
यनपथमाद्ययेभांनि विरचयेयः तेषु हस्तावि संपनो रेणावहमेरेणावः परमाणोरष्टगुणाः सरेणुरुदाहृ
तेन लेखेकेशाह्नपाल्लेश्वैलिक्षा यूकाश्चरकं यवमेकांगुलिः सप्तदारस्तानात्मानांगुलिः सप्तयवासे

१२५

वन्न मध्यमाघस्यावासायसाम्नो क्रमानांगुलिमिति निरितं विन्यसेत्तिर्यग्यहाभिर्यवैर्मानांगुलं स्यात् लिभिर्वा रि
जन्यसैर्द्विभिर्मानांतरं भवेत् आचार्यदक्षिणकरे मध्यमांगुलिमध्यमं स्वर्णेनोरेखांतरी यैर्मात्रांगुलमुदाहृतं विना
गुह्येन शेषाभिर्मुष्टिमांगुलिभिः कृते चतुर्थो विभेदे एको भागो मुष्ट्यंगुलः स्मृतः पर्वैकस्थित्योस्तद्वायामे विभज्य
दशधा पुनः एकं त्र्यादशधाभागं कृत्वा तत्रैकमंगुलं देहलब्धांगुलं नाम जानीयात् तत्पुनः षभिः स्यात् विंश
तिभिर्हस्तस्यादेंगुलैः क्रमात् उक्त्वा यात् मायास्मृन्महामानांगुलाश्रयः महामानांगुलिरिति मात्रांगुलिरिहो
च्यते मासादी दीर्घत्वे नैव कुर्यान्मानांतरेणावेदिकापीठः शिवकारपादीनां विधिः पुनः मानांतरांगुलेनैव ।
भवेत्तन्मनकेनचित् योगोपकरणानां च कुर्यात् मानांगुलेनैव हेम्नां गानितदादीनि कुर्यात् मस्पंगुलाश्रयं देहल ।
ब्धांगुलेनैव मतिर्मानानि कल्पयेदिति अत्राचार्यते आचार्यपत्नी चार्यो यजमानः एवाव तुक्तं यत्नाद्यजमा
नस्यतद्भवेदिति सारसंग्रहवचनात् कर्तुर्दक्षिणहस्तस्य मिश्रारदा तिलकवचनाच्चेति अत्र केचित् तंत्रांतरापेक्षया
विशेषकथनार्थं न त्रिमात्रोत्सन्न तत्र गालोत्क्रोशस्मृते यद्याम मध्यमांगुलिमध्यस्य पर्वणः परिणाहतः स्त्री
यां शोने वेष्टन तमं सर्वत्र यांगुलिः ते स्यन् अभिर्भवेतम् द्विर्विनस्तिस्ता द्विभिर्गुरो ः अत्र शास्त्रहृद्येनान्या हस्तहृत्सः
शिवे नहत्यं तत्र भवेद्यो मनन मानास्यान्तरोगतिः एषमवत्यंगुलामास्यातमानेकं ऊर्ध्वकल्पनमिति ह्येव मुक्तमकारे
णामा मध्यकपिलपचरा मोक्षमात्रांगुलिभिर्मतं परिकल्प्याक्षमकारेणाशेषानि तेस्वयंभूक्तशिल्पिभिः स्मृती कृते
मनस्येपयादि हृस्मानहस्ताया भविस्तमं शरस्ता हृत्ता भागाय कारेणाममन्नं तं कोराचनष्क निस्वानशंकु पतन् हृपलत्र यक्त
वन्तु हृपमको हृह के षिषाम श्वेतपरापतं दक्षिणोत्तरायते वमध्यास्य हृपेशरीः कल्पनम्पुनः स्तैनेवपाविभज्यवासकोतत्र
न ह्येपत्ये के वंश निरिक्षां समायेहि द्विक मादिस मादिकं तेह पेय च तत्भाहक समयहारशां सभान् तानिस्थलनकशानव
हृतत्रागानेक जानीयात् सहेतान् पंचहस्तसमकरापान द्वादशरखान प्रविष्टस्वस्व पंचमं शान् समानावहिर्ह

मो॰ १२८ सस्वच्छो ल्पवतीर्थं स्थलं विलग्नं स्यात्तन्न शिखाया उत्क्रान्त मध्य विभक्ते कोणचक्रे द्वे ये स्ते भवन्ते द्वयं सर्वे स्तंभ सजा
तीय ह्वे तेः किं विलग्नं लग्नं तन्मध्ये पेतद् द्वोष्ठ मध्ये षट्स्तंभमूते सर्वेन्न शिखा पंचमांशेन मूर्ध्वि स्तंभ त
ल मिलितां द्वादशास्तंभान्निवेया तेषामुपरि समजातीयानि निरन्तराणि शिखाप्रवेशयोग्य वेधयुक्ते को
ष्ठिद्वयं निष्पन्नानि शिलाभिर्भित्तिः स्थानानि द्वादश स्तंभाः ग्रेष्ठ मध्य स्तंभचक्रे याम्ये षु षेचक्रे लाकारे तासमारोप्य
मध्यस्तंभचक्रे द्वयोपरि शिखाया अविष्टम लेख युक्तं मकीर्तन्या षचक्रे द्वय शिलाः वरनि मितसजातीय काष्ठ
कलषकमलाकृति शोभिना प्रदिग्विदिग् द्वादशस्तंभ शिखाप्रतानमलम मध्यस्तंभचक्रे द्वयाय स्थाप्य केनम
ध्यनिर्यक्काष्ठ चक्रे द्वय मध्यगता अमरत्वा कनिय या योग्य दीर्घस्थौल्य युक्तम मारिद्वादश काष्ठयुक्तमन्यैरपि।
काष्ठैर्यथायोगारूढीकृतं तन्नारिकेलरज्जुर्वेशकटैर्वा समं यथा स्याक्ते दितं तेषु निषशेष हित कोणाचक्रे द्वय मध्ये त
दितं तु चोत्तम मध्यक निष्टमेरु पञ्चमांशेन लह स्तंभ द्वय मध्य चक्रे ग्लह स्तंभ द्वयस्य स्त विस्तार युक्त द्वारचक्रे द्वयोप
रि तंभं युं विरच्य अर्ध युक्तस्य सर्वे द्वारा नू स्तं समानं परितान्यस्य मध्ये तेषां तन मध्यमक निष्टयुक्तमध्ये पंच ह
स्तो च्छ्रित स्थांगुल विस्तृतं पंचांगुल स्थूलं विषम चक्रे स्थ प्रमाणानि तिर्यक् काष्ठनि तन्न शिखां द्वारे स्तंभ यो
पार्श्वयोत्तम मध्यकनिष्ठ मेरु पञ्चमांशार्ध हस्त द्वय सपाद स्त द्वय हस्त द्वयानंतराले यथा सर्वे पंचमांशेन प्रा
वि ष्टम्भ तलेफलक द्वयं अधिमीरु उपरि तेषु जस्ये रम्य त्विजं होतारं रत्न धानम हति मंत्रेण निवेश्य तन्त्र
ज्ञानीयकाष्ठेन समान विस्तार स्थौल्यं विषम चक्रेस्य कोटि द्वय शिखा प्रवेश योग्य वेधयुक्तं तिर्यक्का
ष्ठं कं समारोप्य दर्भमालां च बध्नीयात् एवं दक्षिणद्वारे स्तंभ तन्मध्ये तोरणं इषे त्वोर्जे त्वा वायव स्थोपायव
स्थदेवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मणे इति मंत्रेणान्यसेत् ततः पश्चिमद्वारे उदुम्बरमयं तोरणं आ
यब्रिमंतं अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये निहोता सत्सि बर्हिषि इति मंत्रेणान्यसेत् ततः उत्तरद्वा
१२४

रेखां द्वादशमण्डलं तोरणं स्याद्बहिर्निर्मितं शन्नोदेवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये शंयोरभिस्रवन्तु नः इति मंत्रेण न्यसेत्।
तन्मध्ये षोडशपरितन्तुनिर्यक्कलशं तन्मध्यतः हिमसिरं विधाय तेन तोरणमन्नानीयकाष्ठेन निर्मितं तन्मध्ये प्रथमं गामी
षष्ठकमाणार्थे अगरुयुक्तं निष्ठेन चांगुलदीर्घं मध्ये मेलवकारद्वादशांगुलदीर्घं तत्त्वमेव पादशांगुलदीर्घेन तत्स्थानेषु
शाविस्तारयुतं द्व्यंगुलं भूतांगुलवत्त्र्यंगुलमानेन मस्तिशिरः प्रविष्टं त्रिशूलाकारं प्रतितोरणमेकमेकं कीलमारोपयेत्
ततोऽस्मै रूपाय दशहस्तैर्देवीं वेशाद्भुतावलान्वितं तन्मात्रविस्तृतं तन्मध्ये चरस्तैर्देवीं दानश्रमसत्र देवतावाहनमूल्यकितं
ध्वजानि भूषणानि अग्नये तस्मिन् कलशे वतत्र वर्णान्तु पूर्वकोणे यावद्भुजमारोप्य दशादि वाहुमात्रदीर्घा यथायोग्यमानं दण्डा
वलेविना: तत्र लोकपालवाहनम्: नीकिता द्वादशांगुलविस्तृतं लोकपालानां वेदोक्त तत्तन्मन्त्रेण स्थापना कार्या।
वभीयान् तस्येन्दुस्यपीतवर्णा वह्नेः पिंगलवर्णा यमस्य कृष्णवर्णा निर्ऋतेः श्यामवर्णा वरुणस्य श्वेतवर्णा वायोर्हरित
वर्णा सोमस्य श्यामलवर्णा ईशानस्य सितवर्णा ब्रह्मणः रक्तवर्णा अनन्तस्य गौरवर्णा इति लोकपालवाहनानि तेषां
जमेषम सिद्धेन भक्तश्रद्धानस्त्वं षभदसगण्डायपथा क्रमेण दाहीनागयानि तेषां वर्णाः कृष्णेन तत्क्रमेण स्वेन
कृष्णगौरसितश्वेतरक्तैस्तेषां द्वंप्रपताकाभिर्लेकृत्य मंडपाभ्यंतरे वितानरक्षमाल्यादिभिरलंकृत्या श्रावस्थ
दलत्रयमितदर्भरज्जुहमयं वेदन मालयामंडपमन्तर्वेष्टितप्रपरिवेष्टितं भानकृत्वैः सर्वेषामन्तस्य स्तम्भचतुष्पा
मध्यगतेचतुरस्त्र भूमेर्मध्यस्थं वेदप्रपक्षैकहस्ताभिः त्रिभुमद्भिवीचनुरश्राददर्पणोरत्निमपार्श्वेचतुःहस्तमध्यमदे
शांसमनलाहस्तमात्रो हस्तायवनीवेदी वितर्प्यातिहितमंडपनिर्माणविधिः अत्र तब हस्तमंडपस्यातिसकोचता
द्यात्वकृ सरस्यवाऊत्यविज्ञानिसस्तेशाहस्तहस्ते: चौरस्त्रैकद्वयममंडपं चबरेशास्तेद्वादशहस्तैर्मध्यमदशाभि
हस्तैः कनिष्ठं वामंडपं यथोक्तलक्षणोपेतं कृत्वा तत्‌ मंडपं पंचक्त्वातस्यनिन्ते तिकोणा हस्तमात्रविस्ता

सौ॰
१२५

125

राधासां विनश्यति मासोत्र तां दर्पणोदरसंकाशां चतुरस्रां वेदीं कृत्वा तत्र वास्तुमण्डलं कुर्यात् तत्र प्राक्प्रत्यग्रेखा दक्षिणोत्त
रक्षु दश दश सूत्रविन्यासेनैकाशीतिकोष्ठानि समानि रात्र्यानि लिख्य तन्मध्ये कोष्ठनवकमेकीकृत्य तदन्तर्ब्रह्मा
णं विद्यात् परितः षोडशकोष्ठसंख्याविनायाम पितृदिक्षु त्रीणि त्रीणि कोष्ठान्येकीकृत्य तद्दीर्घ्यायतिकोणमे
कैकं त्रिभागावसिष्टकोष्ठचतुष्टयं तद्द्वितीयवीथीगतं चतुर्विंशतिकोष्ठभूमतिकोणेभ्य एकमेकं त्रिभागकोष्ठचतुष्ट
यमेवं समानभ्रान्तिकोणे कोष्ठद्वयं कोष्ठद्वयमेकैककोणस्थत्रेण द्विधाकृत्वा समेभ्यः कोणावतुष्टयमपार्धकोष्ठद्वया
त्मकमेकैकं कमात् शोडशदेवतास्थानं परिकल्प्य तत्स्त द्वितीयवीथ्यां ततत्कोणाभ्यः पार्श्वयोः कोष्ठद्वयं कोष्ठद्वयमे
कीकृत्य तत्र स्तु वीथ्यायतिदिशा मध्ये त्रिकोष्ठमेकं कोष्ठं चत्वारि गणकमाद्रस्तान् विन्यासार्थं परिकल्प्य तत्स्त तृतीयवीथ्यां द्वा
त्रिंशत्कोष्ठानि द्वात्रिंशद्देवतास्थानानीत्येवं समभ्यस्तात् रविन्यासस्थाने कोष्ठचतुष्टयपदेषु निपेदाशद्देवतास्थानम्॥
केवास्तुमण्डलकेनिर्मायात् ततः द्वितीयवीथीमध्यगतकोष्ठचतुष्टयं सम्पूर्णकोणस्त्रीभ्यां चतुर्धा विभज्य पूर्वकोष्ठ
स्यावं उचतुष्टये प्राणादिप्रादक्षिण्येन तत्कालीनगुणानां पर्यायनिन्यानेन पंच लिखेत् ततो दक्षिणकोष्ठस्थलेवं उचतुष्ट
येन द्वितीयोगस्यार्थं दिनत्रिन्याणीयं चालिखेत् ततः पश्चिमकोष्ठे चतुष्टये प्राणादिप्रादक्षिण्येन भूमिः तोयं अग्नि
र्वायुरिति पदचतुष्टयं लिखेत् ततस्तरकोष्ठप्रागादिचतुष्टये प्रादक्षिण्येन पृथ्वीति वर्णचतुष्टयं लिखेत् ततस्ता
निकोष्ठानि वर्तीलिखेत् कोष्ठचतुष्टयविंशत्यादिविपंचाशद्देवतास्थानानि षष्ठस्तम्भपीतकृष्णनीलारक्ताः पंचवर्णा रजो
भिर्मन्त्रेण यथाभवति येन प्राहः रपित्वा रेखाः स्मर्तव्याः स्वेन रजसा परिपूरयित्वा तन्मध्ये ॐ ब्रह्मणे नमः इत्यादि चत
दिक्षु ॐ अर्यम्णे नमः ॐ विवस्वते नमः ॐ मित्राय नमः ॐ महीधराय नमः एवं तद्बहिः पूर्वकोष्ठादके अष्टापादीशा
नां नेसावित्राय तस्मै विवस्वत् प्रभाय इंद्र जितेन्द्राय रुद्रजयाय अनन्तः आपवत्साय इत्यष्टौ देवता सम्पूज्य द्वितिको।

रागाश्च बीरेकोह्रन्यकोष्ठद्वयात्मककोष्ठेषुपञ्चके मागवद्वयादि ईशानादितः शर्वायनमः गुहाय· अर्यम्णायनमः जंभकायनमः
पिलिपिच्छिकायनमः चरक्यै नमः विदार्यै नमः पूतनायै नमः इत्यष्टौ देवतास्संपूज्य ततो हृदि पूर्ववीथ्यामीशानकोणस्य
कोष्ठमारभ्याष्टसु कोष्ठेषु ईशानाय पर्जन्याय जयंताय शक्राय भास्करायनमः सत्यायनमः भृशाय अन्तरिक्षायनमः ।
इत्यष्टौ देवतास्संपूज्य दक्षिणवीथ्यामग्न्यादिकोष्ठेषु अग्नये नमः पूष्णे वितथाय यमाय गृहक्षतकाय गन्धर्वाय ।
भृंगराजाय मृगाय इत्यष्टौ देवताः संपूज्य पश्चिमवीथ्यां निरृतिकोष्ठमारभ्याष्टसु कोष्ठेषु निरृतये दौवारिकाय सु
ग्रीवाय· वरुणाय· पुष्पदन्ताय असुराय शोषाय· रोगाय इत्यष्टौ देवतास्संपूज्य उत्तरवीथ्यां वायुकोणकोष्ठमारभ्य वायवे ।
नागाय मुख्याय सोमाय· भल्लाय अर्गलाय · दित्यै · अदित्यै नमः इत्यष्टौ देवतास्संपूज्य शालगृहचतुष्कोणे स्थण्डिलेखाव
लेपमात्रमग्निस्थापनं कृत्वा ॐ अग्नये स्वाहा इत्यादि पूजितदेवतानाममंत्रैः स्वाहान्तैः प्रत्येकं व्रीहीन्मेगपवेः हुन
मधुघृतपायसैः पायसैश्च प्रत्येकं मेकैकमष्टोत्तरशतं सत्यमष्टाविंशतिसंख्यया वा जुहुयात् ततो हुतशर्करा क
दलीफलनाव्याजनमधुनैपायसैः ॐ ब्रह्मणो पृथग्बलिं महत्यादि तत्तन्नाममंत्रैः पायसेषु बलिं दद्यात् ततश्चामरदेव
नाभ्रमात्रानानाविधानपानैर्भक्ष्यभोज्यैश्च तन्नाम्ना दक्षिणादिभिः परितोषयेत् इति वास्तुपूजाविधिः इत्येवं वास्तुपू ।
नाग्रकृते स्मिंस्तान्तेभ्यो नोद्दिष्टमायापतिवन्सरं कुर्वतोनसमीडानबालमृगानान्यानुकूलतायशुभानिभवंति दुःखेभ्यो
ये यजन्ते रम्यपंचरात्रीसमृद्धिमानरोगीविजयीचिरंजीवी धनलक्ष्मी सिंहस्थभवजीवति रानवृषभनिर्माणगृहस्थविद्याभा
रोसेनानिर्मितेषु मासिकं कारयेत् तेषामुक्तफलसिद्धिर्भवति नियतं दिनकर्पतदत्तहर्षो नित्यं भवति इत्यवास्तुपूजाविधि
धायतस्मिन्नष्टो मार्गादि दिक्षिमेधादि द्वारशालाशिलान्यासादिषु चतुर्ष्वपि सिद्धं यथाकामफलप्राप्तये क्रियात् ततो भग
नेशंकरं मकं श्वैमार्गादिषु दिग्वास्तुकर्मसु शुभतिथिवेक्ष्य नक्षत्रे द्विराशि केभेगाकोणादिगतास्

सौ·
१२९

126

भक्तिं पूर्वैककमेराद्यं भयपार्श्वभक्तिराश्यानमारभ्य प्रादक्षिण्यक्रमेणैशानभक्तिपर्यंतं मेषादिद्वादशराशिस्था ।
नालिपरिकल्पितेषु स्थानेषु मंगलक्षेत्रयो मेषकर्कटयोः स्नामकाराशिषु वृत्तकुंडानि चत्वारि वृषसिंहवृश्चिककुंभरा।
शिषु चतुरस्रकुंडानि चत्वारि मिथुनकन्याचापमीनराशिषु पद्माकाराणि चत्वारि कुंडानि च पुनर्मंगलक्षेत्रयोर्मेषा
दिराशिचतुष्टये चंद्राकारकुंडचतुष्टयं स्थिरराशिचतुष्टये त्रिकोणाकारकुंडचतुष्टयं उभयराशिचतुष्टये क-
मान पंचास्रषडस्रसमासानां स्थापनानि विधानि अथैतेषां रचनाप्रकारः तत्रैव यावत्सूत्रं भागेन पदमात्रां भूत्वा परि
तश्चतुरस्रकल्पितदिक्कामानंतरं भावसूत्रत्यागपतंसूत्रमास्फाल्य तन्मध्ये चिह्नं कृत्वा तच्चिह्नान्मूर्ध्वतः पश्चिमतश्च
नेत्रराजोत्कांगुले द्वादशांगुलमानेन चिह्नं कृत्वा तदधिकांशं मार्जयित्वा तच्चिह्नसूत्रपार्श्वे भ्रमेण तत्रार्धान्विं
विरधिकमानक्रमेण तासूर्ध्वपादतः किंचिदन्योन्यसंश्लिष्टं वृत्तद्वयं विधायतयोर्दक्षिणोत्तरसंपदस्पापि मार्क्ता ।
मत्यकं वृत्तसूत्रमध्यगानसंपदसंभेदात् दक्षिणोत्तरं सूत्रमास्फाल्य तन्मध्यमध्ये चिह्नात् द्वादशांगुलमा
नेन चिह्नं कृत्वा तदधिकांशं मार्जयित्वा चतुष्कोणोपरि संपदं चतुरं विधाय तत्रापि तत्रापि संपदस्पापि
मार्क्तसूत्रद्वयं दक्षिणोत्तरं सूत्रद्वयं च संपदतश्चतुरश्रमास्फाल्य चतुरस्रं कुर्यात् ततस्तत्र तन्मध्यमास्फाल्य
मायतन्नस्रसूत्रमानं निम्नसमं चतुरस्रं व्यातं कृत्वा तदुपरि कोणांगुलमात्रं तत्कातल्पोपरितो बहिर्द्वादशां
गुलमानविस्तारं चतुरंगुलमानोत्सेधं मेखलां कृत्वा तदुपरि बाह्योपरितः चतुरंगुलमानं त्यक्त्वा द्वाद
लमानविस्तारं चतुरंगुलमानोत्सेधां मेखलां कृत्वा तदुपरि बाह्ये प्राग्वच्चतुरंगुलं त्यक्त्वा तदनंतरं विस्तारे ।
त्सेधाभ्यां चतुरंगुलमानमितां मेखलां कुर्यात् एवं कृते प्रथमा मेखला द्वादशांगुलोन्नता चतुरंगुलविस्त
ताः ततो द्वितीया षडंगुलोन्नता चतुरंगुलविस्तृता ततो द्वितीया मेखला चतुरंगुलविस्तृता भवति ततः

१२९

सर्वबाह्यस्य चतुरंगुलविस्तारोन्त्यमेखलामध्यमदेद्व्यंगुलामध्यमदेशो द्व्यंगुलायामविस्तारमेकांगुलोन्से
पंचदशांगुलीमेवादाकृत्वा तदुपरि निहितमूलद्वादशांगुलदीर्घेण रोत्तरक्षीणपरिणामध्यमेखलासंलग्नमग्रं।
नालक्षुतां मूले कुंभद्वयस्तुल्यमध्ये समगतामुपरितनमेखलेपरिगलामष्टांगुलमानविस्तारमध्यानन्तरेखा तु
भवमार्थक्रमेणासंकुचितामेकांगुलविस्तारां त्र्यां द्वादशांगुलयामोमेकांगुलोन्तेधोसमेखलामध्यमापत्र
कारां मूलात्क्रमात्किंचित्त्रिमात्रां योनिं कुर्यात् अथ वृत्तकुंडे योनिर्नास्तीति तत्र राजटीकाकारमतयोनि।
कुंडे योनिः पद्मकुंडे नाभिश्च नास्तीत्याकुलांत्रिकाः अथ नाभिः तत्र कुंडमध्यस्य हंसपदावलंबनेन मतिदि
क्षुं चतुरंगुलमानमेवं वृत्तं निष्पादयेत् वृत्तिः षडंगुलमानेन च वृत्तं कृत्वा तदलवृत्तेकर्णिकापरिकल्पयेत् इति स्य
वृत्तान्तरालवीथ्यामष्टदलानि विधाय षडंगुलोन्नतनाभिपंकजं कुर्यात् इति चतुरश्रकुंडनिर्माणविधिः अथ
नेत्रराजे कुंडानां यत्कंठे नोक्तस्तेनेषां षडंगुलान्मकवभंगाशंकयेति बोद्धव्यं न हि कंठाभरणोपि मन्त्रवा
यः स्मरणं इति चेत्सत्यं तत्स्थानत्यनेषु कुंडेषु परत्वकल्पनीयपद्धतिस्तस्य तत्रैव कृत्वात् कुंडेषु भ्रमद्व्यमान्त्या।
तत्वापेक्षया विशेषवाकुल्पदर्शनादिति अथ वृत्तकुंडरचनाप्रकारः तत्र माभवपद्धेद्वित्रिराशिस्थाने
समचतुरश्रे तंत्रसाधयित्वा तन्मध्यनिषद्धभ्रमानमष्टादशयाविमन्यनेष्टसमानन्तःप्रागातदक्षिणोत्तर।
रायतनिष्पेषु सूत्राद्वृत्तिः भ्रामयित्वा गापतमस्सूत्रस्यग्रामग्रविस्तार्थमध्यारुमखलेद्व्यविस्तारितवृत्ता
सूत्राग्रमालेन पि विद्यातोभ्रमेणाद्वृत्तं निष्पादयेत् तदाद्वृत्ताद्वृत्तिः कोणाचतुष्टयेप्यक्रमभ्रमिमानं दिक्षुकेन्द्र
ष्पिचतुरस्त्राद्वृत्तिः वृत्तनाभ्यंतरे लभ्यतेनेन सर्वाणि कुंडानि षडंगुलपरिणाहस्त्रयस्त्रकुंडेत्रस

मानानि भवन्ति । इत्थं वृत्तं निष्पाद्य तद्बहिरेकाङ्गुलं त्यक्त्वा पुनर्द्वादशांशमानेन वृत्तं निष्पाद्य प्रथमवृत्तान्तर ।
सौ० मध्ये वृत्तस्थसूत्रसमसूत्रमानेन निम्नं खातं कृत्वा बहिर्द्वादशाङ्गुलान्तरालवीथ्यां प्राग्वन्मेखलात्रयं कृत्वा ।
१२८ प्राग्वदेव योन्यादिकं रचयेदिति । अथार्धचन्द्राकारकुण्डरचनाप्रकारः । तत्र प्राग्वच्चतुरस्रं निर्माय तद्विष्कंभमा
नं दशधा विभज्य तेष्वेकैकांशेन प्राक्पश्चिमयोः परित्यज्य विहाय दक्षिणोत्तरापतन्ति
पंक्तसमसंधिमध्यावलम्बेन समाकुञ्चितविसृज्य द्वादशांशमानेन भ्रमादर्धचन्द्राकारं कुण्डं भवेदिति । इत्थमर्ध
चन्द्राकारं मण्डलं निष्पाद्य तद्बहिरेकाङ्गुलं त्यक्त्वा बहिः पूर्वोक्तयुक्त्या द्वादशाङ्गुलमानेन चार्धचन्द्रनिभं मण्डलं
कृत्वा प्रथमवृत्तमण्डलमध्ये वृत्तस्थसूत्रसमसूत्रमानेन खातं कृत्वा बहिः प्राग्वन्मेखलादिकं कुर्यादिति ।
अथ त्रिकोणकुण्डरचनाप्रकारः । तत्र प्राग्वच्चतुरस्रं कृत्वा तद्दक्षिणसूत्रस्य प्रागग्रं बहिर्गत्वा प्रसार्य तच्चतुरस्र
विष्कंभमानं षोडशधा विभज्य तेष्वेकैकांशमानेन पश्चिमतिर्यक्सूत्रद्वयं पार्श्वयोर्बहिः प्रसार्य तत्सूत्रान्तस्
त्रमानेनैव तत्सूत्रद्वयस्य प्रागग्रमाकृष्य संपातस्थले रेखां प्रागंकात्त्रिकोणं कुण्डं परिकल्प्य तद्
बहिरेकाङ्गुलं त्यक्त्वा तद्बहिर्द्वादशांशमानेनोक्तयुक्त्या त्रिकोणं निष्पाद्य खातं पूर्ववन्मेखलादि प्राग्वत्कल्प्य ।
येदिति । अथ योनिकुण्डनिर्माणप्रकारः । तत्र प्राग्वच्चतुरस्रं निर्माय तद्विष्कंभोक्तसूत्रं समाकृष्य तत्पश्चि
मसूत्रस्य प्रागग्रं तन्मानेन प्राग्भागेन तद्बहिर्विसार्य तत्कोष्ठे चतुष्ट्यात्मकं योन्याः पश्चिमभागस्य दक्षिणोत्त
रकोष्ठयोर्द्वयोर्नवांशैर्योनिमध्ये वा विभज्यान्ते पश्चिमाग्रसूत्रद्वयं स्फालनेन ललितं तत् सूत्रद्वयसंपात
विदितं मध्ये देशाद्वक्रं भवतः तत्कोणावधिमानेन तत्कोष्ठे प्राक् प्रत्यक्सूत्रसमसूत्रं पश्चिमाग्रादिदक्षिणो

नतमध्यतिर्यक्सूत्रेण तत्राग्रावधिनत्‌ द्विरेखाकोष्ठेन तत्सूत्रमध्यभ्रमाग्रादितत्‌ द्विरेखाग्रावधिवृभ्रमादर्धवृत्तं
निर्माय तन्मध्यतिर्यक्सूत्राग्रवृत्तपरिभ्रमभ्रमणाकारमालि तत्र लग्नसूत्राग्रावधि वृत्तवृत्तास्फालनेन योन्याकारं ले
खं परिकल्पयनत्‌ त्रिरेखमेखला [illegible] योन्याकारमानेन [illegible] निम्नं [illegible] वृत्तं निष्पाद्य मध्यवृत्तं मेखला
दि कल्पयेदिति अथ पञ्चाष्टकोणनिर्माणविधिः तत्र प्राग्वत्सूत्रं कृत्वा तन्मध्यमानस्य समांशेन तद्बहि
वृत्तस्य प्राग्वद्बहिर्विकारवत्तन्मानेन तत्सूत्राग्रमध्यस्य [illegible] लंबनेन भ्रमाद्‌ वृत्तं निष्पाद्य तत्सूत्राग्रम
ध्यस्थं [illegible] वलंबनेन भ्रमाद्‌ वृत्तं निष्पाद्य तत्सूत्राग्रमध्यसूत्रं च तदर्धीकृत्वा तेषु [illegible] तत्र [illegible]
मागत्र्यादि परितः पञ्च चिह्नानि विधाय तत्र चिह्नाच्चिह्नं [illegible] स्फालनेन [illegible]
३ मार्जनात्‌ पञ्चाष्टकोणं भवति [illegible] पञ्चाष्टकोणे [illegible] परिकल्पयनत्‌ त्रिरेखमेखला पञ्चाष्टवृत्तं
परिकल्प्य [illegible] कल्पयेदिति अथ षडष्टकोणनिर्माणप्रकारः तत्र प्राग्वत्सूत्रं विधाय तन्म
ध्यमानं षोडशधा विभज्य तेष्वेकांशेन [illegible] बहिर्विकारवत्तन्मानेन तत्सूत्राग्रमध्यस्थं [illegible]
मध्यावलंबनेन भ्रमाद्‌ वृत्तं निष्पाद्य तन्मध्ये [illegible] तन्मध्यतिर्यक्सूत्र [illegible] दिक्षु रेखा [illegible] ।
चिह्नषट्कं विधाय तत्र चिह्नाच्चिह्नं [illegible] स्फालनेन [illegible] षट्कोणाष्टकं [illegible]
ङ्गं निष्पाद्य तद्‌ बहिरेकांशेन द्वादश [illegible] षट्कोणात्‌ [illegible]
कल्पयेदिति अथ सप्ताष्टकोणनिर्माणप्रकारः तत्र प्राग्वत्सूत्रं कृत्वा तन्मध्यमानं दशधा विभ
ज्य तेष्वेकांशमानेन [illegible] बहिर्विकारवत्तन्मानेन तत्सूत्राग्रमध्य [illegible] कृत्वा ।
तच्चतुःस्त्रमध्य [illegible] समानवृत्तः [illegible] भागेन भागीकृत [illegible] सप्तदशमानेन [illegible] भागत्रयादार

म्यहेनैमम विद्याति कृत्वा विद्याविद्धं न्यारूपेणमममत्र साधया स्फालयनेन अथापरूपेणेन षट्‌मार्जनेनाम
मानाङ्कुशं इत्येते निर्मथ्य नद्धारिकां शैवं हृदयांशमानेनोक्तं पूजनाम समन्मुद्रां कृत्वा खेचरादिके मुद्रापंक्ति।
ल्पयेदेतत्समासांशा वायुदिग्गतं वाचा स्थानसोक्तं वैरिनाशकरं भवतीति अथाष्टाङ्कुशं रत्न।
नामकारः तत्समाप्यन्तु अविद्यापतन्मध्यमानेन वद्विंशति भावित्वं पनयोकैकांशमानेन हृदि प्रति
दिशं समारितमस्त्र ... वेवत्र तत्र ... क्रमेणाविभाज्य तत्सर्वं ... कोणं ... मानेन वा
युग्मेन ... कोणानन्तरं ... भातु भवतः प्रतिरेखं ... समात् संभवादष्टविद्यानि।
कृत्वा तद्विद्याविद्धं ... स्फालय तद्धृदिगति कोणमानेनाष्टदशाङ्कुशं भवति १
अथाष्टाङ्कुशं इत्येतेषां कृत्वा तद्धृदि ... कैकांगुलमानेन हृद्दशांशमानेन षडाश्रं ... कृत्वा खेचरा।
दिकल्पयेत् अथ यत्नवक्रं इत्यनामकारः अत्र दीक्षायां ... आदि ... राशिस्थानचन्द्र ... र
... वक्रं ... मिथुनकन्यामीनधनात्मकराशिस्थाने ... दिक्को
णेषु यो ... लिखित्वा ... वक्रं ... अन्यानि शुभा
शुभात्मककाम्यादिकप्रयोगेषु ... इत्यर्थनामकारेण लिखितः।
अथ गौरवभयाद्दीक्षायां प्रयोजनाभावाच्च ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना कृते सौभाग्य
रत्नाब्धौ यत्न विंशस्तरङ्गकः ॥ इति श्रीमत्सच्चिदानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यान
न्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे चतुर्विंशस्तरङ्गः ॥२४॥ अथ दीक्षा तत्र शिष्याय दिव्यज्ञानं दद्या
त्सर्वपाशान्क्षयं च करोति इति दीक्षाशब्दनिरुक्तिः सा त्रिभेदा भवति क्रियामयी वर्णमायी क

128

लामयीवेस्मयीस्पशीद्धिरीत्नागदीनाचैनिश्रादौ क्रियादीत्याविधिभर्विविद्यनेनतत्रशुभेमासिशुक्लेपक्षेशु
भतिथौयथोक्ते लग्नराशुके गुरुयथोक्ते लग्नशुक्रेः षिष्योयथाविधिमेवादिभिः प्रमाययथाविधिपिकरतो।
कृत्वानन्सकाशादीनां हरणीयात् नयसमासु संस्थानेभेश्वेतत्रे चैत्रेतुः स्वाचदीनाख्याद्वैशाखेसर्वसिद्धिदा ज्येष्ठ
हेमन्तुमरासास्यायषाढेवंधुनाशिनी श्रावणेवृद्धिदानृणेनभस्येतुः खदामता आश्विनेसर्वसिद्धिस्याकार्तिके
ज्ञानवृद्धिदाशुभदामार्गशीर्षेचपौषेमेधाविनाशिनी माघेमृत्युलाभेः स्यात्फाल्गुनेसर्वसिद्धिदा सा स्मृता।
ग्रहे मलमासं परित्यज्येदिति ग्रहणकालसारणीनत्रवेशं पायनसंहितायां विवारभेवद्वितु सोमेशांतिभवेत्कि
ले आगुरुणा केसलितनचदीनां विवर्जयेत् बुधे सोदर्शमाओतिज्ञानं स्यानदृष्टस्पनौ शुक्रे सौभाग्यमाप्नोति यशो
ऽतिशनैश्चरे सुनिवाफलानि ग्रहणानिपंचसु न तत्र अपरतिथन्त कृतानादीनां ज्ञाननाशकरी मता द्वितीयायां
भवेज्ज्ञानानां तृतीयायां भवेत्कि विः चतुर्थ्यां धननाशः स्यात्पंचम्यां बुद्धिवर्द्धन षष्ठ्यां ज्ञाननयः सौख्यं लभते सप्तम
दिने अष्टम्यां ज्ञाननाशः स्यान्नवम्यां वज्रषत्रुयः दशम्यां ज्ञानसौभाग्यं एकादश्यां शुचिर्भवेत् द्वादश्यां सर्व
सिद्धिः स्यात्त्रयोदश्यां दरिद्रता निर्धनो ऽत्र चतुर्दश्यां भूतनि भीसावसानके पत्नीने सर्वसिद्धिस्याद्दश्याध्यायविव
र्जयेत् मासावसानममावस्यापत्नीनेपौर्णमासीसंध्यागर्जितनिर्घोषभूकंपोल्कानिपातनं एतान्यन्यांश्च दिव
मानश्च सन्ध्याः परित्यजेत् ग्रहणनक्षत्रासारीनत्रैवन्त्राश्विन्यां सुखमाप्नोति भरण्यां मरणं ध्रुवं कृत्तिकायां भवेद्दुः
खं रोहिण्यां कलानिर्भवेत् मृगशीर्षे तु दुःखं वा मित्रार्द्रायां बंधुनाशनं पुनर्वसौ धनाढ्यः स्यात् पुष्ये शत्रुविनाशनं।
ने आश्लेषायां भवेत्मृत्युर्मघायां उत्तमोत्तमं सोदर्य पूर्वफाल्गुन्यां संप्राप्नोति न संशयः ज्ञानं चोत्तरफाल्गु

मौ० १२५

129

मांसलायांचवलीभवेत् चित्रायांज्ञानसिद्धिःस्यात्स्वात्यांशत्रुविनाशनम् विशाखायांदुःखायानुराधायांत्रु
ट्टिर्भवेन्नी ज्येष्ठायामत्रुभावाद्भिर्मूलेसर्वसमृद्धिःस्यात् पूर्वाषाढोत्तराषाढेभवेत्तांकीनिद्राधके श्रवणायांभवेदुः
खंधनिष्ठायांदरिद्रता शुद्धिःशतभिषायामाम्नानुर्वभाद्रेसुखीभवेत् सौख्योत्तरभद्रायांरेवत्यांकीर्तिवर्द्धनं ३
तिनदात्रफलानि योगाश्चनतथैवयोगप्रवृत्तिरात्मायुष्मान्सौभाग्यः शोभनःशुभः सुकर्माधृतिर्वृद्धिःध्रुवःसि
द्धिस्तथैवच वरीयान्शिवःसिद्धोब्रह्मेन्द्रोश्च षोडश ॥ इतिकरणानितत्रैववज्जनानिकरणान्याहदीक्षायाच
विशेषतः शत्रुन्यादीनिविष्ट्यविशेषेणविवर्जयेत् अश्वादिरेदलकिंनप्रवत्तश्चदनगीतांगदरणांदूशायत्नेनैत्र
वमेनायांभरणीमेषपतयान्यमदंभवेत् वृशेभरणामासोनिमिषकानेपयनाशनं कर्कटेसिंहेसिद्धिःस्यात्तिरोमथ्या
विनाशकः कन्यालक्ष्मीप्रयातिम्येनेलाधांसर्वेसिद्धयः वृश्चिकेसर्वलाभःस्याद्धनुर्नानविनाशकं मकरःशुभ
दःस्यात्कुंभेधनसमृद्धिरः मीनेदुःखमदेनित्यमेवंराशिफलंभवेत् नियिद्धदिनानित्योनिःशास्त्रविशेषतो
दोषानि तान्यकमलिखितानिशुभेभ्योयभयात् अर्घाके मासवर्जादिशायनमन्तरेणापि सर्वेषांदीक्षामांशुभ
कालविशेषः विशवेष्णयनंद्वे संक्रान्त्यादमनोत्सवे दीक्षाकार्यात्वकालेपिपर्वणि ग्रहपर्वणिदेषु श्रीमाघपद्रेमा
सि षष्ठ्यामेष्टम्यां चतुर्दशीकार्त्तिकेनवमीशुक्लाश्वावणोत्कृष्टपंचमी एतानिदेवपर्वाणितीर्थकोटिफलानिवै ॥
निंदितेष्वपिमासेषुदीक्षाग्रहणोक्ता सर्वग्रहणकालेनसमोनास्तिभूतले अत्रयद्यत्कृतंकर्मअनन्तफल
दंभवेत् रविसंक्रमणेचैवमानवस्यान्वचत्वांभवेत् नमासतिथिवारादिशोधनंसमर्पयेत् नरभीषणग्रहणो
यानर्सिकालेगुरोर्नरः सिद्धिर्भवतिमंत्रस्यविनायासेनवेगतः रविसंक्रमणेचैवहर्षेयत्र कृतोत्तवा नव

आर्यिकं किंचित्र विचार्यकथंचन सतीर्थ्यो केचिद्गुणामेऽतारालोपवश्यश्च मंत्रदीक्षां मकरवीणोमामत्वादीन्नशो
यंपतन् अथवान्यकारणाद्दीक्षाथराशागतमंगवस्यामिमासेनसर्वतंत्रेगुणाधिनं सर्वेवाराश्रह्णाः सर्वेनत्रमासिद्धराशयं
यासित्रस्निसंक्षेपोग्रह सर्वेशुभावहाः मंत्रश्चैव गुरोस्तस्य संत्रस्थाः सर्वदेवताः शक्तसंतोषयेप्रज्ञाद्वायमेतन्नयाभवेत् इ
यंभक्तिमुक्तिमुमुक्षुणां सदाकालस्त्रीणांकालस्मसर्वदा शुक्लपक्षेशुभादीनांक्रमेणान्वयंभीदिनान् भक्तिकामेसि
तपक्षेमुक्तिकामेसितेतरे दीक्षाथासन्निशोधः नयस्मिन्गुरुगताः पापाःशुभाःकेंद्रत्रिकोणगाः दीक्षायांनशुभासर्वेयेथ
स्थः सर्वनाशकः आयुःकार्यस्थानपापाराहुकेतत्ररात्रयेज्ञात्वासशशितापरिसंतानरविजः पापशुक्रसोम्यएवसप्तमः
तर्यसप्तमरश्चमस्थानानांकेंद्रसंज्ञात्रिकोणानवमस्थानंपंचमस्थानंच शुभः अतीतास्त्रिकेंद्रः पापहिंतः सौम्यासुगुरुसि
श्रीयंग्रहमस्थानेएवंविधायेनिरोधशुभलग्नेदीक्षांकुर्यात् इति दीक्षाकाल अथ गुरुलक्षणानियातनकादिमतेनहे
दः सम्यस्य सर्वकः स्कलभोगवान् तेजस्वितः प्रसंशयः संज्ञायकि निरालंबोगुरुः मनः सोदर्यमनवयत्नंगुसौलभ्यतां अनः
सरोषमोक्षाभिभाषित्स्वकर्केतांजितिहुतिनाः सोलम्यमगविविमनोयोयरुनचना असलशायमान्वयोयेनक्लिष्टना।
प्रक्रियादर्शनात् नैरपेक्ष्यमवितेक्काशुरुत्वंहितवेदिताएवंविधोगुरुर्जयत्विनरः शिवइः स्वरः नयाकेलालोवे श्री
गुरुः परमेश्वरातिश्रद्धेवेशोमनोहरसवेलतत्तामेशकः सर्वावयवशोभितः सर्वागमार्थतत्त्वज्ञः सर्वमंत्रविधानं
वित् लोकसंमोहनाकारोदेववत्प्रियदर्शनः सुमुखः सुलभस्वच्छः स्तुतान्तः किंतासंशयः इंगिताकारवेत्ता।
विद्यतः केवर्जनः श्रीनमुखोवहिरदृष्टिः सर्वेतादेशकालवित् आज्ञासिद्धिस्त्रिकालज्ञोनिग्रहानुग्रहक्षमः
वेदवेदांगविज्ञाता सर्वजीवदयापरः स्वाधीनेंद्रियसंचारः षड्वर्गविजयप्रभः अग्रगण्योतिगंभीरः पात्रापा

मी॰
१३०

अविशेषवित् निर्ममो निरहंकारो निर्द्वन्द्वो नैव शाकिमान् सर्वभक्षो ममलोभी रक्षपालं स्मितहर्षवाक् भक्तिः प्रि
यः सर्वसमो दयालुः शिष्यशासितः श्रेष्ठनिष्ठो गुरुः माजेव नितान्ततेजितेषु कः निरपेक्षो मितवेक्कामेरतः कर्मशयनि
हितः अलोलुपमतिः सकलस्वपरमानाविच्युतस्तथा विद्याविद्याविभेदी योगी सर्वमाद्यादियोगात् निःसंकल्पविकल्पश्च नि
र्नीतार्थाभिधायकः तत्पत्तिदासुनिर्मलानिरपेक्षनियामकः इत्यादिलक्षणोपेतः श्रीगुरुः कथितः प्रिये इति श्रीगुरु
लक्षणानि सच्छिष्यस्य विधोगुरुस्तथा सम्यक् अथ शिष्यलक्षणानि एवंभिराधेमर्जनश्रद्धावान् स्थिराशयः अल
ब्धासिरगामस्य प्रेमशक्त्यानिर्नियमः आस्तिकोऽहं भक्तिसम्पन्नो मेऽस्ति वैवविधो भवेत् शिष्यस्तेनरतः सर्वकर्मणोः
तथा कलाणीव सत्किर्षतं कलेशानिरवलसन्तासंयुतम् शमादिसाधनोपेतं गुणशीलसमन्वितम् गुरुदेवता
धर्मार्मिकस्य दृष्टमानसं दृष्टत्रतेसरायासुमतिभक्तिसमन्वितम् कृतज्ञं पापभीतं च साधुसज्जनसंमतं आस्तिकं दान
शीलं च सर्वभूतहितेरतम् विश्वासविनयोपेतं वितथाप्रविवर्जितम् असाध्यसाधकं शूरं बलकान्तिसमन्वितं अक्रो
धं लक्षितमार्गकसमर्थविचक्षणं हितमत्यमितं सत्याभाषितं सुकृतं ह्येवमाम सन्त्- - - गरहीनामधेयं तपशुद्धिं
लसम् गुरुतुल्यात्मनोऽन्यगानिर्विकिरसत्वकम् विनयध्यकारिणं वीरं मनोदारि अवर्जितं पद्ध कार्यानि कश
लेधीसंवीभकारकं स्वस्य च परालिंगयां विशुद्धितस्मृत्वं प्रिये जितेन्द्रियेस्तसं प्रायुर्धीमंतं ब्रह्मचारिणं तन्त्रज्ञापिच्चा
पिवायल्पं दुःशंकं तकवर्जितः गुरुध्यानेस्तुनिकयासेवनाभाजनेनात्मकं गुरुदेवतभक्तं च कामिनीसंजनोत्सर्कं
गर्वोन्नायालकेदेव गुरुकीर्तिप्रकाशकं गुरुवाक्यप्रमाणानां गुरुकार्यपरायणम् विनाज्ञवर्तिनं प्रेष्यकारिणं
कुलनायकं लज्जामिमानगुर्वादिसिद्धिं गुरुसन्निधौ निरपेक्षं तेरुद्धात्मप्रमाराभिकांक्षिणाम् कुलधर्मक थायो

130

गिषोगिनीकौलिकप्रियं कुलैर्लोनादिनिरतं मोक्षमार्गानुगामिनं इत्यादिलक्षणोपेतं गुरुशिष्यपरिग्रहे
तु इति सच्छिलक्षणानि श्रुयाकिं अलक्षणानि कुलार्णवे दुष्टान्वावन्ते दृष्टं गुरुहीनं विरूपिणम् परशिष्यपा।
षादेकुलं पेतिमानिनम् हीनाधिकविकारांगं विकलायमवान्वितम् पंगुमन्धबधिरं मलिनं व्याधिपीडितम् उक्तेह
दुर्भरवचापिस्वकाशुणपरिविष्टं दुर्विदग्धं कुत्सेषु चक्रदिलभ्भामिवीतत्तां निद्रालस्य गुनतंद्रा हूलादिव्यसमान्वितम्।
कपाटकुठारसंभारे निरोहितलक्षंसदाश्रम्यगुनिकोत्तहृष्टयाभक्तिविवर्जितम् किमेकयादिनल व्यं प्रेष्यकं च
पलेखठंपनस्तीशुद्धहितंनिषधविधिवर्जितम् रसप्रभेदकंचापिदविकापार्थवानकं विश्वासघातकं देविद्रोहि
णां पापकारिणां अविश्वासमविद्यागमनर्थसिद्धिकामत्तरम् अनवायितमादिनकुलसितं कूटमालिकं सर्वत्र याव
कंदेविसर्वान्नाभिमानितम् अस्मत्विष्टवाशकंधामात्रादिवहुभाषिणां दुर्विचारकलकोदिकारकंकलहप्रि
यं हन्यातिपथकं रसानंधामकं वाग्गिदुष्टकं परोतेर्ष्यां करमन्यलेषिपवादिनम् वाग्मलवादिनं विषाबोरमा
नामष्टामकं गुणासहिलं मद्दीष्टग्रानिंको पममश्विनं यावोकेदुर्नेनमवीन्नाधर्वलोपकं पिशुनहितं पिशुनं पक्षनां
यसर्वमातिमनकरं स्वलंकेशवाद्दिनं मिश्रहाहिंसांभ्रारंबेचकं जिह्वायम्ध्यापरंदेविनस्कारपश्चुवाहिनं अकार।
णादुष्टस्मकेशकोपादिकारिणां अनिहासमकमीगांमर्मानवारिलमकंकाघुकवानिनिंलेजुमिथ्याड— ष
संतकं अस्यामदमान्यदेभातकारकगुनेईर्ष्यावंजनयापाद्धकार्थ (नकोपमानिनं अधीरंदुखिनेदुखम्।
शक्तंतत्त्ववर्जितं अशमसक्षमतिम हविनाकलिनमानसमन्तसालामश्रुनेरानसकले सर्वपातकेवहुशानिनं
कपटिनंपामकंकवकिलिपित्रिभक्तिशून्यायाशांतिपमीवारविवर्जितम मातापितृगुरुमातृनामेहननाम
स्यकारकं कलहप्रियादिवीभत्सम्गुरुसेवाभिमानिनं स्त्रीदुष्टसमयभ्रष्टम्गुरुमात्रकुलसंपरि।

सं० १३१

131

इत्यादिविगुणोपेतं गुरुः शिष्यं परित्यजेत् तेन तद्धालाभतो वापि यदि गृहीतानि तदार्पयेत् तस्मिन्नेवासस्थितेन दे
वताशापतये यथा तथा शिष्यं वंग शिष्यान् गृहीतां यान्करोति न यदि गृहीतानि मोहेन तत्पापं प्राप्यते गुरुः ।
मंत्रिपापं राजानं पतिनां याकृतं यथा तथा शिष्यकृतं पापं गुरुः सर्वं प्रपद्यते इति निंदितिं सिद्धावस्थ
ग्रहेतेषु स्वगणादस्मात्किं यत्नवता गृहीतान् इति गुरुः शिष्यं लक्षणानि परीक्ष्य ततो यथोक्तलक्षणः शि
ष्यो यथोक्तलक्षणाय गुरवे चिरकालसेवितं शुश्रूषावितरदानविनयसंपन्नो मासे चैत्रे कुः शः परितोषितं मत्वा
तेन कृत्वा मंगलाह्निकः क्रियो मे यश्च पुष्यनाः कृतमंगलतिलकः कृन्म्यागौ त्यसमलंकृतः पंचवा यवोषष्टरसंपं आत्म
नो वस्तिवाचयित्वा गोघ्राधामसु केमासि अमुकराशिगते सवितरि अमुकपक्षे अमुकतिथ्यौ भारतवर्षे ।
एव भूमं देशे विशेषस्मिन् अमुकगोत्रः अमुकगौ वेदान्तर्गतामुकशाखाध्यायी अमुकशर्माहं श्रीवि
द्याग्रहणाङ्करिष्ये इति कुशास्तलः संकल्पं कुरुष्वेति सद्गुरुः कृतप्रतिवचनः शिष्यो गुरुचरणावासम
गीमाद्याय गृहोऽभिमुखोस्थित्वा अद्यत्यादि अमुकशर्माहं अमुकगोत्रं अमुकवेदान्तर्गतामुक
शाखाध्यायिनं अमुकशर्माणं त्वां श्रीविद्याग्रहणाय गुरुत्वेन वृणोमि इति कुंडलस्वर्णयज्ञोपवीतहाके
यूरवलयांगदस्त्रकुंडिकावासनादि गुरुपादयोर्निधाय प्रणम्य हस्तेऽर्पयेत् ततो वृतोऽस्मीति गुरुणा प्रति
वचने दत्ते शिष्यः कृतांजलिः यथोचितं गुरुकर्म कुरुष्वेति ब्रूयात् ततो गुरुः करवाणीति प्रतिश्रुत्य
यवाद्यैर्वोषधरसांभ गोनीसमलंकृतः आसनगौशीशिभिर्भिन्नदिने मरीचिसामायिके सार्ध सार्धदीनामं
ड्यस्थपश्चिमद्वारं गत्वा पादौ प्रक्षाल्याचम्य मौनं भवेत् स्वासनेसमुपविश्य यथाक्रमं सामान्यार्घविधानद्वार
रंजामार्गकल्पनाभतोन्नमास्तं विधाय यथावदेवमंडपान्तः प्रविश्य वास्तुवीशादीप नाप्या दिशं संपूर्णमर्दिनि ।

१३१

स्थापनं संपूज्य पंचसंख्यार्घ्यैः नेत्राभ्यां मंत्रपात्रं नरं प्रोक्ष्य मंत्रपवीसगणादि चतुर्भिः संकल्प्य कारैः संस्कृत्य दर्शां
गात्रकरूपेण पूजयित्वा लाजनवधं दनसिद्धार्थभस्मदूर्वांकुशालतलाक्षकानक्षमवेगात् संभिर्मंत्रितान् विकिरान् मंत्रपा
म्पंतरे विकीर्य शुक्लमंत्राभिमंत्रितेन कुशपुञ्जिनानाविकिरान् समाप्ने कीकृत्य यागकोणेनु संस्थाप्य ब्रा।
त्मोः शुणपात्र वाचयित्वा अस्त्रमंत्रान् दलितानादिभिपरिलोष्य वंयं श्रीचकं मं शुद्धेन नमवेदिकायां गोमयेनोपलि।
प्यायापश्चिमतः स्थापनं पवित्रान्यस्य स्वभागसमेभूतले हं सपरं विधाय ततस्तं देशस्थाने मवक्षमस्तिपार्श्वबद्ध।
त्रिंशदंगुलमानम्भेगेणा षडंगुलनिम्नं प्रयाकान्यगायनं व्रसमं समास्फाल्य ततः सचत्वारिंशाद्दशनं विभ।
ज्यततः कृत्वा आग्नेयादिकमं पंचगृह्यं त्वाज्ञानमनेन निर्यकस्त्रयमपं कृत्वा नैर्ऋत्यपश्चिमादि बद्धप्रदेशमाने निर्यकृत्य
मन्त्रयं विधाय मग्गादि ... पश्चमपश्चमध्ये वत्यमालामर्मानुगुणं निर्यकृत्य समस्थ स्थाने के नैऋतयामन रमा
परिकल्प्य तन्कमात् नैरुत्यनीयसमभमस्त्रधूपंत्रनस्व ऋत्वात नेत्रीयस्त्रमध्य धाख्यिलमस्त्रमागत्य ह
तस्यपानानेनास्त्रमध्यं तस्समस्त्रमात्रं यादिश्चलसप्तपश्चिमाय हृतस्यपानानेनस्त्रमध्यं वसंभ पस्त्रमपस्य
यमास्फाल्य दक्षिणकोणं कृत्वा उत्तरतः स्यमपरोरेखामध्यादि प्राग्वारितनिर्मितबद्धकोणाग्रपार्श्वनिमग्नमानुगुणा।
गतिर्विशेन यावत्स्वमेरेखाप्रमध्यं नास्त्रमध्यं स्त्रधूतने वसरेखामध्यादिबद्धकोणासपश्चिमसमानुगुणानिवशेन
याच्छिन्नीयरेखाग्रभमपार्श्वनेनस्त्रमध्यं सं भूप स्त्रयवत्स्वयं मर्मयतस्तयानुगुणामास्फाल्य उत्तरेणेवमति
पकृत्वाग्रभमपार्श्वनेनमात्रमध्यस्त्रमाहमस्त्रयोगमभपार्श्वसंपातस्थानबन्धस्वयरूपमर्मपत्रस्थानुगुणा।
वलस्त्रमध्यं प्राक्कं स्त्रमध्यमास्फालयेत् नेनस्त्र चतुष्टयमध्यमस्त्रयपसंपातस्तेनपश्चिमादिपत्रपतनिर्यकृ
त्य स्त्रमध्यानेनमवति तुनः समसमस्त्र मध्यादिपश्चिमनत्रभयपार्श्वस्यमर्म द्वयमर्म द्वयान्त्रारोप।

सौ०
१३२

132

नयावन्मध्यमतिर्यक्सूत्रयोर्मध्यपार्श्वसंस्थं यावन्मर्मानुगतोपेनसूत्रद्वयमास्फाल्य पूर्वप्रमतिर्यक्सूत्रमध्यमार
ध्यमध्यमसूत्रमध्यात पश्चिमरेखासूत्रद्वयावधिपर्यन्तं बन्धयेत् तिर्यग्रेखाग्रद्वयान्तं सूत्रद्वयं विन्यसेत् पुनः प्रमरेखा।
मध्यादुत्तरपश्चिमतः प्रसृतसूत्रद्वयमध्यसंपातद्वयान्तं नवमरेखामध्यात पश्चिमतः प्रसृतोमध्यरेखावधि
पूर्वरेखां कृत्वा तदग्रद्वयमारभ्य द्वितीयरेखामध्यावधि सूत्रद्वयमास्फाल्य अन्त्यरेखामध्यादिमाकारस्त
रेखाद्वयमध्यमसप्तमरेखामध्यादि पश्चिमतः प्रसृतेरेखाद्वयमध्यद्वयान्तं तिर्यग्रेखां कृत्वा तदग्रद्वयमारभ्य रत्नी।
पुनस्तिर्यक्सूत्रमध्यावधि सूत्रद्वयमास्फाल्य प्रमार्जनेमार्जयित्वा हृतनाभ्यष्टारश्रत द्वादशद्वादशसमष्टारश्मि
सौपेतं चक्रं विंशतिसंख्याङ्गुलं भ्रामकं बिंदुवादियक्षदेशाशरानं निष्पादयेत् द्वितीयाङ्गुलमानेन नहूतं कृत्वा तद्बहिः
षडङ्गुलमानेन तन्नान्तरं विरचय्य तन्मध्ये अङ्गुलवीथ्यां केसराणि षोडश रेखाभिः समान्तरालाभिः परिकल्पयेत् बहिः
षडङ्गुलवीथ्याम् अष्टौ दलानि परिकल्पयेत् बहिः अङ्गुलमानेन नहूतं नेमिकं तद्बहिः षडङ्गुलमानेन चक्रं।
नेमिकमिति ह्येतद्द्वयं निष्पाद्य अङ्गुलान्तरालवीथ्यां समान्तरालम् अष्टाविंशत्रेखाभिः केसराणि परिकल्पयेत् बहिः
परिकल्प्य षडङ्गुलवीथ्याम् अष्टौ दलानि तदन्तरालेषु षोडशदलानि निर्माय तद्बहिः एकाङ्गुलान्तराले नेमिं
भ्रामयित्वा तद्बहिः द्व्यङ्गुलमानेन त्र्यक्षैकैकाङ्गुलेमानेन चक्रं नयमार्गादिरचनं दिक्प्रति दिशं दशाङ्गुलविस्ता
रान्तरालद्वारकं कर्णिकादिनियमान्तं समन्तात् तस्मीपस्थासनस्थानं प्राग्वत् संशोध्य तत्रस्वासनमास्तीर्य प्रा
ग्वत्संहत्य तत्र प्राङ्मुखः पद्मासनेनोपविश्य मौनी जितेन्द्रियः प्राग्वत् स्नानाद्यात्मशोधनानि तथैव संस्कृ
त्य तत्तो गर्वादिविंदनान्ते प्राग्वत् समस्तमकटत्यादिसमिद्धयोगानि मूलविद्यया चक्रं गते त्रिः पुष्पाञ्जलिं।
निक्षिप्य करशुद्ध्यादि मानसान्तं प्राग्वद्विधाय मूलविद्यया मध्यान्तरं शमं नेपित्वा जपं देवैः समर्प्य प्राग्व।

१३२

ष्ठे स्थापना यान्मह जातं विधाय पुत्र नर्म्मूलवि चां यथाशक्ति। नपित्वा जपं समर्प्य पुनः श्रवं वत स्त्री गंके पुष्पं।
नलिमध्या हत्वा मध्यगिकोणाम मध्ये शालिभिराष्टयेन तडुपरि तंडुलानि निसिच्य कमरभानामत्तीर्थ सा शांदी गंस
मविंशति दर्भानेकी कृत्वा ग्रदेशे अत्र तत्र ग्रन्थि विधाय प्रतं संकृत्वा गंधात नेन दूर्वा पुत्रं नन कृषे शालिं तु नोपरि निधाय नम।
मातृकं विधिना पीठ संतां विधिपस्त्र वर्णां दिविर विनं कुंभ मत्र वाराम तिशा भनाहत निमनमेग रोला लिनं वरना
गुरुक दर भूपिनाम्भंतरं त्रिगुणी कृतं तंतुना वेष्टितं श्रक्ति दूं गंधपत्र धारिभिः पूजितं कुंभं कृशान्तं नमम न्वितं त
थनी लेवे दुर्वविदुमसौत्तिकमक नव नागोमेद व मरगाम्बनवरन्नादृशालिं तु नोपरि प्रताम स्थान संस्था
प्य मागविंन याम पीठ स्व कुंभ मस्व वैनापरिकलैमक पंचापाषड्गोग पिक्षा धनोयें गंधपुष्पक दुरवासितेन ली
कं भमा इर्यं पुरतः मातृकं समान्वर्च्य विधिना शोरवे संस्थाप्य नेशंख कुंभयोस्न नानीयजलेना हयेन मंत्रे र
नागुरु कर्पूरमोरोचना का श्मीरमृग मदासां मीसिल हकाव्याप्त कें गंधपंकं निविध्य तस्मिन् पुष्पेन
नेमातृमन्त्रे दूं शाककलाः सूर्य द्वादश कलाः सोमस्य षोडश कलाः सप्तारि वृषाकन्कलास्थाप्य सम्
स्वस्त पूज्य नाना मामाराम निष्ठाप विधाय प्रतिलोमम नूलवि धायत्रिः सह कृत्वा शंखे प्रशस्त ने पिधाय दि
ह्यौ पात्र नके स्व स्थं स्नलेकुंभन लेनितिष्याप्य पन समासपल्लवानि शतस्क नूलेन पाम्र माव ध्य कल
दुमधियाकुंभ वकं निधाय तडुपरि कुंभसुनानीयं तंडुल पूर्णो नालिके लफ लान्वित संस्थाप्य नेत्य।
लकलपहतेफलं प्याप्य ना रक्त वस्त्र युग्मेन कुंभं संवेष्टयेदिति मधुपान कुंभ संस्थाप्य पूर्वादि नेरराम मी प
त्र नव पानि यत्रे शालिं तु नोपरि मास्व नकुंभान् संस्थाप्य पूर्वं कुंभ मधु वदति पुराण प्रिंसमवाकालितत्रे
विघ्नेशं षट्स्य नन्तमुपक्षका गणाध्यक्ष कुंभं संस्थाप्य पात्रे यकुंभ मस्तेनेन्वि तं दुंनेपंचाय स्थो सिद्धा

र्थमीशाने मंगलं च संस्थाप्य पुनः पूर्वादिक्रमेणेन्द्रादीन्निवेदिकेभ्यः संपूज्य पूर्वादिषु दिग्द्वारेष्वैरावतं पुंडरीकं वा।
सौ० १३३ मनं कुमुदांजनौ पुष्पदंतं सार्वभौमं सुप्रतीकं चावेयदिति गणानां संपूज्य प्रधानकुंभे मायां मंत्रि विघ्यायाश्रीपर
देवताम् तिथिकं कल्पयन् सांश्रीपरदेवतामावाह्य संपूज्य उपचारैराराध्य प्रार्थयेत् नित्या हि श्रीचक्रगतं समस्तदेव।
ताः संपूज्य मायावतु समपूज्य पूर्णाहीन चैवपरिकल्प्य मामकं भुजानां देवीं ध्यात्वा समस्तभागे गणपत्या
पूलिम्भतले हस्तमात्रविस्तारं सामगेषु पर्वमात्रास्त्रमंगुलमात्रोच्छ्रयं वालकाभिः समचतुरस्रं स्थंडि
लं कृत्वा तत्र तिलमात्रं कोविधिनावह्निं संस्कृत्य तत्र देवीमावाह्य गंधादिभिः संपूज्य प्राग्वत्तारव्याहृतिभिराज्या
हुतीः कृत्वा सहस्रेण तु पायसेन समूलविद्यायाः पंचविंशत्याहुतीः षडंगेन षडाहुतीः हुत्वा पुनर्मूलमावाहयेत् निको।
देवीं संपूज्य तां कुंभे विसर्ज्य पूर्वस्थिर प्राग्वदासन भवहूलिविधानं विधायोत्तराईशानादि राजोपचारान् कृ।
त्वा प्राग्वत्तां हलेन निवेद्याराधिकं कुर्यात् पूजनं च माग्वदेव विधाय प्रागवस्थलविधायानर समस्तं निपित्वा देव्य
समर्प्य तत्त्वामृतां प्रमदायस्यैशाला कोणासु संस्थित विकिरपुनोपरि सोदकं हिरण्यगर्भं च तादि संपुटकं
कं निधाय तत्र सिंसिरासूक्तं स्वैरावेद्य कर्णारेणी वा पूर्णा पश्चिमाभिमुखीमुत्स देवतां ध्यात्वा निर्हत्वा धादि
भिः संपूज्य तं कारकमादाय श्रीपरदेवतास्तथा स्वाग्नतः स्वतेनिलोकपालानां देव्यालोऽभावयन्नुत्थानं।
लंमुक्तोदकधारयापरिषिंचन् प्रदक्षिणा परिक्रम्यार्णपुष्पाणि यथास्थाने नेकरकं निवेश्य प्रविश्य पुनः पूर्व
वत् देवताममध्ये ईशाणयामध्ये वा कुंभं देवाचार्यो गृहस्थापनं कुर्यात् ॥ श्रीविद्यानंदनाथेन शि
वयोः प्रियतनुना कृते सौभाग्यरत्नाकरे श्रीतरंगः पंचविंशकः ॥ इति श्रीमहाविद्यानंदनाथचरणारविं।
दद्वंद्वानेवासिनापि श्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे पंचविंशस्तरंगः ॥ २५ ॥ अथाग्नि
स्थापनं तत्रादौ गृहस्थकुंडस्य समीपे स्नात्वा सम्यक्परमस्वस्थः पूज्य तत्र माङ्गलं मुख्य उपविश्य कुंडं गोमयेनोपलिप्य मम

द्वादशभिः संस्कारैस्तु संस्कुर्यान्न तु मूलमंत्रमस्त्रं दिव्यदृष्ट्या कुंडं निरीक्ष्यास्त्रमंत्रेण कुशाग्रसलिलैः उत्तराग्र
लान् प्रोक्ष्यास्त्रमंत्रेण वज्रकुशैः सन्ताड्य कवचमंत्रेणाभिलक्ष्य छिन्नाग्नैरभ्युक्ष्यास्त्रमंत्रेण खनित्रेण खनित्वा
स्त्रमंत्रेण वमृद्धृत्य बहिः परित्यज्य हृन्मंत्रेणापूर्य निकान्तेनोल्लेखनमस्त्रमंत्रेणानस्य समीकृत्य कवचमंत्रेणाज।
लैः सिक्त्वास्त्रमंत्रेणापि फलकादिना दृढीकृत्वा कवचमंत्रेण कुशैः समभ्यर्च्य कवचेनैव गोमयादिभिर्विलिप्य कवचे
नैव सोमसूर्याग्निकलारूपं परिकल्प्य कवचेन सूत्रत्रयेणामेखलात्रयं त्रिधा संवेष्ट्य मूलविद्यया अष्टकुंडा
यनमः इति कुंडं संपूज्य पुनः स्रगावद्धार्यनाभये नमः इति नाभिं संपूज्य हृन्मंत्रेणामेखलाभ्यो नमः इति मे
खलाश्च संपूज्यास्त्रमंत्रेण कुंडं वक्ष्यमाण रक्षां संचिन्त्य हृन्मंत्रेण कुंडं स्पृष्ट्वा वरदे दिद्युत्वे हुं ज्वाला सायमार्गे चन्द्र
यं कुशैः परिकल्प्याच्छिद्राग्रैः कुशैरस्त्रमंत्राभिमंत्रितैः कवचेन कुंडं भित्तिगणान्सर्वमाकारयेदिति अस्त्रयागं तु कुं
र्यात् एवं महाद्वादशभिः संस्कारैः कुंडं संस्कुर्यात् अथवा सर्वमाकेचर्वभिर्वराङ्गलतोदिभिः संकल्प्याग्नि
स्थापनं कुर्यात् स्थंडिले तु संस्कारं बहुकार्यात् अस्त्र हृन्मंत्रकवचमंत्राभ्यां स्तुत्यासाक्षात् पूर्णाद्याः नन्द नमः
पदकुं पदमायाः नलेः कुंडमध्ये मध्ये कुशमूलेन दक्षिणमध्ये नैरृत्यपश्चिममारभ्य मारभ्या लिखेत् रेखा हृदयमं।
त्रेणाविलिखेत् पुनः पश्चिममध्ये पूर्वं दक्षिणाद्युत्तरान्तं लिखेत् रेखा वयवं विलिख्य बालाया वामभ्रुवी
नेन कुशसलिलैः प्रागग्ररेखाः उत्तरान्तं रेखायां गेविलसेन्नमः मध्यरेखायां ईश्वरायनमः उत्तररेखा
यां ईश्वरायनमः तदग्रे रेखाग्रा पश्चिमरेखायां ब्रह्मणे नमः मध्यमरेखायां यमायनमः पूर्वरेखायां सोमायनमः।
इति रेखादिदेवताः संपूज्य पुनः त्रिकोणान्तर्गतवज्रं ग्राक्रमवद्दक्षिणे महदलकमले कामेश्वर

सौ० १२५

फणेनं विरस्याविभाव्य वानेत्र ॐ मं मंडूकाय नमः कालाग्निरुद्राय नमः मूलप्रकृत्यै नमः आधारशक्त्यै नमः
कूर्माय नमः अनंताय नमः वाराहाय नमः भूम्यै नमः सुधार्णवाय नमः रत्नद्वीपाय नमः महाकल्पकोट्युद्याना
य नमः स्वर्णप्राकाराय नमः नंदनवनाय नमः मणिमंडपाय नमः कल्पवृक्षाय नमः स्वर्णवेदिकायै नमः
रत्नसिंहासनाय नमः इति संस्थाप्य तत्र श्रीसिंहासनत्वेन परिकल्प्य तस्याग्नेयादिकोणेषु धर्माय० ज्ञाना
य वैराग्याय ऐश्वर्याय नमः स्वपूर्वादिदिक्षु अधर्माय नमः अज्ञानाय नमः अवैराग्याय नमः अनैश्वर्या
य नमः मध्ये मायायै नमः विद्यायै नमः अनंताय नमः पद्माय नमः आनंदकंदाय नमः संविन्नालाय नमः
प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः विकृतिमयकेसरेभ्यो नमः पंचाशद्वर्णबीजाढ्य सर्वतत्त्वरूपायै कर्णिकायै नमः ।
अं अर्कमंडलाय ॐ सोममंडलाय नमः मं वह्निमंडलाय नमः सं सत्वाय नमः रं रजसे नमः तं तमसे नमः आं
आत्मने नमः अं अंतरात्मने नमः पं परमात्मने नमः ह्रीं ज्ञानात्मने नमः इति संपूज्याष्टदलकेसरेषु श्रद्धात्रमा
र्च्य ॐ मोहिन्यै नमः क्षोभिण्यै नमः वशिन्यै नमः लोभिन्यै नमः आकर्षिण्यै नमः द्राविण्यै नमः आह्लादिन्यै
नमः क्लिन्नायै नमः मध्ये क्लेदिन्यै नमः इति पीठशक्तिः संपूज्य क्लीं सर्वशक्तिकमलासनाय नमः इति
समस्तपीठं संपूज्य पुनः कामबीजमुच्चार्य कामेश्वर कामेश्वरीमूर्तिभ्यां नमः इति संपूज्य कामबीजेन।
मारात्मायाम न्यासं कृत्वा शिरसि सम्मोहनऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि श्रीकामेश्वरदेवता
यै नमः गुह्ये क्लीं बीजाय नमः पादयोः ईं शक्तये नमः नाभौ लें कीलकाय नमः इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्ट
सिद्धये विनियोगः इति कृतांजलिर्देत्वा ततः क्लां हृदयाय नमः क्लीं शिरसे स्वाहा क्लूं शिखायै वषट् ।

134

क्लैं कवचाय हुं क्लौं नेत्रत्रयाय वौषट् क्लः अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादितलांतं करयो विन्यस्य हृदि
यादिषडंगेष्वपि विन्यसेत् जपाकुसुमसंकाशां पंचवक्त्रां त्रिलोचनां स्मरेत् नानालंकारसुभगां मोहयंतीं जगत्त्रयमिति
ध्यात्वा मानसैः संपूज्य पीठं न्यस्य ततो गंधाद्यैः संपूज्य मूलेन त्रिरभ्यर्च्य कृत्वा कमलं नेत्रां पीठं भावयेत् तत्र ध्यानं लौह
शुभ्रमासां वर्तेन नासापुटद्वारेण निःसार्य कुसुम मध्ये स्थापयेत् मंत्रेण कल्पितेन मंत्रौघेन आवाहना
दि पुष्पांजलिं दत्वा ध्यात्वा विधाय प्राणप्रतिष्ठां पंचकोणोपेतं निरुद्धाः षडंग मातृकाः पंचसमावृता
गुप्तभेदेन दिक्षु तत्कामेश्वरसुनामतः मंत्रैः संपूज्य धर्मादि तत्त्वानामावरणानि दिक्षु पूज्यानि समपवारे दे
वदेवस्य पंचक मध्ये संपूज्य श्री परलेशे श्रीश्रीश्रीमूलाय देव्य श्रद्धा श्रादि विन्यस्य कांतिं हृदयाय न
मः क्लौं शिरसे स्वाहा क्लूं शिखायै वषट् नमः क्लैं कवचाय नमः क्लौं नेत्रत्रयाय नमः क्लः अस्त्राय फट् इति संपूज्य कर्णि
कायां त्रिकोणांतः स्वात्मा विद्यार्कसुमारदिताय नमः देव्य श्रीचक्रद्राविण्यै नमः द्रीं क्षोभिण्यै नमः क्लौं वशीक रि
ण्यै नमः क्लूं आकर्षिण्यै नमः ओं सः संमोहिन्यै नमः इति संपूज्य अष्टदलेषु देव्य श्रादि अनंगकुसुमायै नमः अनं
गमदनायै नमः अनंगमदनातुरायै नमः / अनंगरेखायै नमः अनंगमदनातुरायै नमः अनंगशिशिरायै नमः ।
अनंगमेखलायै नमः अनंगदीपिकायै नमः इति मातृपीठं संपूज्य बाह्ये श्रीमल्लोकपालान् स्वाधि
प संपूज्य धूपादि नैवेद्यं दत्वा राज्यादि कल्पवृक्षमंत्रेण नानाकारं मंत्रं जपेत् मंत्रमेव समर्पयेत् भवं
सर्वकामान् ददाति लोकपालानां तु ... नित्य ... जगत्सारां ... मातृकापद्मं देवीं मंत्रे
तौ यमाक्षरेण ... मानी वादिनी ... ... रेखा सारं ... निकोणे ... चक्राकारां ... विन्यस्य दे
वीं शक्तिः स्वरूपां ... कल्पितां ... ... मंत्रेण ... शक्तिः ।

सो॰ १३५

135

मंत्रा उक्तन्वेनाभ्युक्ष्य प्रणवेनाभिमंत्र्य धेनुमुद्रयामृतीकृत्य हेणामंस्त्रा कवचेनावगुंठ्य नानुध्याम वा
नीगत्वात स्थामेकरामादायऊं ह्रस्यापरि सह्लिष्टांत्रि : परिस्थाप्यग्णावमुद्रयान् कामेस्वर्यो योनौ कामेश्व
रस्य बीजमभिलिप्याप्य नत्वाभिमृत्वेऊं ह्रस्य पश्चिनिलिप्य कामेश्वरी कामेश्वरयो गंधमनेदत्वा खनाभिमृ ह्रल
ज्जराग्निमंचिन्तं स्पृष्ट्वा मावर्तनेनाघस्नं भस्माग्नौ लोमात्मक मराविंदुमध्यगनंदेवाश्रीनं नवरात्रियाति
नोभ्युनर्वेल्लनामाद्यनानि : साधेऊं ह्रमध्यस्थपार्थिवाश्रीसंयोज्य कामेश्वरी गर्भे कल्पमानाणा ध्यानोक्तरूपांवह्नि
मंत्रितं चिन्त्यम लविधानेमो ह्रें वह्निचैतन्याय नमः इतितत्स्यांमनौ वह्निचैतन्यं संयोज्य ह्रौं वह्निमूर्तये न
मः इति वह्निमूर्तिं संस्थाप्य तदुपरि ईशान शुष्ककाष्ठशकलानि च निक्षिप्य ज्वालिंगल हन दह हर प
च २ सर्वज्ञाज्ञापय स्वाहा इतिमंत्रेण प्रज्वाल्य कृत्यनमस्त्रिंश ज्वाल्याभाय कृताञ्जलिः ॐ अग्निमिंमच्चलि
नेवेद्मानवेद्कुनाशाने स्ववर्णाध्यायाम लंमसिद्धमर्वतो मुखव मिनिन्वलेनमग्निरूपनिष्ठेन नतो वक्ष्य मा।
णावह्निमंत्रेणाप्याणाणा यामस्वयंकृत्वा शिरसि मंगग्न मः षषेनमः मुखेगायत्रीछंदसे नमः हृदये अग्नये दे
वताये नमः इति विन्यस्य होमार्थे विनियोगः इति कृताञ्जलिर्वदेत् ततः सहस्रार्चिषे हृदयायन।
मः स्वस्ति पूर्णाय नमः शिरसे स्वाहा उत्तिष्ठ पुरुषाय शिखायै वषट् धूमव्यापिने कवचाय हुं सप्तजि
ह्वायने त्रायवौषट् धनुर्धराय अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रानंगुष्ठादिकलानेकरयो विन्यस्य हृदयादिषु।
ऊं गे स्त्र विन्यसेत् ततो लिंगेषु हिरण्याये नमः पादयो कनकाये नमः शिरसि रक्ताये नमः मुखे
श्वेत कृष्णाये नमः नासिकायां लंबहुरूपमाये नमः नेत्रयोः अतिरिक्ताये नमः सर्वांगेषु स्वरूपाय
नमः इति सप्तजिह्वा विन्यस्य ध्याये स्नातमेजानवेदसे नमः वामांसे ॐ अग्नये सप्तजिह्वाय नमः वाम

पार्श्वे ॐ अं ग्रं ये हव्यवाहनाय नमः वामकर्णे ॐ अं ग्रं ये अघोरराय नमः लिंगे ॐ अं ग्रं ये वैश्वानराय नमः दक्षिण।
कर्णे ॐ अं ग्रं ये कौमारतेजसे नमः दक्षिणपार्श्वे ॐ अं ग्रं ये विश्वमुखाय नमः दक्षिणांसे ॐ अं ग्रं ये देवमुखाय न
मः इति षडंगं संपूज्य निर्विघ्नाय समस्तजिह्वाय इति विरोचनमाला बहुरूपं स्वाभेदेन ध्यात्वा यदि शिवमेवं ता प्रशुद्धसामान्या
र्घविधिना दर्पाग्निं संस्थाप्य प्रागुक्तविधिना सर्वां जायमनीयमयुग्मवर्के प्रोक्षणीयपात्रां णिं वंसंस्थाप्य हस्तकमल
वावान्यस्थालीचरुस्थाली मणि प्रोक्षणीपात्रेषु आज्यं दीयमाने इति जलवमहेत्तामादं मंगुरुमात्रस्थालेप
रि पश्चात् लाश्वैर्केकन केशमुष्टेव स्वापस्यतमंपरिधिसमनानीयं प्रादेशमात्रैर्दैर्घ्यैकनिष्टांगुलमानस्रुचा।
स्यमाज्यं समिधर्वकंकुशान्यथिमा अथ ब्रूतेश्वनाइध्मानि इपित्तनादियलिङ्ग्धानि ताधवाणेनकरणानि।
मेघावक इध्मोनस्मागकुशान्स्तरेत्तमानि ब्रह्मकुशानन्धो मुखानि संस्थाप्य न्यानि इध्मानि व वृक्षा व पानिया।
वमोत्तराणि पात्रे सलेनपात्रारी निमोदपस्वं करूलवारी निधा प्रणिजनानी कुन्युग्मराणि नापात्रेमत्तास्प्रव
रतः कुशान्स्तरे निधाय कुक्कुटादके नाहूय गंधाक्षतानां विन्यस्य नवविश्वनाथ निधायो नानंद ल हृत्पव
प्राना मिकोभ्यां पविता अग्रम लेविमुन्याओम्बवोहस्तोकन्याहं मंत्रेण न जलविंदु पविवस्य तनममो त्रि
निक्षिप्य नम ह्वनविंदुं दत्वा कुंडस्योनेरे कुशास्तरेन न्यास संस्थाप्य न इपरिकुशानि क्षिपेदिति प्रणीताम
तायनं विधाय प्रोक्षणी पात्रे प्रणीतास्य स्थापनं कुशास्तरे निधाय न कुश्योदकेना सेचन अमराणि नानलि कि
पित्त निक्षिप्य तेनोदकेन होमोपकरणानि प्रोक्षनत्वात्रे त्रिभाग नला हुतीं कुंडस्यान्तः संपूर्णीतापात्रं स्पर्श व
भागकुशास्तरे संपातान्यधारणाय स्थापयेत्। ततः प्रोक्षस्यापितं प्रोक्षणीजलेनव ह्निं मेखलापरि
परिषिच्य मध्यस्थमेखलोपरि गर्भे शानानंतं प्राद क्षिणेनाश्रयेद दक्षिणापरि स्तरणामनहुर्वपा।

सौ·
ल·२९

रिक्तरणात्मकमलमाच्छादयन्नैर्ऋत्येदक्षिणास्यमलमाच्छादयन्पश्चिमपरिक्तरणात्मकमलेनाच्छादयन्तुनरप
रिक्तरणात्मकमलेनवायव्यस्यपश्चिमपरिक्तरणात्मकमाच्छादयन्परिक्तीर्यपश्चिमदक्षिणोत्तरदिक्षुपूर्वम
ध्यकनिष्ठिकमणात्मकर्वायमुत्तरान्यपरिधौत्रिलिप्यनेपुपश्चिमपरिधौश्रत्मणेनमः इतितत्रिमत्रवेनमः
अत्रेरहायनमः इतिसंकल्पेन अत्रपरिक्तरणपरिधिमध्येपश्चिमभागेवलापायोनिनालो ध्र्मेवेलाग
मध्यपरिधिस्थापनस्यचरभक्तपौन तथात्रिशमध्यमामवलोपरीनिमारसंस्रववचनानन्तरंभस्मविद्य
मानत्वात् ततः शिष्योग्रत्नविद्यमाद्वीतितंत्रात्मणामाहूयऊँउस्मरदिताभागेकशासनेनपुपश्चपात्र
करोतः अमुकगोत्रोऽमुकशर्माहंअमुकगोत्रिणा अमुककवेदांतर्गतामुकशाखाध्यायिनोऽमुकशर्मणोस्मत्सुमह
विद्यादीक्षांगभूतहोमकर्मणि कृत्वाकृतावेक्षणाय ब्रह्मत्वेनत्वांवृणेऽ इतिब्रह्माणंकारादिभिर्वृत्वातेन
ननेलगंधादिभिस्तुपेन ब्राह्मणालाभेकुशवटुंकंवासंहृत्यऊंअस्मध्येकामीश्वरीगर्भसंभवाद्विध्यायेत्
नेराध्यात्ततोवैश्वानरंगर्भेत्रिनेत्रमकाशमभं शुक्लाम्बरंरक्तवर्णभषणाप्रसंस्थितंवरशक्तिस्वस्तिक
वाभीतिहस्तेतुविभ्रतम् अनेकहेममालाभिरंकितंसंस्मरन्मिये इतिवि कोणागर्भेनषट्कोणाकारि
कयनवहौरुककवनस्यह्वयैवभित्ताष्टदलकमलात्मकवह्निपीठमध्यस्यंध्यात्वाधायाष्टशाक्तादिना नाल्मानं
माग्यहोगपीठसंस्थाष्टदलेकमेरुमध्यचव्वाद्याग्निधारांदिगोस ऊंपीतायनमः ऊंश्वेतायनमः ऊंअरु
णायनमः कृष्णायनमः धूम्रायनमः तीव्रायनमः स्फुलिंगिन्यैनमः रुचिरायनमः ज्वालिन्यैनमः इतिनव।
शक्तीः मध्येसर्वशक्तिकमलासनायनमः इतिसमस्तपीठमभ्यर्च्यतन्मध्यस्थंयथोक्तरूपंवह्निंध्यायन्स्था
पनादिपरमीकरणांतंतस्मैध्यायमग्निहृदा प्रदर्श्यवैश्वानरजातवेदइहावहलोहिताक्षसर्व

कुमारिकासा॥ पद्मासनादि मंत्रेणासनादि शुध्यानेन पवार्च्य वह्निवस्त्रेनेन ॥ अत्रयद्धि स्वात्मायामागौर्यादि कंचं कूस
नरंगत्तु प्राकिरद्भिः पार्श्वानेरदद्यात् । षडंगानादीनि वह्नात्ववदद्यात् । ततो वह्नेर्मध्ये षट्कोणविभाव्य वह्निः स्य च
ट्कोणाद्गानकोणेषु हिरण्याय नमः । हेमकनकाय नमः । आग्नेये रक्ताय नमः । नैरृत्ये कृष्णाय नमः
वायव्ये सुप्रभाय नमः । वायव्ये बहुरूपाय नमः । मध्ये अतिरक्ताय नमः । मध्ये बहुरूपाय नमः । इति जिह्वाः संपूज्य अष्टदल
केसरेषु अग्नये सप्तजिह्वाय नमः । ईशाने वालिहव्यवाहनाय नमः । नैरृत्ये नैरृति पूज्य यथा स्थिता
यनमः । वायव्ये बहुव्याधिविवेकवत्वायनमः । आग्नेये सप्तजिह्वायनेयायनमः । स्वात्मादिष हुतपनेषु पंरायायाचा
यनमः । इति षडंगानि संपूज्याष्टदले पूज्याग्न्यादि मातृकातन ॐ अग्नये जातवेदसे नमः । ॐ अग्नये सप्तजिह्वा
यनमः । ॐ अग्नये हव्यवाहनाय नमः । ॐ अग्नये अश्वोदरजाय नमः । ॐ अग्नये वैश्वानराय नमः । ॐ अग्नये कौ
मारतेजसे नमः । ॐ अग्नये विश्वमुखाय नमः । ॐ अग्नये देवमुखाय नमः । इति सर्वत्र संपूज्य अष्टदलाग्रेषु
आं प्राप्त्यै नमः । ईं मानसाय नमः । ऊं कोमायै नमः । अं बु सर्वक्षे नमः । लं वारायै नमः । रं वह्नान्ताय नमः । ॐ
वासुदेवाय नमः । ॐ महाकालभैरवे नमः । इति अर्चादि पारितोषेन संपूज्य वह्निर्मो लोकपालानस्त्राणि
च प्रागवत्संपूज्य गन्धाक्षतपुष्पैर्मासहोमाद्वह्निं संपूज्य मध्यपात्रे पश्चात्तत्सम्पूर्णान्नावरिकेल स्यध्यायत् प्रणाम ।
प्यकव बाहिर्सकारान् कुर्यात् नग्न दीक्षादि मान्त्रिक हौमश्चमाकं सप्तजिह्वाः संपूज्याः वेश्या-
रानसकामकर्मसुवर्णगताह्ववर्णादीन्याज्ञ नीलाभ सुलोहिता नेनेर श्वेतारक्षिमिनो चक्राकालिकाः स्पसो
रक्तग्रावद्रुविदिताः काम्यकर्मसु इति मारणादि क्रूरकर्म तत्वविद्विधम् निष्कुलि गिमो धूम्रवर्णा मनोज
वा लोहिता नामाकराला । ध्याकालामस्येति नारनिवनाश्च ननन्नं । संतिसाध्य गवं ही जाचाम्यासह

सौ० १३८

137

ज्ञानयोग्याः केचित्प्रागुक्तसात्त्विकसमानिहात्मकर्मविशेषेणानन्तकर्मसंगतां जिहासमध्ये भक्त्यैनस्यां लोप :
काद्यःस्यादि॥ उक्तञ्च तत्रैव समध्ये त्वथ साक्षात्साजिहासि रापाभृविकात्मनादौ स्तम्भनादिषु मनाग्खलु क्र
मारणे निर्गादिताभुवि क्रूरसाध्यमाद्युपवैरि रहशांत्यामाभिचारिकविधिश्च निरस्ता उग्रपाजिहासमध्येनिष्ठति
नरूपंगामारभ्यशेषाः संस्कृतरणादिनिहामारभ्य मध्यस्थनिहायांतेशीशानादिमध्यान्तं मादन्तिरोधेन स्वजपे
दिति श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियपुत्रेण कृते सौभाग्यरत्नाकरे औषधिशामानरङ्गः ॥ इति श्रीमच्छ्रि
दानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे षट्त्रिंशस्तरङ्गः ॥ २९ ॥
अथ प्रागुक्तेन क्रमेण वेदिं संशोध्य तावद्भिर्मं सन्नप्य आज्यस्थालीमग्रे संशोध्य तत्र स्वरतनः क्रमात् तरे विधाय तस्याग्र
नरा उदग्विनिधाय वीतरागादिसदर्भैः संस्कारैः संस्कृतेनसुगंधि सङ्गशोधितेनगव्येनाज्येन पूर्ण मलविचयनाद्यैरभिम
न्त्रितं स्वहृदये तासं विन्यसेन्मन्त्रेण दर्भपिञ्जूलं दर्भाग्रे जुहुयात् इत्युक्तस्वयाज्यकोणेकुर्यात् तत्रस्थमेवानिलिप्यनदु
परि हव्यं वेराज्यस्थालीं निधाय गर्भयुगलमग्रे संदीप्य स्वधामाज्येषु दानि निलिप्य वाशिष्टमग्रे प्रलिप्य उन
दर्भयुगलं संदीप्य कवचेनान्योपरि विन्यासमप्रिय प्रोद्गम्य शेषं विसृज्य उनर्दर्भान्निमन्त्र्याल्पतः तस्मिन्नेवागे प्राद
र्भदर्भ शोषानग्रे प्रक्षिप्य आज्यस्थालीमंगारेभ्य उत्तरस्यामग्नेर्योगारान्निलिप्य तद्वत्पञ्चपशुपशोनादर्भेश्चाज्य
स्थालीं निधायाज्यमवदह्य संगृह्य प्रविश्य मध्ये नह्येतन्निष्कन्यनखेनाविधाय हृदय मेनाज्याभिमृश्य पविनमध्येन त्रिः
संप्लवनं कुर्याद् इति तिलादन्यं विलीकरणाभिद्योतनं च योनौ स्ववनं संप्लवनाख्यमष्टसंस्कारानेन्द्र न्याकराभ्याम्।
स्वकृस्ववाङ् ध्रुवे मुखोदग्रहीत्वाना नाञ्जवौ मुखे मध्यमकं अग्रमूले मध्यमूले क्रमशः मध्ये स्पर्शयामि अग्रेश्याश्रयेत्पर्यन्तं
स्थितः त्रिः प्रतिर्यक्पार्श्वमक्षरसे निधाय दत्तितामस्तेने नैवोत्तरमिमं नः प्रणाप्य दर्भान त्रिः संस्पृश्य प्रोक्ष्य प्रलिप्य नवो

१३८

रयोर्वाममकरं कृत्वा धृमृतौ नैमृत्ता छ्यञ्जनं बालानि द्युग्याभिर्वंध्यनयोर्मूर्ध्नि वै श्राम्यनत्वाय नमः नयोर्मध्ये ज्ञी वि
द्यातत्त्वाय नमः नयोरग्रे सौः शिवतत्त्वाय नमः नयोरग्रे सौः शिवतत्त्वाय नमः इति प्रथक् प्रथग्विन्यस्य तत्त्वत्रयं नयोर्मू
र्ध्नि हं इच्छाशक्तये नमः नयोर्मध्ये हूं ज्ञानशक्तये नमः नयोरग्रे हं क्रियाशक्तये नमः इति शक्तित्रयं विन्यस्य मूर्ध्नि हूं नमः
स्कंधे हां नमः इति विन्यस्य तन्मन्त्रेण तेषां कण्ठदेशे चिह्नं नन्दीश्वरायेत्यादिभिः प्रथक् प्रथक् चिह्नं दक्षिणांसे वेदिकां।
पादिभिः संस्पृश्य दक्षिणभागे कुशास्तरं तेषु स्थापयित्वा तस्या वामभागे विन्यस्य मात्रं कृत्वा दक्षिणभागे कृत्वा पि
त्वा दक्षिणभागं स्पृष्ट्वा तत्त्वं वामभागं कुम्भस्थापनं कुम्भस्थापनं चतुर्विंशत्तत्त्ववामभागे - - - इति तेषां पितृलोकमध्ये
तान्च विभाज्य कृत्वा तत्र दक्षिणभागान् स्पृष्ट्वा तेषामाधाय तन्त्र स्वाहान्त मन्त्रेण दक्षिणाग्नेः कृत्वा मध्ये यद इदं नमः
इत्युक्त्वा उत्तरवामभागान्वेदिकायाः मध्ये सोमाय स्वाहेति विहृत्य वाम लोचने कृत्वा सोमाय इदं नमः इत्युक्त्वा ईशानाग्नि
विधाय उत्तरमध्या - - दान्वमाज्याग्नीषोमाभ्यां स्वाहेति विहृत्य तेन कृत्वा तत्र समर्पयेत् वलयं कृत्वा तेषां मध्ये
सम्पातधारया गायत्र्यादिमन्त्रैः निक्षिपेत् सर्वं यथोक्तं ज्ञात्वा मन्त्रेण देशान्तरं च कृत्वा पात्रं इति विहृत्य तेन च।
क्रौं ह्रां इदं विधाय ॐ भूः स्वाहा अग्नये इदं नमः ॐ भुवः स्वाहा वायवे इदं नमः ॐ स्वः स्वाहा सूर्याय इदं नमः।
ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा प्रजापतये इदं नमः इत्याहुतित्रयं हुत्वा वैश्वानर जातवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्मा
णि साधय स्वाहा इत्यग्निमन्त्रेणाहुतित्रयं हुत्वा ॐ अग्नेर्गर्भाधानं संपादयामि स्वाहा ॐ अग्ने पुंसवनं संपादया
मि स्वाहा ॐ वह्नेः सीमन्तोन्नयनं संपादयामि स्वाहा इति प्रतिकर्म ज्याहुतित्रयं हुत्वा कामेश्वरी गर्भजातं ग्रा
शक्रूपं वह्निं ध्यायेत् ॐ अग्नेर्जातकर्म संपादयामि स्वाहा इत्याज्याहुतीर्हुत्वा वह्नौ नालच्छेदं कृत्वा स्नानकं
संशोध्य वह्नेर्नामकरणं संपादयामि स्वाहा इत्याज्याहुतीर्हुत्वा वह्नौ नालच्छेदं कृत्वा स्नानकं कामाग्नि

सं॰ १२८

ष्टितिना मयेयं परिकल्प्यकामिश्चौरैः संसृज्य विसृज्य एवं दृष्टपरिनिष्क्रमणं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने अन्नप्राशनं
संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने चौलं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने उपनयनं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने महानाम्न्यं संपा
दयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने महाव्रतं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने उपनिषदं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने गोदानं संपादया
मि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने समावर्तनं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने समावर्तनं संपादयामि स्वाहा ॥ ॐ अग्ने विवाहं संपादयामि
स्वाहा ॥ इति प्रतिकर्माहुत्या प्रायश्चित्तं कृत्वा गर्भाधानादि विवाहान्तानां षोडशसंस्काराणां — कर्मसु कृपितं ।
अशुभकर्म [illegible] ॐ अग्ने [illegible] तिं संपादयामि स्वाहा ॥ इति मरणान्तानां षोडशसंस्काराणां कृतादिति [illegible]
[illegible] स्वाहा ॥ ॐ क्रां [illegible] स्वाहा ॥ ॐ ह्रूं [illegible] स्वाहा ॥ [illegible] स्वाहा ॥
[illegible] स्वाहा ॥ ॐ महा [illegible] स्वाहा ॥ ॐ ज्वलित [illegible] शिखायै स्वाहा ॥ [illegible]
[illegible] शिखायै स्वाहा ॥ [illegible] स्वाहा ॥ [illegible] नेत्राय स्वाहा ॥ [illegible] अस्त्राय स्वाहा ॥ ॐ
अग्नये जातवेदसे स्वाहा ॥ ॐ अग्नये सप्तजिह्वाय स्वाहा ॥ ॐ अग्नये हव्यवाहनाय स्वाहा ॥ ॐ अग्नये वैश्वानराय स्वा
हा ॥ ॐ अग्नये कौमारतेजसे स्वाहा ॥ ॐ अग्नये विश्वमुखाय स्वाहा ॥ ॐ अग्नये देवमुखाय स्वाहा ॥ ॐ ब्राह्म्यै स्वा
हा ॥ ईं माहेश्वर्यै स्वाहा ॥ ॐ कौमार्यै स्वाहा ॥ [illegible] वैष्णव्यै स्वाहा ॥ [illegible] वाराह्यै स्वाहा ॥ [illegible] इन्द्राण्यै स्वाहा ॥ ॐ चामुण्डायै
स्वाहा ॥ [illegible] महालक्ष्म्यै स्वाहा ॥ लं इन्द्राय स्वाहा ॥ रं अग्नये स्वाहा ॥ टं यमाय स्वाहा ॥ क्षं निर्ऋतये स्वाहा ॥ वं वरुणा
य स्वाहा ॥ यं वायवे स्वाहा ॥ सं सोमाय स्वाहा ॥ हं ईशानाय स्वाहा ॥ आं ब्रह्मणे स्वाहा ॥ ॐ ह्रीं अनन्ताय स्वाहा ॥ ॐ
वज्राय स्वाहा ॥ ॐ शक्त्यै स्वाहा ॥ ॐ दण्डाय स्वाहा ॥ ॐ खड्गाय स्वाहा ॥ ॐ पाशाय स्वाहा ॥ ॐ अंकुशाय स्वाहा ॥ ॐ ग
दायै स्वाहा ॥ ॐ त्रिशूलाय स्वाहा ॥ ॐ पद्माय स्वाहा ॥ ॐ चक्राय स्वाहा ॥ इति वह्निजिह्वाहुति देवतानामे

मी॰ १२५

139

वद्धैकीकरणं विधातुमर्दवि द्विदेवतयोः स्वात्मनासैकं विभावयन्नाडीसंधानार्थं ॐकारशान्त ---- मीमूल
विद्यया हुत्वा गायत्रीमन्त्रमन्निर्देवतानां नन्दामामीतेष्वीणाशुके स्वाहेत्यादिनन्दाममन्त्रैः प्रत्येकमेकैकामाहुतिं हु
त्वामायात्रिखुडे दृग्रसत्विभिः याशुक्तविधिना समाह्ते तेषां वाचा याधीः स्वकेरादन्निमूर्ति वितीर्य देवत् ततः सर्व
जः स्वे स्वे कुंडे वद्धि प्रज्वाल्य स्वस्य कुंडाग्रे स्वात्मानानि याशुक्त विधिना संस्थाप्य विश्वगुर्वादिदेवस्य सर्वे कंभन
सुषुम्ना विद्या शक्तिन्यास माले विधायोक्त विधिना वीदि स्थापन सर्वे कं व द्विमूर्ति वेष्टी यत्नं ध्यानावापीठ पू
जा पुरस्सरं देवीमावाह्य सांगावरणि सर्वोपचारैः संपूज्य संस्कृतेन होमेन पंचविंशत्याहुतीर्मूलविद्यया स्वस्व कुं
डे जुहुयुः ततो गुरुर्देवयोः मंडले अग्न्याभिमंत्रितेन शास्त्र रक्षेत त्रिधा विभक्त्वैकं भागं देव्यै निवेद्य द्वितीयं भागं वि
भाज्य स्त्रिविधः समस्ताभ्योनतेनम तिक्कुंडे पंचविंशत्याहुतीर्हुत्वा तृतीयं भागं शिष्येभ्यो दद्यात् गुरुः स्वयं भक्षा च
म्य समयान् शिष्येभ्यो मूलविद्यया वध्यासेन सकलीकृत्य हृत्पद्मा भिमंत्रितेन तीर्थेनाति संभवं देन काष्ठं
शोधयद्यात् ततः शिष्यसमाहितैः तेन दन्तान्विशोध्य दंतकाष्ठं पत्वा स्व विहृत्य ततः समया यतो विष्णुः।
मूलविद्ययावर्द्धि शिरवमस्त्राभि मंत्राभिरक्षितं देयं नीत्वा गुरुः सेन वर्धते यथा कुशासनो नाराक्षिसा इत इति दी
ल्लादिनाग्रर्विशिवे यिवा सकें तावत् ततो न्यासं विदिनेग सः समिति रात्रि शेष सम मूर्ध्याय ततो ना दिनिनिस्यात् ।
हृतो निवस्यायाम मंत्रं पंचलाहादास्तु नादि निस्यकर्माणि विधिना कुर्यात् पापापरेह्ननां समयाना वेर गोसंकल्पन।
पांते समाप्य कुंडस्य समीपं गत्वा स्वस्वासने समुपविश्य त्रिनोगाग्निं स्वे स्वे कुंडे रूपारे यत्नं पश्चात् विधि सं
स्कृत्य मूलविद्यया घोरश हुत्वा हुतीर्हुत्वा आवरण देवतानामेकैका माहुतिं हुत्वा पुनस्तस्मै विलिलस्य
क्लेयाक्रम गुरुः सर्वरणां गन्धैमविहितं हृष्टवीर्यं तिकुंडेषु महोत्सवाभ्या सकलं जुहुयुः अग्रतः सह रणां गन्ध होम

१२५

लाशशुद्ध्यादिकं भक्तस्य निवात्रिमध्ये निवृत्तनीरमध्ये निवृत्त शर्कराभासे निवानन: स्थानं क्रमनिम्य क्र
नशिष्यं पंचभूतपापयित्वा कं ऊर्ध्वमीयं नीत्वा गुरु: [illegible] दिव्य दृष्ट्या विलोकयेत् योगमार्गेण नदीयह [illegible] दर्शयेत् विश्वतत्त्वे
नत्यमालक्ष्य त्वात्मनि संयोज्य शिष्यम् । तिष्ठेद् ध्रुवं [illegible] विभावनस्य स्वभाव [illegible] तत्र शिष्यस्य पादयो: मा
गुरु: निवृत्यादिपंचकलात्मकं कलाध्वानं संचिन्त्य [illegible] लिंगदेशे [illegible] तत्त्वविद्यातत्त्वशिवतत्त्व ।
विद्यातत्त्व आत्मतत्त्व सर्वतत्त्वात्मकं [illegible] तत्त्वाध्वानं विभाव्य [illegible] नाभिदेशे [illegible] भव
नात्मकं भुवनाध्वानं परिकल्प्य [illegible] हृदये अकारादिक्षकारान्त मातृकात्मकं वर्णाध्वानं संचिन्त्य [illegible]
ललाटे [illegible] पदाध्वानं विभाव्य [illegible] शिरसि [illegible] मन्त्राध्वानं विभावयेत् इत्येषु षट्सु [illegible]
[illegible] गुरु: [illegible] ॐ [illegible] कलाध्वानं शोधयामि स्वाहा इत्यनेन [illegible]
[illegible] कलाध्वानं तत्त्वाध्वनि विलीनं विभावयेत् पुन: ॐ तत्त्वाध्वानं शोधयामि स्वाहा इत्यनेन [illegible] तत्त्वाध्वानं भुवनाध्व
नि विलीनं विभावयेत् पुन: ॐ भुवनाध्वानं शोधयामि स्वाहा इत्यनेन पूर्णाहुतिं दत्त्वा [illegible] वर्णाध्वनि विलीनं विभावयेत् पुन: ॐ
वर्णाध्वानं शोधयामि स्वाहा इत्यनेन [illegible] पदाध्वनि विलीनं [illegible] पुन: ॐ पदाध्वानं शोधयामि स्वाहा ।
इत्यनेन [illegible] मन्त्राध्वनि विलीनं विभाव्य ॐ मन्त्राध्वानं शोधयामि स्वाहा इत्यनेन पूर्णाहुतिं दत्त्वा तं परमात्मनि
विलीनं विभावयेत् [illegible] पुन: [illegible] परमात्मनि विलीने [illegible] अध्वानं [illegible] तत्त्वाध्वा
न [illegible] भुवनाध्वानं [illegible] कलाध्वनि [illegible] संयोज्य [illegible] शिष्यस्य [illegible]
[illegible] विलोक्य [illegible] ।
[illegible] गुरु: [illegible] ॐ [illegible]

श्री·
१४०
१

वह्न्यपितृभ्यो महते च स्वाहा अग्नये इदं न मम ॐ भुवायवे चान्तरिक्षाय च महते च स्वाहा वायवे इदं न मम ॐ स्वरादित्याय च
दिवे च महते च स्वाहा सूर्याय इदं न मम ॐ भूर्भुवः स्वः प्रजापतये महते च स्वाहा प्रजापतये इदं न मम महाव्याहृतिचतुष्ट
यं हुत्वा न्यूनातिरिक्तप्रायश्चित्तार्थं महाव्याहृतिचतुष्टयं हुत्वा इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषु
प्त्यवस्थासु मनसा वाचा कर्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा इ
ति ब्रह्मार्पणं मनसा कर्मबन्धविमुक्त्यर्थं मानसेनाष्टाहुतीर्हुत्वा वह्निमन्त्रेण पुनः प्राणवह्निं [illegible] ॐ अमृतहुत्वा
विमर्शानले ज्ञानमन्त्रेण [illegible] सर्वाशिने सर्वगताय अव्यक्ताय नमो [illegible] रौद्रघोरकर्मा [illegible] मामिमं विश्व
रूपकपालोसि शान्तिं मम प्रयच्छ स्वाहा इति त्रिः प्रार्थ्य न्यूनातिरिक्तसम्पूर्त्यर्थं [illegible] तिलैः ॐ हूं [illegible]
[illegible] तिलैः कामाहुतिं हुत्वा [illegible] फलादिकं च निक्षिप्य त
[illegible] कायस्थ [illegible]
[illegible] एवं शरणाग
ति [illegible] देवीं संशय्य देवीं [illegible] कुंभं [illegible]
[illegible] देवीं संशय्य विसर्जयेद्गुरुः ततो गुरुः प्राग्वत् विधिना सांगं सावरणां [illegible]
[illegible] सर्वकर्मसाधक [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible]
[illegible] विसर्जन [illegible]

समस्तपवेश्य ॐ अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया । चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ इति मंत्रेणाच्छादयित्वा
ॐ भैरवीमंत्रमालावर्णान्सर्वोपचारैः संपूज्य मण्डलं भूतशुद्धिविधिना शिष्यदेहं संशोध्य न्यासान्न्यस्य नेत्रे हेमागृहीत्वा चापि वेल
न्यासं ज्ञानविज्ञानमयं चोपचारैः ॐ भस्मना देवतां संपूज्य षडङ्गन्यासमंत्रेण न्यासं देवीं सकलीकृत्य शिष्यकं भस्मना वक्षमा
णासर्वतोभद्रमंडलेस्थले कलशं शिष्यं संस्थाप्य मम पृष्ठे शिष्यं वामपार्श्वे श्रीगुरुः स्वयं गुरुगणशीर्षैः समं गुरुः ॐ भस्मवृष्टि
तिलकं स्वस्थानं स्मरणं शिष्यमूर्ध्नि निधाय विलोममातृकां स्मरन् विद्यां जपन् हंसः शिष्यमभिषिञ्चेत् ।
स्थापितं वर्णनीतां चार्थे शिष्यमभिषिञ्चेत् शिष्यं जलेन तां तेन षडङ्गन्यासं योगेन षडङ्गन्यासयोगेन षडङ्ग ।
मंत्रैः सकलीकृत्य ततः शिष्यं च यायमृतो नेत्रं गोल्लेन तं संपीडयित्वा याया मम मोनी कृतां जलं लिङ्गं मन्त्रियो मिष्ट
ललतां गुह्येनं श्रीचक्रमायां गुरुं समस्तपवेश्य तं मंत्रं नेत्रं वह्निदेवतां गन्धादिभिः पंचोपचारैः संपूज्य शिवदेहं तयोरेकं स
चिंतयन् श्रीपादकम्लं तेन मायागुरुकं विधिना शिष्यस्य नवशोधनं कार्यं पिल्वानस्पपाशके देवि दयाते तत्र प्रथमं शिष्य दे
हे मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकानाहतविशुद्ध्याज्ञाविन्दुरोधिनी — वर्णादि षोडशस्थानेषु षोडशस्थाना ।
इत्यादिं नरशक्तिं व्यापकास्थाने मनोन्मनी पुनर्मण्डलास्थं शुक्लोपदेशेन तस्याः षोडशवीजानि संचिन्त्य पंचदशानन्तरं पदे
शेनस्याः षोडशवीजानि संचिन्त्य पंचदशानन्तरं पुनरुपदेशेनस्याः पंचदशपालनानि मूलाधारादि पंचदशस्थानेषु संचिं
त्य तत्र एष मन्त्रविद्यामयीं विंदुवर्णस्वरानि कामकला काममकलां संचिन्त्य विद्यावर्णषोडशकं संलीनाः सम्यादिशेत् ।
तान्वयत्रणानीनस्वरूपनात्र [illegible] मिन्नर्यान्यवम्यापन्नरूपं नित्यषोडशकं लामप्यनिनागवेश्मनो यम ।
नो भ्यात्र निरंभिलाषभमिषं तासर्व निर्गिरान्तिविम्मृनिर्म कानिम्ना वेरागमम्मुलासमाधिविवेकान्यासं चिंत्यते दि
व्यभस्यावलोकपनं पनङ्गमाहिम लेनानाप्रातृक मयपञ्चत्रिमिलाषप्रसनिभरि तेनु [illegible] कला नि तेन
माघनलेस्थनत्र [illegible] लशान्वाहूये निखरनसोहमन्तरकामकोशांस्कारसमयपादिक्लबहुलामांसंबन्ध्य

ऐं ह्रीं यशिष्यस्य नमः । पुनर्लिङ्गं ज्ञात्वा तोयं देशं कल्पनायां पाशो नैव

सौ॰ २४१ विकल्परूपपत्राभ्यां प्रतिवं चनं नमस्कारं च ॐ ह्रीं कृत्वा समर्प्य ह्रीं ह्रीं शिष्यस्य नमः पदिरागः सौमेरुत्वेन भावयन्निःशोषन्तु तिलभ

वज्रासीमग्रकटा तत्स्वरूपशब्द किमपतद्रूपतयानिरूपलीभूतमनः पदिरागः सौमेरुत्वेन भावयन्निःशेषं तु किं मेरुं स्मृत्वा सो ।

वपाशस्य शिवस्यावस्थारं भेगरु स्वगुरुफलेन सर्वदा लिङ्गाकारेण स्मृत्वा पञ्चवात्स्वरूपपदस्त्वत्तु किं सोमस्थानाच्च ब्राह्मन् ।

वायुमिति भावयन् नमस्तत्स्वरलसरसी तहोदरमध्यगतं गुरुतत्त्वं स्मात्वा तः स्मरणेन रूपं वायपित्वा तत्रैव ज्ञा

पासं कल्पप्रकारेण सकारेण ह्रदयं ह्रस्वरूपादिकं यावदित्यमगुर्हि विधिना श्रीपादाम्बं तेन तत्त्वं शोधनका

रयित्वा तेन तत्त्वं गशिष्यस्य मलकमाकायन स्वरं लिङ्गाकरं मध्यमतो गुरुपादुकाविद्यां स्वपादुकां ज्ञात्वा मुप

दिश्यतनो बालानन्तपंचपंचकाविद्यास्ततो मलविद्यां नरदेनुचं केम्वरी विद्याशीरशानामदेशापदेन तदं तत्रे ।

तां षदशातरी नदनुपचरशानिलन्यविद्यास्तन्तच्छरा मायाविद्यास्ततः चरणगुह्यविज्ञायाविद्यास्ततनः श्री

न्यास श्रीचक्रशजोवयोगिनीपायाविद्यास्ताः सर्वा यथाक्रमं यथासम्प्रदायं यथाधिकारीसमयमुपदिश्यतनस्य

नामा घृतगरिविर्णमानं दनाथशब्दान्तं दीक्षितशिष्यस्य नामकरयेत् अथवा तच्छरीरमात्रिकास्थाने सकमंगशिष्यो

एा स्यशीपित्वा तेन स्यामायं कालस्मारं कृत्वा तेन नाथशब्दान्तं नाम विदधान इति यथासम्प्रदायं नामकृत्वा

नदनुगतकलियुगादिना निरीक्षणादिना च मानानि गगता पित्वा तत्र भिक्षयापात्रं निर्दिश्य नाम्यवशिष्टानि भवतिनानि

परिहायमाक मातः संध्याप्रमकरो नक्षत्रवनाच्छ घुरीतादिनस्वयः पर्यायनाथो भवति नम्यनामैव स्वशि ।

ष्यापितामकरयेत् ततः शिष्यमारणा यामकस्य ध्यादिकरबद्धगन्धासहर्षकंगुरुपदिष्टांमलविद्यामहोत्तरश ।

नमस्रुपा वाजपित्वा तत्र मर्यासु रुमंत्रनामैकां विभावयन् देवतात्मकं श्रीगुरुं ध्यायन् इंडवमएाम्यन स्वपा

दङ्वं तत्त्वा चौर्यासीनि वदन् स्वशिरसि निपात्यमाणामेनतनो गुरुत्त्कता चौर्मीनि वदन् शिष्यस्य मायायरि ध्य

सूर्यन्या याय कालनिन्याविधौ रयात्तरादिपारंपर्यक्रममुपदिश्य समयाचारादिकं यथाधिकारं बोधयेत्

ततः शिष्यः प्रहृष्टमनाः स्वात्मनिवेदनं कृत्वा गुरवे सर्वस्वं तदर्धं वा यथाविभवदक्षिणां मासं वा वित्तशाठ्यं परिहृत्य गोभो ।
हिरण्यवस्त्रादिभिर्भोजनाच्छादनादिभिः सद्भिः रामादिगुरूनां दक्षिणां दत्वा भगवत्स्वरूपिणोश्च कुमारिकाः सुवासिनीः ।
सामयिकांश्च भक्ष्यभोज्यवस्त्रालंकारैः परितृप्य दक्षिणां दत्वा पेटलापयेदिति क्रियामयी दीक्षा ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन शिव
योः प्रियसूनुना कृते सौभाग्यरत्नाकरे ... नरंगः सप्तविंशकः ॥ इति श्रीमत्श्रीविद्यानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासि
ना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे सप्तविंशस्तरंगः ॥ २७ ॥ अथैतावत्कर्मसु अशक्तानामाचार्यैः
प्राणेनैव सम्पादयं पूजादिकमशक्तौ सर्वं हृदयेनैव भवनेन मनसैव कल्पयेत् ... गुरुः ।
... यथा मासाव्ये ... चिह्नं विधाय ... व
लेखनेन ... ततः ... दशधा ... कृत्वा ।
... नरालेख्य ... कृत्वा ...
... ततः ... न ...
... समं
... गृहं ... ।
यथाविधि संस्कृताग्निस्थापनादिकं कृत्वा ... विधिना दीक्षां ... हस्तगां ...
... स्थापनादि दीक्षा ... अग्निस्थापनादि विस्तारः ... तेन
विधिना ... सर्वं दिनात्पूर्वं वासनाशक्तौ ... दिने सद्यो ... कृत्वा दिन ... ।
मेकस्मिन्नेव दिने ... इति ... शिष्याय ... किन्तु ... क
त्वा ... कार्यमिति ... अथ — यस्य नैव ... इति ... ततः क्रियादीक्षा अ

यत्र होमकाले वह्नेर्जिह्वाशिरःकर्णादिकं ज्वालासु दृश्यते तत्र जिह्वायामेव होमः श्रेयः अन्येष्वङ्गेषु दोषावहः
तथा चोक्तं गौरकल्पे सर्वकार्यप्रसिद्ध्यर्थं जिह्वायां तु होमयेत् यतः कर्णादिकं ज्वाला होमयेद्धि शिखाग्नौ नमः अ
ग्नेः कर्णौ तु तेयस्तु कर्णयोस्तु व्याधिर्लोभयम् नासिकायां मरुद्भः स्वचक्षुषोर्नाशनं भवेत् केशे हानिः अग्नेरङ्गे तस्मा
ज्जिह्वायां होमयेत् यत्र काष्ठं तत्र धूमस्तु नासिके यत्राल्पज्वलनं तत्र चक्षुः यत्र निर्गतविस्फुलिङ्गः तत्रैव कर्णौ निर्दिष्टौ
तज्जिह्वा सप्तकीर्तितेति तथा शारदातिलके अग्नेर्लक्षणं यथा हृत्कर्णेषु पश्चिमे सर्वकर्मसु करिहोमे भवेद्धानि ...ः नेत्रेऽन्धं
यन्त्र मारिते नासिकायां मनःपीडा मस्तके धननाशः स्यात् शुभमन्यानि शिरः सर्वाङ्गेषु निर्धूमस्फुरदेवं च ज्वलनम् ।
शोभवेत्कर्णे काष्ठज्वलनम् स्तु नासिका अग्निर्निर्गतोऽनेन यत्र स्फुरत्स्फटिकसन्निभः तत्र वस्त्वेनं विजेयं च नव ...
ल्पमानं तदिति अथ वर्णः यथा नारदपञ्चरात्रे अग्नेर्भास्वरवर्णः शुभः सर्वकार्येषु तत्र पालया विकारा वर्णा
वर्णवेद्याः कर्मसिद्ध्ये पद्मरागाकृतिः शुद्धो लाक्षारससमप्रभः बालार्कवर्णो हुतभुक्स्तथा पीतवर्णो शुभानेनु
यैः इन्द्रगोपकसङ्काशः शोणिताम्भोजपावकः शक्रचापनिभः श्रेष्ठः कुङ्कुमाभस्तथैव च रक्तानां शुभजा
तीनां वर्णाना त्रिविधोऽस्त्यते अथ गन्धः यथा गन्धोऽयं ह्येतं गन्धश्च शोभनः आज्यधूपः वस्त्रगन्धः स्यात् द्विलगन्धः
पद्मगन्धः तथा शारदातिलके नागचम्पकपुन्नागपाटलाजूथिकानिभः पद्मेन्दीवरकलारसर्पिर्गुग्गुल
सन्निभः पावकस्य शुभो गन्धः इति अथ शब्दः जीमूतबलकीशंखमृदङ्गध्वनितल्पाकः शब्दोऽग्नेः सिद्धये होत
स्तोत्रस्याविसिद्धिदः तथा शारदातिलके भेरीवारिदहस्तीन्द्रध्वनिर्वह्निः शुभावहः अथाकृतिः नारदपञ्चरा
त्रे छत्राकारो हि जयश्रेष्ठः ध्वजचामरसन्निभः विमानानां हयानां च प्रासादानां वृषस्य च आकारैर्यस्य हव्यानां
मङ्गलानां च सिद्धिदः नराकृतिः सदा वह्निः सद्यः सिद्धिकरः स्मृतः शेषाणां दृष्टौ नाग्नौ पञ्चशस्तेऽशस्ता कर्मणि ।
यद्रूपं कश्चिन्निषेवयति स्वमतिर्हितानाम् अन्यान्यनवयत्नतदासिद्धिकरो नलः अथ शिखा नैव विष

मात्स्यशिखावेष्टस्यारपस्य शुभावहाः । कुम्भस्कन्धोत्र नाडीर्याग्निज्वालाः सिद्धिदाः स्मृताः । तथा शारदातिलके प्र
दत्तेत्याभकल्कं पाक्रमाभाषिखिनः । शिखा शुभदायतमानस्यान्नस्यापि विशेषतः । तथा नारदपञ्चरात्रे प्रदीप्ते
लितानेत्रैर्निधूमेस्मगोत्रेण तथा हुतेन हृदयेदैवतेन तथा सिद्धिसिद्धिकानां ज्वालानिषिद्धः । नारदपञ्चरात्रे ज्वलनेनास्य
ताम्रविस्फुलिङ्गसमन्वितः । धूमावलीहत्यालस्यात्कृशानोर्नैव सिद्धिदः । दुर्गन्धश्यावलीढश्च सितकृष्णश्च योभ
वेत् । भूमिं खिलित्वेदयत्नेनोपिदग्धा सराभवे । तथा शारदातिलके । कृशस्त्रयकसमगेनवर्णोपजनमानेविनाशयेत् ॥
त्रिपोकृतमग्नेतोसैर्दुःखं स्पर्शाभवेत् । किञ्चाग्नेराशिखाकर्णीस्फुलिङ्गं पवनदरितवं शुकपत्रनिभो धूमः पारावतसम
प्रभः । हानिकराण्येतानि तांबांधक्रूरनिमित्तानि । तथा पञ्चरात्रे खरोष्ट्रमहिषादीनां स्वराश्रवणसिद्धये रतत्र टवरा
श्वत्थरूपसमागतेः सदाः उलिखेश्वसर्पांपश्वाथः शिखिवद्य नेष्यतेसौमृत्तिकाष्टशाखेसिन्मात्रेश्वरि
इत्येवंविधेषुदोषेषु प्रायश्चित्तमन्त्रं शारदातिलके एवंविधेषु प्रायश्चित्तनादेशिकः मूलेनाष्टेनहुत्वा च ॥
त्वच विंशतिराहुतीरितपंचतिरेकस्मिन्दोषे इति जय । अथ कुण्डनिर्माणं तत्र शारदातिलके शयाधेदनरक्तचं
दनविल्वाम्रपनसवटपकपुत्रागखदिरवैकंकतपलाशवदरपिप्पलस्नातोदुम्बरादिहस्तेनाग्रमत्र तमस्पा ।
शुद्धमत्ररामशीर्षा — गादिभिरङ्गुष्ठमुष्टिमानादधिकदीर्घमस्थूलमृदुतं समचतुरस्रं कारयित्वा न
त्रयोदशाङ्गुलैविंशत्यङ्गुलिमानं षट्त्रिंशदंशेन विभज्य तेषु विंशत्यंशैर्दैर्घ्यं विभज्य अवशिष्ट
षोडशभागेषु त्र्यंशेषु भागाष्टकं गृहीत्वा परिकल्प्य पञ्चविंशतिभागाष्टकेन समचतुरस्रं वेदीं कृत्वा ।
तन्मध्ये चिह्नं कृत्वा तच्चिह्नमवलम्ब्य यथाशमाने नाभिनाद्वनेनिखाय चतुरस्रं कोणशमानेन तत्रनाले निखा ।
य नेत्रयोरन्तराले भागेष्वपि निम्नमध्ये तत्र कारां कृत्वा कोणस्थापयन् गतां कृत्वा तद्वहिः यथाशमानेन वहि
र्वृत्ते निखाय चतुरस्रं कोणशमानेन तत्रान्तराले कृत्वा तत्र द्वयान्तराले षड्भागानि परिकल्पन द्वहिः

सौ-
१५७

143

पींशमानेन परितस्त्रस्त्राकारं मेखलां विधाय तद्बहिः पींशमानेन समाकारं विच्छिन्नां वा शोभां विरचय्य तत् ।
तेनाग्रेव शिखाग्राग्रांशेषु कोणेन विधाय तन्नीपांशकाष्ठेषु समस्वेदनेन मूर्ध्नि किंचिन्निम्नं कंठं विधाय यावच्छिष्टैः समांश
रंशैरग्रे कंठसमानान् विस्तारं समनमथ स्तारयोः सीमाने हि स्तारे समं स्वं कृत्वा मध्ये पिधि विदध्वेन्मेखलां परिकल्प्य ।
कंठाद्योः समस्थमेखलाममिस्रस्य गोकीकाकारं मेकं शमान निम्नं कनिष्ठं प्रवेशयोः पत्वाने कृत्वा करिंगे
कामम यस्य स्य वोत मध्या न्यत्र सम यस्य गागाली काररवात मध्ये यथा हृत नि: सरति त यानमलोत शालाक मा
कंठवेदी परिधिमिवे — दिनन्तु विरम विधाय तत्थे वाग्रि पिस्वे पारिधिमेसिं हृत निर्गमनाय कलि ग्राम्यवेश ।
पोग्यं रथं कपोतं तनो वेधा: शष्ठभागं कूर्माकारं मध्ये किंचित्समनतलं भमो यथा निम्नलं तिष्ठति शवस्य
शष्ठभागमध्ये किंचिन्निम्नं कृत्वा मत्स्याय तत्र सुखभागं समसुखाकारं गतस्सुखोकारं वा राह सुखाकारं वा सु
रसं कारयित्वा स्व च स्व समारोप्य तदृक्समृद्धि समानान्तिकं पिदपिकं स्थूलं स्तुवन्तं लिपिलिपि वेराकारयि
त्वा हृद्रस्थमलेष्ठ कोणेन कंकणाकारं मयचेतनू स्पष्टं याहू कृत्वा तरयोंशयतद्वृन्नेपे नमुखे कंठमध्यमला
दिस्तुशोभितम् धेनुर्वेक्रं भं निर्माय तस्य: पुनरे कोशेन कंकणानि कृत्वा तरयो नयांशमाने रेखोर्ध्वसुवन्तं ले
षं ससमानरेखोपस्त्र वेष्टनेयोग्य स्थूलं रंडमध्ये कृत्वा तस्य: पुनरे कोशेन कंकणानि तरयोंशयो पराधा ।
गवट्टधेनुवेक्रं भं तस्य: पुनरे कोशेन कंकणानि कप्रस्तन विंशति भागै रेखोत्र मुद्रदेशेंशद्वयमानेन वलेला
कारस्थूलशिरोभागगुसुवन्नेले स्कवं निर्माय तत्स्वमुखप्रदेशे पंकमध्यगतमृगपोतपद्माकारं कर्षमात्र हृत
मशिराखातं कृत्वा तरयोरंडमलेष्ठ कोशमाने नप्राग्वत्कंकणानि तरयोंशयतद्रूपे नकुंभं ततनष्ठ कोशेन पुनः
कंकणानि ततनष्ठकारयंशंशमाने पतन्रेखमानरेखोर्ध्वसवेष्टनयोग्य स्थूलं रंडमध्यं न्यस्य का पुनरे कोशेन कंक
णानि ततो ऽग्रचपेराकुंभं पुनरे कोशेन कंकणानि चकुर्वी इति स्कंकरूपकं निर्मागाप्रकारः एवंकंसरीतोप्य

नाभ्यधो गात्मकाकुलकाले कार्यो हृत्कुल्यावाभावेवलाशस्य मध्य हृदयं शिखाल हृदयकाले मूर्धा संस्कारो पिककुलकु।
यो रिवर्णो यो पिकार्य इति अथ मन्त्रन्यासक्रिया रीत्या शङ्कानां वर्णरीत्या विधिर्लिख्यते नमः मन्त्रन्यासमकारादि
ककारान्तं मातृकावर्णान् मूर्धादि न्यासमके शिखाग्रमेके शिखायां हृदये मातृका विधिना विन्यस्य ततः संहारक्रमेण वर्णा।
हिहृदयान्त्यस्य हकारं हृदयादि नाभ्यन्तस्य लकारे संहरामि हृदयादि वामपादाङ्गुष्ठान्तस्य क्षकारं हृदयादि दक्षि
णपादाङ्गुष्ठान्तस्य सकारे संहरामि हृदयादि दक्षिणपादाङ्गुष्ठान्तस्य क्षकारे हृदयादि वामपादाङ्गुष्ठान्तस्य षकारे सं
हरामि हृदयाद्युक्तक्रमेण शकार वकारे संहरामि हृदयादि मुखान्तस्य माकारं शिरस्य कारे संहरामीत्यनेन क्रमेण वर्णान्न्यस्य
ततः शिवेन न्यासकुलनरत्रमाणमन्त्र नासिका ये विलीनमकलालोकनत्रयमं विगलितनिखिलक
लमद्दिव्यं तत्र शिखासंविन्यस्य ततः परमात्मनः सकाशादकारादि क्षकारान्तान्वर्णान् न्यायमार्गेण सृष्टिन्यासक्रमे।
णाशिखाद्देहमातृकावर्णान्विन्यस्य ततस्तैरेव न्यासमेतत्स्मितसंयोज्यतेन विधिना तदप्यदेशं क्रमादि निवर्णा
रीत्याथ कलारीत्या न्यासः पादादिजानुपर्यन्तं निवृत्तिकलां नाभ्यन्ते नाभिपर्यन्तं प्रतिष्ठाकलां नाभितः कण्ठपर्यन्तं
विद्याकलां कण्ठाल्ललाटपर्यन्तं शान्तिकलां ललाटान्तं ब्रह्मरन्ध्रान्तं शान्त्यतीतकलां ततः शिखादेहे विन्यस्य निवृत्तिकलां
प्रतिष्ठाकलायां संहरामि प्रतिष्ठाकलां विद्याकलायां संहरामि विद्याकलां शान्तिकलायां संहरामि शान्तिकलां शा
न्त्यतीतकलायां संहरामि शान्त्यतीतकलां परमात्मनि संहरामीति क्रमान्संहृत्य यथेष्टं विन्यस्य ततः परमात्मनिःसका
शात् शान्त्यतीतकलां ततः शान्तिं ततो विकलां ततो विद्यां ततः प्रतिष्ठां ततो निवृत्तिं सृष्टिक्रमेण शिखादेहे तत
न्यासेन संयोज्योपदेशादि कं क्रमादिति एवं मन्त्रमयि शक्तिकलाभिर्वा कलयाशक्तिकलाभिर्वा मातृकाभिर्वा मातृकाभि
न्यासमृष्टिन्यासक्रमेण शिखामन्त्रन्यासरीत्या द्वादशान्तं इतिकलारीत्या अथ षडध्वरीत्या नवमः सृष्टिन्यासेन शिवं।
स्वगुरुं ध्यायन् मलविनाशं मन्त्रमातृकां वन्दन् शिखायां शिरसि सर्वदेहे कर्तव्यं निघ्यायोपदेशेन इति

मौ
१४४

144

स्पृष्टदीक्षा अथ वाग्दीक्षा तत्र गुरुः प्राङ्मुखः शिवोऽहं विचिन्त्य निधाय तत्त्वमस्यादि महामंत्रानुच्चारयेत् ततस्ततः सर्वं शिष्या
धर्मं ज्ञानमुपदिशेत् इति वाग्दीक्षा अथ दृग्दीक्षा तत्र गुरुः स्वनेत्रे निमील्य परमात्मस्वरूपं विचिन्त्य स्वेनैव तां ध्यात्वा पश्चाद्दि
व्यचक्षुषा शिष्यं निरीक्ष्य मनोऽहंकारं कुर्यादिति दृग्दीक्षा पश्चात् हृदि शिष्यं विरक्तं नाम संकल्पं शिष्यस्य रागं तत्त्व ।
विरागस्य कार्यमिति स्पर्शदीक्षावाग्दीक्षा विहिता अथ वेधदीक्षा तत्र गुरुः शिष्यस्य मूलाधारे चतुर्दलपंकज
मध्यगतत्रिकोणमध्ये मूलाधारकुण्डलिनीं ध्यात्वा तया तन्मयत्वेन षट्चक्रमध्यस्थस्वाधिष्ठाने तारं च स्वप्रयत्नेनमध्यगा ।
स्थिते कमलासने संहृत्य तेन स्वात्मनोर्ध्वगतस्वाधिष्ठानात् एकोऽषड्दलकमलमध्यस्थिते विसर्गसंयोज्य वेधयित्वा तत्प
त्र षड्दलकमलमध्यस्थवारिलोत्तमं मणिपूरकं च विसर्गसंयोज्य तत्र ऊर्ध्वनाभिमंडले दशदलकमलान्तर्के मणिपूरकाधरे
विसर्गसंयोज्य तत्र मध्ये दशकमलस्य डादिफान्तवर्णाङ्कस्य कमलेऽनिले विसर्ग तत्र पंकजमध्यस्थे हृदि संयोज्य वेधयित्वा त
त्समनाहतनाम्नि हृदि मध्ये कादिठान्तद्वादशवर्णाढ्य द्वादशदलयुक्ते संयोज्य तत्र स्वरैः सार्धं तेन तन्मध्यस्थितेन संयो
ज्य वेधयित्वा कण्ठदेशे षोडशस्वरात्मकषोडशदलकमले विशुद्धिचक्रमध्यस्थीय स्वरैः संयोज्य तेन स्वरैः सार्धं मीश्वरात
त्पथस्थ सदाशिवे संयोज्य वेधयित्वा तेन सदाशिवं भ्रूमध्यस्थ द्विदलकमले माहात्म्य संनीत्वा तत्र मध्ये तु ।
स्थित वर्णद्वयरूपस्मितेन तेन सदाशिवं तन्मयं प्रवर्तिनि बिन्दौ संयोज्य वेधयित्वा तं बिन्दुं तदूर्ध्वस्थितनादे संयोज्य तां च तन्नी
दे नादं नादान्ते नादान्तं तत्रस्थे शक्तौ विसर्गे च विसर्गं च कण्ठसूत्रके ब्रह्मरन्ध्रे संयोज्य वेधयित्वा जीवात्मना सह तां कुं
डलिनीं परशिवे संयोज्य वेधयेत् एवं कृते शिष्यो गतक्लेशः पाशविमुक्तः मोक्षभागी भवति ततो गुरुः संहृत्य विपरीतक्रमेण ।
तां परशिवात् कुंडलिनीं समुत्थाप्य तत्र आस्ते तन्मध्ये विलय इति क्रमेण विषयेषु ततत्त्वे केन्द्रं नादे च तत्त्वं संयोज्य स्वदेशी
दिके कृत्य पश्चात् मूलाधारे कुंडलिनीं संयोज्य यथापदेशादिकं कुर्यात् ततः संस्कारान्तरं वेधो भवति तेन विषये तन्मान
तः सदा शिव एव भवति इति वेधदीक्षा अथ कलावेधदीक्षा कलेषु मलनिवृत्तिः शिष्यस्य चतुर्दले भवत्या

गुरवार्याः प्रसंगादत्रापि लिखनीयमिति शिवं श्रीचक्रं दीक्षितानां सद्भक्तियुक्तानां शिष्याणां गुरुः साम्राज्याभिषेका।
ख्यं द्वितीयमभिषेकं कुर्यात् तत्र प्रागुक्तमंडपे वेदिकायां त्रिमार्गकलशतलतः चतुष्पात्राणि षट्त्रिंशदधिकसार्धश
तकलशस्थापनप्रकारं विलिख्य ललनां श्रीचक्रं विरचयेत् तत्र एवायमध्यगतबीजाद्युपेतसिद्धिदशकस्थाने तु।
अष्टम्यायतकस्थाने तु षोडशदले अष्टदले चतुर्युग्मकस्थाने तु भूपुरे त्रिकोणानि कृत्वा मध्यस्य कोणत्रय
एकैकाग्रे प्रति कोणमेकैकं त्रिकोणं कृत्वा त्रिकोणत्रयं निधाय तेन तु चतुर्दशारस्थाने प्रतिकोणं चक्रं
गं तद्द्विचत्वारिंशत्त्रिकोणेषु वसुमध्यवनवतिसंख्ये श्रीचक्राकारावरणदेवता पूजास्थाने त्रिकोणेषु मति।
त्रिकोणं रेखाग्रे प्रतिपार्श्वे त्रिकसमानतरालानि त्रीणि त्रीणि विन्दूनि कृत्वा तेषु विन्दुषु प्रतिकोणं पृथक् कृत्वा
ज्ञानवतियुग्मे रेखाभिः षोडशत्रिकोणानि कृत्वा तेषु मध्यगतत्रिकोणत्रयस्थाने तालेषु ते कृत्वा तन्मध्ये।
रेखाभिस्त्रिकोणाग्रे त्रिकोणं कृत्वा तत्र षोडशकोणान्त्रिकोणानि कृत्वा तेषु मध्यात्त्रिकोणमध्ये।
तामकाराणां विधिनावरणमाणरेखामात्मनः पूर्णकुम्भस्थापनानि तेषु पानवतित्रिकोणगर्भानि तेषु च
त्रिंशदधिकसार्धशतसंख्याके तु त्रिकोणेषु नावन्संख्याकान् कलशान् जलपूर्णान् न्यस्य तेषु देवीं
तान् रत्नादि तु नानुष्ठानपि न्यास वै मध्यस्थकुंभे देवीमावाह्य प्रागवत्सर्वोपचारैः सांगां सावरणां संपू
ज्य मेरोरासे तन्मध्यस्थकुंभे पूजान् षट्त्रिंशत्तुन्त्रासमशतानाधिकत्रिंशानि सहस्रसंख्याकाः कालनित्या वि
द्याः प्रजपेत् नास्त्यप्रागेव पारायणात्मके यो दर्शिनाः एवं शिष्यस्यानन्यमनवगृहीतानुद्दिष्टेनमन्त्रसंयुक्त दि
नेवाग्ने वर्णमधिवासेनेष्टकृत्वा सर्वदिनानि प्रियासनपेतो वेदोक्त विधिना पिवामानेन शिष्याणां शिष्यजनम्।
नवलेषु गुरुः स्नानं स्नात्वा नित्यक्रियां विधाय मध्यस्थकुंभे देवीं साङ्गां सावरणां समन्त्रपल विधाय महोत्तरं स
हस्रं जपित्वा नित्यहोमात्मक विधिना स्थंडिलाद्यावृत्ति संस्थाप्य नित्यहोमात्मकं ततोऽपि वाग्वाहिनीं कृत्वा।

सौ० १४५

145

हृन्नाशोऽषं समाप्य स्वं गोकाल्लादिनानावादिनि बीजबद्धः सर्वं प्राप्य गणाधीश्वरैः सहगुरुः मातृभिः मन्त्रिभिर्देवता
न्यमिश्रशक्तिसामयिकैः सार्धं त्रिवर्गं प्रधानकुंभं सम्यक् स्थाप्य मातृकाविधिनाभिषिंचेत् ततः शुद्धैः सामयिकैश्च
कलशान् स्थाप्य तैः सम्यगभिषेकं कुर्युः ततः शिष्याय दिनत्रयात्परं प्रतिमोदयावत्तदादिकं सर्वं कथयेत्
शिष्योऽपि तदारभ्य [illegible] मासैकान्त्येनापि [illegible] स्वाभिष्टार्थमिति विविक्तेऽस्मिन्नासने [illegible]
[illegible] तदंशतान्तर्निजपंचमासावधि [illegible] ततः [illegible] इति अथवा पूर्णाभिषेके।
मातृकाचक्रे [illegible] त्रिकोणाकारेणादिविन्यासात् [illegible] बिंदुलं श्रीचक्रं [illegible] त्रिकोणे [illegible]
त्रिकोणे [illegible] कुंभमन्त्र्य [illegible] कलशांश्च [illegible] अभिषिंचेत् अथवामध्यत्रिकोणमध्यबिंदुः।
[illegible] अभिषिंचेत् अथवा नवनिकलशस्थापनपक्षे [illegible]
प्रतिकलशमेकैकदेवताभ्यर्चनं [illegible] इति शक्तिविष्णुः [illegible]
[illegible] अभिषेकविधिः [illegible]
[illegible]
[illegible] इति ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन शिष्याः [illegible] सौभाग्यरत्नाकरे [illegible] विंशस्तरंगः
इति श्रीमत्सच्चिदानन्दनाथचरणारविन्दद्वन्द्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाक
रे [illegible] विंशस्तरंगः ॥ २२ ॥ अथैवं पूर्णदीक्षाभिषिक्तानां [illegible] साधकानां श्रीगुरुपादुकाभक्तिलत
[illegible] पादुकामाहात्म्यं [illegible] फल [illegible] भक्तानां [illegible] आचारादिकं [illegible]
श्रीकुलार्णवे [illegible] कवलीकृताः एवं कुलागमेष्वानन्तं पादुकायां प्रतिष्ठितं कोटि
कोटि महादानानां कोटिकोटि महाव्रतानाम् कोटिकोटि [illegible] श्रीपादुकास्मृतिः कोटिमन्त्रजपा

१४५

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

गो॰ १४६

146

गुरुभक्त्याख्यदहनं दग्धदुर्जातिकल्मषः । श्वपचोऽपि नरैः पूज्यो न विद्वानपि नास्तिकः धर्मार्थकामैः किं तस्य
मोक्षस्तस्य करे स्थितः सर्वार्थैः श्रीगुरौ देवि यस्य भक्तिः स्थिरा सदा शिवो वा गुरुरूपेण भुक्तिमुक्तिप्रदो मम ३
तिभक्त्या स्मरेद्यस्तु तस्य सिद्धिर्न दूरतः यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ तस्यैते कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते ।
कुलेश्वरि नारायणस्मरादे विष्णुतापि योऽस्यागजनि यथा भक्तिर्भवेद्देवि तथा कार्या निजे गुरौ लक्ष्मीनाराय।
णो वाणी धाता गौरी गिरिजा शिवो श्रीगुरुर्गुरुपत्नी च पितरावपि निर्विशेषेण गुरुभक्त्या यथा देवि प्राप्यते सर्वं ।
सिद्धयः यज्ञदानतपस्तीर्थव्रतादीनन्यान्यपि श्रीगुरौ निश्चला भक्तिर्येषां नेहिय ध्यायेध्या न ध्यानयस्य
विज्ञानं येषां न केवलं नापि के किं नीर्थाद्यैर्मरुदायासैः किं व्रतैः कायशोषणैः निर्व्याजसेवा चेद्देवि भक्तिर्येषां
क्रिया गुरौ कायक्लेशेन महता तपसा वापि यत्फलम् तत्फलं लभते देवि सुखेन गुरुसेवया भोगमोक्षार्थि।
नां च स्मृतिश्रौतश्रुतिकोटीनां भक्तिर्देवगुरौ देवि नान्यः भक्त्या इति श्रुतिः अक्रमाणि च सर्वाणि समस्तानि
न कानि च भक्तिः सत्पात्र दद्यान्निर्लज्जतराशिमिवानलः विद्यातपोजन्म सर्वसिद्धिप्रदायिनि य— —
गुरुपदः फलं व्यवि कलेवलं यथा रथो गानि तपो नानार्कं मः को पिनग यते अभ्याय फलमार्गे स्मिन्भक्तिरेव
विशिष्यते मातापितृ गुरुदेवि सर्वं स्मि भवन्तो ते किं च भक्तिमतां देवमन्त्रैः क्लेशान सिद्धिति अतोऽनन्य स्व
गुरुं च मन्त्रे च तत्र गुरुदिक प्रतिमा सु शिलाबुद्धिं कुर्वाणो नरकं व्रजेत् गुरुं न मर्त्यं बुध्येत यदि बुध्येत तस्य न क
दापि न भवेत्सिद्धिर्मन्त्रैर्वा देवतार्चनैः श्रीगुरुमाहकृतेः सार्धं ये स्मरन्ति वरप्रिया तेषां च सहसा सर्वपातकं भव
निश्चितं जन्मजन्मनि पितरो ह जनो यो यत्नतः गुरुः विशेषतः पूज्यो यथा धर्मप्रवर्तकः गुरुः पिता गुरुर्माता
गुरुर्देवो गुरुर्गतिः शिवे रुष्टे गुरुस्त्राता गुरौ रुष्टे न कश्चन गुरोर्हितं न हि कर्तव्यं वा— नः कायकर्मभिः अरि
ना च रत्नादेवि विशिष्यायां नायते कि मिः शरीरं च निप्राणांश्च श्रीगुरुं वंचयन्ति ये कृमिकीटपतंगत्वं प्राप्नुवं ।
ति नराधमाः गुरुत्यागाद्भवेन्मृत्युर्मन्त्रत्यागाद्दरिद्रता गुरुमन्त्रपरित्यागात् रौरवं नरकं व्रजेत् गुर्वर्थे धारये

१४६

देहं तस्यैव चार्पयेत् निजमात्मानमथवा गुरुकार्ये समाचरेत् गुरुं गुरुर्यथा वा भाषितं शिष्यं चिन्तयेन्नित्यं तेन
संतापितो वा विषमस्थानमिति संस्मरेत् भोगयोग्यानि गुरवे सर्वमर्पयेत् न केचिदस्मिन्निति संचिन्त्य चानुभूयात्कुलेश्वरि गु
रोरग्रतः कुर्यान्नोपवासादिकं व्रतम् तीर्थयात्रां च नो कुर्यात्सेवयास्य परान्स्मरन् न निषेधं गुरोर्देव्यास्तु विद्यां नैव ।
भावयेत् स्नानदानेन चैवापि व्रतं नो क्रियावित्स्वयं न कुर्याद्गुरुभिः सार्धं शिष्यो भूत्वा कदाचन न कुर्यात्क्वापि के
वीरं संभाषणामपीश्वरि विलासमरणे नोगर्के ज्ञासीनमस्तैः कश्चित् गुरोः सन्निहितेन यस्तस्य स्त्रेरत्नांश्च विवेकं सम्पा
दिनः कंठोरं स्वाश्रमानिष्फलाभवेत् शिरसा नवरत्नान् गुरुपादाब्जधारिणा न दानयानं तत्काले न मांस्ताम्बूलं गुरुस्थ
नः संयोगं सा यमन्यत्र प्रलंबनं सेनिवेशयेत् गुर्वाज्ञयान कृत्वा तीर्थयात्रां निषेधं विबुधेश्वरि स्वशास्त्राणां रहस्यार्थं नवदे
यं स्वकं स्थचित् यदि वा यान्त्समयात्म्रुतं च वनसंशयः अदृष्टं नमावेशितं नाहं तं गुरुरागमः ध्यानमवन्तं वेमतं शुद्धि
नं कुर्यात्कुलेश्वरि ध्यानं स्नानं सद्भावैः शुश्रूषामत्र नार्विधा शुश्रूषयानपारैर्विशिष्याः सेतो वर्षसहस्रम् परे
परेश्वर्यमयफलं प्राप्तोत्यसंशयः शुश्रूषणापरोपकारं गुरुर्वेदमहात्मनो केवलं गुरुशुश्रूषानन्तफलं का
रिणी प्रिये सहस्त्रिसहिता सा च सर्वकामफलप्रदा नीयते सर्वपापानि विधायन्ते तपराशयः सिद्धन्ति सर्व ।
कार्याणि गुरुशुश्रूषया प्रिये यद्यदात्मसहितं वस्तु तत्तद्विजे नवेदयेत् गुरुदेवाय कोपतन्नमस्कृत्य तं नागतो न भ
क्ता विनानुसारे गुरुशुद्धिप्रपन्नस्वल्पं वा बहु वा तत्कालेषु यावानेष्यपार्थितो ये वः सर्वं समर्पयेदाद्याकरं वभ ।
क्तिवर्जितः शिष्यो न फलमाप्नोति भक्तिरेव हि कारणं यस्मिन्नेव गुरौ रत्नसहितानामनुभवे नमेत् प्रसादं पद दि
वोकास्यात्सुभयानदानयोः यस्मिन्लाभं न तस्यैव गुरुस्वरूपजीवति लोभान्मोहात्स्वयमत्र नाकेवलं शिरसा कं
श्च न्यमन्यस्सरकृत्यामरं तत्वीकरोत्ययः निरयं याति शाश्वतं कल्पार्थमर्त्येन प्रियेति गुरुकृत्यमिन्नामी

सौ० १४०

147

यथायुस्त्रीगमनेनात्मकः पतितस्य तत्त्वलकस्य प्रायश्चित्तं न विद्यते भ्रान्ताभ्यां गोष्ठी अस्तां गुरोरभिप्रवर्तनं गुरुद्रोहः।
मिरं मातुर्वः करोति समानकौसवर्द्ध्यानियोगं विना निवेद्य गुरोः स्थरेत् गुरुनिवेद्य तत्पत्नीकार्यं तस्य भवेद्गुरुत्यागात्मकः ग
रुस्यानं संप्रदायं न द्रुमं वा विनाशयेत् गुरुभिः सर्वहिः कार्यो दंडो वा पश्चात्मकी गुरुदेशायनेनाशात्मनो गुरु
गुरुसत्रपातकम् नम्रतिर्गुरुतेत याच्चर्वैनिष्टाचिन्त्यापदः जीवेदथैव विशेषोवानरः पीतविशेषाविवा सम्पुर्दुर्हल गतो
वापिनापराधकरो—रोः यत्र श्रीगुरुनिंदास्याद्विद्यायायाश्चवरोषके सच सम्मादयकामेरुदंतस्थरायाथया गु
रोनेभनेपैन्यश्राद्धकवरोसाप्रतिक्रिया गुरुमित्रमहद्दासीरसायाया त्राणमानयेत् नतिदेदस्यसमयान्येदृशा
स्त्रागमादिकान् श्रीगुरोः पादुकाभ्यां पाद्गुरोर्नामसहतिर्जपः गुर्वाज्ञाकरणं कृत्यं गुरुशास्त्रभजने गुरोः वि
व्रेरशिकावामसंशानिचिनेति भक्तिमान् पादुकायत्रं यामरंख्यानलादिकं लोहतलमलवणावेषमनुस्य
ज्ञाभविशोकृतेः श्रीमत्पादुकांकृतेवारुनवस—दिकं स्पृष्ट्वा गुरोर्नामस्कृतं यान्नभोगायकारयेत् पादमता ल
नंस्तानमभ्यंगायंनपावकेवं स्वच्छनिष्ठोववेतोरं शयनं स्त्रीलिंगवकनम् श्रीरामनेयदुर्वोकामभस्पनेतास्परोदने के
श्रामोचनमस्त्रीशांकंद्युकंभवेतोनया पादमसारमावादंकलहं स्पृष्टांगमिये शंगभंगागवाद्यादिकरा
स्फालनमननम् मलकुकुरमलादिस्पर्शमित्यादिर्वाचिके गुरुस्थानमिमहासिद्धपीठेते गाश्रमेषुच नावरे
रावरेस्मोरादेवनाशनापमाप्नुयात् उपचारविना तिष्ठेत् गर्वशिरोकथाविशन्तस्वावलोकनसेवेनतद्वृतेच।
समाचरेत् गुरुक्तात्मकार्यस्सुनोपेक्षाकार्यो सदस्मयदुरुत्रयानत्कार्यमविशंकया नित्यशानुष्ठ
हवापिगुरुः सर्वमयकारणं निर्गतंयदुरोर्वक्त्रात्सर्वशास्त्रं तदुच्यते गुरुकार्यमसंशयशक्तोनापरंभ्रवचवापि।
ये वकुल्वेतत्वरेभरैलोः सहितोप्यतिभक्तिमान् गर्भक्लिष्टं सर्वं यं जाग्रेनपंकजुननुमग्राद्येनयेत् गुर्वाज्ञाभ

वक्रवीनमनेनांजनात्मना अभिमानेनकर्तव्यो जातिविद्याधनादिभिः सर्वदासेवयेन्नित्यं शिष्यः श्रीगुरुसन्नि
धौ कायामम्मिथ्याविरलत्यागी विनीतस्त्वभक्तिमान् देवी गुरुः तनिष्ठेद्गुरुकार्यमनुत्सकः स्वकार्यमन्यकार्यं वा शि
ष्यः श्रीगुरुं चिन्तयेत् गुरुपादुकान्तेविमः प्रक्रियाम्यामिनवदेत् सामान्यवत्त्रिशिष्यो वेनसद्गुरोः परिसन्निधौ आच
तिमन्त्रमाराधकोह्रिगुणां भवेत् अनादिन्यगुरोर्वाकांश्रस्रायामा [illegible] मांश्रुवः अदितेनया पिरोखनस्कंधेनेत् गोत्रा
स्तवयेकृत्वायन्यायसमवाय्युयात् नन्यायंसमवाप्नोतिश्रवणे [illegible] भाषणात् स्थानानां तारगानं याचयेत्सनेवेष
मेस्थितं श्रीगुरुं नन्यजेह्वापित्तदादिष्टोवेनेभिये अपस्थेन गुरोस्तु देवं निष्ठेनकदापन नगकेदयन स्तस्य
नविशतु स्थितेन गुरोः शक्तिकायांगकायानलेवयेत् स्वकायानेषनोकुर्यात्स्वयमेव गुरुसन्निधौ भाषणं चक्रं नगाने।
भोजनं शयनादिकं अनादिष्टोनकुर्यात्तुनचावरेत्स्वयंचैकं ग्रस्तनस्याशनेकुर्यात्गुर्वोर्नापपिपालयेत् विनागुर्वाज्ञ
या शिष्योविशक्षेत्सन्ननिशासनात् सर्वं गुर्वाज्ञया नालिंगेन स्त्रियंप्रिये भक्त्या मणाम्यवोनिष्ठेत्तेनानेदंशरः श्मिदे
यश्चात्यादेन निगकेन्नमस्कृत्य गुरोर्भक्तान् चक्रासनेनयो विशाद्गुरुः गानंतन्मम रु नविशेदासने देविदेवनाग्रहेस
न्निधौ गुरोः सिंहासने देवि पूजेत्स्थानान् मन्त्रमासने देवतासनेकृति स्थान मिरेत्वां समासने जातिविद्यापनाद्योवा हरेद
स्थागुरुं सदा देवसाधानामक्रवीनतत्रिः प्रदलि शामाचरेत् ततस्त्रियद्वादशावामे स्थाहिद्धकमेवच गुरुतद्गुरुयोगेनवंदे
नवं देवस्यगुरुं नतोनसेद्गुरुंन्योपिगुर्वर्थेनेनकायेन प्रणितोमस्त्रिधौ शिष्यः स्वस्कृतं मन्नमालेमिनः गुरुद्वारानमेत्स्व
देवदेवस्यगामेकुरु नतेमेघवस्तु दृष्टि प्रनिर्मालेनातं समधो गुरोः प्रणाम त्रियेन्ये स्थानामेकमेवच पृथ्यानामनलि
स्नद्गुरुस्ये धां वाकावेरनम देवानगुरुन्कुलाघार्योत्तानमद्गुणतो पनात् विद्यापिकामवकर्मस्याग्रणामेकं नेना।
पिकस्त्रीदं स्वगुरुभिः शापं पावर्द्धपतितेषठं विकर्मिणांकृतनर्दवाचाच्य मिणांचेनोनमेत् अनिवेधगुरोर्भ

ऽन्यस्त्वेकग्रहसंस्थितः तेनमन्त्रसमेध्यं स्यात्स्वकरो जायते सतः एकग्रामस्थितः शिष्यस्त्रिसंध्यं प्रणमेद्गुरुं औ
सौ शग्रामस्थितो भक्त्या मासं प्रतिदिनं क्रमेण अग्रयोजनगः शिष्यः प्रणमेत्सर्ववर्षम् एकयोजनमाभ्य योजनमद्धारशावि
१५८ धि तत्रयोजनसंख्यातो मासैर्गत्वा नमेद्गुरुम् दूरदेशस्थितः शिष्यो भक्त्या तत्सन्निधिं गतः अतिदूरस्थितः शिष्यो।
यदीच्छया तरायनेन रिक्तहस्तस्तु नोपेयाद्राजानं दैवतं गुरुं फलपुष्पांबरादीनि यथाशक्त्या समर्पयेत् एवंयोना
वंधे देवि यस्तरात्मसतां यजेत् गुरुशक्तिः स्वयं तत्तु नोपेक्षेत भ्राताः गुरोः स्मृताः आत्मवत्सकनीयांसः अग्रजस्तु ल
पालकः लोकाचार्यस्य देवेश गुरुवत्स्यात्पूजकनिष्ठयोः गुरुकलत्रस्य ऊर्ध्वीनप्रणामं स्वगुरोर्यथा स्वस्यैव तु यम
मत्पतेः कुलस्येष्टः तत्रीयकः गुरोर्ज्येष्ठस्यदेवेशि इति ज्येष्ठस्य नष्टं यदस्य ज्येष्ठाभिवादनं समकोशभावोभा
कः गुरोस्तु कुल मटरू सर्वं स्नाति विधानतः पितृमातादिसर्वेषु स्वस्य कोटिश्च वै गुरु अभ्युत्थानप्रणामाधेरव्य
कोरोहलायवः यत्तत्र्याचार्यपूजाया स्नानं वन्दे सं प्रकाशयेत् अभ्युत्थानप्रणामाधेरो बरस्यात्तरामिये पलि
मत्पादस्युत्सर्ग प्रणामं यः करिष्यति समस्तावस्तु दिव्यन्तेऽवनाशाय मा प्रणुयात् योगरुस्यानकुप्रामः पादु
कापरिसेत्र यः गुरुत्वस्य मम तत्र्यो ज्येष्ठं वै योनेत्र प्रिये इति पादुकाचार विधिः अथ समयाचारः तत्र श्रीकु
लार्णवे श्रीकुरुकुलशास्त्राणि गुरुनास्था नानियानि तु मन्त्रास्त्रीस्वर्षकं देवि सुगाम्यपरिकीर्तयेत् अस्त्रा
दिस्तंवर्षयेतं यस्मान्मे गुरुसंततिः तस्मान्मे सर्वशिष्याणां यस्य कोऽपि न तन्त्रो महीतले गुरुनाम्ना न भाषेत न पकाल्लाद्ये
प्रिये श्रीनाथदेवस्वामीति विचारेच्चोपनेवदेत् श्रीमरोपादुकामुद्रां मूलमन्त्रं स्वपादुकां शिष्याद्स्यत्तरे
वेशितवरेयस्यकस्यचित् पारम्पर्यागमाम्नायमन्त्राचारादिकं प्रिये सर्वं गुरुमुखाल्लब्धं सफलं स्यान्न ।
चान्यथा श्रीशाम्भवं यमंतं च गुरुलकं देवि वक्ष्ये निन्दां समर्थयेदज्ञापञ्चसूत्रेनाति निक्षिपेत् स्वरात्र ।

148

द्विषेवतकुलशास्त्राणि यावन्ति यच्चशास्त्राणि सर्वाणि यावर्त्तयेत्सदा रवन् श्रवणमस्य यथा ज्ञानीसम्प्रयं स्या
द्धि तेनैषः नयाप्यश्चञ्चलायुर्मीनश्चानव्यक्षकौलिकैः यः स्वर्गो निकुलाचारं यथाशास्त्रं समाचरेत् नाशुभोभक
तः सालायोगिनी वीरमेलनं श्रुश्रुत्वानायेयाचारकुलधर्मकुलेश्वरि नरकाद्विनिवर्त्तेत याचरामृतमंस्नवं कुहा
प्रमानयामीनामलेनसमस्मासुलता सकृन्कामगतावाप्रियं यथा गुरोयोषितः कुलस्त्रीकुलकासवर्णा कुमारीचक्र ।
शोरी मनोहरा वीरवन्द्या श्रूयते दैवतापिया श्रीमन्मासं समुराऊंभं मत्सिद्धिलिंगानं सकृकारमशोमकं चक्री गलो
लोकुमारिका एकन्नतेश्मशानं च सम संयोषितामपि नारीश्वरकुलं समं दृष्ट्वा वन्देत भक्तितः परशक्तिरतं स्पृष्ट
कनिष्ठकुलेशकान् कुलद्रुमेन शास्त्राणि कुलद्रव्याणि कौलिकान् मेरुकां तत्र कौशाम्बिकारकां दृष्ट्वा कां स
था शिवकान्तां कन्यानि योगिनी सिद्धिप्रकाशान् कन्या कुमारकान् मांसमत्स्यमिप्रयोषितं न निन्देन्न जुगुप्से
त न सेनावमानयेत् नाप्रियं नानृतं ब्रूयात्कृत्यापिकुलयोगिनः कुर्यादस्ति कुलत्रिनवदेत्कुलयोषितम् प
री तवेनमञ्जनानां वीरशाकं कुलाकुले नपश्येहन्निता नरमोहमता मकुटस्त्रीनदिवा सेवयेन्नारीनयोनिं निर्नि
रीक्षयेत् याकाचिदङ्गनालोके सामातृकुलसंभवा कुप्यत्तिकुलयोगिन्यो वनिता नाम मातृकमात् शताय ।
ताधावनितां वृथा शाखिनिन्दयेत् शापं कुर्यान्न वामाङ्गनामेव प्रकाशयेत् तिष्ठेन्नकुलयोगिन्यः कुलस्
त्रैषु सर्वदा नमस्कृत्य नमोक्त्वा समर्कपेव विशेषतः नमस्कुलकुलमुद्रां तेनैव पूजामाचरेत् हृद्भिरञ्जानमस्कु
र्यात्कुर्यात्रककरावन क्रोध्यान्नकरेनोत निश्वासम्प्रयकरं चकः विलुप्तवटादुवरश्चकुलमहानवमस्तुनाः
देवताश्रुशास्त्राणि सिद्धाचारविडंबकः विद्यावीरोमरुदोतिर्यत्सराद्यमतं प्रजेत् गुरुंमातादना पतनिर्भर्त्स्य
वीरहरूपान् विकलकुलशास्त्राणि भवंतिप्रलरातमः एकान्तरमराशारयोगकं नैव समम्रते ध्यानयोलि
गंगत्वा चेरालत्वमवाप्नुयात् गुरुं प्रकाशयेद्धीमान्मंत्रं नैव प्रकाशयेत् अप्रकाश्यप्रकाशात्स्यान्ती य

का
१५५
149

नेसंप्रदायकर्मी कुलधर्मसमाश्रित्य आचारं यो न पालयेत् यथेष्टाचारनस्य समयतापालकिनः प्रिये आपदो
दुरितं रोगा दारिद्र्यं कलहो भयं योगिनीनां प्रकोपश्च चलितापदे पदे मुद्भाशाः प्रशाम्यन्ते नोतीनो लिङ्गः स्त्रि
नः निरलः सर्वसिद्धिविह्वलः सदावर्तितः देशाद्देशान्तरं याति कार्याणां निष्फलश्रमः तथा विकलमानसाः
शाकिन्यः कुलपालिकाः भवन्ति दुःशीलानां सन्दरोदक्षो मद्यैवच तस्मादाचारवान् देवि योगिनीनां प्रियो भवेत् ।
सदाचाररतो देवत्वं योगिनीवीरमेलनम् संप्राप्नुवन्ति नियतं कौलिकास्तद्विपर्ययात् संस्कारेण विहीन ।
त्वाद्गुरुवाक्यस्य लंघनात् आचारलंघनाद्देवि कौलिकः पतितो भवेत् नित्यनैमित्तिके काम्ये मन्त्रतन्त्रादिलो
पने अनृते पशुसंसर्गे पारक्यकाम्ये संभवे गुरुमन्त्रदेवकाममन्त्रे ज्ञानाज्ञानकृते प्रिये एवमादिगुणोपेतो यस्य
गुरुलाघवं देशकालौ च योनिनिर्गस्वभावे यथाविधि प्रायश्चित्तं गुरुर्दद्यात्सर्वपापविशुद्धये शिष्या
पि चेत्तथा प्रोक्तं प्रायश्चित्तं समाचरेत् अघवान् सर्वपापाङ्गे नाङ्गहतानामजपः स्मृतिः नान्नदस्यकालधृत्यै ।
परिशुद्धेयया शक्त्या अनाचारस्य मालिन्यं प्रायश्चित्तान्निवारयेत् बहुनात्र किमुक्तेन रहस्यं शृणु पार्वति व
र्णाश्रमाणां सर्वेषां आचारः सद्गतिः प्रदः गुरुश्चिवाप्सराचारं कथयेत् कुलनायके न तत्र गुरुत्वानि शिष्य
श्च नराधापगुरोर्नेदि मन्त्रे देवस्वराजाने जायायेरोषः पतिर्यथा तथा प्राप्नोत्यसंदेहं शिष्यपापं गुरुः प्रिये
तथा भयोरासावृ देवस्याभिगुरुस्थाने श्मशाने चाधनस्य च पादुकां विना मन्त्रसेचनानि विवर्जयेत् ।
देवं गुरुं गुरुस्थानं क्षेत्रं तीर्थाधिदेवताः सिद्धलिङ्गं सिद्धपीठमासाद्य श्रीशब्देन समुच्चरेत् प्रसन्नां सन्नजां कन्यां
शब्दितां पतितां स्त्रीं नीचां विरुद्धां भग्नकेशीं च कामात्तां न निरीक्षयेत् कन्यायोनिं पशुक्रीडां दिगम्बरां एक
टस्त्रीं नालोकयेन्नग्नां स्त्रियं प्रकटं च वर्जयेत् पानयोगः स्वेच्छया विद्याकोशान्तरं नैव समारयेन्नयादो
नैतानपि चलेच्चयेत् आलस्यमसंमोहमन्यपे सुन्यविग्रहान् अरसयामात्मसमानं परनिन्दां च वर्जयेत् ।

१५५

लिंगिनं त्रिलिंगिनं विघ्नं केचवेदांगसंहिताः श्रुतयागमशास्त्राणि कल्पोक्तानि न दूषयेत् शुभं समंडलं श्मशा
नं रागमशूली मुण्डं खेलं शूर्पं संमार्जनं नावरुद्धं नैव दूषयेत् मातृकां कल्पशंखा मंत्रकं यन्त्रं ग्रन्थं भूषणं तथा योग ।
योगमानि नाम्नानि नियमानि गुह्यानि नियमानि च महाश्मशाने श्रुस्थानि यानि निवासं वनालये दिव्योक्तानि परार्थानि
भूतानि विप्रानि नियमानि च लंघयेत् तानि नैनानि नैनानि निषिद्धरागमेशेन योगिनीलोकविक्षयाय चक्षे विमर्शिनी ।
यसिं स्मृत्या मिकायावननामयनरेत् किंचित् मलिनं येन न स्त्रीपारा नमभमा विधिनस्था स्वनागुरुधनार्थं यन्त
नेष्यजनो वृते न पारयेरां जं च संस्कं स्नोशीलयेत् समनां भूतिं स्तोतिं स्थानमनाप्य पद्मस्यांजलिं च सर्वदा विभीत
कार्कं कारं जक्ष्म रीकायानसंस्थायेत् लम्भदीयमन्यपानामन्ये पात्राणि तथा नवाधकेशानि धूर्तस्नानव
स्वयमेस्कं एतन्स्वर्णं न्यनेन्दूरं खेस्थानरमलतया नयामेममशेन ननिरेन्कारणं स्वनशास्त्रेनेन निमितं
नगरं समाधकं सैव लिंगकायाननलेवयेत् नापालेवेन निर्माल्यं नरयाकिंवदीक्षितं नकिंवनिर्माल्यं नतथा
घमुच्च यमसारतेन नलेवयेद्गुरोरात्मानमनुजानेन यदेनया रात्रौ दिवा यत्नमात्रोरासबन्धिपालयेत् श्रीमन्य
मग्गभतद्ध दरुरुवारं परित्यजेत् श्रुपिं यंबततयालस्पोकामम्मो विशेषतः श्रीप्रकल्पमसबध्र्पाकुरोरश्रेकारा
यन श्रभिमाननकर्वीतयनजानाश्रमारिभिः शृद्धवांनभा नैवांपनेनारत्नंकरायन द्रतेपमारवस्कारामे
लोभतोनकरायन श्रीह्रन्तेवरजोवगुरोरश्रेपरित्यजेत् पादुकायोगपद्दाविगरहविसुनिसारं नलंघये
त्पशैनेवधारयांयशोमन्नरा सादरं प्रणामेदित्यन्वयः पर्यंकशायनहुतयापाप्रमारतां श्रीगंभेगंच
लीलायनकर्पो ऽस्त्रसन्निधौ गमनागमनेष्वपात्म्याम्पमकपादुकां कायांनलेवयेत् द्वत्रगकेश्वसे
गरोः पश्चान्यायेननिर्गके स्थानाप्ययग्गर्भेरतान् गरोरश्रेगाडर्वीतप्रभाववशिष्पसेग्नरत श्रीरंकारं

सौ०
१५०

नकुलीं तन्नोल्लङ्घयेद्बुधः प्रत्यहं सन्निधौ नैव ... प्रणामं बुधः नमस्कारयुक्तो ... निका ...
न् नमियोगं गुरुं ... नैव भाषयेत् उपगुर्वेरोरेव परिवारी ... कर्त्तव्यानामप्रयोगं ... जीन
कुर्हीचित् प्रसेवनाद्यापन्नरोषः तालिनेसति स्वकुलेरीतिना ... ग्राचार्यश्रीणां ... उपगुरूनां।
घराधः स्थानहन्तारा ... मंत्रोपगुरूणां ... नयायनेमसमहन्तम् प्रागमायतनाद्वा ... शिष्या ...
नावेदम् निन्दितं ... निनानाय ... नानाया ... गुरुसंतके नकुली ... स्तंतेम
मारेन ... नदर्थं निर्विशेषता ... नीशनाद्याकुली ... निर्वासितेनकार्यं ... शापथः ... नः प्रा
पश्चिमे ... सरसं ... मनोनालन लोको ... करी ... निकृतनी ... करीयाच ता
निनेव भाषयेत् ... लमवि ... सीहितं लोकविद्विष्टतां ... यानक ... प्रत्याका
नान्याः ... कामु ... काचितान् ... ग्राचारानारतशांतिरीविनः साधकेति स्त्रीणां विशे।
षनारयाः सम्यक् ... शयः पालनात् ... सिद्धिमयाने ... मंत्रः ... मायातिसमय
स्य ... सर्वदा सिद्धयः ... ः प्रथमे विषये ... ः प्रथमेपार
... समाचरेत् ... साधने ... रान
... सिनिकोजयः ... ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः ... ना क
... कर्यो ... ॥ इति श्रीमच्छ्रिविद्यानन्दनाथ ... श्री
... नेसौभाग्यरत्नाकरे ... विंशतरंगकः ॥ इति श्रीमच्छ्रीविद्यानन्दनाथ ...
विद्यानन्दनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे ... विंशतरंगः ॥ २१ ॥ अथ ... श्रीमहान्त्रि ...
फलदायकः किं ... किं ... मंत्र ... स्थानादि ... मंत्राणां ... क्रिया परि

सिद्ध्यादिमंत्राणां ध्यानवीजमुच्यते वीर्यहीनो यथा देही सर्वकर्मसु न क्षमः गुरुस्मरणाद्धीनो पि तथा मंत्रः स
कीर्तितः इति वैशम्पायनेन गुरुस्मरणस्यावश्यकत्वाभिधानात् अन्यत्र तिहति विधिहीनानां फललेशं नित्यकर्म ।
णामिति विधिहीनानुष्ठाने निंदाश्रवणात् अनुष्ठानविधिर्विविद्या लिख्यते तत्र गुरुस्मरणाशक्तिः निस्पृक्ति र्वा यथा
यमेदि नायोमायनेम त्वमंत्रस्य गुरुस्मरणस्योच्यते गुरुस्मरणीयत्वाद्धि नियोगान्यकर्मणां गुरोर्विनियोगस्य
स्मरणात् ध्यानयोरिति मिति विनियोगलक्षणं तन्मंत्रनेत्र प्रकाशे धर्मार्थकाममोक्षाणां शास्त्रमार्गप्रयोजने सि
द्धमंत्रस्य मंत्रोक्ता विनियोगो विधवत् गुरुस्मरणाशक्तौ सो विनियोगो विनिश्चितः फलायमंत्रस्यैवायारात् मे
नायध्यानथा चरणात् पूर्वमेवासौ गुरुस्मरणमुच्यते इति एवेन काम्यकर्मफलसिद्धिजनक क्रियाय हिका
लुप्तिकर्मणां मन्त्रशुद्धिरेनक्रियायां गुरुस्मरणमित्युक्तं नमः श्रीविद्यायां गुरुस्मरणमेतानानार्णवे मन्त्र वा
क्रत्यादिस्रागोलिंगस्याक्षिमाभ्रूवं सर्वमयात्मलिंगं वा मंत्रस्यं नलमेस्थितं मस्मिन्यतनेवाविहिते
वाविमुह्यते शक्तिलेसु गणानां नाथे नमस्त्वके पविगे स्वस्थले देवि नवेदिह्वांस सप्तथीः नमस्थिता
नपेलतं सालारेवी स्वरूपवान् तत्तो भवति विधिपर्यैलोक्यवशकारिणी एवं नमयथाशक्ती कृत्वारोसाधको
नमः किंगुवे तत्वनेक वीर्देशोशोनवरानने क्रमेण क्रमैवविमधुरत्रिमिस्थितैः विधिनोक्तमविकारे
णाविघ्नौवनाशयेतलक्षणात् सर्वकामप्रदात् मुक्तिभुक्तिफलप्रदेति एवं लक्षणान्नमः श्रीविद्याः गुरु
स्मरणे दशोशतो मस्मन तदुर्मस्यसर्वकामप्रदत्वादिति फलस्य विश्वाभिधानादितस्तद्धर्मो परेशाहिति
त्यायात्क्रवनिरोधात्प्रयोगादिविधानादुक्तानां प्रयोगानाकर्थं सिद्धिरित्याकांक्षायां गुरुस्मरणस्यैवासौ
विनियोगो विनिश्चित इति वचनात् नरभिधानस्यैवयोग्यत्वात् पंचात्रीच क्रमसंहिता यामविलोमा

मौ॰
१५१

मुद्राविद्यामुद्रायोऽङ्कं लब्ध्वा मेरुं विघ्नं यथा सर्वपापहरो भवेदिति लब्ध्वा जपमाला मे बोद्धुं वामकेश्वरतन्त्रे षोडशमे यो
ऽङ्कं मितिवदं निनत्तल विद्यां मुमारार त्रिगम निसं हिनैकवाक नपाज्ञानार्णवे श्रुतसर्वगामशुभेण श्रीचक्र वि
धिस्तु नमम यस्य विज्ञानमात्रेण कर्ता हर्ता सदाशिवः अनेन विधिना यस्तु श्रीचक्रं क्रमसंयुतं हत्येनेनस
कलवशी कुर्यान्न संशयः नगरं वशमायाति दृश्यमेरलमखिलं योषितः सकला वश्याऽन्वल लक्ष्मामाग्नि।
पीरिताः विद्याविसृष्टह्याः साधकेन्यत्समानसाः नदर्शनेन दैवशाजायेते सर्वयोषितः अतमालां समा
श्रित्यमातृकावर्णाक्षरयितां अथ वक्ष्याप फलमयी वामोत्तफलदायिनी सर्वसिद्धिप्रदा नित्यं सर्वराजव
शंकरी यथाम्नायफलमयी यथा स्फटिकनिर्मिता रुद्राक्षमालिका मोक्षे भवेत्सर्वसमृद्धिदा प्रवाल।
मालावश्येन सर्वकार्यार्थसाधका माणिक्यमाला फलदा साम्राज्यफलदायिनी पुत्रजीवकमालानु पुष्प
रागेऽमृतामेवेत् अत मालां समुत्साद्य चंदनेन प्रपूजितां समाश्रित्य जपेद्धीमान् लक्षमात्रं यदा शुचिः योषितो म
मर्यन्ते नेम न नलस्यात्र निश्चलं तदा द्वितीया ललते अजपेत्साधकोत्तमः पाताल तल नागेन्द्रकन्यकास्तोभ।
यंति नम नासां कटाक्षमाले ज्ञानमोहं यान्ति साधकः तदा लक्षत्रयं कुर्यात्साधकः स्थिरमानसः आनीय
लक्षे संज्ञाभेद्राव यांति स्मरागताः अभिमानेन मसो ऽर्थं सैव भवपमराः किंकरिणी साधकं द्रावयंत्येव सततं स्वा
शीमनः स्थिरः तदा लक्षचतुष्टयं सर्वपापनिकृन्तनं एवं लक्षपंचकं मायावनस्थः स्वस्थमानसः संतोभय
निर्मलो ऽकस्वर्लोकतलवासिनीः पुरुषो योषितो वश्यास्त्वराचरमयित्रये इति त्रिलक्षजपस्तु केऽपि श्रीचक्र
साधनस्योक्तत्वात् श्रीचक्रसाधनस्य काम्यप्रयोगत्वात् काम्यप्रयोगत्वात् काम्यप्रयोगस्य विद्यासिद्धेः पश्चात्
त्वाद्विद्यासिद्धेः पुरश्चरणमूलकत्वात् पुरश्चरणस्य काम्यप्रयोगकथनात् नैव विमालाभेद निरूपणार

स्तमालाद्याः शुक्रास्तादौ कार्यादौ एवं ज्ञात्वा वादि द्रव्याकुल्यक यत्नादेवं विधानां विघ्नानां सिद्धिमनिबंधकाः।
नयातु शुक्रास्तादौ कालेऽपि निषिद्धत्वात्काम्यानामेव शुक्र विघ्नानामेव फले न्वेनाभिधानात्तु नस्य: स्थिरस्यान सर्वतो नि
षिद्धमनस्येदं यो: शुक्रास्तादौ काले वा न्यं नतत्वावश्यक त्वेनानल्क यत्नमनौ विघ्नाद इति तिरामभू निषिद्धितायामपि १२
रागादेविभव व्यामिश्रीपि याप्तेत्र साधनं शामीकूर्णीकारा स्वयमपलवे न कसंभवे: श्रीचक्र रत्न याद्दि विमासमार्गे समा
दिनः समत्वन्नमन्ते पापं निमासेन देशिक: इत्यादयमायामश्रित नरपूर्वकं ज्ञाननारीवोक्तमकारे रोव स्यानात्त
मालोपस्थादि निपलत्वादांशात्त्वक मकारेरावित्रमयक यत्नात्पूर्वकं लत्व यत्नमपमुक्तानर्थाशेभमोमः स्या
त्क कर्मे वर्ज समहत्त्वैः क कंभमत्ववेन यानमकरमयसंत्रुमेर्निनक्षांशाहोमकयत्नादेषलत्वमस्यजपवशुरस्म
रणामिति नत्वे यन्नत्वानारीवे यस्त्वाक्रमविश्लोलिंगं सदिवाद्यारम्भनयस्थानकथन सर्वे के नत्र स्थित्वा नयेल
संसाहादेवी स्वधूवाति त्युक्तं सर्वे लत्वशाकः पूर्वोक्तलत्वयसमारक इति तिरामभूनि सदि नेकवाक्यात् प्रत
वत्वस्त्रीत्व कसाध नमकरणानमानुक्तेभ्यानमोमाविबामौक्तौ अन्यत्यात्ममालादीनामपमैवबुक्त मुचितत्वा
त् नवलत्वनम यस्यापिशुक्रास्तादौ केचिदूर्ध्वंति नदमुक्तं इति तिरामभूनिसदि नायां अयथानवलत्वनमेवदृष्टि यां।
समादिनः नदशोभेनमेने हर्षौक्त विधिनायेन साधयेन्मर्गमलोक पानालनलवासिन इति त्वानारीवे
त्त मवलत्वनपनेनोक्ता किन्तु कलत्वमारभ्यैक लत्वमेवं फलं द्विलत्वमेवं फले स्यादिनवलत्वपर्यंतमस्य
शकरत्त शकत्कलस्मुक्तं ननु द्वितीयलत्वमयमतीयलत्वं येन तत्र समानत्वं संभवयं च वनादिशं लत्वनपोक्ता।
यते नेननत्र शुक्रास्ते त्वशंकापि नास्ति सत्कामनत्वपर्वंवेनि निश्चित वश्यहं नयुगनयः कलावेन।

स्वकर्तृगामजपादिकं कार्यमिति । तेनैव राजेन्द्रानीयकृत्स्नसर्वांजन विकृत्यथकृते समालहारिणभवंति
१५२ तेषां समस्तानां वर्णानां सप्तविंशतिं मिलमिति संख्यैकविंशतिलक्षजपः गुरुस्मरणं कृतेन गुरो कलावेस्मृतेन गोला
नवष्टति गुरुस्मरणाग्रकृ गुरुस्मरणोत्तमं होमतर्पणस्नानाभिषेक आलयं भोजनानामकथयाणांगरूपभवति अथैवेन
द्वेणपंचकं सर्वेवम दशांशतः कार्यमिति । तेनैव नेतहोमसंख्यासमसंख्यातर्पणमिति विशेषः केचित्तु मता ।
होमस्तर्पणं च स्नानाभिषेकं च तर्पणांशस्तर्पणं तु जलदानं च सम्मानं च विप्रभोजनं च द्विजभोजनं च दर्शनदशांशं ।
शतः दशांशेनापासनं भवेत् गुरुस्मरणमनुक्त्वा इति वचनात् दशांशो वेद्यत्र संसारे दुःखमं स्वरदीकेत्रिसाध्यमा
नवः पंचांशेनापासने नैव मंत्रेणापी सर्वेच नेदिति कलमकाशान्तेन वचनात् वक्तुं समनं तत्वा सर्वं योगमेव
गुरुस्मरणं समिदृश्मिति केचित्शास्त्रान्ति लुक समंत्रसारादिस्त्रुतमतोमावसिपाय मन्त्रगादि । पानानु पा
होमयोरेव गुरुस्मरणं वर्तितन्त्रसम्यवकु तेनैव विरोधात् वर्णानमालान्तः स्वलनाडीगतादित्तनवर्णा
न्विभाव अवृत्तिविदु गुरुके नकृत्वा सेवहमंत्रं जपेत्सुधीः अकारादि अकारान्तं सयोस्त तथाकादि गुरुव
कमान् सार्णमेरुमध्योनमक ल्लुकोजगरीस्वरि नदालिपिभैवरदत्तमालार्थज्ञानसंतया अन्यास
वर्णमंत्राराणां जपः सर्वार्थसाधकः नामेरुसंस्थानेलकारादिविलोमतः एकैकांतरितं मंत्रं जपेद्वर्णफल
प्रदमिति कलमालावतारोक्तः अत्राष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा परा जपः कार्यस्तत्र वर्णैः एकवि
भेदेनमवेदष्टोत्तरशतमिति अवर्गाष्टकजपस्तु दिष्टशतादिशं स्यावमानवर्णक वर्ण्यः अत्र देशः ।
नवसमुद्रतीरपर्वतसंगमसमुद्रगामिनीनदीतीरविल्वमूलविविक्तविजनदेशोगोष्ठस्वगृहविल्वमूल ।

१५२

लत	क५	च५
श ४		ट५
प्र	प५	त५

नलाशयपश्चिमाभिमुखेन शाकुन्तशिवालयगृहसन्निधिबृलसीकासेवहदेवनामत्रिपिबुलपवेतेमनीर्थे ।
वेनोपवनदीपूरस्वामिमनस्थानमलेकबुहमूगव्यालशंकावर्जितेकांनानिदीरारितनधार्मिकस्वेदहदेवनामभङ्गल ।
नास्त्रपवर्षभिद्यनिरूपदवागननम्यविद्यादिगमनागमनरहितस्थानानि तुषामन्यनमेस्थानग्रामेकोशमात्रंनग
रोक्तापपट्टपनदीपर्वनतीर्थोदेशपरियागारहितेभ्रमुकमंममगुरुणासिद्धुपमयापं यतेनभूमिर्यत्नोमेसिद्धानामि
तिमंत्रेणाभ्रमिलदिशुह्नविपापदलीरनुरभवाद्विनहिलमिलानरशकीलानु फल्वाहूमेनेगाहयरूमपहपापि
मस्थतहवीयाहरितत्रंरेक्षानयोर्मध्येनिषनतिवहुणाकोर्भूमेयेवनिंकितनेश्रुलेंमंहन्यनेवस्थानेत्रुपेंशेंदारिद
शलोकपालेभ्योमायभङ्कबलिंदयात् ततः तेवपालंभोशाबासतृरुवेवसेहमयाक्रप्रमण्यायनारदिलोग
नाग्नतामनमस्कनमोरवोहिविलिखमववकोशानिकृत्वा नेभ्रुहतीदिक्रमेणाकवटनपपशाख्यान् समवर्णा
स्समवोगहप्रुविलिविधानकणालवेतेविलिखपपवकोहनयोरनकप्याविभज्यहृतीदिक्रमेणाद्विभः घोड
शस्थानानहकोषुविलिवेदितिक्रमेणवकनिर्मापनवमप्यनवकमध्यहतीदिक्रमेणाप्रस्फदिश्रुप्रपन
हशभेदेलागनवाम्हकार्यफकिं पपयोनिस्वशंवकाप्याक्रमणागावतेनेवपालम् प्रगाणवदिघनधी
नमोहनस्लानंस्पासह ज्यप्रामनामायेत गुस्कोहदिक्षिहूभेसवेनरलाभमूपकसेहेधानरपःको ।
हट्ठुपान्यनमेक्रमेसेनवाह्नरहतुपार्ग्यसीनवनिवाराणानवमंकूफे न अथवर्जस्थानानिप्रयोगास्वगणका
रेगाकरोपस्यवकारेगा लवर्गेपसकारेगारकाख्यवकारेगानकारस्येटकारेगा डकारस्यवकारेणाहका
रस्यनकारेगास्कारस्यपकारेगा भकारस्यरेफेणायकारस्यसकारेणाविंगेयदस्थानेसाधकस्यारास्वरोगा
गिल्वेननस्थानेत्याज्यमितिनिश्रीप्यनपमाला श्रुयनीयशवेभवालाक्रस्करविष्टकोपल्वपश्रीनरवन
हपतीक्रशत्रेपिरुद्धान्यनमस्यनिर्मितोहार्वनरशानषतः येषांशल्पसप्रविंशतिसंख्याकै वीटवेद्भा

प=४ ऊ=४

स्मोरकाकार्यो अथमालासंस्कारस्य कालः विष्णोर्द्वादशी दिवा श्रवणे वा निर्यन्नियमो नास्तीति अथ मा।
लायाः स्वरूपाणि विष्णोः पद्मसूत्रेण कार्पासं सूत्रं वा देव्याः पट्टसूत्रं शिवस्यौर्णाभवं वाल्कं वा कर्पासस्त्रं वैतन् ग्रा
सौ॰ १५३ स्वर्णं वा रत्नं समानवर्णा येषां स्फटिकं तं वा त्रिगुणं त्रिगुणीकृतं कुर्यात् अन्ये तु सूत्रे तु यथेष्टमेव स्योल्पमानं अथ।
संस्कारः तत्र गोमूत्रं गोमयं दुग्धं दधि घृतं कुशोदकं नवनीतं पंचगव्यं तिलान् घृतं चरोमा अष्टोत्तरशतं शक्त्या वा निरि।
क्षेत् मूलमंत्रेण एकैकमेकं विधायेत् मुः प्रातः स्नात्वा नित्यकृत्यं कृत्वा शक्तिमालासंस्कारे तत्र नभोनिलैरात्मानमेकं तत्र
153 मंत्रांस्त्र यथाकृत्य यवांश्च गव्येन जलेन प्रतालनं मालायां मालरले शुभ्रमाकारयितेषु मंत्रमार्गांस्त्रे सस्था
प्येतेषु प्रमाणं भुवनेश्वरीबीजेन मातृकां च विन्यस्य मालिन्यंगं वा गंधादिभिः संपूज्य अस्याः शिलादावग्निं स्थे।
स्थाप्य यथाशक्ति समूलेन तिलैः सघृतैर्दिव्यं चरुमत्रै कुर्यात् होमं शक्त्यानं पंचाविधाय सूत्रे मुखे मुखं संयोज्य जप
मालीनां रोमैकैकं मरिमामूमंत्रे स्मृत्वा निविधाय गोमुखकारोरगमर्पकारं वा बंधं धापयित्वा ओं सद्योजातं प्रपद्या
मि सद्योजाताय वै नमः भवे भवे नातिभवे भजस्व मां भवोद्भवाय नमः इति मंत्रेण पंचगव्येन शीतलजलेन स्या
ओं वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमः बलप्रमथनाय नमः सर्व
भूतदमनाय नमः मनोन्मनाय नमः इति मंत्रेण चंदनागुरुकर्पूरकुंकुमैर्विलिप्य ओं अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरत
रेभ्यः सर्वतः सर्वसर्वेभ्यो नमस्तेऽस्तु रुद्ररूपेभ्यः इत्यनेन धूपं दत्वा ओं तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् इति पंचवदनेन सर्वोपचारैः पूजयेत् ओं ईशानः
सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् इति
मंत्रेण प्रतिबीजं शतं शतं अभिमंत्रयेत् ओं हृदयाय नमः इत्यादिभिर्मंत्रैरभिमंत्रयेत् तत एतावाहनं स्थापनं सन्निधा
१५३

पनं सन्निधेयं न संस्कृतीकरणान्वयं विना संस्कृतीकरणा परमीकरणानि निर्मलं स्वरूपाविर्भावयत्यागच्छैः पंचभिर्मंत्रैः प
निर्वाणं पंचोपचारैः संपूज्य देवताः स्वस्थितिर्ममं संस्कारमालयान पंचगव्यादिति अथ वैदिकसंस्कारो रुद्राद्यामाचना
नैमित्तिकविन्यासान्तं स्वस्थितिमात्रं संस्थाप्य स्थापनं गरोत्रा स्वर्णं विष्णुर्भिर्वरुणं स्वं कृष्णा यामायां वेदोपचारैः संपूज्य तो
मिति मेषे राशिमञ्चायोनि निःशेष्य स्नानं पञ्चगव्याद् कुम्भस्थरीपात्रे विधाय लहरेवा पयोदधि घृतम् तो नश्च कुशान्
कं पंचाम्रं तत्र पंचामृतं संस्थाप्य नवमालोनि निःशेष्य स्नानं समादु कुम्भशीतलं जलेन निःशेष्य मलाश्च चंदनकं
कस्तूरीं कुंकुमं करेण्वादि सिरं लेपयेत् नस्त्रो देवं मिति मन्त्रमनोज्ञरशाने पिन्वा सर्वादिनवद्रव्याणि हरिद्रिकाला
स्नानं संसन्यस्य मूर्ति तिलिले यं याशक्तिं मूलमन्त्रेण राशुकृत्वा यथाशक्ति गुरवे कांचनं दक्षिणां दत्त्वा स्नानं समाप्य
मिस्त्रोक्तविधेन इति द्वितीयः प्रकारः प्रकारान्तरस्नानं न मत्प्रीतिस्नानं गव्यैः श्रीमत्तिन्नावनं वाशिनेन स्नानं कृत्वा स्नानं गा
प्रवालस्य कृत्वा वैतावत्यागविधिवाक्यं वर्षं मन्त्रेण प्रतिबीजेन ब्रह्मग्रन्थि सनागपञ्चगव्या विधाय मन्त्रकं प्रणवेनवर्षणं पा
न नवमेऽतिरिले श्रीमदंकृत्वा तत्स्वेदं पूरयेत्तत्सं कुम्भस्थं दविया यामत्रोत्रमशा नेत्रं पिता गुरुश्रीरोगाद्दये ।
स्नानं तस्मै कृत्वा प्रणीय नमः पथ्यामालो संस्थाप्य नमा महीमूर्ति लांम शान्तिर्नमस्तु एवं पूरयेत देवता पूजनम् लं विष
याशिरस्य यथाशक्ति वलिरानेविधाय पूजनं स्वांशे पूरयेत देवतासं कुम्भं गुरवे दक्षिणां दत्त्वा स्नानं समाप्य नानादि
मिलेनाचार्येति तृतीयः प्रकारः अथ पञ्चामृतस्नानं प्रकारो निर्मलं शुद्धशुद्धोदकैः शुद्धोदकेन नामायां पवित्रेण तत्र ना
निर्वेदस्य हाम नोत्रा स्वकोष्णं गृहस्य भूमौ कुशान परितः पूर्वे हिरण्मयं निर्मल यथा ग्रहानि निस्वायुतं सर्वौषधयः गंधा
मलकस्नानं मन्त्रेण अभिमंत्रित जलेन अभिषेक निर्मल वाणि एवं पञ्चशतोत्तमं कृत्वा स्नाने विधानादि नवरत्नं स्व
पूरयेत देवतानयं शंखोदकं परिहरेत् प्रल्लाप्य चरशुचितं पत्रे पल्लवे रात्रौ मि ति स्नो न नै गोविप्र
लै

वस्त्रादिशुक्लपानां मूलमन्त्रेण स्नानं धौतवसनं मुंडितकेशधारणं च अथ निषिद्धानि अप्रियानृतभाषणे कां
सौ० जविभीतकं कर्कटिका पाकमसूरमतिश्रद्धादीनि त्रीन्स्त्रपनिनो किंशुकनास्तिकैः संभाषणं स्नानं नर्पणं।
१५४ नृस्नानं वक्तुं स्वेच्छ्केन वस्त्रमलिनवस्त्रधारणं काम्यकर्मसंकल्पनं कर्मस्वाश्रमादिविहितकर्माचरणं काम्य
भोजनं दिवाभोजनं मृषाभाषणं नानृतं नैकौटिल्यं द्रोणसाधुसमागमो स्मनं लस्नानं नान्दनं गौवाधादिस्त्रव।
णं नत्वा दर्शनानां हविधिमैथुनं तत्कथालापस्नातमात्रिता स्पर्शं हिंसाकं तुको स्मीपारणा अलापकरणा आवरण
154 केशमोचनं शिरः प्रावरणं चिंता क्रोधपरुष्यशयनं गमनं नो मानं न पक्वान्नं मंगलस्नानं पादुकाधारणं यानशय्या वि
रोहणं आदरं अन्नशनं लवणं तांबूलं भक्षणं भस्मनिक्षेपं विकल्पं भस्मस्नानं शल्यमोहपादत्वन् अन्नकुशास्तिनुकात्वा निव अ
यनपः मनोवाक्कायस्य जिह्वामात्रेण भेदाश्च त्रिविधः स्वपदातां सर्वकेशारणो वाचिकः इत्यादिवाल्ने
हर्वकः किंचिज्ज्ञवर्णायोगप्रोक्तः जिह्वामात्रेण जपो जिह्वानपः मनसा पदान्तरं मानसः वाचिका
हीनां मन्त्रेण फलं बोधफलं दशगुणं समसहस्रगुणं त्वेनेति अथ ध्यानानि आब्रह्मचर्ममृगाजिनचैत्रकमखलं
शाकटकं च स्वात्मकानि अथ निषिद्धासनानि वंशदारुभूमिपाषाणतृणपल्लवे इत्कानि भिन्नानि अ
थ नपर्स्वदिनकृत्यं तत्र प्रातः स्नात्वा नित्यक्रियां विधाय भोजनादिभिर्ब्राह्मणान्संतोषयित्वा गुरुमपि वित
भूषां वस्त्रादिभिः परितोष्य तां देवपालायनमः इति मंत्रेण क्षेत्रपालं संपूज्य आगुर्ज विधिना बलिदानस्य
ते क्षेत्रपाल हि विरुपेक्ष उरुजंभ पंजंभ पनतेपनतेषवि ग्रविक्रमत भैरव देवपाल गलि हलागृहताण्वाह
इति मंत्रेण बलिं दत्त्वा प वसेत् शाक्रेश्वरेदेवं हि नयपंचलिमुपोषणं च कुर्यात् अथ द्वितीयदिने कृत्यं तत्र वी तो।
कुमारसंतोषिष्ठ दिवसे प्रातः स्नात्वा गुरुविधानामारायकुशास्तरः स्वस्तिवाचनं कारयित्वा गोमूर्वंसो
त

मवः कालः संक्षेपभूतान्यहः तथा पवनोदिग्यतिर्भूमिराकाशः पंचधामराः ब्रह्मचोस्मिन्नमास्थायकल्पय।
मि हृत्स्थितिं इतिपठित्वाताम्रपात्रेकृततिलाक्षतजलान्यादायपोऽमुकः ॐअद्यमासेकासिमुकराशिग
तेसवितरि अमुकपक्षेअमुकतिथौभारतवर्षाख्येभूप्रदेशेविशेषदेवेवैवेअमुकलेवेअमुकगोत्रअमुकश
र्माश्रीअमुकश्रीविद्याश्रीसिद्धिकामः यानसंख्यंजपात्मकंपुरश्चरणंकरिष्ये इतिसंकल्प्यगुरुगणेशादु।
र्गाः प्रणाम्यहृत्संसमाप्यजपमारभेत तत्रमूलविद्यायाप्राणायामत्रयंकृत्वामूलविद्यायाः ऋष्या
दिकरषडंगन्यासान्विधायदेवींध्यात्वा मानसैरुपचारैः संपूज्यजपमालांवामहस्तेकृत्वाविन्यासेसंस्थाप्यपेला
लंवेणुकरमणीफलजातनिपद्मान्मकंपंचतिकंदत्स्यसमर्पितंमुकुलंस्फटिकोत्रायो दक्षेनमूलविद्यायाअमुवस्य ॐमां
मालेमहामायेसर्वशक्तिस्वरूपिणि चतुर्वर्गस्त्वयिन्यस्तस्तस्मान्मेसिद्धिदाभव ह्रींसिद्ध्यैनमः इतिगंपठ्यास्तनेमा
लांसंपूज्यअविघ्नंकुरुमालेत्वमितिमंत्रेणदक्षिणहस्तेनमालामादाय स्वशिरसिगुरुंकंठेपीतवर्णांमू
लविद्यांहृदयेस्वेष्टदेवतांमालामानंगुरुवारदपोस्त्रध्यात्वा गुरुमंत्रदेवतामंत्रमभेदंभूमध्यस्थानंचक्षेवि
भाव्यकंवस्यविष्णुब्रह्मकेनस्थानेहृदयमेकीभूतमानीयतनत्रतांश्रीपादेवतांध्यात्वामूलविद्यायाहृदय।
स्थानान्तरवक्रमानीयतनाभिभगकंठीध्यायेत् मंमार्थगनचितोहृदयसमीपेमालामानीयदक्षिणहस्तस्य
मध्यमांगुल्यपर्वणिसंस्थाप्यैकचित्तः सुधीरः सम्यतनागः कंठुन्मीलनरहितः स्वरवदादिशावमक
वेमालयापातिवीजमंत्रमुच्चरन्नूर्ध्ववीजनपसमयेपार्श्वजमस्पृशोक्ष्मणावेत्राणाहृदकमारभ्यमानः का
लान्मध्यंदिनावधिदेशापापहृदसंभोवनाधांपहृरपेयावधिवायाविलाप्तनः प्रणवहृदार्थ त्वंमालेसर्व
देवानांप्रीतिदामम शिवंकुरुष्वमेभद्रेयशोवीर्यंचसर्वदा ह्रींसिद्ध्यैनमः इतिमंत्रेणमालांशिरसि

संख्यायुतः प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादिकरषडंगन्यासान्विधाय ध्यानोदकेन मार्गक्रमं मंत्रेण देवतार्चनं
जपं समर्प्य मालां हृन्मंत्रेण मालां संशन्य रहसि स्थापयेत् ततो मध्याह्ने स्नानादिकं विधाय पुनः पूर्ववत्
मो॰ १५५ विन्यस्य ततः कृत्वा प्रतिदिनं होमं पृथगेव जपदशांशेन कल्पोक्तद्रव्यैर्होमं कुर्यादिति प्रतिदिनहोमपक्षे तद्दशांशे।
एकैकजपं समाप्य तद्दशांशहोमादिकं समाप्याप्रिमदिने जपारंभं कुर्यादिति कल्पोक्तसंख्यासमाप्याने।
न होमपक्षे कल्पोक्तसंख्याजपं समाप्य पश्चाद्दशांशहोमादिकं कुर्यादिति पक्षत्रयमेकः पक्षो गीका
र्यः होमपर्यायस्तु मार्गे वदीक्षापकारे तेभिन्नदिनं होमाशक्तो मायदाजौ जपः तेषु कर्मणां यथाशक्ता तद्विमाशा
द्विगुणो जपः इति वेशांत वर्णानां विगुणाः इति विधीयते इति द्विगुणजपपक्षस्तु शुद्धाणां पक्षे भवेषां त्रिय
वैश्य द्विजभक्तव्यतिरिक्तशूद्राणां द्विजभक्तानां शूद्राणां तद्विजपत्नीनां स्वनपापमिथ्यानां तत्रापि जमसंभवो
यदि होमे पूर्ये शक्तिः स्यात् तद्दशांशानं पुरो गोपि तावत्संख्याजपैः वेदवा स्याप्यगायत्र्येन च भवेदं गद्विर्वैर्वदशूद्रा।
णामापि विद्या विधीयते तत्संख्या द्विगुणो जपः कर्तव्यः सं मासि तु अर्थे दशांशेन भक्तितः तावत्संख्या।
जपेन यावता शूद्राणां तेन निःश्रये न मक्ता तिजपाद्विगुणजपलाभः हृतायां संख्याभावेन तद्विगुणजपाभा
वात् अतएव विरोधाद्युत दशांशेनाद्विगुणाजप समर्प्येन यष दशांश समर्पणेन तावत्संख्या द्विगुणो जपः कर्त
व्यः इति तथा कुलार्णवेपि यद्दशांशविधीयते तत्संख्या द्विगुणो जप कुर्वीत विद्भिः च तदसंख्यया सापक
स्थिपे कुर्वीत संमासि तु दशांशेन भक्तितः तेनाशक्तानां द्विजातीनां द्विगुणाद्विजपः अशक्तानां हो
मसंख्या द्विगुणादिजपो द्विजभक्तव्यतिरिक्तशूद्रादीनां पंचगुणो जपः द्विजभक्तानां द्विजस्त्रीणां च द्विगु
णादिजपैर्वेदशूद्राणां इति राच मत्रातथा गतो रिक्ता द्विजम नाभक्तिपुक्तस्य शूद्रस्यैव त्रिगुणाद्विगुणाभ

वेन स्त्रीणामपि न यान्ते या भक्त्या स्वैव फलं भवेद्विति तेनैव विप्रभक्त्या स्य श्रद्धया तत्पत्नीनां च ततो द्विगुणाद्
द्विगुणा विधाना देवकन्यावीरीगीतैः कलित्वा येन मे पवित्रं ख्याकल्पनादि निष्क्रमे रेतैः माशकानां द्विजातीनां क्रमेण
वेदार्चनं गुरूणां जपः तदा ब्राह्मणानां श्रूयतां द्विजस्त्रीणां चाप्यमेवम् कृत्वा न परन्याः यथाशक्त्या देवतिथि।
यज्ञेन दृष्टांतेषां विधाय वेदनैवेद्यादि दिवा ग्रीतैः ग्रहणसलिलैर्निर्मलैः स्नानमाद् शास्त्रतः प्राग्वद् विधिना देवी
मनस्य स्नात्वा ने इष्टदेवता पूजां कृत्वा पञ्चभद्रयामूलविधाने स्नानमभिषिञ्चामि नमः इति तर्पणादशांश
संख्या यास्मूर्धानमभिषिञ्चाभिषेकसंख्या दशांशसंख्याकां वस्त्रादि यादीनि नां सदाचारान् ब्राह्मणान्निमन्त्र्य
नानाभूषणाम्बरगन्धादिना भ्रातृ पिलाव सुगन्धादिभिरलंकृत्य यज्ञसूत्रैर्नानाविधैर्भक्ष्यभोज्यैः इष्टदेवता प्रभोजन
यित्वा नां तूलरत्निगादिभिः परितोष्य कुमारिकाः सुवासिनीश्च यथाशक्त्यान्नैश्च परितोष्य मदति ताती।
तन्यमाणस्य विशस्ये दिति यत्यरंवालंतानेवासमस्त संख्या समाप्ती वा भक्ति दर्शके कर्पादि तिननैव पूर्व
देवादिकं मासिकं विधाय इष्टदेवतामन्त्रजपध्यानकीर्तनश्रवणादिना दिनशेषं नीत्वा शक्तौ सायं तनौ
स्नानं विधाय इष्टां समाप्य भुञ्जीत तन्न चभोज्यानि शुल्के कविप खिन्नैर्मन्ति कलीवाकं शाक हि कायवाः
शुद्धान्नवर्त्ताः परान्भामनेना स्यावरुनां गुरुवर्जितमेतद्वक्ष्ये तिलमुद्गकलायकेमुद्रकं इविशेषाना
लवणोत्थन्न जलसाराधिगम्याधिपत्यलीजीरकनागरंगतिन्तिड्रीलशुन स्नातालकोद्रवमेतु कमेका।
लपक्व माषमसूरचणकगोधूम रेवयान्यादीनि वर्जनीयानि अतिभोजनं दिवा भोजनं च अथ भोजन पर्यार्थः इष्टदे
वताय समारमन्त्र मध्यपवर्तितपलाश पत्राबल्यां संस्थाप्य मूलविपपायोतमति इष्टमूलं इविद्या

सौ॰

१५६

156

पाशमपाभिमंत्र्यमोनीपविचंदिनंमितंयज्ञमंवेलावधीयात् मूलविद्यायाद्वात्रिंशद्धराभिमंत्रितंजलं।
वामाशायेदिति अथपञ्चायनेकशनिर्मितपांशुपाणायांमालालितायां नाइस्तांवसमारोपयेत्तां मूलविद्यया
सप्तवारमभिमंत्र्य ॐयज्जाग्रतोदूरमुदैतिदैवंतदुसुप्तस्यतथैवैति दूरंगमंज्योतिषांज्योतिरेकंतन्मेमनःशि
वसंकल्पमस्तु येनकर्माण्यपसोमनीषिणोयज्ञेकृण्वंतिविदथेषुधीराः यदपूर्वंयक्षमंतःप्रजानांतन्मे
मनःशिवसंकल्पमस्तु यत्प्रज्ञानमुतचेतोधृतिश्चयज्ज्योतिरंतरमृतंप्रजासु यस्मान्नऋतेकिंचनक
र्मक्रियतेतन्मेमनःशिवसंकल्पमस्तु येनेदंभूतंभुवनंभविष्यत्परिगृहीतममृतेनसर्वं येनयज्ञस्ता
यतेसप्तहोतातन्मेमनःशिवसंकल्पमस्तु यस्मिन्नृचःसामयजूंषियस्मिन्प्रतिष्ठितारथनाभाविवा।
राः यस्मिंश्चित्तंसर्वमोतंप्रजानांतन्मेमनःशिवसंकल्पमस्तु सुषारथिरश्वानिवयन्मनुष्यान्।
नेनीयतेभीशुभिर्वाजिनइव हृत्प्रतिष्ठंयदजिरंजविष्ठंतन्मेमनःशिवसंकल्पमस्तु इतिमंत्रान्शिवः
पठित्वा ॐनमोदेवदेवेशशूलभृद्वृषवाहन इष्टानिष्टेसमाचक्ष्वममसुप्तस्यशाश्वत ॐहिलिहि
लिशूलपाणयेस्वाहा नमोज्ञायत्रिनेत्रायपिंगलायमहात्मने विमायविश्वरूपायस्वप्नाधिपतये
नमः स्वप्नेकथयमेतत्त्वंसर्वकालेष्वशेषतः क्रियासिद्धिविधास्यामित्वत्प्रसादान्महेश्वर ॐसकल
लोकायविष्णवेप्रभविष्णवे विश्वायविश्वरूपायस्वप्नाधिपतयेनमः इतिमंत्रान्समुत्कृत्यपठित्वा
मातृशिरःस्थलपार्श्वेशयीतस्वप्नंपरीक्षेत नवसुमासानांप्रथमेमासेदृष्टस्वप्नस्यसंवत्सरेणफलंद्वितीये
त्रिभिर्मासैःफलंतृतीयेमासमयेनागतेषष्ठेमासेनफलंनिर्वाणेसद्यःफलंदेयमिति अथसिद्धरत्नकस्वप्नाः न
ऋष्यमादिसमुद्रव देवदेवनागनिर्मिलचंद्रसूर्यमंडलगंगानदीसरस्वती संध्यासिद्धशिवलिंगानांदर्श

नेभूमिलाभः कुलमुद्धनरत्नाग्रदुलयहोमचर्क्षिशदर्शनेनैसरकयाकमधूकरस्नानसरय्वारोहणाकल्पारब
कवदीपस्नानादपस्नानतुंषमाल्यसमुद्रसर्पकुलतलपविद्राममांसवृद्धासवह्वीदर्शनेनदीनरत्नाका।
शगमनग्रहणनन्नद्रदर्शनेनरुधिरमांसादर्शितवागनाश्वगजवृषभनरपर्वतशिखरारोहणाविमानगमनलाभदेवीद
र्शनानिमदिरापानमांसभक्षणाकृमिपुरीषानुलेपनराज्याभिषेकदधिमधुभोजनश्वेतवस्त्रानुलेपनसि
तासनरथयानध्वजछत्राभिषेकरत्नाभरणादिदर्शनादि अथाशुभसूचकाः वेतालकलभकाकश्वगा
र्भाभंगलक्ष्मीतैलाभ्यंजनमशुष्कवृक्षकोणवकवलादिशयनासापदर्शनेनतेगर्देनत्रमणापछिन्नमेनव।
सिंसमेचपठित्वादुःस्वप्नविनाशायानहिनाहिरुद्रनर्दसिंहमंत्रंपठित्वा स्नात्वेन्द्रान्त्ररत्नातंहुतेनेदुर्यात् अ
थवाघमेवासूक्तंमेगाहोमःकार्योनृसिंहमंत्रमत्रवर्णितंवैष्टवंसंपुटश्च स्यादिभषितं विंदुनादपुतंमोक्ष
वीजंनरहरेस्फटनं स्वप्नकमत्रमंत्रस्तुमलविद्यायाः अथस्वप्नमनिवे कूचरणात् विंदुयुगलेमण्या।
दुष्टस्वप्नः स्वप्नंतस्मैनिवेदयेत् गुरोरन्यत्रनप्रकाशयेत् स्वप्नवास्मिमतंवाश्यास्त्रंयमतिहर्षचक्षु।
स्नायद्विजायेनेनख्यानमंत्रोर्ध्विनेतिवचनात् अथसिद्धिविहानिचिन्नमसादोमनस्वृहिः स्वल्पाशानि
निद्रान्नवनोतिर्दर्शनाक्रस्मादनिरत्नैः अनतिलर्द्दह्नुभिशह्ञः मधुरवावचनानागीतश्रवणाकर्पूरादि।
गंधघ्राणमिवंदाकिकिरणालोकार्णोलोकनादीनि श्रीविद्यानंदनाथेनशिवयोः प्रियसूनुना कृते।
सौभाग्यरत्नाकरबृंगात्रिंशस्तरंगकः ॥ इतिश्रीसच्चिदानंदनाथचरणारविंदद्वंद्वांतेवासिनाश्रीश्रीवि
द्यानंदनाथेनविरचितेसौभाग्यरत्नाकरेत्रिंशस्तरंगः ॥ ३० ॥ अथमंत्रसिद्ध्युपायोपायः नत्रश

जपं संकल्प्य जपेत् ततो ग्रहणकालीनजपदशांशहो
मं करिष्ये इति =४

श्रीसूर्योपरागे त्रिरात्रमेकरात्रं वा पूर्वमुपोष्य एकभक्तं वा विधाय ग्रहणे स्नानमात्रं विधाय समुद्रगा
सौ० यां नद्यां नाभिमात्रे जले स्थितः नद्यलाभे कूपजले भूमौ वा समुपविष्टः ॐ अद्य अमुके मासि अमुक ।
१५७ राशिगते सवितरि अमुकपक्षे तिथौ मम अमुकनाम्नी सोमग्रहणे सूर्यग्रहणे वा तन्मम ।
मारभ्य विमुक्तिपर्यन्तममुकविद्याजपमहं करिष्ये इति तेनैव संकल्पं विधाय होमं कुर्यात् होमाशक्तौ ग्रहणा
कालीनजपसमसंख्याजपमहं करिष्ये इति जपदशांशो ग्रहणकालीनजपदशांशहोमसंख्याद्विगुणजपमहं करिष्ये
इति त्रिगुणं वा चतुर्गुणं वा एतेनैव संकल्पः नद्यादिकमध्ये एव संकल्पं कार्यमिति अपरस्त्वमं सिद्धिपर्वायः
नमस्त अद्येत्यादि विद्यासिद्धिकामः कृष्णाष्टमीमारभ्य कृष्णचतुर्दशीपर्यन्तममुकस्त्रीविद्यायाः
जपं दशांशहोमतद्दशांशतर्पणाद्यात्मकं पुरश्चरणमहं करिष्ये इति संकल्पं विधाय जपादिकं
कुर्यात् अत्राप्यसमर्थो वा होमादिकं कार्यमिति होमाशक्तौ कृष्णाष्टमीमारभ्य कृष्णचतुर्द
शीपर्यन्तं कृतजपसमसंख्याजपमहं करिष्ये होमसंख्याद्विगुणादिजपमिति वा ।
संकल्प कृष्णाष्टमीमारभ्य चतुर्दशीपर्यन्तमष्टोत्तरशतं विभावनं दशांशहोमं समशता
धिकसहस्रं दिने दशांशहोमादिकं कुर्यादिति अत्र
रणे नित्यानन्तरमारभ्य दिने यावत्संख्याजपः कृतः तावद्द्वेगो निशादिनपर्यन्तं मन्त्रूनाधिकं कार्यमि
ति मन्त्रूनाधिके न सिद्धिहानिः स्यात् अथ मासात् दिनं मासमात्रे दिनं शतं शतं जपेत्
तत्र ॐ अद्येत्यादि अमुकविद्यासिद्धिकाम मासमात्रका दिनयावत् अमुकविद्यायाः पारभ्य मा

157

समाप्तं प्रतिदिनं शतसंख्यं जुहुयात् नवं कारिष्वेशतिनपसंकल्पः संपूर्णमहासर्वम् ॥ ओं आं ह्रीं ह्रूं क्रों स्रौं ल्रूं ल्रूं यं यं ग्रों ग्रौं
ग्रौं ग्रः कंखंगंघंङंचंछंजंझंञंटंठंडंढंणंतंथंदंधंनंपंफंबंभंमंयंरंलंवंशंषंसंहंळंक्षं लंरंमंयंशंवंलं नंयंमंभं
बंफंपंनंधंदंथंतंणंढंडंठंटंञंझंजंछंचंङंघंगंखंकं ग्रः ग्रौं ग्रों ल्रूं ल्रूं सः ह्रूं ह्रौं ह्रीं ग्रीं ग्रौं इति शतशतवारं न
मन्त्र मूलविद्यां जपेत् शतानि नियुतानि कृत्वा केवलं मन्त्रेण शतवारं जपेदिति यथा पञ्चमन्त्रं मोक्षफलं भवति लिपि विद्या
यामं मूलविद्यां जपेत् नरसहस्रं मासमात्रं प्रतिदिनं जपेत् ध्यानं केवलं सर्वं वेदमन्त्रलिपि यन्त्रं ॥ ओं ह्रीं स्त्रूं ग्रौं ग्रों
तथा क्रमेण क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह ळ क्ष ॥
तानि अक्षराणि कृत्वा रलक्षयन्त्रं ग्रीं ग्रों ल्रूं इत्युक्तं मूलविद्यां जपेत् मन्त्रं सहस्रं जपेत् भक्त्या प्रतिदिनं
मासमेकं जपेत् ॥ जपेत् नरशतं चतुरङ्गं सर्वं प्राप्नोति कार्येण न संशयः ध्यानादियुक्तं विद्यासिद्धिकामेन ग्रों
त्रिकालं सहस्रमेकं रिष्वेशनिःसंकल्पं सप्तमासं प्रतिदिनं त्रिकालं सर्वोपचारैः श्रीभैरवीं सांगां सपरिवारां जपेत् प
यथाक्रमं विप्रसंघानां समाराधयेत् ततः गुरुं संपूज्य विधिवत् विद्यासिद्धिर्भवतीति ॥ अथ तत्रैव क्रमः
पिण्डितिलमितं मधुघृतैः समं संयोज्य गुटिकां कृत्वा तां विलेपनं ताम्बूलं नाना खाद्यं जलैः स्नानं नन्दन्तु सर्वदा
यन्त्रे तेन तिथौ सिद्धिर्भवति तिथौ सौम्य सप्तमीं वैरं नरके शेषं नाम्नैक शेषां कृष्णां कालकं क्रमके कालकं जानाति
फलं नरमांसं गुग्गुलं सर्पपयोगेन गोरोचनं नागपत्रं नानाविधं बिल्वं भस्मिपर्णानि चित्रकं कलशं गन्धं केतकीफलं बदरि ॥
इं भयं यथाक्रमं भेदं पञ्चगव्यं गुग्गुलं मधु घृतं सिद्धार्थं सर्वतापं नाम सिन्दूरं कृष्णं कनकं श्वेतचन्दनं रोहितं गोक्षीरं रक्तं नीपाट
लिमधुकं तैलं लक्ष्मीं यामार्गं सर्वलोभं गन्धं नवरात्रि नवग्रहं रात्रौ मधुलं मलिकं कर्णं जातिः स्वीकृत्य गन्धं गर्भं मालतीं
भस्मीकृत्य स्नानं इत्येकपञ्चाशन्नाराचक्रेषु ॥ अथ क्रमाद कादि हादि कादि हादि क्रमेण कर्तव्यं पञ्चाशत्क्षरान्नामानीति ॥ अथ प्र

मै॰
१५८
158

कारस्कुमर्न्मेषचेगोरोचनागंधादिभिः भूर्जदलपत्रे विश्वमनक्तं सिंकापां साधकनामवर्णविदर्भितमाद्यंते सकले ।
नाममन्त्राबद्धं विलिख्य पत्रे गुटिकामनः क्रमेणासवर्णान्विलिख्य गुलिकीं कृत्वा पविकमध्ये सप्तवेष्टनरपि सिक्तकेन ।
मंत्रेष्टुम मृत्युमंत्ररितिस्थाप्य स्नात्वा च निक्षिप्य तोयपूरे तं नतनकं भमध्ये गुलिकेन त्वा च निक्षिप्य भूम्नाकं विधिना
गिनकं दाहे संस्कृत्य नन्मीपके भसंस्थाप्य गोशीर्ष त्वादिक्रम कं विद्यासिद्धिकामो विद्यासाधक पोरेकं त्वा सिद्धये
महोनाम्ना होता शतं मधुरं च यतो मंत्राहं रेकं त्वा सिद्धयं महोना न्याकं दिवो इति मकल्पो पास्य ति यथा मकल्पसांवे
कृत्वा इति मल्लं मंत्रस्य पात्रं स्नात्वा बलं कुंकुमतः शोभं स्थानं निक्षिप्य कुंभं जलाशयो निक्षिप्य गंधमाल्यरक्तादीनां यादीश्च
मोक्षं पीदेति लिखं कं तोयेन सिद्धं निवेत विद्यायां नवारणादिकं कर्पूरं त नवावशं रक्तमायीं न श्रेष्ठपत्र मंत्रकं श्रीकंकमम
नः शिलामोरोचनो शीरं भूर्जदलपत्रे द्वारे ये मध्ये विलिख्य गुग्गुलमधुनल्लं कृत्वा मकीर्णं स्थकलिंदुम्बा नेनिधापत ।
नमध्ये रूपं यं ग्रहवशीकरणं तत्कामं मंत्रं च कर्णे यह नवारुहरिद्रा कस्तूरी मनः शिलाभिर्विद्यामालिख्य कंठधारयेदिति ।
ग्रहपीडनं ग्रहरोगन भवेन मंत्रं ग्रहवशानि मन पावे च नाम परोनरभावेन ममाबाकं दुग्धेकं पत्रेमंत्र पालिरिव्या नस्मारे वा
कृष्णग्रहरोगस्नेकमपठितमंत्रेणाभिमंत्रकं रुपेदिति ग्रहपीडायां तमवाल्लानं तोयपीतं ततः दिनं मंत्रेण गोदुग्धमध्ये ग्रहभ्यां मं
आदौ हि लि ख्य तस्नेन धारयेदिति ग्रहपीडायां पत्र भस्मना वा पुरबीज विदर्भितं मंत्रं विलिख्य कंठे धारयेदिति ग्रहपीडायां
पत्र भस्मना वा वीज विदर्भितं मंत्रं विलिख्य ग्रहपरतं पालाशतैलेन वह्नि बीजमंत्र तं मंत्रमध्ये कं यमं तरं वि
लिख्य सतिवर्णमध्ये सोर्धं च वह्नि बीजं तं दिनं मंत्रमध्ये कं समन्तरं विलिख्य मनिवर्णमपश्चात् धं च वह्नि बीजं धालिख्य ।
कंठे धारयेदिति विदर्भलेख लेनशाराहातिलके मंत्राणां हृत्मध्यस्थं साध्यनामाख्यं विरच्य विषेयइति एकान्तरं
वग्रहपनामिति नमार्थाः सुरसम्भरणं ब्रह्मस्थाने शोभादिस्मे वेपितनपवाय यस्तुकं विरुक्ता नपत्रतन्त्र नयतोरेपुकं श्रादेहोमा

कैनेन वे प्रारब्धे सतकेन स्यादिना ब्धेन सूतकं प्रारंभो वरणं नैव संकल्पो व्रतसत्रयोः नांदीमुखं विवाहादौ श्राद्धे पाकपरि
क्रियेति वचनात् तस्य नाधिकारी ग्रहणाशौचादिसंभवे नित्यार्थं नादिग्राधानास्ति नैवोद्वाहेन विधिः कार्यो दीनाश्चिवे
मेः नास्ति पापं यतस्तेषां सूतकं वा यतनात्मनामिति विदुषीयामलवचनात् सूतके मृतके चैव वयस्माभागादिकेन चाश्रु।
कैनाश्चेन याज्ञवल्क्यस्मृत्यां सूतकस्य इदानीं नव्यवचनात् सूतके मृतके चैव निर्यं विमुच्यस्वच सात्त्विकं पावित्र्यं॥
घः शुद्धिः यज्ञायने नादत्तं प्रागनवर्चनाच अत्र विवेचनं मायां सूतके कराय नैव्याहीनिकालिका उपर्यगा यज्ञन्यवच
नानि नाधिकारिका निषिद्धानि स्मृत्यान् नैमित्तिककाम्यसूतानिषिद्धं यत् सूतके मृतके चैव वर्जयेत् मानवाः पुनादि कामनः श्र
जिमं वैशंतिकारेषु कमावित् नैवेद्यं जनांगीनि वित् स्मृत्ययत्नः शत्रु मध्ये स्वान् प्रायश्चित्तं विधेयं नैवेद्यं दिनानादिः
वैवराज्ञे नैमित्तिकार्थे नैव प्रायश्चित्तं विधानाद् इति अकामानां नैमित्तिकेन नैतत्सर्वं निष्कामनाया मूलायासनाया मित्रिते
विवाहः अथ यस्त कृमिः शनाव यस्यागमो यितो यात्वा निम्बं च निर्वर्त्य ग्रानस्याक्रियया नैव बाही स्मृत्यां स्मा
दस्यानयोगेन सूतकेन इतिकामे नैव कामी नित्यं शर्वयवाहिति तन्त्रसारसंहितावचनात् सूतके कायशौचे मान
मसूतैवकार्यं अत्र यथाग्रन्थ पदे शंका कार्यमिति अथ कामस्य सारविधिः तन्त्रे द्वितीये चैकपरिष्याज्याश्रितकं विद्या॥
यैतामकस्य स्वभावात् निमेव शक्तिनाय शुभग्रहस्य पेयादिके शुभदोमय शुभग्रहस्य स्वयंवस्या दिनेव शुभदो
मारंभे कुर्यात् तन्त्यारिज्ञान प्रकारस्य सर्वं विस्तरेण तस्य ग्रमाभ्यर्थं द्वितीयेन तत्र ग्रहपंचांगतावित्यामत्त्विशश्रीरिति तन्त्र
भारितामस्यादिने वयस्मैवविश्वमदयात् स्वमात्मनैव कालेनाश्रुपः सनः स्मृतः शत्रे स्वान् कालं श्रुद्धं दत्तानाम्यो मस्ते नोग
दस्तलतः याहुस्तनः केमदितिश्रद्धतांश्चमोतेवः अत्र ययस्य विकारेता मैसंधैर्या मां भलरं भलवेन दाहु निप्रवेशाः
स्वयत्रिच काव्यरित्वानप्रकाराः अत्र सोमवहतैमसर्वंशोकश्रेयमानागमः श्रुत्वैभीदयफलं लाभः श्रुनोपी दावं देसो

मो: १५५

159

त्वंभोमेवंपवंजरोपनयामि: राभोरोग: केनोमनुरितिप्रश्नराणा फलानि श्रूयतांयन्मर्त्यपातालेषुस्थितिं वह्नेः वि
नायनेत्यफलानि चलानाकाम्यहोमारंभं कुर्यात्तन्यरि नामप्रकारत्वयनिपदादिहोमनिर्यो यत्नं नराणां येत्यानि।
त्वात्सर्वकार्याणि होमारंभकार्यप्रयत्नेनयानताधिना त्रैलोक्यकामानं कजनेकानि शंशाकेमेलपित्यानाना
कसमुत्पाद्य त्रिमिहेत्वात शिखाक ... स्वर्गेवसतिर्वह्निः पाताले मर्त्यलोके इतिपावकस्थितिं वि
नायनत्यफलानि निर्दिशेत् नमस्वर्गे स्थितोवह्निरुत्मान: पातालेपनंतथा मर्त्यलोकस्थिते सकलफलप्राप्तिः इ
ष्टं वह्नि ... विधायमाम्नेक्ष मंडपे ... होमशालादिस्थानगोमयलेपनं ... लोगलाद्युप्रमाण
कृत्वा विधिना मिस्थापनं कृत्वा ... निहूममेद विलाययथोक्त दैवंयथाविधि निर्वर्तयेत् नवसौम्यहोमद्रव्या
सप्तदशेपटले णि जानामिहे मालती मल्लिका जाती ... पुष्पैः ... विवाहादि ... स्थापिनि
मूलक ... शिलारस ... नवपुष्पाणां ... करवीर ... द्रोणाः ... लोकम ... सि
... विमिश्रमधुमदेवाद्दि ... श्रेणाद्वि ... भवेत् ... ना जि=७
... पावके ... विलावराम् ... श्रीवह्नेगु त्ये
... होमयेत् ... देवानामु ... सर्वलोकवश ... भवं ... तिनसंशय: लेत्
होमात्क्षमेद्वान्यदारिद्रपीडित: दुर्गोपसर्गेषामनंपलान्नमधुहोमत: दूरस्थितानां देवेषिण ... मा
गत: होमंकार्यो वश्यकामैः ... निष्कलं भवेत् रुधिराक्तेन काकमांसेन निशि होमत: मधुत्रयपुष्पु ते
नगुरु ... विधानत: परराज्यमहादुर्गं समस्तं वशं नयेत् महावलेन देवेशि शिरोः सैन्यं विनाशयेत् देव
रोजायते ... कृत्वा होमं ... सीरं ... त्वाज्यं ... त्वा ... आशुपूर्णमयारोगं समाहुर्ने

प्रिये

१५५

खर्जूरीफलहोमेन लक्षमात्रेण ... जनः वश्याः स्युर्दशसंख्याका नात्र कार्या विचारणा =५

कमले   दाडिम

दु= नृ

पतेन्नृणां कमेणाशैलजे क्षीरमधुभ्यां मृत्युनाशनं दधिमाक्षिकहोमेन सौभाग्यं धनमाप्नुयात् विनयावेत्वलं होमो
वैरिसंभवकारकः कुसुमैरक्तैर्होमः सम्यक्कुंपतिदायकः रक्तोत्पलेनंगदद्भृशं ग्रामनो वशमानयत् नीलो
त्पलेभितः ... क्षावशमायांति नान्यथा श्वेतोत्पलैश्चियं चाबलभनेरवनात्प्रिये श्वेतस्य होमात्कमले लक्ष्मीसौभाग्य
माप्नुयात् कल्हारहवनात्मंत्री सौभाग्यं च धनं लभेत् दूर्वा... होमेन वशीकुर्यान्महीपतीन् मातुलुंगफलोद्भूत
होमेन ...स्त्रियो वशाः नारंगफलहोमेन वश्या वेश्या भवंति हि कूष्माण्डफलहोमेन शूद्रा वश्याः सदा प्रिये द्राक्षा
फलैः सिद्धयो शैलजे होमात् संशयः कदलीफलहोमेन लक्षमात्रेण ... जनः वश्या विशंति संख्याकास्त्याजाणा
रमेश्वरि नारिकेलफलैर्होमात्सम्यग्दिनो ... प्रिये लक्षमात्रेण ... प्रिये पक्वाम्रफलहोमेन लक्ष
मात्रेण सुंदरी ... पनसस्य फलैर्होमात् ... जनः वश्या भवंति हि देवेशि
नात्र कार्या विचारणा तिलाज्यहोमाद्देवेशि कामसिद्धिर्भवेत्प्रिये गणिकालवणाभ्यां ... त्रैलोक्यं वशं नये
त् कुंकुमेन ... त्रैलोक्यं वशमानयेत् गुग्गुलस्य च होमेन सर्वदुःखानि नाशयेत् वैरिणो विशा... श्री
खंडचंदनस्यापि होमतः रक्तचंदनहोमेन वशमाहि ... स्त्रियः कर्पूरस्य च होमेन वाम... जायते नृणां कस्तू
रीहोमतो देवि ... मंत्रिणः वश्या भवंति सकलाः परिवारयुताः प्रिये तिलतंडुलहोमेन शोनिर्भव।
निर्मदिरे शर्करागुडहोमेन सर्वकार्यस्य साधनम् क्षीरपायसहोमेन ... मंत्रिणः त्रैलोक्यं वश्यमाया
ति धान्यसिद्धिमवाप्नुयात् नानाविधान्नहोमेन धान्यसिद्धिर्भवेद्ध्रुवं ... स्त्रिनाश
येत् चंपककुसुमैर्होमात्सर्वसत्त्वान्वशमानयेत् जपापुष्पेण ... वकुलस्य ...।
ये सौभाग्यं जायते महत् दशांगधूपहोमेन सौभाग्यमतुलं भवेत् ... फलैः स्त्रियो वश्याः ...।

गुडस्थाने घृतेनेति पाठो मेरुतंत्रे शिवार्चनचं...

हू=२

सो॰
१६०

160

यांदृष्ट्वा कन्यकाः श्रीफलैरनलांलक्ष्मीपदैर्वांमरवंदिने रत्नंपैः स्वबाधामिलितद्दसद्दा नकन्यकाः वदना
भवेतिदेवेशनारिकेलनलेनवा केवलंहृतरामेनवरांसवृशाङ्कय- तथाचनवरात्रे अथहरोमंमव्यामिललि
नाविद्यपाशिवे येनमत्रौपिभवनेजायतेदेवतासमः तद्दिपानव्रतगप्राज्ञेद्मकालादिनः सोऽक्रेशनवकंदेशुनन
त्वमंनवोदिनैः तद्युपाङ्कमार्गेणाननल्कमान्सर्वकम् शुक्लमतिपद्यारंभाद्दशर्मीनेकमलैर्हुते मधुरत्नयमश्रितैः
वृक्षैःस्थिरतोश्रुभैः श्रुत्वंहुतैरत्नमात्रात्रयोदपतिसन्निभः तथैवदिवसेभ्रुवमितेस्पाहूनवाहुतैः कल्हारैरव
नांतेशुद्दिनेशुपनयान्यवान् तथैवोम्पलसेमेनश्रियंप्रामोतिशुक्ला श्रुतौहन्यलैर्हिमान्कन्यकासमया।
श्रुयात सोभाग्यंकीर्तिमारोग्यमवाप्नोत्यर्चनादपि तेषदुःकुंकुमद्रोणादसलैःस्वदितैरमनः श्रवलाबश्रियंप्रा
प्याहरवीजीवतिभूतले तेस्त्रेद्रनाम्भैर्वरनानदिनेशुपयायाविधि पुत्रदासीदासपुत्रश्रियंजीवतिमानवः तेरवंतु
द्वाक्षैःस्वत्तेमान्करपसन्निभः वनिताजनैर्मस्तरोदीर्घायुर्वहुजीवति क्रमत्पतिपद्यारंभाद्दर्शान्तेन्न हुपातिसैः
हुताकैरद्रमात्रेणाविस्मपञ्चाललभेक्षितपम् तेषवंदिविसद्वेणगन्धेनोद्गलमानैर्हुतैः कांतिलक्ष्मीसत्यारोग्यपुः।
नाहतव्याहने सवस्याप्यसितायोगोपदः सिद्धगणपदन् ग्रहीत्वापानितानविद्यानप्रिन्वाशनवात्कमम् प्रियं।
मेरेविदेशीनिमोक्ताकाकाष्ठोन्वलेनले हुत्वासमाप्यमूलानां ततयाभूक्तवातत्दिनम् मोतीवगामयेद्दर्षांक्रियंप्रा
मोतिशुक्लाम् निरंतरंनित्यशाल्व जुहुयाश्चेत दर्शनात् नकदापिरमांदेवल्युतुनामंमवशाङ्कयः पापसेवद्
यान्मृणांस्वर्कवोरेशुमायकः निवेद्यश्चशमायामलाद्दाहुतेभोभवेत् सवत्साहरणावर्णायागोल्लीराच्चवनी
तकं तदिनावमकल्हारपसमैर्निविपेततः तदुत्पन्नेदेग्नौभौमवारेतद्रुष्यके कालेनावदिनैः सद्दमीभ।
माहतांलभतेध्रुवं तथापवलपूपायानवनीतसितांबुजे निवापादीपमानैश्चवनद्भुतेद्रौभवेतोदिने समवा

रेणुयोगेन मरुतीमात्रयाक्रियम् ॥ रक्तसान्यां सर्वैर्हृद्यां नानाभोगान्वितां शुभाम् ॥ तथा प्रहरमात्रं तु देवनवनी
ताडवे दिने नित्यायविकचेपकेकरीकाचाननन स्तेनन ॥ नकुर्यात्स्वभिर्वैरैराहृत्य स्थात्साधकः श्रिये कौशि
कास्य स्वत्र द्वात्रिंशत्पात्रेषु कृता [illegible] पि नकुर्यान्नवनीताकल्पं मुख्ये क्रमणा तेषु रात्रौ निरातंकां महाकीर्तिं गतवारा ।
यहारकैः मासेन तिमरुतीलत्वं यानरक्तपत्रामिनी केवलं नवनीतेन नभितेदिने नरो मनः कान्तिल्लभेय ।
नारोग्यविजयेनागुरामुयात् वंशकैः किं स्वकैः स्वैनैः त्रिमध्यान्हेर्हुतक्रिया सौभाग्यलक्ष्मीविजयकान्तिस्म ।
तावत्तभवेत् मध्यान्हे तमादनाद्वः स्यापकः स्यात्त्रिमासतः श्राद्धे धुतालपत्रस्य वैर्द्र प्रतिनिजवांछिते वि ।
लिख्य नवनीतेन समेतं नकुर्यात्त्रिशि मंगलान्मासतो वा राज्यमोक्षस्य तथा वलाशपत्रेषु विलिख्य
वर्मकृतेन कुंकुमे स्फुतपत्रेषु लिखित्वा वा कुलानिशि चंदनेनापानसपत्रे विलिख्य नकुर्यात नरा पद्मलोदर्वि
लिखेद्धंसनागवल्लेपुनः कृतेशमासेन तिलं वांछितं मोक्षकालतः कस्तूरी लिखितं लिखेत्पत्रे च पक्षमरु
तः नैर्गुत्यैलवाहमासेन तिरहितो स्तुतिस्यानतः एलालवंगककोलजातीफलसमन्वितैः सितुरालिख्य तु स्व
र्णपत्रपत्रसमर्दवे नकुर्यानस्य सुखितः त्रिबकुभिः कर्मयोरितैः । नासायामस्ति भुवने विषहोमेरुदीरितैः ।
अथ श्रीतंत्रराजेन हवनमः सर्वसंपत्तहोमं नेकथ्यते परमेश्वरि । इदानीं स्थूलहोमं नीलवनिभनले द्राक्षाभि
र्गुपसिक्ताभिर्हुतैर्हवनात्त्वरः लीलावतीविभ्रमोजीवन्यकलत्रबाहुश्च ः खर्जूरीफलहोमेन त्रिमध्यान्हेन
नर्दिनैः आयुरारोग्यविजयं संपन्नाश्रियमश्नुते कदलीफलहोमेन तथा नन्हिवसे पुत्र पुराप्य कीर्तिं नृपे
मान्यो नीवेद्वर्षशतं सुखी नारिकेलफलानां रसितालोड्समन्वितैः हवनात दिने शिवे हेमाखिलं समवाप्नु
यात् नेरिकवारिसंसिक्तैर्हवनात्तदिने पुवै वासांसि वस्त्राणि वाराणि महार्हाणि लभेत नः पञ्चविंशत्यनेकवि
मधुक्तैर्हवनात्क्रियमात्रयात नैः सवन्त्सामिततागव्यपयोनैर्हवनादपि मरिचीक्षीरसंसिक्तैर्होमात् स्त्रि

सो-
१५१

मवाप्नुयात् शुक्लाली स्नाने स्नेश्च न या विवर्धीर संस्थितैः नारिकेलफलतोदरीराक्रैरामितैर्हुनैः तथाद्वाद
शभिर्दुग्धैरेकैकैः सरतैस्तथा नित्यशो रवेनाड्भ्यतोड्सर्पिसमन्वितैः सप्तद्रव्यस्यात् पृथिवीग्रामसो निर
निश्चितं गोभूहिरण्यादिवासोभिः समदुर्गेनैवलिविवितो यदि वारे सितानैस्तल्लीराक्रैर्ऋवनात्तथा शुभ्रल्दा
त्त्वसमृद्धिः स्यात् हुताक्रैर्वामधुस्नानैः सोमवारे सितोपेतैः नारिकेलफलैर्हुतैः सप्तमस्यां पृथि
वीसमवाप्नोति निश्चितम् अंगारवारेतोद्राक्रैश्चौहोमाक्लिर्यं लभेत् तैरिष्टभष्टम्लिलितैर्हुकमातो।
मतिं लभेत् बुधवारे हुताक्रैस्तु होमेन तिलतंडुलैः क्षिप्रं सकलकल्याणं तिलयोलभते ध्रुवं गुरुवा
रे हुमधुसिक्तैः पनसाम्रफलकैः त्तुष्यादर्दमाचेगालभते नेत्रसुन्ननम सितवारे नारिकेलतोडैः सि
तसमन्वितैः गङ्गाम्बिनैर्वाहुतं पातकियाप्नुषिमेधते शनिवारे तैलसिक्तैस्तिलैः शुद्धैस्तपैतैः रव।
नालभते लक्ष्मी मद्वादतिमनोहरैः तैः समस्तैः समस्तानैर्जुहुयात् सप्तक्रमात् तद्दिने विंदेशमिः स्या
द्विघा रवनवैभवात् नत्तदिने शुलद्वियाभक्त्या ब्रीन द्वामभाजयेत् हुतलीरसितद्याज्ययाश्रयुसमन्विते
श्रीकाम्यादिशुभ्रमते शुन्नवस्वापि कुते क्रमात् शालितंडुलेमेधैर्माषैर्गोरेतरैस्तिलैः तथा विषेस्तथ।
यैस्त्रकैार्द्वरिंदिशामये तोदमर्पिस्तिलकुंभ्यतीरोदंतरसालनैः मरिचानाविकालीस्लने सैर्नवरतु
क्रमात् मधादिशुतयारोम नवभिःस्यान्नवस्वपि यागाकैस्त्रागानेस्नम त्रातैः क्रमैस्तैस्तथा माषान्नेश्च
रविदानग्रेशनेः पायसैरपि शुद्धानैश्च त्रिमधाक्रैः कीर्तिलक्ष्मीजयावपि तथामलादितवकेनवभिर्हु
हुयात्तथा पृथक्कैः सक्रभिर्लानैरिक्त दर्दः पयःस्तुते शालीधाराक्रमशक्रैर्माषपिष्टतिलाद्रवैः श्री
पूर्यैर्मधुराभ्याक्रैर्विजयंकीर्तिं महिरो आरोग्यमायुयाद्राजमान्यतावलभेद्ध्रुवं सिद्धयोगे शुभ्रस्मान् हु
यात्समृद्धिमान् तथाम्रतारवारा योगेषु जुहुयात् शांतये गुडूचीतिलदूर्वाभिस्तिलमधाकाभिराद

घ२

रात् उच्चयोगेशुक्रसुसारहस्तौ हस्तलैरपि उच्चे भवति सर्वेषां स्वकुलानां च निश्चितं पर्वतानां तदुक्ते योगे योगे
तद्विपर्वतम् भवेद्ध्यानि चिरंजीवकालेन परमेश्वरः यथा न्यस्य कृते होममाकरोत् पवदामि ते स्वदेशगे सोम
गे याज्ञयाष्टकस्य पायसैः शुक्लतिलैर्वाक्षितं निश्चितं च विद्यया सर्वदाधोर्ध्वं तद्विधिमेनं कर्पयेद्यथाविधि न
मोऽके शुक्रकाले शुक्रस्तानिस्पात्रलकुले मासे शुक्लपक्षे त्रिनये होमं कुर्यात् यथाविधि दूर्वास्तिलतिलैर्निर्यावच्छी।
वं सुखं भवेत् तद्दिने शुक्लपक्षे द्विचत्वारिंशत्सहस्रदिने निष्प्रयाणं नवस्पर्शं चतुर्विंशकाष्ठान्तरात् हि क्लेशसंभवैः सर्प
लोकाश्रये वृद्धे वासिते मधुरैर्मलैः सौरभाद्यैः मन्त्रेण श्रुतमन्त्रेण यावद्दिने अर्वव्याप्तन्त्रमन्त्रितनवं यत्स्यान्तकदा
चित्तमांसिकः यदि स्यात्तस्य रोगादिपीडा भवतीति निश्चितं स्पर्शस्य वाक्शरीराशोकः स्थितिर्वेदे दिवाक
रे विद्यां नयेत्स्व स्वर्गं वा शनैर्यात्पूर्वतः किं सर्वं पयः स्पर्शे न गोबाधः कदाचिद्भवेद्धुवं तस्माद्धुक्के शुक्रकाले शु
नयाक्रवेश्मसुखी भवेत् सरोगादिष्वाङ्के शमनस्य मन्त्रितः मांसिकत्वं भवेल्लोके शोकस्तस्या यस्ते भवेत्
पालाशवृक्षस्य फलैः पञ्चकोटिस्य मल्लकैः रक्तनारवनमातरावागमी स्यात्कदाचित् शुक्रे वृक्षे स्थि
धक्के होमादिहमसुवासुयात् मल्लानस्य पञ्चक्षमंसिद्धिः प्रियमलतः विल्वमस्तेस्य फलैः पञ्चकोटि
संख्याकृतैः मल्लैश्च लक्ष्मीः संसिद्धे लक्ष्मीस्त द्रुणाभवेत् यस्माद्धर्मं धुराम्यक्के होमं तावद्दिने नरः इंदि
रालभते स्मात्सर्वलोकप्रमन्कतायां वृषकेतुशुभं मिश्रं क्तुयातहिनावपि शूद्रान्स्याद्यमनः शुभान।
यामो तिशुशान्विताः ते रक्तसपुलाहोमान्न गले उच्चसंस्थिते लभते सर्वसंपत्सु स्वाभवे भोक्ता।
वनायते तैः लीराके कृतेस्पर्शे देवोच्चगतं हि भवेत् शीतगुः सायकः तद्धुनिंमधुक्केमे भवेद्दयमयाट ले।
वे द्वसंसिक्के होमात्कन्याममावाद्ययात् नगरोत्थे रसैः पिनयालाते सप्त कृरवस्या नैः त्रीरमिश्रैर्वदनवना।
स्वर्विल्वे भवेत्परम् एवं राशिविचित्रमाशमतौ हानि चनाह्नैः यातपद्वैव्यास्पद्याके होमा लक्ष्मी भवा

सौ॰
१६२

162

सुपान् केसरैस्सकदैवेस्स जैदे विंशैकिलेरपि मालिकामालतीजातिद्रवागैस्स्वनेमसुभिः नुरुपालक्षमां
भवेत्सर्वतंमधुस्तैनैः एकैकशः समस्तैस्समतालक्ष्मीमवाप्नुयात् नैरवतीरमिलितैरोमान्सर्वांमवाप्नुयान् न
यात्याकैस्सरखनालभतेभूपतिः श्रियं समस्तैककर्णिकारैस्स्वदैत्याद्याकैरखनादिने दुर्दिनैरखलांलक्ष्मी शवा
शोतिमुनिश्चितम कल्हारैरकजस्समैरुत्पलैः कमलदूपैः साग्वतरादिहुतंतिर्तमेकैकै वीधिवंदुभिः हव
नालभतेलक्ष्मीसमग्रपराप्सवान्नाम् विमधाकैलवैकैकैः सर्वैर्वा साधिकान्तमः केनकीजसुमैर्लोऽद्दस्य
नेरैमानवहिनैः वासांसिलभतेचित्राण्यपर्वतनिवहलचपि सितैःसपीतैःसीराकैरोमादामोतितनदिने
सिलानिवासांसिलघ्यात्सदाकारावासितेतया रुतैर्मस्तकैः दोद्दस्तुनेवांकिनुसिद्धये — याद्दमनकैः
पत्रैर्हवनाक्किसमस्पते यद्दुर्गानिमस्तानिन्नरुपाद्दुपपाश्चियेनहुर्गास्त्रवासांसिलभतेसापकोध्रुवे।
मरिचैः सर्षपस्तैलस्तुतेहोमात्त्रिशाखवे लक्षामानकुलस्पागलोलासिद्धोसमानपेत् पाललीकैरुसंदार।
शेफालिकसमस्तवैः संपकाशोकपुन्नागनमीरुकुसुमैस्तुभैः हवनाद्दनितासुर्वांवशयेत्तेदोद्दसंस्तुतेः।
नेरैवाम्लनेहोमाद्दशयेन्नुरुपानपि नेराज्यलक्ष्मीलभते पुत्ता कैर्हवनाक्किवे समस्तैर्जीवनन्वनेना
शयेतेःसिनाल्बिनेः श्रीपत्रैहुतासुतनिर्त्यंहवनाद्दशा वांसवेत् नुपैवच्चरुपान्निरं श्याधेषतितडुले म
ध्यराचैत्रुलवणाः सम्मिलित्पत्नैचूर्णितै ः त्रिमधुप्लानैरुतेसमंवंवशयेद्दगनाजनं नपानद्लिवैनैरुतैहेमाद्दु
सपांवशेनृपेत् नप्याक्रुर्वन्तोयाकैरुतेः सर्वंवशमानयाः ग्राम्येस्तुकेवलाद्दुमाहिनैरुकैपनीभवेत् नि
त्यशोहवनरामनश्रीमेभागविनायते हालोनिलिमः स्वीवमिनायस्तगंधः संहृन्यद्दवीनहोमा
संस्कृतेकपितंपच्छेस्यात् नतस्कर्मांदिनैः कैरुकर्पास्तोमसदीरितैः विधानेदोषनिपनेरोगानिग्रहवाटने
याश्रद्धपांरिपोर्गलीत्वालग्रीवकर्षात्तनापतैः नद्यस्मकरवहागांवश्चिनिमपहकवर्गकांम नपा

गायत्र्यानन्तूलेन कुर्यात्तदभिचारकं अन्यथा क्रूरकर्माणि कुर्वीत नाशयंति हि नान्येव कर्माणि तानतः नवग्रहः प्रति
कूलतः कुर्यात्सदेवतां भक्तिमान् लिंगं वर्जयेद्गुरुः नत्वा स्वेर्वतिमंत्रतानां लेखयेत् शिवरिष्टं विरप्यादस्य प्याशङ्केनैष फले
ज्ञात्मनाशनं सर्वतीर्थस्नात्वा होमं कुर्याद् शुभकर्मसु वैरिणां मरणार्थं कल्याणं कृत्वा अन्नदानतथा त्रिकोणकुंडे यमदिक् ।
मृत्योर्मानवार्थे राक्षके प्रमशाने निर्जने देशे विदध्यात् यथा राक्षके यथाभिचारे होमं तु कुर्यात् निभृतं विसाधकः तथाभिचारेण पोर
लोकरणे रात्मसिद्धये नवैरताति त्रपीने सर्वा र्जितान्वा निरन्तरम् स्वराष्ट्रं संपालयेत् वीतस्वमेरु राति: कुर्यात् मादेनमांगे
कोलानामेरितः नद्यां पूर्वीद वेदिकां शानके वैरिभ्रमतः श्रीवत्स सम्मिद्भ्यां नक्षत्रे स्त्रकानने के हेमीदला गङ्केसर
होमाकुर्यात् विनाशयेत् नक्रमालसमिद्भ्यां नक्ले सैन्यं शान्त्या कुर्वीत शिवकृतो पापिनां तः प्रयाति यमशासनम् जन्म
नक्षत्रे:प्रज्वालितविह्नि नदृष्टेन केतुनेन नत्पशेभुमन्ये मांसाधर्मेति मासुप्यान् शम्बेपसमिद्भ्यां न तत्समिदि स्त्रतां
त्यक्ले: चितस्निमाषैः तैलाक्तैः हवनाद् हरिणामतिः प्राकृष्णा समिद्भ्यां नदीमेल हूनस्नेः होमाद्रानेसोमात्र
रोगाणां हतिः ध्रुवम् सौवीरमेकाष्ठं कर्पासबीजैः पीमास्तमरु लान् अतीनेन मपाथ्यो शाकतालं निश्चितं भवेत् सर्व
पायाम्नैः -- माषपीमाषितेकुनेः वैरिनम्मर्त हत्वाशोमं लांनशु निम्बराम प्रात्रुक्रेः गुनलीक्तत्वाइयोरक्त वि
धानकेनः सर्षपैः हूनसंसिक्तैः रुधिरान्नस्या त्रिशि प्राम्बुकृत्वानहोमसु कुष्ठितिने प्रणावरः रक्तस्त्रगो पत्रुष्या
केहोमाकुर्याद् विनाशयेत् प्रात्रकृष्णारमूलाभ्यैः क्तहीनैः सर्षपशीर्षकैः हवनाद्दरितोदपम्बालमानिस्विभिर्दिनेः
वैरिनलत्र योन्मुग्ध्यमासेन तङ्कसेस्नुतेः हवनानन स्त्रूनमसिद्भ्यां हवनाद्दपि दिनैकेषु दिङ्खिकोनाशामेति
हनिश्चितं कुम्भकंडानिपातेननिर्याते नारि र्योंऽर्थेनः सलिलेपावकेसर्पदंशानमत द्विपादरान पत

गान्त्रसमं यर्त्रपिष्टाचैव मरादवसैः शुभैर्वा कारयेत्ततः द्विमंनाशमेति नि रिपुः ध्रुवं निम्बपत्रैः स्वकार्पासवीजैस्तत्काष्टकांर
सौ- जैः हवनान्मर्षपतैलसंसिक्तैर्विद्वेषणं भवेत् नीचयोगेकृते वैरी रिपुरविमसंशयं येन मूत्रकरवैस्तैर्लाक्षैर्निशाम
१६३ येरिपुर्दिने उच्चाटितः स्थानभ्रमः मन्त्रेणानेन पनादितः मन्त्रपत्रैः स्वतत्काष्टैः सद्दीनैस्तैलकृ कुलेन प्राप्तिर्निर्तिनो
चानरोगैर्नश्यं ति निश्चितं गेरिकींश्च तूलीं कृत्वा रिपोः स्वमराशिके पार्श्वकं कण्ठकाये स्तु पदंगवे पयेक्कृते विष ।
नाश्ंविषस्यानेनयेद्यमकोटके शुभ्रं प्राक्के शीर्षप्रसेवाशनैः शनैः प्राणेस्त्व तदंगे श्रुनिधनं मरणादिना शं धि ।
163 भिर्वाकं रकादिततञ्ज्ञद्विविद्यश्टोः ततकालेन्नञ्जलेन श्रुनसीस्थापितेतकम् गर्दभी मेदस्सलिले संस्थाप्य क्वा ।
थयेत्कते: रिपुर्ज्वरस्यस्तः शनैर्यातिर्यमालयं मधुक्लिष्टेन तां कृत्वा तापयेन्निशि वाणानैः तेनोन्मादज्वरग्रस्तः प
यातिनिधनं शनैः ताम्रर्कंकरकविद्धांगीं खनेन्निचयसेन्निशि तया निषवाच विद्धस्तु रिपुर्याति यमालयम् पार्श्वकेरे
वैनेद्धैरेशाषैः पुत्तलीनया निर्मायकं दुमध्येतन्वकं श्रुर्के मशीहृदैः समिद्धेग्नौ तत्समिद्धिलिलाक्तैर्जुहुयान्निशि
निर्मायकं दुमध्येतन्वकं श्रुर्के मशीहृदैः समिद्धेग्नौ तत्समिद्धिलिलाक्तैर्जुहुयान्निशिम् मन्त्रिणानत्वरसस्य ।
वच्चा निहन्तिम् रपौः सप्तपशानकैर्दं तत्रातत्यातियमालयम् तथा विधां तमनिमां निखनेत्पूर्णसपत्तके नवम्या
मात् दिक्षेमान्ते गेहे श्रवीटके समासात्रिधनेवैरी प्रयाति निश्चितादिन: भूतादैः शिरसि स्वीयेनिधौनेत दलदितं सर्वं
वंमाषाचूर्णं तिलं शालितंदुलम् पिष्टा साप्रादं तत्स्त शकलैरपि संयुतैः श्रुर्के बीजैर्मिलितं कृत्वा पुत्तलिका
ततः तद्वक्त्रानिर्विधायादिनामताल्लसप्तम्गं संजप्यतां स्तुमषन्विधायानाली पमानितलो मनः सहस्रवारां साध्यस्यवधः
स्वप्नमराशिगे निवध्नतां पादयोसभाङ्गहलोमामनतेना गृहीत्वाजीवरस्नेनतां जपेच्चित्रियजैत्रयौ कुत्वामौतेःस

१६३

तस्त्रैवानां हर्षो त्रिमयोःमुखीम् तद्धिनेतापत्स्मादिविहृलेनन्वेरागासः प्रस्तेदेहोल्लठंभमैा विसंज्ञः प्रलापन्मुरुः ।
प्रयातिनिधनं श्रीहर्षयोभावलतः श्रिव साध्यदेहन्हलसंभूतां त्रुनलीमकेतुभनः वृत्तीत्वीरेगावालिप्यबस्त्रामा
गवद्धोभूत्वी सध्यानामादिसंगुकांकेउरू धं प्रलंबयेन् तुरुयानत्मामिद्धिस्तनल्लीराक्षे निशांगुरे ज्वराति: स्यादरात्र
शुचिभिरेवादिनैस्तनः यथलितस्पालेकानांतदृकादेरवेनेत् नेवालमध्येनेनस्यान्मौख्येनस्पशनैः शनैः तथा
यदिनकुर्वीम चिरंरोगान्मकोभवेत् तथ्यानामामभांडेनानिवेश्यभागरवासरे वेदिकायतनेरवोल्वानचेपानिवृतोव ।
लिं निरन्यरत्वयाणिन्नित निरन्यादुपमर्गकैः स्वेनेरेवुल्यथः स्वोल्वानतुपर्यग्निवर्धनात् ध्रुवकिंतेमराने: स्यान्नुरा
दिगदसंभवः तांनश्योक्तस्वरूपांतभुजजंवस्पियंगुतो निवघ्नसर्वभसेयाहिषकेरे: त्वेनेमिश्रि राशेोतदहम्भेमासात्र
यान्नुश्चाटतीत्यतः तथाविधंतुनलिकाभुगंत्केत्वार्धमार्गतः विशलमषिकाचर्मवद्धं साध्यास्येयायुतम् निव
नेनीरयोनेयाः पितृगेहेष्वाततः मातृगेहेनरीहर्षादिह्येषः स्याद्धोः सराः तानवधामवत्तुल्याद्य साध्यादिमृमन्त्व
ना निवघ्नविधान मास्ताः त्वेनेदरीगृहेशुनः मध्येहृदित्वतनयानन्तुलोत्पाटनेभवेत् एवं निकटवर्तीना।
मभिचारदीरितः दूरस्थितानां द्विषतांकथस्यादभिचारकम् वदामितेश्रगुमध्येदूरस्थमचैवरिणाः विनाशने
मयोगेनविमयाभिचारके येनारिर्निकटस्पस्नुमार्गेवनिपद्येनेन् तत्साध्यैस्तैः शुनलिकाविधायाशोषणेक्रमा।
त् ताः प्राग्वदीरितदीरहृपसिक्काम्पसंतकाः ततहि शास्तनत्कर्मतास्तामध्यरागवतः एकामेकां — ते।
दैरिहिंसुरवेस्थानेशोषतः तदेतेशाककालेवाशूरस्थापितनक्रमान् कथंवामांत्रिकवलीनिहंतशक
नांमेनेन तक्रगुत्वं शिवेवद्विमप्रकारांतस्पनिग्रहे नेमांग्रिकैस्तस्पदंवंविदेहंकांगपेततः तेहिर्हिनिपतंन

सौ·
१६५

164

सिंमशाकंस्याद्दत्ताश्रयात् भाण्याधिकं महारत्नाकरस्यान्त्रिकसंगतम् रानानंदानपर्वं वाक्यं स्यात्प्रयोगतः
तन्मेकथय देवेश येन राज्ञानपायलं विधानं वदामि ते श्रुणु प्राज्ञे त्वमेवं देवी विग्रहम् अभिचारमरातीनां शुष्काश्मनाशक
रणम् सिद्धमंत्रानतिद्विग्माघोरशान्तिस्थिराशयान् नैरविकिन्नरूपं नतेभ्यो प्राप्नोमनः क्रमात् तेन तन्त्रिपनंस्याद्
त्रितस्योस्य यत्नतः अगाणिपन्नं कर्यात्र देवमंत्रविधानतः श्रीविद्यानंदनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना कृते सौभा
ग्यरत्नाकरे ऽवैकत्रिंशस्तरंगकः ॥ इति श्रीसच्चिदानंदनाथचरणारविंदद्वंद्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन
विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे एकत्रिंशस्तरंगः ॥ ३१ ॥ अथ काम्यहोमद्रव्याणां मानं तन्त्रज्ञानार्णवे श्रुणु दे
वि प्रवक्ष्यामि मानं हवनसिद्धिदम् त्रुद्धिं समर्थं तत् ध्यानकमलं वापि यत्फलम् कर्मभवागत्रुष्टादिपद्येह्यानि
नेन प्रिये शतसंख्यास्तिला देवि राजिकाः शतसंख्यया लाजाः मुष्टिप्रमाणाः स्युर्होमे ऽतं इत्येनमानं तु क
लकार्धदधिक्षीरमेवं प्राससितं भवेत् स्थूलं फलमिदं शान्तिकृम्भांइमानं लगकं मनः प्रिये प्रत्येकं फ
लं भवति निश्चयात् रंभाफलं चतुःखंडं लकुचेनं वेद्यतनं मतिः नारिकेलस्यखंडं च स्थूलं कुर्यान्मनः प्रिये प
ंचस्याने वेदखंडं मनःसंतोषकारिका द्राक्षाफलं समग्रं स्याद्यांगं खंडं तथा गुग्गुलुः क्रमकार्धं तत्कर्म
वा तथा भवेत् गुंजासमं कर्पूरं कस्तूरी कुङ्कुमं तथा चंदनं चागुरुं देवि कर्षमेकेन संभवेत् मनः प्रियाकृती ःकृती
होमं कुर्यात्सुलोचने एतदाकृतिमानं ते कथितं सर्वसिद्धिदं यथेच्छया वारोहे श्रीविद्यापरितोषयेत् तथा
शारदातिलके कर्षमात्रे घृते होमे शुक्तिमात्रं पयः स्मृतम् दधिप्रसृतिमात्रं वा लाजाः स्युर्मुष्टिसंमिताः।
पृथुकास्तत्प्रमाणाः स्युः सक्तवोपि तथा दिशाः गुडापलार्धमपि सिताक्कर्करापि तथा मताः ग्रासार्धं च।

धारा

१६५

रमानं स्याक्रुकर्कशापि तथा मताः दिक्षुः सर्वमितः स्मृतः एकैकं पत्रपुष्पाणि तत्याह्यानि कल्पयेत् कदलीनाग
रंगानां फलान्येकैकशो विदुः मातुलिंगं चुतः स्वीयं प्रतं संदृशमाकृतं अथ धात्रीनारिकेलानि खंडितानि विदुर्बुधाः त्रि
धाकृतं बिल्वफलं कपित्थं खंडितं द्विधा उर्वारुकफले होमः कथितं खंडितं त्रिधा फलान्यन्यानि खंडानि समिधः स्मृतः ।
शाल्मलाः दूर्वात्रयं समादिष्टं शुक्तीचलं तंगलाः वीरवो मुष्टिमात्राः स्युर्गुडं माषा यवाश्चापि तंडुलास्तद्वदर्धांशाः ।
कोद्रवाश्चाविहिताः स्मिताः गोधूमास्तु कलमा विहिता मुष्टिमानतः तिलाः सूलकमात्राः स्युः सर्षपास्तत्प्रमाणकाः
शुक्तिप्रमाणं लवणं मरिचान्यपि विंशतिः पूर्ववद् रसानं स्यादाम दंतं समं स्मृतम् चंदनागुरुकर्पूरकस्तूरीकुंकुम ।
मानिच तितिडीबीजमानानि समुद्दिष्टानि दैशिके रिति कर्षं लवणमुक्तं स्यात्सं प्रोक्ते माषा दशगुंजाः स्यात्
शमाषा निगद्यते तैलाज्येन देवपरिमाणामिति शक्तिः कर्षद्वयं पलद्वयमानं मुष्टिः पलं पलार्धं कर्षद्वयं प्रासाद अ
शीति रर्ति काशिते तदुक्तं पिंगलामते गुंजाभिर्दशभिर्माषः शालेः प्राप्तं तद्द्वयम् द्रोणशालो वटकः कोलाबदरं
इत्तणः शशः लोहं द्वौ पाशितलं कर्षः सुवर्णिकं बलग्रहः विदुर्विद्यालमरकं बिंदुको तशतद्वयम् शुक्तिरंकासि ।
कांते द्वे पलं बिल्वं तत् स्थिका मुष्टिः प्रकतो यद्द्वे पलेम इति तत्येति मातुलिंगबीजशरं तेर्वीक कंकर्कटी ।
तदर्धांशाः शुक्तिसिता चुलकमात्राः पारितं लम्ब मात्रा कर्षमात्रा द्व्यर्धः पुनः मग्गलुः वदमानं प्रशी ।
तिष्टं नामितं समवहिंग तथा नारदपां मात्रे त्रितं खं सम लाक्षावानि स्व प्रमाणात शैवागमे पिवंडत्रये तन्मूला ।
नां हृस्वाण्येव हितामयेत् कंदानाम [illegible] भागं लता नाम गुलं द्व [illegible] मिति अथ समिधः समित्प्रादेशमात्रे णास
मक्रे दाल्बितापरा तथा विशीर्णा विदला वक्रा स्थूला कृशा द्विधा कृमिदंष्ट्रा स्फरी या स्व निस्त्वः परिवर्जिताः ।
विशीर्णा गुरुः स्व पंक्रर्या द्विदला व्याधि संभवं हृस्वपाम्नुमाशो तिव क्राश्चेव मकरीतथा स्थूलाभिर्हरेत ल

मै॰ १६५

165

त्वमीहशायानायवेन्यं ःत्वे ह्रिपापानेव दोषाः स्युः कीदृशार्थनाशिनी देवंयक्ष्मकृते दीर्घमाला ज्योनिस्त्वयस्त्वया
सत्ती गन्धाधिकन्यूनाः समिधः सर्वकामदाः आर्द्रैस्त्वचैः समकेरानर्जन्येन्गलवर्तलाम् ईदृशीर्भेमयेव्याघ्रः
समेति विद्वलोम्भिपम् श्रीनस्यानेवृनेयोकेसमिधः परिकीर्तिताः नथापदीपसंहिताया नाःफलाश्रयाः पराव
यिपान्नीपाद्वादशांगुलाः श्रुवकाश्चवर्पशुष्काः सत्वचो निर्व्रणाः पराः द्वादशांगुलायामविहिताः कनिष्ठांगुलिसम्मि
ताः प्रादेशमात्रास्मालैर्वैमेरानव्याः सकलाश्चपि श्रुयकाम्यजपविधिः नवम्नानागीवे बकंबसमर्थयेद्विसक
लेनियतव्रजः वाद्यमथपगतं नापिमध्यं वाचकमर्दयेत् उपचारैः समाराध्य समस्तं प्रजपेत्कुचिः तद्देसंख्यानो मेनी।
नतोनंतफलंलभेत् ध्यात्वा वाचकराजेन मनः सम्यक्संमर्दयेत् जपारंभसमधीक्रधीन्महापातककुर्भवेत् निगदेना।
पोसुनावामानसीनापवानैयेत् निगदःपापमेशास्पष्टवावामिसृष्टये श्रुव्यकस्तस्तुरदकर्त्यांशुः परिकीर्तितः।
मानसस्तुवरारोहे चिंतवांतरापदान् निगदेनजपनंतंलतमृत्रदवानने उपांशुस्मरतोनैव नल्पंभवतिशैलजे।
उपांशुलतमायेन्नुपजमंकमलेक्षणे मानसोज्ञानाल्पमकेनपरमेश्वरि मृदन्नमद्रुद्युपोभाः सर्वकल्पान।
योगतः लक्षमात्रं जपेदस्तु सर्वपापैः प्रमुच्यते लक्षद्वयेन पापानि सप्त जन्मभवान्यपि महापातकसंयुक्तानि ना
शयेन्नात्र संशयः ततो लक्षत्रयं जप्त्वा पंचमाच कलेवरः महापातककोटीस्तु नाशयेन्नात्र संशयः चतुर्लक्षं जपे
द्देवि महावागीश्वरो भवेत् समलक्षजपान्मंत्री लेचरी मेलको भवेत् षष्टलक्षजपान्मंत्री देवसम्योभवेन्नरः सप्तला
क्षप्रजपान्त्रित्नां नायको भवति प्रिये अष्टाक्षजपान्नोयाधिनस्तु विशिषतः नवलक्षप्रमाणेन जपेन्त्रिपुरसुंदरीम्
दृष्टत्रिः सर्वकर्तारस्तामानाम संशयः सर्वविद्यः सदासवस्य सर्वसौभाग्यवान्भवेत् श्रुयकास्य यस्यप्यकम
पविधिः नवम्नानाजीवे एषा विद्या वरारोहे पापघर्षकमागता भवबंधनाशवंतीसंसारनाशनी जपांते

ज्ञेयेशानीध्यानात्सर्वार्थसाधनी इत्थं ध्यानं येनेष्टां साधनं कथयामि ते शुक्लांबरधरो वीरः कलशं गंधपु ।
ष्पैः मुक्ताफलस्फुरद्भूषाभूषितांगः शुभ्रमाल्यधृक् शुभ्रं सिंहासने विष्टो धूपगन्धसमन्वितः इन्धनं कुंकुमैर्नैवे च
मणिदीपोज्ज्वले पायसं दुग्धसंयुक्तं नैवेद्यं फलेषु हूयमानं गोलकसंपन्नं नानाशुभ्राभरणं तिलं नैवेद्यं दर्शयेद्देवता
नीध्येयं सुरेश्वरि मनसा संकल्पयेद्देवीं साधयेन्मोक्षवांछया तामेवाख्यां नेत्रदीप्तां गौरीं शान्तां सुरे शुभः कर
ध्यानवलाच्छुभ्रां उत्तमाभरणां भूषिताम् ध्यायेन्शुभ्रवसनां बस्मां मौक्तिकभूषणाम् मुक्ताफलामलमणि नवमा ।
लालसत्करामुत्पलकं वरदानं वहन्ती मम यत्परां एवं ध्यायेत्सरेशानि सर्वविद्याधिपो भवेत् रक्तादिवस्त्र
परिधानं पञ्चमीगुणविशिष्टां नमस्कारान्निर्मलां ध्यायेन्नित्यां प्रसन्नरूपिणीं पापात्तेन समोधि मन्त्रो नियमो
भवेत् श्रीदकामकलासक्तः साधकः परमेश्वरि रक्तालंकारभूषणैः रक्तगन्धानुलेपनैः रक्तवस्त्राञ्चितः सम्यक् ।
कन्याकामकलासक्ता रक्तपुष्पैर्विधिपूर्वकं कुंकुमादिभिर्यजेत् रक्तादिवस्त्रपरिधाने शुद्धरूपिणीं देवीं
कुंकुमसुमनःकान्तिभूषणाभूषिताम् रक्ताम्बरधराभयवरदायकां उद्दीपकान्तिं सिन्दूरकान्तिं भुवनत्र ।
यं चिन्तयेत्परमेश्वरि नित्यं त्रैलोक्यमोहनं सुरासुरान् रतिं नीत्वा मायां लिप्तनगरान् तत्संस्मराः कंदर्पदेवेशि बोधि
तो मानवसाधकः मनसि स्थितिं निर्यापयेत् तां सदा वशंगमां भवेत् — — कुण्डलेषु सर्वकाशां रंभां रत्नांकितं चिन्तयेद्यो
षितां योनिं लोभयेत्सहस्रशः विष्णुमपि मोहयेत् त्रैलोक्यं मदनमोहयेत् एवं चिन्तितां देविसिद्धां मातृं दिव्य
मानं शुक्रयेन्महाशक्तिं ब्रह्मांडव्यापिनिलोकमायां रमणीयं स्मिलावध्यानान्नरोऽत्र मस्तकेन नमस्कारं सिद्धिं
नेत्रवर्मादिकं शिरो ध्यायेत्सम्मोहयेद्विमदनं तमसा नमः सत्यमाता मातुर्देवेशि त्रैलोक्यां मोहयेत् एवं का
मकलाध्यानात् श्रीचक्रमाध्यानं नेमोहयेत् जगत्सर्वं सम्मोहयेत् तत्पार्वति इत्येते कामदेवेशि ध्यानाः

पंचसंख्यकाः विंदुत्वात् येन कामेन समनाथांतगतं कृत्वा कंदर्पसंपुटं कृत्वा कोणगर्भगतं ततः मकरध्वजसंपु
टमध्यस्थं ह्लादिनोने मीनकेतनं कृत्वाम्भोरुहे जगतीमिमां त्रैलोक्यमोहनो नाम मम योगः प्रतिकीर्तितः अत्र विंदुत्वा
सौ० १६६ त्यादिकृत्वा बिंदुत्वेन सबिंदुकोणकृत्वेत्यर्थः मध्यमे तस्य चक्रं क्लींकारमालिख्य तस्य कुकारसंपुटे कामराजं कृ
त्वा क्लींकारमालिख्य तस्य कोणद्वये समरेफोपरि ब्रह्मकं तयोर्मध्ये वशमानयेति साध्यनाम ह्रींकारविदर्भितं विलि
ख्य बीजं कृत्वा ह्लादिन्या मनीयकं कंदर्पं कृत्वा रूपेण कारद्वयेनावृत्य कोणगाकारेण त्रिकोणेनावेष्ट्य तस्य कोण
द्वये भुवनं मकरध्वजकेतनं कृत्वा तत्र ... कारमालिख्य षट्कोणगं ह्रीं मीनकेतनं कृत्वा ततः क्लींकारेणावेष्टि
तार्थं भुवि विलिख्य स्थापयेदिति अयं पूर्वमुक्तप्रकारलेखनेनाब्जरचनया स्थानतां पद्मासकलं यंत्रं भवति तथा गुरुक्र
मतः समालेख्यमिति रहस्यार्थः अथादेवि प्रवक्ष्यामि शक्तिबीजस्य साधनं रक्तपद्मासनासीनं पुरारेश्चिंतयेत्।
राम् रक्तवर्णां पाशांकुशधरां विस्फारितां हेमपद्मासमानां चित्तकाराम्भसां स्फुरच्छ्रीदकलाधरां
कलशोदराभये ज्ञानमुद्रां च दधतीमालादमरमूर्तिं ध्यायेत्त्रिमंडलेऽमीनानाकारयत्नवस्त्रितं यतस्य समरणा
द्वै विनीलकंठत्वमायातः अथ यंत्रं जपोमन्त्राविधिना स्थापयेत्त्रिनयनामंत्री विषभासमस्तमर्मकृत् भूतप्रेत
पिशाचांश्च नाशयेद्रोगसंचयम् वातपित्तकफोत्थांश्च सर्वान् ज्वरादीन्नाशयेत् अथ त्रिकूटसंपुटां महात्रि
पुरसुंदरी चिंतितां साधकस्याशु त्रैलोक्यवशकारिणी अमेगानामिह ... मरण्यालं हरामश्रां प्रमदागम
नास्वकांचितं यन्सर्वं ददिते तथा ... सर्वसौभाग्यं प्रजायते तत्रामसंस्मरं मंत्री योगिनीनां भवेत्प्रियः
मात्रचक्रं तस्य कायेनेन सार्धं स्वभावेन श्रुणु देवि ददे शिवमंत्रीध्यानात्रसंशयः यदा नकादिप्रनाहृत्यो खेचरीसि
द्धिदायिनी ब्रह्मः वटि ... नेकाग्रो योगिनीनां महोजसां कथमेतन्नाम माध्यित्यसंस्थिता वीरवंदिते आदिसंवपि

त्रिपुरे समये बीजाद्येकं वदेत्ः कलां ध्यात्वाङ्गनासंतनकामराजस्त्वापरः पाशांकुशधनुर्बाणधरां मदने मोहयेत्प्रिये त्रै।
लोक्यं सुन्दरी देवि किं पुनर्मर्त्ययोषितः तन्येव शक्तिबीजेस्मिन् श्रीशैलेन समयविग्रहः सिन्दूरार्णवदेवाख्यां वशीकुर्यादसंशयः व।
नामाराध्ये देवेशि कामसौभाग्यसुन्दरीः हरिस्त्रिपुरेशानि त्रिपुराराधनाप्रिये त्रैलोक्यमोहनो भूत्वा स्थितिकर्ता भवेत्स
दा वनस्य दारुणयना नष्टस्यासुहृत्किरोभवेत् येन स योवक्षरो हरिहिंसतां काश्यो अथ श्रीचक्रसाधनविधिः नवस्ता ना
रीवेश्मतस्य सर्वांगसुभगे श्रीचक्रविधिमुत्तमे यस्य विज्ञानमात्रेण कर्तास्तौ सदाशिवः अनेन विधिनाथं श्रीचक्रस
मेधुतम् हस्त्येनेनमुसकलं वशीकुर्याद्यसंशयः नगांवशामायानि देशं मंडलमद्विजे योषिताः सकलाश्च स्थान्वलका
मानि पीडिताः बिन्दुहुद्वयास्सायकान्यल्लमानसाः नदृशंनैदेजने देवेशि नाथ सर्वयोषितः गोरोचनादिभिर्द्रव्यैश्च
कराजं समालिखेत् अनीवक्षंसुरस्यधनमध्ये पतिमावरा ज्वलंतीनामसहितां मनसा बीजविदर्भितां महाबीजेनलवि।
पाहिनीयक्रूरंदिविदर्भलतारां योगेवांके चिन्तयेत्तु ततो देवि योनिं नानाभरणभूषणाः अष्टदशवर्षदेशि अन्तमध्यास्थितां विदुलं
भा गं नाकं स्याच्चवाचाम्यालज्जाभयविवर्जिता अथ कामिस्साधकेसम्यक्कमनसा कामवती प्रिये चक्रमध्यगतां सम्भवा
साधकः चिन्तयेद्यदा उच्चसर्पसहस्राभासान्मानमहता तत्थ्या साध्यमध्यगतां भते चिन्तयेद्यावरमे स्वपृष्टि अनेनक्र
मयोगेन स्वयं कंदर्परूपवान् सर्वसौन्दर्यसुभगः सर्वलोकवशंकरः सर्वरक्षोपचारैश्च सहदासाहितविग्रहः च
क्रमध्यगतं ध्यायेत् तस्य नामविदर्भितं सम्भवेदासवद्देवि विपनाद्यावादिभूपतिः चक्रमध्यगतं ध्यात्वा सर्वस्याल
योषितः अष्टहस्तायामरेखानि योनिसुखापरेस्थपः रूपदानवयतेशीघ्रं वहिलाराजकन्यकां नागकन्याश्च सर्वास्से
र्वचरीवाप्सरांगनां विद्याधरीन्द्रमानुषिकन्याश्च पिशाचिकाम् मदनोद्भवसंतापसंकुरजनयनमेदलां काम

बाणाग्रभिन्नांगः कटुरागां लोलस्वरूपं महाकामकलाध्यानयोगात्स्वयं हि वै वामयेत्सर्वमर्त्याकपालानललया
सौ· यिनः अथ तिलकादिप्रयोगः रोचनाभागमेकं तु भागमेकं च कुंकुमं अथ भागद्वयं देवि चंदनं मर्दयेत्समं एकत्र
१८० तिलकं कुर्यात् त्रैलोक्यवशकारिणं अष्टोत्तरशतान्मन्त्रं जपित्वा वशं नयेत् राजानं नगरं ग्रामं येन यत्सम्मुखं प
ते मंत्रिराजवधूमेतानि नरसर्वजनस्य वश्यगं तांबूलं पुष्पमक्षतं दत्वा यत्फलं हि पि पुष्पहृतं हृतं च यत्र कर्म एव
च कस्तूरी हृतं चैव लालवर्ण नाभिपद्मकं फलं वा वस्त्र च यत्न सकलं वशमेष्यति शतमष्टोत्तरं मन्त्रावर्तमेव
स्वयमेव कृति सर्वशोभनाय तदेव विना स्वकार्यं विचारणा स्त्रियस्तु सकला वश्यता भवन्ति इति रक्ताकर्षणा
येन नकर्षं तन्त्रान्यथा भवेत् अथाकर्षणप्रयोगः रक्तस्थानमेकं मंत्री लिखेद्रोचनया भव साध्यं गात्रे
शाश्वतं सर्वं भ्रमणाभ्यषितां प्रतिमां हृदये च विलिख्य मनोहरां न कालकृत वह्नाभिजन्मसंदलयोनितां
मन्मनाममालाविपाशांकुशां तं विदर्भितां सर्वसंधिषु देहस्थामलंकारमालितां लीनं दारिमंत्र भविता
देहसंधिषु नरोषाभिमुखो भवन्ति स्वयं देवी स्वरूपकः मन्त्रानुलोम पीठवस्तुभिः पश्यहृदयेन निपात्य रक्ता
गारे वे सर्वकलात्मके ततो विकलसर्वांगी कामतापोपपीडिता अनन्यमानसं भ्रमयन्मनो मन्मदालसा
एवमाकर्षयेन्नारी योजनानां शतादपि मातृकां विलिख्य कवाटतः सकलां स्थिते भर्जपत्रे साधिता
मेवतां च नेत्रे सोऽवश्यः सर्वजनं तथा ब्राह्मणादीनां विशेषतः नश्येद्वे मातृकापुटं स्वमायाक्रमेण दिनम् कर्षं कुंकु
मायैः स्वभ्रूगरा मरलांकयेत् अनेनैव विधानेन रोचनागरुकुंकुमैः लिखितं च क्रमेण साध्यनाम वशनेन विदर्भि
तं स्वनामा च न च सिंक सिनां च विश्वं स्थावरं जंगमं वापि सकलं जनमेरलम् वशीकर्यान्महेशानि दारा

क्रां लं नमः शापयेत्‌ महात्रिपुरसुन्दर्याः कामकूटेन भावना वश्यकर्मे कामवश्यमनामानो रमारविवरिपु लिखेद्धौंसौ
नकाशायेथशूपे हेमसमध्यगतं कुर्यात्किरणोपां वामके भुजे पारयेद्यः चक्रमापि त्रैलोक्यवशकारणात्‌ तेद्वापि
देवेशि सम्भूतं कौरविंत्‌ राजानो वाहिनः सर्वे महादुष्टः प्रहृष्टकरा व्याघ्राः केसरिणो मत्ता वश्यास्तस्य भ।
वेन्ति सर्वकर्मेशानगतां नाम संदर्भ शैलजे मध्येवल्लपाथे वाणिचनव्हीं निधापये महालोभो शोषणात्‌ न
नानां मस्तनामपि नेत्रेषु सर्वदुष्टानां उपस्थानां च नाशयेत्‌ एतन्मध्यगतां हस्त्वीं सुशैलतनकानने ज्वलंतीं सर्व
गात्रे द्वं सिंदिलांशागराश्वराम्‌ पापषट्कं विनिपेत्त्यः समस्तलोभकरो भवेत्‌ ज्वलंतीं सर्वगात्रे द्वं सिंदिलांसासमग्र
राम्‌ कराग्रलेपमात्रेणानायैस्तस्य वेश्याः प्रिये राजानो ब्राह्मणाद्या वैश्याः शूद्राश्च पशवो नराः इत्याकर्ष
येत्‌ देशाध्यक्षानाशयति वरानात्‌ पदन्मरदष्टभगगता चैवसहित्रिनेत्रं प्रिये योऽन्नानां श्वानाद्वि विसमध्यगाकर्ष
येत्‌ स्थिरमस्थिरं यदादितिनिदिले वं समध्ये देवीत्रयं हृतैत नवदितिस्थितां लोकां त्रिदिकस्थानपि हे द
वि वशमानयेत्‌ श्रीं ग्रसमूहमयपंक्षुवापयेत्‌ सजंपत्रे समालिख्य रोचनागुरुकुंकुमैः तन्मध्ये नगारे द्वंमदल।
स्वंउमेषवा नाम्नादिदर्भितं सर्वस्वहसनपित्वापयाविधि सुमिमध्यगतं कृत्वा त्रैलोक्यं वशमानयेत्‌ अथ।
वाधारयेत्कंठे शिखायां वा भुजमूलके यमकत्वस्थितं भूदेवो भयेन्नगारमेहत्‌ शर्कं लीरेगां संयकुंक्षे यन्त्रसेवया
गोरवनाकुंकुमचैव लाक्षालक्तकसंयुतम्‌ कस्तूरीद्रवसंयुक्तं मेकीकृत्य ततः परम्‌ चक्रमेतत्समालिख्य प
सुमाल्यामाल्स्वरि न[illegible] व्याघ्रस्य पदाताधिपिपुसर्वगजादिकं चौरव्याघ्रजलाग्निशाकिनीभयं भयं न विद्यते
देवि यत्नं चाभिचारकं नित्यं समर्चयेद्देवि कालस्य तु विनाशयेत्‌ अथ वाममध्यगां देवीं त्रिकोणां भय
मध्यगां श्रुयताम्‌ नाम्ना संयुक्तं रोचनाकुंकुमादिना विधायेद्यः समाहात्‌ रासवतं किंकरो भवेत्‌ पीन इच्छे

श्री।

सौ. २५८

समालिख्य पीतद्रव्यैः समर्चयेत् सर्वाशाभिमुखो भूत्वा स्तंभयेत्सर्ववादिनः सहस्रावर्तनो देवि मूको भवति
तत्क्षणात् नाम्ना यस्य सवाग्मी हि पाषाणाद्वनिस्थलं जायते देवदेवेशि महानीलीरसेन तु नामसंयो ।
ज्यविधिवद्धस्तनाशाम्बुखो भुवः वह्निदग्धा ममृतशालिमारियशाद्वैरितां प्रिये महिष्यास्रगुरीषाभ्यां मारणाक्ष
पशीलजे गोमयेन च संलिख्य नाम संदर्भ्य पूरयेत् विषसारनालमध्यस्य विद्वेषणाकरं परम् कृत्वा रोचन
यानामका कमलपत्रमध्यगम् लवमानं तदा काशेशमन्त्राटनकारकम् महानीलीरोचनाभ्यां रुगाला ।
त्वाससाद्रिभिः विलिख्य धारयेन्मन्त्री सर्ववशीकरणं भवेत् अनेनैव विधानेन स्थापयेत्तीरमध्यगं मेनोदकेन सं
स्नानः पीतेन तत्स्ववंश्यकृत् सौभाग्यं जायते तेन पानीयेन न संशयः एतन्मध्यगतं शाद्र सूत्री मार्यैवा मलोच
ने समाप्ता लोभयेन्नित्यं स्वमानं विचिन्तयेत् अघघ्वेषमेरयानि महापातकनाशनम् शिवांसंपूजयेद्देवि
मृगंधैः कुसुमैः प्रिये महापातकयुक्तात्मा तत्क्षणात् पापहा भवेत् शमीद्रवीजराम्रबस्वपल्लवैरथवा
केतैः मासेन हन्ति कल्मषं समजन्मकृतं नरः सर्वाशाभिमुखो भूत्वा पीतद्रव्यैः समर्चयेत् पीतस्थाने स
मालिख्य स्तंभयेत्सर्ववादिनः उत्तराभिमुखो भूत्वा संपूज्य जसा लिखेत् संमन्त्य विधिवद्दद्यां सर्वयोषि ।
त्स्नेहेन वल्लभो जायते नैषां दासीमिव वशं नयेत् पश्चिमाशाभिमुखो भूत्वा चक्रं कस्तूर्या चर्चयेत् यस्य नाम
कितं तस्य संन्हानिः प्रजायते अग्निरात्रस गायत्र्यां भकोशस्य जनिता लंभविद्वेषणाय शमसृष्टा ।
टकरं परम् रोचनालिखितं चक्रं क्षीरमध्ये विपेत्सुधः सर्ववशकरं भद्रे भवेत्येव न संशयः गोमूत्रमध्य ।
गं सम्यक्कृष्णास्वाकेटरं परम् तैलस्थं च करा जं तविद्वेषणाकरं परम् ज्वलज्वलनमध्यस्थं शत्रुनाशक
रं भवेत् मेदकानेचवर्मागी सिंदूरराजसा लिखेत् सर्ववाद्यादि तत्र आरभ्य यावन्मध्यं मेस्वादि कोऽत्र तादित

कारणेनो मान्त्रकं तत्र विन्यसेत् । हृज्जपेद्द्वात्रिंशन्मध्ये कुलाचारक्रमेण तु साधकः खेचरताविनाशनेनात्र संशयः । गि
रावकनरा — दृष्टश्चेत्कुलमार्गगः । अजरामरतां लब्ध्वा सर्वविभवनिसंचिकः पवनं धाम्नि हृज्जपेत्स्वक्रमतः प्रभृति दिने ।
यथः सर्वक्रमेणैव विधिवत्साधकः स्थिरमानसः । एवं कृत्वा सिद्धवेतालखड्गगुटिकांजनम् पादुकांजनसिद्धिं च ।
फलतः सिद्धिवृन्दानि जनेसृताविलासिसिद्धिं च प्राप्नोति गणेश्वरः कोऽत्र नाम सर्वतोलभने मंत्री नात्र कार्या विचारणा ॥ श्री
विद्यानंदनाथेनाशिवयोः मिथुनजनाक्रमे सौभाग्यरत्नाकरे द्वात्रिंशस्तरंगकः ॥ इति श्री सच्चिदानंदनाथच
रणारविंदद्वंद्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे द्वात्रिंशस्तरंगः ॥३२॥ अथ मल
विद्याभेदा लिख्यन्ते मन्त्रश्रीज्ञानार्णवे सकलाभुवनेशाने कामेशीवीजमुत्तमम् अनेन सकलाविद्याः कथ्यता
मितरा नैव शक्तानन्तर्यवर्णांघ्रकलमध्ये मुलाघवे वाग्भवपंचवर्णेन कामसत्तमवीजाद्यने साद्यने शिववंद्रार्यशि
वांशसीनलाघवे कामराजमिदं भद्रे न हृत्सर्वमोहनम् शक्तिवीजं ततो हे वेद्वा पंचसर्वसिद्धिदं शक्तिरेकादशाक्ष
रः नयाद्यन्ते श्रपन्तर्यवर्णान्त्रिसृजीशं सकलाभुवनेशानीन्याप्यकलाभ्यान्तस्त्वनेमानाभुवनेशीन्यपंचत्वात्
कलयेन्मध्यमेक्रवर्णान्हृयांरनेकामराजविद्याया वाग्भवात्त्रयपंचाक्षरं भवति साधनं सकलेत्येतन्नाङ्गंवधा
शिववंद्रेन क्लीशमध्ये शाकायोपमनने शिवेन क्लीशान्तेनपस्वनन् वंद्रमाभृद्वीशाद्याप्योपस्वनन् काम
केश्वरान्तेचे मादनेनत्रयः शक्तिस्वरेनविंदुमानि नीम वेंद्रमाकाशवीजमप्रमपश्यान्वलवालरम् मायावि द्वी
स्वरश्रुतं सर्वोपरि निधापयेत् अथवा वाग्भवेद्वेवागीशान्यमवर्तकः शीववीजं त्रिधा कृत्वा स्वहृस्थितिलये)
ममान् हृयमाद्यान्तरहितमाद्यपोसरनान्तरे श्रुतस्थिति शिवाप्यलाविंदुवीजं निधापयेत् मध्यान्हपशिवाद्यो
पिन्वलनार्णमध्ये स्वरिचन्द्रपंचसंयुक्तं विंदुखंदेस्वलेकनम् एवमेकमारावीजं कामराजं महोदयम् मा

यावीजं मध्ये स्थानि स्यात् नं च क्रमं पुनः चं द्रवीजं केवलं तु भित्विती यो ज्ववानने त्वल्क्रास स्विक्रमं देवि।
सौ॰ १६५ मायाद्वारे कमलानां संहार क्रमयोगेन शक्तिकूटं समुद्धरेदिति कामराजपदेन स्फुटो द्यः लोपमुद्रे
नुसारं संस्थे हे साशक्तिस्य समाख्याता नः तत्त्रीकार शिवः एवं साधनमित्युक्तो हकारः शिवसंज्ञकः त
च शक्तिरीर्या यश्चैकाकारस्य विधीयते शिवो हकार इत्युक्तः सकारः शक्तिरुच्यते इति मालिनीकारा।
स्मव ययः परमेश्वरि शुक्रव्योमनालानी नेमायाविद्धी स्वरास्यः वद्यास्थितां पंचवर्णानां वाग्भवस्थानि
वाग्भवा ह्यात्र त्वंच्चो कामशक्त्याख्यो वर्णो तिसृणां कात्मका माद्दनं मालरूपस्तु विकासः शिवउच्यते स
कारः तत्त्वे रात्रेयः संकोच शक्तिरूपवान् मकारः परमा शक्तिर्विकासः परमः शिवः संकोचस्त्वकिक्रा।
मस्त्रुहंसः स्वर्णरत्नुर्य तयोर्यायौ रूपेणकवर्णो विदुर्मालिनी श्रुणी धः प्रज्ञा काशा ज्वलनं स्वतपोषः मा
याविदुर्ध रस्थे च यथा स्मृते व्योमसावकीलकः इतिनामानिवै॥ कामराजस्य विद्यायाः शक्तिकूटं च इ ति
त्वा मयेव शिवेन्दुभ्यां लोपामुद्राः सकारा शिताः कामराजाख्य विद्यायाः शक्ति मकारं तरीयमीकारकंकल
योन्मध्यस्थमेतद्दलरहस्य मध्यस्य कामकारं तु रीयमीकारं कलयोलयोः रादेयमेणाहकारसकारी रयो
र्वक्त्रे तेम हलोपामुद्रा रचित विद्या भवति तेनान्यकूटं रूपं स्वीकमेव कामराजाख्य विद्याया वा
ग्भवे नवरानने ह्रिद्योद्वारं मयत्यामि शक्तिमादनमध्यगं शिवेन्दुयोर्वाग्भवेन्दु शिवाय कामराजे वृद्धायत
रतीयं स्यादिद्यं च सत्वहृदेतौ। शक्तिमादनयोः कारयोर्मध्ये शिवं हकारं न्यसेत् तदा वाग्भवं कूटं भवति
कामराजविद्याया वाग्भवं हकाराद्येन कामराजकूटं स्याद्योद्धायं मकाराद्येन ह्याग्भवं वाग्भवेनेति मितिं ताव
क्रूवो विद्याव पिवमधिकारः पतीयं स्यात् शक्तिकूटं स्यात् किंवा यदा वाग्भवं देदे विद्यायां शिवमध्यगं मा

इत्थं कामराजेन शक्तिबीजं समानं चंद्रराधिपतिविद्येयं भोगमोक्षफलप्रदा शिवोमकारस्याद्यवर्णस्थापनेन ।
वेदस्याद्यं शिवस्समभ्यर्च्य आद्यः ककाराद्यन्तसर्गः तेन ककारस इत्यादि हसौ सोऽहं तेन आद्यस्य स्थापनेन हसाद्यवाग्भ
वं विद्धि शिवाद्यं समभ्यर्च्य मादनं कामराजेन तत्तार्तीयं स्वरूपभाजन इति शिवाद्यं शक्तिबीजं स्याद्विद्याक्रमे
इह जिता हसवेन्मध्यगं तेन हसकहल इत्यादि कामराजाख्यविद्यायास्तार्तीयं ह्रस्वं दिनेशं साद्यांश ।
त्रिबीजं तद्विद्यागत्स्वप्रसज्जिता तार्तीयं शक्तिकूटं हसौ आद्यवर्णस्थापनेन तेनाद्यकूटद्वयं कामराजविद्याया
एवं कामराजाख्यविद्यायावाग्भवं मदनं त्यजेत चंद्रतस्थैव संयोज्य कामराजं यथा तथा शक्तौ चंद्रं स्वेक
पाद्विद्वयं तदिह जिता शक्तौ तत्कूटे चंद्रसकारं समुद्रे आद्यं तेन समकल इत्यादि कामराजाद्यविद्यायाहिस्वाभ
सितं तीयगे शक्तिबीजस्य तादेव विवेद्याद्यः कं केतन्वतः इंद्राराधिततद्विद्येयं भक्तिमुक्तिप्रदायिनी शक्तिबीज ।
स्य तादेवि भ सितं तीयकूटं स्थलकारं तदीयसकारस्याद्यः ककारान् तेन सकल इत्यादि आद्यकूटद्वयं तत्का
मराजाख्यस्तारस्यैव लोपामुद्राख्यविद्याया द्वितीयायां यामे स्यात् कामराजं भृगुरेत्वात्तार्तीयसकारं [illegible] ।
वः एषा विद्या वाराहि [illegible] जिता भृगुः सकारं तदा हसकल इत्यादि तार्तीयं शक्तिकूटं सकारः सकारं
ककारयोर्मध्यः हकारं ककाराद्यन्तसर्गः लोपामुद्रां द्वितीयां विलिख्य [illegible] पुनर्विलिख्य तामेव [illegible]
स्य तां हित्वा [illegible] चतुः हंसा महाविद्या शकरे [illegible] जिता हवोकामगाल
विद्यां विलिख्य पुनस्तामेव विलिख्य [illegible] द्वितीयवारविलिख्य तायाः आदि द्वितीयकूटयोरन्ते स्थि
तं मायाबीजद्वयं विहाय ह्रः [illegible] कं [illegible] ककाराद्यन्तसर्गः लोपामुद्राः पुनर्देवि [illegible] नदे केऽ

॰विद्ये — कूटाद्यैस्तत्त्रिधा इति संप्रोक्तेः कामराजाख्यविद्यायास्त्रिकूटे त्रुवदनेन पादित्वा भुवनेशा
१७० नीलान्ते कूमूर्ध्नि विंदुरीनां नादहीनाद्रुत्वां सा इति नाभवेन तेन ह्रीं इति त्रिकूटे त्रुवीजेऽष्टारात्रे हल्लिणा
मतिं संहिताया मायास्थाने दीर्घवर्णात्मलं वक्रमालिखेत् त्रुतिसमास इति तेषां तु समायाद्यादिनी इत्युक्तत्वे
नरसीरव्यादि इत्यग्रस्वारः तं प्रतीयतेवर्णात्पुराले तमितुकेः अग्रतयथागरूपदेशेन यः कार्यः ताना।
र्णो वेत्रि कूटाकथितासर्वोल्लत कूटाच शांकरी षट्कूटावैस्तवीचैवेति तेषां तंत्र हणांतं च शक्ता
दिसहितं समस्तकं वामालावंदनादाक्षांते त्व मायाकलात्मकं विद्येयत्तनेपदे विमाहान्तात्यत्
स्वरूपितां मित्रकूटाः सकलाभेद्याभवंतिहि वैस्तवीचसप्तकूटास्यात्वनूटाशांकरी सकलाः हि।
नीयोयं प्रकारः शकादि देवोवामाद्दिईकारः विंदुरनुस्वारः एतैर्मायावीजं - - - - श्रीवीजेनैवा
द्वैतंनथा वेदास्मिन्निनोदितं शिवशक्तिमयीसदा तदावेदादिसकलाषट्कूटापरमेश्वरि वै
स्तवीतव कूटास्यात्सप्तकूटातु शांकरी वेदादिः प्रणवः तथा आद्यं वीजं द्वयं भेदे विपरीतक्रमे
णतु विलिख्यपरमेशानितानोन्यानि समुद्धरेत् विपरीतक्रमेणाद्यमायावाचकेन अंतेनत्वोवा
रोह कुमारी त्रिशेश्वरी अंते ... माद्यवाग्भवं वीजं पद्याः शाकामवाग्भवशक्तिवीजक्रमे।
णलो त्याद्यः एभिस्तत्पंचसंख्याकैः वीजैः संपुटितं भवेत् षट्कूटापरमेशानि विद्येयं षोडशाक्षरी त्रि
कूटासकलाभेदा षोडशाक्षराभवंतिहि वैस्तवीकोणविंशार्णा शिवा समदशाक्षरा चक्रकोटिस
हस्रैस्तु जिह्वाकोटिशतैरपि वर्णितुं नैव शक्नोमि श्रीविद्याषोडशाक्षरी सकलिताक्रमोत्क्रमेणा १७०

यंनयोः पंचबीजयुता मंत्रमादौ भवेत्सदा साध्यसंज्ञामनंतरम् विपरीतं तु तस्यांते मंत्रं तत्संपुटं स्मृतं इति
सिद्धेश्वरीतंत्रोक्तं संपुटलक्षणं घोरशास्त्रीमयाभेई श्रीविद्याकविनायका निधानमिव चोरेभ्यो रक्षणीयं सा
दाश्रिये नदेया यस्मै कस्मैचिद्देया ज्ञानप्रदायिनी निर्मलाय ससत्याय प्राणेभ्योप्यधिकाय च वामकेश्व
रतंत्रेषु शास्यं कामो विसर्गयुतः शक्तिः मायाशक्रस्वपार्वति पश्चाद्विमहामायाबीजमंते नियोजये।
न हूं हंवाग्भवे बीजं किं न सिद्धं निभनले कामकः विसर्गनाश्रकारेणायुक्तः येनेन सर्वत्र श्रीविद्याम
हेयुसस्वराववर्णाः पठनीयाः शक्तिः वमायाई शक्रः लकारः महामायाभुवनेश्वरी प्रथमायोवा
ग्भवकूटः तथा शिवबीजं समुद्धृत्य शक्तिबीजमनंतरं तस्यः कामबीजं तु व्योमानलसमंयुतं प्रथमं
कामबीजं स्यात् हं त्रैलोक्यं हृत्यनम् शिवबीजं हकारः शक्तिबीजं सकारः कामबीजं ककारः भल
व्योमः शक्रान्नलो नरेषे क्रायुक्तं च तत्पदं स्यात् ईर्ष्यं तेन मायाबीजं व्योमानले इत्यादिनोक्तं विपक्लिप्तपदं दे
विसर्गादनंतरं तदधो हंसबीजं ततः इंद्रबीजं च पार्वति विसर्गः पदं वह्निसंयुतं मायाबीजं विभूषितम् ।
प्रथमं समस्तकामार्थदं हं त्रैलोक्यसुलभं मध्यकूटमिदं प्रोक्तं सर्वसौभाग्यदायकं हंसबीजं हं इंद्रबीजं ल
विसर्गः पदमित्यादिना भुवनेश्वरी तु कामबीजं महेशानि शिवबीजं ततः परम् विपद्वह्निसमायुक्तं।
जे चन्द्रार्कसमं युक्तं प्रथमं तु विंदुसंयुक्तं चतुर्थबीजमुद्धरेत् वायुबीजं विपदित्यादिना मयोक्तं मायाबी
जं समुद्धृत्य कामबीजं समुद्धरेत् इंद्रबीजं ततो देवी क्रमेण विनियोजयेत् सांतं वह्निसमायुक्तं चतुर्थस्वर
संयुतम् नादविंदुसमायुक्तं शक्तिकूटं समुद्धरेत् मायाबीजं हकारो देवी शक्तिः तेन सकारो गद

सौ॰ १२१

171

यते सांतिविन्यादिना सैयोद्भव एतान्क्रमेणयोजयेदित्यर्थः श्रीरुद्रयामलेकुलाधारशक्ति।
स्वकुलासारशुद्धस्तो एतांसंयोज्य गुरुर्ईश्वरीयोजयेदिकेवं ईवीजंततःपादिस्थं शिववीजंनियोजयेत्
मादनंशाकवीजस्थं शाकमध्ये नियोजितं ऋकारसमशाकस्थं मायावीजसमुद्भवेत् तदन्तरंशिवादि
स्थमंतरिं समन्वितम् पराधारस्थनावीजमेकत्रापि नियोजयेत् विकानुरीयवीजाद्यः क्रोधीशंचनि
योजयेत् पिनाकीशंचेदमस्य माकाशंरक्तसंयुतं चतुर्थस्वरसंयुक्तं नादविंदुविभूषितं सर्वमेकत्रसं
योज्यपंचमंचान्तरीभवेत् पंचकूटात्मिका विद्यासर्वतंत्रेषुगोपिता अस्यार्थः आधारशक्तिः एकला
माःईशुरः लश्वरीमायावीजंचईवीजंसमस्तपादिस्थं शिववीजंसकाराहौहकारमित्यर्थः मादनंक
शाकषष्ठस्वरःसमसमेत्य नकारान्तवर्णेनशाकस्थलस्थंलस्थंतदन्तरं कशिवादिस्थरहः ईदृक्स्थमरु
तपकारः परशिवाशक्तिः स्तनस्थंतदन्तरं ईदृलंपराधारस्थनाभुवनेश्वरीएकत्रवीजंसक्रोधीशः
कपिनाकेशलच ईः माकाशत्वादिना मायोद्भूताशिवापिस्थं सकारस्थंवा श्रीकमसंहितायां
कामेशशक्तिचमायाचंईवीजंततःपठेत् वियदग्निसमासमायुक्तंनादविंदुसमन्वितम् वाग्भवंका
स्थितंकेटवर्णयेत्वाभूषितं शक्तिःमायाईवियदिन्वादिनाभुवनेश्वरीवीजं वियत्तत्सम्भवस्थान
लेनकुलवह्निमत् मायास्वरेणयुक्तंनादवंदुकलान्वितं वियदेविसमुद्भूतकामंवाममहेश्वरि श
कवीजंपरमेश्वरिस्वरगवलाभेः ततः पश्चात्स्वमायनादिकल्पने मादनंशक्तिवीजंतथा
लितंततःपठेत् ईवीजंततःपश्चाच्छक्तिवीजंसवह्निकं चतुर्थस्वरसंयुक्तंविंदुनादविभूषितं श

ह्रींबीजं सप्तम्याश्च ह्रींबीजं रकारः तस्यापि शक्तिवाचकत्वात् अकारः सर्ववर्णाग्र्यः प्रकाशः परमः शि
वः कारं तं स्वकलारूपो विसर्गाख्यः प्रकीर्तितः इति संकेतपद्धतिवचनात् वामकेश्वरतन्त्राद्यपटले रेफ।
गाकाशश्च अमंसंप्रदायानुसारेणात पार्थिवो लोपकारः कामराज इति देवेशि शक्तिबीजं स्मरणप्रिये शिवबी।
जं महादेवि कामेश्वरि महेश्वरी मायया मायया पठेत्तया सर्वकामफलप्रदा महेश्वरी शक्तिः सकार इति उम
रे पंचमीवा उशेवि वतथा संयोगसुंदरी वेदान्ते भोगिनी तथा पापादिभावेन लभ्यते सर्वएव श्रमः कालः
इत्येनेत्र हरणोपि च नवयेच्छो दिवारात्रौ संध्यायां च महानिशि नक्षुद्धिर्विनयेषु स्वभावस्य तु दिशुद्धता नात्र
शुद्ध्याद्यपेक्षास्ति नवाऽसिद्धादिदूषणं अमित्रादिदूषणं प्रतिपदकेः नेनारिदोषो नास्तीति संयोगसुंदरी
विद्यामाहः श्रीमकंकराचार्यचरणाः किरामातुर्देवी द्युति गणपतिर्गोमाग म्बिदो हरेः पत्नीपञ्चास्य सहस्र।
शिम इति नमः नगीपाकापिन्यां तु धिगमति स्मोम महि मामहामायाविश्वंभमपयसिपाद्यस्वमहि वि हर
सरस्वती शब्दात् उकारस्य कारेण मायाशब्दात् ह्रींउः लोपाख्यकामराज्ञीति यथोक्तं स्यात् तेनेवर्णाद्ये पदतो व
शिवानामबिंदुयम स्यादिति इयं संयोगसुंदरी विद्येत्याने दृशि स्त्रीचरणौः व्याख्यातमात्रपम्नाशब्दस्य
लक्ष्मीवाचकत्वेन कामकलाबप्रतिपादकत्वात् स्वाबिंदुरूपात्मकत्वात् ईकारः पर्यङ्कोबिंदुः सका
रपार्श्वेबिंदुद्वयेनेत समः परं सिद्धिमित्यस्मदाराध्यचरणोक्तिः इत्येवमलविद्यापञ्चदशाक्षरेयं श्री
मदाराध्यचरणपादाः प्रतिदर्शिता अथपञ्चदशाक्षराविद्यानां नवामित्रादिदूषणमिति सिद्धिः।

मो० सप्तमादिविभागेन कर्तव्यः तथापि तिथ्यानां चैत्रराशीनां वेद्या तास्ते शकादयस्तथा यामीयोध्यते अश्वा
श्विद्वितीयस्तं वेदेऽभ्यस्त तृतीये मलल लल चतुर्थे पंचमे षष्ठे सप्तमे ऽष्टमे नवमेऽश्वः शेषसहस्रमेककरणो नवमाश्वष्ट
१७२ मे चक्रे जन्मनवमे दशमे दशमे तस्य एकादशे फलभमद्वादशे परलवले इति मातृकावर्णा।
172 विलिख्य तत्र मेषादिद्वादशस्तंभेषु एकादिद्वादशपर्यन्तानि केकशः समालिख्य यस्मिन् खंडे।
साधकनामाद्यक्षरं तिष्ठति तदाख्ययस्मिंस्तंभे मंत्रायक्षरं तिष्ठति तत्स्तंभपर्यन्तं गणयेत् तत्र स्वलग्नादिद्वा
दशस्थानानां नामानि तनुलग्नधनभ्रातृ शक्तिबंधुसुतकलत्रकामरणधर्मकर्मलाभव्ययाद्वाद
शराशयः इति अथैषां फलानि तत्र मातृके एकोवाप्यथपंचमो नवमो राशेश्च सद्यःफलदाः शिवाः।
स्याद्दशमे द्वितीयसहितः षष्ठेऽभवेत्सेवकः तद्वाग्निस्त्वरमंत्रयाद्दिमतामंत्रो भवेत्पोषकः सप्त
द्वादशकोष्ठकस्तु निविनाशं मन्त्रो घातकः इति स्फुतमिति स्वर्णम्य अथ पंचभौतिकं चक्रं न्य
तत्र दिशोगणयाः षड्कोष्ठकाः पञ्चभूताः एकादशरेखा विलिख्य पंचाशत्कोष्ठा।
निष्कृत्य द्वादशदशकोष्ठैकैकापंक्तिपंचकं परिकल्प्य तासु पंक्तिषु सर्वेऽपि गणमयमपंक्तौ वा
मादिदक्षिणानेदशसु कोष्ठेषु अ आ एक चटतपयषलया द्वितीयपंक्तौ इ ई ख छ ठ थ फ र क्ष तृतीयपं
क्तौ उ ऊ ग ज ड द ब ल चतुर्थपंक्तौ ऋ ॠ ऌ ॡ ... पञ्चमपंक्तौ ऌ ॡ अं अः उ नगाननमशास
वायग्निभूजलाकाशात्मकानि पंचवर्णानि सर्गेरहितानि शंतौ शद्वत्रिविभागसनितानालिख्य स्तनामा

यद्वांशपञ्चपंक्तौ निष्पतितं देवत्वम्मंत्रायत्वांशप्राप्तिनिष्पतितदातत्वं मंत्रमेकभूतदेवत्वं स्वकल्लेत्यं अथ यद्येवम्
मायत्वांशनिष्पतितदातत्वं किंभूतदेवत्वमिति विचार्य तत्कालदोषं जानीयात् आत्मनो नामायत्वांशपि देवत्वं भूत।
स्यविरुद्धभूतदेवत्वमेवम्मंत्रायत्वांशभवति तद्यातत्वं मंत्रं नग्नत्वात् पात् मित्रभूतभूतेन देवत्वं वा न तस्य भूतदेवत्वं।
वामंत्रायत्वांशस्याप्तदातत्वं मंत्रग्नत्वात् पात् मित्रभूतभूतेदेवत्वं वा न तस्य भूतदेवत्वं वा मंत्रायत्वांशस्याप्तदातत्वं मंत्रग
त्वात् पात् अथ भूतानां वैमैत्री न तस्यानी स्वरूपं तत्र श्रीकल्लार्णवे सती सलिलयोर्मैत्र मनलानिलयोरपि सा।
मान्यम त्रिभूमेष्वसलिलानिलयोरलया शत्रुत्वं विपरीत्वेन मित्रं सर्वत्र याप्य पश्चाद्विरुद्धानां वर्णानां प्रसं।
गतिः वर्जयेत्तावृशं मंत्रं नाशकं तत्कुलेष्वपि अथ मंत्राणां सिद्धसाध्यादिशोधनप्रकारः तत्रादौ द्वादशारचक्रं त
त्र पूर्वांश्रित्य राशिचक्रं च त्रिधायत्र द्वादशात्वे प्रमाणादि मारद्वितीयक्रमेण अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ अं अः।
इति द्वादशस्वराः मतिल्वरमेकैकशः सम्यालिख्य तत्र लये वकारादिवकारांतान्वर्णान्विलिख्य तत्र
लयेवकारादिभकारांतान्वर्णान्निलिख्य तत्रलयेव हकारादिभकारांतान्वर्णान्विलिखेत् तत्र मकारादि
हकारांतान्सर्ववर्णान्नवके प्रक्रमेणाभिलिख्य सिंवरेशिष्टाणामायत्वांशनिष्पतितं नारायणमंत्रायत्वार
पर्यंतं सिद्धसाध्यसुसिद्धारिक्रमेणागणयेत् तत्र कुलमलावतारे नवैकपंचमः सिद्धः साध्यश्च द्वादशपुरुष
कः सुसिद्धो भवति द्वाग्निरतार्थादि द्वादशोरिः इति तान्यावर्ती रोहमेत्रे दयादि शास्त्री अथ घोरेषार व
के सिद्धसाध्यादिशोधनप्रकारः तत्र प्राक्तन्यगात्युत्तारदितिाणोत्तरायता प्रांशं वर्मवरेखापोदशाको सा

सौ॰
१७३

173

निष्क्रम्य वायव्यान्तकोष्ठान्तमक्षरन्दद्यात् इति गोलनयनं पंक्ति चतुष्टयेपि सर्वेषां पंक्तेः प्रथमं कोष्ठे अन्तःस्थितेष्वा नदपन्न
तीयपंक्ते स्तृतीयकोष्ठे इत्यत्र प्रथमकोष्ठे द्वितीय प्रथमपंक्तेः द्वितीयकोष्ठे चतुर्थे तृतीयपंक्तेः चतुर्थकोष्ठे
तद्द्वितीयेस्तु ततो द्वितीयपंक्तेः द्वितीयकोष्ठे तत्र अनर्थेलृ तत्र अनर्घपंक्ते चतुर्थकोष्ठे ततद्वितीयेच्चुतस्य
तुर्थपंक्तेः तृतीयकोष्ठे अन्त्यप्रथमे अः इति षोडशस्वरान् विलिख्य स्वरान्ते लेखनक्रमे गोलकादिषोडशकष्ठा
दिषोडशककारादिव्यञ्जनषट्कोष्ठे व्यञ्जनषट्कचतुष्टयेन विभज्य तत्र व्यञ्जनषट्कचतुष्टयेपि सिद्ध व्यञ्जनसाधनामाद्य
क्षरं तिष्ठति तदारभ्य यस्मिन् मंत्राद्यक्षरं तिष्ठति तदवधि गणितान्वा सिद्धसाध्यसुसिद्धारीन्विचारयेत्। तत्र साधक
मंत्राद्यक्षरयोरेकैककोष्ठ एव स्थितिश्चेत्स मंत्रः सिद्धसिद्धः। तत्रैव षट्कप्रथमादारभ्य प्राग्द्वितीयकोष्ठे चेत्।
समंत्राद्यक्षरं स्यात्तदा स मंत्रः सिद्धसाध्यः तृतीये चेत्सिद्धसुसिद्धः चतुर्थे चेत्सिद्धारिः एवं नाम्नादारभ्य
प्राग्द्वितीयचतुष्के चेत्समानकोष्ठे मंत्राद्यक्षरं तिष्ठति तदा स मंत्रः साध्यसिद्धः तद्द्वितीये चेत्साध्यसाध्यः।
तृतीये चेत्साध्यसुसिद्धः चतुर्थे साध्यारिः एवं तृतीयचतुष्के चेत्सुसिद्धसिद्धः द्वितीये सुसिद्धसाध्यः तृतीये
सुसिद्धसुसिद्धः चतुर्थे सुसिद्धारिः एवं चतुर्थचतुष्के प्रथमे अरिसिद्धः द्वितीये अरिसाध्यः तृतीयेऽरिसु
सिद्धः चतुर्थेऽर्यरिः इति समग्रगणनाद्विज्ञाय मंत्रमीलनं कार्यं अथैतेषां फलानि तत्रोक्तं लमूलाव।
ने सिद्धिः सिद्धसिद्धः कालेन साध्यः सिद्धसिद्धो बान्धवा सुसिद्धः सिद्धश्चनिनन्ततगणादर्दिमंत्र निकृन्तति तंत्र
णे सिद्धिः सिद्धो जपात्सिद्धेदिंगुणान्सिद्धसाध्यकः सिद्धस्सुसिद्धसंग्रामे सिद्धारिर्हन्ति गोत्रजान्।

१७३

साध्यसिद्धोप्यतिक्लेशान्साध्यसाध्योऽतिदुःखकृत् साध्ये सुसिद्धे भजनान्साध्यारिःसुसिद्धं हरेत् सुसिद्धः
सिद्धार्थं जपात्कालेऽरिघातयेत्स्यान्मंत्रः सिद्धसाध्ये जपादौ सिद्धेऽपि तद्योऽन्यथा सुसिद्धं समसिद्धान्सर्वं जन्म
कृतान्स्वयमः तस्मात्सर्वसिद्धानां साधयेद्येन्मंत्रं ससिद्धारिरिशोधयास्वकुलं मारयेद्ध्रुवं अरिसिद्धः सुतं हन्याद
रिसाध्यस्तु कन्यकां नश्येत्सिद्धस्तु पत्नीं च अर्थारिः साध्यकामकः सा संपत्तेः शुभलग्नास्वशिभूतारिवर्गीयमंत्र
रमेवैकं सम्यग्वारीत्वितं यत्नात् दुर्जयेन्मतिमान्नरः अमंत्रमेलिनेऽपि सिद्धमेव नामक्रमाद्धि सिद्धसाध्यादि यो
गेषु मंत्रदाने विशोधनं प्रसिद्धनामगृहीतायास्त्रयो येन नाश्रयात् इति ज्ञाने अथ नववर्णान् अथ
मनःशोधनाप्रकारः नक्षमात्रकापासाधकनामा यत्नात्तस्य मंत्रात्तारपं यत्नेनगता पिण्डानान्नसंख्या सम
भिर्गुणितं नानसंख्या त्रिभिराहृत्यावशिष्टमेकं त्रिभिः संख्याप्यावशिष्टांककृद्वेधयत्र संख्याधिकां सञ्ज्ञा
गणितेऽधयः पोमंत्रः सुखस्थ गणितेभवतिसम्पदस्त्या हीनान्यः दोषाः हीनमंत्रं स्वपक्ष्मान्स्वयं समगणितता
न श्रोतदामंत्रांकषेण्यापेयताघशांके किं यत्नसंख्या किमपि कमिति विज्ञाय तत्नसंख्येल तंसैव हि किंया
जपेत्स्वावनारिणाश्वु सिद्धिर्भवतीति सिद्धांत निर्णयः ॥ श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयोः प्रियसूनुना मतेसौभा
ग्यरत्नाकरेत्रयस्त्रिंशत्तरंगकः इति श्रीमत्सच्चिदानन्दनाथचरणारविंदद्वंद्वान्तेवासिना श्रीश्रीविद्यानन्द
नाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे त्रयस्त्रिंशत्तरंगः ॥३३॥ वागीशाद्युपलिप्सीशानन्तेशानां च सम्यका
द्दर्शितः इदानीं हि नित्यानित्याविनित्यानां पानदेवतानां पंचाशन्मिथुने देवतानां अंगावरणादि पि

मो॰
१७५

[illegible]

इति षडंगं न्यासं कृत्वा हृदि तलां तं करणो विन्यस्य हृ योदि स्वरं अंगेष्वपि विन्यस्य करां कांगुष्ठा स्वरा मित्याद्यि प्याला

मानस ह्रजादि वर्ग विधाय पश्चात्तनः स्वराणि दिपरं कुकुमादि नाम केसरस्म ह्रदलकमलं विरच्य तन्मध्ये आरभ्य ता

प्रकरणो क्रमकारणा नवयोनि चक्रं विधाय ह्रदला ह्रस्वरे त्रिस्थ्नं मन्त्र ह्रदयं मंत्र वह्निं विभागेन स्वावाक्षिमायो ह्रा श्च

नेत्र न्यासन मध्ययोनौ न हि न निमावि चयाश्च तां हृदयं लिखित्वा श्रीपरारि हि पीठस्वर तत्र तनः संस्थाप्य तत्र न

ह्रि न निमावि चया श्चथां अलिखित्वा पूर्वोक्त मामान्यां अंगुपा गासिं संस्था प्या न्यस्य जाति विधाय चक्र स्य पीठं प्र

जानीय पीठं वर्ग विधायन मन मावायुवा हनादि उभ्या मेह पद्मोरह पदिलिखांग ह्रजनेन कृत्वा योनिमुद्रां प्रा

शादिं च नमेद्वा: प्रसरूपमध्ययोनि निमध्ये श्रीशाह स्वाय स्वके तोनाश्च स्वात्र न वा विय नादि तो पाण्वत्र इंगा निं

प्रसन्न मध्ययोनि विधि ह्रस्वके नाभिनन्द स्थानाराले श्च याम्य याश्च वमहसंग्रं ह्रस्वरे स्वाह पूर्वभागे ह्रद योनिमध्ये।

योने स्वात्ते नाम स्त्रि तत्र स्थाने मात्र स्वरं वाम यं सम्युग्म विसा विन्तामध्ये स्वाय मात्र नः संयोगं क्रमकार

ने रादि गुरुतत्र यमध्ये रवो पाः श्रीजां ना वे सा नितु स्नवं मेति गरंवे विसर्गं ह्रत पेन् स्वरमध्ये मरले श्च नापोमा

शक्तेना ह्रि मे इलेघ्नि नवे स्वरनव युनानि प्रकाश्य नेत्र स्वक्रि पादुकां ह्रयामी नेह स्वाहि जाक्रि पादांना।

प्रथमं वा बीजानन्द श्रुत्र यथा पित्त मयेज पादुकां स्य यामि स प्रासरी वि घा वह जात्र्कान पाथि न ह्र श्च न।

प्रश्चशीपा स्काञ्चयामि निश्रीपा दा हि ह्रसना न सर्वत्र श्री सर्वयान या स्य स्वा कायी न नाह प्योनि श्च देव्य।

प्रमामध्य या पार्वते न न ह्रि न निमावि चयाम ध्यमात्र हवी पोठुशाह स्वरं प्रकृत न्या पथ्या योनि ह्रस्व केलेषा यावा र

सुम्नार्यं शूर्पिणीशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति द्वितीयं शूर्पिणीशक्तिश्रीपादुकां पूजयामीति न्यासः।
सौः शक्तिसंघट्टन्यासहृदलेषु षडाम्नायेनैवाभिशिष्टानां शक्तीः संघट्टन्यायविलिख्य स्वयं ध्यायेत्तावन्तस्ववर्णबीजं ध्यात्वा।
१२५ वामावर्तेन प्रलापरूपं शक्तीर्मायाबीजादिकां संघट्टन्यालोकपालाधिनाथं तेनैव परानाने नित्यतोमं संप्रायु
क्ता विधिना क्रमक्रमकलाविन्यासमात्रं पीठलिहा नं सर्वविधायसर्वैः मूमापयेदिति द्वितीयं नित्यायां नित्यपूजा वि
विधिः अथ परकामेश्वर्यादिषु पंचदशानित्यानां पूजाविधिर्लिख्यते तत्र कामेश्वरीनित्यक्रमविधिः तत्रादौ
अथ षोडशनित्यास्वतीयायां सुमीक्षिता कामेश्वरीनित्या सर्वकामदा स्मरात्मनस्तनः तन्मन्त्रोद्धारमेव।
द्वात्रिंशत्क्रमलक्ष्म मन्त्रः नित्यप्रपंचदशानित्याविद्यानां नित्यप्रकारेणालिखितनित्यानाम्नोद्धारः किं
पनेरतिनाम्न लिंमेरितानां ऋषिः संमोहनो नाम छन्दः गायत्री नः कामेश्वरीदेवतानाम्नः कं दंपं बीज।
शक्तिके कं दंपंकमकारः ईकारः पृथिवीकीलकमिति प्रयिलकारः नयासेम स्वाविधानतो रेखक्रमादेगा
नित्यक्रमात् एकेन हंसं शीर्षे — नमानो हंसं हृयात् चक्षुर्भ्रूमध्यमान हृदये मेकेन्वो सिंकशोभनामा।
द्वितीयेन हृत्सग्राभियुक्ते व्यापकत्वेन सर्वांगेमरुणि दिग्ध परावधिन्यासे हृत्यारणपञ्चनरनन्तं समस्तन
व्यापकं तत्क्रमाद् क्रमेणात् अथ ध्यानं प्रवक्ष्यामि नित्यक्लिन्ना हृद्योदितं येन देवीमप्रसन्नार इनीहृमयत्न
नः गेंबालार्ककोटिसंकाशं माणिक्यमुकुटोज्ज्वलां सार्धेन्दुपकांचीभिर्नूपुरमिकाञ्चनां दिविः मंडिनार
क्तवस्त्रां रक्तां भरणशोभितां च — नां ब्रीतणामेदुकलाकलितमौलिकां पंचाहृषोडश दृं हृषट्कोणा

१२५

ववरदाभयां मंदस्मितमलसद्वक्त्रारविंदश्रीमत्स्तनीं पाशांकुशौ च दुग्धवदनावेदयाशिलीमुखं रत्नपा
त्रं शोणं दधतीं स्वरविभूषितां करैः वामादूर्ध्वतः राघवेन राघवः स्वधारणेन राघवः स्वपाश्रयेण वंशानन्वारोप
देवी नित्यश्रनामाश्रमलिय प्रयोगादिकुमर्कैः तत्प्रधानादिनवेसरनोन्मादनोपस्थानचारावनमो
नमो घोरशारात्मिकौलिकपिनाकाराताः पञ्चशरादिनाः कुसुमाभिकलाः पश्चान्मदनाभदनान्तरा शुगाधा
दशसर्वांग्लापनमीनदेवेगिनी ततो भवनपालाख्या काशिरेखा त्वनेनरा रेखा गगनरेखाख्याः सन्ध्या
वेगतुया — श्रद्धार्थानोरनिश्चयप्रतिकान्तिमनोभवाः मतिरागामाश्रीशाकादेवीयात्रमनोरथा मद
मोन्माद्विनीपश्चात्मोहिनीशोभिनीनत्वा शोभिरतीशोककरीचैव शिंजिनी भगमानन्दः सुभगाघोर
शाशोकाः शिवदर्शिनिकान्तिकाः शुभ्यालाप्रतिपत्रेनमतो कंघोरशाक्रेरे शुभाय शाशुभन सारनि
प्रीति शान्तिलया मद्दुः सोभ्यामरीविश्वपानत्व भूमालिनी शशिनीगिराकामानन्दः संहरी मो
हला: शुभ्रमनारत्याः कपिनाकलाः स्तु: समराविधिः घोरशस्त्रापिपत्रेषु हननेनाथ्याकम व
रिषदवेतातोकोशेषु शाकिन्या यानवार्थ ततु नहृदिस्थरा स्यालोके शानस्समायजेनु वटुके
गणपं दुर्गा तत्र भूतनाभिनायनेन शुभ्या नाथ भिक्षुविद्यापि समातमनाशिने नमामि बलिनेभ्यो
दिव्याङ्गन्नादिशोदिते: ततश्चाङ्ग विद्याभ्यां सर्पि: शक्तेः पविका प्रागवे स्वधा रातांकर्या
यादिविधिः हृदानात्मैसुधातोतो समनेर ततोः शुभे: शुद्धाज्यप्याध्यादिति शुद्धाप्रयोगः नमामा [illegible]

सौ० १७९

दासमस्मादियोगपीठन्यासांते कामेश्वरी विद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा ऋष्यादि ॐ मोहनाय ऋ
षये नमः मुखे नुष्टुप्छंदसे नमः हृदये श्रीकामेश्वरी देवतायै नमः गुह्ये कं बीजाय नमः पाद
योः ईं शक्तये नमः नाभौ लं कीलकाय नमः इति विन्यस्य मम कर्त्तव्य प्रयोगफलसिद्ध्यर्थे विनियो
गः इति कृत्वा नलिन्याः हृदयाय नमः सकलह्रीं शिरसे स्वाहा नित्यक्लिन्ने शिखायै वषट् क्लिं कव
चाय हुं मदद्रवे नेत्राभ्यां वौषट् सौः अस्त्राय फट् इति षडंगन्यासं विधाय दक्षनेत्रे ऐं नमः वामनेत्रे क
लं नमः दक्षकर्णे ईं नमः वामकर्णे लं नमः दक्षनासिके क्लीं नमः वामे न नमः जिह्वायां मं नमः हृदये
नमः नाभौ इं नमः गुह्ये कं नमः सर्वांगे सौः नमः इति वर्णान्यासं मूलविद्यया त्रिर्व्यापकं विधा
य ध्यानमानसपूजां ते स्वर्णादि पट्टे कुंकुमादिनापि वेदलकमलं मध्ये त्रिकोणं तद्बहिः अष्टदलं कृत्वा।
तद्बहिः षोडशदले तद्बहिः द्वादशदलं तद्बहिः षट्कोणं तद्बहिः भूपुरं चतुर्द्वारं च कृत्वा तस्मि ॥
स्मिन् लिखित्वा तत्र निर्माय पीठं पूजयेत् तत्र कामेश्वरी पीठे संस्थाप्य तत्र कामेश्वरी विद्यया ॐ नलिनि
क्लिन्ना देवी स्थापना याम्यां संपूज्य ततः कामेश्वरी पीठं संपूज्य तत्
त्र कामेश्वरी विद्यया मूर्तिं प्रकल्प्य तत्र कामेश्वरी तद्विग्रहे ध्यात्वा आवाहनादि उपचारैः संपूज्य ततः
मूलमंत्रेण पञ्चदलकमलेन तत्र श्रीकामेश्वर्यायै स्वाहा इति ॥
षडंगानि संपूज्य देव्याः पंचदलकमले नित्यानि त्रिकोणं

अं अं मः ज्यपंचदलेषु देव्या दिग्भागदलिगणेन ह्रीं श्रीं द्रां मदनबाणाय नमः ह्रीं श्रीं द्रीं उन्मादबाणाय न
मः क्लीं श्रीं दीपनबाणाय नमः ब्लूं मोहनबाणाय नमः ४ सः शोषणबाणाय नमः इति संपूज्य तद्बहिः अष्टद
लेषु देव्या आदिग्भागदलिगणेन ४ अं अनंगकुसुमा श्री पादुकां पूजयामि नमः ४ अं अनंगमेखला श्री ४ अं
अनंगमदना श्री ४ अं अनंगमदनातुरा श्री अं अनंगमद-[illegible]नी श्री ४ अं अनंगभुवनपाला श्री ४ अं अनंगश
शिरेखा श्री ४ अं अनंगगगनरेखा श्री ततः षोडशदलेषु ह्रीं श्रीं अं अमृता श्री पादुकां पूजयामि आं प्रीति
श्री इं रति श्री ईं धृति श्री उं कान्ति श्री ऊं मनोरमा श्री ऋं मनोहरा श्री ॠं मनोरथा श्री लृं मदना
श्री लॄं उन्मादिनी श्री एं मोहिनी श्री ऐं दीपिनी श्री ओं शोषिणी श्री औं वशंकरी श्री अं सिञ्जि
नी श्री अः सुभगा श्री इति संपूज्य तद्बहिः षोडशदलेषु ह्रीं श्रीं अं पूषा श्री आं यशा श्री ४ इं
सुमनसा श्री ईं रति श्री ४ उं प्रीति श्री ऊं धृति श्री ४ ऋं बुद्धि श्री ४ ॠं सौम्या श्री ४ लृं मरीचि
श्री ४ लॄं अंशुमालिनी श्री ४ एं शशिनी श्री ४ ऐं अङ्गिरा श्री ४ ओं छाया श्री ४ औं संपूर्णमण्ड
ला श्री ४ अं तुष्टि श्री ४ अः अमृता श्री ४ इति संपूज्य तद्बहिः षट्कोणेषु स्वदक्षिणाग्रकोणे
फं डाकिनी श्री पादुकां पूजयामि वामाग्रे ऐं राकिनी श्री एवं देव्याः पृष्ठकोणे लाकिनी श्री दे
व्याः पृष्ठभागे काकिनी श्री पृष्ठदलिगणे शाकिनी श्री देव्या अग्रे हाकिनी श्री एवं देव्याः पृष्ठकोणे
काकिनी श्री एवं वटुक श्री पादुकां पूजयामि नैरृत्ये गणपति श्री पादुकां पूजयामि वायव्ये ये

मां० ८२

177

दें दुर्गाश्री· ईशानायै देवपालश्री· इति संपूज्य तद्बहिः अग्निरक्षोवायव्येशानेषु वैलं ऐं ह्रं
शक्तिश्री· ऐं ह्रीं अग्निशक्तिश्री· इत्यादि लोकेशान् सायुधानि च दक्षानेनन्तर्भिः संपूज्य पश्चाद्दिनि
न्यसेत्संमौने प्रागवसक्त्काः कल्पावलिबटुक गणेशवलिं च दत्वा नपादिकं शेषं प्रागवन्समापयेत् इ
ति अथ दुर्गावलिः गं ह्रीं श्री दुर्गायै नमः प्रत्याहतमनेन देयः अथ पंचदश नित्यास्वपि दर्शापोदम
ध्येन वलिं दद्यान्मे समानं तर्प्याक्रम कुलावलिं दद्यादिति कामेश्वरी नित्या दर्शन विधिः अथ भगमा
लिनी नित्या दर्शना विधिर्लिख्यते तत्र श्रीनिर्मलराये अथ षोडश नित्यासु हृदये भगमालिनी अस्या
देवि प्रवक्ष्यामि सांगोपांगावरणानुक्रमात् तर्पणं न्यासं च ज्ञानं तर्पणावरणं देवतानाः तत्र मूलाक्रमि ति
हृत्कलाम त्रिसंहिताया अवशिष्यान्न अभ्योगाय बीकं दत्वा न देवतेयं सबीजं तु अधश्चूमनमकी
मिथ शक्तिः स्त्रीबीजमस्य न कीलकं वामेश्वरी इति भगमालिनी नित्यानेयांने अथ नित्यामंत्र
वर्णी स्मारयेत् ऐं भगभुगे भगिनि भगोदरि भगमाले भगावहे भगगुह्ये भगयोनि भगनिपातिनि सर्वभग
गानि वशं कुरु भगरूपे नित्यक्लिन्ने भगस्वरूपे सर्वाणि भगानि मे ह्यानय वरदे रेते सुरेते
लामवा कन्द्वाराणापाशि दुत्तकोरस्तान वामव्याबुभिः स्याताः स्तिलिः पद्मसंक कंठपुष्पसाधकं रूभय
श्री हृदि सर्वांगाभूषणाने नत्वाविधाभिधारिनो रुक्ताशक्तिभिरामभिः श्रुतारोकाभिरख्याभिःस
रेत्या दमवादिभिः पंचत्रिंशकनामी पुरस्त हृदि पिताशिताश्च पंचकं समालंबी च संयोन्य शाक्तीस्त

१५५

संख्यकायजेन मदनांशो क्लिन्नो लांभं नुनी मध्यमां शुभाम् ह्रादिनी द्रावणी सी निरवधिरक्तोमनोरमां स
वैनमाहमवेकृत्वा मभगामालिनीमा अनल्पाथकविमलोविनिवयतेमविग्रहैः एतास्तुः शक्तयः पंचपंचाशत्क्रि
शंतंबिति नामिकानुको देवीहृमयेद्गाविनामेय अयवक्ष्नामभैदेविश्वमुद्रसर्वार्थदायकं येनविश्वंवशीभवा
दयिस्थावरनेगमम् ध्यान अद्भयक्ष त्वाक्रमीद्यानुवक्षिमम् नमध्ये अंपंचदलेक्षत्वानन्कर्णिकागवम्
योनिहृयनपार्श्वयोनिर्यद्भवाविधाननः योनीक्षयान्नमक्षेयोनयः परितः स्थिताः श्रीराक्लिन्नामगा
लान्तशक्तिस्थाप्य हृनयेन मध्ये हृद्यक्षत्वानभरिशानिरेखया निष्पादनावलीयोनीभिर्मनायाः
समवयेन हृत्वानामालेख्यरितेनायजेदगानिषट्कमाने नमध्येभगमालिनीनामाद्यायोनिस्वरूपिणि ।
संस्थाप्यनादिभिश्चक्रामयेतुपचारकैः अर्घ्यमंगोक्षमलेनसंमाप्यासुरमलनः द्वारस्थपाद्यर्घ्या
रामंहृवशक्तीक्लिन्धार्थयेन नरेननभगमालायामदनाद्यालिः ध्यार्थयेन मध्येयदेवीमभिनायतेना
न्यायक्ष्मामाय्यिनतोदेवीवेदशामिसूपचारहृदीरितैः सजयेदावर्णानविद्याम्हृल्लिहृल्लिहृयन
येदहोनस्थानमन्त्रेदेयाक्तनिमशः मागवरप्रिनवक्षत्वाहोमंकुर्यादृशांशतः संयोनविंहेनांमा
गवनन्दलेनाभ्यर्चीनान्नया स्वात्मनगृह्यासयेद्विक्तसक्ताशमेदस्वारि देव्यानाम शयिहृस्वनरनारी
नराधिप अथमयोगः नभगास्वरामनहृत्वाहिमाशपीठ्यामानेक्षत्वामलविषयामा तायाम
मयेक्षत्वाशिरसि हभगायमरयेनमः सुखेद्वाग्यायमीक्षद्रमनमः हूरयेश्रीभगमालिनी नित्या

सौ·
१७८

यै देवतायै नमः गुह्ये सः क्लीं बीजाय नमः पादयोः ह्रीं शक्तये नमः नाभौ ह्रीं कीलकाय नमः इति विन्यस्य
मनोभीष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः इति कृत्वा न्यासं कृत्वा ॐ ऐं हृदयाय नमः ॐ भगवते शिरसे स्वाहा ॐ भगि
नि शिखायै वौषट् ॐ भगोदरि कवचाय हुं ॐ भगमालिनि नेत्राभ्यां वौषट् ॐ भगावहे अस्त्राय फट् इ
ति मंत्रैः करषडंगन्यासं विधाय प्राग्वन्मूलविद्यया व्यापकं विन्यस्य त्रिः तामिन्यादिध्यानोक्तरूपां ध्यात्वा
मानसपूजां विधाय स्वर्णादि रत्नादि पट्टके कुंकुमादिभिर्न्तर्वासिकियोगेन चतुरस्रं द्वय चतुरस्रं कृत्वा तन्म
ध्ये समचतुरस्रां वीथीं कृत्वा तन्मध्ये पश्चिमदिग्भागे मध्ये द्वारं विधाय तन्मध्ये चतुरस्रं तन्मध्ये पंचदलप
द्मं विरच्य तद्बहिः षट्कोणान्तर्कर्णिकायां समरेखां कर्णिकान्तर्स्य पंचदलपद्मस्य मानं त्रयोविंशतिकृत्वा तस्या
एकारेखांचतुर्विंशतिधा विभज्य तेरेशोड्यो विंशतिविभागान्तिक्त्वा तस्मात्सिद्धरेखाद्यपित्वाय कृत्वा
तेषु षोडशमानममभित स्वस्त्याद्यारंततः प्राग्वत् समरेखायोर्विधाय तस्यांयोन्यामेकारेखामेक
विंशतिधा विभज्य तेषु विंशतिविभागान्यतिरेखामितिरेखामध्ये पथ्यमेकं कृत्वा तेषु वा स्थानरेखि ॥
विभागानितिक्रमेण पंचचत्वारिंशदूर्ध्वास्तिर्यग्वाः प्रतिरेखाना विलिखेद्वं कृत्वा वाह्यरेखाया
विंशतिभक्तरेखायाश्चित्रकोणानि पंचविंशदधिकशत संख्यानि संभवंति तदंतस्त्रिरेखा यक्षमाः।
त्रिधा यतदंतरपतिसर्यां पंच मोशमानम्रमेण हतं विधाय तदंतरस्थो विंशमानेनहतानां तरं कृत्वाऽर्ध्वेह
तयोर्यावच्छंभशोड शांशसहितेनवि षं भमानं त्रिगुणीकृत्य ततस्त्रद्दापमानं दशधा विभज्यतेषु कं शेन

विद्रुतानि पतिसत्त्वम्न द्वैपम्रविह्नं तं दृशा दृशा विधायनेषु कर्मलावाह्याभ्यंतरमात्यंतं तद्वा प्रसितिरोमूर्तिकाक-
मेत्तानिर्यम्रपाविशतिरेखाविलिखेन् एवं कृतेनवाह्यमेन्नसृष्टाग्रालिनिविकोणमाग्रभिनोविंशति सं-
ख्याकानि संभवेति श्रम्यं श्नाचर्के निर्माप्र पाग्वलाले: संख्याग्रभगमालिनी विद्यया भाव्यो हंसोदित्वा
पनोपानमस्तनोंनिमा ग्रन्नंभवनीस्थापीठं संस्थानवभगमालिनी विद्यया मन्त्रिसंकल्प्या वा ह्या वाह्नं
द्विधाने रूपचारै: संपूज्य देव्या हृत्भागो ह्नायनेरवरमाग्वल्लकाबाने दोद्विगुरुपंक्तिमयं परनपिल्लाप
ग्रह्लाक मलकर्णिकामध्यगतन्निहृपानबाले प्राग्वद्श्रीशम्भवावपब्यदेव्या मनरादिचकोदिंत्वष्ठं।
गानि संपूज्य ह्यास्वधामरत्निताया र्घ्येपो: ॐ ऐं भगवाञ्छ्रि श्रीपादुकां पूजयामि ॐ ऐं हुं शशाञ्छ्रि श्रीपादुकां
पूजयामि नम: इति संपूज्य पंचदलसमलकर्णिकामध्यगतन्यो निद्रूपांतरालपंचविंशतिरप्रिवस्थान
ग्रहल्यादि त्रिकोणोद्भवे देव्याग्र त्रिकोणामारभ्य वामचैतन ॐ ऐं वृरूपिणी शक्ति श्रीपादुकां पूजयामि।
ॐ ऐं भारूपिणी शा क्लिश्री । एवं गरूपिणी एवं नरूपिणी गरूपिणी । भरूपिणी मिरूपिणी गिरूपिणी
निरूपिणी । सभगारूपिणी: गोरूपिणी । दरूपिणी । रिरूपिणी । भरूपिणी । गरूपिणी । मारूपि-
णी । लेरूपिणी । गारूपिणी । भरूपिणी । वरूपिणी । हरूपिणी । सरूपिणी । गरूपिणी । शुरूपि-
णी । भरूपिणी । गरूपिणी । योरूपिणी । विरूपिणी । सरूपिणी । गरूपिणी । निरूपिणी । पारू-
पिणी । निरूपिणी । नरूपिणी सरूपिणी । वीरूपिणी । देरूपिणी । गरूपिणी । वरूपिणी । शारू-
पिणी । करूपिणी निरूपिणी । भरूपिणी । गरूपिणी । रुरूपिणी । वेरूपिणी । न्यारू-

मो· १७५

पिणी · क्लिंरूपिणी · ह्रींरूपिणी भरूपिणी · गरूपिणी · निरूपिणी · मेरूपिणी · ह्यारूपिणी ·
नरूपिणी · परूपिणी · वेरूपिणी · रूपिणी · वेरूपिणी · रेरूपिणी · नेरूपिणी · स्वरूपिणी · रे
रूपिणी · नेरूपिणी · भरूपिणी · गरूपिणी · क्लिंरूपिणी · नेरूपिणी · क्लिंरूपिणी · ह्रेंरूपिणी ·
रूपिणी · वेरूपिणी · ह्रेंरूपिणी · दरूपिणी · परूपिणी · ह्रारूपिणी · वेरूपिणी · मरूपिणी ०
श्रूरूपिणी · नोरूपिणी · वोरूपिणी · भरूपिणी · गरूपिणी · विरूपिणी · वेरूपिणी · ह्लूरूपि
णी · भरूपिणी · गरूपिणी · परूपिणी · सरूपिणी · वेंरूपिणी · स्वरूपिणी · वीरूपिणी · भिरूपि
णी · वरूपिणी · रोरूपिणी · शरूपिणी · रिरूपिणी · वेंरूपिणी · वेंल्लूंरूपिणी · नेंरूपिणी · ह्लु
क्लेंरूपिणी · ह्रेंरूपिणी · भेरूपिणी · ह्ररूपिणी · मोरूपिणी · ह्लूरूपिणी · हेरूपिणी · ह्लेंरूपि
णी · सैंरूपिणी · क्लौंरूपिणी · वोंनेरूपिणी · सरूपिणी · वीरूपिणी · शिवारूपिणी · भरूपिणी ·
गरूपिणी · मेरूपिणी · वरूपिणी · शारूपिणी · नरूपिणी · परूपिणी · ह्रीरूपिणी · ह्रेंरू
पिणी · शान्त्रि श्रीपादुकां पूजयामि नित्यं प्रमानरनं नरह्नेनहूपांनाराल स्पविंशति त्रिकोणेषु दे
व्यप्रमाण्यवामाषष्टेन हृवेंमरनाश्री पादुकां पूजयामि हृत्स्थो ह्रिनी श्री पादुकां पूजयामि एवं ली।
लां भं त्रिनीग्यमांश्च मा क्रादिनी शाषिणी श्री निःशनिक्रामवेनामा मन्ने वै नम दास्वे मनुलोग्रंभं गच्छ्पि
नोन्यमाश्रुन ल्पा व्यक्त विभवावि विप विग्रहा नेभ विग्रहरूपश्री पादुकां पूजयामि निसंहस्वनदः।
वेनृगालहृनवीर्यांमेखलाभिः धोरा विभन्यानेपुषहूमवेंदेषु षदेव्यावरना [illegible] हूंवेंद

179

१८५

त्वकोऽहंऽयनमः ष्ट्वंपाशापक ह्रा [illegible] मायह्रुं [illegible] साय [illegible] भ्यो नम [illegible] सिद्ध्याः वामायः कराद्दि द
ह्रणायः करांतस्थान्याङ्कुशानि [illegible] लोकपालांस्तदायुधानि च संपूज्य [illegible] त्तद्दिशः ।
पाभगमालिनी नित्यां संपूज्य [illegible] भगमालिनी नित्याविधिः अथ नित्य
क्लिन्ना नित्य [illegible] विधि लिख्यते तंत्रराजे अथयोऽशनित्या [illegible] वक्ष्ये [illegible] पार्वति नित्यक्लिन्ना ।
[illegible] नित्यक्लिन्ना [illegible] बीजमाद्यं [illegible] मायाशक्तिनेकी
[illegible] नमो [illegible] भ्यां [illegible] भ्यां [illegible] भ्यां [illegible] न च ।
[illegible] न्यसेत् [illegible] न्यसेत् [illegible] मूलादिकं ।
नित्य [illegible] सा [illegible] न्यसेत
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] शक्ति [illegible]
[illegible] नित्या [illegible]
[illegible]
[illegible] नित्या [illegible]

मो.
१२०

180

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

तत्र नित्याह्निकेनाविर्यागानंतरं निवारिकल्पानामावाहनादि उपचारांते त्रिकोणांतः पाश्वदेवी परितः
षडंगानि संपूज्य तद्बहिर्देव्याः पृष्ठभागे यागवल्लभकाशानंदादि गुरुपंक्तिं प्रथमं भार्गवेन संपूज्य देव्याग्रगत
ह्राम्यस्वदिलो हं ह्रीं श्रीमदग्नेश्रीपादुकां पूजयामि उत्तरे हं ह्रीं श्रीं मंगलाश्रीपादुकां पूजयामि एवं मन्त्रपदां
नाममनस्विनीमोक्षामोदामानमयीमायामंदासितवती इति याम्यदक्षिणे नैरृत्ये दक्षिणे हानपात्रे पृष्ठे सं
पूज्य पृष्ठदले पूर्वे वायव्ये दले मध्ये हं ह्रीं श्रीं नित्याश्रीपादुकां पूजयामि एवं नित्याह्निके नाङ्के दिनीमदना
तुरा माईवाइाविरानीइविरानीश्रीपादुकां पूजयामि मध्ये दक्षिणे संपूज्य त्रिकोणे पूर्वे वायव्ये कोणे मा
१४ ॐ ऐं ह्रीं श्रीं ते भिरानीश्रीपादुकां पूजयामि मोदिनीलेत्यादि संपूज्य पूर्ववत् नित्याह्निके त्वंन द्विय
यासंपूजया धूपदीपादिकं सर्वं कृत्वा यागवत्समापयेदिति नित्याह्निके श्रीपूजाविधिः अथ भेदसहिता नित्या
पूजाविधिः तत्र प्रातः तत्रागते अथ घोरदशानित्यास्वभेदादपंचमीतथा नद्दिधानस्य ततस्माल्लोकस्या
निपथ्याविधि मंत्रोद्धारे तत्रीयभक्तं गायन्निर्देवताह्वानं मंत्रेति दक्षिणामूर्तिसंहितायां च वि
ष्णुमन्त्राविस्मृर्गायत्रीकं दसादेवि देवतेयं वाग्देवता नीयंवीजमुच्यते वह्निजायानत्शक्तिः स्यात्कील
कं तत्त्वविद्येति तंत्रराजे च प्राग्यंत्रहायमध्यस्थेषु ऊर्ध्वाद्यकं ध्यानतामृतकं वेद्य ह्रां ह्राभ्यां
रवाश्वैर्यैः स्वसेनंमार्गीनवकंमातृकान्यासं कृत्वा ततः शक्तिरातनिस्यान्यानंतरं गापार्वति वा
ग्वत्तेश्च शास्त्रा पादुरा शाक्तिस्थसनयेन तदन्तरं पञ्चपूर्वविनयविमल्लाश्रमा विस्मा विभतिवनि
नोविविधा विमलांकमात्र तदन्तरं पञ्चपेत्रकमलोकामिनीतथा किरांको निसंहिता ह्रस्वनीङ्गा

मं०
१८१

लमुंडीकमलाकालीलोलांघ्रक्षनयेश्च योगतः न्याकिनीशाकिनीनद्बलाकिनीकाकीनथा शाकि
नीहाकिनीषट्कोणोत्थक्रमतोर्च्चयेत् एकान्तानंकिपाशक्रौलिकिकोणोत्थपूजयेत् दलाष्टके कन्याचन
द्रारम्भान्वितं नदलाष्टपत्रेषु नग्नमपांतरा अष्टाश्रमशुद्धं हान्ध्यष्टसमलंन्वितम् नदलस्था
दशांकयोन्यष्टकोणांतरा विग्रहे नदलस्थाश्च शंकरपीयानितेनमध्यनोपजेत् भैरवाद्यष्टमीनिन्यामेक
शक्तिभिरान्वितां ब्राह्मीषड्गामलायांसंशोध्यमंमन्त्रोयजेत् बलिंचषोडशोपचारैर्दद्याद्यन्तयोक्त
मान् अथध्यानंप्रवक्ष्यामिदेव्याःसर्वार्थसाधकं नदलाद्दतिस्य शक्तीनाक्रमेणश्रणुपार्वति नम
काचनसंकाशदेहांनेत्रत्रयान्वितां चारुस्मितांचितमुखीं दिव्यालंकारभूषितां लाकुंकरादिकेशर
रत्नस्तवके शूलनागेन्द्रपुत्रोमादिभुवौरोशनिद्धदरी पाशांकुशोरेकेवरेगभादावहीपतः शरं करैस्था
नामासीनांप्रसन्नायामनन्यदास्यितां शक्तीभ्यनन्तसमाकारेणमोहेनिमिरन्विताः मनपतद्रुदभिनः।
स्मिनसौम्यमुखाःसदा एवंदेवीमाद्यतिभिः आन्तनामर्चयेनत्याबलिमाद्यंनेपाद्यसान्हीश्च विधि
नाप्तुतम् अथप्रयोगः नवाक्षरमन्त्रासनन्यासादियोगपीठन्यासांतेभेदं अवियपाणायामवयंकं।
न्यासिरसि महाविस्वेश्वरऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदि श्रीभैरवनित्यायैदेवतायैन।
मःनमः गुह्ये भौंबीजायनमः पादयोः स्वाहाशक्तयेनमःनाभौ क्रौंकीलकायनमः इतिविन्यस्य
ममसर्वाभीष्टसिद्धयेजपेविनियोगः इतिकरांगुलिन्यासकारकैंहूंहूं दयायनमः ओंशि
रसेस्वाहा क्रौंशिखायैवौषट् कवचंक्लौं नेत्राभ्यांवौषट् अस्त्रायफट् इतिकरषडंगन्यासंकृत्वा अस्त

रं ऐं हं नमः आज्ञायां ऐं नमः मुखे औं नमः कंठे ऐं नमः हृदि ज्लौं नमः नाभौ क्लौं नमः मूलाधारे ज्लां ।
नमः दक्षपादे स्वां नमः वामे ह्रां नमः इति विन्यस्य आत्मव्यापकं कृत्वा नमस्कारं च नभःसंकाशमित्यादि ध्यात्वा
मानसपूजां निवेद्य आत्मन्यर्घ्यादि प्रदेहे कं कमादिनावकं दासकं पवनाद्युपं कृत्वा तदंतः षड्दलपद्मं तदंतः अष्टन
दंतराष्टा त्रिकोणं तदंतः षट्कोणं तदंतः त्रिकोणं तन्मध्ये स्वाभिमुखं त्रिकोणान्तर्मध्ये विंदुं कृत्वा आगच्छ स्वाया
भक्त्या ज्ञानप्रहरणे तत्र आसनं उद्वेन रूपीणीमम भक्त्या आवाहनादिभिः आदौ प्रदिक्षु तेषां निमुद्रां प्रदर्शयेत् नादिचु
र्थोपचारैः तत्र तंतः देव्याः मितः भावयन् अद्वैतसंतिंसं स्वच्छं पानीयं तन्मध्ये तत्र पाले देव्याः पूर्वभागे भावयेत्
पंक्तिमये प्रथमावरणे भस्मपश्चिमद्वारपार्श्वयोः ॐ ह्रीं ब्राह्मी श्रीपादुकां पूजयामि माहेश्वरी श्रीपा ।
उत्तरद्वारस्य पश्चिमपूर्वपार्श्वयोः ॐ ह्रीं कौमारी श्रीपा वैष्णवी श्रीपा पूर्वद्वारस्य उत्तरपश्चिमपूर्वपार्श्व
योः वाराही श्रीपा इंद्राणी श्रीपा दक्षिणद्वारस्य पूर्वपश्चिमपार्श्वयोः चामुंडा श्रीपा महालक्ष्मी श्रीपा
इति संपूज्य तन्मध्ये कोणे कलि त्रिगुणात्मकं श्रीपादुकां पूजयामीति संपूज्य तदंतः षड्दले पूर्वे देव्या ।
अग्रदलमारभ्य प्रादक्षिण्येन ॐ ह्रीं विनयाः एवं विमला प्रभा शिवविनता विभाति विद्या विमल
ता इति संपूज्य तदंतः अष्टकोणे पूर्वे देव्या अग्रमारभ्य प्रादक्षिण्येन कमला कामिनी किराता कीर्तिः हिनी
कलहंसी कल्याणी कालकोला इति संपूज्य तदंतः षट्कोणे पूर्वे वामाग्रकोणे डाकिनी एवं दक्षि ।
णाग्रकोणे राकिनी पृष्ठकोणे लाकिनी पृष्ठवामकोणे काकिनी दक्षिणपृष्ठकोणे शाकिनी पृष्ठ ।
वामकोणे हाकिनी दक्षिणपृष्ठकोणे शाकिनी कोणे देव्या अग्रकोणे हाकिनी इति संपूज्य तत्त्रिकोणादे

सौ०
१८२

वायव्यकोणमारभ्य प्रादक्षिण्येन ह्रीं श्रीं इच्छाशक्ति ज्ञानशक्ति क्रियाशक्तिषु इति संपूज्याष्टकोणा।
षट्कोणयोरंतराले ईशानादि प्रादक्षिण्येन स्थानचतुष्टये परिकल्प्य शरेभ्यो नमः धनुषे नमः खड्गाय नमः।
अंकुशाय नमः इति देव्या दक्षिणकरादि दूर्ध्वकरांतस्थानचतुष्टयानि संपूज्य देव्याः ऊर्ध्ववामभागमारभ्य
वामाधावधिस्थानचतुष्टये परिकल्प्य नेपुपाशाय नमः चर्मणे नमः गदायै नमः धनुषे नमः इति देव्या
वामोर्ध्वकरादि तदधः करांतस्थानि आयुधानि संपूज्य प्राग्वल्लोकपालांश्च तदायुधानि च संपूज्य धू।
नमध्यस्थानि न्यासविधयं संपूज्य दीपादि सर्वं प्राग्वत् समापयेदिति भैरवतंत्रे नित्यापूजनविधिः अथ व
ह्निवासिनी नवश्रीनंदराज्ये अथ षोडशनित्यामध्यात्पंचमी समुदीरिता सा विद्या वह्निवासिन्याः कथि
ता भूयवास्तरा नदंगानि लिपिन्यासं ध्यानं शक्तिमिर्षेने इति तामूर्तिसंहितायां अस्य ऋषिर्वसिष्ठ छंदो
गायत्री देवता इत्याद्याद्यंते बीजं शक्तिरस्याः कीलकं मध्यमेव च तंत्रराजे विद्या हि तीयबीजेन स्व
हीं मे नियोजयेत् मायांतां शिरसि वशिष्ठऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि वह्निवासिनी।
विद्यायै देवतायै नमः गुह्ये ह्रीं बीजाय नमः पादयोर्नमः शक्तये नमः नाभौ वह्निवासिन्यै कीलकाय न।
मः इति विन्यस्य सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः इति प्राग्वदुक्त्वा ॐ फ्रां हृदयाय नमः श्रीं शिरसे स्वाहा हूं
शिखायै वौषट् ऐं कवचाय हुं ह्रौं नेत्राभ्यां वौषट् क्लीं अस्त्राय फट् ततः तन्मेत्रे ॐ नमः वामे ह्रीं नमः।
सिंहतकरयोर्वं नमः वामे ह्रीं नमः इत्तनयोः ॐ नमः वामे ह्रीं नमः मुखे नमः लिंगे नमः गुह्ये नमः
इति विन्यस्य वह्निवासिनी विद्याया आपकविधायः नमस्कांचनसंकाशामित्यादि ध्यात्वा मानसैः।

182

सौ० १८३

कृत्वा नाभिगृहे चक्रमात् रक्ताब्जां वरांगं गंधमाल्यविभूषितां चतुर्भुजां त्रिनयनां मालिनीकामकुंडो
ज्ज्वलां पाशांकुशाविद्याभयगदांचसापकंतया ध्यानं त्वा कुसुमैर्नैवेद्य आमदसंस्थितनंदैः षट्पंचीसाधके
साधकानुप्रेषमस्य देवकोणे ब्रह्मादीश्च चक्रमध्ये भवन्ति साक्षेवच्छ्रमरीसहार्षु शक्तिभिः स्वस्वरूपा
भिराच्छ्वलायनमयाभ्यां सिंहासनेभिनेः प्रविष्टातस्याभिः स्वशक्तिभिः हृलांता मंत्रिनो दायपाना पाना।
दिभिः सदा उर्वीणामस्तकाभीन चिंतेप्रग्रमंत्रनाथिको। रक्तानानलिपानत्रयिकोणास्याञ्चशयः कृ
किन्या पाशस्वापणग्रहादशाणचगाः कुलवालंकेदिनी क्लिन्नातोभिनी मदनातरा निरंजनारागवती।
नवेव मदनावतीमेखलाद्राविणी वेगवती द्वादशकूटः नूनः षोडशागपया: शक्तिराक्तापंचिके कम
लेकामिनी कल्याकालीकलिंकोलकाम् किरणां कालकर्णी कौशिकीकंबुवादिनी कानरी।
कावरी कीर्तिकुमारीकुंजमामपि चुबस्थाद्धिवितास्वापि शक्तीशकरीपकमात् भंजिनी वेगिनी नागा।
चपलापेशलाभद्री इति अष्टाभोगलीलाभरोन्मनामसाविनी दिव्यद्वारेशुपाष्टें पुकोणादितुचसंस्थि
ता द्वादशैनाममातरैव्यावकस्प्रभितातुर्येत् कन्या व्योमगणलाभ्यां योकरूपानवोर्यपेत् शोणांशुतूप।
योनैव सिंहासनमनंतरं नमस्कृत्वेतो देवी प्रागदावासशक्तिभिः मयासमातरीमञ्जगनेत्ते स्तामिदंप
नु वलिंदद्यास्थानदनुसमातर्षाउरोजपादेव्यास्तकरकुला होमकुर्यात् पुष्पाविधि तुनाबडीरसोगः ३।
षैः तृतैर्वा होममाचरेत् प्राणनसमाप्येदिमपमर्चनेनेमसमीरिता अथप्रयोगः प्राग्वत्सासनकृत्वायोगपी
ठन्यासांते वद्येश्वरीविद्यया प्राणायामत्रयं कृत्वा शिरोस्नान्ते नमः स्वरेणायवीक्रंदसेनम:

183

ऌ दिवक्लेश्वरी नित्यायै देवतायै नमः ह्रीं बीजाय नमः क्लीं शक्तये नमः ब्लें कीलकाय नमः इति विन्यस्य मम
मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः ह्रां नों नलि लि लिवब्लू कारुं ह्रीं क्लिन्ने ऐं ह्रीं हृदयाय नमः ह्रीं ऐं ह्रीं क्लिन्ने स्वाहा शव
क्लैं शिखायै वौषट् नित्यकवचाय हुं मदद्रवे नेत्रत्रयाय वौषट् ह्रैं ब्लें अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय दक्ष
नेत्रे ह्रीं क्लीं ह्रीं नमः वामे ह्रीं क्लिं क्लिं नमः एवं दक्षकर्णे नमः वामे क्लौं नमः दक्षनासि निं नमः वामे ब्लें नमः
मं नमः वक्त्रसि दं नमः नाभौ द्रां नमः लिंगे वें नमः एवं विन्यस्य मूलविद्यया व्यापकं विधाय ह्रां ह्रीं ह्रूं
रों मित्यादि षडंगन्यासान् समस्तं विधाय ध्यानं स्वर्णादिपट्टे कुंकुमादिना स्वाभिमुखाग्रत्रिकोणं हूं यां यो।
निं विधाय तद्बहिः षट्कोणं तद्बहिः द्वादशदलपद्मं तद्बहिः षोडशदलपद्मं तद्बहिः स्वरं दीप्यतं नवकं स्तद्
यं कर्णिकादि लिख्य गायत्रं निर्माय प्राग्वन्नयनं शरतः संस्थाप्य पात्रं संस्थापनादि ध्यात्वा समर्जो त्रैलोक्य
वनी स्वर्गपीठार्घ नेमं कुकादि पूज्य पीठं ध्यान मध्ये तन्नदनुशोणा सद्रूपाय नमः कनकपीठाय नमः
सनाय नमः इति संपूज्य तन्मध्ये तत्पूर्वोदि पीठमंत्रेण प्राग्वत् संपूज्य तन्नित्यक्लिन्नेश्वरी विद्यया मूर्ति परिकल्प्या।
वाह्यावाहनादि पुष्पान्तेरुपचारैः संपूज्य त्रिकोणमध्ये प्राग्वत् षडंगानि संपूज्य त्रिकोणषट्कोणयो
रन्तरालेख्याः पूज्य प्राग्वत् षडंगं क्लिन्नं प्राग्वत् ध्यानं त्रिकोणे रक्ताः आदि आरक्तिपन्नादि कोणत्रिकोणा
कास्त्र पामि पवन शक्ति क्रियाशक्तिं संपूज्य षट्कोणे प्राग्वत् नित्या दिषट्कं संपूज्य द्वाद
शदलेषु सेव्य अनन्ता स्वाहा रक्तिपन्नादि लोकवायवे क्लिन्ने क्लिन्ना मदने मदनी मदनातुर मालिनी नि
श्रद्धा निरञ्जना भावनी मदना वनी मेखला द्राविणी वेगवती इति संपूज्य तद्बहिः षोडशदलेषु सेव्य

सौ०
१८५

अथात्मप्रभावाद्दक्षिणेनकमलाकामिनीकल्याकलाकलितकौतुका चिद्गगनाकालाकमनाकोशि।
काकंकुशारिणी कालराकपटाकीर्त्तिः कुमारीकुंकुमानयाश्रितिमार्गवर्त्मस्थावनाश्रेदेव्या दक्षि
णेनब्रह्मपार्श्वेपश्चिमद्वारस्यदक्षिणभागेद्वारदक्षिणेन मंजिनीवेमिनीगोनोपघुल्लापेश
लीमुनीरतिः अनुग्रहितःस्थावृपश्चादिकोणावनेपश्चिमागवत्यादक्षिणेन रतिभौगालोलामा।
गाम्भलामनस्विनी इतिनैरत्नंनमःस्थावश्चालोकपालाघीनिशोषसमाप्येदितिवचेश्वरीश्वरा
विधिः अथशिवदूतीनित्याविधिः लिख्यते श्रीतंत्रराजे अथषोडशनित्याहृदयाप्रोक्ता लक्ष्मी
नया नहिध्यानं श्रुणु प्राज्ञे समीहितफलप्रदं विद्या श्रुणुस्वतः पूर्वमयन्यासक्रमंनयानयाश्व।
गणशक्तीश्वरनध्यानंनयाहजनं इरिवाणामनिसिंहिनायांमत्रिषिरन्दो यथा यथीकरोस्यादेवताशि
वा शिवाद्दूती अथवेबीजशक्तिस्थाने कीलकरंध्रनेःइति नेत्रराजेपश्चादंगंन्यासम् दिशनकंकी
श्रुणुयार्वति विद्धलाकर्षिणीलीलालानित्यामदनमालिनी विनोदाकोतुकाप्तणीषुणायन
स्थगा वागीशीधरदा विश्वाविनोदा विभ्रकारिणी वीरा वि ब्रह्मा विधेत्रसंक्रापंचाप्रशक्तयः स्व
मरवीसुंदरी मातामनायसावनी समया सर्वगा सिद्धेत्युक्तान्यवष्ठाश्चशक्तयः शक्तिन्याशाः ष
ड्गोषुसर्वाश्च प्राप्यदक्षिणां मलेदेवीसमाकारवर्णाष्ठसमन्विनां शिवां-- रांगीहूंसिद्धां विद्य
रवनीमयिनादांमनोन्मनीषट्स्थपश्चेषुपरितोर्देवेन् श्कामानक्रियाशक्तिश्चिष्ठकोराषु स्तनये
न् मध्यदेवीदिनिहनोन्नयेदह्मीशिवांमत्याध्यानंश्रुणुप्राज्ञेपन्ममपंविश्वमीरिनं नयाविवि

184

मेघाणां देवं कृष्णां पद्मासनं निरावकालमध्याह्नदिवाकरसमप्रभां नवरत्नकिरीटां चन्द्रीलग्नां करग्रां च
रां नानाभरणां त्रिभिर्नेत्रैरक्तोत्तिविराजितां शुचिस्मितां मभूषां सत्यमानां महर्षिभिः पाशांकुशां वरदाभयां
त्र्यक्षकं वामबाहुभिः दक्षिणैरक्षशरवेदकुण्डार्कमलेनथा ध्यात्वा साधकाभीष्टदां योगमत्वितां
ध्यात्वैवं हजयेद्देवीं ह्रीं दुरितनाशिनीं नत्वा ध्यात्वा विद्युत्संनद्ध हिः षट् दलं चतुर्मे नयाव छत्र्याम हात्मनं द्वादश
दलात्मकं षोडशदलं वामविन्यासः कृत्वा नन्दनं पाशांकुशां श्रीं श्रां श्रीं श्रूं नमः श्रीं हीं आं हृक्विधिना स्थि
ताः न्यासान्कृत्वा नमस्कृत्य न्यासान्मन्त्र हृदयं मेनत्वा ग्रपञ्चयोगाः नमः प्रणवादि मनुनाद्विप्रपी न्यास
न्यां कृत्वा शिवयन्त्री चिदानन्दयायाममयं कृत्वा शिरसि ऋषये नमः मुखे गायत्रीच्छन्दसे नमः ।
हृदि श्री शिवदूतीनित्यायै देवतायै नमः गुह्ये हीं बीजाय नमः पादयोः नमः शक्तये नमः नाभौ शिवदू
तीकीलकाय नमः इति विन्यस्य मममकीभीष्टसिद्धये कृतान्ते च न्यासं ह्रीं श्रीं इत्यादि षड्दीर्घस्व
रयुक्तमायाबीजेन करषडंगन्यासं विधाय श्रां श्रीं श्रूं सि हृदयाय नमः एवं सर्वांगे नमः चक्षुषोर्नमः
जिह्वायां नमः घ्राणयोर्नमः मनसि नमः इति विन्यस्य समस्तविद्यया व्यापकं कृत्वा निराकार
हृत्वा ध्यात्वा मानसैः संपूज्य कृत्वा पञ्चरत्नादि पीठे कं कमाहिनाष्टदलाद्यपद्मं निर्माय कर्णिकायां स्वा।
ष्टेसिकोणांतर्गतं हृदयं यया हृदि षट्कोणांतर्गतं हिः षट्कोणे दशदलपद्मं तद्बहिः षोडशदल
मध्ये द्वारचतुष्टयं चतुरश्रं हृदयं कृत्वा विदिक्षु नाना निर्माय यथास्थानं संस्थाप्य आवाहयेत्

सौ०
१८५

185

पनायत्मकसनाते शिवदूती विद्यया प्रकाशितं परिकल्पनायत्वयस्तनादि त्रिकोणाकारान्तेन त्रिकोणान्तः आयवन्ध
दुंगानि संख्यया त्रिकोणान्तनयोरंतरालेशा यवकृ इतिवंह्निज्यसंख्याच नम सृष्टौ देव्याःश ह्यारसंदहिगाभागामा
रम्य प्रादक्षिण्येन ह्रीं श्रीविहूलायातुकाहुकं यामि एवमाकर्षिणी लोला नित्या मदनामालिनी ।
विनोदा कौलकाउन्मादा उन्मादा इति संख्यया ग्रहदले गुप्ता मन्वन्ता गी श्रीवरदा विद्याविनदा वि ।
शुकारिणी ओं रावि पुरावियाध इति संख्याभ्रकोणे गुप्तमन्वन्तम सर्वोच्छरीसारा मनासरवती
सममयासकागासि दुग्ध इति संख्या षट्कोणे गुप्तेभ्यश्चकोणाभ्यामाख्या हाकिनी या एवं राकिनी शाकि
नी लाकिनी काकिनी इति संख्याषट्पत्रेषु शिवावार्णा हरसि द्धा विचित्रवती नादा मनोन्मनी
इति संख्ययाष्ट्रीत त्रिकोणाद्देव्या ग्रादक्षिणादक्षिणेन इच्छाशक्तिः क्रियाशक्तिर्ज्ञानशक्तिः इति संख्य
या त्रिकोणाभ्यन्तरेहन्तयोरंतरालेदेव्या दक्षिणा पः कराद्वियामा पः करांतं स्थानि ग्रागुप पाला
निपरिकल्प्य कमलायनमः स्थाविराय यन्त्राय वषट्कायं श्रुं श्रुं श्रावणाशाय खेचराय गदायै ।
सत्यकाय इतिसंख्यया त्रमध्ये देवीसंख्या भूपरी पादिकं सर्वे प्रावदसमापयेदिति शिवदू
ती नित्यार्चनविधिः अथ त्वरिता नित्या विधिः तम्यश्रीतन्त्रराजे अथ घोरुश नित्यास्त्रेनव
मीयायमीरिता योज्ञेनत्वरिता विद्यामागेवद्दृश्यात्सया नद्विया नेभ्यतामयातेविराट्कंवासः
मीरिते त्वरिता देवता मोक्षा उत्पत्त्या फलमश तंत्रराजे विद्या चन्द्रर्षवर्णादिसमभिर्सैरस्त

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

सौ·
१८६

186

बलिं दद्याद्देव्यास्त्वथ माषगुडौदनैः स्वसमानगणाकीर्णमंत्रं तस्य स्वभक्तितः एवं मंत्रं विधायाथ जपेद्दिव्यां
सप्तशतीम् शतं वा कमलेनैव लक्षं वाथ जपेत् समाप्ये इति अथ न्यासः ऋषिश्छंदो विराट् छंदो देव
ता चंडिकेति कवचं ह्रीं शक्तिः क्लीं कीलकमिति तस्मात् सर्वदा मंत्रानादियोगविनियोगस्त्वथ
न्यासः ... ऋषये नमः मुखे विराट् छंदसे नमः हृदि चंडिकादेव्यै
देवतायै नमः गुह्ये ह्रीं बीजाय नमः पादयोः क्लीं शक्तये नमः नाभौ कीलकाय नमः इति विन्यस्य सर्वां
भीष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः इति ... हृदयाय नमः शिरसे स्वाहा शिखायै
वौषट् कवचाय हुं नेत्रत्रयाय वौषट् अस्त्राय फट् इति कराङ्गन्यासं कृत्वा ... न
मः ललाटे नमः कंठे नमः हृदि नमः नाभौ नमः मूलाधारे नमः ऊरुद्वये नमः जानु
नोः नमः जंघाद्वये नमः पादयोः नमः इति ... न्यासं विधाय
... ध्यानादि मानसं ... दीपं ... महा ...
... इति ... विधाय ... सं ...
... भुवनेश्वरी ... कल्पं ... ।
... ध्यायेत् ...
... इति

गोनरगणा ग्रंथयोः नयाविनयावनतो स्थले श्रुतेव्याप्त्यत्यक्त्वा [illegible] मायवन्माद्दिलाणतं श्रीहूंकारीणा ः स्वेच्छी।
णा वशावलवनाविहिणरीह्रीहूंकारीणा नेमकरीणा इति सक्षन्मलोकपालानीहि संक्षेमायवेदिति ग्रसम्बा
ङ्कलां चलितानानतरं किंकारस्याधिष्ठाआनादिभिर्वलितं द्यादितिन्वरितानाभिन्याप्तनाविधिः ॥ श्री
विद्यानंदनाथेन शिवपाधिपसन्नाहतेनेमामगच्छालाया धनस्ति शतनमः ॥ इति श्रीमत्स्वच्छन्दतन्त्रा
श्रगणांतरविद्वदृष्टेनेवाशिनाश्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सोभाग्यालाकरे धनस्त्रिशततमः ॥ २५४ ॥
ग्रथ श्रीकुलसुंदरीं नमग्ने ग्रथ योः शनिन्यास रश्मीयामिनीतिना विधीक्राकुलसुंदर्याः समः समाधिवि
भूणात स्याममधुनेन्यासेनक्रीसनमवंबनविनि इति त्रयाम्नतिसंहिताथा क्रविससदितानामुक्तिरिदं।
शिवसिविन्यसन्करः पंक्तिमनुविनेयोग्नवेविन्यसदेवता हृदयधाग्मणाति विन्यासेन कुलसुंदरीवाग्भ
वंबीजमिनुकेंशक्तिसानीयुगीरितेकामबीनेकीलकंस्याग्रजस्थाधैनि गुह्यने केशवने त्रिमिमसेनह।
दिनेमलवर्णैः क्रपीमधुरंगकं ग्रायमध्यावसानेषु मनानयविधोक्रमान् ग्रमेकैते त्रिभिर्वीजैरिति
मूलमंत्रविवेः क्रमोक्रगंगव क्राणांन्यासंयोनंपथाविधि ॐ ऐंमाम दिलिगोरभ्रयत्रिमायाकना।
मभिः श्रुविनयंतत्स्वैसेनन्नसानसुपयाक्रमो ग्राधारंध हृदयेबंहिनीयंलोष्वमप नीयंश्चा
नचित्रुकेम्नतं ग्राणनालगु पंचांवापनाभीषवनतः पतितावरहूदये मलमध्याग्रतो न्यासेश्वपाव
सवर्णके नाहितांनाहिता कारशकि हृदं निषिविना नाहितामकमघसन्मले घनंबाणान्त्रघोचकुना

मी॰
१८८

187

पतिवर्कं चिनेयन्तां नयान्नाह स्मितानना अन्तर्वंशत्वदतिनमाणिक्यमकरोज्ज्वलां ताटंकद्वयकेयूर
रशनानूपुरोज्ज्वलां रत्नकलशकर्णसमिन्द्रलसद्रत्नस्थलाङ्गुभ्रां कान्तपानदपारामां महाग्रणां नविहणां
त्रिनेत्रां दशभिर्भुजैः क्रमेण शोभमानां सर्वाभरणभूषितां मालाबालाकलानन्दुतिकाम्रुक्तिनिर्मितां रत्नस— यष्टकं
नीलां व्याख्यानमुद्रिकां दृश्यानां दक्षिणैः वामैः पुस्तकं वासितोत्पलं हेमी चले त्वनी रत्नमालां कैश्च
वीर्भुजैः सुरभिः सुरासुरैश्चदेवगन्धर्वकिन्नरैः पन्नगास्सदेवर्षिसिद्धविद्याधरादिभिः ध्यात्वैव
मर्दयेत्क्रियां वामलक्ष्मीकीर्तिसिद्धये मितां केवलवाक्यसिद्धलक्ष्मीरेममप्रभामपि प्रभाभावादिवि
हेममनवेतिमनसापद नीलाय मूकीकरणोस्मरेननदेवेतया भाषासारस्वतीकारणी सेन्द्रतनाथाक
लानया ब्रह्मरूपा विश्वरूपा ध्यानं दक्षो नुके एवमेकादशाभ्यो कानवयोनिपुष्पाञ्जयेत वहिरष्ट
केदां भोजेऽवाम्यापामान्मर्चयेत् ततश्चलोकपालास्त्रशक्तिसप्तपांसमर्चयेत् इन्द्राग्निमरुतो
मिर्ऋतस्त्वानलसोकलान् ईशानान्तविधान्नागाय एदिव्यपरोक्तराम शक्तिनैर्नमभिः प्राग्वल्
नयेत्सर्वसिद्धये ततः अष्टरूपं कन्यापाकद्भवनगहा स्पर्शुतं ननमध्येहतनप्रमस्यंजर्पारस्वल्लं तुने ।
यन्त्रलिपस्थचत्वारि भागानेनवयोनिकं कृत्वा चिलासमभावाह्य प्राग्वत्स्मरणार्चयेत एकादशान्त
नाः शक्तिः सुपयोनैन्त्यपास्त्वेयोः नयेत्वलोकपालास्त्रशक्तीर्द्वारहूपर्चयेत् विशेषत्वंसामान्य
मन्त्रदर्शनमंत्रविके सप्तमात्रमावलिरयान्तूजानेक— या एवं निस्याचेनं जर्पात्रिमपरां संपूजनमे

१८८

अथप्रयोगः ॥ नमस्यागवरासनत्रसनादिप्रोक्तागमोक्तमार्गेण विधया याज्ञायामसर्वं कृत्वा शिरसि
इति गायत्रीछन्दसे नमः मुखे पङ्क्तिछन्दसे नमः हृदये श्री ॐ ... निन्यायै देवतायै नमः गुह्ये
बीजाय नमः पादयोः सौः शक्तये नमः नाभौ क्लीं कीलकाय नमः इति विन्यस्य सर्वाभीष्टसिद्धये विनि ।
योगः कनीनामिकान्ताभ्यां हृदयाय नमः ऐं शिरसे स्वाहा सौः शिखायै वौषट् ऐं कवचाय हुं ऐं ने ।
त्राभ्यां वौषट् सौः अस्त्राय फट् इति करषडङ्गन्यासं कृत्वा मन्त्रमेवं ... आँ हृदयाय नमः ई शिर
से स्वाहा ऊँ शिरसे स्वाहा ऊँ शिखायै वौषट् ऐं कवचाय हुं औं अस्त्राय फट् इति करागन्यासं शि र
सि ऐं ऊर्ध्ववक्त्राय नमः मुखे ऐं पूर्ववक्त्राय नमः दक्षिणकर्णे ऐं दक्षिणवक्त्राय नमः वामकर्णे ऐं
उत्तरवक्त्राय नमः ऐं ... पश्चिमवक्त्राय नमः ... अधोवक्त्राय नमः इति न्यसेत् मूलम
न्त्रेण व्यापकं ... विधायामाम सर्वबीजं ... कृत्वा ... इत्यादि नान्यसेत्
मन्त्रेण विधाया ... बीजं ... कृत्वा ... इत्यादि नान्य ... ।
न्यासं ... इति ॥ अथ ... न्यासं ... नर
मूलाधारे ऐं नमः ... हृदये क्लीं नमः ... दक्षनेत्रे ऐं नमः वामे क्लीं नमः ललाटे नेत्रे सौः न
मः दक्षकर्णे ऐं नमः वामे क्लीं नमः चिबुके सौः नमः दक्षनासापुटे ऐं नमः वामे क्लीं नमः ना
लनि सौः नमः दक्षनासि ऐं नमः वामे क्लीं नमः नाभौ सौः नमः दक्षरोम्मले ऐं नमः ।

सौ०
१८८

मध्ये ह्रीं नमः अग्रे सौं नमः एवं वामपार्श्वे मूलादि त्रिभुवनेश मल्लेयं नमः जानुने ह्रीं नमः पादाग्रे सौं
नमः एवं वामोरुमूले जानुनि पादाग्रे न्यसेत् ततो मूलविद्यया व्यापकं कृत्वा मूलादि जानुम
ध्यान्तयोः प्रथमबीजेनान्त्यबीजेन पादयोर्द्विबीजेन न्यासान्ते मूलबीजेनैव त्रिपञ्च न्यासं व्यापकं न्यासं च
कृत्वा इति समष्टिन्यासः ततो ध्यानमानसपूजां निर्माय मन्त्रवर्णादिरूपं हृदं कृत्वा मातृकादिना हृदयदलकमलं ध्यात्वा।
तत्कर्णिकायामावाहयेत् निजहृत्कमलात् पद्मासनं हृदयतः हृदि सर्वोपचारैः सम्पूज्य तत्
श्रद्धया कृत्वा इति समाहिताहितमुद्राः निर्माय सर्वोपचारैः सम्पूज्य बाह्यावाहनमाचरेत्
कादि ... पीठं प्रकल्प्य केसरेषु वामायै नमः ज्येष्ठायै नमः रौद्र्यै नमः अम्बिका
यै नमः इच्छायै नमः क्रियायै नमः कुब्जिकायै नमः ...यै नमः ...यै नमः वि...यै नमः इति
दशशक्तीः सम्पूज्य ... सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनाय नमः इति सकलपीठं सम्पूज्य ... कल
शे वि... मूलविद्यां ... आवाहनादि मुद्राः प्रदर्श्य ... न्यासं कृत्वा ...
... सम्पूज्य ... आसनादि ... त्रिकोणाग्रे ... नित्यासं पूज्य ...
... त्रिकोणाग्रकोणे ... श्रीपादुकां पूजयामि।
इति सम्पूज्य ... श्रीपादुकां पूजयामि एवं
... श्रीपादुकां ... पूजयित्वा ... दशशक्तीः सम्पूज्य ... देव्याः

188

सौ०
१२५

नां हृदि तारां हृल्लेखां योनिं च द्वीमन्मथौ: अनंतशक्तयो देव्यास्त्वाकर्णा प्रवदामि ते लालितार्थकि- दा।
त्ववीज- यमयो क्रमात् सुराभिरलंकर्णा स्थोरं नैशक्तीतिसगुने समावृतां उनाः संज्ञाविद्या।
स्याहादमातरा षट्समास्याचं पत्नयने- मिहनाथिकां षट्कोणाकर्णिकासीनपंकिके। मा
घास्नयांचेमेन रत्नानिलेस्व ह्री श्रिवहतो श्रुकमास्त्रनाः शाकिनी राकिनीपश्चाला कैनी।
काकिनीतथा शाकिनी हाकिनी मूलदेवीमयशाविग्रहाः हेनीला शूमिनः शक्तिरूपां स्मन्
मक्षनाननाः क्रनस्यासाद्धी संकल्पमन्ये दीरितक्रमात् सबलि हृद्यहोमं तन्नपार्हिया यथो
दिनाम् षट्कोणा हृदि चक्रेनशना चैकरलान्विते कल्याने स्थितानां मिस्त्र हनाहृत्रीनमध्य
मा हित्वमध्यष्टदशदलेद्वादशाष्टद्यपक्रेः पंचैराह्नलषट्कोणोर्पिनेल ह्रीं क्लिनार्चना चत
श्रद्धयेवा ह्यवनद्दौसमन्वितम् विधायतेपुजा स्वास्थशक्तीनां विंशतिंनयेन ब्राह्मयालो
कपालाख्याश्चोदशाद्यासंस्थिता अनंतप्रस्तानियतिकालहृपादिहिताः अस्यमयोगः
नवप्रास्वरामनाहियोगपीठन्यासांते नित्यानित्याविधयाप्राणायामंसर्यक्कला शिरसि हि
णाम्भं येमरूषयेनमः मुखेपंक्तिश्छंदसेनमः हृदि नित्यानित्या विद्यादेवतायैनमः गुह्ये ऐं
वीजायेनमः पादयोः ॐ शक्तयेनमः नाभौ ईं कीलकायनमः इति विन्यस्य सर्वाभीष्टसिद्धये
विनियोगः कृतांजलिहृत्वा हंसां हृदयनमः ह्रीं शीं शिरसेस्वाहा हूं हं शिखायैवौषट् हैं

हैं कवचाय हुं हौं नेत्रत्रयाय वौषट् ह्रः सः अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय ॥ अथ पं
हं नमः कंठे यं नमः हृदि रं नमः नाभौ लं नमः गुह्ये वं नमः मूलाधारे हं नमः समस्त विग्रहायेत्याप कं
विधाय अङ्गुष्ठाद्याकार विन्यासाभासिद्धिप्यान्यामानसमन्त्रं नोनेत्रं तादिये हं केक्रमादिनाषट्कोणं विधाय
तन्मध्ये हत्तेविधाय षट्कोणात् हृदि षोडशदलपद्मं निषट्कोणमध्ये तं विधाय पद्मं त्रिंशद्दलपद्मं
निरूप्य द्वादशपत्रानि यानि वेद्रि विभागेन हत्वा नदृशि पद्मन पद्मं उपचन्द्रिगोपनं क्रमादिति मन्त्रा।
पके निर्णय प्राचन्त्रा सेहा आप्यस्यां संस्थापनाया नम इमां नेकलाहदीपीठमाम कर्मैः मन्त्रां
विधायावाहनादिपूर्वोपचारान् कृत्वा मध्ये देवीं पठेत्। प्रागवत्षडंगानि सं मन्त्र देव्याः पूर्वभागे षट्कोण
कोणयोरेन रालेखाग्रह वकिलाय ह्रैं नमः पश्चात्षट्कोणे ऊं नि तं निकोणे ह्रीं डाकिनीपादुकां नम
या मित्रा य दक्षिणे राकिनीपा॰ नैर्ऋत्यकोणे लाकिनी श्रीः आग्नेये काकिनीपा॰ ईशाने शाकिनीपा॰
पश्चिमे हाकिनीपादुकां नमः पाभिः निसंह पत्रेषु हि॰ षोडशदले दयात्र दलमात्रका अत्र दिवन
ह्रीं श्रीं अंशक्तिपा॰ ४ आंशक्तिपा॰ ७ ईशक्तिपा॰ उंशक्तिपा॰ ऋद्धिपञ्चदश शक्तिपा॰ इमं नेषोड
शशक्तीः प्रजयेत् एवमन्येष्वपि पंचात्रिंशन्मं नेश्वकमा कारादि नकारांतं च त्रिंशत्पात्रशक्तीः।
अनिपन्नात्षोडशशक्तीरितिना नयक्रमं नवमादिशक्तीः प्रजयेत्। अष्टादशपत्रपत्रेषु पूजित
पद्मं द्वात्रिंशन्मं पात्रकाः मोक्षशक्तयः प्रजाः अग्रचावाषट्कोणाद्वहिरेकपंचाशद्दल।

मंह्रीं नं पद्ममेकं षण्मं विद्रुमन दूले भुरेम आदि माद्रविलोपेनकुहीं श्रीं अशक्तिपादुकां पूजयामि ह्रीं श्रीं
सौ॰ अशक्तिपादुकां पूजयामि इत्यादि ह्रकारान्तैकपंचाशद्वर्णाः शक्तीः स्वनयेन षट्पाषट्कोणाद्बहिरष्टा
१८० श्टदलपद्मं नद्बहिः द्वादशदलं नद्बहिः षोडशदलं नद्बहिः चतुर्विंशदलं नद्बहिः द्वात्रिंशद्दलं नद्बहिः
लमितिपद्मषट्कं विधाय षट्कोणे शदलेषु कादिवर्णानावर्णाः शक्तीः दशदलेषु रादिवर्णानावर्णाः शक्तीः रसद
लेषु वादिलान्तशक्तीः भूतदलेषु वादिसान्ता वर्णाः शक्तीः हि दलेह तत्वशक्तिः निर्वाणशक्तीः स्वन।
येन एवमनन्तमध्यनिरूपितेषु वर्णमातानुसारेणावर्णाः शक्तीः संपूज्य बहिः स्वनेन सुत्रसहस्रदलं पद्मं
संवेष्टितषु श्रेयस्र द्वादशदलानाम्भुवनानि स्थितानि स्थान हि हि के समस्ता सस्माद्य शक्तीः संपूज्य नकुहीं श्रीं
अशक्तिपादुकां पूजयामि नम इत्यादिकं समस्तासं पूज्य पश्चिमस्तूभमाभ्यन्तरनिहितं हि हि के समस्ताः
दीनांशक्त्या एवं मातृवर्णं संपूज्य वायव्यादिनैर्ऋत्यन्तं कोणचक्रमेषु नहीं श्रीं अनन्तशक्तिपादुकां पूज
यामि एवं ब्रह्मशक्तिः नियतशक्तिः कालशक्तिः निसं पूज्य षट्कोणान्तर्हितपीठे लेहाद्वादशस्था।
नानित्यकल्पे हेमन्ता वित्तापापः कपादियासापः कपानस्थान्याम्भुपनिर्हीं श्रीं अभयशक्तिरेवं
कपालशक्तिः लड्डूशक्तिः खड्गशक्तिः भल्लकशक्तिः शंखशक्तिः पाशशक्तिः अङ्कुशशक्तिः
पशक्तिः खेटकशक्तिः नरशक्तिः इतिसंपूज्य भुवनेश्वरीदेवी नहि पपासं पूज्य भूपादिकं संवेष्ट कल्पास्म
पद्येदिति नित्यानित्याप्तनाविधिः अथ नीलपताका नेत्रराज्ये अघोरपादविद्याश्चैहारणीया
१९०
१८०

स्मीरिता नमस्यानीलघनाकारापाविधानंसर्वसिद्धिदं न्यासकर्मविधिपिचेयथाक्रमंशाक्तीः यथा ननविजानि द
क्षिणामूर्तिसंहितायां ऋषिः संमोहनं छंदो गायत्र्येवतामतो नित्यानीलघनाकाराख्याह्रींबीजंह्रीचक्र।
क्लिंकं कामबीजंकीलकं स्यादितिनेयरानेमूलविद्यातोरंगान्याचरेन्महेशानिक्रमात् ह्रियक्रस्यषट्कृतं
क्रमेणाथहिलीरिते श्रोत्राक्षिनासामाश्रयाले बीयिकंडेहृदिक्रमात् नाभावाधारकेपादसन्धिषुवक्रमात्।
मंत्राक्षराणिक्रमशो न्यसेन्मम रक्षाविध आयकंन्यसेन्नविरुद्ध्यायेयथाविधि ईहानीलनिभांभास्व
मणिमौलिविराजिताम् पंचपंक्तिविनयनांच्छत्राणांशुकधारिणीं हरहरतालसमाक्रान्तमयाभरणां।
स्तनाम् रत्नस्तबकसंभिन्नदेहकांतिविराजिताम् पाशांकुशकाण्डचर्मधनुर्बाणधरांकरैः ध्यात्वासंपा
ध्वलैः सर्वाभरणभूषितैः शंखशंखवनतः शाक्तिंवरैः। बालानित्याभयं ध्यानां हस्तिनोर्हसैनरसीनांप।
नाविरहो श्रीकारवलीनेश्वयपाणाधभुवविभूषितैः शाक्तिंवदेहनलापापेहृवीनित्यार्चनक्रमे उभ
यार्थयोगाहर्षीदिक्रमे गात्रभ्यानिमिति षट्स्त्रनेप समरूपकंननोवरिः श्रीसारंभवाहंहिदेनेन
स्वात्रसकं चक्रहृद्गंवनेदिवृशाखाभिश्रसमलितम् कृत्वानामाहनीशक्तिगणोस्वार्थयोकिंवां
रक्तानानित्यानानशक्तीसिकोगोभ्रमत्नयेन शक्तिस्याध्यायेनेषदृष्कोगोभ्रपरितः क्रमात्।
ब्रह्मारीशरूपकेश्वनन्केगोभ्रवहिलाथा पाशक्राल्लपनेनशक्तीर्नित्यानित्याहिरहिनाः बलिह
पंचकृत्वीनहस्तंधायाचनसमापयेत् सर्वनित्यसमेतक्रमोदस्नानामंत्रन नित्यनंदुलकेयोगिषो।

सौ॰
१९१

कुर्द्धैस्वदीरिनैरिति अथन्यासयोगः तत्रप्रथमहृद्योगणीषत्न्यासांतेनीलघनाकाविद्यायामायामत्र
यंकृत्वा शिरसिसंमोहनायऋषयेनमः मुखेगायत्रीछंदसेनमः हृदिघनाकाविद्यायैदेवतायनमः गु
ह्येह्रींबीजायनमः पादयोः क्लींशक्तयेनमः नाभौक्लींकीलकायनमः इतिविन्यस्यममसर्वाभीष्टसि
द्ध्येविनियोगः इतिकृत्वातांतलिखेदेत् ततोह्रींश्रींहृदयायनमः — क्रोंश्रांक्लीं------ माकाराम
स्वाहाव्याप्तिः अथ वामोर्ध्वादिदक्षिणोर्ध्वादनुध्यानं यन्त्रस्थहृदयंकृत्वायन्त्रद्वारोपशोभितम्।
शास्वाहक्रमसमोपेतंतमामावसमर्चयेत् ततंतहेतत्रमांतरहकोणविधायत ततंतस्थतयाप
माथोदृशाकारसंयुतं तथैवाहृकरंयमंविधायाबाह्यतस्ततः तत्रशक्त्याह्वतासम्पाद्यचौस्तथार्च
येत् अथ — न्यासंतिनयहोमंकुर्याद्दातिलतंडुलै बलिहृयंप्रकुर्वीतमन्त्रांभागवतस्मापयेदिति ललि
ताहृदितांकंवरदशानित्यानिपीठ्याः यंत्रमंडलसंमौलिपुत्रासानन्तपीतथा अथकामेश्वर्यादिपं
चदशनित्यानां न्हदितयोवेतदंडकलापंचदशात्मकम् पंचदशानिखिमयत्वानांसांबदकलाथा
रणास्वंललितायासुतासांकलानांकारणाभूतात्तयादिकलाभूपत्वानस्यास्तद्दारणेनाशिस्या।
यामयात्तरीमध्यगतेनाममिर्यजेयेत् ततास्तगाशक्तीस्तत्समानाकारेतिकाः अथात्रदक्षिणेनैव
ताःसर्वीस्तेपुरतयेत् तासांक्रमेणनामानिसूत्रस्वल्पयथाविधि नित्यानित्यावद्दुरितमर्चयेनैव
त्वष्टके ब्रह्मादिलोकपालानाः षोडशस्वरसंयुताः अथ यंतश्रस्तनियतिशक्तिकालवि दिं

१९१

गताः श्रीनस्थितेश्वकोणेषु भ्रमतायेरुक्तविश्रताः नयोऽव विजयां दुर्गां भद्रां भद्रंकरीमपि लोमां देमंकरी

नित्यां श्रूहकोणेषु भक्तिनः नदेनः षोडशदले षु श्रूर्ये यन्यारशाभिनः शक्तिस्ताः गंधपुष्पादिभिर्नमक्ति

ममन्विनः विभारिकां विस्मयाणी विष्यां विष्यविभंजनी वीरां विलोभं नीविद्यां विनोदां विजविश्रहाम

वीतशोकं विषघ्नीं वा विभुलां विजयप्रदाम् विश्वां विविधां विश्रां मोक्षां कारसमन्विताः नदेनर

दूपमेषु शक्तीस्थापिनोपयेन मोक्षं नमेरामां पार्श्वभक्ति नि शयो वशी भवने नित्यशोरहवीयसौ।

प्राणायामेन सुखी श्रूपमयोगाः नवमार्गयोगपीठन्यासं ततो विजयाविद्यया मातृकया सपुटं कृत्वा।

शिरसे स्वाहा शिखायै वषट् नमः मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदि विजयायै नित्यायै देवतायै नमः इति विन्य।

स्याङ्गं हृदयाय नमः भीं शिरसे स्वाहा ह्रां शिखायै वौषट् यैं कवचाय हुं ओं नेत्राभ्यां वौषट् कं नमः।

अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं विधाय श्रोत्रयोः मं नमः सर्वांगे मं नमः नेत्रयोः मं नमः जिह्वायां

यं नमः नासायां गं नमः विनेयं नमः इति विन्यस्य पात्र हि नया विषयो आपके विधाय ध्यानादि

मानसपूजां नेत्र गादि विधे ठं कं कमादि ना पत्र हाः पुष्पं चनारहू ये विधानदेनर्दल पुष्पं नदेनर पूर्वको

णे नदेनस्य दलपर्व पूर्वनिभजायसं विधायमण्डलः संस्थाप्य पंचोपचारैः पूजां नत्वा विजयां देवीं

स्पर्शयोगाधीश मध्ये नव विजया विद्ययाम त्रिंशति कल्पावाहनादि उपचारैर्नेवेद्य।

त्वऽंगानि गुरुपंक्तिस्वयं संप्रत्ययवन्तस्त्रामहात्रायाश्चैं शुद्धेव्यात्रस्तात्स्वात् द्विरात्रहारमायानन्तहास्मयाश्चर्वान्नेमति
मौ० मतिहां द्विद्विक्रमेणात्रात्मायश्शक्तिः मात्र द्विरात्रपेन्नं ह्रीं ज्ञाली श्रीपादुकां पूजयामि स्त्वादि क्रमेणा सह
१५२ त्वयक्षित्सहारमायामतिहां द्विद्विक्रमेणेन्द्रादीस्थानानलोकपालशक्ता हकेयाग्वसंप्रत्ययवाय आदि
नैर्ऋत्यंनंकोणावनस्पये ह्रीं श्रीं अनंतशक्तिपादुकां पूजयामि एवं ब्रह्मशक्तिनियनशक्तिकालसङ्क्रिरनि।
संप्रत्ययकोणे शुद्धेश्वरमायामारद्विरात्रेन हुँ मियाश्रीपादुकां पूजयामि विजयादुर्गा भद्रा भद्रकरी।
192 नैमा नैमं कुरीनित्याइति संप्रत्ययाद्धारलेशु विधारिका विस्वामी विश्वाविभजिका वीणा विशेषा भगी वि
धाविधा विनेशा विश्वहावीनशोका विश्वश्री वा विपुला विजयश्रा विमला विविधा विश्वमइति संप्रत्ययहरलेषु।
मनोहरा मंगला मदोन्मिद्राक्रामनासिनी मालिनी मधुरामायामोहिनी इति संप्रत्ययहरलकर्णिकायां देव्या द।
द्विरात्रः कराद्विभाषः करांना नि इशात्र स्थानानि परिकल्प्य ह्रीं श्रीं मातृलेंगायनमः एवं साधके भ्यो
नमः स्वधुश्रोत्रशाय संप्रदायोंववापाशावेदयायक हारदर्त्ति संप्रत्ययशनसंयोविजया नित्यानहि घयासं
प्रत्ययध्या दिस वैष्णवन्पृणाय पेदिदिनिविजया नित्याविधिः अथ सर्वमंगला श्रीनंदराज्ये
अथ कोऽहं या नित्या पूर्णा योक्राता न घनईश्वरी एकाक्षरं नयोथो क्रमसाविधा सर्वमंगला न्यासक्रमं ध्यान
विधिं यत्क्रीगावरणास्थिताः पूजाक्रमं साधनं च विनियोगादिकान् क्रमात् द्विरात्रामूर्तिसंदिनायां स

ष्विक्ष्वंङ्कोमहेशानिगायत्रीकं दृश्यमे देवीत्वं सर्वमंगलेति तं मराज्ये मूलविद्याक्षरैर्दीर्घस्वराभिन्नैः षडंग।
कं नानिनन्यसेद्भिन्नानिन्यसेन्नथ — मनोनमि स्ववर्णार्णवार्णाः स्वविंशंकामा रिणाकाभूषणां मालिकाम्भश्रयंने
त्रद्भृणाप्रैलवहृयाचरो द्विभुजो स्वाम नंयफ्लोनवधोरध्यानहृदेः पदेहृदेने समवनहृदंभस स्वगुणमके मानलंगफ
लंदति दृभानां करणत्रये वामेन निनमक्राणां नायकं नीपनादिके स्वसमानाभिरतमिनः शक्तिभिः परिवा
रितां षट्स स्वभिन्याभिरन्यरोकाभिरन्वितां मयोगलेनवानिन्यमर्पणसूत्रिशक्तिका नाशक्तीः स्फुरे
वेशिणानिन्यायस्पृष्ट्वनाः भक्तं मगलं नीभसो विशालालातीम्वविस्मितो कंकभांकमलांकलां शृणुये द
ष्टपत्रके कलां पाणीं बनिन्यां ज्ञसनांजीविनां स्त्रा ग्रशोकाममलां मणीं त्वंभाणपामबोदिरांनां विवे
कां विभ्रां विष्णां विनतांवाष्टश्रमके श्नयेद भिनःशक्तीः मारतिगणकमेरावे कामिनीविवेरीकंधा।
श्रराणां पमेश्वरीम गौरीश्रिवामायोगविमलां विजयांपराम पविन्यापिकांनीविद्याविश्वेशी विश्व
कलाभां ग्रशोधहू पाप्मनेदामंत्रुनाभीमविदिनां द्रदंवाकरांवाणीं विविधांवेदविग्रहां वध्यांवाणीं श्व
रीम धांमेत्रुनाश्वमरावेनी निर्मलांनारहूपांञ्जनयेव्योरुशाहृये पामवत्रु पाशिभिः सर्वाःश्रमास्त्वर्यसंत
काः ग्रास्त्रापालोकपालान्स्मात्राली ह्रोधुगुणपल पश्चिमादिचनारिवृद्धनस्थाः प्राङ्क विग्रहाः ग्रने
नवकीनिधनीकालहूपाविदिंगतः वलिहृपंचरोमनकंमोव्यावनसमायैनम जपेदिति नियशः कें।
पीठ्येनस्थामहत्वकें ग्रथप्रयोगः स्यान्वयामपीठभ्यासांते सर्वमंगलाविद्यायामस्याप्याम

सौ०
१५८

न्यासं कृत्वा शिरसि ऐं ह्रां पञ्चवक्त्राय ... नमः हृदि ऐं अंगुल्यादेवतायै नमः इति विन्यस्य सर्वां हृदयाय न।
मः स्वाहा शिरसे स्वाहा हं शिखायै वौषट् ह्रैं कवचाय हुं ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट् ह्रः अस्त्राय फट् इति करषडंगन्या
सं विधाय श्रोत्रयोः ह्रां नमः सर्वांगे ह्रीं नमः नेत्रयोः ह्रूं नमः जिह्वायां ह्रैं नमः नासायां ह्रौं नमः मनसि ह्रः
नमः इति विन्यस्य समस्त [illegible] व्यापकं विधाय ध्यानादि मानसं सकृत्यान्ते शाम्भव [illegible] ठं ॐ क्रमादि
नाचलन्द्रीशोपनं घनश्याम [illegible] कृत्वान्तरं — त्रिंशद्दलेनदलं षोडशादलेनदलं [illegible] दलमिति [illegible] वि
धाय [illegible] संस्थाप्य [illegible] भवने [illegible] पीठ [illegible] सर्वमंगलाविग्रहान्।
[illegible] कल्पावृक्षलादि [illegible] च्चारणे [illegible] अष्टांग [illegible] कर्णिकायां भगादेव्या
[illegible] नमः [illegible] नमः इति संपूज्य ष्टदले ह्रीं श्रीं महापादुकां [illegible] भवानी
भवानी [illegible] कमलाक्षी कल्पा इति संपूज्य षोडशदलेषु कमला [illegible]
[illegible] कमला [illegible] विनादयां अशोका कमला [illegible] विपूषका [illegible]
विननाइ इति संपूज्य द्वात्रिंशद्दलेषु कामिनी खेचरी [illegible] गौरी शिवा [illegible]
मला [illegible] शिवबल्लभा अशोषा [illegible] नंदा [illegible] इति।
[illegible] निर्मला
[illegible] इति संपूज्य [illegible]

नेत्रनिहतां दृष्टिं क्रमेणाग्ना ह्याद्यष्टशक्तीः यादृच्छिगणेन हूं श्रीं श्री आसनी श्री पादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः मे
तासंपूज्य पश्चिमद्वारमारभ्य पूर्वक्रमेरौं ह्रां ह्रीं मननांने लोकपाल शक्तीनाम पूर्वकं मागवं संपूज्य वायु
व्यादिनिर्ऋत्यंतं कोणचतुष्टये ह्रौं श्रीं अनंतशक्तिश्री पादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः शक्ति निधनशक्ति।
कालशक्तिरनिसंपूज्य नः सर्वमंगलाविद्यया मध्ये नामं संपूज्य धूपादिकं सर्वं आवाहनादि समर्पयेदिति स
र्वमंगलाविधिः अथ ज्वालामालिनी ननश्रीनेत्रराने अथ षोडशनित्यासु पंचदशी रिनापरा नहिमा।
नेत्राब्जमाले ज्वालामालिन्युदाहृता न्यासं ध्यानेनन शक्तीः पूजामपि यमाधन दक्षिणामूर्ति संहि।
तायां ऋषिरस्य कश्यपकं दोगायत्री देवता ॐ य रेफ ह्रीं बीजं शक्ती स्वकीलकं फलं चेष्टि पूर्वं ज्वाला
मालिनी एकहृदयं च नः पंचयंत्र पूर्वपदस्थानैः कर्णाङ्गानि मूलाराणा दिनः षट्कराग्यः ज्वल
ज्वलनसंकाशां मणिमाणिक्यमकुटोज्ज्वलां अष्टादशभुजां सर्वाभरणभूषितां पाशांकुशौ खेट
खड्गौ चापबाणौ गदापरी शूलवज्ञौ चाभीतिवरदानेषु करपंकजैः सुसमानाभिरभिनः शक्तिभिः प
रिवारितां यास्मितन सद्भक्तसरोनांश्री दारणाञ्चितां ध्यात्वेवं मूलपद्मोरस्तैरर्चयेत्तानां नित्यशः चतुर
स्रं हयं कृत्वा चतुर्द्वारसमन्वितां सदावणम हृत्पद्मा ब्राह्मनराशाशाक ननः षट्कोणमध्ये नभ्रं वि
धायाग्रशिखां यजेत् शक्तासानक्रियाशक्तिसंयेत्र अणगामसान शकिन्या या ऋ षट्कोण

मा०
१५८

ष्ठाग्रेवस्मशानादिकाः ब्रह्मराक्षसकवलालोलालीलोलक्षितिकाः सर्वभस्मसमस्तज्वालीनिसंगमं — — श्रि
या भक्तिरहस्यकं देवेशतां मनावेश्म शरदिन्दिनां ग्रहविंतामस्यमेयों सर्वशां हृषांतु शमसदाम सर्वोसंसिद्धिरूपांजया।
ज्वालिमकरूपिणीम् चरिहृत्येक्षुको गो ग्रस्वये भ्यागदीरितः भागवल्कनाढ्यक्षके नामत्वग्रोऽङ्कमान
जेन वलिरस्मा वसानां नमिति समयकस्मीरितः अथ प्रयोगः तत्रादौ योगपीठन्यासान्ते ज्वालाम
लिनी विद्यया आगामयामयं कृत्वा शिरसि कश्यपाय ऋषये नमः मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदि ज्वा।
लामालिनी नित्यायै देवतायै नमः गुह्ये रं— नाय नमः पादयोः फट् शक्तये नमः नाभौ हुं कीलकाय नमः।
इति विन्यस्य मम सर्वाभीष्टसिद्धये विनियोगः इति कृत्वा ॐ ह्रूं रूपाय नमः नमः शिरसे स्वाहा भवति।
भवति शिखायै वौषट् ज्वालामालिनी कवचाय हुं देवदेविने त्राभ्यां वौषट् इति सर्वभूतसंहारकारि
के ज्वालास्त्राय फट् इति करषडङ्गन्यासं कृत्वा तदनन्तरं दलपद्माब्जेन तदनन्तरं कोणां विधाय ध्यानादिना
निसंपूज्य तांते सर्वा दिपठेकुं कुमादिना च नहीरो पेतं चतुरस्रहृत्पं कृत्वा तदनन्तरं दलाब्जं तदनन्तरं षट्को
णं तदनन्तरं षट्कोणं त्रिकोणं विभाव्य प्राग्वल्सुरात्मसंख्याभ्यामायाति पात्रपूजां तेमाराधितु कृत्वाने
स्वर्शपीठमध्ये चैतस्मिन् ज्वालामालिनी विग्रहामूर्तिं परिकल्प्यावाहनादि षोडशोपचारैः तेनागव
न्धदं तानि गुरुपंक्तिमयं च त्रिकोणामध्ये संहन्य त्रिकोणां षट्कोणमयोरंतरालेदेव्याः दक्षिणाद्यःक।

194

ण्डिकामायकुरीनानिह्वाद्यासु पाथ्यानानिपरिकल्प्य ह्रीं श्रीं सुभीम्यै नमः ह्रीं श्रीं वज्र्यै नमः ॐ खायवायो
र्ध्यो लक्ष्म्यै यज्ञकाय पाशाय खेश्वय वायाय गदायै त्रिशूलाय वज्राय इति संपूज्य त्रिकोणे ह्रीं श्रीं रक्तशक्त्यै
नमः ज्ञानशक्त्यै नमः क्रियाशक्त्यै नमः ततः षट्कोणे दक्षावामाग्रकोणे ह्रीं श्रीं डाकिन्यै नमः एवं रति।
णाग्रकोणे राकिनीं पृष्ठकोणे लाकिनीं पृष्ठवामकोणे काकिनीं पृष्ठदेशे शाकिनीं देव्यग्रकोणे हाकि
नीं इति संपूज्य अष्टकोणे ब्रह्माणीं विष्णुकलालोलालीलोलनिह्वासर्वभूतासरसात्रोनिसंगासंद्वि
षियाइति संपूज्य अष्टदलेषु अणिमाद्यष्टमूर्तीः सिद्धिरूपा सर्वसिद्धिरूपा पाविनी एकरूपा ।
ति संपूज्य चतुरस्रे पद्महीरका त्रिवेदव्यय ह्रीं दलिताणपाशमार्गमहामया ह्रीं निमनि ह्रीं ह्रीं
मेदाग्ने रक्षाय अष्टशक्तीः आदृतिः पेनसंपूज्य अग्निमहामायाम्बिमक मेलो दुर्गा नानां लोक
पालाष्टकं संपूज्य वायव्ये आदित्ये नस्मने कोणाय नैरृत्ये ग्रागवदने नशान्तिः सशान्ति निमनशान्ति।
कालशक्तिः इति संपूज्य पुनर्गन्धलामालिनी विद्यायामध्ये तां संपूज्य पुष्पदीपादिकं सर्वं प्राप्य न्यास
माधवे इति न्वालामालिनि मन्त्रविधिः अथ विद्यानिन्यानमश्रीनेत्रानेत्र घोरुणानिम्या सुपाधि
भाषोऽहं श्रीशिवप्रोक्तानन्तकालमधुनामृतस्सर्वार्थसिद्धिरं विद्यामार्गेवकथितानां रंगन्यास पुत्र
ध्याने शान्ती स्वाहा ननमिति दलितासमृतिं संदितायां मः षिद्धे स्त्रा स्वां मस्यागायचंक्र रतनध्वने वि
चित्रादेवनेति नमं तं नराजे विद्यादिवा पुनाक्रमं दीर्घ समसुनाक्रमानपूर्ड गानिमपा स्वेमारका

सौ० १९५

195

विघ्नाख्येन उग्रदंष्ट्रिणा विद्युत्प्रभां नवरत्नविभूषितां नवरत्नकिरीटां च विग्रहपरां शुक्लोज्ज्वलां चतुर्भुजां
त्रिनयनां शुचिस्मितवदनां संपूर्णचन्द्रमुखीं विद्यासमस्तेष्टप्रदायिनीं चतुर्भुजां भुजैः पाशांकुशवरदा
भये दधानां समालापस्वकर्णिकानवयोगिनी श्रीमातृध्यानवामोर्ध्वदिव्यामध्ये तालकं मेखलानक्रिभिः।
स्नानस्नात्केन येवा वेन भीरितम् नवयोनावष्टवर्गगुप्ताख्या स्वादिकायनेन १ कानानकियापाशांकुशः श्रवे
चेन्मध्यकेशान् : देवीस्वपरिनोदेव्याः पूजयेत्तत्परं तिके सर्वसामयनित्यानां नाथ्याः देव्यास्तत्पश्चिमे श्र
नेयेनन्दरूपां क्रमेण न्यासमध्ये विधिः गुरुमंडल श्रनादि सायाणाम् दीरितां सर्वसाम्यधिनित्यानां पर
मा : स्वाद्यास्त्रमा : श्रीश्रीमयोग : नवयोगपीठव्याप्तानेकविद्याविद्याः यापात्मतत्वमूर्त्यधिकक्रमस्थाश्रियं सिद्ध
स्त्रोत्रघये नमः मत्तेगाणपत्यैकं हंसेनमः ह्रूं दिदि व्याप्तिनायेनमः इति विनयस्वाह दयायनमः श्री
सिरसे स्वाहा ह्रूं शिखायै वौषट् चैककवचाय हुं चौं नेत्राभ्यां वौषट् घः अस्त्राय फट् इति करषडंगन्यासं कृ
त्वा ऐंकौंश्रीं नमः इत्यादिकं कोणं नमः इत्यनं मातृकाविन्यस्य विद्याविद्यया व्यापकं विधाय ध्यानादि
मानसपूजां निवर्त्यादिय ह्रैं क्रें क्रूं मादिनाचक्रं ह्रीं श्रीं क्रं चक्र स्त्रहृदयं कल्पना नवं नहीं चितं हृत्पद्मनवं नः षो
डशदलपद्मे नवं ना ह्रस्वं नवं नानवयोनिविनिश्चनाचक्रं निर्माय पुरतः संस्थाप्यावाहनं त्र्याद्युपकाया या।
स्पृष्टां नेमाम्बन् भवनेश्वरीपीठमध्ये चक्रिनवविनायकाम् तिंपरिकल्प्य वाहनादि उपचारानेआ
वाहिका शताष्टका नवयोनिरालेषं गानि देव्याः सहस्रभागस्थानं चालोत्रय रूपं त्रिकोणपंचसंख्या त्रिकोणा

ऐशकोणे पीठं तरालेषु ऐवं वह्निलिणा वामपार्श्वे ह्रुं ह्रीं श्रीं ग्रुं भगायनमः ॐ अं कूर्मायनमः पाशायनमः वरायन
मः इति संपूज्य त्रिकोणे इच्छाज्ञाक्रियात्मिकेत्यनेन ह्रीं श्रीं ह्रः कामाख्यै ॐ एवं संपूज्य नमः क्लिं क्लिं पाशाङ्कुश इति संपूज्य
अग्निकोणे इच्छाद्याद्यन्तरितलिपि ह्रुं ह्रीं श्रीं ग्रुं ग्रां इं ईं उं ऊं ऋं ॠं लृं लॄं एं ऐं ओं औं अं अः इति ब्राह्मी श्रीपादु।
कां पूजयामि नमः ह्रीं श्रीं कं खं गं घं ङं माहेश्वरी पादुकां ह्रीं श्रीं चं छं जं झं ञं कौमारी श्रीपा ह्रीं श्रीं टं ठं डं ढं णं वैष्णवी श्री
पादुकां ह्रीं श्रीं तं ५ वाराही ह्रीं श्रीं पं ५ इन्द्राणी पा यं ४ ह्रीं श्रीं चामुण्डा श्रीपा ह्रीं श्रीं शं ४ म
हालक्ष्मी श्रीपादुकां पूजयामि इति संपूज्य अथ पुरस्तादिति स्तुत्वा मङ्गलानि नो गणशङ्की संपूज्य तस्यैव स
र्वं समापयेदिति विधिर्विधिना नित्या तु न विधिः प्रथमं तु कन्यादि षट् पानेत्यनन्याश्चात्विमिति स्यात् ते।
नवश्रीनवश्रीनं चराज्ये भूमौ विधाय षट्कोणं तत्र मध्ये प्रोक्तं त्रिकोणं मध्ये च नवनं नित्या नित्यायोग
पारिमितं येन प्रभिन्नं तत्त्वं श्रेष्ठं तत्त्वं षट्कं तत्क्रमायेन वा हेतुविधानाः प्राग्वज्योतिर्वर्णाः स म
वेदेन नासाग्रमं पिनयाय षट्कोणं शुभं शङ्खस्य षड्गुणतत्त्वसमारेखाः सर्वाः पाद्यादिभि मा।
यत्स्वरागतां विन्यस्य प्राणः कादि सांनयाः पोषुभयले दिगाणां इति ते लेखनार्थेयेन तेषामपि च।
कागोशरी नां विविधेन रूपाविग्रहसंज्ञा ह्यानाथ प्रगोचित्तेपनेपे ग्रन्थप्रयोगाः तथैव चित्त
सुसंपन्नसंयतेनो भवागलिङ्गेषु शुद्ध शिरसि ते गुरोः प्राग्वदासन पूजादि योगपीठन्यासाने नित्या।
नित्यविधौ क्रिया विधिना माया यामदिमानसमनेन कन्यासपट्टनोभयोः कृत्वा हृदि न्यासं पुरः

मो०
१९६

नोनः पूरितः सर्वविंशांशुलान्मानक्रमाद्धूर्ध्वं निधाय तन्मध्ये प्राग्वत् निगायतं च स्त्रसूत्रमास्फाल्य तद्वृत्तस
न्नमार्धमानेन नवांशं वृत्ते च स्त्रसूत्र अग्रपूर्वाद्यादितः पश्चिमाद्यादि निर्दिक्षु तन्माभागे विस्तृतव्यष्टस्त्रभागे द्विवृ
त्तमितिसंभवविभूषितत्वेन कृत्वा विस्तृपश्चिमादि द्वितीयान्तरायान निर्दिक्षु त्रयं मास्फाल्य पश्चिमानि दिक्षु
प्राग्वत् द्वयमास्फाल्य तत्र सूत्रसमसूत्रमध्याद्याग्नेयसमत्र्यं विस्तृत्य पुनः सर्वनिर्दिक्षु च समकोटि द्वयमास्फाल्य तत्र स
सूत्रसूत्र सर्वाग्नेयादि पश्चिमान्तेन स्त्रद्वयं विन्यस्य षट्कोणं कृत्वा तस्मिन् षट्कोणे आग्नेयादि वायव्यको
णान्तं ईशानादि निर्ऋति कोणान्तं च कर्णसूत्रद्वयं विन्यस्य सर्वेषु तन्तु समसूत्रेण निधीयमानं वृत्ता
मध्ये कर्णिकाग्राग्विस्तृत्य विस्तृतानि कृत्वा पश्चिमाद्याग्नेयान सर्वाग्रपर्यन्तं निर्दिगाने शतदलशतसंख्यं तत्र
तीयांशास्यान्ते सूत्रमध्येन तद्धार्धमानेन सूत्रं संमेलाद्धूर्ध्वं समकं कृत्वा सूत्रसूत्रे समेकं दलं विधाय निधाय तत्र
विंशानि विन्यस्य तन्मध्यगानि विस्तृतमाद्यपरितः षट्सूत्रमेव च दशमांशांशान्ते सूत्रं तन्मध्यगानि स्त्रसूत्र।
सूत्रे विस्तृतानि कृत्वा पूर्वमध्ये पूर्वं तत्सूत्रवायव्य सूत्रं तत्सूत्रमध्यादितः आग्नेयकोणगतं तं च सूत्रसूत्रे पाव
दशांशांश विस्तृतं कृत्वा तत्पुर्वाग्नेयमध्यसूत्रं पार्श्वे तत्र तालादि तो वायव्यसूत्रं तन्मध्यगानि सूत्रसूत्रे दशमांशे वि
स्तृतं कृत्वा तत्पूर्वे ईशानादि निर्ऋति कोणान्तगतं तत्सूत्रपार्श्वं पूर्वक्रमेणाग्निमध्यगतं विस्तृतं विधाय तत्पूर्वसूत्र
मध्यगानि सूत्रसूत्रं पश्चिमादितः सर्वाग्रादितः प्राग्वद्दशमांशे दशमांशे विस्तृतं विधाय
समकेषु सूत्रे षट्विस्तृतं विस्तृतं निवृत्तं कृत्वा तेषु पार्श्वं पूर्वाग्नेयषट्कोणानाम समकं कृत्वा निधाय

१९६

नैऋत्यनिषट्कोणं मध्ये षट्सु त्रिकोणेषु बध्नाति कृत्वाग्नयास्याशिमार्जे दिनिमनावक मङ्गुल्य नन्न
योनिमात्रिमात्रिषयाउथ्यानलिनिलिप्यनिमानिमाविषयार्थस्थापनायान्म हस्तादिमानसहस्तौ तं
कृत्वामध्ये षट्कोणोऽग्निशङ्ख निम्नानिम्ना ह्रौं विधिनापीठ हस्तादिषु थ्योपचारेणेनेनलो— विधिना दाकि
न्यादिषट्कं संस्थाप्य धूपदीपौ दत्वा वक्ष्यमाणेन नैवेद्यषट्कं निवेद्य नामूलादि सर्वमावल्क कृत्वा निहति
कोणास्यषट्कोणेषु मध्ये योनिमध्ये डाकिनी मावाह्य मध्ये वर्णानिम्नानिम्नाः समानमस्योभुजाग्रुपा ।
दिग्पुलोम्यात्वाशोडीमिन्यादिषट्कं गन्धेर्यानि शुक्लैः षट्कं गन्धासमयोगिनस्य कलीकृत्य तस्याः प्राणाप्र
तिष्ठां कुर्यात् एवमन्यमातां विना किन्यादि नामान्तरैर्दीर्घनाति शुक्लैः स्तासां सकलीकरणं प्राणप्रति
ष्ठां च कुर्यात् ततः स्वाभिमुखो मामूलादि षष्ठ्यन्तेनोपचारेरभ्यर्च्य नन्दावरणाशक्तीः निन्न मकोणे
ह्रां श्रीं इति शक्तिपादुकां पूजयामि एवं वायव्यकोणे कशक्तिपादुकां पूजयामि सर्वकोणेषु लशक्ति
पा- अग्नेयकोणे ग शक्तिपा ईशानकोणे व शक्तिपा- पश्चिमकोणेषु इ शक्तिपा- इति
संपूज्य धूपदीपौ दत्वा पायसान्नं निवेद्य नानूलादि यथाशाम्नैः इत्युपचारैः परितोष्य वायव्य स्याषट्
कोणे सिंहूर वर्णा राकिणी मावाह्य सिंहूर वर्णा निम्ना निम्ना समानस्युर्भुजा दिग्पुलोम्यात्वा सन्ता
दिग्प्योपचारेण राकिण्याश्चामात्र इति राग्रश्रश्च प्ववा अम्भ ति रासम्म वस्था पुष्प बहस्य कोणेषु
ह्रीं श्रीं हं शक्ति पा एवं वशक्ति- क्कक्ति- नशक्ति- उशक्ति- नशक्तिपादुकां पूजयामि इति संत्र ।

सौ० १५०

न्यधूपदीपैर्दत्त्वा गन्धैर्दत्त्वा निवेदनान्तं ह्स्लादि पूर्ववत्कल्पयेत्। ततः पूर्वादिग्भागे षट्कोणे नीलवर्णां
लाकिनी मातृका मूल नीलवर्णां पूर्ववत् स्वभुजादियुतां ध्यात्वा आसनादि पूजोपचारान्ते प्रागुक्तरीत्या षट्सु को-
णेषु डशक्तिपा· ८ ढशक्तिपा ४ णशक्तिपा· तशक्तिपा ४ थशक्ति· दशक्ति· इति संपूज्य धूपदी-
पैर्दत्त्वाम्रफलं दत्त्वा निवेदनान्तं पूर्ववत्कल्पयेत्। तथाग्नेय-- स्य षट्कोणे तदादित्यवर्णां नाम राका-
किनी मातृका मूल मागव ध्यात्वा आसनादि पूजोपचारान्ते प्रागवत् षट्सु कोणेषु ह्रीं श्रीं ग्रं शक्तिपा नशक्ति-
पा· पशक्तिपा· दशक्तिपा· पशक्तिपा· ८ नशक्तिपादुकां मस्तयामीति संपूज्य धूपदीपादर्त्वा हरिद्-
गुडेभ्यो नैवेद्यं निवेदनान्तं ह्स्लादि पूर्ववत्कल्पयेत्। ततः ईशानादिग्भागे षट्कोणे हेमवर्णां शाकिनी मातृका
मूलवर्णवर्णां ध्यात्वा आसनादि पूजोपचारान्ते ८ ग्रः शक्तिपा· पशक्ति· फशक्ति· बशक्ति· भशक्ति·
मशक्ति· पादुकां मस्तयामीति संपूज्य तिलमिश्रमन्नं निवेदनान्तं पूर्ववत्कल्पयेत्। ततः पश्चिमष-
ट्कोणेषु भवर्णां हाकिनी मातृका मूलमागवत् स्वस्वभुजादियुतां धूम्रवर्णां ध्यात्वा आसनादि पूजो-
पचारान्ते यशक्ति· लशक्ति· शशक्ति· षशक्ति· सशक्ति· हशक्ति· इति संपूज्य धूपदीपादिर्दत्त्वा मुद्गान्नं
निवेदनान्तं ह्स्लादि पूर्ववत्कल्पयेत्। ततो नैरृत्यां निर्मा पूर्ववत् द्विपयासंपूज्य तत्र तिलशालमादिभिः
परितोषयेत्। याकिन्याद्याः सावरणास्तत्रांसपोऽन्यतान्बहुदि-- ततोऽन्यः स्वस्वविहारादि निद्रयम।
नुग्रहान्ते नानावर्णा विशुभकाम्यकर्म सूत्रेयानि ग्रहादिककर्म सूत्रप्रोक्त षट्कोणा सम्यके ता।

किंस्तारितिमनिम्नांनाविलोमेनतन्नहावरणशङ्कीस्मविलोमेनसंस्थस्मकृत्पूर्णांप्कापेसवैरिनल
ग्येणनिरुक्तंसंपादितवस्मानैवेयंपरिकल्पवित्वासैवेरिणांक्षरीर्रिक्षितिचनामेवनिवेयक्तंदुभिन्ना
भिलकरीराणिकिंस्वाक्किंस्वापिशाधिभ्योविभन्यदूनानिनेस्थभत्यमाराणनिध्यायेनरतिपावेरव
नाहृनाविधिः अथयंवाङ्गानिमिथुनमना नमश्रीनमरणनेथ्यादितानदैः मावदृषिराशिक्तिसं।
युतेः वीनदृयायेः समानवैनेः पंचदशातेरैः पंचाशाकेकयः मन्याः पंचाशनतेसपालकेः नेषां
वीनदृयवर्गानेसेशांसंडुनाः समानेपंचसयुक्तामंमाः पंचदशातरः ततक्ष्विपेसप्पचतक्षा
दिनविद्ययामनीषितंसमालिख्यनेभुतं कायुनानिवै वदिकाक्रमयोमेनहूत्मायामप्पोचयेत दिने
भुवदिकायोगान्वेवाशानिमथुनान्यपि एवंमंडलमासार्धोघ्रीमामेवाभिकोकिते निम्नमलानास्मा
वाघ्नतस्मिंस्त्रकेसमर्वनात समलवांकिनप्राप्तिस्वरामवतिसर्वतः अथादितांनेत्यादिसर्वनः।
स्तोकषट्केषापमर्पः नमग्रामगुवस्यानेसमा रालाजिनरुमयाणा आम्यनगरदृल्लिपातदि।
तृविनयस्ववत्तक्ष्विपदोपेनंवकंकत्वानास्मिंस्त्रीमेमूप्यकोहूवेनषकीकल्पनयतेदृिननिन्मा
विषाणारिणस्वामिमतृप्रार्थनामप्पमालिख्यनरतंनेरणामूघः पंक्तिप्यकोषु दृयेदत्तिताको
भुमाकप्पगादृलिणापक्रमेणाम्लन्नमनिर्गमनान्यावक्रवामयन्त्रकोहाद्विषद्विकोहेभुवन्स्मि।
नोदृयानरादीनिमाक्कापाः एवापादत्तराणिसमालिख्यालिखित्वनक्रमेणारपाबलाद्विषु।
घष्ट्विदिकामिथुनंघोरशाभिहृपयारंभ्यर्क्षनतत्कालमवाभूयात अथमनामंमास्त्रहोक्षी

सौं० हि

198

अथ विलोमशक्तिपादुकां पूजयामि इत्यादिशक्तिमन्त्राः ह्रीं श्रीं अपरदेवेशशक्तिपादुकां पूजयामि इत्या
दयः देवेशमन्त्राः पंचाशदित्येवं पंचदशाक्षरकाभिः विद्याभिः पंचदशाक्षरैर्मैमन्त्रैर्नानिर्मि पुनाति
मोक्षकर्मेणापूजयेत् काम्यकर्माणि गलेन पूजायां तु द्विकोणापराव्यलावदयान्तरानि अप्रदीनि षट्ति
पुनानियथोक्तकर्मेणैकैकं विलोमेन पूजयेत् अनिवर्दिकान्यजननस्थानेदेवकाम्यकर्मनिषेधत्वात् इति
पंचाशान्मिथुनपूजा अथ मन्त्रन्यासप्रकारः ॐ ऊं शं कें भो त्रिमूर्त्याकारमस्थ्यादि करषडंगमोभाग्यादि ह।
दिनी दिशनिह्रापथसमोलिनी येनुत्तरायणोनिमन्त्यावाहनादिनवसंख्याभिः मणयादिपद्मरागप्रादि पं
चवक्त्रासन्यास्यादिपंचसमनिहावलिवक्रनारायणनमस्कारसंतानगदामूलशक्तिरक्षाम्बे ति
वनध्यापिंमुद्राः अथैनान्मोललनानि नवनारदपंचरात्रे दत्तात्रेयभगोगहेतिनवार्हलेहृदयेनज
सावकाशेचैवमार्हिकं भमुद्राविदुर्बुधाः प्रयोगसारे त्रिशूलाद्यैकरोक्तत्वाद्यस्यलावभिनोन
येन अग्निरहेय माख्यानावसुप्राकाललनया मारसंग्रहे ऋषिकंदादेवतानान्यासेनत्रिगुलयः
फलाः चत्वारो महिषिरहिताः अंगुष्ठबीजकीलयो इतिनारदपंचरात्रे मन्त्राभिरष्टयोः पाणयोः।
यलवीगनिविन्यसेत् अंगुष्ठेनादेन्यासमन्यागुलीसमाश्रयम् अंगुष्ठविषयंन्यासं तर्जनी शिरसे
वति इति शाखान्निसंहिताया कनिष्ठांगुष्ठहीने त्रिभिरर्धहृदि विन्यसेत् मध्यमानामिकाभ्यां
तु न्यसेच्छिरसि मंत्रवित् शिखायांगुष्ठेनविन्यसेत् दशभिः कवचं न्यसेत् हृत्कलेनेत्रविन्यासं विन्यसेत्
परमेश्वरि तर्जनीमध्यमाभ्यां चक्रनेत्रे विन्यसेत्प्रिये अंगुष्ठेनेनस्थलेन्यसेत्तर्जनी दंडवत्तदा सो।

मध्यमे द्वितीनामस्त्रिष्टं द्वयेनेतरयान् अंगुष्ठं मध्यमांगुल्योद्वितर्जन्यग्रतो भवेत् मध्यमे तर्जन्यकाशेक
निष्ठांगुष्ठयोः स्यात् क्रौंकारयोरितरेतरं तर्जनीमध्यमानामासु तनाभुग्नवर्जिनामुद्रा सामालिनी क्रो
शांसवस्थापरियालिना सत्तमांसंयुते वामांगुष्ठेनसंपुटाद्दक्षिणांगुष्ठिना क्रमेणानामानांगुष्ठा
मुष्टिं अंगुष्ठेनसमारयेत् वामांगुल्यस्याः छिन्नस्याः संयुक्तांसंप्रसारिताः दक्षिणांगुष्ठसंस्पृष्टाग्र
द्वेषाशंखसंज्ञिता अधोमुखीवामहस्तेनान्दशांदक्षहस्तकं विन्यस्यांगुष्ठमध्ये तु पार्श्वयोः संम्—
यच्च दक्षिणपार्श्वपायेमुमन्मस्तुदयमीरिता पद्मवाहिन्यां अंगुष्ठानामतर्जन्यग्रेन वेनिष्ठामध्यो
गतः मुद्रयाविशिष्ठायमोक्राशनि सत्तमांसंयुते हस्ताभ्यामेनलिबद्धानामिका मूलपर्वतः।
अंगुष्ठौ तिनिपेनस्ये यमुद्रात्यावाहनीस्मृता अधोमुखी त्वियंचेत्स्यात् स्थापनी यं निरोधनो गद्धि
तांगुष्ठमुष्ठौ तत्संयोगात्संनिधापिनी अंतर्गवेशितांगुष्ठासैव संरोधिनीमता उत्तानमुष्टियु
गलं संमुखीकरणी भवेत् देवतांगेषु अंगानां न्यासः स्यात्सकली कृतिः सव्यहस्तकनामुष्टि
दीर्घाधोमुखतर्जनी अवगुंठनमुद्रेयं अभितो भ्रामतो मता अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टाकनिष्ठा
नामिकायुतः तथैवतर्जनी मध्यायेन मुद्रेयमीरिता अमृतीकरणाकर्ष्यातत्पाप्रसादकसत्तमः।
अन्योन्यग्रथितांगुष्ठमुक्ताप्रसारितपणोगुली महामुद्रेयमुदिता परमीकरणे प्रिये अथोजये विमां

मो० १५५

199

मुद्रां देवताह्वानकर्मणि ॥ नवरात्रेषु दांजलिकरौ कृत्वा विन्यसेत्तदनामिके । त- खेतर्जनी एतेत्रि

खण्डा ललितावस्ता खेचर्या वक्ष्यमाणायां मध्यमे कारयेत्पृष्ठे तर्जन्यौ स्वाङ्गुष्ठेन संछिन्नमुद्राङ्कानम

स्कृते कनिष्ठानामिकामध्यानखैरन्योन्यसंगता कृत्वांगुष्ठेकनिष्ठयोरग्रजत्र्या मध्यतर्जनी

सर्वसंक्षोभिणीमुद्रा सैलोकानांभकारणी एतस्यामध्यमे द्वे वितर्जनीवत्कृते सती सर्वाविद्रा

विणी मुद्रा सर्वासामपियोषितानां द्वाभ्यामंकुशरूपाभ्यां संछिन्नद्वाक र्षिणी मेता परिह्नता

गली कृत्वा नखाछिन्नपुनले कौ रौ अंगुष्ठौ तर्जनीछिन्नपौनखैरावेशकारिणी करद्वयमह ।

ते कृत्वा विन्यसेन्न नकनिष्ठिके नदाग्राश्लेषनोभुग्नेमध्यमेनामिके मत्ते । मध्यतस्पृष्टौ तर्जनौ ।

मोऽङ्गुष्ठौ मध्यमो रपि इयमुन्मादिनीमुद्रा सर्वोन्मादनकारिणी ॥ अस्यास्तु नामिके अधः तर्जन

न्यावंकुशाकृती ऋषामहांकुशाम्रुद्रा सैभनाकर्षकारिणी सव्यदत्तिकरौ सम्यग्विन्यस्येत्कृ

र्योनतः मणिवबंधौ च वधीयात्तर्जन्यौ मध्यपृष्ठयोः विधायमध्योनर्जन्यावंगुष्ठौ कारयेत्

कृते कनिष्ठानामिके कुर्यात् विन्यसेत्करपृष्ठेग इयं सा खेचरीमुद्रा ललिताप्रीतिकारिणी

अस्याविधेर्नैव सर्वासिद्ध्ने निरेकता अस्यामध्यामे वक्त्रे वाक्ते भेदइति वामके यरने

मध्यदत्तिणादेधोनदत्तिणो सव्यरेशनः वाकुं कृत्वा मत्तादे विरलैस्यं परिवर्त्य च कनिष्ठा

१५५

नामिके देवि तुर्य्यं नेन तत्क्रमेणात्र तर्ज्जनीभ्यां समाक्रान्तेन वीर्यं मध्यमध्यमे अंगुष्ठेनाक्रमेद् ईशानि कार
येत्सरलावधि सूक्ष्मं सा खेचरी नाम्ना मुद्रा समा— तमामित्ये रचितैव महेशानि सर्व्वतेजोपहारिणी बद्धैव
तया देवी त्रस्यते साधको नमः योगिनी सर्व्व वंदेस्य ज्वलन्साधकसन्निभा डाकिनी राकिनी ह्यैव लाकि
नी काकिनी गणोः शाकिनी हाकिनी ह्यैव दृश्यते परमेश्वरी एतया क्रान्तया देवि योगिनी नाम वेष्टि
यः अत्र नः सम्पन्न दृष्टं सर्व्वासां परिकीर्त्तिता मध्यनो मध्यना नामिस्पृष्टौ देशे भ्रवा स्पृष्टो गम्यितस्था।
पश्चिष्ठो नायकस्मन्निस्पृष्ठो लोपिता अंकुष्ठो वा स्पृष्टो विभिन्ना भुजानामि मध्यने रतः मुद्रायां मध्यमां तु त्वा
परिवर्त्य क्रमेणात्र पार्श्विवस्थानके न्यक्रामयः खेचरतां लभेदिति नभरान मध्यमामध्यमा पार्श्वं
त्वकनिष्ठा प्रविधपद्यात्र अनामिका योज्या तत्सेन तर्ज्जन्या वक्रा शाहने द्वतरेते नमाबा प्रायेवी नमुद्दे
घमीरिता कनिष्ठाङ्गुष्ठसंभ्येषामहायोनिर्हि वेष्टका कनिष्ठानामिका मध्या ब्यमला: मुद्रा।
नाक्रमात्र वलितानामर्ध्यायोने न मज्जनर्ज्जनिकोकरो शक्त्या मापुनर्मुद्रे षा न पञ्च नाम समापित्त्वा।
मूर्तीकरणामेन स्यात्खेनेन समीरितम् वामाकोट्टं मुद्रा स्या इत्थंगुष्ठेन सहिता पाशमुद्रा तु।
तेनैव तर्ज्जन्यांगुष्ठ योगतः कनिष्ठानामयोर्मध्ये स्यात्पृष्टतर्जनी कटिलांतर्न्नमयानमुद्रा सा
वंक्रुषा माभिधा लताराम् भ्रहस्तोत नमःमुद्रा खोक्तत्वा महेनाय — तोगुली नयोनमिलितो गु

सौ०
२००

[illegible]

200

मध्यमानामिकेन यद्युग्यानमुद्रा प्रकीर्तिता तर्जनीमध्यमानामानैर्लग्नाङ्गुष्ठानेरीपका सर्वाभिरङ्गुली।
भिर्बन्धं पञ्चमी शङ्खिकामता स्वकीये मेनुभिः पञ्च पञ्चमुद्राप्रकीर्तिता। मागमेन्नाप्यया प्याने स्यानो रानो
मनस्तनः समानो दृष्टुनासै वेग्मण्या याहि हृतानिकाः पञ्चमं प्राभवेनी ह्रमेणा ष्टुनि सन्नमाः स्तत्र
तासंज्ञे हे मगिावंपश्चिनो हृत्वा मम्नतांगुलिको करौ कनिष्ठांगुष्ठ शालेमिलिन्वांनः प्रसारयेत्
ममनिहृालयसृदेपं स्थिपावे स्थानारसाहि कन्लाणो वे अंगुष्ठानामिकाभ्यां तवद्भक मयबलिः स्मृतः
तर्जनीमध्यमानामिकांगुष्ठो योगिबलिः अं— लीभि स्पष्टसर्वाभिरक्रोभवबलिः स्थियः अंगुष्ठ त
र्जनीभ्यां नते यपालबलिर्भवेत् अंगुष्ठमध्यमाभ्यां तु रानगणे स्वासन दर्ययमेव गतोरासबलिस्तु द्य
द्रुष्प्रकीर्तिता अंगुष्ठमध्यमाभ्यां तु रानरामेव गतापनिबलिं हरेदिति तानारीकेन् पतिकाहि।
मां हृद्राष्ट्रामंगलीबद्धा तर्जन्यौ रद्वचन्येन अंगुष्ठावामेन तः प्रहेरस्तमाकर्षयेत्क्रनैः नाराच
मुद्रासंयोक्रा यो न्यचलिति विसर्जयेनेन स्तत्रासंज्ञे हे अंपाम्रत्वेवामहस्ते अंगुष्ठा स्यारतेरस्तनक्र
कृत्वांगुलीरंगुलीभिः संयोज्यपरिवर्जयेत् ०षासंज्ञाम्नुद्रामाहि मर्जनविद्योक्षिप्य वाममध्ये स्त
तर्जन्या र त्त मुष्ठेन तर्जनी संयोज्यांगुष्ठ कान्याचूं तर्जन्या दो स्वके स्रुशेत् ०षापादुषामुद्राकथि
ताप्रसेस्वारिहत्सौ तस्सैमूलीकन्यसंस्त्रौ संप्रसारिते अंगुष्ठामध्यमे भ्रपः संले नसं प्रसारिते
गदामुद्रेयमाख्याता सर्वशत्रुनिवर्हणी कृत्वा मुष्टिंतृस्ताभ्यां वाममूर्ध्नोपरि दत्तिताम् ३

सौ०
२-१
२०२

यन्मूलमन्त्रमेकैकं ध्यात्वा परमेश्वरि ॐ ध्रीं ध्यात्वा मनन्तं त्वामपो ह्यज्ञापरां न्यसेत् तिर्यग्मध्ये भवेदेषा कूर्च।
मुद्रा मे परमेश्वरि कनिष्ठानामिके बद्ध्वाङ्गुष्ठेनैव दर्शनः तिलकोङ्गुलीमध्यमे तेन संयुक्ते खड्गमुद्रिका ॥ इति मु-
द्राविचारः अथवा कालविहितन्यासानन्तरं नमो गोरक्षसंहितायां ॐ कलौ रं ते समस्त कर्म त्वा णादतले
शुभे मज्जकायः समासीनः स्वस्तिकं नद्ध्वा रीतिं गुल्फौ च वृषणास्याधः सीवन्याः पार्श्वयोः क्षिपेत् पार्श्वया
दौ च पाणिभ्यां दृढं बद्ध्वा निश्चलः सिद्धासनेन भवेदेवं सर्वव्याधिविनाशनम् एकपादमथैकस्मिन् विन्य-
स्योरुणि संस्थितं इतरस्मिंस्तथा चोरुं वीरासनमुदीरितम् वामपादं समादाय दक्षिणोरौ प्रविन्यसेत् न
चैव दक्षिणं पादं समादायोपरि विन्यसेत् पद्मासनं भवेदेतत् सर्वेषामपि पूजितं स्वस्तिकं पद्मकं वीरं सि-
द्धं चैव चतुष्टयम् जपे प्रशस्तमन्येषां प्रशंसा हि प्रकीर्तितं इत्यासनविधि श्रीविद्यानन्दनाथेन शिवयो-
र्विचरन्नुना कृते सौभाग्यरत्नाख्ये पंचत्रिंशस्तरंगकः ॥ इति श्रीमत्स्वरानंदनाथचरणारविंदद्वन्द्वान्ते-
वासिना श्रीश्रीविद्यानंदनाथेन विरचिते सौभाग्यरत्नाकरे पंचत्रिंशस्तरंगकः ॥ ३५ ॥ अथ नः परं मंत्रपारा-
यणाक्रमो लिख्यते सकलधर्मार्थः सर्वकामफलप्रदे मायाकुण्डलिनीन्यासे प्रोक्तेन स्वचितः यथा ।
मायाकुण्डलिनी क्रिया मधुमती काली कला मालिनी मातङ्गी विजया जया भगवती देवी शिवा शांभ-
वी शक्तिः शंकरवल्लभा त्रिनयना वाग्वादिनी भैरवी ह्रींकारी त्रिपुरा परापरमयी माता कुमारीत्यसि।
मायाह्रीं कुण्डलिनी ऐं क्रियाक्लीं मधुमती सौः विंदुयुता विसर्गयुता विंदुविसर्गयुक्ता चेतियक्षवि

201
202

धामारका कात्यादीनिदशानामानिशक्ता यादशविद्याभिः श्रीमूलविद्ययाः श्रीमहागणपतरंतो ।
न्हृपाश्र्य मंत्रपाशपाशाक्रमः मरशीने नवक्रनवानवाङ्किकविंशेनविविक्रेस्थलेवासनमासीर्षश्रीमाया
रशान्निकमलासनायनमः इतिनन्संरव्यनवमांगुलवउपविश्यपरहृणापालिपरदेवताः पशापामूलवि
द्यपाशणापामन्त्रपंक्तवासंतेयनेभतरश्रु ड्रिमाणामनि शमारकान्यासंमूलविद्यायाः पारिकरवंरः।
गन्यासंवकरासनवामेवनाहकन्यासंविधायदेवीमुध्यात्वामानसैरुपचारैः संपूज्य श्रीपरदेवतानाम।
कःपाशपाशजपमाभेन नवयोग मूलविद्यायां ह्रीं अकालीसौः म ह्रीं आकालीसौः म ह्रीं इकालीसौः
म ह्रीं ईकालीसौः म ह्रीं उकालीसौः म ह्रीं ऊकालीसौः म ह्रीं ऋकालीसौः म ह्रीं ॠकालीसौः
म ह्रीं ऌकालीसौः म ह्रीं ॡकालीसौः म ह्रीं एकालीसौः म ह्रीं ऐकालीसौः म ह्रीं ओंकालीसौः म ह्रीं
औंकालीसौः म ह्रीं अंकालीसौः म ह्रीं अः कालीसौः म ह्रीं ककालीसौः म ह्रीं खकालीसौः म
ह्रीं गकालीसौः म ह्रीं घकालीसौः म ह्रीं ङकालीसौः म ह्रीं चकालीसौः म ह्रीं इकालीसौः म ह्रीं ई
कालीसौः म ह्रीं उकालीसौः म ह्रीं ऊकालीसौः म ह्रीं ऋकालीसौः म ह्रीं ॠकालीसौः म ह्रीं ऌ
कालीसौः म ह्रीं ॡकालीसौः म ह्रीं एकालीसौः म ह्रीं ऐकालीसौः म ह्रीं ओंकालीसौः म ह्रीं
औंकालीसौः म ह्रीं अंकालीसौः म ह्रीं अः कालीसौः म ह्रीं ककालीसौः म ह्रीं खकालीसौः म
ह्रीं गकालीसौः म ह्रीं घकालीसौः म ह्रीं ङकालीसौः म ह्रीं चकालीसौः म ह्रीं छकालीसौः

मं ह्रीं नकालीसौः मं ह्रीं मकालीसौः मं ह्रीं जकालीसौः मं ह्रीं टकालीसौः मं ह्रीं ठकालीसौः म
ह्रीं डकालीसौः मं ह्रीं ढकालीसौः मं ह्रीं णकालीसौः मं ह्रीं तकालीसौः मं ह्रीं थकालीसौः मं ह्रीं
दकालीसौः मं ह्रीं धकालीसौः मं ह्रीं नकालीसौः मं ह्रीं पकालीसौः मं ह्रीं फकालीसौः मं ह्रीं ब।
कालीसौः मं ह्रीं भकालीसौः मं ह्रीं मकालीसौः मं ह्रीं यकालीसौः मं ह्रीं रकालीसौः मं ह्रीं लका।
लीसौः मं ह्रीं वकालीसौः मं ह्रीं शकालीसौः मं ह्रीं षकालीसौः मं ह्रीं सकालीसौः मं ह्रीं हका।
लीसौः मं ह्रीं ळंकालीसौः मं ह्रीं क्षकालीसौः इत्येकपंचाशद्वारं जपित्वा पुनर्मूलं ह्रीं श्रीं काली।
सौः मं ह्रीं श्रीं कालीसौः इत्यादि पुनर्मं ह्रीं तं कालीसौः इत्यंते विंदुसहितमातृकावर्णैरेकपंचा
शद्वारं जपित्वा पुनर्मूलं ह्रीं श्रीः कालीसौः मं ह्रीं श्रीं कालीसौः इत्यादि मं ह्रीं क्षः कालीसौः इत्यंते।
विसर्गसहितमातृकावर्णैरेकपंचाशद्वारं जपेदिति पुनर्मं ह्रीं श्रीः कालीसौः इत्यादि त्वांतं विं
दुविसर्गयुक्तमातृकावर्णैरेकपंचाशन्मूलविद्यां जपेदिति मायाबीजेन ससंपुटवर्गिमातृका
वर्णैः पुनः पूर्ववद्विशतवारं मूलविद्यां जपित्वा पुनर्मूलं ह्रीं अं श्रीं कालीसौः पुनर्मं अं श्रीं काली
सौः पुनर्मं क्षं कालीसौः इत्यंते ५१ पुनर्मूलं श्रीं कालीसौः मं अं श्रीं कालीसौः इत्यादि मं क्षं तं का
लीसौः इत्यंते ५२ पुनर्मं अं श्रीः कालीसौः मं अं श्रीः श्रीकालीसौः इत्यादि मं क्षं तः कालीसौः इत्यं
ते ५२ पुनः पूर्ववद्विशतवारं मूलविद्यां जपित्वा पुनर्मूलं क्लीं श्रीं कालीसौः मं क्लीं श्रीं काली

203

सोऽस्म्याहं म ह्रीं लं कालीं सोऽस्म्यहं नं ५। पुनर्मले ह्रीं ग्रं कालीं सोः मल ह्रीं ग्रां कालीं सोऽस्म्याहं
म ह्रीं लं कालीं सोऽस्म्यहं नं ५। पुनर्म ह्रीं ग्रः कालीं सोः म ह्रीं ग्राः कालीं सो स्म्याहं म ह्रीं लः का
लीं सोः स्म्यहं नं ५। स्म्यहं चन्द्रबिंबमातृकाक्षरैः मलमलविद्या ४५ वाग्नेयेन पुनर्मले ह्सौं ग्रं कला
सोः म ह्सौं ग्रां कलां सोऽस्म्याहं मल ह्सौं लं कलां सोऽस्म्यहं नं ५। पुनर्मले ह्सौं ग्रं कलां सोः म ह्सौं ग्रां क
लां सोः स्म्याहं म ह्सौं लं कलां सोः स्म्यहं नं ५। पुनर्म ह्सौं ग्रः कलां सो म ह्सौं ग्राः कलां सोः स्म्या
हं म ह्रीं लः स्म्यहं नं ५। चन्द्रबिंबमातृकाक्षरैः मन्त्रकं मायां वाग्भवकामराजबीजे समहृद
शाधिकषट्शतनवार्णमलविद्यां जपेन् नमो मल ह्सौं ग्रं मालिनीं सोः म ह्सौं ग्रां मालिनीं सोः स्
म्याहं म ह्सौं स्म्याहं तं मालिनीं सोः स्म्यहं नं ५। पुनर्म ह्सौं ग्रं मालिनीं सो पुनर्म ह्सौं ग्रां मालिनीं।
सोऽस्म्याहं म ह्सौं तं मालिनीं सोः स्म्यहं नं ५। पुनर्म ह्सौं ग्रः मालिनीं सोः म ह्सौं ग्रां मालिनीं।
सोः स्म्याहं म ह्सौं तः मालिनीं सोऽस्म्यहं नं पुनर्मले ऐं ग्रं मालिनीं सोः म ऐं ग्रां मालिनीं सोः स्
म्याहं म ह्सौं तः मालिनीं सोऽस्म्यहं नं पुनर्मले ऐं ग्रं मालिनीं सोः म ऐं ग्रां मालिनीं सोऽस्म्याहं म ऐं तं
मालिनीं सोः स्म्यहं नं ५। पुनर्म ऐं ग्रः मालिनीं सो म ऐं ग्रः मालिनीं सो स्म्याहं सोऽस्म्याहं म ऐं तः
मालिनीं सोऽस्म्यहं नं ५। पुनर्म ह्रीं ग्रं मालिनीं सो म ह्रीं ग्रां मालिनीं सो स्म्याहं म ह्रीं लं मा
लिनीं सोऽस्म्यहं नं ५। म ह्रीं ग्रः मालिनीं सोः मल ह्रीं ग्राः मालिनीं सोः स्म्याहं म ह्रीं लः

सौ० २८

मालिनीसौऽस्त्वितं ७। ॐ नमः ह्सौं ग्राः मातङ्गीसौम ह्सौं ग्राः मातङ्गीसौः स्त्वादि म ह्सौं त्नमातङ्गीसौः
स्त्वितं ७। ॐ नमः ह्सौं ग्रं मातङ्गीसौम ह्सौं ग्राः मातङ्गीसौः स्त्वादि म ह्सौं त्नमातङ्गीः स्त्वितं ७। ॐ नमः
ह्सौं ग्रः मातङ्गीसौः स्त्वितं म ह्सौं त्नः मातङ्गीसौः स्त्वितं ७। ॐ नमः ऌं ऐं ग्रमातङ्गीसौः म ऐं ग्रामा
तङ्गीसौः म ह्क्लीं ग्रः मातङ्गीसौऽस्त्वादि म ह्क्लीं त्नमातङ्गीसौऽस्त्वितं ९-७ वाग्भवेन नमो म
ह्सौं ग्रविजयासौऽस्त्वादि म ह्सौं ग्रं विजयासौऽस्त्वादि ७। म ह्सौं ग्रः विजयासौऽस्त्वादि ७। म ऐं ग्र
विजयासौऽस्त्वादि ७। म ऐं ग्रं विजयासौः स्त्वादि ७। म ऐं ग्रः विजयासौः ७। म ह्क्लीं ग्रविजया
नसौः स्त्वादि ७। म ह्क्लीं ग्रं विजयासौऽस्त्वादि म ह्क्लीं ग्रः विजयासौः स्त्वादि ७। स्मं वाग्भवे
न नमो म ह्सौं ग्रजयासौः स्त्वादि ७। म ह्सौं ग्रं जयासौऽस्त्वादि ७। म ह्सौं ग्रः जयासौऽस्त्वादि ७।
म ऐं ग्रजयासौऽस्त्वादि ७। म ऐं ग्रं जयासौः स्त्वादि ७। म ऐं ग्रः जयासौः स्त्वादि ७। म ह्क्लीं
ग्रजयासौऽस्त्वादि ७। म ह्क्लीं ग्रं जयासौः स्त्वादि ७। म ह्क्लीं ग्रः जयासौऽस्त्वादि ७। स्मं वा
ग्भवेन नमो म ह्सौं ग्रभगवतीसौऽस्त्वादि ७। म ह्सौं ग्रं भगवतीसौऽस्त्वादि ७। म ह्सौं ग्रः भगव
तीसौऽस्त्वादि ७। म ऐं ग्रभगवतीसौः म ऐं ग्रां भगवतीऽस्त्वादि म ऐं ग्रः भगवतीसौऽस्त्वादि ७।
म ह्क्लीं ग्रभगवतीसौः म ऐं ग्रां भगवतीऽस्त्वादि म ऐं ग्रः भगवतीसौः स्त्वादि ७। म ह्क्लीं ग्रभ
गवतीसौऽस्त्वादि ७। म ह्क्लीं ग्रं भगवतीसौऽस्त्वादि ७। म ह्क्लीं ग्रः भगवतीसौऽस्त्वादि ७। स्मं

वारंजपेत् नमो म ह्सौ ग्रं देवीसोऽइत्यादि ५। म ह्सौं ग्रं देवीसोऽइत्यादि ५। म ह्सौ ग्रः देवीसोः इत्यादि ५।
म ऐं ग्रं देवीसोऽइत्यादि ५। म ऐं ग्रं देवीसोः इत्यादि म सौं ग्रः देवीसोः इत्यादि ५। म ऐं ग्रं देवीसोऽइत्या।
दि ५। म ऐं ग्रं देवीसोः इत्यादि ५। म ऐं ग्रः देवीसोः इत्यादि ५। म क्लीं ग्रं देवीसोऽइत्यादि ५। म क्लीं
ग्रं देवीसोऽइत्यादि ५। म क्लीं ग्रः देवीसोऽइत्यादि ५। इत्यनेन वारंजपेत् नमो म ल ह्सौ ग्रं शिवा।
सोः इत्यादि ५। म ह्सौ ग्रं शिवासोऽइत्यादि ५। म सौं ग्रः शिवासोऽइत्यादि ५। म ऐं शिवासोऽ।
इत्यादि ५। म ऐं ग्रं शिवासोः इत्यादि ५। म ऐं ग्रः शिवासोऽइत्यादि ५। म क्लीं ग्रं शिवासोऽइत्या
दि ५। म क्लीं ग्रं शिवासोऽइत्यादि ५। म क्लीं ग्रः शिवासोः इत्यादि ५। इत्यनेन वारंजपेत् नमो
म ह्सौ ग्रं शांभवीसोऽइत्यादि ५। म ह्सौ ग्रं शांभवीसोः इत्यादि ५। म ऐं ग्रं शांभवीसोः इत्यादि ५।
म ऐं ग्रः शांभवीसोः इत्यादि ५। म क्लीं ग्रं शांभवीसोऽइत्यादि ५। म क्लीं ग्रं शांभवीसोऽइ
त्यादि ५। इम क्लीं ग्रः शांभवीसोऽइत्यादि ५। इत्यनेन वारंजपेत् एवं संप्रत्येकस्मिं दिने विंश
त्युत्तरशतनाधिकषट्सहस्र[illegible]जनिको जपो भवति म ल विधायास्ततो द्वितीयदिने प्रा।
रभ्य हासनादिमासमग्रजोने ङों म ह्सौ ग्रं काली ह्स्लीं ह्स्फ्रीं इत्यादि ५। म ह्सौं ग्रं काली
ह्स्लीं ह्स्फ्रीं इत्यादि ५। म ह्सौं ग्रः काली ह्स्लीं ह्स्फ्रीं इत्यादि ५। म ऐं ग्रं काली ह्स्लीं

सस्फ्रीं इत्यादि ४। मऐंग्रंकालीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मऐंग्रःकालीसहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४।
मो० मक्लींग्रंकालीसहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मक्लींग्रंकालीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मक्लींग्रःका
२०५ लीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। ६१२ इत्यंबारंनपेन मह्रींग्रंकालाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि मह्रींग्रंका
लाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मह्रींग्रःकलाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मऐंग्रंकलाहस्ख्रींहस्फ्रींमित्या
दि ४। मऐंग्रंकलाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मऐंग्रःकलाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मक्लींग्रंक।
लाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मक्लींग्रंकलाहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४। मक्लींग्रःकलाहस्ख्रींहस्फ्रीं
इत्यादि ४। इत्यंसनप ६०२ नानोम ह्रींग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मह्रींग्रंमालि
नीहस्ख्रींहस्फ्रीं ग्रः मालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मऐंग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४०
मऐंग्रःमालिनीग्रःमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मक्लींग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्या
दि ४० मक्लींग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मक्लींग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४०
मक्लींग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि मक्लींग्रंमालिनीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४।० इत्यंसे
भप ६।१२ ननोमह्रींग्रंमातंगीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मह्रींग्रंमातंगीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४०
मह्रींग्रःमातंगीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मऐंग्रंमातंगीहस्ख्रींहस्फ्रीं इत्यादि ४० मऐंग्रंमातं

गीः ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म ऐं ग्रः मातङ्गीः ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म क्लीं ग्रं मातङ्गीः ह्सौः ह
स्फ्रें ग्रं मातङ्गीः ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि म क्लीं ग्रः मातङ्गीः ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५। नर्मसंभव ६॥
ननोम ह्रीं ग्रं विजयाः ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म ह्रीं ग्रं विजया ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म ह्रीं ग्रः विज।
या ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म ऐं ग्रं विजया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म ऐं ग्रः विजया ह्सौः ह्स्फ्रें
इत्यादि ५ म क्लीं ग्रं विजया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म क्लीं ग्रं विजया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५
म क्लीं ग्रः विजया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५ इत्यसंभव ६॥ ननोम ह्रीं ग्रं जया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५
म ह्रीं ग्रं जया ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५ म ह्रीं ग्रः जया ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५ म ऐं ग्रं जया ह्सौ
ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म ऐं ग्रं जया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५। म ऐं ग्रः जया ह्सौः ह्स्फ्रें इत्यादि ५।
म क्लीं ग्रं जया ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५ म क्लीं ग्रं जया ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५ म क्लीं ग्रः ज
या ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५ इत्यसंभव ६॥ ननोम ह्रीं ग्रं भगवती ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५ म
ह्रीं ग्रः भगवती ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि म ऐं ग्रं भगवती ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५। म ऐं ग्रं भगवती
ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५। म ऐं ग्रः भगवती ह्स्फ्रें इत्यादि ५ म क्लीं ग्रं भगवती ह्सौः हस्फ्रें
इत्यादि ५। म क्लीं ग्रं भगवती ह्सौः हस्फ्रें इत्यादि ५। म क्लीं ग्रः भगवती ह्सौः हस्फ्रें इ।

त्यादि ५ इत्यंसंभव १६। ततो म सौं ग्रं देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म सौं ग्रं देवी हस्रौं स
सौ० २०९ फ्रों इत्यादि ५। म सौं ग्रः देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म ऐं ग्रं देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म
ऐं ग्रं देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५ म ऐं ग्रः देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि म क्लीं ग्रं देवी हस्रौं समफ्रों
इत्यादि ५। म क्लीं ग्रं देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म क्लीं ग्रः देवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म
क्लीं इत्यंसंभव १७ ततो म सौं ग्रं शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म सौं ग्रं शिवा हस्रौं स
मफ्रों इत्यादि ५। म सौं ग्रं शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म ऐं ग्रं शिवा हस्रौं समफ्रों इत्या
दि ५। म ऐं ग्रं शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म ऐं ग्रः शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म
क्लीं ग्रं शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म क्लीं ग्रः शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म क्लीं
ग्रः शिवा हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। नम्यंसंभव १८ ततो म सौं ग्रं शांभवी हस्रौं समफ्रों
इत्यादि ५। म सौं ग्रं शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म सौं ग्रः शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्या
दि ५० म ऐं ग्रं शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म ऐं ग्रं शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५।
म ऐं ग्रः शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म क्लीं ग्रं शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। म क्लीं
ग्रं शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५ म क्लीं ग्रः शांभवी हस्रौं समफ्रों इत्यादि ५। नम्यंसंभ

पः १२ इति द्वितीयदिने नन्नस्तृतीयदिने प्रथमवदासना क्षिमानसमन्त्रजां ने ॐ म् ह्रीं श्रीं प्रकालीवौ।
षट् एवंचन विंपमान्त्रकामंत्तरेसम्र २०८ ननोम् ऐं श्रीं प्रकालीवौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेस
म्र २०८ नमस्संभूय १२ ननोम् ल ह्रीं श्रीं प्रकलावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् ऐं श्रीं प्र
कलावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् क्लीं श्रीं प्रकलावौषट् एवंचनविंपमान्त्रका
त्तरेसम्र २०८ इत्थंसंभूय १२ ननोम् ह्रीं श्रीं प्रमालिनीवौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८
म् ऐं श्रीं प्रमालिनीवौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् क्लीं श्रीं प्रमालिनीवौषट् एवंचन
विंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ इत्थंसंभूय ननोम् ह्रीं श्रीं प्रमातंगीवौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८
म् ऐं श्रीं प्रमातंगीवौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् क्लीं श्रीं प्रमातंगीवौषट् एवंचनवि
पमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ इत्थंसंभूय १२ ननोम् ह्रीं श्रीं प्रविजयावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरे
सम्र २०८ म् ऐं श्रीं प्रविजयावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् क्लीं श्रीं प्रविजयावौषट् एवंच
न विंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् क्लीं श्रीं प्रविजयावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ इत्थं
संभूय १२ ननोम् ह्रीं श्रीं प्रजयावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् ऐं श्रीं प्रजयावौषट् ए
वंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् क्लीं श्रीं प्रजयावौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८।
इत्थंसंभूय ननोम् ह्रीं श्रीं प्रभगवतीवौषट् एवंचनविंपमान्त्रकात्तरेसम्र २०८ म् ऐं श्रीं प्रभगव

सौ०
२०८

207

नीबोधय एवंचन विंधमानकालौः सह २८ म ह्रौं ग्रभगवतीबोधय एवंचन विंधमानका
लौसह २८ इत्यंसंभव ६० ननोम ह्रीं ग्रदेवीबोधय एवंचन विंधमानकालैसह २८ म लें
ग्रदेवीबोधय एवंचन विंधमानकालैसह म लें ह्रौं ग्रदेवीबोधय एवंचन विंधमानकालौ
सह २८ इत्यंसंभव ६१ ननोम ह्रीं ग्रशिवाबोधय एवंचन विंधमानकालैसह २८ म ह्रौं
ग्रशिवाबोधय एवंचन विंधमानकालैसह म गु विंदु विसर्गाविंदु विसर्गग्रकैः सह २८ इ
त्यंसंभव ६१ ननोम ह्रीं ग्रशांभवीबोधय एवंचन विंधमानकालैसह २८ म ग्रशांभवीबो
धय एवंचन विंधमानकालैसह २८ इत्यंसंभव ६२८ ग्रथचन ग्वेति नमामवरासनादिमा
नसहनोम ह्रीं ग्रकाली ग्रारह्रीं स्फ्रौं इत्यादिम ह्रीं ग्रकाली ग्रारह्रीं सफ्रौं इत्यादिमाया
वाग्भवकामबीजैः प्रतिबीजं केवल विंदु विसर्गे सविंदु विसर्गग्रकैः मानकालैसह १२
वारंजपेत ननोम ह्रीं ग्रकला ग्रारह्रीं सफ्रौं इत्यादिमामवह्रीं नयमपूर्वकंचन विंधमान।
कालैसह ६१ ननोम ह्रीं ग्रमालिनी ग्रारह्रीं सफ्रौं इत्यादि मामवह्रीं नयमपूर्वकंचन।
विंधमानकालैः सह ६२ ननोम ह्रीं ग्रमातंगी ग्रारह्रीं सफ्रौं इत्यादिमामवह्रीं नयमपूर्वकं
चन विंधमानकालैः सह ६३ ननोम ह्रीं ग्रमातंगी ग्रारह्रीं सफ्रौं इत्यादिमामवह्रीं नयम
पूर्वकंचन विंधमानकालैसह ६३१ ननोम ह्रीं विजया ग्रारह्रीं सफ्रौं इत्यादिमामवह्रीं

जत्रयं सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ मूं ह्रीं श्री जया ग्राह ह्रीं सफ्रें इत्यादि प्रागवद्धीन त्रयं
सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६२ ततो मं ह्रीं श्री भगवत्या ग्राह ह्रीं सफ्रें इत्यादि प्रागवद्धीन त्रयं
सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ ततो मं ह्रीं श्री देवी ग्राह ह्रीं सफ्रें इत्यादि प्रागवद्धीन त्रयम्
र्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ ततो मं ह्रीं श्री शिवाख्या ग्राह ह्रीं सफ्रें इत्यादि प्रागवद्धीन त्र
य सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ ततो मं ह्रीं श्री शांभवी ग्राह ह्रीं सफ्रें इत्यादि प्रागवद्धी
न त्रय सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ ततः पंचमदिने प्रागवद्धासनादि मानसपूजांतेम ह
ह्रीं देवम ह्रीं श्री कमली इत्यादि प्रागवद्धीन त्रय सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ इयं दशविद्या
मसंभव ६१२ ततः षष्ठदिने प्रागवद्धासनसद्धि मानसपूजांतेम ह्रीं श्री काली ह्रीं नत्रय इत्या
दि प्रागवन्मायावाग्भव कामबीज सर्वकं विंशन बीजं केवलं बिंदु विसर्ग बिंदु युक्तं मांत्रिका
लोसौ समः ६१२ ततः सप्तमदिने मं ह्रीं श्री काली इत्यादि प्रागवद्धीन त्रय सर्वकंचन विषमान्
कालोसौ स ६१ इयं दशविद्या मसंभव ६१२ ततः षष्ठदिने प्रागवद्धासनसनादि मानसपूजां
तेम ह्रीं श्री काली बीज त्रय इत्यादि प्रागवन्मायावाग्भव कामबीज सर्वकं ततोष्टमदिने
मं ह्रीं श्री काली इत्य प्रागवद्धीन त्रय सर्वकंचन विषमान् कालोसौ समः ६१२ ततो नवमदिने मं ह्रीं
श्री काली सकल ह्रीं सकल करी सकलो इत्यादि प्रागवद्धीन त्रय सर्वकंचन विष

मो०
२०८

मातृकावर्णैस्सह ८११ ततो दशमदिने प्रणवदासमन्तमानसमन्त्रजपं ने मायावर्जितचतुर्दशं कंचन।
विधमातृकावर्णैस्सह ८१३ ततो इतिमंत्रपारायणानन्तरकमः अस्मिन्पारायणानन्तरमेकादश
दशभिर्दिनैः पर्याप्तोभवति एवं दशभिर्दिनैः कतमेशाने नेन दिवसमनतपंचपादविभक्ता
मंत्रस्याक्षरविंशत्युत्तरदिशतानां पंचसहस्रमंत्रजपं सहस्रजपं कार्याः तदा पंचाशद्भिर्दिनैः पर्याप्तो
भवति तथाप्यशक्तश्चेकेनामप्रभृतिबीजेनचतुर्विधमातृकावर्णैस्सहद्वादशाधिकषट्शत
संख्याजपोप्यन्यं कार्याः तदा शतसंख्यैर्दिनैः पर्याप्तोभवतीतिप्रशक्तपर्यायप्रत्येकदिव
सपर्यायानुसाधकैः मंत्रपारायणानुपाः कार्या इति अत्रपारायणक्रमेणापुरुक्तनामपारायण
तदहर्नानादिविचारमा्याघटस्यपरेशमानैर्वाच्यमेव विधिनासाधकैः पारायणानुपाः
कार्या इति एवं पः कृतेनेति मंत्रपारायणं बुधः भक्तेः भोगान्निखिलान्ते देवीपदं व्रजेत् ०
नाथदेवश्रीदेवनाथीतांगमप्राशक्तिवश्या लिखितंषड्विंशतं रंगम्यात्र वत्रपमेनो लिखि।
तानपुस्तकं लिखितपुस्तकमिति समाप्तम् शुभमस्तु सर्वजगतां परहितनिरताभवंतु भूतग
णादोषाःप्रयान्तु शान्तिं सर्वत्रसुखीभवन्तु लोकाः ॥ ॥ ॥ १८४८ महिनाकार्तिक कृष्ण
पक्ष तिथिचतुर्दश्यां वार शुक्र पत्रिदिने ६ ग्रं २ सौभाग्यरत्नाकर इतनामग्रंथ रामकौल।
काश्मीरीपंडितलेखकेनपूराकीना ॥ ॥ श्रीपंडितकृष्णजीहेमाबाले लिख्यो ॥ ग्रंथ शुभम
॥ श्रीरस्तु शिवमस्तु ॥ २०८